

TINJE NAD LOKO PRI ŽUSMU

TINJE OBERHALB VON LOKA PRI ŽUSMU

SLAVKO CIGLENEČKI

*Fotografiji na platnicah
Photographien auf dem Umschlag*

*Pogled na najdišče z južne strani.
Tremis cesarja Zenona (zadnja stran).*

*Blick auf den Fundort von der Südseite.
Tremissis des Kaisers Zeno (Revers).*

*Pogled na najdišče z jugovzhoda.
Blick auf den Fundort von Südwesten.*

SLAVKO CIGLENEČKI TINJE NAD LOKO PRI ŽUSMU

Poznoantična in zgodnj srednjeveška naselbina

*S prispevkoma Zvezdane Modrijan in Andreje Dolenc Vičič
ter Ivana Turka*

TINJE OBERHALB VON LOKA PRI ŽUSMU

Spätantike und frühmittelalterliche Siedlung

*Mit Beiträgen von Zvezdana Modrijan und Andreja Dolenc Vičič
sowie von Ivan Turk*

© 2000, Inštitut za arheologijo ZRC SAZU, Založba ZRC

Prevod/Übersetzung Marija Javor Briški
Oblikovanje/Gestaltung Milojka Žalik Huzjan
Jezikovni pregled/Lektur Zvonka Leder Mancini
Risbe/Zeichnungen Dragica Knific Lunder
Fotografije/Photographien Slavko Ciglenečki, Carmen Narobe

Izdal/Herausgegeben von Inštitut za arheologijo ZRC SAZU
Zanj/Verantwortlich Janez Dular
Založila/Verlegt Založba ZRC, ZRC SAZU
Zanjo/Verantwortlich Oto Luthar

Tisk/Druck Littera picta, Ljubljana

Tisk publikacije je finančno podprlo/Gedruckt mit Unterstützung
Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije/
des Kulturministeriums der Republik Slowenien

Digitalna verzija (pdf) je pod pogoji licence <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>
prosto dostopna: <https://doi.org/10.3986/9789610503279>.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

903/904(497.4 Tinje)

CIGLENEČKI, Slavko

Tinje med Loko pri Žusmu : poznoantična in zgodnj srednjeveška naselbina = Tinje oberhalb von Loka pri Žusmu : Spätantike und frühmittelalterliche Siedlung / Slavko Ciglenečki : prispevkoma Zvezdane Modrijan in Andreje Dolenc Vičič ter Ivana Turka = mit Beiträgen von Zvezdana Modrijan und Andreja Dolenc Vičič sowie von Ivan Turk ; [prevod, Übersetzung Marija Javor Briški ; risbe, Zeichnungen Dragica Knific Lunder : fotografije, Photographien Slavko Ciglenečki, Carmen Narobe]. - Ljubljana : ZRC SAZU, Založba ZRC, 2000. - (Opera Instituti archaeologici Sloveniae ; 4)

ISBN 961-6358-18-7
109568256

Slavko Ciglenečki

TINJE NAD LOKO PRI ŽUSMU

Poznoantična in zgodnj srednjeveška naselbina

S prispevkoma

Zvezdane Modrijan in Andreje Dolenc Vičič

ter Ivana Turka

TINJE OBERHALB VON LOKA PRI ŽUSMU

Spätantike und frühmittelalterliche Siedlung

Mit Beiträgen von

Zvezdana Modrijan und Andreja Dolenc Vičič

sowie von Ivan Turk

LJUBLJANA 2000

+ I 470724-4.

VSEBINA

II 470724

Predgovor	7
Zgodovina raziskav	9
Zaščitna izkopavanja v letih 1980, 1981 in 1991 ter topografska drobca	17
Objekt 1	17
Objekt 2	19
Objekt 3	27
Objekt 4	27
Objekt 5	33
Objekt 6	36
Objekt 7	38
Objekt 8	39
Jarka na vzhodni strani naselbine	43
Sondiranje v letu 1981	44
Vrtine	46
Zaščitni izkop dela poznoantičnega grobišča v letu 1991	47
Topografska drobca	50
Najdbe	52
Groba keramika	59
Uvodne opombe	59
Analiza grobe keramike s Tinja	62
Lonci	63
Sklede	67
Druge oblike	68
Znaki na dnu posod	68
Vpetost tinskega gradiva v sočasno podobo grobe keramike v Sloveniji in širšem vzhodnoalpskem prostoru	69
Zaključna opažanja o grobi keramiki	133
Interpretacija naselbinskih ostalin in vpetost v sočasno poselitveno sliko	146
Poznoantična poselitev	147
Zgodnj srednjeveška poselitev	153
Povzetek	157
Seznam literature	161
Dodatek	165
Favna (Ivan Turk)	167
Katalog (Zvezdana Modrijan in Andreja Dolenc Vičič)	173
Pregled drobnega gradiva po najdiščinih sklopih	191
Table 1-44	197

a

INHALT

Vorwort	7
Forschungsgeschichte	
Rettungsgrabungen in den Jahren 1980, 1981 und 1991 sowie topographische Ergänzungen	9
Objekt 1	17
Objekt 2	17
Objekt 3	19
Objekt 4	27
Objekt 5	27
Objekt 6	33
Objekt 7	36
Objekt 8	38
Die beiden Gräben an der Ostseite der Siedlung	39
Sondierungen im Jahre 1981	43
Bohrungen	44
Rettungsgrabung eines Teiles des spätantiken Gräberfeldes im Jahre 1991	46
Topographische Ergänzungen	47
Die Funde	50
Grobkeramik	52
Einleitende Bemerkungen	59
Analyse der Grobkeramik vom Tinje	62
Töpfe	63
Schüsseln	67
Andere Formen	68
Bodenmarken	68
Beziehung des Materials vom Tinje zum zeitgenössischen Vorkommen der Grobkeramik in Slowenien und im weiteren Ostalpenraum	69
Schlußbemerkungen zur Grobkeramik	133
Interpretation der Siedlungsreste und deren Beziehung zum zeitgenössischen Besiedlungsbild	146
Spätantike Besiedlung	147
Frühmittelalterliche Besiedlung	153
Zusammenfassung	157
Literaturverzeichnis	161
Anhang	165
Tierknochen (Ivan Turk)	167
Katalog (Zvezdana Modrijan und Andreja Dolenc Vičič)	173
Übersicht über die Kleinfunde nach Fundkomplexen	191
Tafeln 1–44	197

PREDGOVOR

VORWORT

Arheološka najdišča imajo pogosto nenavadno, ne vedno srečno usodo. Mednje sodi Tinje nad Loko pri Žusmu. Skrito v hribovitem svetu Kozjanskega, na koncu doline Tinjskega potoka se je zdelo tako zavarovano in nedostopno, da smo bili prepričani, da ga bodo podrobneje raziskovale šele prihodnje generacije arheologov. Slučaj pa je hotel drugače. Čeprav je bilo Tinje med poznoantičnimi – še pred nedavnim tako redkimi – najdišči eno prvih znanih, je bilo mogoče le slutiti njegov značaj in pomen. Pomankljivo poznavanje tovrstnih postojank je nakazovalo lego naselbine povsem na vrhu hriba. Ko smo ob daljšem spoznavanju terena vendarle prišli do spoznanja, da je bila naselbina – v nasprotju s takrat poznanimi – postavljena na obsežnem pobočju in ko smo načrtovali prve sonde, nas je tik pred realizacijo načrta prehitel nepričakovan dogodek: z bagrom zgrajena cesta je močno poškodovala osem arheoloških objektov, kar je zahtevalo takojšnje ukrepanje. Zavod za spomeniško varstvo Celje je zato pooblastil Inštitut za arheologijo SAZU, da opravi najpomembnejša zaščitna dela. Z majhno ekipo in še manjšimi sredstvi smo skušali iz uničenih objektov rešiti, kar je bilo še mogoče. Ko smo bili prepričani, da je najdišče zaradi velike izpostopenosti in pomena zaščiteno in ohranjeno za nadaljnje raziskave, je vanj posegel s severne strani še kamnolom. Kljub poškodbam so raziskani objekti omogočili zanesljiv vpogled v arheološke plasti, potrdili obstoj velike poznoantične in slovanskodobne naselbine ter prispevali mnoga nova spoznanja k problematiki prehoda poznoantičnega obdobja v srednji vek.

Na tem mestu bi se želel zahvaliti vsem, ki so prispevali svoj delež k raziskavam arheološkega najdišča Tinje nad Loko pri Žusmu. Ekipo na terenu so sestavljali: arheologa Ivan Tušek in podpisani, restavratorja Stanko Gojkovič in Damjan Vahen ter študentje arheologije Polona Bitenc, Andreja Dolenc, Jana Horvat, Sneža Hvala, Igor Kernel, Eva Kocuvan, Mare Meglič (†), Tine Šajn, Ivan Šprajc, Mojca Vomer in Ivan Žižek. Geodetsko izmero je opravil geometer Bogo Žontar, del fotografij je posnela Carmen Narobe (†). V ekipi sta s prostovoljnimi delom sodelovala tudi člana krajevne skupnosti Loka pri Žusmu Edi Peperko in Srečko Kos.

Veliko truda je bilo potrebna za obdelavo drobnega gradiva, ki sta jo pripravili Andreja Dolenc Vičič in

Archäologische Fundorte erleben häufig ein ungewöhnliches, nicht immer glückliches Schicksal. Dazu zählt Tinje oberhalb von Loka pri Žusmu. Verborgen im Bergland von Kozjansko, am Ende des Tinjebachtals schien er so geschützt und unzugänglich zu sein, daß wir davon überzeugt waren, ihn würden erst die kommenden Archäologengenerationen genauer erforschen. Der Zufall wollte es anders. Obwohl Tinje eines der erstbekanntesten spätantiken Fundorte ist, die bis vor kurzem äußerst selten waren, konnte man seinen Charakter und seine Bedeutung nur erraten. Die spärlichen Kenntnisse solcher Anlagen sind auf die Lage der Siedlung auf dem Berggipfel zurückzuführen. Als wir nach einer längeren Erforschung des Geländes dennoch zu der Erkenntnis gekommen sind, daß die Siedlung – im Gegensatz zu den damals bekannten – an einem ausgedehnten Hang errichtet worden war und als wir die ersten Schnitte gelegt hatten, kam uns vor der Realisierung unseres Planes ein unerwartetes Ereignis zuvor: Die mit Hilfe eines Baggers gebaute Straße hatte acht archäologische Objekte stark beschädigt, was sofortige Maßnahmen erforderte. Das Amt für Denkmalschutz Celje erteilte dem Institut für Archäologie der Slowenischen Akademie der Wissenschaften und Künste die Vollmacht, die wichtigsten Rettungsgrabungen durchzuführen. Mit einem kleinen Team und mit noch kleineren Mitteln versuchten wir aus den zerstörten Objekten zu retten, was es noch zu retten gab. Als wir davon überzeugt waren, daß der Fundort wegen seiner großen Aussagekraft und Bedeutung unter Denkmalschutz steht und für weitere Forschungen erhalten bleibt, wurde er an der Nordseite noch durch einen Steinbruch bedroht. Trotz der Beschädigungen haben die erforschten Objekte einen zuverlässigen Einblick in die archäologischen Schichten gewährt, das Bestehen einer großen spätantiken und slawenzeitlichen Siedlung bestätigt und viele neue Erkenntnisse zur Problematik des Übergangs von der Spätantike zum Mittelalter vermittelt.

An dieser Stelle möchte ich all denen danken, die ihren Beitrag zu den Erforschungen des archäologischen Fundortes Tinje oberhalb von Loka pri Žusmu geleistet haben. Zum Grabungsteam gehörten zwei Archäologen, Ivan Tušek und ich, die Restauratoren Stanko Gojkovič und Damjan Vahen sowie die Archäologiestudenten Polona Bitenc, Andreja Dolenc, Jana Horvat, Sneža Hvala, Igor Kernel, Eva Kocuvan, Mare Meglič (†), Tine Šajn, Ivan Šprajc, Mojca Vomer und Ivan Žižek. Die Vermessung führte

Zvezdana Modrijan. Risbe predmetov so delo Dragice Knific Lunder, računalniška obdelava načrtov in risb pa Dragutina Valoha, Mateje Belak in Iva Bizjaka. Naporno preverjanje rokopisa, literature in pripravo načrtov je skrbno in zavzeto opravila Zvezdana Modrijan.

Terenski del akcije so financirale tedanja Kulturna skupnost Slovenije, Raziskovalna skupnost Slovenije in Občinska kulturna skupnost Šentjur pri Celju, natis tega dela pa je omogočilo Ministrstvo za kulturo. Rad bi se zahvalil tudi tedanji direktorici Zavoda za spomeniško varstvo Celje Anki Aškerc, ki je zagotovila začetna sredstva, in tedanjemu upravniku Inštituta za arheologijo dr. Mitji Brodarju kot tudi njegovemu nasledniku dr. Janezu Dularju, ki sta dolgoletne raziskave vseskozi spremljala in vzpodbujala.

Posebna zahvala velja lastnikom arheološkega terena na Tinju Mimiki in Zvonku Hernavs (†) ter njunim otrokom Zvonetu, Mileni, Franciju in Romanu, ki so nas pri delu podpirali in gostoljubno nudili pomoč v velikokrat zahtevnih pogojih raziskovanja.

Da je bilo mogoče pripraviti izbor keramičnega gradiva od drugod, gre zahvala kolegom Almi Bavdkovi, Vesni Koprivnikovi, Darji Pirkmajerjevi, Miri Strmčnik Guličevi, Stanku Pahiču in dr. Božidarju Slapšaku, ki so mi omogočili ogled in izris gradiva, ki je bilo deloma sicer že objavljeno, a smo ga zaradi boljših možnosti primerjav ponovno izrisali. V številnih pogovorih pa so mi bile v pomoč pripombe kolegov dr. Volkerja Bierbrauerja, dr. Felixa Biermanna, dr. Maurizia Buore, dr. Franza Glaserja, dr. Michaela Mackensena, dr. Helgard Rodriguezove, dr. Sabine Ladstätter, dr. Ulle Steinklauberjeve, Vlada Sokola, dr. Dragana Božiča, Dareta Vuge, dr. Timoteja Knificia in dr. Andreja Pleterskega.

Na koncu bi se želel posebej zahvaliti še svojemu očetu Slavku Ciglencečkemu, s katerim sem že v svojih otroških letih večkrat obiskal Tinje in ki me je pri vseh začetnih arheoloških topografskih raziskavah neutrudno in z veseljem podpiral.

Pričujoča knjiga predstavlja izsledke, ki smo jih uspeli pridobiti z zaščitnimi izkopavanji arheološkega spomenika najvišje kategorije in je hkrati opomin k budnosti, da si v hitrem ritmu sodobnega življenja ne uničimo še tistih zadnjih dragocenih preostankov lastne zgodovine, ki nam ponujajo odgovore na ključna vprašanja naše preteklosti in identitete.

der Geometer Bogo Žontar durch und einen Teil der Fotoaufnahmen machte Carmen Narobe (†). Als freiwillige Helfer wirkten im Team auch die Mitglieder der Gemeinde Loka pri Žusmu Edi Peperko und Srečko Kos mit.

Viel Mühe bereitete die Bearbeitung der Kleinfunde, die von Andreja Dolenc Vičič und Zvezdana Modrijan ausgeführt wurde. Die Zeichnungen der Gegenstände wurden von Dragica Knific Lunder angefertigt und die computergestützte Bearbeitung der Pläne und Zeichnungen wurde von Dragutin Valoh, Mateja Belak und Ivo Bizjak vorgenommen. Zvezdana Modrijan nahm sich die Mühe, das Manuskript durchzusehen, die Literatur zu überprüfen und die Pläne sorgfältig vorzubereiten.

Die Geländearbeiten finanzierten der damalige Kulturverband Sloweniens, die Forschungsgemeinschaft Sloweniens und der Kulturverband der Gemeinde Šentjur pri Celju, den Druck dieser Arbeit ermöglichte indes das Kulturministerium. Auch möchte ich der damaligen Direktorin des Denkmalschutzamtes Celje Anka Aškerc meinen Dank aussprechen, die die ersten Mittel zur Verfügung gestellt hat, sowie dem damaligen Vorstand des Instituts für Archäologie Dr. Mitja Brodar und seinem Nachfolger Dr. Janez Dular, die die langjährigen Forschungen stets begleitet und ermutigt haben.

Ein besonderer Dank gebührt den Eigentümern des archäologischen Areals auf dem Tinje Mimika und Zvonko Hernavs (†) wie auch ihren Kindern Zvone, Milena, Franci und Roman, die uns bei unserer Arbeit unterstützt und bei den oftmals schwierigen Forschungsbedingungen gastfreundlich ihre Hilfe angeboten haben.

Für die Ermöglichung der Auswahl des Keramikmaterials von anderen Fundorten bin ich meinen Kollegen Alma Bavdek, Vesna Koprivnik, Darja Pirkmajer, Mira Strmčnik Gulič, Stanko Pahič und Dr. Božidar Slapšak zu Dank verpflichtet, die mir die Einsicht in das Material, das zum Teil zwar schon veröffentlicht worden ist, das wir aber aufgrund der besseren Vergleichsmöglichkeiten nochmals gezeichnet haben, gewährt haben. In zahlreichen Gesprächen boten mir die Bemerkungen der Kollegen Dr. Volker Bierbrauer, Dr. Felix Biermann, Dr. Maurizio Buora, Dr. Franz Glaser, Dr. Sabine Ladstätter, Dr. Michael Mackensen, Dr. Helgard Rodriguez, Dr. Ulla Steinklauber, Vlado Sokol, Dr. Dragan Božič, Dare Vuga, Dr. Timotej Knific und Dr. Andrej Pleterski eine wertvolle Hilfe.

Schließlich möchte ich noch meinem Vater Slavko Ciglencečki, mit dem ich schon in meiner Kindheit mehrmals das Tinje besichtigte und der mich bei allen anfänglichen archäologischen topographischen Erforschungen unermüdlich und mit Freude unterstützte, meinen besonderen Dank aussprechen.

Das vorliegende Buch stellt die Forschungsergebnisse vor, wozu wir bei den Rettungsgrabungen des archäologischen Denkmals, das zur höchsten Kategorie gehört, gelangt sind und ist zugleich eine Ermahnung zur Wachsamkeit, im schnellen Rhythmus des modernen Lebens nicht die letzten wertvollen Überreste der eigenen Geschichte zu zerstören, die uns die Antworten auf die Schlüsselfragen unserer Vergangenheit und Identität bieten.

Najdišče Tinje je prvič opozorilo nase na prelomu 19. v 20. st.: v poročilu graškega Joaneja za leto 1896 sta namreč omenjena dva rimska fragmentirana kamna z reliefi, v katerih je bilo mogoče prepoznati trup vojščaka in polovico delfina, z oznako Žamark pri Žusmu (Jahresbericht 1896, 85, 43). Natančnejši podatki o najdišču niso bili podani (sl. 1).

Prvi podrobnejši opis najdišča se je pojavil nekaj let za tem: rudarski inženir E. Riedl iz Celja, ki je bil poverjenik dunajske osrednje komisije za zaščito spomenikov, je v poročilu, datiranim s 15. decembrom 1899, poročal o

Sl. 1: Pogled na najdišče s Tinskega.

Abb. 1: Blick auf den Fundort vom Tinsko.

Der Fundort Tinje zog zum erstenmal an der Wende vom 19. zum 20. Jh. die Aufmerksamkeit auf sich: Im Bericht des Grazer Joanneum für das Jahr 1896 werden nämlich zwei römische fragmentierte Steine mit Reliefsen erwähnt, worin man den Rumpf eines Soldaten und eine Delphinhälfte erkennen kann, mit dem Kennzeichen Žamark pri Žusmu (Jahresbericht 1896, 85, 43). Genauere Angaben zum Fundort sind nicht vorhanden (Abb. 1).

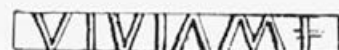
Die erste detailliertere Beschreibung der Fundstätte taucht erst einige Jahre danach auf: Der Bergingenieur E. Riedl aus Celje, Beauftragter der Wiener Zentralkommission für Erforschung und Erhaltung der Kunst – und historischen Denkmale, schrieb im Bericht vom 15. Dezember 1899 über die Burgruine Žamerk (Riedl 1900, 107). Er beschreibt die Reste eines 9,6 x 7 m großen Turmes auf einem Hügel und erwähnt alte Gräber, Scherben, römische Münzen und andere interessante archäologische Angaben im Bereich von Tinje. Aufgrund der Größe des Areals, wo die Funde aufgetreten sind, hatte er keine rechte Vorstellung vom Fundort. Sehr wichtig ist seine Erwähnung der bronzenen Stilusnadel (heute verschollen), die er in einer genauen Zeichnung dem Bericht beilegte und in die frühchristliche Zeit datierte (Abb. 2). Ebenso hat er erwähnt, daß im ersten Bericht vom Joanneum die vorgestellten Steine beim Umbau des einzigen Wohngebäudes am Fundort (heute Loka pri Žusmu 26) entdeckt wurden.

R. Ložar führte 1930 bei den Neuerwerbungen des Nationalmuseums in Ljubljana drei spätromische Münzen und eine Gemme aus blauem Glas vom Tinje (Flurname Žale) an (Ložar 1930, 33) (Abb. 3), die schon bei E. Riedl angeführte Stilusnadel und die anderen Funde in Privatbesitz erwähnt im Jahre 1933 A. Karlin (Karlin 1933, 15).

In der Zeit zwischen dem Ersten und dem Zweiten Weltkrieg werden noch mehrere Funde erwähnt, wovon man nicht genau weiß, wann und wer sie gefunden hat. Ein Teil dieser Funde, die in das Museum von Maribor und später in das Museum von Celje gelangt sind, hat zweifellos J. Šašel gesammelt, wie man dem Akzessionsbuch des Museums von Maribor entnehmen kann. Er war in den Jahren von 1922-1936 Richter im nahegelegenen Šmarje pri Jelšah. J. Šašel machte auf den Fundort Tinje auch F. Baš aufmerksam, damals Sekretär des Museumsvereines Maribor, als dieser Loggers Grabungen der römi-

ruševini gradu Žamerk (Riedl 1900, 107). Opisuje ostaline 9, 6 x 7 m velikega stolpa na vrhu hriba in omenja stare grobove, črepinje, rimske novce in druge zanimive arheološke podatke na območju Tinja. Zaradi velikosti areala, na katerem so se pojavljale najdbe, ni imel prave predstave o najdišču. Zelo pomembna je njegova omemba bronzaste igle v obliki stilusa (danes neznano kje), ki jo je v natančni risbi priložil poročilu, in pravilno ugotovil, da sodi v zgodnjekrščansko obdobje (sl. 2). Prav tako je omenil, da sta bila pri prvem poročilu iz Joaneja predstavljena kamna najdena pri prezidavi edine stanovanjske hiše na najdišču (danes Loka pri Žusmu 26).

Sl. 2: Iгла v obliki stilusa (po Riedl 1900, 107).

Abb. 2: Stilusnadel (nach Riedl 1900, 107).

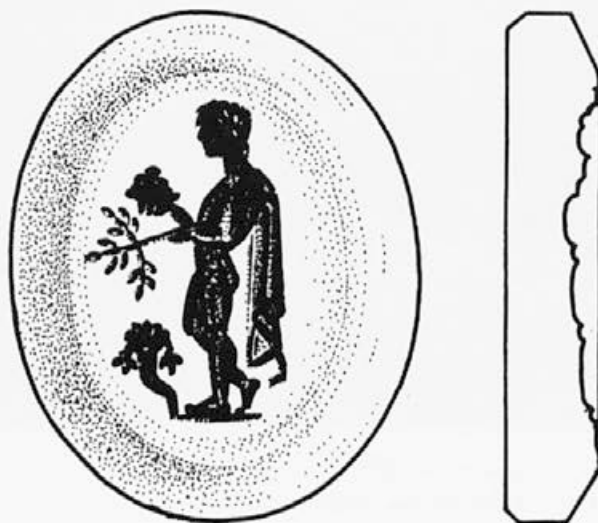
R. Ložar je leta 1930 med novimi pridobitvami Narodnega muzeja v Ljubljani s Tinja (ledina Žale) navedel tri poznorimske novce in gemo iz modrega stekla (Ložar 1930, 33) (sl. 3), že pri E. Riedlu omenjeni stilus in druge najdbe v privatni lasti pa omenja leta 1933 A. Karlin (Karlin 1933, 15).

V obdobju med prvo in drugo svetovno vojno je omenjenih še več najdb, za katere pa ne vemo zanesljivo, kdaj so bile najdene in kdo jih je odkril. Del teh najdb, ki so prispale v mariborski in pozneje v celjski muzej, je nedvomno zbral tudi J. Šašel, kot je razvidno iz akcesijske knjige mariborskega muzeja. Ta je bil v letih 1922-1936 sodnik v bližnjem Šmarju pri Jelsah. J. Šašel je na najdišče Tinje opozoril tudi F. Baša, takrat tajnika Muzejskega društva Maribor, ko si je ta ogledal Lorgerjevo izkopavanje rimske vile v Zastranju pri Šmarju (Pahič 1969a, 98). Tako je bilo najdišče »Tinje pri Loki« prvič omenjeno na seji Muzejskega društva Maribor, 23. januarja 1935. Nekoliko kasneje, na seji 3. marca 1935, so njegovi člani sklenili, »da pooblastijo tajnika, da stopi skupno z dr. Šašljem v stik z lastnikom sveta in osigura za primerno ceno izkopavanje našemu društvu. Istotako odobri delo za pridobitev vzdanih rimskih kamnov s .... Loke pri Žusmu, ...« Do teh izkopavanj pa ni prišlo (Pahič 1969a, 98, op. 25).

Povzetek dotedanega vedenja o najdišču daje leta 1939 B. Saria (Saria 1939a, 65). Poleg pregleda najdb opisuje razpored grobišč in domneva – zmotno – glede na ostanke na ledini Stari grad poznoantično pribežališče. V pregledu vojaške zgodovine rimskega obdobja v Sloveniji je najdišče omenil kot drugo izmed štirih tedaj znanih poznoantičnih pribežališč (Saria 1939b, 148). Obakrat je poimenoval najdišče Tinje pri Loki oz. Žusmu, torej je

sehen Villa in Zastranje bei Šmarje besichtigte (Pahič 1969a, 98). So wurde der Fundort »Tinje pri Loki« zum erstenmal auf der Sitzung des Museumsvereines Maribor am 23. 1. 1935 erwähnt. Etwas später, auf der Sitzung vom 3. 3. 1935, beschlossen seine Mitglieder, »einen Sekretär zu bevollmächtigen, damit er zusammen mit Dr. Šašel die Grundeigentümer aufsucht und für einen angemessenen Preis die Ausgrabungen unserem Verein zusichert. Dergleichen genehmigt er die Arbeiten zur Erlangung der eingemauerten römischen Steine von ... Loka pri Žusmu, ...« Zu diesen Ausgrabungen ist es allerdings nicht gekommen (Pahič 1969a, 98, Anm. 25).

Einen Überblick über die damaligen Kenntnisse des Fundortes verfaßt im Jahre 1939 B. Saria (Saria 1939a, 65). Neben einer Übersicht über die Funde beschreibt er die Anordnung der Gräber und vermutet – fälschlicherweise – in den Ruinen auf der Flur Stari grad eine spätantike Fliehburg. In dem Abriß über die Militärgeschichte der römischen Zeit in Slowenien erwähnt er die Fundstätte als zweite von vier damals bekannten Fliehburgen (Saria 1939b, 148). Beide Male nennt er den Fundort Tinje pri Loki bzw. Tinje pri Žusmu, also gebrauchte er den Namen, der unter den Einheimischen bis vor kurzem für den Flurkomplex auf dem Hügel mit der Kote 464 in Gebrauch war und dër zweifellos den ältesten slowenischen Namen des Fundortes darstellt (vgl. Saria 1939a, 64). Im Hinblick auf die Tatsache, daß dieses Toponym eine wichtige Verbindung zum Inhalt des Fundortes (altslaw. *tyn* = befestigter Bereich) hat, erscheint es als die passendste Bezeichnung, denn es umfaßt die Fluren mit den archäologischen Funden (Abb. 4). Auf die Bedeutung des Toponyms

Sl. 3: Gema. M. = 3:1.

Abb. 3: Gemme. M. = 3:1.

uporabil označbo, ki je bila med domačini do nedavna v rabi za sklop ledin na hribu s koto 464 in predstavlja nedvomno najstarejše slovensko ime najdišča (prim. Saria 1939a, 64). Glede na dejstvo, da ima ta toponim pomembno povezavo z vsebino najdišča (staroslov. *tyŋ* = utrjen prostor), se zdi najprimernejša označba, saj tudi v celoti zajema ledine z arheološkimi ostalinami (sl. 4). Pomen toponima kaže tudi poimenovanje potoka, ki teče po dolini proti Sotli (Tinjski potok) in kasneje nastalo romarsko središče Tinsko, ca. 3 km vzhodnje od tod.

Leta 1970 omenja najdbo poznoantičnega novca P. Petru, ki ugotavlja na vrhu Tinja, na koti 461, ostanke srednjeveške utrdbe (Petru 1970, 164). Navaja pripoved domačinov o grobišču v vinogradu nad hišo in na ledini Slog. Prav tako je opazil polovico žrmlje, ki so jo domačini našli na ledini V riži.

Tudi sam sem večkrat skupaj z očetom zahajal na Tinje. Tako mi je leta 1973 A. Hernaus izročil novc Gratijana, Z. Hernaus pa je povedal, da je nekaj let prej našel kamnito figuro leva in bronasto sulično ost. Zato sem domneval, da je bil del grobišča tudi na ledini V riži (Ciglencečki 1974, 160 in 161).

Pregled dotedanjih raziskav in izsledkov je izšel leta 1975 v temeljnem delu slovenske arheologije Arheološka najdišča Slovenije (ANSI 1975, 297), kjer pa so povzeti le starejši viri o najdišču. A. Bolta je tam nakazal tudi možnost, da novci v celjskem muzeju pod oznako Žusem najverjetneje pripadajo najdišču Tinje (Zuwachs Inventar C 1901, št. 260).

weist auch die Benennung des Baches, der durch das Tal in Richtung Sotla (Tinjski potok) fließt, und das später entstandene Wallfahrtszentrum Tinsko, ca. 3 km weiter im Osten.

Im Jahre 1970 erwähnt den Fund einer spätantiken Münze P. Petru, der im oberen Bereich vom Tinje, auf der Kote 461, die Reste einer mittelalterlichen Festung konstatiert hat (Petru 1970, 164). Er führt die Erzählung der Einheimischen von einem Gräberfeld im Weinberg oberhalb eines Hauses und in der Flur Slog an. Ebenso stieß er auf die Hälfte eines Mahlsteins, die von Einheimischen auf der Flur V riži gefunden wurde.

Auch ich selbst habe mehrmals zusammen mit meinem Vater das Tinje aufgesucht. So übergab mir im Jahre 1973 A. Hernaus eine Gratianusmünze und Z. Hernaus teilte mir mit, daß er einige Jahre zuvor eine steinerne Löwenfigur und eine bronzene Lanzen spitze gefunden habe. Deswegen vermutete ich einen Teil des Gräberfeldes auch auf der Flur V riži (Ciglencečki 1974, 160 und 161).

Ein Überblick über die bisherigen Forschungen und Erkenntnisse erschien 1975 in dem Standardwerk der slovenischen Archäologie Arheološka najdišča Slovenije (ANSI/Archäologische Fundorte Sloweniens 1975, 297), wo allerdings nur die älteren Quellen von den Fundort zusammengefaßt sind. A. Bolta deutete dort auch auf die Möglichkeit, daß die Münzen im Museum von Celje mit der Bezeichnung Žusem höchstwahrscheinlich zum Fundort Tinje gehören (Zuwachs Inventar C 1901, Nr. 260).

Im Jahre 1979 veröffentlichte D. Vuga die Fotogra-

Sl. 4: Pogled na hrib z jugozahoda.

Abb. 4: Blick auf den Hügel von Südwesten.

Leta 1979 je D. Vuga objavil fotografijo sarkofaga s križem, ki jo je posnel leta 1923 tedanji konservator F. Stele, ki je na negativ vpraskal kot ime najdišča Žamerk. D. Vuga ugotavlja, da gre za sarkofag iz poznorimskega obdobja (Vuga 1979, 290 in 291). Dodaja tudi podatke iz Steletovih zapiskov o najdbi obeh rimskih kamnov z napisi pod hišo, o rimskem zidu prav tako pod njo in o najdbah posameznih grobov.

Glede na to, da sem pri svojem prvem obisku Tinje, približno okoli leta 1960, ta sarkofag kot otrok še videl, sem skušal dopolniti podatke o njem in njegovi usodi, saj mi ga je Steletova fotografija znova priklicala v spomin (Ciglencčki 1981a, 273, 274). Ležal je namreč tik ob vzhodni stranici hiše na majhni vrtni gredi. Poizvedovanja pri Z. Hernausu so to potrdila, povedal pa je tudi, da so ga kasneje odpeljali nemški turisti. Omenil je, da so našli pred drugo svetovno vojno še en večji sarkofag s pridatki, približno 100 m vzhodno od njihove hiše, zato sem domneval, da je bil tudi otroški sarkofag najden nekje tam blizu.

Pri obhodu najdišča 30. oktobra 1978 sem našel na pobočju številne fragmente poznoantične grobe kuhinjske lončenine (med njimi tudi dele glaziranih posod) in prišel do spoznanja, da je treba nasebino iskati ne le na vrhu, ampak predvsem na prostranem južnem pobočju hriba, kar je bilo po takratnem poznavanju poznoantičnih postojank nekaj povsem izjemnega. Da bi te izsledke preverili, smo najdišče uvrstili v srednjeročni raziskovalni program Slovenskega arheološkega društva, da bi s sondami ugotovili natančnejši obseg nasebine in bolje opredelili začetek in konec postojanke.

Načrtovano sondiranje je prehitel nesrečen slučaj. Z. Hernausu je v februarju 1980 zgradil cesto, ki je povezala osamljeno hišo z že močno razvejeno mrežo lokalnih cest. Pri tem je bager zarezal v kulturne plasti mnogih arheoloških objektov (sl. 5, 6). 17. marca 1980 je sporočil, da so pri gradnji manjše ceste nad njegovo hišo zadeli na arheološke predmete. Da bi ugotovil za kaj gre, sem si teren

nie eines Sarkophags mit Kreuz, die 1923 der damalige Konservator F. Stele aufgenommen hat, dieser hat auf das Negativ als Namen des Fundortes Žamerk eingeritzt. Wie D. Vuga feststellt, handelt es sich um einen Sarkophag aus spätrömischer Zeit (Vuga 1979, 290 und 291). Er fügt auch die Angaben aus Steles Aufzeichnungen über die Funde beider römischer Steine mit Inschriften unter dem Haus, über die römische Mauer, die ebenfalls darunter liegt, und über die Funde einzelner Gräber hinzu.

Da ich bei meiner ersten Besichtigung des Tinje, um das Jahr 1960, diesen Sarkophag als Kind noch gesehen hatte, versuchte ich die Angaben darüber und über sein Schicksal zu ergänzen, denn Steles Fotografie hat ihn erneut in mein Gedächtnis zurückgerufen (Ciglencčki 1981a, 273 und 274). Er lag nämlich unmittelbar an der Ostseite des Hauses, auf einem kleinen Gartenbeet. Erkundigungen bei Z. Hernausu haben dies bestätigt, er teilte auch mit, daß ihn später deutsche Touristen mitgenommen hätten. Wie er ferner bemerkte, hätten sie vor dem Zweiten Weltkrieg noch einen größeren Sarkophag mit Beigaben gefunden, etwa 100 m östlich von ihrem Haus, deswegen vermutete ich, daß auch der Kindersarkophag irgendwo dort in der Nähe gefunden worden sei.

Bei der Fundortbegehung am 30. 10. 1978 fand ich am Hang zahlreiche Fragmente spätantiker grober Gebrauchskeramik (darunter auch Teile glasierter Gefäße) und kam zu der Erkenntnis, daß die Siedlung nicht nur oben auf dem Hügel, sondern vor allem am weiten Südhang zu suchen sei, was nach den damaligen Kenntnissen von spätantiken Anlagen etwas ganz Außergewöhnliches war. Um diese Ergebnisse zu überprüfen, setzten wir den Fundort auf das mittelfristige Forschungsprogramm des Slowenischen Archäologenverbandes, um anhand von Suchschnitten den genaueren Umfang der Siedlung festzustellen und den Beginn und das Ende der Anlage besser zu bestimmen.

Der geplanten Sondierung kam ein unglücklicher Zufall zuvor. Z. Hernausu baute 1980 eine Straße, die das abgelegene Haus mit dem schon stark verzweigten Netz lokaler Straßen verband. Dabei beschädigte der Bagger die Kulturschichten vieler archäologischer Objekte (Abb. 5, 6). Am 17. März 1980 teilte er mit, daß sie beim Bau einer kleineren Straße oberhalb seines Hauses auf archäologische Gegenstände gestoßen seien. Um festzustellen, worum es sich handelt, besichtigte ich am 22. März 1980 das Gelände. Wie ich beobachtet habe, stieß der Bagger an mehreren Stellen auf Gebäude und mit Kulturschicht gefüllte Gruben. In aller Eile formierte das Institut für Archäologie der Slowenischen Akademie der Wissenschaften und Künste in Zusammenarbeit mit dem Amt für Denkmalschutz Celje ein archäologisches Team, um die teilweise beschädigten Gebäudeobjekte zu retten. Mit den Grabungen begannen wir am 7. 4. 1980 und setzten sie mit Unterbrechungen bis zum 18. 5. 1980 fort. Die letzten Forschungen führten wir

Sl. 5: Ledina V riži in leta 1980 zgrajena cesta.

Abb. 5: Die Flur V riži und die im Jahre 1980 gebaute Straße.

ogledal 22. marca 1980. Pri tem sem opazil, da je bager na več mestih zadel na stavbe in jame, zapolnjene s kulturno plastjo. V naglici je Inštitut za arheologijo SAZU v sodelovanju z Zavodom za spomeniško varstvo Celje formiral arheološko ekipo, da bi rešili že delno poškodovane stavbne objekte. Z izkopavanji smo začeli 7. aprila 1980 in nato s presledki nadaljevali do 18. maja 1980. Zadnje raziskave smo opravili v letu 1981, ko smo izkopali ostanke stavb na vzhodnem delu naselbine (Medved 1981).

Leta 1990 so pri gradnji manjšega prizidka za hišo Loka pri Žusmu 26 naleteli na ostanke otroških grobov, ki smo jih uspeli le delno dokumentirati (Ciglencčki 1992a, 78).

Najdišče Tinje se je v strokovni literaturi kmalu uveljavilo, saj izstopa zaradi svoje velikosti, nenavadne lege na pobočju in zanimivih (predvsem keramičnih) najdb. Zato se zdi umestno izpostaviti nekaj pomembnejših omemb, ki so osvetlile določene nove aspekte poznavanja najdišča in utrdile njegov pomen v večjih, sintetično zasnovanih pregledih.

O izkopavanjih je bilo objavljenih nekaj preliminar-nih poročil (Ciglencčki 1980; Ciglencčki 1981a; Ciglencčki 1982a, 1982b). Posebno pozornost je v začetku raziskav izzvala trditev o slovanskem značaju dela najdišča, saj takšnih najdb takrat – z izjemo Gradišča nad Bašljem – na utrjenih poznoantičnih postojankah nismo poznali (Ciglencčki 1981b, 592). P. Korošec je izrazila mnenje, da pri tinjskem gradivu ne gre za slovansko keramiko (Korošec 1981, 607). Ob manjšem simpoziju v Ljubljani sem poudaril slovanski del naselbine in primerjal najdišče z drugimi sorodnimi postojankami v Sloveniji (Ciglencčki 1982b, 181-183, 187-188). P. Kos je objavil Zenonov tremis, ki potrjuje poznoantični značaj dela najdišča (Kos 1982, 12 in 13). Na simpoziju v Novem Sadu sem predstavil depo železnih predmetov s Tinja in opozoril na bogastvo tu najdenega železnega gradiva (Ciglencčki 1983, 47-49, 50-53, Abb. 1, 2; t. 1, 2). A. Pleterški je obravnaval železen nož z zavojkami s Tinja in ugotovil, da gre za edini tovrstni nož z območja rimskega imperija (Pleterški

Sl. 6: Pogled na južno tinjsko pobočje z novozgrajeno cesto.

Abb. 6: Blick auf den Tinje-Südhang mit neugebauter Strasse.

im Jahre 1981 durch, als wir Reste von Gebäuden im Ostteil der Siedlung freilegten (Medved 1981).

Im Jahre 1990 stieß man bei der Errichtung eines kleineren Anbaus am Haus in Loka pri Žusmu 26 auf Reste von Kindergräbern, die wir nur zum Teil dokumentieren konnten (Ciglencčki 1992a, 78).

Der Fundort Tinje fand in der Fachliteratur bald große Beachtung, weil er sich durch seine Größe, die ungewöhnliche Lage am Hang und die interessanten (vor allem keramischen) Funde auszeichnet. Deswegen erscheint es angebracht, einige bedeutende Erwähnungen anzuführen, die bestimmte neue Aspekte bei der Erkenntnis des Fundortes ergeben und seine Bedeutung in größeren, synthetisch konzipierten Überblicken bestätigt haben.

Über die Grabungen wurden einige Vorberichte veröffentlicht (Ciglencčki 1980; Ciglencčki 1981a; Ciglencčki 1982a, 1982b). Eine besondere Beachtung fand zu Beginn der Forschungen die Behauptung von dem slawischen Charakter eines Teiles der Fundstätte, denn solche Funde haben wir damals – mit Ausnahme von Gradišče oberhalb von Bašelj – in befestigten spätantiken Anlagen nicht gekannt (Ciglencčki 1981b, 592). P. Korošec war der Ansicht, daß es sich beim Material vom Tinje nicht um slawische Keramik handle (Korošec 1981, 607). Anlässlich eines kleineren Symposiums in Ljubljana betonte ich indes den slawischen Teil der Siedlung und verglich den Fundort mit anderen ähnlichen Anlagen in Slowenien (Ciglencčki 1982b, 181-183, 187-188). P. Kos veröffentlichte einen Zenontremis, der den spätantiken Charakter eines Teils des Fundortes bestätigt (Kos 1982, 12 und 13). Auf dem Symposium in Novi Sad stellte ich den Hortfund der Eisengegenstände vom Tinje vor und verwies auf den Reichtum des hier gefundenen Eisenmaterials (Ciglencčki 1983, 47-49, 50-53, Abb. 1, 2, Taf. I, II); A. Pleterški behandelte ein eisernes Volutenmesser vom Tinje und stellte fest, daß es sich um das einzige derartige Messer vom Gebiet des römischen Imperiums handelt (Pleterški 1983, 386). Auf dem Symposium in Großrußbach (Niederösterreich) stellte ich eine typische Auswahl spätantiker und slawischer Keramik vor (Ciglencčki 1984, 315-326, Abb. 3-7, 10), die vielen späteren Erforschungen spätantiker und slawischer Keramik als Bezugspunkt diente (vgl. Rodriguez 1986, 80, 266, Abb. 19-21, 27, 28 und Macháček 1997, 354). M. Mackensen bestimmte in der Studie über die feineren Gefäße vom Invillino auch ein typischeres Stück afrikanischer Sigillata vom Tinje und bestätigte damit das Bestehen der Siedlung zu Beginn des 6. Jh. und wies auf die Handelsbeziehungen zum Mittelmeerraum hin (Mackensen 1987, 239, Abb. 39). Im Beitrag auf dem Symposium in Tutzing (Deutschland) ordnete ich Tinje zu den wichtigsten slowenischen spätantiken Fundorten (Ciglencčki 1987a, 279-280, Abb. 7, Taf. 35), ebenso wurde ihm ein besonderer Platz in der Monographie spät-

1983, 386). Na simpoziju v Grossrussbachu (Sp. Avstrija) sem predstavil značilen izbor poznoantične in slovanske keramike (Ciglencčki 1984, 315-326, Abb. 3-7, 10), ki je služil kot referenčna točka za mnoge kasnejše raziskave poznoantične in slovanske keramike (prim. Rodriguez 1986, 80, 266, Abb. 19-21, 27, 28 in Macháček 1997, 354). M. Mackensen je v študiji o boljšem posodju z Invillina opredelil tudi značilnejši kos afriške sigilate s Tinja in tako potrdil obstoj naselbine v začetku 6. st. ter nakazal trgovske vezi z Mediteranom (Mackensen 1987, 239, Abb. 39). V prispevku na simpoziju v Tutzingu (Nemčija) sem uvrstil Tinje med pomembnejša slovenska poznoantična najdišča (Ciglencčki 1987a, 279-280, Abb. 7, Taf. 35), prav tako pa sem mu odkazal vidno mesto v monografiji o poznoantičnih utrdbah vzhodnoalpskega sveta (Ciglencčki 1987b, 43-44).

V temeljnem delu o novcih rimskega obdobja v Sloveniji je izšel podroben pregled novčnih najdb s Tinja in Žal pri Loki (Kos 1988, 134 in 135). Na simpoziju na Monte Barro (Italija) sem poudaril pomen Tinja, ki je med redkimi poznoantičnimi najdišči, na katerih se pozneje pojavijo slovanske najdbe (Ciglencčki 1992b, 56). Lepa emailirana fibula s Tinja je našla mesto v reprezentančni predstavitvi celjskega muzeja (Badovinac et al. 1993, 35). Arheološko najdišče Tinje sem v sklopu ostalih poznoantičnih postojank iz južnega dela Štajerske prikazal tudi v po-

antiker Befestigungen im Ostalpenraum zuteil (Ciglencčki 1987b, 43-44).

Im Standardwerk über die Münzen der römischen Zeit in Slowenien erschien ein genauer Überblick über die Münzfunde vom Tinje und von Žale bei Loka (Kos 1988, 134 und 135). Auf dem Symposium auf dem Monte Barro (Italien) hob ich die Bedeutung des Tinje unter den seltenen spätantiken Fundorten hervor, wo später slawische Funde auftreten (Ciglencčki 1992b, 56). Eine schöne emailierte Fibel vom Tinje fand ihren Platz in einer repräsentativen Ausstellung des Museums von Celje (Badovinac u. a. 1993, 35). Den archäologischen Fundort Tinje stellte ich im Komplex der übrigen spätantiken Anlagen aus dem Südteil von Štajersko auch in einem populärwissenschaftlichen Werk mit dem Titel Pólis Nórikon vor (Ciglencčki 1992a, 71-80). Hier wurde zum erstenmal ein Teil des Kindergräberfeldes vorgestellt, worauf man 1990 bei der Ausgrabung der Erde für den Anbau gestoßen war.

Der Fundort nimmt auch in einem zusammenfassenden neueren Überblick über die spätantiken Befestigungen einen besonderen Platz ein und wird mit einer Auswahl von typischen Gegenständen vorgestellt (Ciglencčki 1994a, 245, 248, 251, Taf. 5). Eigens hervorgehoben wird er als Fundort mit der Möglichkeit einer Studie über die Kontinuität der einheimischen romanisierten Bevölkerung. Die gewölbten rechteckigen Eisenbeschläge und der

Sl. 7: Pogled na hrib s kamnolomom s severozahodne strani leta 1980.

Abb. 7: Blick auf den Hügel mit Steinbruch von Nordwesten im Jahre 1980.

ljudnem delu z naslovom Pólis Norikón (Ciglencečki 1992a, 71-80). Tu je bil prvič predstavljen del otroškega grobišča, na katerega so zadeli 1990 leta pri izkopu zemlje za prizidek.

Najdišče je navedeno tudi v strnjem novejšem pregledu poznoantičnih utrd in predstavljeno z izborom značilnih predmetov (Ciglencečki 1994a, 245, 248, 251, Taf. 5). Posebej je poudarjeno kot najdišče, ki omogoča študij kontinuitete staroselecev. Usločeni pravokotni železni okovi ter tremis cesarja Zenona so separatno objavljeni v članku ob odkritju poznoantičnega najdišča Gradec pri Veliki Strmici (Božič, Ciglencečki 1995, 259-262, sl. 7, 10). V temeljnem pregledu boljše keramike 2. – 7. st. v zgornjem jadranskem prostoru in Sloveniji je Ph. Pröttel najdišče Tinje obravnaval skupaj s problematiko tovrstnih najdb na poznoantičnih utrdah (Pröttel 1996, 90, 91, 203, N. 7, T. 4).

Velika naselbina, katere del smo morali reševati v letih 1980 in 1981, je bila pozneje ogrožena tudi na drugi, severni strani. Kljub dejstvu, da je bil ves teren na vrhu Tinja in na njegovem južnem pobočju spomeniško zaščiten, je prišlo do širitve nekoč povsem neznatnega kamnoloma na severnem vznožju hriba, ki je v nekaj letih zajel celotno pobočje in del vrha (ledina Stari grad)(sl. 7, 8). Pri tem so bile leta 1993 grobo prizadete arheološke plasti in delno arhitektura (Jeranko 1993). Celjski zavod je šele tedaj uspel zaustaviti uničevalno širjenje kamnoloma in tako

Tremis Kaiser Zenons sind separat veröffentlicht in einem Artikel anlässlich der Entdeckung des spätantiken Fundortes Gradec bei Velika Strmica (Božič, Ciglencečki 1995, 259-262, Abb. 7 und 10). In der grundlegenden Übersicht über die Feinkeramik vom 2.-7. Jh. im nördlichen adriatischen Raum und Sloweniens behandelte Ph. Pröttel den Fundort Tinje bei der Problematik derartiger Funde in spätantiken Befestigungen (Pröttel 1996, 90, 91, 203, N. 7, Taf. 4).

Die große Siedlung, deren Teil wir in den Jahren 1980 und 1981 retten mußten, war später auch an der anderen, nördlichen Seite bedroht. Trotz der Tatsache, daß das gesamte Gelände auf dem Gipfel und am Südhang des Tinje unter Denkmalschutz stand, kam es zu einer Ausdehnung des einst unerheblichen Steinbruches am nördlichen Fuße des Hügels, der in einigen Jahren den gesamten Hang und einen Teil des Gipfels (Flur Stari grad) umfaßte (Abb. 7, 8). Dabei wurden im Jahre 1993 die archäologischen Schichten stark beschädigt und zum Teil auch die Gebäude (Jeranko 1993). Dem Denkmalamt von Celje gelang es erst jetzt, der zerstörerischen Ausbreitung des Steinbruches Einhalt zu gebieten und so war es im Sommer 1995 möglich, kleinere Rettungsgrabungen oben auf dem Hügel durchzuführen. Die Arbeit übernahm die Abteilung für Archäologie der Philosophischen Fakultät in Ljubljana unter der Leitung M. Guštins (Guštin et al. 1997). Man

Sl. 8: Pogled na hrib s kamnolomom s severozahodne strani leta 2000.

Abb. 8: Blick auf den Hügel mit Steinbruch von Nordwesten im Jahre 2000.

je bilo poleti 1995 mogoče začeti z manjšim zaščitnim raziskovanjem na vrhu hriba. Delo je prevzel Arheološki oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani pod vodstvom M. Guština (Guštin et al. 1997). S sondami so pregledali teren na temenu hriba in v večjem delu preiskali ostanke srednjeveške utrdbe. Severovzhodno od vrha so v profilu izkopa ugotovili tudi ostanke poznoantične stavbe, ki sodi v 5. in 6. st. Pri objavi izsledkov izkopavanja so predstavili tudi predmete, ki jih je H. Kosian zbiral ob svojih obhodih Tinja v preteklosti. Med njimi je posebej pomemben del stranice kamnitega sarkofaga s križem, podoben tistemu, ki je znan že od prej (Guštin et al. 1997, 6, sl. 4).

Slučajna najdba iz leta 1999, ko so pri oranju našli del nagrobnika v Žamerku (zaselek pod arheološkim kompleksom Tinje), je opozorila na verjetno lego rimske nekropole, katere kamni so bili deloma kasneje sekundarno uporabljeni pri poznoantični naselbini (Pirkmajer, ustno).

hat mit Hilfe von Schnitten das Gelände auf dem Rücken des Hügels untersucht und zum Großteil die Reste der mittelalterlichen Befestigung erforscht. Nordöstlich des Gipfels stellte man im Grabungsprofil die Reste eines spätantiken Gebäudes fest, das in das 5. und 6. Jh. datiert wird. Bei der Publikation der Grabungsergebnisse stellte man auch die Gegenstände vor, die H. Kosian bei seinen Begehungen des Tinje in der Vergangenheit gesammelt hat. Davon ist besonders erwähnenswert der Teil eines Steinsarkophags mit Kreuz, der demjenigen ähnelt, der schon von vorher bekannt ist (Guštin u. a. 1997, 6, Abb. 4).

Der zufällige Fund aus dem Jahre 1999, als man beim Pflügen auf den Teil eines Grabsteins in Žamerk (Weiler unterhalb des archäologischen Areals Tinje) gestoßen war, deutete auf die wahrscheinliche Lage einer römischen Nekropole, deren Steine zum Teil später sekundär bei der spätantiken Siedlung gebraucht wurden (Pirkmajer, mündlich).

ZAŠČITNA IZKOPAVANJA V LETIH 1980, 1981 IN 1991 TER TOPOGRAFSKA DROBCA

Do izkopavanja leta 1980 je prišlo povsem nepričakovano, zato ni bilo mogoče zbrati večjih sredstev, potrebnih za sistematično delo, ampak smo z majhno finančno podporo in prostovoljnimi delom opravili le najnujnejše posege. Zaščitne raziskave so bile zato omejene zgolj na predele, kjer smo v profilu ceste opazili sledove kulturnih plasti. Zaradi neposredne bližine današnje stanovanjske zgradbe izjemoma nismo v celoti izkopali objekta 1. Pri objektu 2 se je izkazalo, da sta poškodovani jami le del večjega kompleksa, zato smo razširili izkopno polje v smer, v katero se je nadaljevala kulturna plast z najdbami. Manjše sonde smo ob koncu izkopavanj zastavili na zah. delu in na vrhu hriba z namenom, da omejimo obseg naselbine, prostor zaščitimo in tako preprečimo nadaljnje nepooblaščen posege v teren.

Stavbne objekte smo označili z arabskimi številkami glede na lego ob novozgrajeni cesti in oddaljenost od hiše Loka pri Žusmu št. 26. Na koncu smo priključili še objekt, ki leži vzh. od hiše in del uničene nekropole med njima (*sl. 9*).

OBJEKT 1

Leži tik za sev. zidom hiše Loka pri Žusmu št. 26. Objekt je bil načrt že pred leti pri popraviljanju hiše, zato smo že premetano zemljo skrbno preiskali in izklesali profil, ki daje vzdolžen vpogled v kulturne plasti (*sl. 10*). Z. HERNANUS je povedal, da je pri vkopu našel v majhni jamici dve zapičeni dolgi kosti (človeški?), na njih pa položen kamnit želod (*t. 1: 20*). Arheološka ekipa je pri klesanju profila našla nekaj poznoantičnih črepinj, pa tudi nekaj prostoročno izdelanih fragmentov, ki izstopajo iz ostalega keramičnega gradiva. Med najdbami je omembe vreden rimski novček (folis Constantinus II, kovana 341-346, kovnica SIS). Izkopani profil je pokazal pod humusom dokaj eno-

RETTUNGSGRABUNGEN IN DEN JAHREN 1980, 1981 UND 1991 SOWIE TOPOGRAPHISCHE ERGÄNZUNGEN

Die Ausgrabungen im Jahre 1980 waren ganz unvorhergesehen, deswegen war es nicht möglich, größere Mittel zu sammeln, die für eine systematische Arbeit notwendig gewesen wären, mit geringer finanzieller Unterstützung und freiwilliger Arbeit führten wir nur die dringendsten Eingriffe durch. Die Rettungsgrabungen waren deshalb nur auf die Teile begrenzt, wo wir im Straßenprofil Spuren von Kulturschichten entdeckt hatten. Wegen unmittelbarer Nähe des heutigen Wohngebäudes legten wir Objekt 1 ausnahmsweise nicht vollständig frei. Bei Objekt 2 stellte sich heraus, daß die beschädigten Gruben nur einen Teil eines größeren Komplexes darstellen, weswegen wir das Grabungsfeld in die Richtung ausdehnten, in die sich die Kulturschicht mit den Funden fortsetzte. Kleinere Suchschnitte legten wir am Ende der Grabungen im westlichen Teil und oben auf dem Hügel mit der Absicht, den Umfang der Siedlung zu begrenzen, den Bereich unter Denkmalschutz zu stellen, um so weitere unbevollmächtigte Eingriffe in das Gelände zu verhindern.

Die Gebäude kennzeichneten wir mit arabischen Ziffern im Hinblick auf die Lage an der neugebauten Straße und die Entfernung vom Haus Loka pri Žusmu Nr. 26. Am Ende fügten wir noch das Objekt hinzu, das östlich des Hauses liegt, und einen Teil der dazwischen befindlichen Nekropole (*Abb. 9*).

OBJEKT 1

Objekt 1 liegt unmittelbar hinter der Nordwand des Hauses Loka pri Žusmu Nr. 26 und ist schon vor Jahren bei der Renovierung des Hauses beschädigt worden, deshalb haben wir die schon umgegrabene Erde lediglich sorgfältig untersucht und ein Profil ausgearbeitet, das einen länglichen Einblick in die Kulturschichten gewährt (*Abb. 10*). Z. HERNANUS berichtete, er habe beim Aushub in einer kleinen Grube zwei eingestochene (Menschen-?) Knochen gefunden, worauf ein Schleuderstein gelegen hätte (*Taf. 1: 20*). Das Archäologenteam entdeckte bei der Bearbeitung des Profils einige spätantike Scherben sowie einige freihändig gestaltete Fragmente, die aus dem übrigen

Sl. 9: Načrt najdišča z vrisanimi objekti.

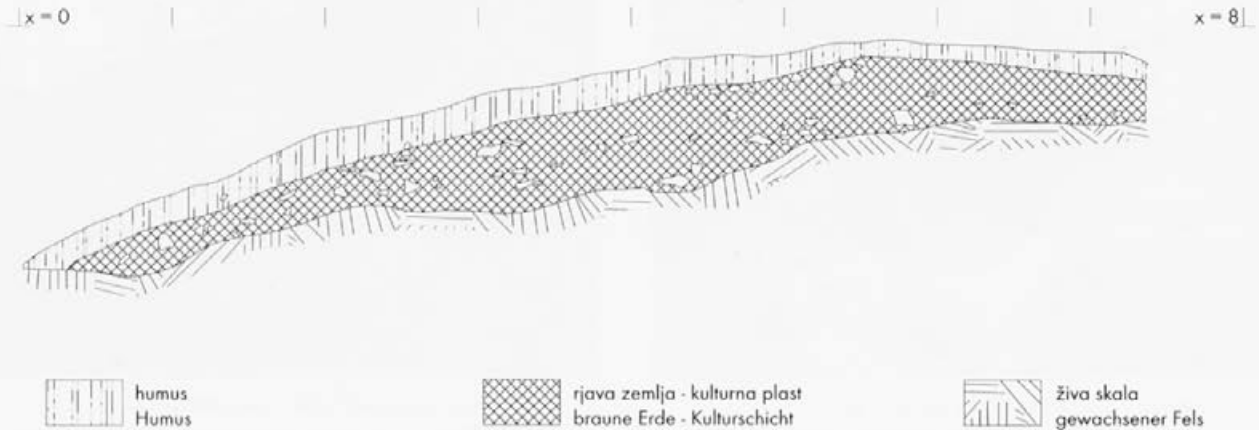
Abb. 9: Gesamtplan mit eingezeichneten Objekten.

vito plast do 70 cm globoke rjave ilovice, pomešane z manjšimi lomljenci, drobcu oglja, hišnega lepa ter keramiko. Objekt je bil vkopan v skalno osnovo (sl. 11). Gledano v tlorisu smo južno od profila opazili daljši, v skalo vsekani žleb, ki predstavlja morda ostanek vdolbine za namestitve lesenih brun. Ker objekt ni bil več ogrožen, smo izkopava-

Keramikmaterial hervorragten. Erwähnenswert unter den Funden ist eine römische Münze (folis Constantinus II, 341-346 geprägt, Münzstätte SIS). Das Profil ließ unter dem Humus eine ziemlich einheitliche bis zu 70 cm tiefe braune Lehmschicht erkennen, die mit kleineren Bruchsteinen, Holzkohlepartikeln, Hausverputz und Keramik

nje prekinili. Zdi se, da je večji del stavbe še ohranjen in da je bil uničen le manjši, južni del. Tudi orientacija objekta ni povsem jasna; zdi se, da je podolžna os ležala v smeri sever-jug, podobno kot pri objektu 2. V profilu se je nakazoval delno izravnani prostor, ki je predstavljal osrednji del stavbe.

OBJEKT 2

Leži 30 m sev. od prvega, na pobočju, ki je obrnjeno proti zah. strani. Tu je bager najhujše zarezal v arheološke plasti. Ob prihodu na teren smo našli namreč že izkopane dele kamnite rimske arhitekture, kup keramičnih fragmentov, žindre ter kosti (sl. 12, 13). Ko smo teren ob robu ceste raziskali, smo našli dve v celoto povezani jami. Kulturna plast južne jame je bila večidel uničena, medtem ko je bila v severni jami razdejana nekaj čez polovico. Ko smo obe jami očistili, smo ugotovili, da sta bili izkopani v

Sl. 10: Čiščenje profila pri objektu 1.

Abb. 10: Grabung des Profils bei Objekt 1.

vermisch ist. Das Objekt war in eine Felsengrundlage eingegraben (Abb. 11). Dem Grundriß nach ist südlich des Profils eine längere, in Fels gehauene Rinne zu beobachten, die vielleicht den Rest einer Vertiefung zur Aufstellung von Holzbalken darstellt. Weil das Objekt nicht mehr gefährdet war, haben wir die Grabungen unterbrochen. Der größere Teil des Gebäudes scheint erhalten und nur ein kleinerer, der südliche, beschädigt worden zu sein. Auch die Ausrichtung des Gebäudes ist nicht ganz klar. Allem Anschein nach lag die Längsachse in Nordsüdrichtung, ähnlich wie bei Objekt 2. Im Profil zeichnete sich ein zum Teil planierter Raum ab, der den zentralen Teil des Gebäudes darstellte.

Sl. 11: Objekt 1. Profil. M. = 1:50.

Abb. 11: Objekt 1. Profil. M. = 1:50.

OBJEKT 2

Objekt 2 liegt 30 m nördlicher als das erste, an dem Hang, der nach Westen gerichtet ist. Hier hatte der Bagger die archäologischen Schichten am schwersten beschädigt. Als wir im Gelände angekommen waren, fanden wir nämlich schon ausgegrabene Teile eines römischen Steinbauwerks, einen Haufen von Keramikfragmenten, Eisenschlacke und Knochen vor (Abb. 12, 13). Bei der Erforschung des Geländes am Straßenrand stießen wir auf zwei, zu einer Einheit verbundene Gruben. Die Kulturschicht der südlichen

Sl. 12: Objekt 2 po izgradnji ceste.
Abb. 12: Objekt 2 nach dem Straßenbau.

Sl. 14: Objekt 2. Izkopani jami s severne strani.
Abb. 14: Objekt 2. Die beiden freigelegten Gruben von der Nordseite.

živo skalo in med seboj ločeni z manjšim pragom (sl. 14-17). Premer severne jame je 1,5 m, premer južne pa 1,3 m. Največja globina – kolikor jo je bilo zaradi poškodovanosti mogoče ugotoviti – je znašala pri severni jami 1,5 m pri južni pa 1 m. Pri čiščenju severne jame smo na vzh. strani dobili še manjši del neokrnjenih kulturnih plasti, ki so bile ohranjene le nekaj cm v širino, zato smo v njih odkrili le skromne drobce kulturnih ostalin (sl. 18). Ugotovili smo kar 24 plasti, od katerih je 12 vsebovalo kulturne ostaline (sl. 19, 20). Vendar je bil del teh plasti močnejše povezan z zgornjim delom objekta.

V že razdejanem delu objekta je treba omeniti številno poznoantično keramiko, med katero izstopajo fragment

Sl. 13: Objekt 2. Spolije iz delno uničenega objekta.
Abb. 13: Objekt 2. Spolien aus dem zum Teil zerstörten Objekt.

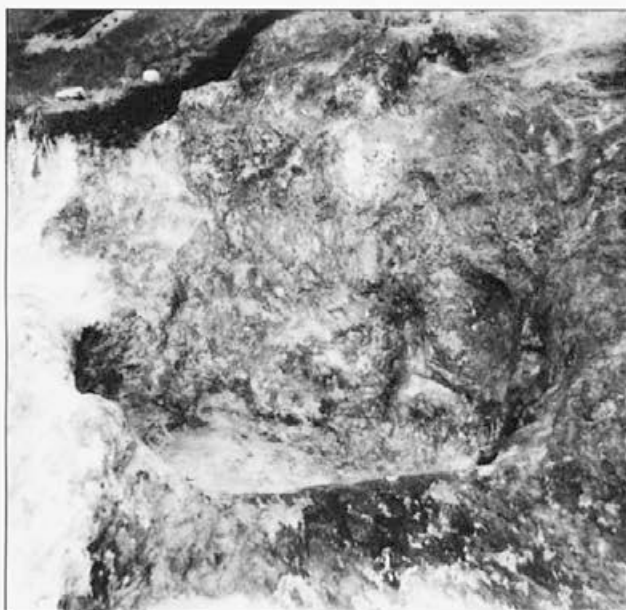
Sl. 15: Objekt 2. Izkopani jami z zahodne strani.
Abb. 15: Objekt 2. Die beiden freigelegten Gruben von der westseite.

Grube war größtenteils zerstört, die nördliche war dagegen über die Hälfte beschädigt. Als wir beide Gruben freigelegt hatten, stellten wir fest, daß sie in gewachsenen Felsen gehauen waren und durch eine kleinere Schwelle voneinander getrennt waren (Abb. 14-17). Der Durchmesser der nördlichen Grube beträgt 1,5 m, der Durchmesser der südlichen hingegen 1,3 m. Die größte Tiefe – insofern man sie infolge der Beschädigung überhaupt feststellen konnte – betrug bei der nördlichen Grube 1,5 m und bei der südlichen 1 m. Bei der Ausgrabung der nördlichen Grube gelang es uns an der Ostseite noch einen kleineren Teil unbeschädigter Kulturschichten freizulegen, die nur einige Zentimeter breit erhalten waren, deswegen wir darin

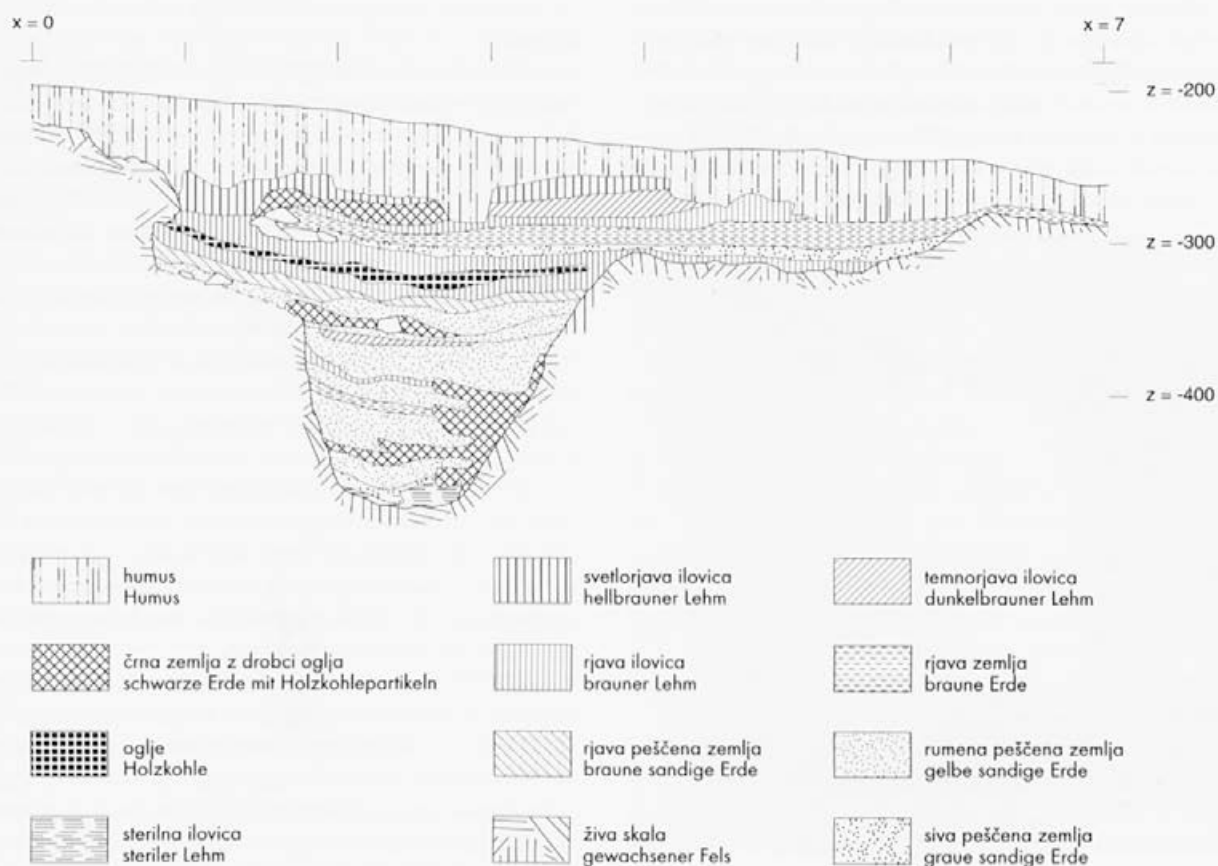

Sl. 16: Objekt 2. Izkopani jami z južne strani.
Abb. 16: Objekt 2. Die beiden freigelegten Gruben von der Südseite.

Sl. 17: Objekt 2. Očiščena severna jama z jugozahodne strani.
Abb. 17: Objekt 2. Freigelegte Nordgrube von südwestlicher Seite.

Sl. 18: Objekt 2. Profil na liniji $y = 0$. M. = 1:50.
Abb. 18: Objekt 2. Profil auf der Linie $y = 0$. M. = 1:50.

Sl. 19: Objekt 2. Pogled na očiščeni jami s severne strani.

Abb. 19: Objekt 2. Blick auf die beiden freigelegten Gruben von der Nordseite.

sigilate Late Roman C (t.12: 3) in fragmenti glazirane keramike. Kolikor smemo soditi, je bila ta najdena v jamah ali njuni neposredni okolici. Povečini sodi v poznoantično obdobje, nekaj kosov keramike pa bi kazalo tudi na poznejšo uporabo prostora v staroslovanskem obdobju. V južni jami zbuja pozornost predvsem z bagrom nasilno premaknjeni deli rimskih arhitekturnih členov: vogal profiliranega arhitrava v dolžini 90 cm, apnenčasti blok velikosti 40 x 45 x 20 cm z moznicami in razbiti ostanek plošče z dvignjenimi robovi na obeh daljših straneh (50 x 60

Sl. 21: Objekt 2. Ostanke sekundarno uporabljene arhitekturnih členov.

Abb. 21: Reste von sekundär verwendeten architektonischen Elementen.

Sl. 20: Objekt 2. Pogled na severno jamo in plasti nad njo.

Abb. 20: Objekt 2. Blick auf die nördliche Grube und die darüberliegenden Schichten.

nur bescheidene Mengen von Kulturresten entdeckten (Abb. 18). Es wurden 24 Schichten festgestellt, wovon 12 Kulturfunde enthielten (Abb. 19, 20). Jedoch standen diese Schichten in engerer Beziehung zum oberen Teil des Objektes.

Im schon beschädigten Teil des Objektes sind die zahlreichen Funde spätantiker Keramik erwähnenswert, wovon das Fragment mediterraner Late Roman C Sigillata (Taf. 12: 3) und die Fragmente glasierter Keramik hervorragen. Soweit man urteilen darf, wurde sie in den Gruben oder in deren unmittelbarer Nähe gefunden. Der Großteil stammt aus der Spätantike, einige Keramikstücke deuten allerdings auch auf eine spätere Benutzung des Bereiches. In der südlichen Grube ziehen vor allem die schon mit dem Bagger gewaltsam verschobenen Teile der römischen Bauelemente die Aufmerksamkeit auf sich: die Ecke eines profilierten Architravs in einer Länge von 90 cm, ein Kalkblock in einer Größe von 40 x 45 x 20 cm mit Dübellöchern und das Bruchstück einer Platte mit erhöhten Rändern an den beiden längeren Seiten (50 x 60 cm) (Abb. 21). Die ursprüngliche Lage der Steine war nicht mehr feststellbar, nach Angabe von Augenzeugen lagen sie am Grubenrand dicht nebeneinander. In der Grube gab es auch viel Holzkohle und Tierknochen.

Der Bereich oberhalb der beiden Gruben ist etwas planiert, an der Ostseite endet er am gewachsenen Felsen (Abb. 22). An dieser Stelle entdeckten wir die Reste eines größeren einräumigen Hauses, das zum Teil in die Felsen-grundlage eingemeißelt war. Die Länge des gesamten Gebäudeareals läßt sich heute nicht mehr bestimmen, weil wir keine Spuren abschließender Wände an der Nord- und Südseite entdecken konnten (Abb. 23, 24). Der starken Verengung beider Terrassen an den Seiten zu urteilen, war es vermutlich 9 m lang. Der Bereich teilt sich der Länge

Sl. 22: Objekt 2 z zahodne strani.

Abb. 22: Objekt 2 von der Westseite.

cm) (sl. 21). Prvotne lege kamnov ni bilo več mogoče ugotoviti. Ti so po izjavi očitvidcev ležali na robu jame v bližini drug drugega. V jami je bilo tudi veliko oglja in živalskih kosti.

Vzhodno od obeh jam višje na pobočju je nekoliko zravnani prostor, ki se na vzh. strani končuje ob naravni skali (sl. 22). Na tem mestu smo odkrili ostanke večje enoprostorske hiše, ki je bila delno vklesana v skalno osnovo. Dolžine celotnega prostora stavbe danes ne moremo z gotovostjo ugotoviti, saj nismo odkrili sledov zaključnih sten na sev. in juž. strani (sl. 23, 24). Glede na močno zožitev obeh teras ob straneh, domnevamo, da je segala približno 9 m v dolžino. Prostor se po dolžini deli na spodnjo in zgornjo teraso, ki ju v povprečju loči približno 20 cm višinske razlike (sl. 25, 26). Širina obeh teras skupaj znaša 3 m. Pod humusom je bila enovita plast temnorjave ilovice, ki je bila intenzivno mešana z drobcji oglja tako, da je dajala vtis žganinske plasti.

Na zgornji terasi smo v sredini našli dve manjši ognjišči, ki sta oddaljeni drugo od drugega 1,5 m (sl. 27, 28, 29). Pri obeh je predstavljala osnovo močno ožgana ilovica, na njej pa oglje, živalske kosti, keramika in večji lomljenci, ki so obdajali ognjišči. Nedaleč od juž. ognjišča smo našli ob skalni steni tudi fragmentiran zgornji del žrnelj. Na sev. strani spodnjega platoja, tik pod severnim ognjiščem, smo našli ostanke strukture, katere pomen danes ni mogoče z gotovostjo razložiti. V skalo sta vsekani dve horizontalni ležišči za bruna, ki imata v začetnem delu še manjši vertikalni odprtini za trdnejšo pritrnitev lesenih brun (sl. 30). Vmes med njima so ostaline dokaj pravilno oblikovane kvadratne površine iz močno preperlega apnenca, ki je bil na vrhu umetno zravnani. Kaže, da so tudi tu položena bruna nosila konstrukcijo nad spodaj ležečo globljo jamo. Južno od obeh ležišč je bil ob

Sl. 23: Objekt 2, zgornji del. Pogled z zahodne strani.

Abb. 23: Objekt 2, oberer Teil. Blick von der Westseite.

nach in eine obere und eine untere Terasse, die im Durchschnitt durch einen ca. 20 cm langen Höhenunterschied voneinander getrennt sind (Abb. 25, 26). Die Breite beider Terrassen beträgt zusammen 3 m. Unter dem Humus erstreckte sich eine einheitliche Schicht von dunkelbraunem Lehm, der intensiv mit Holzkohlepartikeln vermischt war, so daß sie wie eine Brandschicht aussah.

In der Mitte der oberen Terasse fanden wir zwei kleinere Herdstellen, die 1,5 m voneinander entfernt sind (Abb. 27-29). Bei beiden bildete die Grundlage eine stark gebrannte Lehmschicht, darauf befanden sich Holzkohle, Tierknochen, Keramik und größere Bruchsteine, die die beiden Herdstellen umgaben. Nicht weit von der südlichen Herdstelle entfernt, stießen wir an der Felswand auf das obere Bruchstück eines Mahlsteins. An der Nordwand des unteren Plateaus, unmittelbar unter der nördlichen Herdstelle, entdeckten wir die Reste einer Struktur, deren Bedeutung heute nicht mit Sicherheit erklärt werden kann. In den Felsen sind zwei horizontale Balkenlager eingehauen, die im vorderen Teil noch zwei kleinere vertikale Öffnungen für eine sicherere Befestigung der Holzbalken haben (Abb. 30). Dazwischen befinden sich die Reste einer relativ regelmäßig gestalteten Quadratfläche aus stark verwittertem Kalkstein, der oben künstlich geglättet war. Allem Anschein nach trugen auch darauf gelegte Balken die Konstruktion über der darunter liegenden tieferen Grube. Südlich von beiden Lagern lag am Terrassenrand auch ein größerer flacher Kalkstein, der vielleicht den Rest eines ehemaligen Inventars darstellt. Noch südlicher von hier ist in das untere Plateau ein längeres Lager für Holzbalken eingemeißelt, die allerdings keine Querwand des Gebäudes darstellten, sondern höchstwahrscheinlich nur die Konstruktion trugen, die sich über der südlichen Grube erhob. Zwei Meter weiter in Richtung Süden lag eine kleinere, in den

Sf. 24: Objekt 2, Thoris, M = 1:50.
 Abb. 24: Objekt 2, Grundriß, M. = 1:50.

Sl. 25: Objekt 2, zgornji del. Pogled z severozahodne strani.
Abb. 25: Objekt 2, oberer Teil. Blick von der Nordwestseite.

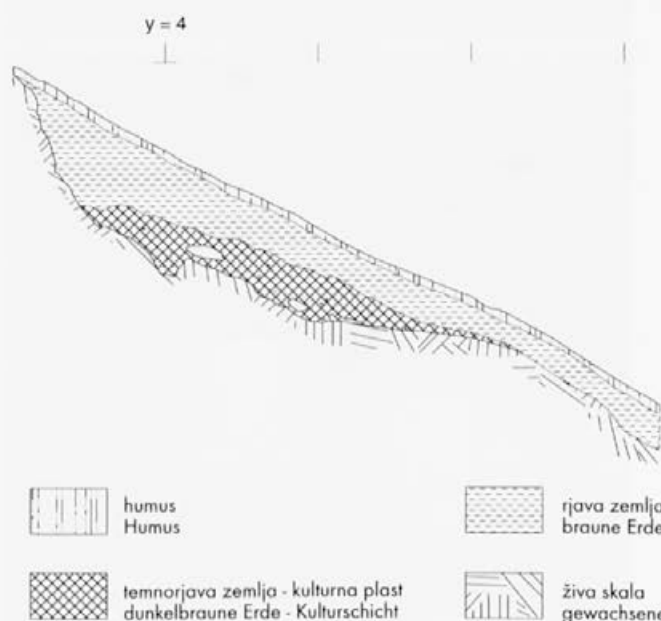
robu terase položen tudi večji ploščat apnec, ki je morda ostanek nekdanjega pohištva. Še juž. od tu se v spodnji plato zajeda daljše izklesano ležišče za lesena bruna, ki zagotovo niso predstavljala prečne stene stavbe, ampak so najverjetneje le nosila konstrukcijo nad južno jamo. Dva metra dalje proti jugu je bila manjša jama, vsekana v skalo, v kateri je domnevno stal nosilni kol konstrukcije te stavbe. Ob robu izkopnega polja smo našli ostanke zoglenega lesa v dolžini 1,80 m. Morda gre za ostanke trama strešne konstrukcije.

Med najdbami na obeh terasah je bilo veliko keramičnega gradiva. Posebej zanimivi so večji ostanki posod, ki so se dokaj celovito ohranili na juž. ognjišču in

Felsen eingemeißelte Grube, worin vermutlich der Trägerpfahl der Konstruktion dieses Gebäudes stand. Am Rand der Grabungsfläche fanden wir die Reste verkohlten Holzes in einer Länge von 1,80 m. Vielleicht handelt es sich um die Reste eines Balkens der Dachkonstruktion.

Unter den Funden auf beiden Terrassen gab es viel Keramikmaterial. Besonders interessant sind die größten Reste von Gefäßen, die nahezu vollständig auf der südlichen Herdstelle erhalten sind und zusammen mit dem Fragment eines Glasbechers die letzte Benutzung des Gebäudes in die Spätantike datieren. Hierbei seien auch einige Keramikstücke erwähnt, die ihrem Charakter und ihrer Gestaltung nach von der Mehrzahl des spätantiken Materials abweichen: Sie scheinen erst später (durch Erosion?) in diesen Bereich gelangt zu sein. Ganz am Westrand der unteren Terrasse, oberhalb der nördlichen Grube, wurde in einer Tiefe von 80 cm, in der Schicht, die schon zum oberen Gebäude gehört, eine bronzene Rundfibel mit Zellemaileinlage gefunden (Taf. 1: 1).

Infolge des stark zerstörten Geländes ist die Beziehung zwischen dem unteren Teil (Grube) und dem 2 m höher gelegenen oberen Teil des Objektes (Gebäude) unklar. Den zahlreichen Schichten in der nördlichen Grube nach zu urteilen, wurden die beiden Gruben schon in der Zeit der Benutzung des oberen Gebäudes angefüllt und eine Holzkonstruktion bedeckte vielleicht schon die zugeschütteten Gruben. In der nördlichen Grube und zum Teil oberhalb davon im Bereich des oberen Gebäudes wurden Fragmente von Eisenschlacke mit hohem Gehalt an Eisen, Kupfer, Nickel, Blei und Silber gefunden sowie in der südlichen Grube der Teil eines kleinen tragbaren Schmelzofens¹. Im größeren Fragment der gebrannten Lehm-masse wurden größere Spuren von Kupfer festgestellt. Deswegen besteht die Möglichkeit, daß die Gruben – besonders die nördliche, in welche wir auf zahlreiche dünnere Schichten reinen Sandes stießen – in einer be-

Sl. 26: Objekt 2. Profil na liniji x = 8.
M. = 1:50.
Abb. 26: Objekt 2. Profil auf der Linie
x = 8. M. = 1:50.

— z = -100

— z = -200

¹ Für die Hilfe bei der Interpretation der Schlacke möchte ich mich bei N. Trampuž Orel und Z. Milić vom Nationalmuseum in Ljubljana bedanken

Sl. 27: Objekt 2, zgornji del. Pogled s severne strani.
Abb. 27: Objekt 2, oberer Teil. Blick von der Nordseite.

Sl. 28: Objekt 2, zgornji del. Pogled z južne strani.
Abb. 28: Objekt 2, oberer Teil. Blick von der Südseite.

Sl. 29: Objekt 2. Južno ognjišče.
Abb. 29: Objekt 2. Südliche Herdstelle.

skupaj s fragmentom steklene čaše datirajo zadnjo rabo stavbe v poznoantično obdobje. Ob tem pa je potrebno omeniti tudi nekaj kosov keramike, ki po svojem značaju in izoblikovanosti odstopajo od večine poznoantičnega gradiva, so slovanskodobni: zdi se, da so bili v to območje prineseni kasneje (erozija?). Povsem na zah. robu spodnje terase, nad severno jamo, je bila v globini 80 cm, v plasti, ki pripada že zgornji stavbi, najdena okrogla bronasta fibula z vložnim večbarvnim emajlom (*t. 1: 1*).

Sl. 30: Objekt 2. Ležišči za bruna.
Abb. 30: Objekt 2. Balkenlager.

Zaradi močno poškodovanega terena je nejasen odnos med obema jamama in 2 m višje ležečim zgornjim delom objekta (stavba). Glede na številne plasti v severni jami smemo domnevati, da sta bili obe jami zapolnjeni že v času uporabe zgornje stavbe in je lesena konstrukcija morda prekrivala zasute jame. V severni jami in delno tudi nad njo v območju zgornje stavbe so bili najdeni fragmenti žlindre z visoko vsebnostjo železa, bakra, niklja, svinca in srebra v južni pa tudi del majhne prenosne peči za taljenje rude¹. V večjem fragmentu glinaste zapečene mase pa so bili ugotovljeni izrazitejši sledovi bakra. Zato obstoja možnost, da sta jami – posebej še severna, v kateri smo

¹ Za pomoč pri opredelitvi žlindre se zahvaljujem N. Orel Trampuž in Z. Miliću iz Narodnega muzeja v Ljubljani

zasledili številne tanjše plasti čistega peska – služili v do-
ločeni fazi naselbine kot prostor za taljenje rude.

OBJEKT 3

Ostanek hiše 3 smo zasledili ob notranjem robu ovinka
novozgrajene ceste med objektoma 2 in 4. V profilu je
bila vidna le še 2 m dolga in 30-40 cm globoka kulturna
plast, ki se je ostro odražala od okolice. Pri izkopavanju
smo našli nekaj fragmentov keramike in odlično ohranjen
železen nož z zavojki (*t. 2: 4*). Objekt se je razprostiral
večidel na mestu, ki ga je uničila cesta. Tako smo lahko
raziskali le povsem neznan ostanek zgradbe, ki je bila
podobna ostalim. Zaradi preskromnih ostalin ni bilo mo-
goče ugotoviti niti orientacije stavbe niti približnih dimen-
zij.

OBJEKT 4

Sl. 31: Objekt 4. Očiščena južna stran stavbe in plasti nad njo.
Abb. 31: Objekt 4. Freigelegte Südseite des Gebäudes und die
darüberliegenden Schichten.

Na zunanji strani ovinka, ki ga naredi novozgrajena cesta,
je bila odkrita večja stavba, objekt 4. Že v profilu je bilo
mogoče na vrhu skalnega vseka opaziti 80 cm debelo kul-
turno plast, ki je bila močno poškodovana (*sl. 31, 32, 33*).
Izkopavanja so odkrila večjo dvoprostorsko stavbo, ki je
imela ob vzh. zunanji steni tudi manjši, posebej urejen pro-
stor z ognjiščem. Iz brun grajena hiša je bila dolga 8 m in

stimmten Siedlungsphase als Ort zum Schmelzen von Ei-
senerz dienten.

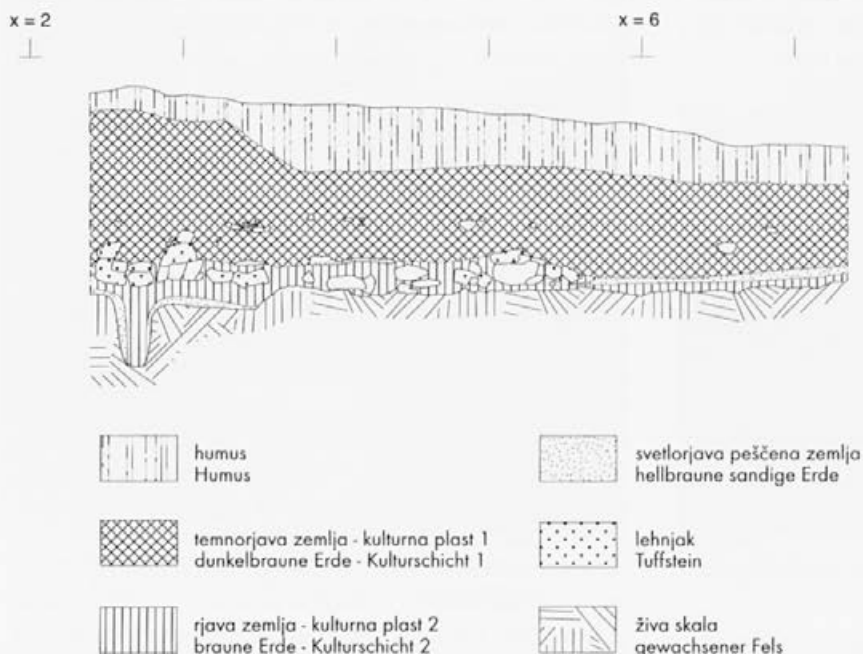
OBJEKT 3

Auf den Rest von Haus 3 stießen wir am inneren Kurven-
rand der neugebauten Straße zwischen den Objekten 2 und
4. Im Profil war nur noch eine 2 m lange und 30-40 cm
tiefe Kulturschicht zu erkennen, die sich scharf von der
Umgebung abhob. Bei den Grabungen fanden wir einige
Keramikfragmente und ein hervorragend erhaltenes
Volutenmesser (*Taf. 2: 4*). Das Objekt erstreckte sich größ-
tenteils an der Stelle, die durch die Straße zerstört wurde.
So konnten wir nur einen unbedeutenden Rest eines Ge-
bäudes erforschen, das den übrigen ähnlich sieht. Wegen
der allzu bescheidenen Reste konnte man weder die Aus-
richtung des Gebäudes noch die annähernden Dimensio-
nen feststellen.

OBJEKT 4

Sl. 32: Objekt 4. Čiščenje profila.
Abb. 32: Objekt 4. Grabung des Profils.

Sl. 33: Objekt 4. Profil na liniji
y = 2. M. = 1:50.

Abb. 33: Objekt 4. Profil auf der
Linie y = 2. M. = 1:50.

Sl. 35: Objekt 4. Zahodno ležišče za bruna z južne strani.

Abb. 35: Objekt 4. Das westliche Balkenlager von der Südseite.

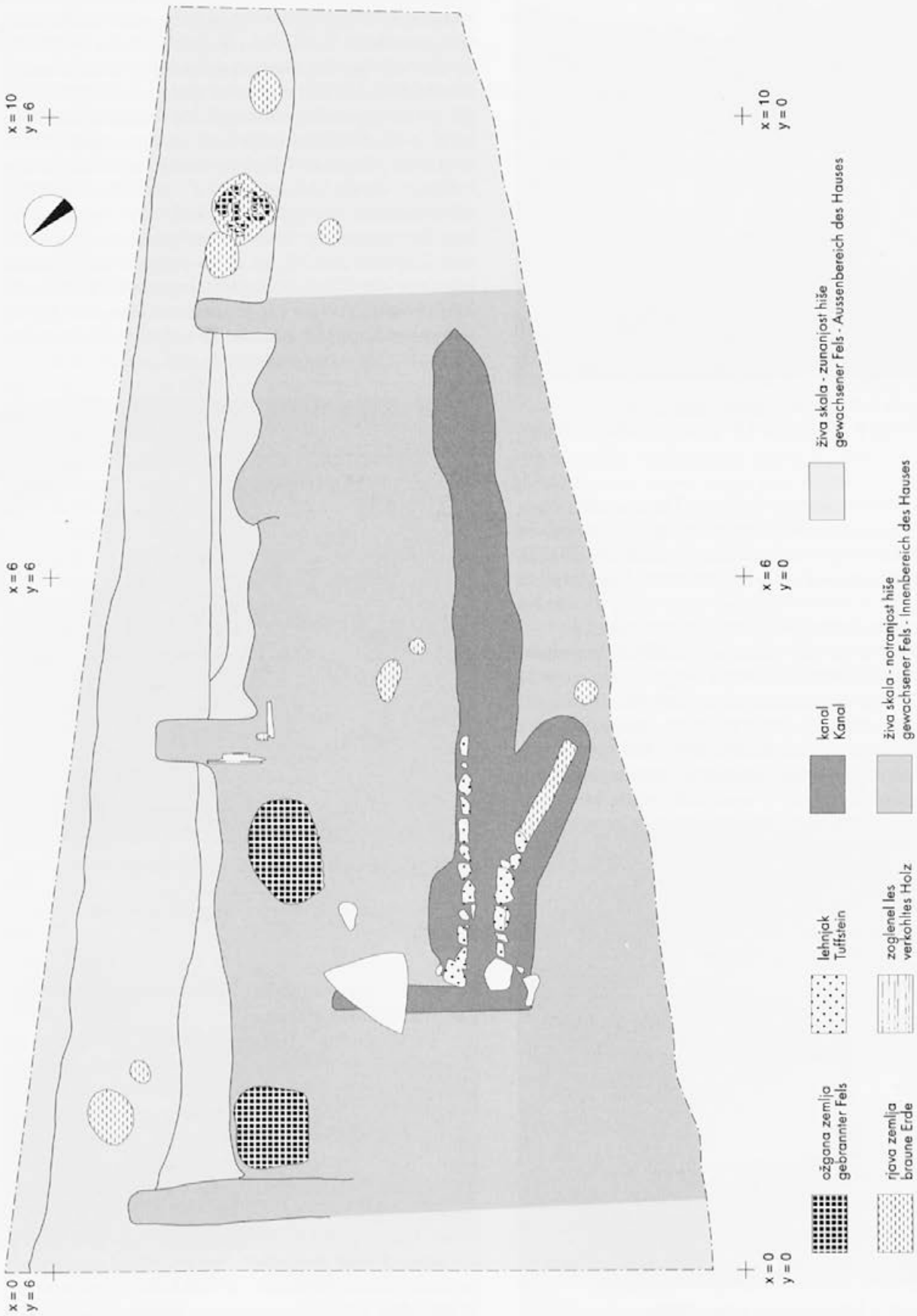
široka domnevno 3 – 4 m. Njena omejitev na južni strani ni povsem zanesljiva, saj jo je tu poškodoval bager, v izmetani zemlji pa smo našli nekaj značilnih poznoantičnih predmetov. Stavba je za razliko od stavbe 2 tlorisno lažje določljiva in jo je mogoče dobro rekonstruirati (sl. 34). Na zah. strani je bilo odkrito 2 m dolgo ležišče za bruna zah. stene, ki se je v severozah. vogalu ohranilo še 0,6 m v globino (sl. 35). Dobro sta bili vidni tudi ležišči predelne in vzh. stene stavbe. V skalnem pobočju, v katerega je bil objekt deloma vsekan, je bilo ob sev. steni opaziti sled ležišč za vzdolžna bruna. V ležišču za predelno steno in tik za njo sta bila vidna ostanka zогlenelih tramov, ki po-

An der Außenseite der Kurve, in der neugebaute Straße verläuft, wurde ein größeres Gebäude entdeckt, Objekt 4. Schon im Profil war es möglich, oben am Felseinschnitt eine 80 cm dicke Kulturschicht zu beobachten, die stark beschädigt war (Abb. 31-33). Bei den Ausgrabungen wurde ein größeres zweiräumiges Haus freigelegt, das an der östlichen Außenseite auch einen kleineren, extra eingerichteten Raum mit Herdstelle hatte. Das aus Balken gebaute Haus war 8 m lang und vermutlich 3-4 m breit. Seine Begrenzung an der Südseite ist nicht mit Sicherheit feststellbar, weil es hier durch einen Bagger zerstört wurde. In der ausgehobenen Erde fanden wir einige charakteristi-

Sl. 36: Objekt 4. Pogled na izkopan objekt z južne strani.

Abb. 36: Objekt 4. Blick auf das ausgegrabene Objekt von der Südseite.

Sl. 34: Objekt 4, Tloris. M. = 1:50.
Abb. 34: Objekt 4, Grundriß. M. = 1:50.

Sl. 37: Objekt 4. Pogled na izkopen objekt z zahodne strani.
Abb. 37: Objekt 4. Blick auf das ausgegrabene Objekt von der Westseite.

trujeta navzkrižno vezavo. Približno 1 m za stavbo, vzporedno s sev. steno oz. ležiščem za bruna, je bila skala še enkrat pravilno obklesana v globino 10-20 cm (sl. 36, 37). Čemu je služil ta vsek, ni lahko pojasniti. Domnevati bi smeli, da gre za tu zatakne dodatne opore za stavbo, morda vgrajene lesene žlebove ali kaj tretjega.

V zah. prostoru zgradbe smo zasledili znake podrobneje še neopredeljene dejavnosti. Povsem ob sev. steni sta bili najdeni dve intenzivneje ožgani površini. V severozah. vogalu je bila 1 x 1 m velika lisa ožgane ilovice z drobci žganine, pokrita z več lomljenci. Pod plastjo opečne ilovice je bila nekaj centimetrov debela plast drobnega belega peska. (sl. 38) V severovzh. vogalu istega pro-

Sl. 38: Objekt 4. Severozahodni vogal stavbe.
Abb. 38: Objekt 4. Nordwestecke des Gebäudes.

sche spätantike Gegenstände. Das Gebäude kann man im Unterschied zu Gebäude 2 dem Grundriß nach leichter bestimmen und gut rekonstruieren (Abb. 34). An der Westseite wurde ein 2 m langes Balkenlager der Westwand entdeckt, das an der Nordwestecke noch 0,6 m tief erhalten ist (Abb. 35). Gut erkennbar sind auch die beiden Lager der Trenn- und der Ostwand des Gebäudes. Am Fels- hang, in den das Objekt zum Teil eingehauen war, konnte man an der Nordwand die Spuren von Lagern für Längsbalken erkennen. Im Lager für die Trennwand und unmittelbar dahinter waren die Reste verkohlter Balken zu sehen, die einen Kreuzverband bestätigen. Etwa 1 m hinter dem Gebäude, parallel zur Nordwand oder zum Balkenlager war der Felsen noch einmal regelmäßig 10-20 cm tief behauen (Abb. 36, 37). Wozu dieser Einschnitt diente, läßt sich nicht einfach erklären. Zu vermuten sind hier fest-

Sl. 39: Objekt 4. Ostanki kanala v zahodnem prostoru z južne strani.
Abb. 39: Objekt 4. Reste eines Kanals im Westraum von der Südseite.

gesteckte Gebäudestützen, vielleicht eingebaute Holzrinnen oder etwas anderes.

Im westlichen Raum des Gebäudes stießen wir auf Anzeichen einer noch nicht exakter bestimmten Tätigkeit. Dicht an der Nordwand wurden zwei intensiver gebrannte Oberflächen gefunden. In der Nordwestecke befand sich ein 1 x 1 m großer Fleck gebrannten Lehms mit Brandpartikeln, die mehrere Bruchsteine bedeckten. Unter der Brandlehmschicht lag eine einige Zentimeter dicke Schicht feinen, weißen Sandes (Abb. 38). In der Nordostecke desselben Raumes, fast an der Trennwand, war eine 80 x 60 cm große Fläche vorhanden, wo der Brand mit dunkelbraunem, einige Zentimeter dickem Lehm vermischt war. In der Mitte zwischen den beiden Herdstellen, schon in der südlichen Hälfte des Raumes, stießen wir auf einen in

stora, že skoraj ob predelni steni, je bila 80 x 60 cm velika površina, kjer je bila žganina pomešana s temnorjavo ilovico, debelo nekaj centimetrov. V sredi med obema kuriščema, že v južni polovici prostora, smo zadeli na jarek, vklesan v skalo, ki je potekal pravokotno na vzdolžno os stavbe. Začetni del kanala je bil pokrit s kamnito, 80 x 60 cm veliko, trikotno oblikovano apnenčasto ploščo (sl. 39, 40). V južnem delu stavbe je kanal zavil pravokotno proti vzh. in se po 1 m poteka razcepil v dva kraka. Sev. krak kanala je bil obzidan z lehnjakom (brez malte) in je potekal vse do predelne stene. Južna stena sev. kraka kanala je bila prosto stoječa in se je le delno ohranila. Južni krak kanala ni bil ohranjen v celoti, na vzh. strani je bilo opaziti le še sled zidu (negativ) in povsem na koncu, v manjši kotanji, tudi jamo za kol. Čemu je kanal služil, ni bilo mogoče ugotoviti; v njem so bile le posamezne črepinje in kos žlindre. Kje sta bila oba kraka kanalov zaključena, ni jasno, saj je bil ta del stavbe pri gradnji ceste povsem uničen. Od najdb v zah. prostoru je treba posebej omeniti odlično ohranjen langobardski vrček z glajenim ornamentom (t. 12: 4) in fragmente še dveh posod z enakim okrasom. Od drugih najdb je ob številni keramiki treba opozoriti na železno pilo, nož in del dleta, v že prej odmetani zemlji pa še fragment ornamentiranega košččenega glavnika, košččen vijček in bronasto obročasto fibulo z nastavkom.

V vzh. prostoru stavbe sta bili v skalnih tleh odkriti dve luknji različnih velikosti (sl. 41). V večji, zahodnejši, je bil odkrit depo poljedelskega orodja: železno ralo, različni okovi za leseno opremo rala, kosa, babica ter kladivo za klepanje kose, rovnica, škarje, brus in pila (sl. 42. t. 3: 4). Druga, manjša luknja je bila zapolnjena s temnorjavo ilovico, v njej pa je ležalo tudi precej živalskih kosti.

Na vzh. strani zunaj stavbe so bile odkrite tri jame za kole (sl. 43). Dve z večjim premerom sta bili najdeni na

Sl. 40: Objekt 4. Ostanke kanala v zahodnem prostoru z zahodne strani.

Abb. 40: Objekt 4. Reste eines Kanals im Westraum von der Westseite.

den Felsen gehauenen Graben, der rechtwinkling zur Längsachse des Gebäudes verlief. Der Anfangsteil des Kanals war mit einer steinernen, 80 x 60 cm großen, dreieckigen Kalkplatte bedeckt (Abb. 39, 40). Im südlichen Teil des Gebäudes wand sich der Kanal im rechten Winkel nach Osten und verzweigte sich nach 1 m Meter in zwei Enden. Das nördliche Ende war mit Tuffstein (ohne Mörtel) ummauert und erstreckte sich bis zur Trennwand. Die Südwand des nördlichen Kanalendes war freihstehend und ist nur zum Teil erhalten. Das südliche Ende des Kanals war nicht vollständig erhalten, an der Ostseite waren nur noch die Spuren einer Wand (Negativ) und ganz am Ende, in einer kleineren Grube, auch ein Pfostenloch zu erkennen. Wozu der Kanal diente, war nicht feststellbar, darin befanden sich nur einzelne Scherben und ein Stück Eisenschlacke. Wo beide Kanalenden aufhörten, ist nicht klar, denn dieser Gebäudeteil wurde beim Straßenbau vollständig zerstört. Von den Funden im Westraum seien der hervorragend erhaltene langobardische Krug mit geglättetem Ornament (Taf. 12: 4) und noch die Fragmente dreier Gefäße mit gleichem Dekor erwähnt. Von den anderen Funden seien neben den zahlreichen Keramikgegenständen eine Eisenfeile, ein Messer und der Teil eines Meißels genant, in der schon zuvor ausgehobenen Erde noch das Fragment eines ornamentierten Knochenkamms, ein Knochenwirtel und eine bronzene Ringfibel mit Ansatz.

Im östlichen Raum des Gebäudes wurden im Felsboden zwei Gruben von verschiedener Größe entdeckt (Abb. 41). In der größeren, westlichen stieß man auf den Hortfund landwirtschaftlicher Geräte: eine Tüllenschar, verschiedene Beschläge für die Holz Ausstattung eines Arls, eine Sense, einen Dangelstock und einen Hammer, eine Rodehacke, eine Schere, einen Schleifstein und eine Feile

Sl. 41: Objekt 4. Ostanke kanala in izpraznjeni jami z vzhodne strani.

Abb. 41: Objekt 4. Reste eines Kanals und die entleerten Gruben von der Ostseite.

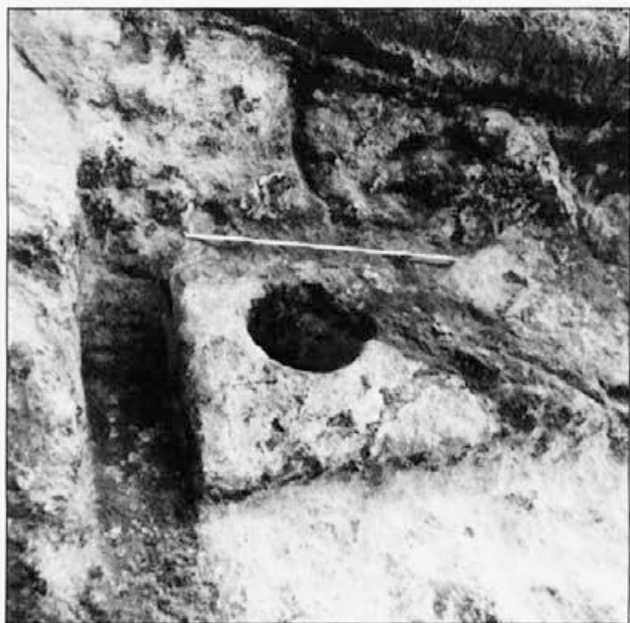

Sl. 42: Objekt 4. Depo železnega orodja ob odkritju.
Abb. 42: Objekt 4. Hortfund von Eisengeräten bei der Entdeckung.

Sl. 43: Objekt 4. Jame in ognjišče na vzhodni strani objekta.
Abb. 43: Objekt 4. Gruben und Herdstelle an der Ostseite des Objektes.

Sl. 44: Objekt 4. Ležišče za bruna, jama za kol in ognjišče na vzhodni strani objekta.
Abb. 44: Balkenlager, Pfostenloch und Herdstelle an der Ostseite des Objektes.

nekoliko višji skalni stopnici in med njima ostanki manjšega ognjišča, tretja pa na 20 cm nižjem delu skalnega platoja (sl. 44). Glede na etnološke analogije sklepamo na uporabo kotla, ki je visel nad ognjiščem.

Na morebitno večplastnost objekta bi kazal južni krak kanala, ki je bil zgrajen preko dveh jam za stojke. Morda bi smeli tu domnevati preostanek starejše gradbene faze, ki pa je zgolj na osnovi dveh jam ni mogoče rekonstruirati.

Kanal in obe kurišči kažeta na poseben pomen zah. prostora, ki se razlikuje od vseh ostalih v naselbini. Pomisliti bi smeli na delavnico, katere podrobno opredelitev bo potrebno pustiti odprto. Že pred leti nakazana funkcija tega prostora kot kovačnice se zdi problematična (Ciglenečki 1983, 53). Pila v tem prostoru, kot tudi varno sprav-

(Abb. 42; Taf. 3, 4). Die zweite, kleinere Grube war angefüllt mit dunkelbraunem Lehm, darin lagen ziemlich viele Tierknochen.

An der Ostseite des Gebäudes wurden drei Pfostenlöcher entdeckt (Abb. 43). Zwei mit größerem Durchmesser wurden auf einer etwas höheren Felsstufe gefunden und dazwischen die Reste einer kleineren Herdstelle, das dritte dagegen auf einem 20 cm niedrigeren Teil eines Felsplateaus (Abb. 44). Den ethnologischen Analogien nach zu urteilen, muß der Kessel, der über der Herdstelle hing, benutzt worden sein.

Auf eine eventuelle Mehrschichtigkeit des Objektes deutete auch das Südende des Kanals, der über zwei Pfostenlöcher errichtet war. Es handelt sich vermutlich um den Rest einer älteren Bauphase, die man aber nur auf der Grundlage zweier Löcher nicht rekonstruieren kann.

Der Kanal und beide Herdstellen deuten auf die besondere Bedeutung des westlichen Raumes, der sich von den übrigen in der Siedlung unterscheidet. Es könnte sich um eine Werkstatt handeln, deren nähere Bestimmung man allerdings offen lassen muß. Die schon vor Jahren angedeutete Funktion dieses Raumes als Schmiede erscheint problematisch (Ciglenečki 1983, 53). Die Feile in diesem wie auch der sicher aufbewahrte Hortfund von Eisengegenständen im benachbarten Raum erscheinen keine genügenden Indizien für eine derartige Bestimmung

ljen depo železnih predmetov v sosednjem, se zdita prešibek pokazatelj tovrstne namembnosti prostora. O taljenju rud v bližini zgovorno priča večji kos žlindre. Kaže, da so, podobno kot pri objektu 2, tudi tu v manjši meri topili rudo.

OBJEKT 5

Enoprostorska, v skalo vsekana hiša, je bila močno poškodovana pri gradnji ceste. Od hiše 4 je oddaljena 20 m. Dva metra dalje proti vzh. leži objekt 6 (sl. 45). Hiša 5 je pravokotnega tlorisa, dolga 7 m, široka, kolikor je bilo mogoče ugotoviti, najmanj 3 m (sl. 46). Pri gradnji ceste je bila uničena predvsem v jugovzh. delu in nekoliko manj v jugozah. Sev. stena stavbe je na zah. strani ravna, od

Sl. 45: Objekt 5. Pogled na očiščeno stavbo z južne strani. V ozadju sta vidna objekta 6 in 7.

Abb. 45: Objekt 5. Blick auf das ausgegrabene Gebäude von der Südseite. Im Hintergrund sind Objekte 6 und 7 erkennbar.

sredine proti jugovzh. pa nekoliko globlje izsekana v skalno pobočje (sl. 47). Na zah. strani je ohranjeno ležišče za bruna, ki je – za razliko od ležišč v stavbi 2 in 5 – napravljeno v dveh nivojih (za vsako bruno posebej), široko 22 cm, višina obeh pa znaša 50 cm (sl. 48). Rob zah. ležišča za bruna je viden v dolžini 2, 5 m. Na sredini zah. stranice pod ležiščem za bruna je 26 cm globoka jama s premerom 22 cm, ki je bila zapolnjena s temnorjavo ilovico in kamnitim drobirjem. V jugozah. vogalu je še ena manjša jama ovalne oblike, globoka 15 cm. Dalje proti jugu so skalnata tla uničena. Ob vzh. steni, ki je ohranjena v dolžino le 85 cm, ni videti posebej izdelanega ležišča za bruna. Tla so skalnata in zravnana (sl. 49). Le na nekaj mestih so plitve vdolbine, razpoke in kotanje, ki so osredotočene v zah. polovici stavbe. V spodnjem delu plasti najdeni ostanki korenin in trsov pričajo, da je bil tu še pred nedavnim vinograd s sadovnjakom: glede na plitvo kulturno plast je

des Raumes zu sein. Vom Erzschnelzen in der Nähe zeugt ein größeres Stück Schlacke. Auch hier scheint man, ähnlich wie bei Objekt 2, in kleinerem Ausmaß Erz geschmolzen zu haben.

OBJEKT 5

Das einräumige, in Fels gehauene Haus wurde beim Straßenbau stark beschädigt. Es ist 20 m von Haus 4 entfernt. Zwei Meter weiter nach Osten liegt Objekt 6 (Abb. 45). Haus 5 hat einen rechteckigen Grundriß, es ist 7 m lang und, soweit man feststellen konnte, mindestens 3 m breit (Abb. 46). Beim Bau der Straße wurde es vor allem im südöstlichen Teil und etwas weniger im südwestlichen zerstört. Die Nordwand des Gebäudes ist an der Westseite gerade, von der Mitte nach Südosten ist sie hingegen tiefer in den Felshang eingehauen (Abb. 47). An der Westseite ist ein Balkenlager erhalten, das – im Unterschied zum Lager in Gebäude 2 und 4 – in zwei Niveaus angefertigt (für jeden Balken einzeln) und 22 cm breit ist, die Höhe von beiden beträgt 50 cm (Abb. 48). Der Rand des westlichen Balkenlagers ist in einer Länge von 2,5 m sichtbar. In der Mitte der westlichen Seitenwand, unter dem Balkenlager, liegt eine 26 cm tiefe Grube mit einem Durchmesser von 22 cm, die mit dunkelbraunem Lehm und Steinschutt angefüllt war. In der Südwestecke befindet sich noch eine kleinere, 15 cm tiefe Grube von ovaler Form. Weiter nach Süden ist der Felsboden zerstört. An der Ostwand, die in einer Länge von nur 85 cm erhalten ist, sind keine eigens angefertigten Balkenlager zu sehen. Der Boden ist

Sl. 46: Objekt 5. Pogled na ostanke stavbe med izkopavanjem.
Abb. 46: Objekt 5. Blick auf die Gebäudereste während der Grabungen.

x = 0
y = 6
+

x = 8
y = 6
+

+
x = 0
y = 0

+
x = 8
y = 0

rjava zemlja
braune Erde

živa skala - neobdelana
gewachsener Fels - unbearbeitet

živa skala - notranjost hiše
gewachsener Fels - Innenbereich des Hauses

Sl. 47: Objekt 5. Floris. M. = 1:50.

Abb. 47: Objekt 5. Grundriß. M. = 1:50.

zato razumljivo, da v notranjosti ni mogoče pričakovati nedotaknjene ureditve prostora.

Približno na sredini stavbe pod sev. steno je bil viden ostanek delno rjavkasto obarvane skalne površine v dolžini 1,20 m, kjer smo našli več rdečih peščencev in živalskih kosti. V jugovzh. predelu stavbe so bili prav tako posamezni apnenci in peščenci ter večja množina živalskih kosti in keramike (dva v celoti ohranjena lonca). Tu so ležali tudi kosi pečene ilovnate obrobe, ki nakazujejo lokacijo ognjišča v bližini (t. 37: 21). Posebnost predstavlja tudi kos glinastega ometa z odtisi šibja. Za nekatere lomljence v notranjosti ni jasno, ali so bili resnično uporabljeni v stavbi ali pa so se sem zavalili kasneje s pobočja nad hišo.

V tej stavbi smo našli množico slovanskodobne keramike. Precej fragmentov je pripadalo lončkom, ki so bili izdelani prostoročno, a tudi ostala, na vretenu narejena keramika kaže že oblike in strukturo, ki jo v nadaljnjem be-

felsig und planiert (Abb. 49). Nur an einigen Stellen befinden sich flache Vertiefungen, Spalten und Mulden, die sich auf die westliche Hälfte des Gebäudes konzentrieren. Wie die im unteren Teil der Schicht gefundenen Wurzel- und Rebstockreste bezeugen, befand sich hier noch vor kurzem ein Weinberg mit Obstgarten: Im Hinblick auf die flache Kulturschicht kann man verständlicherweise im Innenbereich keine unangetastete Raumausstattung erwarten.

Etwa in der Mitte des Gebäudes, unter der Nordwand, war der Rest einer zum Teil bräunlich gefärbten Fels-oberfläche in einer Länge von 1,20 m erkennbar, wo wir mehrere rote Sandsteine und Tierknochen fanden. Im südöstlichen Teil des Gebäudes lagen ebenfalls einzelne Kalk- und Sandsteine sowie eine größere Menge Tierknochen und Keramik (zwei vollständig erhaltene Töpfe). Hier lagen auch Stücke eines gebrannten Tonrandes, die auf den

Sl. 49: Objekt 5. Pogled na očiščeno stavbo z vzhodne strani.
Abb. 49: Objekt 5. Blick auf das freigelegte Gebäude von der Ostseite.

sedilu povezujem s slovanskim obdobjem. Okras teh posod je pretežno valovnica, žlebičenje in krajši vrezi pod ustjem. Od starejšega gradiva je značilen le kos glazirane poznorimske posode. Ostanki ilovnatga, polkrožno profiliranega roba predstavljajo obrobo ognjišča, kot ga najdemo pri slovanskih zgradbah v bolj raziskanih območjih. Med najdbami smemo izpostaviti dva železna noža in kose žindre. Sodeč po izkopanem materialu, se stavba razlikuje od prej raziskanih (objekta 2 in 4) in sodi okvirno v čas po zaključku 6. st.

Težko je odgovoriti na vprašanje, ali je bila stavba zgrajena že v poznoantičnem obdobju in kontinuirano poseljena dalje ali pa so kasnejši prebivalci ponovno usposobili starejšo, že opuščeno zgradbo ali jo celo zgradili povsem na novo. V tem smislu se zdi pomembna manjša luknja ob zah. steni zgradbe, ki leži natanko pod ležiščem za bruna. Morda predstavlja jamo za stojko in bi tako opozarjala na starejšo fazo gradnje. Povsem drugačna struktura (predvsem keramičnih) najdb kot pri zgradbi 2 in 4 uvršča objekt 5 v kasnejše obdobje, ki pa ga zgolj s keramičnimi najdbami časovno težko podrobneje opredelimo.

Sl. 48: Objekt 5. Severozahodni vogal z ležišči za bruna.
Abb. 48: Objekt 5. Nordwestecke mit Balkenlager.

Ort einer Herdstelle in der Nähe hindeuten (Taf. 37: 21). Eine Besonderheit stellt auch ein Hausverputzbrocken mit Ruteneindrücken dar. Bei einigen Bruchsteinen im Innenbereich ist nicht ganz klar, ob sie tatsächlich im Gebäude gebraucht wurden oder ob sie später vom Hang oberhalb des Hauses hierher gerollt sind.

In diesem Gebäude fanden wir eine Menge slawenzeitlicher Keramik. Ziemlich viele Fragmente gehörten zu kleinen Töpfen, die frei mit der Hand angefertigt wurden, aber auch die übrigen, auf der Töpferscheibe hergestellte Keramik deutet schon auf spätere Randformen, eine andere Tonzusammensetzung und einen anderen Brennvor-gang. Diese Gefäße zieren vorwiegend Wellenlinien, horizontale Rillen und kürzere Kerben unter dem Rand. Vom älteren Material ist nur das Stück eines glasierten spät-römischen Gefäßes charakteristisch. Die Reste eines halbrund profilierten Lehmrandes stellen die Umrandung einer Herdstelle dar, wie man sie in den slawischen Gebäuden der besser erforschten Gebiete vorfindet. Unter den Funden ragen hervor zwei Eisenmesser und einige Stücke Schlacke. Dem ausgegrabenen Material nach zu urteilen, unterscheidet sich das Gebäude von den zuvor erforschten und gehört annähernd in die Zeit nach dem Ende des 6. Jh.

Man kann nur schwer die Frage beantworten, ob das Gebäude schon in der Spätantike errichtet worden und kontinuierlich bewohnt war oder ob die späteren Bewohner ein älteres, schon verlassenes Gebäude erneut instandsetzten oder sogar ein ganz neues errichteten. In diesem Sinn erscheint ein kleineres Loch an der Westwand des Gebäudes von Bedeutung, das genau unter dem Balkenlager liegt. Vielleicht ist es ein Pfostenloch und würde so auf eine ältere Bauphase hindeuten. Eine ganz andere Struktur der (vor allem Keramik-) Funde als bei Gebäude 2 und 4 datiert Objekt 5 in eine spätere Zeit, die man allerdings nur anhand von Keramikfunden zeitlich kaum präziser bestimmen kann.

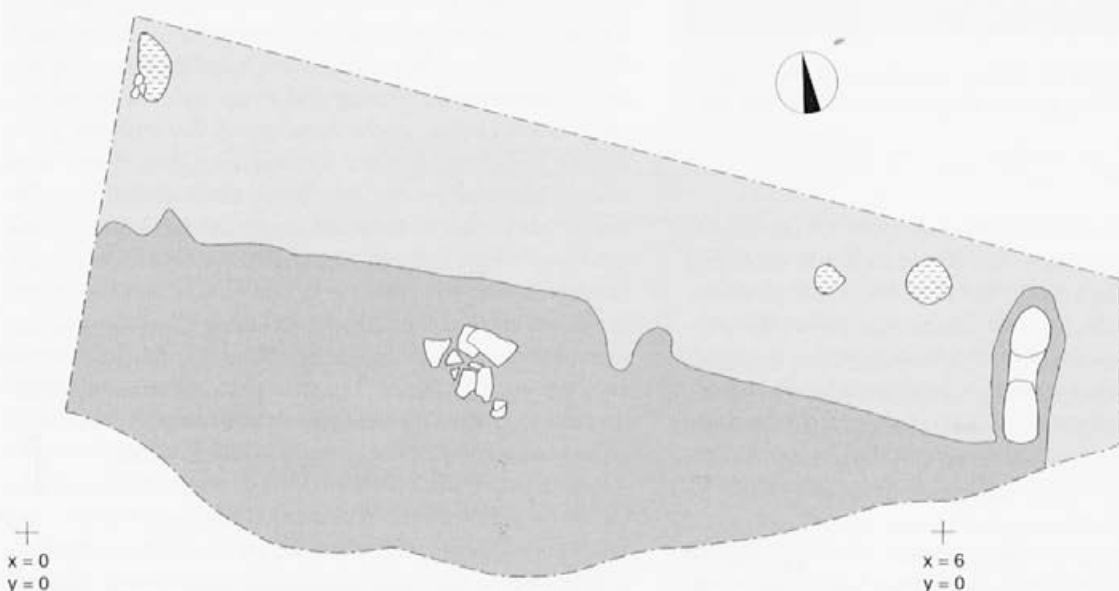
OBJEKT 6

Leži takoj severovzh. za objektom 5 (sl. 50). Po diagonali je uničen od severovzh. do jugozah. vogala. Stavba je bila dvoprostorska, dolga 6 in široka najmanj 2 m. Njena ome-

x = 0
y = 4
+

x = 6
y = 4
+

+
x = 0
y = 0

+
x = 6
y = 0

- rjava zemlja
braune Erde
- živa skala - zunanost hiše
gewachsener Fels - Aussenbereich des Hauses
- živa skala - notranost hiše
gewachsener Fels - Innenbereich des Hauses

OBJEKT 6

Objekt 6 liegt nordöstlich hinter Objekt 5 (Abb. 50). Der Diagonale nach ist es von der Nordost- bis zur Südwestecke zerstört. Das Gebäude hatte zwei Räume, es war 6 m lang und mindestens 2 m breit. Seine Begrenzung an der Westseite ist nicht ganz klar, es scheint allerdings parallel zur Wand des nahegelegenen Hauses 5 geendet zu haben. Balkenlager sind an der Westseite nicht zu sehen. Der Boden ist sehr sorgfältig behauen und eben. Sehr sorgfältig ist auch die steile Nordwand bearbeitet. An der Ostseite ist ein Balkenlager deutlich zu erkennen, das sich in zwei Stufen erhebt (Abb. 51, 52). Die Falztiefe beträgt 20-

Sl. 50: Objekt 6. Pogled z vzhodne strani. Levo za njim objekt 5.
Abb. 50: Objekt 6. Blick von der Ostseite. Links dahinter Objekt 5.

Sl. 51: Objekt 6. Tloris. M. = 1:50.

Abb. 51: Objekt 6. Grundriß. M. = 1:50.

jitev na zah. strani ni povsem jasna, zdi pa se, da se je končala vzporedno s steno bližnje stavbe 5. Ležišča za bruna na zah. strani ni videti. Tla so zelo skrbno obklesana in ravna. Zelo pazljivo je obdelana tudi strma sev. stena. Na vzh. strani je dobro vidno ležišče za bruna, ki se dviga v dveh stopnjah (sl. 51, 52). Globina utora znaša 20-30 cm, dolžina pa čez 1 m. Povsem v bližini utora so bili na tleh stavbe vidni ostanki oglja, skala pa je bila mestom rdeče obarvana. Domnevati bi smeli bližino ognjišča. Dva metra od vzh. stene je v sev. steni vidno manjše ležišče za pregradno steno, ki pa je bila široka največ 16 cm. Torej je bila precej tanjša od tiste na vzh. strani stavbe. Zah. od predelne stene je bila ruševina večjih lomljenčev. V sredini zah. prostora je vidna manjša špranja v skali, ki poteka prečno čez prostor. Na prostoru sev. od stavbe je opaziti več manjših in večjih lukenj različnih oblik (sl. 53). Obe globlji na vzh. strani sta globoki po 40 cm, ena na zah. strani pa 20 cm. Namembnost ni razvidna.

Med najdbami zaslužijo posebno pozornost predvsem dolgo ukrivljeno rezilo, ki ima na koncu dve zakovici za pritrdjevanje ročaja, zakrivljeno, nazobčano železno rezilo

Sl. 52: Objekt 6. Ležišče za bruna na vzhodni strani.

Abb. 52: Objekt 6. Balkenlager an der Ostseite.

– nož za rezanje usnja, dva vijčka in ostanki treh velikih glinastih uteži za statve. Inventar dopolnjujejo brusni kamen, noži, del žrmelj in fragment livnega lončka. Tako se kaže inventar domačije, kjer so se poleg običajnih del ukvarjali tudi z nekaterimi specializiranimi dejavnostmi. Podobno dopolnjujeta fragment okrašenega glavnika in del bronaste zapestnice s trombasto odebeljenim zaključkom.

Številna keramika kaže širok spekter tipov, vse od glaziranih poznorimskih posod preko običajne poznoantične grobe keramike do izrazito slovanskodobnega gradiva, ki prevladuje. Glede na ta spekter in na ostale značilnejše najdbe (stekleni kozarci, zapestnica, glavnik, orodje) bi smeli domnevati, da gre za izgradnjo v poznoantičnem obdobju in nato na uporabo še v času po slovanski naselitvi.

30 cm, die Länge dagegen über 1 m. Ganz in der Nähe des Falzes waren auf dem Boden des Gebäudes Holzkohle- reste zu sehen und der Felsen war stellenweise rot gefärbt. Vermutlich befand sich in der Nähe eine Herdstelle. Zwei Meter von der Ostwand entfernt ist in der Nordwand ein kleineres Lager für die Trennwand zu erkennen, die höchstens 16 cm breit war. Also war sie erheblich dünner als diejenige an der Ostwand des Gebäudes. Westlich der Trennwand befand sich der Versturz größerer Bruchsteine. In der Mitte des westlichen Raumes ist ein kleiner Felspalt sichtbar, der quer über den Raum verläuft. Im Bereich nördlich des Gebäudes sind mehrere kleinere und größere Löcher verschiedener Formen erkennbar (Abb. 53). Die beiden tieferen an der Ostseite sind je 40 cm, eines an der Westseite ist indes 20 cm tief. Die Zweckbestimmung ist nicht ersichtlich.

Besondere Aufmerksamkeit unter den Funden gebührt vor allem einer langen gebogenen Schneide, die am Ende zwei Griffnieten aufweist, einer gebogenen, gezähnten Eisenschneide, einem Ledermesser, zwei Spinnwirteln und den Resten dreier großer Webstuhlgewichte. Das Inventar

Sl. 53: Objekt 6. Pogled z vzhodne strani.

Abb. 53: Objekt 6. Blick von der Ostseite.

ergänzen ein Schleifstein, ein Messer, ein Mahlsteinteil und ein Gußtiegelfragment. So präsentiert sich das Inventar eines Gehöftes, wo man neben den gewöhnlichen Arbeiten auch einigen spezialisierten Tätigkeiten nachging. Das Erscheinungsbild ergänzen das Fragment eines verzierten Kammes und der Teil eines bronzenen Kolbenarmrings.

Die zahlreiche Keramik bietet ein breites Spektrum von Typen, von glasierten spätrömischen Gefäßen, gewöhnlicher spätantiker Grobkeramik bis zu ausgesprochen slawenzeitlichem Material, das vorherrschend ist. Im Hinblick auf dieses Spektrum und die übrigen charakteristischeren Funde (Glasbecher, Armring, Kamm, Geräte) wäre die Errichtung der Anlage schon in der Spätantike und deren Benutzung noch in der Zeit nach der Ansiedlung der Slawen zu vermuten.

OBJEKT 7

Stavba leži 2 m vzh. od stavbe 6, že povsem na vzh. robu naselbine (sl. 54). Je precej manj skrbno narejena; tla niso povsem ravna, sev. stena pa je bolj poševna kot pri ostalih stavbah in grobo obdelana. Dolga je 6, 2 in široka najmanj 2, 7 m (sl. 55). Dobro je viden severozah. vogal, ostali del zah. stene je nejasen. Slabše je izdelan severovzh. vogal, vendar ga je okvirno mogoče določiti. Hiša je, prav tako kot obe prejšnji, uničena po diagonali. Zdi se, da manjši usek v sredini sev. stene, širok 25 cm, predstavlja manjše ležišče za tramovje predelne stene. Na zah. in vzh. strani stavbe ni ležišč za bruna. Tudi v tej stavbi so v zah. polovici vidne v tleh razpoke in kotanje, ki dosegajo globino od 5 do 30 cm (sl. 56, 57). Ni jasno, ali so te vbokline naravne ali pa gre morda za sledove specifičnih dejavnosti. Sorodnost podobnih oblik pri večini objektov dovoljuje sklep, da gre vsaj deloma za namensko preoblikovanje.

Na dnu kotanje v zah. polovici stavbe je bil najden močno zlizan novc Gracijana (kovan med leti 367-375) in železna pravokotna pasna spona. Kot drugod so bili tudi tu najdeni keramični fragmenti in živalske kosti. Keramika je pretežno slovanskodobna, prisotni pa so tudi redki primerki poznoantične lončenine. Keramika je maloštevilnejša kot v ostalih doslej raziskanih hišah. Ali je bila stavba v uporabi krajši čas ali pa je imela drugačno funkcijo?

OBJEKT 7

Das Gebäude liegt 2 m östlicher von Gebäude 6, schon ganz am Ostrand der Siedlung (Abb. 54). Es ist weitaus

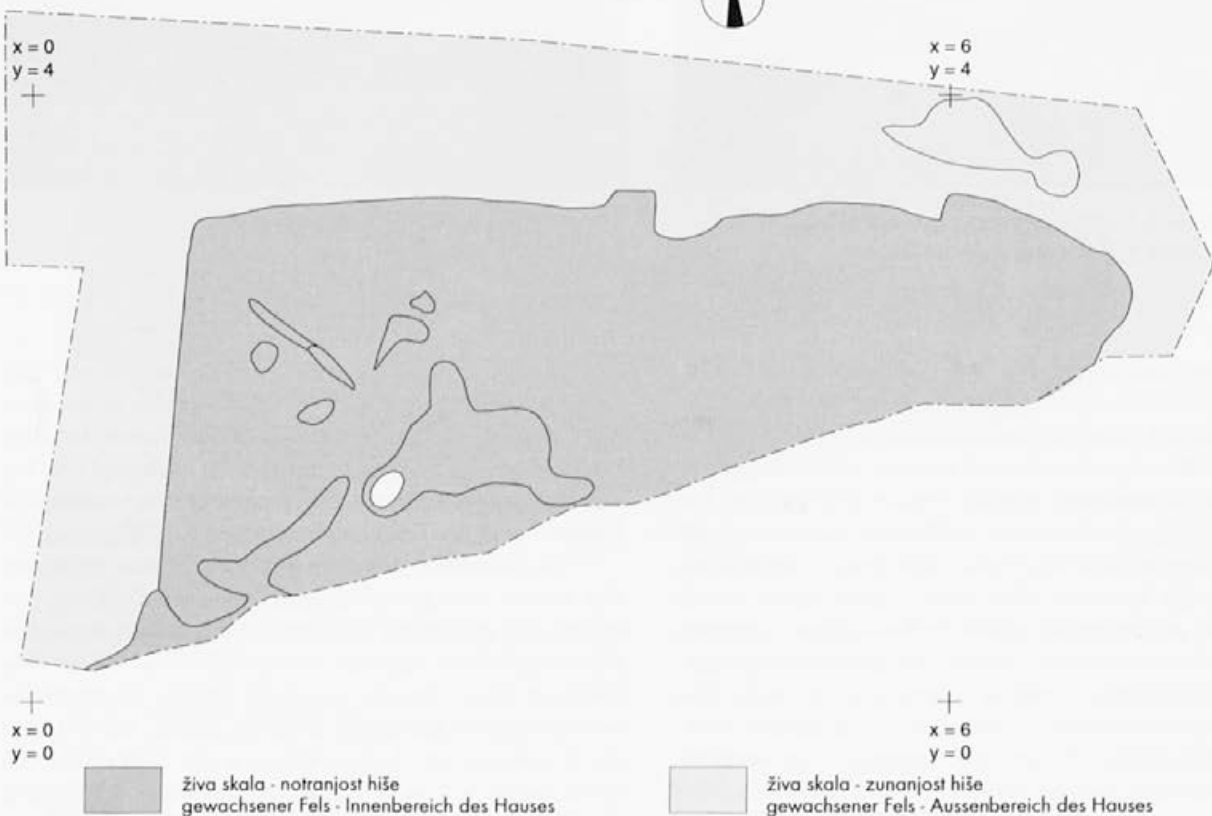

Sl. 54: Objekt 7. Pogled z vzhodne strani.

Abb. 54: Objekt 7. Blick von der Ostseite.

Sl. 55: Objekt 7. Tloris. M. = 1:50.

Abb. 55: Objekt 7. Grundriß. M. = 1:50.

Sl. 56: Objekt 7. Pogled z južne strani.

Abb. 56: Objekt 7. Blick von der Südseite.

Sl. 57: Objekt 7. Pogled z zahodne strani.

Abb. 57: Objekt 7. Blick von der Westseite.

OBJEKT 8

Leži na jugovzh. strani Tinja, tik pod grebenom, ki zaključuje naselbino, na strmem pobočju, 17 m vzh. od hiše Loka pri Žusmu št. 26. Z glavno fronto je obrnjen proti jugovzhodu. Je edini izmed raziskanih objektov, ki ni bil poškodovan z novozgrajeno cesto, ampak so na njegove ruševine delno zadeli že prej pri širjenju manjšega kolovoza. Glede na kulturno plast v profilu ob cesti smo tudi tu sklepali na obstoj sorodnega bivalnega objekta (sl. 58). Raziskovanja v letu 1981 so razkrila manjši zidan objekt (4,4 x 1,2 m), ki je bil povsem drugačen od ostalih in ni imel bivalnega značaja (sl. 59). Osnovo predstavlja močnejši raven zid, na katerega se naslanja nekoliko višje ležeči ločno ukrivljen zid (sl. 60, 61).

weniger sorgfältig gebaut, der Boden ist nicht ganz eben und die Nordwand ist noch schräger als bei den übrigen Gebäuden und grob bearbeitet. Sie ist 6,2 m lang und mindestens 2,7 m breit (Abb. 55). Gut erkennbar ist die Nordwestecke, der übrige Teil der Westwand ist undeutlich. Schlechter gearbeitet ist die Nordostecke, doch kann man sie annähernd bestimmen. Das Haus ist wie die beiden vorigen der Diagonale nach zerstört. Ein kleinerer, 25 cm breiter Einschnitt in der Mitte der Nordwand scheint ein kleineres Balkenwerklager der Trennwand darzustellen. An der West- und der Ostseite sind keine Balkenlager vorhanden. Auch in diesem Gebäude sind in der Westhälfte im Boden Spalten und Mulden zu erkennen, die eine Tiefe von 5-30 cm erreichen (Abb. 56, 57). Es ist nicht klar, ob diese Vertiefungen natürlich sind oder ob es sich eventuell um Spuren einer spezifischen Tätigkeit handelt. Aus der Ähnlichkeit mit vergleichbaren Formen bei der Mehrzahl der Objekte kann man schließen, daß es sich mindestens zum Teil um eine bezweckte Umgestaltung handelt.

Am Boden der Mulde in der Westhälfte des Gebäudes wurde eine stark abgegriffene Gratianusmünze (geprägt in den Jahren von 367-375) und eine eiserne rechteckige Gürtelschnalle gefunden. Wie anderswo wurden auch hier Keramikfragmente und Tierknochen entdeckt. Die Keramik stammt überwiegend aus der slawischen Zeit, es kommen allerdings auch seltene Exemplare spätantiker Tonwaren vor. Die Keramik ist weniger zahlreich vertreten als in den übrigen bislang erforschten Häusern. Wurde das Gebäude kürzere Zeit benutzt oder hatte es eine andere Funktion?

OBJEKT 8

Es liegt an der südöstlichen Seite des Tinje, unmittelbar unter dem Gebirgskamm, der die Siedlung abschließt, am Steilhang, 17 m weiter östlich als das Haus Loka pri Žusmu Nr. 26. Seine Hauptfront ist nach Südosten gerichtet. Es ist das einzige der erforschten Objekte, das die neuerichtete Straße nicht zerstört hat, man stieß auf dessen Verstoß schon früher beim Verbreitern eines kleineren Fahrweges. Der Kulturschicht im Profil an der Straße war zu entnehmen, daß es auch ein ähnliches Wohnobjekt gegeben haben muß (Abb. 58). Dank der Forschungen im Jahre 1981 wurde ein kleineres gebautes Objekt (4,4 x 1,2 m) entdeckt, das ganz anders war als die übrigen und keinen Wohncharakter hatte (Abb. 59). Die Grundlage stellt

Vzhodni zid je širok povprečno 60 cm, sestavljen iz bolj obdelanih kamnov in deloma naslonjen na živo skalo. V južnem vogalu so ohranjene še tri vrste kamena v višino. Zid je zgrajen iz dveh front. Med kamni je opaziti rumenkast sipki pesek, ki je morda predstavljal neko vrsto veziva. Na sredini zidu je velik obdelan apnec z dimenzijami 65 x 45 x 42 cm, ki je na vrhu izravnani. Pod njim je 10 cm debela plast temnosive ilovice, pomešane z

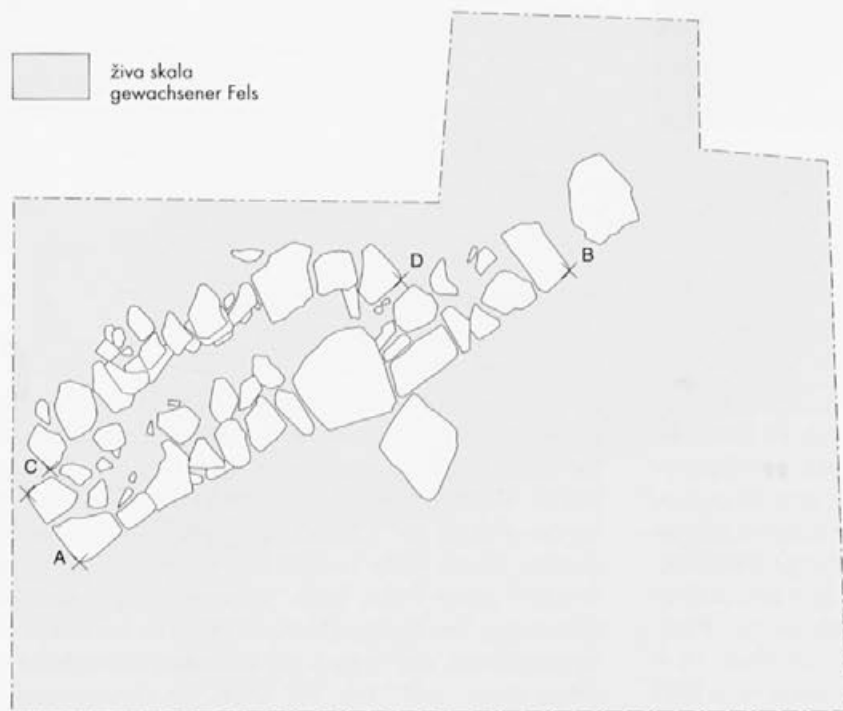
x = 0
y = 5
+

x = 5
y = 5
+

Sl. 59: Objekt 8. Floris. M. = 1:50.
Abb. 59: Objekt 8. Grundriß. M. = 1: 50.

živa skala
gewachsener Fels

x = 0
y = 0
+

x = 5
y = 0
+

eine stärkere gerade Mauer dar, woran sich eine etwas höhergelegene bogenförmig gekrümmte Mauer anlehnt (Abb. 60, 61).

Die Ostmauer ist im Durchschnitt 60 cm breit, sie besteht aus besser bearbeiteten Steinen und lehnt sich zum Teil an den gewachsenen Felsen an. In der Südecke sind noch drei übereinanderliegende Steinreihen erhalten. Die Mauer ist aus zwei Fronten errichtet. Zwischen den Steinen erkennt man gelblichen rieselfähigen Sand, der vielleicht eine Art Bindematerial darstellte. In der Mitte der Mauer befindet sich ein großer bearbeiteter Kalkstein in einer Größe von 65 x 45 x 42 cm, er ist oben abgeflacht. Darunter liegt eine 10 cm dicke dunkelgraue, mit kleinen Steinen und Tierknochensplittern vermischte Lehmschicht. In dieser Schicht befanden sich auch die Steine des westlichen Teiles der Mauer (Abb. 62, 63). An der Nordseite, wo der gewachsene Felsen unterhalb des Objektes stärker ausgebuchtet ist, ist diese Schicht dünn.

Nördlich des großen bearbeiteten Steines liegt ein größerer Sandstein (50 x 20 x 24 cm), der an drei Seiten ganz gerade bearbeitet ist. Er liegt in der obersten Stein-

Sl. 58: Objekt 8. Ostanke ruševine v profilu ob kolovozu pred izkopavanjem.

Abb. 58: Objekt 8. Versturzte Reste im Profil am Fahrweg vor den Grabungen.

Sl. 60: Objekt 8 z delom ruševine z jugozahodne strani.
Abb. 60: Objekt 8 mit einem Teil des Versturzes von der Südwestseite.

Sl. 62: Objekt 8, Profil AB. M. = 1:50.
Abb. 62: Objekt 8, Profil AB. M. = 1:50.

Sl. 63: Objekt 8, Profil CD. M. = 1:50.
Abb. 63: Objekt 8, Profil CD. M. = 1:50.

drobnimi kamni in drobeci živalskih kosti. V to plast so bili postavljeni tudi kamni južnega dela zidu (sl. 62, 63). Na sev. strani, kjer je živa skala pod objektom močnejše izbočena, je ta plast tanka.

Zah. od velikega obdelanega kamna je peščenjak velikosti 50 x 20 x 24 cm, ki je na treh straneh povsem ravno obdelan. Leži v zgornji vrsti kamenja. Na sev. strani se zid izklini z eno samo vrsto kamnov na živi skali in se konča

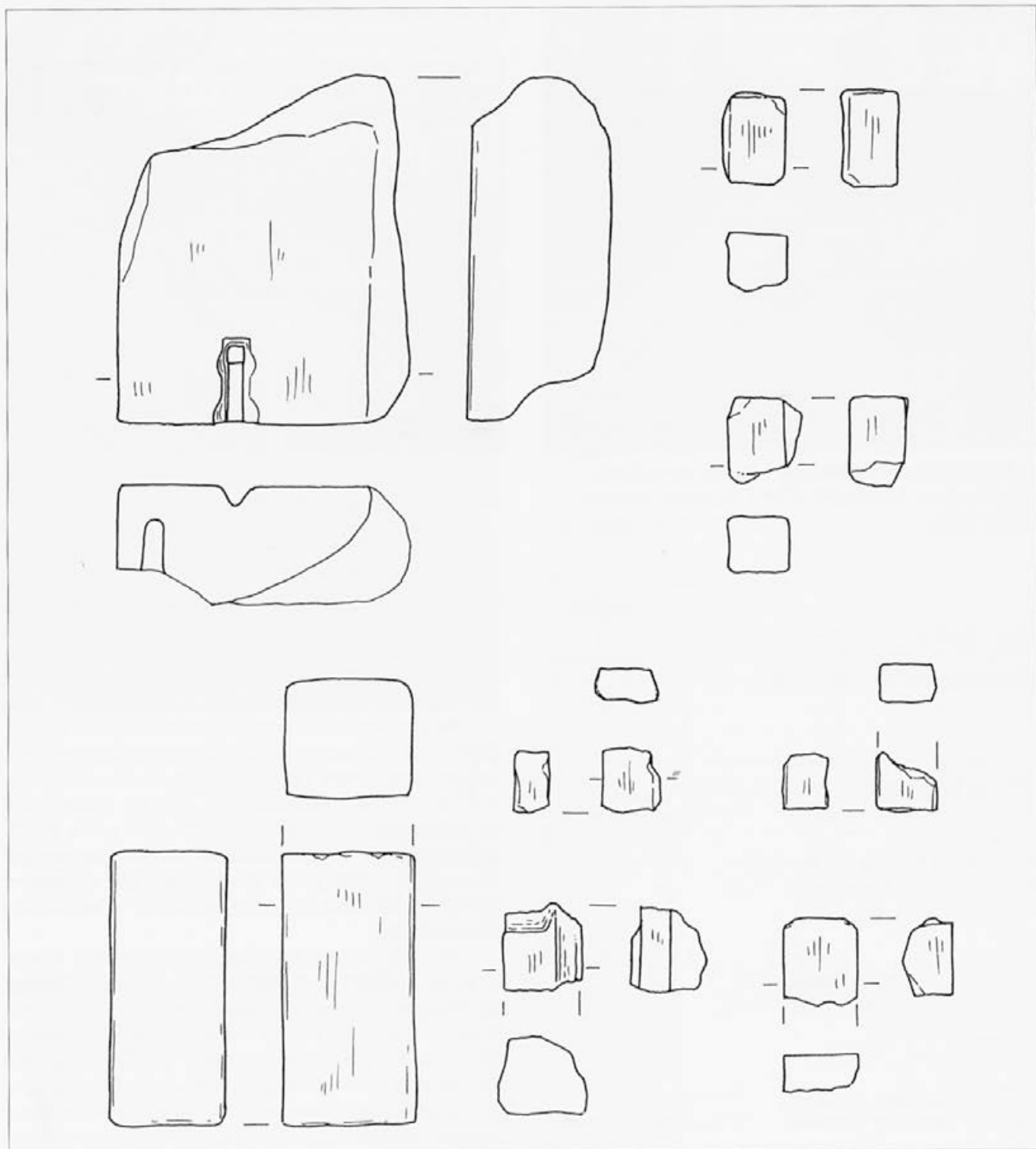
Sl. 61: Objekt 8 z delom ruševine z južne strani.
Abb. 61: Objekt 8 mit einem Teil des Versturzes von der Südseite.

reih. An der Ostseite keilt die Mauer mit einer einzigen Steinreihe auf gewachsenem Felsen aus und endet mit einem quer gelegten Kalkstein, dessen Fläche 40 x 25 cm beträgt. Auch an dieser Seite der Mauer ist gelbes Verwitterungsgestein deutlich zu erkennen, das wahrscheinlich als Steinverband diente.

Vor der Mauer und zum Teil dahinter fanden wir die Reste eines Versturzes, worin sich zehn bearbeitete, als Spolien eingebaute Teile eines älteren Baus und ein Mahlsteinfragment befanden (Abb. 64). Im Versturz vor der Mauer lag noch ein gut bearbeiteter, 50 x 50 x 20 cm großer Kalkstein, der einst höchstwahrscheinlich oben auf den zentralen Stein gelegt worden war. Wie der darauf befindliche erhaltene Dübel bezeugt, wurde er hier sekundär gebraucht.

Der Beginn einer bogenförmig gekrümmten Mauer ist an der Südseite deutlich zu erkennen, wo sie mit einer Bruchsteinreihe beginnt und dann im mittleren Teil in zwei Reihen übergeht. Ihr Beginn berührt sich mit dem Beginn der Ostmauer, ein stärkerer Verband ist nicht erkennbar. Sie paßt sich dem Felshang, an den sie angelehnt ist, gut an. Die größte Breite beträgt 50 cm. Die Steine haben überwiegend kleinere Dimensionen als in der Ostmauer. In der Höhe sind bis zu drei Steinreihen erkennbar, die auf gewachsenen Felsen gelegt wurden. Nur im zentralen Teil der Mauer sind zwei größere Bruchsteine zu sehen, wovon der größere die Dimension 40 x 40 x 18 cm aufweist. Zur Nordseite hin endet die Mauer bald, was man höchstwahrscheinlich dem großen Druck der 1 m breiten Erdschicht zuschreiben muß, die diesen Teil der Mauer über die Ostmauer geschoben hat. Auch hier sieht man Spuren von gelblichem Verwitterungsgestein, das als Verband benutzt wurde, ganz im südlichen Teil allerdings auch einen größeren Rest Mörtel, der mit Ziegelsteinbrocken vermischt ist. Stücke solchen Mörtels sind auch an anderen

Sl. 64: Objekt 8. Obdelani kamni iz ruševine objekta. M. = 1:10

Abb. 64: Objekt 8. Bearbeitete Steine aus dem Versturz des Objektes. M. = 1:10

s prečno položenim apnencem, površine 40 x 25 cm. Tudi na tej strani zidu je močno vidna rumena preperina, ki je služila verjetno za vezavo kamnov.

Pred zidom in deloma za njim smo našli ostanke ruševine, v kateri je bilo tudi deset obdelanih kot spolije vgrajenih delov neke starejše arhitekture in fragment žrmelj (sl. 64). V ruševini pred zidom je ležal še dobro obdelan apnec velikosti 50 x 50 x 20 cm, ki je bil najverjetneje

Steinteilen der bogenförmig gekrümmten Mauer zu sehen. Das ist bislang auch die einzig festgestellte Verwendung von Mörtel in diesem Fundort. Zwischen dieser Mauer und der Ostmauer beträgt die größte Entfernung im zentralen Teil 50 cm.

Die Kulturschicht aus dunkelbraunem Lehm, der mit größeren und kleineren Bruchsteinen, Steinschutt und Tierknochen vermischt ist, war von 30-100 cm tief. Hinter dem

položen na vrhu osrednjega kamna. Ohranjena moznica na njem dokazuje, da je bil tu v sekundarni uporabi.

Začetek ločno ukrivljenega zidu je dobro viden na južni strani, kjer se začneja z eno vrsto lomljencev in se nato v osrednjem delu razširi v dve vrsti. Njegov začetek se stika z začetkom vzh. zidu; močnejša vezava ni opazna. Dobro je prilagojen skalnemu pobočju, na katero je prislonjen. Največja širina znaša 50 cm. Kamni so pretežno manjših dimenzij kot v vzh. zidu. V višino so vidne tudi do tri vrste kamnov, ki so položene na živo skalo. Le v osrednjem delu zidu sta vidna dva večja lomljenca, od katerih ima večji dimenzije 40 x 40 x 18 cm. Proti sev. strani se nato zid kmalu zaključí, kar je najverjetneje treba pripisati velikemu pritisku 1 m debele plasti zemlje, ki je porinila ta del zidu preko juž. zida. Tudi tu so vidni sledovi rumenkaste preperine, uporabljene kot vezivo, povsem na zah. delu pa tudi večji ostanek malte, pomešane z drobci opek. Kosci takšne malte so vidni tudi na nekaterih drugih delih kamnov ločno ukrivljenega zidu. To je doslej tudi edina ugotovljena uporaba malte na tem najdišču. Med tem zidom in vzh. zidom je v osrednjem delu največja razdalja 50 cm.

Kulturna plast iz temnorjave ilovice, pomešane z večjimi in manjšimi lomljenci, kamnitim drobirjem in živalskimi kostmi, je bila globoka od 30-100 cm. Kmalu za objektom se vzpenja naravna skala. Kot kaže je bil objekt povsem samostojen in ni bil povezan z morebitnimi neodkritimi zgradbami v okolici. Najdbe na območju objekta 8 so bile skromne, prevladujeta keramika (poznoantična in poznejša) ter živalske kosti. Izstopa novce Valentinijana I (kovan med leti 367-375). Večina najdb je bila najdena tik pred vzh. zidom in na prostoru sev. od vzh. zidu, ostanki živalskih kosti pa predvsem okoli osrednjega kamna. Ta zaradi velikosti, lege in omenjenih najdb predstavlja žrtvenik (sl. 65).

JARKA NA VZHODNI STRANI NASELBINE

Vzh. od naselbine sta bila v profilu na sev. strani novozgrajene ceste odkrita dva vzporedna jarka, ki sta oteževala dohod z najlaže dostopne smeri po jugovzh. pobočju hriba. Ležita 25 m vzh. od naravnega grebena, ki na vzh. strani omejuje naselbino, med seboj pa sta oddaljena 8 m.

Zahodni jarek je širok 4 m, največja globina znaša 1,5 m. V njem smo našli plast temnorjave ilovice, pomešane delno z manjšim drobirjem, ogljem in posameznimi drobci keramike (sl. 66). V spodnji polovici je bila opazna nekoliko temnejša lisa z manjšimi lomljenci. Na vzh. strani sta bili dve nekoliko razločnejši plasti svetlejša ilovice, ki sta vsebovali le zelo redke ostanke oglja in keramike (sl. 67). V podaljšku jarka proti južni strani smo našli precej kamenja, ki je kasneje padlo v jarek (sl. 68).

Vzhodni jarek. Tudi ta je širok 4 m, globok 1,4 m. V profilu je ob robovih mogoče videti sledove prvotnega za-

Sl. 65: Objekt 8. Očiščen objekt z rekonstruiranim oltarnim delom. Pogled z jugozahodne strani.

Abb. 65: Objekt 8. Freigelegtes Objekt mit rekonstruiertem Altarteil. Blick von der Südwestseite.

Objekt erhebt sich ein gewachsener Felsen. Das Objekt scheint frei gestanden zu haben und war nicht mit eventuellen nichtentdeckten Gebäuden in der Umgebung verbunden. Die Funde im Bereich des Objektes 8 waren bescheiden, vorherrschend sind Keramik (spätantike und spätere) und Tierknochen. Einen besonderen Fund stellt die Münze des Valentinianus I. (geprägt in den Jahren von 367-375) dar. Die Mehrzahl der Funde wurde unmittelbar vor der Ostmauer und im Bereich östlich der Ostmauer gefunden, die Tierknochenreste dagegen vor allem um den zentralen Stein. Dieser stellt aufgrund seiner Größe, seiner Lage und der erwähnten Funde einen Opferstein dar (Abb. 65).

DIE BEIDEN GRÄBEN AN DER OSTSEITE DER SIEDLUNG

Östlich der Siedlung stieß man im Profil an der Nordseite der neuerrichteten Straße auf zwei parallele Gräben, die den Zugang von der am einfachsten zugänglichen Richtung über den südöstlichen Berghang erschwerten. Sie liegen 25 m östlich des natürlichen Bergkammes, der an der Ostseite die Siedlung begrenzt und sind 8 m voneinander entfernt.

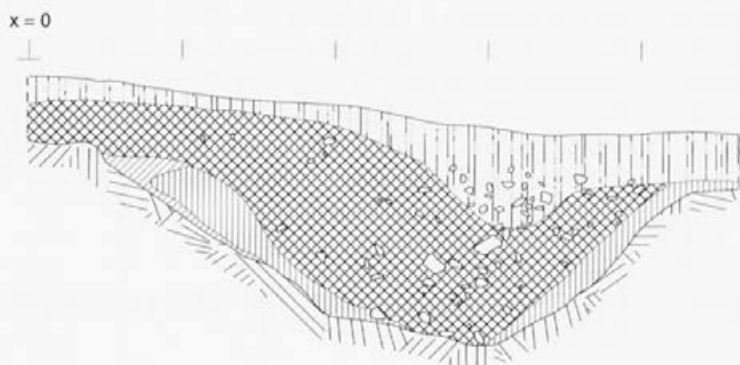
Der **westliche Graben** ist 4 m breit, die größte Tiefe beträgt 1,5 m. Darin fanden wir eine dunkelbraune Lehmschicht, die teilweise mit kleinerem Schutt, Holzkohle und einzelnen Keramikstücken vermischt war (Abb. 66). In der unteren Hälfte war ein etwas dunklerer Fleck mit kleineren Bruchsteinen erkennbar. An der Ostseite befanden sich zwei etwas ausgeprägtere hellere Lehmschichten, die nur wenig Holzkohle- und Keramikreste enthielten (Abb. 67). In der Fortsetzung des Grabens zur Südseite hin fanden

Sl. 66: Zahodni jarek. Profil.
Abb. 66: Westgraben. Profil.

sipavanja, v sredini pa je dokaj temna plast ilovice, pomešane s kamnitim drobirjem, ostanki oglja, živalskimi kostmi in redko keramiko (sl. 69).

Sl. 67: Zahodni jarek. Profil. M. = 1:50.
Abb. 67: Westgraben. Profil. M. = 1:50.

Sl. 68: Zahodni jarek. Profil z ostanki kamenja na južni strani.
Abb. 68: Westgraben. Profil mit Steinresten an der Südseite.

wir ziemlich viel Gestein, das später in den Graben gefallen war (Abb. 68).

Der **östliche Graben** ist ebenfalls 4 m breit, tief ist er 1,4 m. Im Profil kann man an den Rändern Spuren der ursprünglichen Aufschüttung erkennen, in der Mitte befindet sich eine ziemlich dunkle Lehmschicht, die mit Steinschutt, Holzkohleresten, Tierknochen und spärlicher Keramik vermischt ist (Abb. 69).

SONDIRANJE V LETU 1981

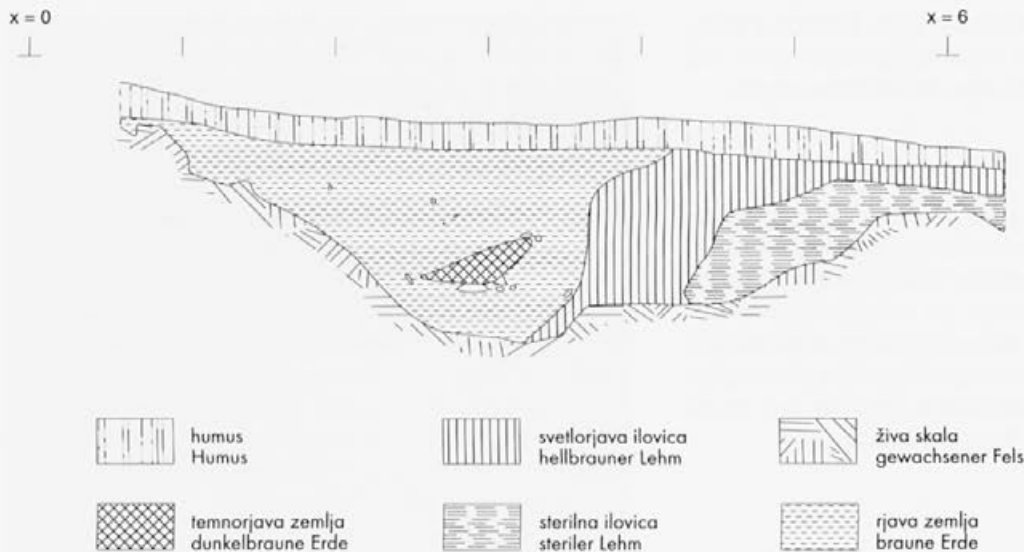
SONDA 1

Izkopali smo jo povsem na jugozah. delu naselbine, v gozdu, na zadnji izmed teras, ki se spuščajo po grebenu zah. od ledine Riža. Velikost sonde je bila 4 x 1 m. Pod humusom smo ugotovili povsem enotno plast temnorjave ilovi-

SONDIERUNGEN IM JAHRE 1981

SCHNITT 1

Wir legten Schnitt 1 ganz im südwestlichen Teil der Siedlung, im Wald, auf der letzten der Terrassen, die auf dem Bergkamm westlich der Flur V riži abfallen. Die Größe des Schnittes betrug 4 x 1 m. Unter dem Humus stellten

Sl. 69: Vzhodni jarek. Profil. M. = 1:50.

Abb. 69: Ostgraben. Profil. M. = 1:50.

ce, pomešane z drobnim kamenjem, cca 30-40 cm pod površino je bila že sterilna dolomitna osnova. Našli smo le nekaj manjših fragmentov keramike, ki kažejo pretežno srednjeveški značaj.

SONDA 2

Zastavili smo jo pribl. 100 m sev. od prve, višje na grebenu, že skoraj povsem blizu zgornjega platoja nad ledino V riži. Sonda je imela obliko črke L, dolga je bila 4 m, široka 1 m; tudi v njej je bila stratigrafska situacija podobna kot v sondi 1, le na južni strani smo dosegli globino 50-60 cm. V tem predelu smo našli v zemlji tudi večje število lomljencev, ki predstavljajo morda ruševino manjšega objekta. Našli smo poznoantično in kasnejšo keramiko ter del žrnelj. Zdi se, da je v bližini sonde stal neki stanovaljski objekt.

SONDA 3

Naredili smo jo na izravnanim platoju, na vrhu prej omenjenega grebena in nekoliko jugozah. pod vrhom Tinja. Na tem mestu smo pričakovali večji objekt, na kar je kazala predvsem konfiguracija terena in poimenovanje ledine »Na cerkvi«. Vendar nismo zasledili nobenih kulturnih ostankov, saj smo takoj pod humusom zadeli na dolomitno osnovo.

SONDA 4

Ta je bila izkopana le nekaj metrov dalje proti severu in z istim namenom. Velikost je bila 4 x 1 m. Tudi tu se je ponovila ista situacija kot v sondi 3. Sledov kulturne pla-

wir eine völlig einheitliche dunkelbraune, mit kleinen Steinen vermischte Lehmschicht fest, ca. 30-40 cm unter der Oberfläche lag schon die sterile Dolomitbasis. Wir fanden nur einige kleinere Keramikfragmente, die vornehmlich mittelalterlichen Charakter haben.

SCHNITT 2

Wir legten Schnitt 2 ungefähr 100 m weiter nördlich vom ersten, höher auf dem Bergkamm, schon fast in der Nähe des oberen Plateaus oberhalb der Flur V riži. Der Schnitt war L-förmig, 4 m lang und 1 m breit. Auch darin war die stratigraphische Situation die gleiche wie bei Schnitt 1, nur an der Südseite erreichten wir eine Tiefe von 50-60 cm. In diesem Abschnitt fanden wir in der Erde auch eine größere Anzahl von Bruchsteinen, die vielleicht den Versturz eines kleineren Objektes darstellen. Wir stießen auf spätantike und spätere Keramik und auf einen Mahlsteinteil. In der Nähe des Schnittes scheint ein Wohngebäude gestanden zu haben.

SCHNITT 3

Wir legten Schnitt 3 auf dem planierten Plateau, oben auf dem zuvor erwähnten Bergkamm und etwas weiter südwestlich unter dem Tinjegipfel. An dieser Stelle haben wir ein größeres Objekt erwartet, worauf vor allem die Geländekonfiguration und der Flurname »Na cerkvi« (Auf der Kirche) hindeuten. Wir entdeckten jedoch keine Kulturreste, denn wir stießen gleich unter dem Humus auf Dolomitbasis.

SCHNITT 4

Schnitt 4 wurde nur einige Meter weiter in Richtung Norden mit demselben Ziel gelegt. Die Größe betrug 4 x 1 m. Auch hier wiederholte sich dieselbe Situation wie bei

sti ni bilo, manjkale so vsakršne najdbe. Povsem z gotovostjo lahko sklepamo, da na omenjenem mestu ni stal objekt, ampak da gre za naravno oblikovanost terena.

SONDA 5

Da bi ugotovili morebitno poseljenost vrha Tinja (ledina Stari grad) v arheoloških obdobjih, smo sondirali na manjši ravnici zah. od ostankov srednjeveškega stolpa, katerega sledove so v večji meri uničili pri širjenju kamnoloma. Sonda velikosti 8 x 1 m ni dala pozitivnega arheološkega rezultata. Takoj pod humusom je bila tanjša plast rumenorjave ilovice z deloma primešanim peskom, pod njo pa sterilna dolomitna osnova. Najdb ni bilo.

SONDA 6

Zastavili smo jo na vrhu grebena, ki na vzh. strani zaključuje naselbino. Ta sonda je odkrila sledove poselitve, čeprav z njo nismo zadeli notranjosti zgradbe. Pod plastjo humusa je bila temnorjava ilovica s primešanim drobnim peskom. Ta plast je vsebovala kulturne ostanke (črepinje, kosti), globoka pa je bila 40-50 cm. Najdbe kažejo, da leži v bližini stanovanjskega objekta, katerega lego bo treba natančneje šele določiti. Pretežna večina keramičnih fragmentov je poznoantičnih, nekateri pa so srednjeveški oziroma kasnejši.

SONDA 7

Zakoličili smo jo na istem grebenu kot prejšnjo, le nekoliko niže in bolj proti notranjosti naselbine, na manjši terasi, po kateri je nekoč potekal kolovoz. V relativno globoki plasti temnorjave ilovice smo odkrili precej kulturnih ostankov, spodaj v dolomitni skalni osnovi pa dobro narejeno značilno ležišče za bruna, kot jih poznamo iz stavb 2 in 4 (*sl. 70*). Tako smo dobili dober dokaz za obstoj stavbe na tem mestu. Našli smo tudi precejšnje število fragmentov keramike (pretežno poznoantične), precej živalskih kosti, del železnega noža in del dna ter ročaja steklene posode.

VRTINE

Z motornim svedrom smo naredili tudi nekaj vrtin na vzh. robu naselbine, da bi ugotovili potek obeh obrambnih jarokov. Zasedovati jih je bilo mogoče nekako 50 m sev. od profila ob cesti, kjer smo jih prvič raziskali. Nadaljevanja poteka proti jugu zaradi visokega nasipa pod novozgrajeno cesto ni bilo mogoče spremljati. Nadaljnja sondiranja

Schnitt 3. Spuren einer Kulturschicht waren nicht vorhanden, es fehlte jegliche Funde. An der besagten Stelle hat gewiß kein Objekt gestanden, es handelt sich vielmehr um eine natürliche Geländegestaltung.

SCHNITT 5

Um eine eventuelle Besiedlung des Tinjegipfels (Flur Stari grad) in den archäologischen Epochen festzustellen, sondierten wir eine kleinere Ebene, westlich der Reste des mittelalterlichen Turms, dessen Spuren größtenteils bei der Ausbreitung des Steinbruchs zerstört wurden. Der Schnitt in einer Größe von 8 x 1 m ergab kein positives archäologisches Resultat. Unmittelbar unter dem Humus lag eine dünnere gelbbraune Lehmschicht mit teilweise beigemischtem Sand, darunter befand sich eine sterile Dolomitbasis. Funde waren nicht vorhanden.

SCHNITT 6

Wir legten Schnitt 6 oben auf dem Bergkamm, der an der Ostseite die Siedlung abschließt. Dieser Schnitt hat Besiedlungsspuren ergeben, obwohl wir damit nicht auf den Innenbereich eines Gebäudes gestoßen sind. Unter einer Humusschicht lag dunkelbrauner Lehm mit beigemengtem feinem Sand. Diese Schicht enthielt Kulturreste (Scherben, Knochen), sie war 40-50 cm tief. Die Funde deuten darauf hin, daß sie in der Nähe eines Wohnobjektes liegt, dessen Lage man erst noch genauer wird bestimmen müssen. Der überwiegende Teil der Keramikfragmente stammt aus der Spätantike, einige aus dem Mittelalter oder aus späterer Zeit.

SCHNITT 7

Wir legten Schnitt 7 auf demselben Bergkamm wie den vorigen, nur etwas tiefer und weiter zum Siedlungsinnen hin, auf einer kleineren Terrasse, worunter sich einst ein Fahrweg erstreckte. In einer relativ tiefen dunkelbraunen Lehmschicht entdeckten wir ziemlich viele Kulturreste und unten in der Dolomitbasis ein gut gearbeitetes charakteristisches Balkenlager, wie wir es von den Gebäuden 2 und 4 her kennen (*Abb. 70*). So erhielten wir einen stichfesten Beweis für die Existenz eines Gebäudes an dieser Stelle. Wir fanden auch eine ziemlich große Anzahl von Keramikfragmenten (vorwiegend spätantike), ziemlich viel Tierknochen, einen Teil eines Eisenmessers und den Boden- und Henkelteil eines Glasgefäßes.

BOHRUNGEN

Mit einem Motorbohrer führten wir auch einige Bohrungen am Ostrand der Siedlung durch, um den Verlauf beider Befestigungsgräben festzustellen. Wir konnten sie etwa 50 m nördlicher des Profils an der Straße ausfindig machen, wo wir sie zum erstenmal erforscht hatten. Die Fortsetzung des Verlaufes nach Süden war wegen der hohen

obeh jarkov bo treba nadaljevati s klasičnimi sondami, saj se na sev. strani že dotikata naselbinskih plasti, ki so se na vrhu Tinja raztezale precej proti vzh., na spodnji strani pa že dosežata areal grobišča, zato vrtine ne dajo več ustreznega rezultata.

ZAŠČITNI IZKOP DELA POZNOANTIČNEGA GROBIŠČA V LETU 1991

Pri izkopu zemlje za prizidek k hiši Loka pri Žusmu št. 26 (med objektoma 1 in 8) so v februarju 1991 naleteli na del otroškega grobišča (sl. 71). Ob ogledu najdišča 23. 3. 1991 je bilo mogoče le evidentirati obseg izkopa, dokumentirati izkopane najdbe in raziskati grobno konstrukcijo, ki se je nakazovala v severozah. vogalu izkopa. Pri strojni odstranitvi zemlje so zadeli na manjši sarkofag (90 x 30 x 25 cm), ki je bil narejen iz rimskega žrtvenika z napisom, od katerega so se ohranile le zadnje črke treh vrstic napisa (sl. 72). Vanj so najditelji spravili kosti, morda tudi ostanke drugih pokopov v bližini. Točna lega sarkofaga ni znana; po rekonstrukciji dogodka je bilo mogoče ugotoviti, da je ležal približno med sedanjo hišo in grobno konstrukcijo, ki smo jo odkrili v profilu izkopa.

Dolg sev. profil izkopa za prizidek je pokazal naslednje plasti: pod humusom je bila obsežna, do 60 cm globoka kulturna plast temnorjave ilovice, pomešane s posameznimi apnenčastimi lomljenci in drobeci keramike. Glede na lego v vznožju strmega pobočja je tako globoka kulturna plast povsem razumljiva. Pod to plastjo je bila tanjša plast svetlorjave ilovice, v kateri so bili na vzh. robu profila opazni sledovi malte in peska (bližina objekta 8). Osnova je živa skala (sl. 73). Povsem v zah. zaključku izkopa so bili sledovi sarkofaga oz. grobne konstrukcije,

Sl. 70: Sonda 7. Ležišče za bruna.

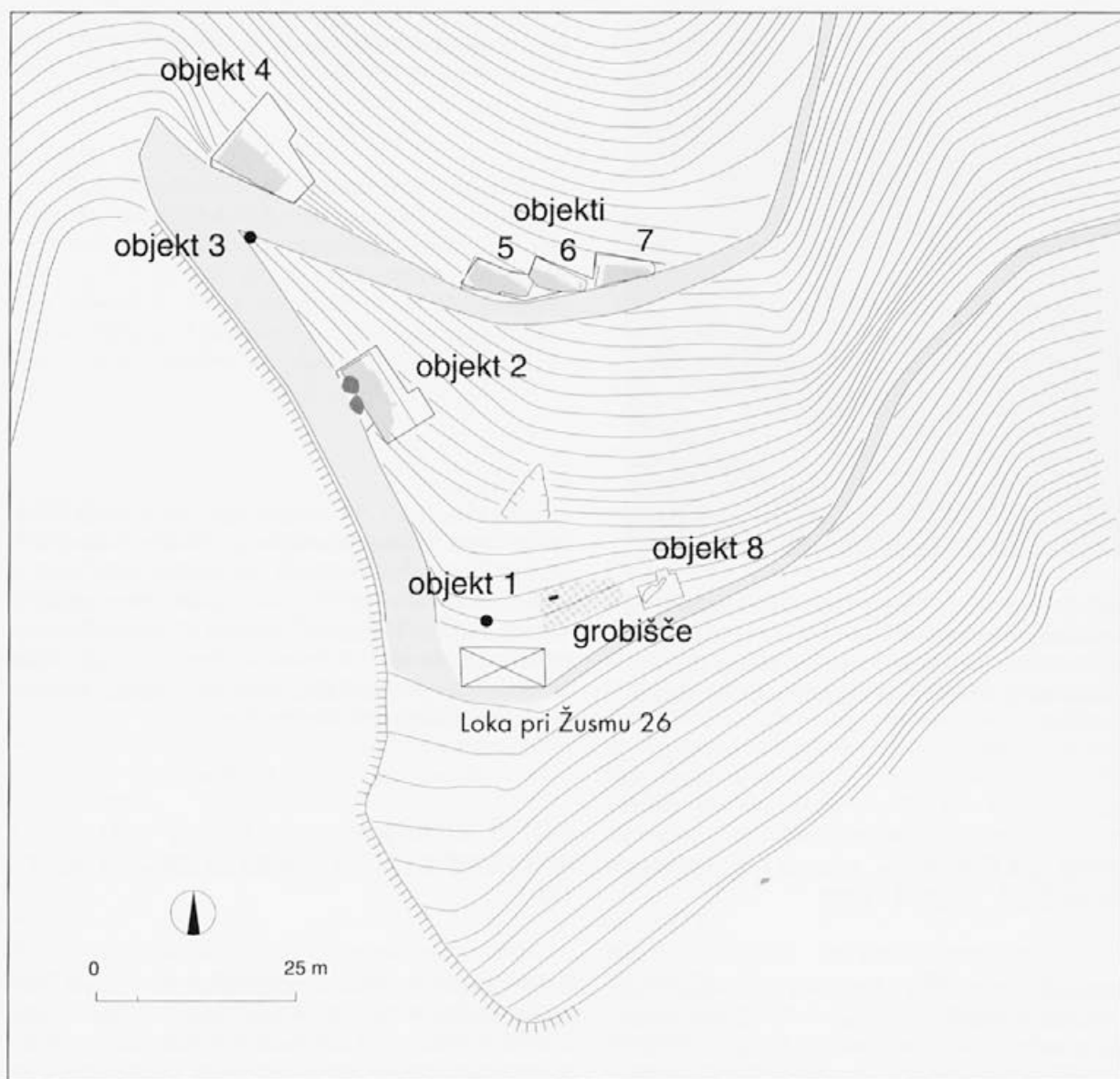
Abb. 70: Schnitt 7. Balkenlager.

Aufschüttung unter der neugebauten Straße nicht weiter zu verfolgen. Weitere Sondierungen beider Gräben wird man mit klassischen Schnitten fortsetzen müssen, weil sie an der Nordseite schon die Siedlungsschichten berühren, die sich auf dem Tinjegipfel ziemlich weit nach Osten erstrecken, an der unteren Seite erreichen sie dagegen schon das Areal des Gräberfeldes, deswegen ergeben Bohrungen kein befriedigendes Resultat mehr.

RETTUNGSGRABUNG EINES TEILS DES SPÄTANTIQUEN GRÄBERFELDES IM JAHRE 1991

Beim Aushub der Erde für den Anbau des Hauses Loka pri Žusmu Nr. 26 (zwischen den Objekten 1 und 8) stieß man im Februar 1991 auf einen Teil eines Kindergräberfeldes (Abb. 71). Bei der Besichtigung des Fundortes am 23. 3. 1991 konnte man nur den Umfang der Grabungsfläche evidentieren, die ausgegrabenen Funde dokumentieren und die Grabkonstruktion erforschen, die sich in der nordwestlichen Ecke der Grabungsfläche abzeichnete. Bei der maschinellen Abtragung der Erde stieß man auf einen kleineren Sarkophag (90 x 30 x 25 cm), der aus einem römischen Opferstein mit Inschrift hergestellt war, wovon nur die letzten Buchstaben dreier Inschriftenzeilen erhalten sind (Abb. 72). Darin wurden Knochen aufbewahrt, eventuell auch die Reste anderer Bestattungen in der Nähe. Die genaue Lage des Sarkophags ist nicht bekannt, nach der Rekonstruktion des Ereignisses konnte man feststellen, daß er ungefähr zwischen dem jetzigen Haus und der Grabkonstruktion, die wir im Grabungsprofil entdeckten, gelegen haben muß.

Das lange nördliche Profil der Grube für den Anbau ergab folgende Schichten: unter dem Humus lag eine umfangreiche, bis zu 60 cm tiefe Kulturschicht aus dunkelbraunem Lehm, der mit einzelnen Kalkbruchsteinen und Keramikbrocken vermischt war. Im Hinblick auf die Lage

Sl. 71: Lega grobišča.

Abb. 71: Lage des Gräberfeldes.

ki je bila sestavljena iz več sekundarno uporabljenih delov starejše arhitekture (145 x 44 x 35 m). Delno je bila že uničena, tako da smo v njej našli le nekaj močno premetanih drobcev kosti. Pomembna pa je njegova lega *in situ* kot edini doslej zanesljivi podatek za že prej domnevano otroško grobišče.

Novi najdbi pomembno dopolnjujeta naše vedenje o poznoantičnem grobišču, na katerega sta opozorila že sarkofag s križem, ki ga je fotografiral F. Stele leta 1923, in v Steletovi dokumentaciji omenjen obokan otroški grob (Vuga 1979, 290). Temu je potrebno dodati še stranico manjšega sarkofaga s križem, ki je bil objavljen leta 1997 (Guštin et al. 1997, 6, sl. 4). Vsi ti elementi opredeljujejo manjše poznoantično otroško grobišče, ki je z zgoraj prikazanimi najdbami zanesljivo locirano v neposredno bližino poznoantičnih stanovanjskih zgradb v skrajnem jugovzh. delu naselbi-

am Fuße des Steilhanges ist eine so tiefe Kulturschicht durchaus verständlich. Unter dieser Schicht erstreckte sich eine dünnere hellbraune Lehmschicht, worin man am Ost- rand des Profils Mörtel- und Sandspuren (in der Nähe von Objekt 8) entdecken konnte. Die Grundlage bildet gewachsener Felsen (Abb. 73). Ganz am westlichen Ende der Grabungsfläche gab es Spuren eines Sarkophags oder vielmehr einer Grabkonstruktion, die aus größeren sekundär verwendeten Teilen eines älteren Bauwerks bestand (145 x 44 x 35 m). Sie war zum Teil zerstört, so daß wir darin nur einige stark durchwühlte Knochensplitter fanden. Bedeutend ist seine Lage *in situ* als einzige bislang verläßliche Angabe für das schon zuvor vermutete Kindergräberfeld.

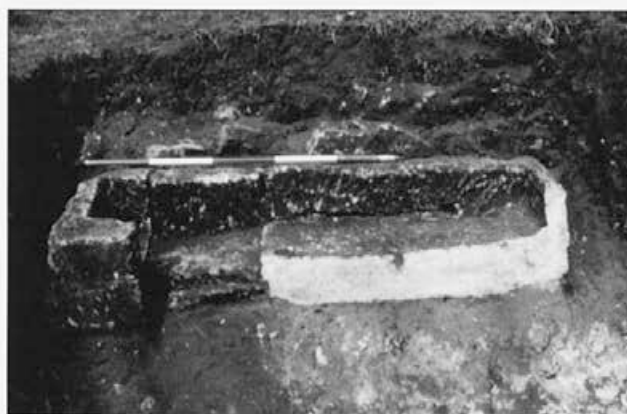
Die neuen Funde ergänzen in bedeutsamer Weise unsere Kenntnisse von dem spätantiken Gräberfeld, wor-

ne. Dve upodobitvi križev na ožjih stranicah sarkofagov ter uporaba poganskega žrtvenika za otroški sarkofag izrazito kažejo na zgodnjekrščanski značaj grobišča.

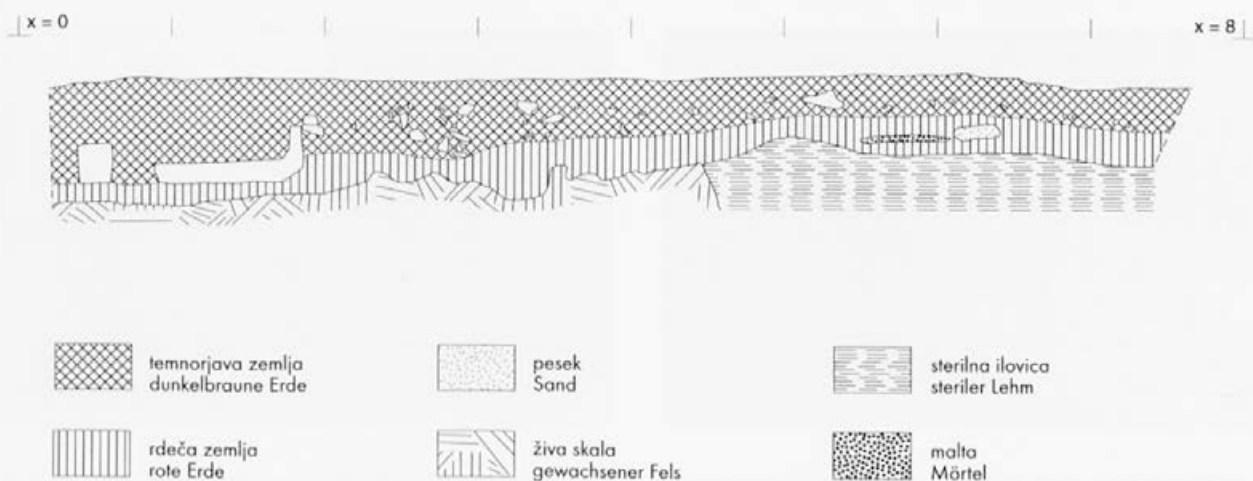
Sl. 72: Grobišče. V ospredju strojno izkopan sarkofag z ostanki več različnih skeletov.

Abb. 72: Gräberfeld. Im Vordergrund der maschinell freigelegte Sarkophag mit den Resten mehrerer verschiedener Skelette.

Sl. 74: Grobišče. Sarkofag v profilu izkopa. Pogled z južne strani.
Abb. 74: Gräberfeld. Sarkophag im Aushubprofil. Blick von der Südseite.

auf schon der Sarkophag mit Kreuz hingewiesen haben, den F. Stele im Jahre 1923 fotografierte, und das in Steles Dokumentation erwähnte gewölbte Kindergrab (Vuga 1979, 290). Hier muß man noch die Seitenwand eines kleineren Sarkophags mit Kreuz hinzufügen, der im Jahre 1997 veröffentlicht wurde (Guštin et al. 1997, 6, Abb. 4). All diese Elemente deuten auf ein kleineres spätantikes Kindergräberfeld, das mit den oben dargestellten Funden gewiß in unmittelbarer Nähe der spätantiken Wohngebäude im äußersten südöstlichen Teil der Siedlung lag. Die

Sl. 73: Grobišče. Profil. M. = 1:50.

Abb. 73: Gräberfeld. Profil. M. = 1:50.

Sl. 75: Grobišče. Sarkofag v profilu izkopa. Pogled z vzhodne strani.

Abb. 75: Gräberfeld. Sarkophag im Aushubprofil. Blick von der Ostseite.

Že pri zgodovini raziskav omenjena mesta slučajno najdenih grobov opozarjajo na obstoj več ločenih skupin pokopov, ki pa jih – razen obravnavanega otroškega grobišča – ni mogoče natančno locirati. Starejše omembe nakazujejo razprostranjenost grobišča po obsežnem vzh. delu južnega pobočja arheološkega kompleksa Tinje in jih bo mogoče natančneje spoznati šele s sistematičnim sondiranjem in drugimi raziskavami. Potrebno pa je poudariti obstoj različnih skupin grobov, kar je doslej v vzhodnoalpskem prostoru redko in tudi po tej strani poudarja izjemnost najdišča.

beiden Kreuzdarstellungen an den schmaleren Seitenwänden der Sarkophage und die Verwendung eines heidnischen Opfersteins für einen Kindersarkophag deuten auf einen ausgesprochen frühchristlichen Charakter des Gräberfeldes.

Die schon bei der Forschungsgeschichte erwähnten Orte der zufällig gefundenen Gräber deuten auf die Existenz mehrerer getrennter Gruppen von Gräbern, die man allerdings – mit Ausnahme des besagten Kindergräberfeldes – nicht genau lokalisieren kann. Die älteren Erwähnungen deuten auf eine Ausdehnung des Gräberfeldes im umfangreichen Ostteil des Südhanges des archäologischen Komplexes Tinje und man wird sie erst durch systematische Sondierungen und andere Erforschungen feststellen können. Wichtig ist allerdings die Existenz verschiedener Gräbergruppen hervorzuheben, was im Ostalpenraum bislang eine Seltenheit ist und folglich auch von diesem Aspekt her auf die außergewöhnliche Stellung des Fundortes hindeutet.

TOPOGRAFSKA DROBCA

Pomemben aspekt srednjeveške poselitve predstavljajo ostaline utrjenega stolpa na vrhu hriba. Grad, v virih imenovan Saldenberg (Guštin et al. 1997, 60), je nedvomno nastal na tem mestu zaradi intenzivnejše poseljenosti hriba in okolice. Ker so problematiko srednjeveškega gradu podrobneje predstavili že kolegi, ki so opravili zaščitno razi-

TOPOGRAPHISCHE ERGÄNZUNGEN

Einen wichtigen Aspekt der mittelalterlichen Besiedlung bieten die Ruinen des Wehrturmes auf dem Berggipfel. Die Burg, in den Quellen als Saldenberg bezeichnet (Guštin et al. 1997, 60), ist zweifellos wegen der intensiveren Besiedlung des Hügels und der Umgebung an dieser Stelle entstanden. Da die Problematik der mittelalterlichen Burg

Sl. 76: Ledina Stari grad. Pogled z drevesa na kopo z ostanki srednjeveške utrdbe. V ozadju obrambni jarek. Fotografirano leta 1978.

Abb. 76: Flur Stari grad. Blick von einem Baum auf die Kuppe mit den Resten einer mittelalterlichen Festung. Im Hintergrund der Schutzgraben. Fotografiert im Jahre 1978.

Sl. 77: Ledina Stari grad. Severno pobočje kope s srednjeveško utrdbo (danes uničeno). Desno in v ozadju sledovi jarka. Fotografirano leta 1978.

Abb. 77: Flur Stari grad. Nordhang der Kuppe mit mittelalterlicher Festung (heute zerstört). Rechts und im Hintergrund Spuren des Schutzgrabens. Fotografiert im Jahre 1978.

skovanje v letu 1995, je smiselno opozoriti le na nekaj fotografij, ki sem jih uspel napraviti približno 15 let pred uničenjem grajskega objekta in na katerih je še dobro vidna podoba obrambnih jarkov in kope, na kateri je stal stolp (sl. 76, 77). Potrebno je tudi opozoriti na rekonstrukcijo dimenzij stolpa, ki jo je opravila ekipa M. Guština v letu 1995. Ta je delno hipotetična in se ne ujema v celoti z merami E. Riedla, ki je objekt izmeril, ko je bilo zidovje objekta vidno še na površini (7 x 9,6 m) (Riedl 1900, 107). Vsekakor pa ostaja naloga ugotoviti povezavo med utrjenim objektom na vrhu in morebitnimi pripadajočimi stavbami znotraj areala tinjske naselbine. Nekaj odlomkov keramike nakazuje možnost, da so bile zgrajene tudi posamezne stavbe iz tega časa v sicer starejši naselbini, a doslej niso bile odkrite. V tej zvezi je pomembno omeniti morda še neraziskane ostanke na ledini »Na starem seli«, ki je oddaljena jugovzhodno od Starega gradu v zračni črti le 500m. Tu so pri oranju večkrat našli opeko. Po pripovedi domačinov naj bi tu živel žusemski birič, kasneje pa naj bi tu stali hlevi. Na razgibani površini na manjši travni kopi so vidni sledovi dveh stavb (iz topografskega dnevnika, z dne 23. 10. 1974). Objekt ni podrobneje opredeljen, ali je srednjeveški ali kasnejši.

schon meine Kollegen, die im Jahre 1995 die Notgrabungen durchführten, eingehender vorgestellt haben, ist es sinnvoll, nur auf einige Fotografien hinzuweisen, die ich etwa 15 Jahre vor der Zerstörung des Burgobjektes aufnehmen konnte und wo die Schutzgräben und die Aufschüttungen, wo der Turm stand, noch gut erkennbar sind (Abb. 76, 77). Es sei auch auf die Rekonstruktion der Dimensionen des Turmes hingewiesen, die M. Guštins Team im Jahre 1995 durchgeführt hat. Diese ist zum Teil hypothetisch und stimmt im ganzen nicht mit den Messungen E. Riedls überein, der das Objekt gemessen hat, als das Mauerwerk des Objektes noch an der Oberfläche (7 x 9,6 m) sichtbar war (Riedl 1900, 107). Auf jeden Fall bleibt die Aufgabe, die Verbindung zwischen dem befestigten Objekt auf dem Gipfel und den eventuellen dazugehörigen Gebäuden im Inneren des Tinjesiedlungsareals festzustellen. Einige Keramikfragmente deuten auf die Möglichkeit, daß auch einzelne Gebäude aus dieser Zeit in der sonst älteren Siedlung errichtet worden waren, die aber bislang nicht entdeckt worden sind. In diesem Zusammenhang seien noch die nicht erforschten Funde auf der Flur »Na starem seli« erwähnt, die vom Stari grad nur 500 m Luftlinie entfernt sind. Hier stieß man beim Pflügen öfters auf Ziegelsteine. Nach den Erzählungen von Einheimischen soll hier der Scherge von Žusem gelebt haben, später standen angeblich hier Ställe. Auf der welligen Fläche einer kleineren mit einer Wiese bedeckten Erhebung sind die Spuren zweier Gebäude zu erkennen (aus dem topographischen Tagebuch vom 23. 10. 1974). Das Objekt ist nicht näher bestimmbar, man weiß nicht, ob es aus dem Mittelalter oder aus späterer Zeit stammt.

Od starejšega, že prej najdenega gradiva, je treba omeniti posebej gemo (Ložar 1930, 33; Ciglencčki 1992, 74) (*sl.* 3) in bronasto iglo v obliki stilusa z napisom (Riedl 1900, 107) (*sl.* 2). Gema dokazuje, da so v poznoantični naselbini uporabljali kot okras tudi različne starejše predmete, bronasta igla v obliki stilusa pa je – sodeč po ohranjeni risbi – dokaj značilen predstavnik poznoantičnih igel in del noše romanskega prebivalstva (Bierbrauer 1987, 161-162). Po obliki sta ji zelo sorodni dve igli v obliki stilusa z bližnjega Rifnika (Bolta 1981, 35, gr. 76, št. 1, t. 12: 4,19; št. 23, t. 20: 12) in igla iz grobišča Klističi pri Tinjanu v Istri (Šonje 1980 – 1981, 80-81). Širša kronološka stava teh predmetov, kot tudi navedene analogije, narekujejo uvrstitev tinjske igle v obliki stilusa okvirno v 6. st. Med že prej izkopanim gradivom omenja B. Saria še več ostankov fibul (med njimi fibula z visoko nogo) in obesek, v ANSI pa je navedenih še nekaj drugih manjših najdb, ki pa jih v gradivu celjskega muzeja ni moč več identificirati (Saria 1939a, 65 in ANSI 1975, 297).

Okrogla fibula z večbarvnim emajlom (*t. I: 1*) sodi v razširjen tip emajliranih fibul, ki so bile v uporabi predvsem v 2. in 3. st. Ima malo neposrednih primerjav. E. Riha ugotavlja, da je ta tip fibul pogost in sprejema splošno datacijo v drugo polovico 2. st. (Riha 1979, 188, tip 7.13). W. Jobst je emajlirane okrogle fibule z upodobitvijo šahovskega polja stavil v čas med 175 in sredino 3. st., pri večjih fibulah z upodobitvami živali pa dopušča možnost, da so jih izdelovali vse do leta 300 (Jobst 1975, 109-110). Veliko podobnih fibul ima manjša emajlirana polja, pri tinjski pa je okras oblikovan v podobi štirih listov, ki jih obrobja stilizirana vitica z bršljanovimi listi. Podoben ornament je v bližini mogoče zaslediti na okrasni bronasti plošči iz Neviodunuma, ki je bila okrašena v predrti tehniki (Petru S. in Petru P. 1978, 84, t. 62: 6), med bolj oddaljenimi analogijami pa je potrebno navesti povsem enak okras na medaljonu poznega mozaika iz rimske vile Prés – Bas a Loupian (Hérault), kjer je v središču motiva upodobljen še salomonov križ (Lavagne, Prudhomme in Rouquette 1976, 220). Zelo soroden okras je opaziti pozneje

Von dem älteren, schon zuvor gefundenen Material seien die Gemme (Ložar 1930, 33; Ciglencčki 1992, 74) (*Abb.* 3) und die bronzene Stilusnadel mit Inschrift (Riedl 1900, 107) erwähnt (*Abb.* 2). Die Gemme bezeugt, daß man in der spätantiken Siedlung als Schmuck auch verschiedene ältere Gegenstände verwendete, die bronzene Stilusnadel ist – der erhaltenen Zeichnung nach zu urteilen – ein relativ typisches Exemplar spätantiker Nadeln und Teil einer Tracht der romanischen Bevölkerung (Bierbrauer 1987, 161-162). Der Form nach sind ihr zwei Stilusnadeln vom nahegelegenen Rifnik (Bolta 1981, 35, Grab 76, Nr. 1, Taf. 12: 4, und 19, Nr. 23, Taf. 20:12) und die Nadel vom Gräberfeld Klističi bei Tinjan in Istrien (Šonje 1980 – 1981, 80-81) sehr ähnlich. Die weitere chronologische Bestimmung dieser Gegenstände wie auch die angeführten Analogien sprechen für eine Datierung der Stilus-Nadel von Tinje annähernd in das 6. Jh. Bei dem schon zuvor ausgegrabenen Material erwähnt B. Saria noch mehrere Fibelreste (darunter befindet sich eine Fibel mit hohem Fuß) und einen Anhänger, im Werk ANSI sind dagegen noch andere Kleinfunde erwähnt, die allerdings im Material des Museums von Celje nicht mehr zu identifizieren sind (Saria 1939a, 65 und ANSI 1975, 297).

Die Rundfibel mit mehrfarbigem Email (*Taf. I: 1*) gehört zu dem verbreiteten Typ der emaillierten Fibeln, die vor allem im 2. und 3. Jh. in Gebrauch waren. Sie hat nur wenige unmittelbare Vergleichsstücke. Wie E. Riha feststellt, kommt dieser Fibeltyp häufig vor, sie übernimmt die allgemeine Datierung in die zweite Hälfte des 2. Jh. (Riha 1979, 188, Typ 7.13). W. Jobst datierte emaillierte Rundfibeln mit Schachbrettmuster in die Zeit von 175 bis zur Mitte des 3. Jh., bei größeren Fibeln mit Tierdarstellung räumt er die Möglichkeit ein, daß sie bis zum Jahr 300 hergestellt worden seien (Jobst 1975, 109-110). Viele ähnliche Fibeln haben ein kleineres emailliertes Feld, bei der Fibel vom Tinje ist der Dekor in Form von vier Blättern gestaltet, die eine stilisierte Ranke von Efeublättern umrandet. Ein ähnliches Ornament kann man in der Nähe auch auf der bronzenen Schmuckplatte aus Neviodunum finden, die in Durchschlagtechnik (Petru S. und Petru P. 1978, 84, Taf. 62: 6) verziert war, von den weiter entfernten Parallelen seien ein völlig gleicher Dekor auf einem Medailon eines späten Mozaiks aus der römischen Villa Prés-

na fibulah iz merovinškega obdobja (prim. pri Schwab 1988, posebej Abb. 17). Zato bi smeli pri tinjski fibuli previdno dopustiti tudi nekoliko poznejšo datacijo od tistih, omenjenih v začetku in domnevati morda eno izmed prehodnih oblik, ki so prenesle rimski okras v kasnejše obdobje.

Obročasti fibuli z nastavkom (*t. I: 2,3*) sodita v širšo skupino fibul, katerih največjo koncentracijo je mogoče najti v panonskem in delno noriškem prostoru od druge polovice 3. do sredine 4. st. Po razdelitvi I. Sellye, ki je sistematično zbrala fibule tega tipa in jih predstavila v sintetični obliki, sodita obe v najbolj razširjen tip 1 (Sellye 1990, 30). Nedvomno redkejši primerek predstavlja manjša fibula (*t. I: 2*), ki ima dobre analogije v fibulah z Brinjeve gore (Pahič 1990, 23) in Neviodunuma (Petru S. in Petru P. 1978, t. 12: 7,15). Obročaste fibule z nastavkom najdemo tudi v drugih provincah, vendar je njihova gostota največja v Panoniji in kaže, da se je prav tu izoblikovalo največ različnih tipov (Sellye 1990, 20-26). I. Sellye poudarja, da so bili v uporabi istočasno. Njen obširen seznam pa je možno za slovenski prostor dopolniti z nekaj novejšimi ali spregledanimi najdbami, ki pomembno dopolnjujejo sliko razprostranjenosti. Zato se zdi smiselno še enkrat naštetiti vse v Sloveniji odkrite primerke obročastih fibul z nastavkom.

Največje število, pa tudi največja pestrost tipov je bilo ugotovljeno na Ptuj, antični Petovion (Curk 1976, 31, št. 1785, 1788, 1789, t. 28: 6,7,10; Sagadin 1979, 308; Sellye 1990, 66, 71, 72, 76, 78; Ciglencečki 1993, 511, t. 2: 1-7). Kot kaže nedokončan primerek tipa 3 po Sellye so tovrstne fibule izdelovali v Petovion in tako opozarja, da je tudi južni del Panonije imel pomembno vlogo pri širjenju tega tipa fibul (Ciglencečki 1993, t. 2: 3). Zgolj bežen pregled neobjavljenega petovionskega gradiva z izkopavanj v zadnjih desetletjih je pokazal, da je bilo odkrito še veliko tovrstnih fibul, večidel celo znotraj dobro datiranih grobnih celot, ki bodo pri sistematični obdelavi pomembno dopolnile morda tudi podrobnejšo kronologijo pojavljanja obročastih fibul z nastavkom. Doslej je objavljena le ena zanesljiva grobna celota s fibulo tipa 4 (Tušek 1993, 387-389, t. 1: 1).

Drugo pomembnejše središče je Neviodunum s petimi različnimi primerki tovrstnih fibul (Petru S. in Petru P. 1978, 55, 56, t. 2: 14,15,37,38 in 56, t. 3: 15).

V Emoni poznamo doslej tri obročaste fibule z nastav-

kom. Bas a Loupian (Hérault) erwähnt, wo in der Mitte des Motivs noch ein Salomonkreuz dargestellt ist (Lavagne, Prudhomme und Rouquette 1976, 220). Eine sehr ähnliche Verzierung ist später auf Fibeln aus der Merowingergzeit zu beobachten (vgl. Schwab 1988, besonders Abb. 17). Deswegen könnte man bei der Fibel vom Tinje mit Vorbehalt auch eine etwas spätere Datierung als die anfangs erwähnte zulassen und eventuell eine von den Übergangsformen vermuten, die den römischen Dekor in eine spätere Zeit brachten.

Die beiden Ringfibeln mit Ansatz (*Taf. I: 2,3*) gehören zur größeren Gruppe der Fibeln, deren dichteste Konzentration man im panonischen und zum Teil im norischen Raum von der zweiten Hälfte des 3. Jh. bis zur Mitte des 4. Jhs. finden kann. Nach der Klassifikation I. Sellyes, die die Fibeln dieses Typs systematisch gesammelt und in synthetischer Form vorgestellt hat, gehören beide zu dem meistverbreiteten Typ 1 (Sellye 1990, 30). Ein zweifellos selteneres Exemplar stellt die kleinere Fibel (*Taf. I: 2*) dar, wofür es gute Analogien gibt, und zwar die Fibeln auf der Brinjeva gora (Pahič 1990, 23) und von Neviodunum (Petru S. und Petru P. 1978, Taf. 2: 15 und 37). Ringfibeln mit Ansatz findet man auch in anderen Provinzen, jedoch ist ihre Dichte in Pannonien am größten und alles deutet darauf hin, daß gerade hier die meisten verschiedenen Typen entstanden sind (Sellye 1990, 20-26). Wie I. Sellye hervorhebt, waren sie zur selben Zeit in Gebrauch. Ihr umfassendes Verzeichnis kann man in Bezug auf den slowenischen Raum mit einigen neueren oder übersehenen Funden ergänzen, die das Bild ihrer Verbreitung in bedeutsamer Weise vervollständigen. Deswegen erscheint es sinnvoll, noch einmal alle in Slowenien entdeckten Exemplare der Ringfibeln mit Ansatz aufzuführen.

Die größte Zahl, aber auch die größte Mannigfaltigkeit der Typen wurde in Ptuj, dem antiken Poetovio, festgestellt (Curk 1976, 31, Nr. 1785, 1788, 1789, Taf. 28: 6,7,10; Sagadin 1979, 308; Sellye 1990, 66, 71, 72, 76, 78; Ciglencečki 1993, 511, Taf. 2: 1-7). Wie ein unvollendetes Exemplar vom Typ 3 nach Sellye zeigt, wurden derartige Fibeln in Poetovio hergestellt, was darauf hindeutet, daß auch der Südteil Pannoniens eine bedeutende Rolle bei der Verbreitung dieses Fibeltyps gespielt hatte (Ciglencečki 1993, Taf. 2: 3). Nur ein flüchtiger Blick auf das unveröffentlichte Ausgrabungsmaterial von Poetovio aus den letzten Jahrzehnten hat gezeigt, daß noch viele derartige Fibeln entdeckt wurden, der Großteil sogar innerhalb gut datierter Grabeinheiten, die bei der systematischen Bearbeitung vielleicht auch die genauere Chronologie des Auftretens von Ringfibeln mit Ansatz vervollständigen werden. Bislang ist nur eine zuverlässige Grabeinheit mit einer Fibel vom Typ 4 veröffentlicht (Tušek 1993, 387-389, Taf. 1: 1).

Das zweite bedeutendere Zentrum ist Neviodunum mit fünf verschiedenen Exemplaren derartiger Fibeln (Petru S. und Petru P. 1978, 55, 56, Taf. 2: 14,15,37,38 und 56, Taf. 3: 15).

In Emona sind bislang drei Ringfibeln mit Ansatz

kom. Ena je bila odkrita pri raziskovanju zgodnjekrščan-skega središča (Plesničar-Gec 1983, t. 32: 4), dve pa sta poznani iz arhivskih zapisov pri Schmidu (D. Božič ustno).

Po dve fibuli sta bili odkriti na Zbelovski gori (Ciglencečki 1994a, t. 3: 3,4) in v Predjami (Korošec 1956-1958, t. 27: 5,6), po ena pa v Velikem Lipovcu (Breščak 1986, 275, sl. 47), na Rifniku (neobjavljeno), na Polhograjski gori (Slabe 1982-1983, Abb. 4: 6), na grobišču Brezje v Gorjancih (lociral D. Božič; Stare 1973, t. 17: 6), v Pekrah (Pahič 1970, 179, sl. 6: 2), v Gradcu pri Veliki Strmici (Božič, Ciglencečki 1995, 253-254, t. 1: 2), na Velikem vrhu pri Hrenovi (neobjavljeno), na Korinjskem hribu (Ciglencečki 1994a, t. 9: 3), v Miklavžu pri Mariboru (Sagadin 1979, 308, t. 7: 5) in na Veliki planini – Pečice (Horvat 1999, 186, Abb. 6: 4).

Obročaste fibule z nastavkom s slovenskega prostora so bile najdene pretežno v vzhodnem delu Slovenije in pritrjujejo mnenju I. Sellye o veliki osredotočenosti tovrstnih fibul v Panoniji in delno v Noricum.

Zapestnica z zaključkoma v obliki stiliziranih žival-skih glav (t. 1: 5) je v poznorimskem gradivu dobro poznan predmet. Številne analogije jo okvirno stavijo v drugo polovico 4. st. (Keller 1971, 108).

Manj zanesljiva je datacija bronaste zapestnice s trombasto odebeljenim zaključkom (t. 1: 4), ki se pojavlja v večjem delu poznoantičnega obdobja. V gradivu bližnjih poznorimskih grobišč je ni moč najti, tako da smemo začetek njene prisotnosti v našem območju staviti šele v 5. st. Najstarejšo datirano grobno celoto poznamo iz Ljubljane (grob 867) in jo je mogoče datirati v prvo tretjino 5. st. (Petru 1972, 80, t. 60:19). Posebno važno analogijo predstavlja zapestnica s povsem podobno oblikovanima okrašenima zaključkoma z Ajdne (Valič 1981, 268). Najdena je bila v osrednjem grobu v cerkvi: sodi že v drugo fazo zgradbe in jo je zato mogoče datirati v čas po sredini 6. st. Podobno so datirane zapestnice iz langobardskega groba 104 v Kranju (Vinski 1980, 22) ter iz grobov 47 in 54 na Rifniku (Bolta 1981, 33 in 34). Z grobišča Mejica pri Buzetu je bilo nekaj zelo sorodnih primerkov datirano v konec 6. oz. začetek 7. st. (Torcellan 1986, 47). Zapestnica na Tinju je bila najdena v zaključeni kulturni plasti stavbe 6, kjer so bile zastopane tako poznoantične kot slovanskodobne najdbe. Njeno datacijo je treba pustiti odprto, z opombo, da se glede na zgoraj omenjene analogije zdi verjetnejša stava v 6. st.

Osrednji del glavnika in del letvice drugega dolgega glavnika (t. 1: 7,8) se dobro uvrščajo v številno skupino poznoantičnih glavnikov, ki so bili odkriti na slovenskem prostoru. Nekoliko izstopa le okras večjega fragmenta, ki je v osrednjem delu okrašen z dvema vzporednima in pre-

bekannt. Eine wurde bei der Erforschung des frühchristlichen Gebäudekomplexes (Plesničar-Gec 1983, Taf. 32: 4) entdeckt, zwei sind dagegen aus den Archivaufzeichnungen bei Schmid bekannt (D. Božič mündlich).

Je zwei Fibeln wurden auf der Zbelovska gora (Ciglencečki 1994, Taf. 3: 3, 4) entdeckt und in Predjama (Korošec 1956-1958, Taf. 27: 5,6), je eine in Veliki Lipovec (Breščak 1986, 275, Abb. 47), auf dem Rifnik (unveröffentlicht), auf der Polhograjska gora (Slabe 1982-1983, Abb. 4: 6), auf dem Gräberfeld Brezje in den Gorjanci (loziert von D. Božič; Stare 1973, Taf. 17: 6), in Pekre (Pahič 1970, 179, Abb. 6: 2), in Gradec bei Velika Strmica (Božič, Ciglencečki 1995, 253-254, Taf. 1: 2), auf dem Veliki vrh bei Hrenova (unveröffentlicht), auf dem Korinjski hrib (Ciglencečki 1994, Taf. 9: 3), in Miklavž bei Maribor (Sagadin 1979, 308, Taf. 7: 5) und auf der Alm Velika planina – Pečice (Horvat 1999, 186, Abb. 6: 4).

Die Ringfibeln mit Ansatz aus dem slowenischen Gebiet wurden überwiegend im Ostteil Sloweniens entdeckt und bestätigen nach Ansicht I. Sellyes die Zentralisierung derartiger Fibeln in Pannonien und zum Teil in Noricum.

Der Armring mit Tierkopfen (Taf. 1: 5) ist im spät-römischen Material ein gut bekannter Gegenstand. Zahlreiche Analogien datieren ihn annähernd in die zweite Hälfte des 4. Jh. (Keller 1971, 108).

Weniger zuverlässig ist dagegen die Datierung des bronzenen Armringes mit verdickten Enden (Taf. 1: 4), der im Großteil der spätantiken Zeit vorkommt. Im Material der nahegelegenen spätrömischen Gräberfelder ist er nicht zu finden, so daß man den Beginn seines Vorkommens im slowenischen Gebiet erst in das 5. Jh. datieren kann. Die älteste datierte bekannte Grabeinheit stammt aus Ljubljana (Grab 867), man kann sie ins erste Drittel des 5. Jh. datieren (Petru 1972, 80, Taf. 60: 19). Eine besonders wichtige Analogie stellt der Armring mit ganz ähnlich gestalteten Enden von der Ajdna dar (Valič 1981, 268). Gefunden wurde er im zentralen Grab in der Kirche; er gehört schon zur zweiten Phase des Gebäudes, weswegen man ihn in die Zeit nach der Mitte des 6. Jh. datieren kann. Ähnlich datiert sind auch die Armringe aus dem langobardischen Grab 104 in Kranj (Vinski 1980, 22) und aus den Gräbern 47 und 54 auf dem Rifnik (Bolta 1981, 33 und 34). Vom Gräberfeld Mejica bei Buzet wurden einige sehr ähnliche Exemplare ins Ende des 6. bzw. in den Beginn des 7. Jh. datiert (Torcellan 1986, 47). Der Armring vom Tinju wurde in einer geschlossenen Kulturschicht des Gebäudes 6 entdeckt, wo sowohl spätantike als auch spätere slawenzeitliche Funde vertreten waren. Seine Datierung muß offen bleiben, mit der Anmerkung, daß im Hinblick auf die oben angeführten Analogien eine Datierung ins 6. Jh. wahrscheinlicher ist.

Der mittlere Teil eines Kamms und noch eine Leiste eines anderen langen Kamms (Taf. 1: 7,8) fügen sich gut in die zahlreiche Gruppe spätantiker Kämme, die im slowenischen Gebiet entdeckt wurden. Nur der Dekor des größeren Fragmentes, der im mittleren Teil mit zwei par-

pletajočima vrstama diagonalno prekrizanih vrezov. Ta in drug, manjši fragment, okrašen z vrsto krožcev s piko, imata najboljše analogije že na kranjskem grobišču, od koder je znanih kar 110 glavnikov (Vinski 1980, 22-23). Povsem podoben okras večjega fragmenta smo zasledili na glavniku iz groba 268 poznorimskega grobišča Margittelep (Biro 1978, 53, fig. 406). Podrobnejša datacija znotraj poznoantičnega obdobja ni mogoča, glede na zaključeno plast v stavbi 4, kjer je bil najden večji fragment glavnika, bi smeli njegovo uporabo domnevati v drugi polovici 6. st., izdelavo pa morda že dolgo pred tem.

Koščena vretenca (*t. 7: 1*) se v naših poznoantičnih najdiščih redkeje pojavljajo. Največ je bilo najdenih doslej v Predjami in Kapucinskem vrtu v Koprju, kjer jih je mogoče datirati v razpon 4.-6. st. (Korošec 1982, 91-92; Cunja 1996, t. 6: 94-96, 100, 101), posamezna pa so bila odkrita izven zaključenih celot še na Korinjskem hribu (Ciglencečki 1985, 259, št. 15) in Svetih gorah (Korošec 1978, 438, t. 1:3).

Ohranjen je le manjši fragment steklene jagode svetlomodre barve (*t. 1: 9*), ki bi ga smeli uvrstiti okvirno v poznoantično obdobje, izključiti pa ne smemo povsem niti poznejše datacije.

Fragmente steklenih kozarcev z odebeljenim ustjem (*t. 7: 9-13*) je mogoče dobro primerjati z že sistematično urejenimi podobnimi primerki iz Invillina. Po razvrstitvi V. Bierbrauerja sodijo k tipoma B in C (Bierbrauer 1987, 280-281). Podrobnejša datacija ni mogoča, ker so bili v Invillinu prisotni v vseh treh periodah obstoja naselbine, vendar Bierbrauer opozarja na največjo zastopanost v periodi III (4.-7. st.). Podobna ustja so bila najdena na Kapucinskem vrtu v Koprju (Cunja 1996, t. 3: 48,54).

Velika pravokotna železna pasna spona (*t. 1: 6*) z izjemo Rifnika (Bolta 1981, t. 24:1) ni poznana iz sosednjih poznoantičnih najdišč. Ležala je v stavbi 7, v kateri tudi sicer domnevamo poznejšo naseljenost. Dobre analogije zanjo obstojajo predvsem v bližnjih slovanskih najdiščih Ptujski grad (Korošec 1950, grab št. 320, sl. 99; sl. 217), Brezje (Pahič 1969, gr. 24, sl. 12) in oddaljenejših, kot so npr. Břeclav Pohansko (Vignatióva 1992, 178, t. 43: 1) in Pókaszeptek (Sos, Salamon 1995, gr. 345, Pl. 21).

Železne deltoidne puščične osti (*t. 1: 21-26*) so v gradivu poznoantičnih postojank redke. Geografsko najbližjo in hkrati najpomembnejšo analogijo predstavlja približno 30 puščičnih osti s poznorimske utrdbe Kuzelin pri Donji Glavnici, ki so – glede na sistematično izkopano naselbino – dobro datirane v konec 4. in prvo pol. 5. st. (Sokol 1998, 13). Več tovrstnih puščičnih osti je bilo odkrito na Ančnikovem gradišču pri Jurišni vasi (Strmčnik

allelen und ineinandergeflochtenen Reihen diagonal überkreuzter Einschnitte verziert ist, hebt sich davon ein wenig ab. Zu diesem und dem anderen, kleineren Fragment (mit einer Reihe von Kreisaugen verziert) gibt es die besten Analogien schon im Gräberfeld von Kranj, wovon 110 Kämme bekannt sind (Vinski 1980, 22-23). Auf ganz ähnlichen Dekor des größeren Fragmentes stieß man auf dem Kamm aus Grab 268 des spätromischen Gräberfeldes Margittelep (Biro 1978, 53, Abb. 406). Eine genauere Datierung innerhalb der spätantiken Zeit ist nicht möglich, im Hinblick auf die geschlossene Schicht in Gebäude 4, wo ein größeres Kammfragment gefunden wurde, dürfte man seinen Gebrauch in der zweiten Hälfte des 6. Jh. vermuten, die Herstellung vielleicht schon lange davor.

Knöcherne Spinnwirtel (*Taf. 7: 1*) kommen in den slowenischen spätantiken Fundorten seltener vor. Die meisten wurden bislang in Predjama und im Kapuziner-Garten in Koper entdeckt, wo man sie in den Zeitraum vom 4.-6. Jh. datieren kann (Korošec 1982, 91-92; Cunja 1996, Taf. 6: 94-96, 100, 101), einzelne wurden auch außerhalb geschlossener Einheiten noch auf dem Korinjski hrib (Ciglencečki 1985, 259, Nr. 15) und auf den Svete gore (Korošec 1978, 438, Taf. 1: 3) entdeckt.

Von einer Glasperle ist nur ein kleineres Fragment von hellblauer Farbe erhalten (*Taf. 1: 9*), das man annähernd in die spätantike Zeit datieren könnte, nicht ganz auszuschließen sind auch spätere Datierungen.

Die Fragmente von Gläsern mit verdickten Rändern (*Taf. 7: 9-11,13*) kann man gut mit den schon systematisch bestimmten ähnlichen Exemplaren vom Invillino vergleichen. Nach der Klassifikation V. Bierbrauers gehören sie zum Typ B und C (Bierbrauer 1987, 280-281). Eine genauere Datierung ist nicht möglich, weil sie auf dem Invillino in allen drei Perioden der Siedlungsdauer vorhanden waren, allerdings weist Bierbrauer auf das größte Vorkommen in der Periode III (4.-7. Jh.). Ähnliche Ränder fand man auch im Kapuziner-Garten in Koper (Cunja 1996, Taf. 3: 48,54).

Eine große rechteckige Gürtelschnalle (*Taf. 1: 6*) ist mit Ausnahme vom Rifnik (Bolta 1981, Taf. 24: 1) aus benachbarten spätantiken Fundorten nicht bekannt. Sie lag in Gebäude 7, in dem wir auch sonst eine spätantike Besiedlung vermuten. Gute Analogien dafür gibt es vor allem in den nahegelegenen slawischen Fundorten Ptujski grad (Korošec 1950, Grab 320, Abb. 99 und 217), Brezje (Pahič 1969, Grab 24, Abb. 12) und den weiter entfernten, wie z. B. Břeclav Pohansko (Vignatióva 1992, 178, Taf. 43: 1) und Pókaszeptek (Sos, Salamon 1995, Grab 345, Pl. 21).

Eiserne deltoide Pfeilspitzen (*Taf. 1: 21-26*) sind im Material spätantiker Anlagen selten. Die geographisch am nächsten gelegenen und zugleich wichtigsten Parallelstücke stellen ungefähr 30 Pfeilspitzen von der spätantiken Befestigung Kuzelin bei Donja Glavnica dar, die – im Hinblick auf die systematisch freigelegte Siedlung – gut in das Ende des 4. und in die erste Hälfte des 5. Jh. datiert sind (Sokol 1998, 13). Mehrere derartige Pfeilspitzen

1997, 280, št. 9 in 281, št. 7, 8 in 14). Posamezne puščične osti je mogoče najti še na Brinjevi gori (Pahič 1981, t. 4: 6) in Rifniku (Bolta 1981, 26, t. 25: 99). Skratka, gre za skupino najdišč v vzhodnem delu Slovenije in zahodnem delu Hrvaške, ki se ji vzhodneje priključujeta še Ludbreg (Vikić – Belančić 1983 – 1984, 157, t. 12: 10) in Varaždinske toplice (Sokol ustno). Na že sistematično raziskanih poznorimskih najdiščih Hrušica in Martinj hrib med množico puščičnih osti takšnih primerkov ni zaslediti, pač pa je bilo pet deltoidnih puščičnih osti odkritih na Rodiku (Slapšak 1985, 27) in ena v Ljubljani (I. Sivec, ustno). Pri večini omenjenih najdišč gre za postojanke v bližini važnejših poti. Od udara v obrambni zid zavihane puščične osti nekaterih primerkov s Kuzelina kažejo, da so jih izstrelili napadalci verjetno pri zadnjem obleganju utrdbe.

Nenavaden je nož z zavojki na vrhu ročaja (t. 2: 4), ki predstavlja povsem izjemno najdbo. Dobro vzporednico zanj imamo v miniaturnem obesku na znameniti zlati verigi iz najdišča Szilagyssomlyó (Gschwantler 1999, 63-79). Noži z zavojkami se pojavljajo kasneje v slovanskem svetu, vendar kaže, da so imeli takrat drugačen pomen (Pleterski 1983, 386). Nož s Tinja je bil glede na velikost, težo in ostrino nedvomno uporabljan pri nekem posebnem opravilu, ki pa še ni zadovoljivo pojasnjeno. Njegovo funkcionalnost so poskušali v zvezi s prej omenjenim miniaturnim priveskom z zlate verige podati že mnogi avtorji (pregled pri Gschwantler 1999, 66, Nr. 14). Glede na dejstvo, da je na verižici obešen skupaj v paru z lemežem rala, so videli v njem predvsem črtalo rala, kar se zdi glede na velikost tinskega primerka verjetno. Pojavljajo pa se tudi različne druge označbe, vse od zavore do noža za obrezovanje trt. Resnična namembnost ostaja odprta, ne pojasnjuje je tudi nož s Tinja, ki je bil najden v zadnjem ostanoku uničene hiše 3. A. Pleterski poudarja, da je tinski primerek prva tovrstna tvarna najdba s področja rimskega cesarstva (Pleterski 1983, 386).

Pomembno mesto zavzemajo na Tinju različna železna orodja. Večina je bila najdena v depoju v hiši 4 (Ciglencčki 1983, 50-53) in predstavlja v večjem delu zbirko poljedelskega orodja in priprav (lemež in gredeljnica rala, rovnica, kosa in obroči za pritrjevanje kose, nakovalce in kladivo, škarje, pila, različni zatiči, okovi, pesto ter brusni kamen) (t. 3, 4; 8: 1). Namembnost večine orodij je jasna in ima dobre primerjave v različnih drugih najdbah orodja in predvsem depojih širom imperija. Izstopajo le usločeni pravokotni železni okovi z dvema luknjicama, ki jih danes z gotovostjo še ne moremo opredeliti (Božič, Cigle-

wurden auf dem Ančnikovo gradišče bei Jurišna vas entdeckt (Strmčnik 1997, 280, Nr. 9; 281, Nr. 7, 8 und 14). Einzelne Pfeilspitzen kann man auch auf der Brinjeva gora finden (Pahič 1981, Taf. 4: 6) und auf dem Rifnik (Bolta 1981, 26, Taf. 25: 99). Kurz gefaßt, es handelt sich um eine Gruppe von Fundorten im Osten Sloweniens und im Westen Kroatiens, woran sich weiter östlich noch Ludbreg (Vikić-Belančić 1983 – 1984, 157, Taf. 12: 10) und Varaždinske toplice (Sokol mündlich) anschließen. In den schon systematisch erforschten spätrömischen Fundorten Hrušica und Martinj hrib sind unter der Menge von Pfeilspitzen solche Exemplare nicht zu finden, dagegen wurden fünf deltoide Pfeilspitzen auf dem Rodik (Slapšak 1985, 27) und eine in Ljubljana (I. Sivec, mündlich) entdeckt. Bei der Mehrzahl der erwähnten Fundstätten handelt es sich um Anlagen in der Nähe von wichtigeren Straßen. Die vom Schlag in die Befestigungsmauer verbogenen Pfeilspitzen einiger Exemplare vom Kuzelin deuten darauf hin, daß sie wahrscheinlich von Angreifern bei der letzten Belagerung der Festung abgeschossen wurden.

Ungewöhnlich ist das Messer mit den Voluten am oberen Ende des Griffes, das einen ganz außergewöhnlichen Fund darstellt (Taf. 2: 4). Eine gute Parallele hierfür ist der Miniaturanhänger an der berühmten Goldkette vom Fundort Szilagyssomlyó (Gschwantler 1999, 63-79). Die Volutenmesser treten später in der slawischen Welt auf, doch scheinen sie damals eine andere Bedeutung gehabt zu haben (Pleterski 1983, 386). Das Messer vom Tinje wurde im Hinblick auf Größe, Gewicht und Schärfe zweifellos bei einer ganz besonderen Tätigkeit verwendet, die aber bislang noch nicht zufriedenstellend geklärt ist. Seine Funktionalität versuchten im Zusammenhang mit dem oben erwähnten miniaturnen Goldkettenanhänger schon viele Autoren zu geben (Überblick bei Gschwantler 1999, 66, Nr. 14). Angesichts der Tatsache, daß er an der Kette zusammen als Paar mit einer Tüllenschar befestigt wurde, betrachtete man es vor allem als Pflugmesser, was hinsichtlich der Größe des Exemplars vom Tinje auch wahrscheinlich ist. Es kommen auch verschiedene Bezeichnungen vor, von einer Bremse bis zu einem Weinrebenbeschneider. Die wirkliche Zweckbestimmung bleibt offen, sie erhellt auch nicht das Messer vom Tinje, das im letzten Rest des zerstörten Hauses 3 gefunden wurde. Wie A. Pleterski hervorhebt, ist das Exemplar vom Tinje der erste derartige materielle Fund vom Gebiet des römischen Imperiums (Pleterski 1983, 386).

Einen bedeutenden Platz nehmen auf dem Tinje verschiedene Eisengeräte ein. Der Großteil davon wurde im Hortfund von Haus 4 entdeckt (Ciglencčki 1983, 50-53) und stellt größtenteils eine Sammlung von Ackergeräten und -einrichtungen dar (Tüllenschar und Grindelkette des Arls, Rodehacke, Sense und Ringe zur Befestigung von Sensen, Dangelstock und Hammer, Schere, Feile, verschiedene Zapfen, Beschläge, Stockring mit Flügeln und Schleifstein) (Taf. 3, 4, 8: 1). Die Zweckbestimmung der meisten Geräte ist klar und gute Parallelen dazu bilden verschiedene andere Gerätefunde und vor allem Hortfunde im gan-

nečki 1995, 260-262). Primerjave z orodjem z drugih poznoantičnih najdišč dovoljujejo datacijo depoja v drugo polovico 6. st. kar se v kontekstu hiše 4 dobro sklada z najdbami langobardske keramike (Ciglencčki 1983, 50-52). Podrobnejša interpretacija depoja bo možna kasneje, ko bo predstavljeno in ovrednoteno številno poznoantično železno orodje iz različnih, pred nedavnim najdenih depojev širom Slovenije.²

Med ostalim železnim orodjem izstopa dolgo, trikotno oblikovano in na koncu nekoliko zakriviljeno rezilo, ki je bilo na vrhu z dvema zakovicama pritrjeno na lesen ročaj (Ciglencčki 1983, 47-49) (*t. 2: 2*). Podobno, le nekoliko krajše rezilo je bilo odkrito na Vranju in ga je E. Riedl takrat označil kot bodalo (Riedl, Cuntz 1909, 5, t. 2, h). Kontekst tinskega primerka (stavba 6) kaže prej na orodje, ki skupaj z orodjem za obdelavo usnja in utežmi za statve nakazuje morebitno delavnico.

Dva velika železna ključa sta bila najdena pri stavbi 4 (*t. 5: 13,14*). Časovno ju ni mogoče natančneje opredeliti, nedvomno pa pripadata poznoantičnemu obdobju (Bierbrauer 1987, 172). Povsem slični so bili najdeni na Rifniku (Bolta 1981, 25, t. 25: 45-47).

Zelo skromno so zastopane namizna in fina namizna keramika ter amfore. Le nekaj je fragmentov, ki jih je mogoče zanesljiveje časovno uvrstiti. Poleg redkih že obravnavanih kovinskih, steklenih in koščeni predmetov predstavljajo dobro osnovo za natančnejšo kronologijo celotne naselbine.

V najzgodnejše obdobje poselitve sodijo dokaj neizraziti kosi (*t. 9: 1-4*), med katerimi izstopa fragment ustja z ohranjenim daljšim narebrenim vratom (*t. 9: 1*), ki ga je mogoče na osnovi analogij postaviti okvirno v čas 1. do 3. st. (Petru 1969, 207-208).

Bolje je mogoče opredeliti krožnik, ki predstavlja imitacijo sigilate (Chenet 304) (*t. 9: 6*) in sodi v drugo polovico 4. st. (Garbsch 1966, t. 40, 6-9; Pohl 1969, 158, 9-19).

Zelo številna je skupina fragmentov glaziranih posod (*t. 9: 15,16; 10; 11; 12: 1,2*). Tovrstnemu gradivu je bilo v zadnjem času posvečenih precej preglednih študij, zato ga je že mogoče okvirno opredeliti v drugo polovico 4. in v začetek 5. st. (prim. pri Ebner 1997, 147-158). Naši primerki kažejo precejšnjo pestrost, saj so zastopane čaše, krožniki, melnice, nekatere tudi z okrasom. Podobne zasledimo predvsem v sosednjem panonskem prostoru. Omenimo le postojanko Tokod z mnogimi sorodnimi oblikami posod in okrasa (Bonis 1991).

zen Imperium. Es treten nur gewölbte rechteckige Eisenbeschläge mit zwei Löchern hervor, die man heute noch nicht mit Sicherheit bestimmen kann (Božič, Ciglencčki 1995, 260-262). Vergleiche mit Geräten von anderen spätantiken Fundorten erlauben eine Datierung des Hortfundes in die zweite Hälfte des 6. Jh., was im Kontext von Haus 4 mit den Funden langobardischer Keramik gut übereinstimmt (Ciglencčki 1983, 50-52). Eine genauere Interpretation des Hortfundes wird später möglich sein, wenn die zahlreichen spätantiken Eisengeräte aus verschiedenen, vor kurzem entdeckten Hortfunden in ganz Slowenien vorgestellt sein werden².

Unter den übrigen Eisengeräten tritt eine lange, dreieckige und am Ende etwas gekrümmte Klinge hervor, die am oberen Ende mit zwei Nieten am Holzgriff befestigt war (*Taf. 2: 2*) (Ciglencčki 1983, 47-49). Eine ähnliche, nur etwas kürzere Klinge entdeckte man auf dem Vranje und E. Riedl bezeichnete sie damals als Dolch (Riedl, Cuntz 1909, 5, Taf. 2, h). Der Kontext des Exemplars vom Tinje (Gebäude 6) deutet eher auf ein Gerät, das zusammen mit einem Ledermesser und Webstuhlgewichten auf eine etwaige Werkstätte hinweist.

Zwei große Eisenschlüssel wurden bei Haus 4 gefunden (*Taf. 5: 13,14*). Zeitlich sind sie nicht näher zu bestimmen, zweifellos gehören sie aber zur Spätantike (Bierbrauer 1987, 172). Ganz ähnliche wurden auf dem Rifnik entdeckt (Bolta 1981, 25, Taf. 25: 45-47).

Sehr spärlich vertreten sind Tisch- und Feinkeramik und Amphoren. Es gibt nur einige Fragmente, die man zuverlässiger datieren kann. Neben den seltenen schon behandelten Metall-, Glas- und Knochenfunden stellen sie eine gute Grundlage für die genauere Chronologie der gesamten Siedlung dar.

Unter den weniger ausgeprägten Stücken der älteren Keramik (*Taf. 9: 1-4*) ragt das Fragment eines Randes mit erhaltenem längerem geripptem Hals (*Taf. 9: 1*) hervor, das man auf der Grundlage von Analogien annähernd in die Zeit vom 1. bis zum 3. Jh. datieren kann (Petru 1969, 207-208).

Besser zu bestimmen ist der Teller, der eine Sigillatimitation darstellt (Chenet 304) (*Taf. 9: 6*), er stammt aus der zweiten Hälfte des 4. Jh. (Garbsch 1966, Taf. 40, 6-9; Pohl 1969, 158, 9-19).

Sehr zahlreich ist die Gruppe der Fragmente glasierter Gefäße (*Taf. 9: 15,16; 10,11, 12: 1,2*). Derartigem Material wurden in letzter Zeit ziemlich viele überblickende Studien gewidmet, deswegen kann man es schon etwa in die zweite Hälfte des 4. Jh. und den Beginn des 5. Jh. datieren (vgl. Ebner 1997, 147-158). Unsere Exemplare weisen eine ziemlich große Mannigfaltigkeit auf, vertreten sind nämlich Becher, Teller und Reibschalen, einige auch mit Verzierung. Ähnliche sind vor allem im benachbarten panonischen Raum anzutreffen. Erwähnt sei nur die Anlage Tokod mit vielen ähnlichen Gefäß- und Ornamentformen (Bonis 1991).

² Pregled depojev pripravlja D. Božič.

² D. Božič in Vorbereitung.

Sledi značilen fragment Late Roman C sigilate (*t. 12: 3*), ki ga je že pred leti datiral M. Mackensen, in uvrstil med redke primerke, ki dokazujejo trgovanje v zadnji četrtini 5. in v prvi polovici 6. st. v mediteranskem zaledju (Mackensen 1987, 239). V pregledu sigilatne produkcije v severnojadranskem prostoru ga je upošteval tudi Ph. Pröttel in datiral ta tip posod (Hayes 3E) v čas ca 475 do ca 525 (Pröttel 1996, 90-91, 203).

Posebno skupino predstavljajo ostanki štirih posod s sledovi glajenega okrasa in fragment ustja, ki je – glede na material in žganje – pripadal takšni posodi (*t. 12: 4-8*). Vrček in skleda sta bila že v začetku raziskovanj spoznana za langobardska (Ciglencčki 1984, 326). Analogije za celovito ohranjen vrč je bilo mogoče dobiti v langobardski Italiji (Hessen 1968, 28-29, t. 23: 84), fragment bikonične skleda pa ima primerjave v gradivu iz začetka 6. st. v Avstriji in v Kranju (Knific 1994, 219). Starejši (bikonična posoda) kot mlajši (vrček) langobardski elementi tako dokazujejo daljše bivanje v stavbi 4. Trije manjši fragmenti (*t. 12: 5,8; 9: 7*) bi celo dopuščali domnevo o prisotnosti starejših oblik posod z glajenim ornamentom iz prve polovice 5. st. Posebej je zanimiva imitacija sigilate (Chenet 304), ki ima okras glajene mreže (*t. 9: 7*). Zelo podobno so zasledili v Spodnji Avstriji, kjer so jo datirali v zadnjo tretjino 5. st. (Friesinger, Kerschler 1981, Abb. 57).

Presenečajo zelo skromni ostanki amfor (*t. 12: 9-11*). Ohranjeni so le trije fragmenti ostenj, ki ne dovoljujejo podrobnejše tipološke in časovne opredelitve, nakazujejo pa poleg že omenjenega kosa sigilate vpetost najdišča v široko razvejano trgovsko mrežo poznoantičnega obdobja.

Es folgt ein typisches Element mediterraner Late Roman C Sigillata (*Taf. 12: 3*), das schon vor Jahren M. Mackensen datierte und zu den wenigen Exemplaren zählte, die den Handel im letzten Viertel des 5. und in der ersten Hälfte des 6. Jh. im Mittelmeerraum bezeugen (Mackensen 1987, 239). Im Überblick über die Sigillataproduktion im nordadriatischen Raum wurde es auch von Ph. Pröttel berücksichtigt, der diesen Gefäßtyp (Hayes 3E) in die Zeit von ca. 475 bis ca. 525 datierte (Pröttel 1996, 90-91, 203).

Eine Sondergruppe stellen die Reste von vier Gefäßen mit Spuren der Glättverzierung und ein Randfragment dar, das – im Hinblick auf das Material und den Brennvorgang – zu einem solchen Gefäß gehörte (*Taf. 12: 4-8*). Einen Krug und eine Schüssel betrachtete man schon zu Forschungsbeginn als langobardisch (Ciglencčki 1984, 326). Parallelen zu einem vollständig erhaltenen Krug waren im langobardischen Italien zu finden (Hessen 1968, 28-29, Taf. 23: 84), zu dem Fragment einer bikonischen Schüssel gibt es hingegen Vergleichsstücke im Material vom Beginn des 6. Jh. in Österreich und in Kranj (Knific 1994, 219). Das ältere (bikonische Gefäß) wie das jüngere (Krug) langobardische Element bezeugen einen längeren Aufenthalt in Gebäude 4. Drei kleinere Fragmente (*Taf. 12: 5,8; 9: 7*) würden sogar die Anwesenheit älterer Gefäßformen mit Glättverzierung aus der ersten Hälfte des 5. Jh. zulassen. Besonders interessant ist die Sigillataimitation (Chenet 304) mit Glättverzierung (*Taf. 9: 7*). Auf eine sehr ähnliche Sigillata stieß man in Niederösterreich, wo man sie in das letzte Drittel des 5. Jh. datierte (Friesinger, Kerchler 1981, Abb. 57).

Überraschend sind die sehr bescheidenen Amphorenfunde (*Taf. 12: 9-11*). Erhalten sind nur drei Wandfragmente, die keine genaueren typologischen und zeitlichen Bestimmungen zulassen, sie deuten aber neben dem schon erwähnten Sigillatastück auf die Einbeziehung des Fundortes in das verzweigte Handelsnetz der Spätantike hin.

UVODNE OPOMBE

Groba keramika kot najštevilnejši, krhek in zato izredno občutljiv pokazatelj sprememb v naselbinah ponuja raziskovalcem obilico podatkov, ki omogočajo poleg datacije tudi številna druga spoznanja o tedanjem življenju v naselbinah in o (ne)povezanosti posameznih naselbinskih enot.

Pri arheoloških raziskavah je bilo napravljeno že mnogo tipologij in kronologij keramike, tako da so danes izdelana že številna pomagala za določanje sigilate, amfor in nekaterih drugih vrst posodja. Povsem drugačna je slika pri grobi keramiki. Ta je bila dolgo časa zapostavljena predvsem zaradi neatraktivne zunanje podobe in lokalne izdelave in je bilo zanjo težko najti zanesljivo opredeljene analogije. Ob novejših izkopavanjih višinskih naselbin v odmaknjenih krajih pa se vedno bolj kaže kot najpomembnejši element pri podrobni osvetlitvi življenja v naselbinah in odnosov znotraj njih, kar je posebej razvidno pri Tinju.

Raziskovanja poznoantične grobe keramike na vzhodnoalpskem območju so se začela razmeroma pozno; pravzaprav smo se jim posvetili šele ob sistematičnem raziskovanju višinskih poznoantičnih postojank. Tako ne preseneča, da je prvo razvrstitev posameznih tipov opravil S. Pahič pri obdelavi gradiva z Brinjeve gore (Pahič 1980). Poudaril je predvsem obliko ustij in tako dobil nekaj značilnejših tipov. Nakazal je tudi že prve primerjave s keramiko iz drugih višinskih in predvsem nižinskih rimskih najdišč. Kmalu zatem je grobo keramiko s Hrušice razvrstila U. Giesler, ki pa se ni naslanjala toliko na ustja kot na oblike celotnih posod (Giesler 1981).

Pri monografski predstavitvi najdišča Invillino je V. Bierbrauer obdelal izredno velike količine poznoantične grobe keramike in pripravil podrobno tipologijo ustij po-

EINLEITENDE BEMERKUNGEN

Die Grobkeramik als zahlreichster, zerbrechlicher und deshalb ausgesprochen empfindlicher Indikator der Veränderungen in den Siedlungen bietet den Forschern eine Fülle von Angaben, die neben der Datierung auch viele andere Kenntnisse vom damaligen Leben in den Siedlungen und von der (nichtexistierenden) Verbindung der einzelnen Siedlungseinheiten ermöglichen.

Bei den archäologischen Forschungen wurden schon viele Keramiktypologien und -chronologien aufgestellt, so daß es heute schon zahlreiche Hilfsmittel zur Bestimmung von Sigillata, Amphoren und einiger anderer Gefäßarten gibt. Ein ganz anderes Bild bietet sich aber bei der Grobkeramik. Diese wurde lange Zeit vernachlässigt, vor allem wegen der nicht attraktiven äußeren Erscheinung und der lokalen Herstellung und weil es schwer war, dafür zuverlässig bestimmte Analogien zu finden. Bei den neueren Ausgrabungen der Höhsiedlungen an entlegenen Orten stellt sie sich aber immer mehr als bedeutendstes Element heraus bei der detaillierten Aufklärung des Lebens in den Siedlungen und der darin existierenden Beziehungen, was bei dem hier behandelten Tinje besonders deutlich zum Ausdruck kommt.

Mit den Erforschungen der spätantiken Grobkeramik im Ostalpenraum haben wir ziemlich spät begonnen; eigentlich haben wir uns erst bei den systematischen Erforschungen der spätantiken Höhenanlagen damit befaßt. So ist es nicht verwunderlich, daß die erste Klassifikation der einzelnen Typen S. Pahič bei der Bearbeitung des Materials von der Brinjeva gora (Pahič 1980) aufgestellt hat. Er legte den Schwerpunkt vor allem auf die Form der Ränder und erhielt so einige charakteristischere Typen. Er deutete auch schon die ersten Parallelen Keramik anderer Höhenanlagen und vornehmlich zu der im Flachland gelegenen römischen Fundorte an. Bald darauf klassifizierte die Keramik vom Fundort Hrušica U. Giesler, die sich weniger auf die Ränder als auf die Formen der ganzen Gefäße stützte (Giesler 1981).

Bei der monographischen Darstellung des Fundortes Invillino bearbeitete V. Bierbrauer ausgesprochen große Mengen spätantiker Grobkeramik und bereitete eine ge-

sod. V celoti sistematično raziskana naselbina in v zaključene stratigrafske enote vpeto grobo keramično gradivo dajeta njegovemu delu paradigmatski značaj (Bierbrauer 1987, 187 – 224). Na podlagi stratigrafskih podatkov je zanesljivo določil tri skupine keramike. Seveda gre pri tem še vedno za dokaj okvirno razdelitev s širokim časovnim razponom, posebej v tretji, najzanimivejši skupini (5. – 7. st.), v katero sodi z večjim delom gradiva tudi Tinje.

Tipologiji S. Pahiča in V. Bierbrauerja temeljita na zaključkih ustij in se v grobih obrisih ujemata, ločita pa se po nekaterih parametrih, ki so se zdeli posameznemu avtorju pomembnejši (pri Pahiču je nekoliko večji poudarek na načinu izviha, pri Bierbrauerju pa bolj na zaključku ustja). Poskusi sintetiziranja grobe keramike iz več vzhodnoalpskih najdišč so bili podani v krajših člankih H. Rodriguezove in v njeni neobjavljeni disertaciji o grobi keramiki vzhodnoalpskega prostora (Rodriguez 1984; Rodriguez 1986; Rodriguez 1992; Rodriguez 1997).

Tipološko razdelitev grobe keramike iz poznoantične utrdbe Duel je opravila U. Steinklauber, ki pa se zaradi nepopolnih podatkov starejših izkopavanj v večjem delu ni mogla opreti na zanesljive stratigrafske podatke (Steinklauber 1990).

Pri novejših parcialnih ali celovitih objavah posameznih poznoantičnih najdišč zavzemajo obsežnejše predstavitve grobe keramike vedno pomembnejše mesto (Knific 1979; Ciglencečki 1981; Rodriguez 1988; Rodriguez 1990; Felgenhauer – Schmiedt 1993; Ciglencečki 1995; Cunja 1996 idr.).

Pri naši obravnavi tinjske grobe keramike smo upoštevali izsledke zgoraj navedenih raziskav, posebej pa smo se oprli na bližnja sorodna najdišča in zaključene kontekste na njih (nazoren primer je Vranje, ki je bilo ob koncu 6. st. hitro in v celoti opuščeno).

Poskusi natančnih opisov in analiz grobe keramike, ki se v bistvu naslanjajo na zelo podobne obravnave boljše keramike, doslej niso dali zaželenega rezultata. Vzrok je seveda v dejstvu, da gre pri grobi keramiki za lokalno produkcijo, ki je imela – če sploh? – zelo majhen radij izmenjave produktov. Kljub temu so obstajale širše usmeritve, ki so jih lokalni lončarji upoštevali. Tako že v strnjeni skupini istočasnih najdišč na majhnem, z rekami Savo, Savinjo in Sotlo omejenem prostoru, prihaja do velikih razlik v keramičnem spektru posameznih postojank (različni tipi posod, različna pogostost pojavljanja določenih tipov). Ker z večine najdišč poznamo le parcialne objave gradiva parcialno izkopanih postojank, poglobljene analize še niso mogoče.

nauue Typologie der Gefäßränder vor. Die im ganzen systematisch erforschte Siedlung und die in abgeschlossene stratigraphische Einheiten einbezogene Grobkeramik verleihen seinem Werk einen paradigmatischen Charakter (Bierbrauer 1987, 187-224). Auf der Grundlage der stratigraphischen Angaben bestimmte er zuverlässig drei Keramikgruppen. Natürlich handelt es sich hierbei noch immer um eine ziemlich grobe Einteilung mit breiter Zeitspanne, insbesondere bei der dritten, der schwierigsten Gruppe (5.-7. Jh.), wozu auch der Großteil des Materials vom Fundort Tinje gehört.

Die Typologien von S. Pahič und V. Bierbrauer basieren auf dem Randspektrum und stimmen in groben Zügen überein, sie unterscheiden sich aber durch einige Parameter, die den einzelnen Autoren wichtiger schienen (bei Pahič liegt der Schwerpunkt eher auf der Ausladungsweise, bei Bierbrauer hingegen eher auf der Randform). Versuche einer Synthese der Grobkeramik aus mehreren Fundorten des Ostalpenraumes liegen vor in kürzeren Aufsätzen von H. Rodriguez und in ihrer nichtveröffentlichten Dissertation zur Grobkeramik im Ostalpenraum (Rodriguez 1984; Rodriguez 1986; Rodriguez 1992; Rodriguez 1997).

Eine typologische Einteilung der Grobkeramik von der spätantiken Befestigung Duel nahm U. Steinklauber vor, die sich allerdings aufgrund unvollständiger Angaben älterer Ausgrabungen größtenteils nicht auf zuverlässige stratigraphische Daten stützen konnte (Steinklauber 1990).

Bei den neuen partiellen oder vollständigen Veröffentlichungen einzelner spätantiker Fundorte nehmen umfangreichere Präsentationen der Grobkeramik einen immer bedeutenderen Platz ein (Knific 1979; Ciglencečki 1981; Rodriguez 1988; Rodriguez 1990; Felgenhauer – Schmiedt 1993; Ciglencečki 1995; Cunja 1996 u. a.).

Bei der vorliegenden Darstellung der Grobkeramik vom Tinje werden die Resultate der oben angeführten Forschungen berücksichtigt, wir stützten uns insbesondere auf die nahegelegenen ähnlichen Fundorte und auf die dortigen abgeschlossenen Fundkomplexe (ein anschauliches Beispiel ist Vranje, das Ende des 6. Jh. in aller Eile und vollständig verlassen wurde).

Versuche genauer Beschreibungen und Analysen der Grobkeramik, die sich eigentlich an die sehr ähnlichen Darstellungen der Feinkeramik anlehnen, haben bislang nicht die erwünschten Resultate ergeben. Der Grund dafür liegt natürlich in der Tatsache, daß es sich bei der Grobkeramik um eine lokale Produktion handelt, wo die Erzeugnisse – wenn überhaupt? – in einem sehr kleinen Kreis ausgetauscht wurden. Dennoch gab es auch Trends, die von lokalen Töpfern berücksichtigt wurden. So kommt es schon in der dichten Gruppe der gleichzeitigen Fundorte in einem kleinen, durch die Flüsse Sava, Savinja und Sotla begrenzten Gebiet zu großen Unterschieden im keramischen Spektrum der einzelnen Anlagen (verschiedene Gefäßtypen, unterschiedliche Häufigkeit des Auftretens bestimmter Typen). Da von der Mehrzahl der Fundorte,

Tudi tinjsko grobo keramiko smo v začetku raziskav poskušali opisovati in urejati po mnogih različnih kriterijih (predvsem glede na uporabo pustila, njegovo velikost, tehniko žganja itd.), a smo to kmalu opustili, ko smo ugotovili, da lokalna produkcija onemogoča tehtnejše zaključke in da imamo pri takšnih analizah na razpolago premalo podobno analiziranih najdb na ostalih najdiščih, da bi bila primerjava mogoča. Tako smo prišli do podobnih spoznanj kot pred nami že drugi (prim. Bierbrauer 1987, 189). Dokler ne bo uporabljen enoten sistem s povsem enakimi parametri in ne bo zagotovljena objektivnost pri opisu posameznih kosov, bodo tovrstne študije močno otežene. Rezultati bodo mogoči šele, ko bo vsa doslej izkopana ogromna količina keramike obdelana po istih kriterijih in tako primerljiva, in ko bodo opravljene enako kvalitetne tehnične analize, natančne risbe ter morda še kaj.

Primerjava večjih količin grobe keramike iz različnih naselbin je pokazala, da še nikakor niso izčrpane možnosti interpretacije oblikovnih in okrasnih značilnosti, ki v ožji regiji ali na zaključenem območju dobro dopolnjujejo dosedanje izsledke. Zato se je zdelo smiselno ob tinjskem gradivu predstaviti značilne, v muzejih ali literaturi dostopne in kvalitetnejše reproducirane kose grobe keramike iz vzhodnoalpskega območja, da bi omogočili razpoznavanje in primerjanje osnovnih oblik in okrasja. Pri predstavitvi keramike z drugih najdišč smo se trudili napraviti proporcionalen izbor pomembnejših tipov. Zaradi različnih tehničnih težav nam to ni vedno v celoti uspelo, zato včasih vzporedno navajam primere keramike tudi iz originalnih objav. Izbor predvsem ne odraža kvantitativnih pokazateljev obravnavanih tipov, služi le za okvirno informacijo o keramičnem spektru posameznih najdišč. Kjer je bilo gradivo dostopno, smo napravili tudi nove risbe značilnejših keramičnih kosov.

Osnovni problem pri interpretaciji keramičnega gradiva na Tinju (in tudi v večjem delu vzhodnoalpskega prostora) je velika sorodnost keramike v poznoantičnem in poznejšem slovanskem obdobju, pri čemer se vedno bolj zastavlja vprašanje, kaj so prinesli Slovani s seboj in kaj so prevzeli tukaj (Korošec 1967, 349). Zato je treba pri vrednotenju posameznih kosov nujno upoštevati vse navedene elemente ter predvsem kontekst, da bi izluščili vsaj okvirno časovno razvrstitev keramike. Prav delitev grobe keramike v dve osnovni kronološki stopnji (poznoantično

die nur zum Teil freigelegt wurden, nur partielle Veröffentlichungen des Materials vorliegen, sind eingehendere Analysen noch nicht möglich.

Auch die Grobkeramik vom Tinje versuchten wir zu Beginn der Forschungen nach verschiedenen Kriterien (vor allem nach der Verwendung der Magerung, ihrer Größe, Brenntechnologie usw.) zu beschreiben und zu ordnen, aber wir verzichteten bald darauf, nachdem wir festgestellt hatten, daß die lokale Produktion keine zwingenden Schlüsse zuläßt und daß wir bei solchen Analysen zu wenig ähnlich analysierte Funde von anderen Fundorten zur Verfügung haben, die einen Vergleich erlauben würden. So kamen wir zu ähnlichen Erkenntnissen wie vor uns schon andere (vgl. Bierbrauer 1987, 189). Solange kein einheitliches System mit denselben Parametern Verwendung findet und keine Objektivität bei der Beschreibung der einzelnen Stücke gewährleistet ist, so lange werden solche Studien stark erschwert sein. Resultate werden erst dann möglich sein, wenn die ganze bislang ausgegrabene, riesige Keramikmenge nach denselben Kriterien bearbeitet und so vergleichbar sein wird und wenn der Qualität nach gleichwertige technische Analysen durchgeführt und genaue Zeichnungen angefertigt sein werden und anderes mehr.

Ein Vergleich größerer Mengen Grobkeramik aus verschiedenen Siedlungen hat ergeben, daß die Interpretationsmöglichkeiten der Form- und Verzierungsmerkmale, die in einer kleineren Region oder in einem abgeschlossenen Bereich die bisherigen Ergebnisse gut ergänzen, noch keineswegs erschöpft sind. Deswegen schien es sinnvoll, beim Material vom Tinje die charakteristischen, in den Museen oder in der Literatur zugänglichen und die qualitativ besser reproduzierten Grobkeramikstücke vom Ostalpenraum vorzustellen, um das Erkennen und Vergleichen der Grundformen und des Dekors zu ermöglichen. Bei der Darstellung der Keramik von anderen Fundorten waren wir bestrebt, eine proportionale Auswahl der bedeutenderen Typen zu treffen. Wegen verschiedener technischer Schwierigkeiten ist uns dies nicht immer im ganzen gelungen, deswegen führe ich manchmal parallel Keramikexemplare auch aus originalen Veröffentlichungen an. Die Auswahl reflektiert vor allem nicht die quantitativen Indikatoren der behandelten Typen, sie dient lediglich der allgemeinen Information über das keramische Spektrum der einzelnen Fundorte. Wo das Material zugänglich war, haben wir auch neue Zeichnungen der charakteristischeren Keramikstücke angefertigt.

Das grundlegende Problem bei der Interpretation des Keramikmaterials auf dem Tinje (und auch im Großteil des Ostalpenraums) ist die große Ähnlichkeit der Keramik in der Spätantike und in der slawischen Zeit, wobei sich immer mehr die Frage erhebt, was die Slawen mitbrachten und was sie hier übernahmen (Korošec 1967, 349). Deswegen muß man bei der Auswertung der einzelnen Stücke unbedingt alle angeführten Elemente und vor allem den Kontext berücksichtigen, um zumindest eine grobe zeitliche Einteilung der Keramik vorzunehmen.

in slovanskodobno) se je zdela v tej fazi (ne)poznavanja grobe keramike osnovni cilj te obravnave. Glede na dejstvo, da bo velika večina tovrstne keramike na vzhodnoalpskem območju postopno objavljena šele v (bližnji?) prihodnosti, se zdi smiselno nakazati vsaj osnovne poteze in splošne smernice ter redke zanesljivo opredeljene elemente. Problema razlikovanja poznoantične in slovanskodobne keramike se tu ni mogoče lotiti v vsem obsegu (prim. npr. pri Machačku 1997, 354), ker to ne sodi v zastavljeni okvir objave Tinja in zahteva mnogo obsežnejše znanje in priprave. Zato bom skušal le na primeru Tinja in pomembnejših analognih najdišč pokazati na nekatere razlike med poznoantično ter kasnejšo slovanskodobno keramiko.

Ker se obe veliki časovni skupini grobe keramike na Tinju kot na večini drugih sorodnih najdišč delno prekrivata oziroma sta bili uporabljani na istih mestih (predvsem v istih stanovanjskih objektih), je za zdaj nemogoče v celoti ločiti primerke obeh skupin in je zato pri dokončnih opredelitvah potrebna skrajna previdnost. Pri Tinju in ostalih najdiščih, kjer sta zastopani obe skupini keramike, smo zato predstavili celotno gradivo iz obeh obdobj, da ne bi prihajalo do spornih in vprašljivih ločitev ne povsem zanesljivo opredeljenega gradiva.

ANALIZA GROBE KERAMIKE S TINJA

Grobo keramično gradivo smo razdelili na več tipov, da bi olajšali primerjave s podobnimi drugod. Pri tem nismo upoštevali zgolj oblikovanosti ustij ampak tudi oblikovanost vratu in ramen, skratka čim večjega dela posode, delno pa tudi ornament, da bi tako pridobili dodatne kriterije. Vse te podatke smo nato zgolj okvirno preverjali glede na izdelavo in kontekst, v katerem so ležali. Vsi tako izoblikovani tipi se ne ujemajo vedno s časovno zaokroženimi skupinami. Tudi pri tipih posod, ki jih lahko ožje datiramo, je potrebno poudariti omejeno veljavnost takšnih datacij, ki je bolj zanesljiva predvsem v krogu bližnjih najdišč.

Večina posod je bila izdelana na počasnem vretenu oziroma narejena prostoročno in dodelana na lončarskem vretenu. Povsem prostoročno izdelani kosi so izjemno redki, malo pa je tudi posod, ki bi bile izdelane na hitro vrtečem se lončarskem vretenu.

Gerade die Einteilung der Grobkeramik in diese zwei chronologischen Stufen erschien in dieser Phase der (Un) Kenntnis der Grobkeramik das grundlegende Ziel dieser Abhandlung. Im Hinblick auf die Tatsache, daß die Mehrzahl derartiger Keramik im Ostalpenraum allmählich erst in (nahe?) Zukunft veröffentlicht werden wird, erscheint es sinnvoll, wenigstens die grundlegenden Züge und die allgemeinen Trends sowie die seltenen zuverlässig bestimmten Elemente aufzuzeigen. Das Problem der Unterscheidung zwischen spätantiker und slawenzeitlicher Keramik kann hier nicht in seiner ganzen Reichweite behandelt werden (vgl. etwa bei Machaček 1997, 354), weil dies den Rahmen der vorliegenden Veröffentlichung des Fundortes Tinje sprengen und viel umfassenderes Wissen und umfangreichere Vorbereitungen erfordern würde. Deswegen werde ich nur am Beispiel vom Tinje und den wichtigeren analogen Fundorten auf einige Unterschiede zwischen der spätantiken und der späteren slawenzeitlichen Keramik hinweisen.

Weil sich beide großen Zeitgruppen der Grobkeramik auf dem Tinje wie auch in anderen vergleichbaren Fundorten zum Teil überschneiden oder weil sie an denselben Orten (vornehmlich in denselben Wohnobjekten) benutzt wurden, ist es vorerst nicht möglich, die Exemplare beider Gruppen im ganzen zu unterscheiden, weswegen bei endgültigen Einordnungen höchste Vorsicht geboten ist. Beim Tinje und den anderen Fundorten, wo beide Keramikgruppen vertreten sind, haben wir deshalb das gesamte Material aus beiden Epochen vorgestellt, um strittige und fragwürdige Unterscheidungen nicht ganz zuverlässig bestimmten Materials zu vermeiden.

ANALYSE DER GROBKERAMIK VOM TINJE

Die Grobkeramik haben wir in mehrere Typen eingeteilt, um Vergleiche mit ähnlichen Typen von anderen Fundorten zu erleichtern. Hierbei haben wir nicht nur die Gestaltung der Ränder, sondern auch die Gestaltung des Halses und der Schultern berücksichtigt, kurzum einen möglichst großen Teil des Gefäßes, zum Teil auch das Ornament, um so zusätzliche Kriterien zu erhalten. All diese Angaben haben wir nur annähernd überprüft im Hinblick auf die Herstellung und den Kontext, in dem sie lagen. All die Typen, die sich auf diese Weise herausgebildet haben, fallen nicht immer mit den zeitlich bestimmten Gruppen zusammen. Auch bei den genauer datierbaren Gefäßtypen muß man die begrenzte Gültigkeit solcher Datierungen hervorheben, die vor allem im Kreis der nahegelegenen Fundorte zuverlässiger ist.

Die Mehrzahl der Gefäße wurde auf einer langsamen Drehscheibe oder freihändig geformt und anschließend auf der Töpferscheibe vollendet. Ganz freigeformte Stücke sind ausgesprochen selten, es gibt auch wenig Gefäße, die auf einer schnellen Drehscheibe hergestellt worden sind.

Pri tipološkem razvrščanju posod je vrstni red zastavljen tako, da tipi prehajajo od enostavnih do bolj kompliciranih oblik, od preprostih pokončnih ustij preko rahlih izvihov do povsem ostro izvihanih ali uvihanih primerov. Poudarjam, da je bil tipološki pregled narejen zgolj na osnovi tinjskega gradiva, mu je torej prirejen, zato je – posebej v bolj oddaljenih najdiščih – mogoče sestaviti že nekoliko drugačne tipološke preglede. Kot sem poudaril že uvodoma, nas je prvenstveno zanimala primerjava keramike v ožje omejenem območju bližnjih naselbin, ki so zato tudi izčrpnje obravnavane.

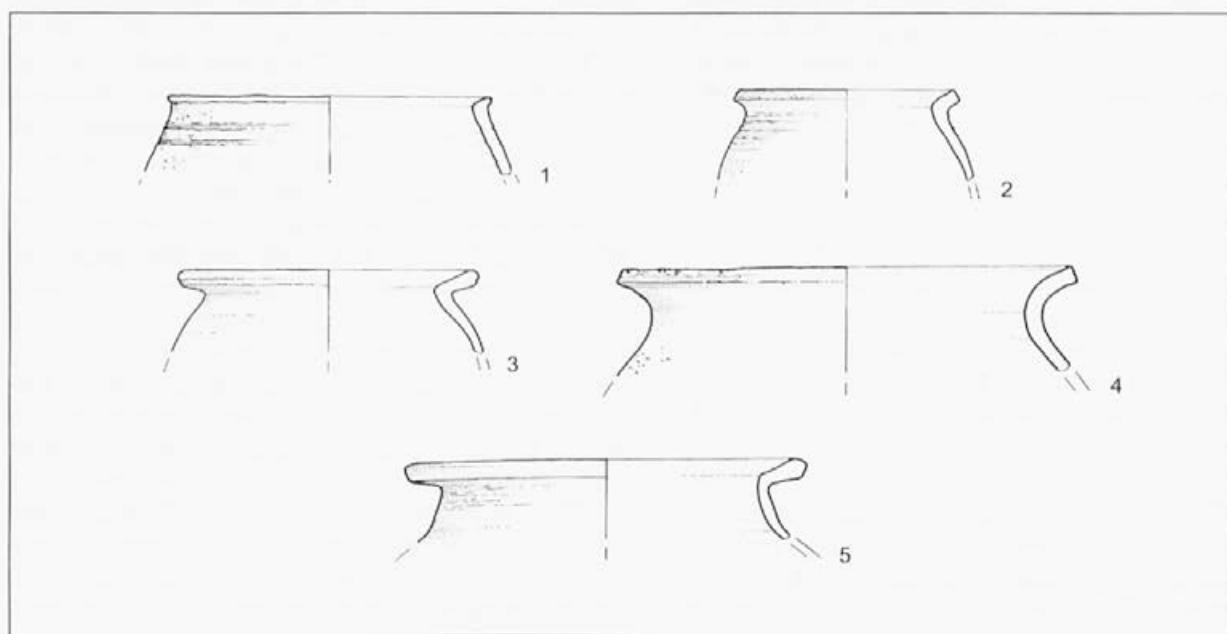
LONCI

Smiselno se nam je zdelo v začetku obravnavati lonce, ki močno prevladujejo in so tudi najbolj izpovedni. Na začetek razvrstitve (tip 1) smo uvrstili lonce z le neznatno izvihanim, povsem kratkim in večidel na koncu stanjšanim ustjem, brez vratu (*t. 13: 1-5*). Posebej značilna je velika širina ustja v razmerju z višino posode, s čimer jih lahko ločimo od ostalih s podobno oblikovanimi, a ožjimi ustji. Analogije za ta tip lonca so na vzhodnoalpskem območju, posebej na njegovem južnem delu, pogoste. Najprej je treba navesti tu zelo številne sorodne primerke z Ančnikovega gradišča pri Jurišni vasi (*sl. 97: 1-11*), kjer v poznorimskem gradivu prevladuje ta oblika loncev. Tu so bili najdeni v plasteh stavb, ki so datirane na konec 4. in začetek 5. st. (Strmčnik 1997, 277). Nekaj takšnih loncev je tudi na Kuzelinu (*sl. 99: 2-3*), kjer največji del gradiva sodi prav v zadnjo tretjino 4. in prvo polovico 5. st. (Sokol 1994, 202). Glede na dejstvo, da so bili v obeh naselbinah naj-

Bei der typologischen Einteilung der Gefäße ist die Reihenfolge so aufgestellt, daß die Typen von den einfachen zu den komplizierteren Formen übergehen, von den einfachen aufrechten Rändern über sanfte Ausladungen bis zu ganz extrem aus- oder einladenden Exemplaren. Die typologische Übersicht ist, wie ich nochmals betonen möchte, nur auf der Grundlage des Materials vom Tinje aufgestellt worden, sie ist also auf dieses zugeschnitten worden – deshalb kann man – besonders in den weiter entfernt gelegenen Fundorten – schon etwas andere typologische Übersichten zusammenstellen. Wie ich schon einleitend hervorgehoben habe, hat uns in erster Linie der Vergleich der Keramik in dem enger begrenzten Bereich der nahegelegenen Siedlungen interessiert, die deswegen auch ausführlicher behandelt worden sind.

TÖPFE

Es erschien uns sinnvoll, zu Beginn die Töpfe zu behandeln, die bei weitem vorherrschend und auch am aufschlußreichsten sind. Die erste Gruppe (Typ 1) bilden die Töpfe mit leicht ausladendem, ganz kurzem und größtenteils am Ende dünner werdendem Rand ohne Hals (*Taf. 13: 1-5*). Besonders charakteristisch ist der große Raddurchmesser im Vergleich zur Gefäßhöhe, womit man sie von den übrigen Gefäßen mit ähnlich geformten, aber engeren Raddurchmessern unterscheiden kann. Analogien für diesen Gefäßtyp kommen im Ostalpenraum, besonders im südlichen Teil, öfter vor. Zunächst muß man hier die sehr zahlreichen ähnlichen Exemplare vom Fundort Ančnikovo gradišče bei Jurišna vas (*Abb. 97: 1-11*) anführen, wo im spätrömischen Material diese Gefäßform vorherrschend ist. Hier wurden sie in den Schichten der Gebäude gefunden, die ins Ende des 4. und den Beginn des 5. Jh. datiert sind (Strmčnik 1997, 277). Einige solcher Töpfe gibt es

Sl. 78: Tipi loncev.
Abb. 78: Topftypen.

deni celovito ohranjeni primerki, bi smeli sklepati, da so bili v rabi čisto ob koncu poznorimske faze, ki bi ga smeli datirati v prvo tretjino 5. st. Na tovrstne lonce je pri obravnavi keramike z Brinjeve gore opozoril že S. Pahič, ki je videl v njih pozne primerke tamkajšnje keramike (Pahič 1980, 98). Posebej pomembno je dejstvo, da so ti lonci večinoma dobro datirani in tako pomagajo tinske primerke uvrstiti v prva desetletja obstoja tinske nasebine. To dejstvo posredno potrjujejo lonca iz poznorimskega grobišča v Celju (Bolta 1957, 319; Lazar 1997, 326, t. 1: 2) in iz zaključne faze zgodnjekrščanskega središča v Ljubljani (Plesničar-Gec 1983, 125, t. 38: 2). Kot analogijo smemo navesti tudi soroden lonček iz Dobrteše vasi brez ožjih najdiščnih podatkov (Bolta 1957, 323, sl. 4). Na Tinju nekateri primerki (posebej t. 13: 2,3,5) nakazujejo morda še določen daljši razvoj tega tipa lonca v nasebini, ki v prvi polovici 5. st. – v nasprotju z večino drugih sorodnih postojank – ne kaže prekinitve v poselitvi. S časovno uvrstitvijo na konec 4. in v prvo tretjino 5. st. sovпада tudi okras, ki je največkrat v obliki horizontalnih žlebičev, delno pa v kombinaciji pasov horizontalnih žlebičev z valovnicami. Valovnice kažejo zelo pravilno izvedbo. Na Vranju je opaziti zelo značilen primerek tega tipa lonca, ki je okrašen z okrasom valovnice, omejene s pasovi horizontalnih žlebičev (sl. 86: 1). En tip je neokrašen (sl. 86: 2), dva (sl. 86: 3,4) pa predstavljata morebiti nadaljevanje razvoja tega tipa, pri čemer je ustje ostalo nespremenjeno, spremenila pa se je oblika celotne posode (mnogo bolj izrazit je trebuh posod). Tu je potrebno navesti tudi domnevo I. Mikl Curk, ki nakazuje, da so bili morda tovrstni lonci v uporabi zelo kasno, morda celo v zgodnjeresrednjeveškem obdobju (Mikl Curk 1997, 471). Glede na dejstvo, da navaja del zgoraj navedenih analogij in se oslanja na povsem sporno datiranje obstoja utrdbe Hrušice še v 7. st., kot tudi zgolj domnevno fazo druge polovice 6. st. na Kuzelinu, se zdi, da za takšno datacijo ni nikakršne podlage. Možno je, da so na posameznih najdiščih doživeli ti lonci krajši, lokalno omejen razvoj, ki pa zagotovo ni segel v tako pozen čas.

V tipološkem pregledu tinskega gradiva nadaljujemo z lonci, katerih ustja so prav tako le nekoliko izvihana, vendar daljša. Premer ustja je znatno ožji od višine posode (tip 2). Ta oblika je – za razliko od prejšnje skupine loncev – zelo široko razprostranjena in se pojavlja v različnih obdobjih in pri različnih etničnih skupinah. Tako srečamo primerke tovrstnih loncev z izrazito poznoantič-

auch auf dem Kuzelin (Abb. 99: 2-3), wo der Großteil der Funde gerade aus dem letzten Drittel des 4. und der ersten Hälfte des 5. Jh. stammt (Sokol 1994, 202). Aus der Tatsache, daß in den beiden Siedlungen vollständig erhaltene Exemplare gefunden wurden, darf man schließen, daß sie ganz am Ende der spätrömischen Phase benutzt wurden, die man in das erste Drittel des 5. Jh. datieren dürfte. Auf derartige Töpfe hat bei der Behandlung der Keramik von der Brinjeva gora schon S. Pahič hingewiesen, der sie als späte Exemplare der dortigen Keramik betrachtete (Pahič 1980, 98). Von besonderer Bedeutung ist die Tatsache, daß diese Töpfe größtenteils gut datiert sind und so die Exemplare vom Tinje in die ersten Jahrzehnte des Bestehens der Siedlung vom Tinje datieren. Diese Tatsache bestätigen indirekt zwei Töpfe aus dem spätrömischen Gräberfeld in Celje (Bolta 1957, 319; Lazar 1997, 326, Taf. 1: 2) und aus der abgeschlossenen Phase des frühchristlichen Komplexes in Ljubljana (Plesničar-Gec 1983, 125, Taf. 38: 2). Als Analogie kann man auch einen vergleichbaren kleinen Topf aus Dobrteša vas ohne nähere Befunde anführen (Bolta 1957, 323, Abb. 4). Auf dem Tinje deuten einige Exemplare (besonders Taf. 13: 2, 3 und 5) vielleicht noch auf eine gewisse längere Entwicklung dieses Topftyps in der Siedlung, die in der ersten Hälfte des 5. Jh. – im Gegensatz zur Mehrzahl ähnlicher Anlagen – eine Besiedlungskontinuität aufweist. Mit der Datierung ins Ende des 4. Jh. und in das erste Drittel des 5. Jh. stimmt auch der Dekor überein, der am häufigsten aus horizontalen Rillen und zum Teil in der Kombination von horizontalen Rillen mit Wellenlinien besteht. Die Wellenlinien sind sehr regelmäßig ausgeführt worden. Vom Vranje stammt ein sehr charakteristisches Exemplar dieses Topftyps, der mit Wellenlinien verziert ist, die durch Bänder horizontaler Rillen begrenzt sind (Abb. 86: 1). Ein Typ ist nicht verziert (Abb. 86: 2), zwei (Abb. 86: 3,4) stellen vielleicht die Fortsetzung der Entwicklung dieses Typs dar, wobei die Ränder unverändert geblieben sind, die Form des gesamten Gefäßes hat sich aber verändert (der Gefäßbauch ist viel ausgeprägter). Nach I. Mikl Curks Vermutung wurden derartige Töpfe vielleicht sehr spät benutzt, vielleicht sogar im frühen Mittelalter (Mikl Curk 1997, 471). Angesichts der Tatsache, daß sie einen Teil der oben erwähnten Analogien anführt und sich auf die durchaus umstrittene Datierung des Bestehens der Befestigung Hrušica noch im 7. Jh. sowie auf die nur vermutete Phase der zweiten Hälfte des 6. Jh. auf dem Kuzelin stützt, scheint eine solche Datierung jeglicher Grundlage zu entbehren. Möglicherweise erlebten in einzelnen Fundorten diese Töpfe eine kürzere, lokal begrenzte Entwicklung, die aber gewiß nicht in eine so späte Zeit reichte.

In der typologischen Übersicht über das Material vom Tinje seien an nächster Stelle die Töpfe erwähnt, deren Ränder ebenso nur leicht ausgeladen, aber länger sind. Der Mundsauddurchmesser ist erheblich kleiner als die Gefäßhöhe (Typ 2). Diese Form ist – im Unterschied zur vorigen Topfgruppe – sehr weit verbreitet und kommt in verschiedenen Epochen und bei verschiedenen ethnischen

nim značajem, narejene na hitrem vretenu z v veliki meri prečiščeno glino kot tudi mnogo kasnejše primerke s povsem drugačno sestavo gline, grobo izdelavo in neenakomerno izvedenimi valovnicami (*t. 13: 10,16, 21; 14: 1,3, 4*). Časovno loncev tega tipa ni mogoče podrobneje razvrščati, razen glede na različno tehniko, okras, uporabo pustila itd., kar bo potrebno opraviti pri večjem številu gradiva v naslednji fazi raziskovanja keramike.

Naslednja ostro omejena skupina loncev (tip 3) je tista, pri kateri prav tako ni videti vratu loncev, ampak je ustje tako izvihano, da z zgornjim delom posode tvori pravi ali ostri kot. Največkrat je zalom oblikovan ostro na notranji strani, včasih pa le na zunanji (*t. 15: 5,7,16*). Tudi ta skupina ima dobre primerjave v drugih postojankah poznoantičnega obdobja, poudariti pa je treba, da je prav tako razširjena v drugih obdobjih. Zanimivo je, da se na Tinju pojavlja samo pri primerkih, ki jih je mogoče zanesljivo uvrstiti v poznoantično obdobje. Dobre paralele imajo ti lonci predvsem v poznorimskih najdiščih Martinj hrib (*sl. 109: 3-5,7,9*), Rodik (*sl. 115: 1,3*), Tonovcov grad (*sl. 125: 7*), Kuzelin (*sl. 99: 6*). Tako bi smeli domnevati, da v sklopu doslej znanega gradiva na obravnavanem območju nastopajo predvsem v poznorimskih kontekstih. Le izjemoma najdemo takšne primere tudi v slovanskodobni keramiki.

Zelo obsežna skupina loncev na Tinju ima izraziteje nakazan vrat, profil pa kaže bolj ali manj enakomerno ločno zakrivljeno obliko (tip 4). Ustja so navadno ravno zaključena, nastopajo pa tudi odebeljena, trikotna, z visečim spodnjim robom itd. Ta skupina je dobro zastopana tudi na večini drugih najdišč, časovno pa povsem neizpovedna, saj jo najdemo tako na poznoantičnih kot slovanskodobnih najdiščih.

Pomembno se zdi omeniti, da je na Tinju večina loncev tipa 4 slovanskodobna, le trije (*t. 13: 10,16, 21*) pripadajo tipu 2.

Če sledimo dalje oblikovanosti zgornjega dela posode, bi smeli postaviti v zadnjo in hkrati najobsežnejšo skupino loncev v tinskem gradivu (tip 5) tiste primere, ki imajo razločno izražen, deloma navpičen vrat in zelo ostro izvihano ustje. Kot nekako predhodnico temu tipu bi smeli videti primerke na *t. 19: 8-17*, kjer osnovne značilnosti še niso tako izražene. Tudi pri tej skupini je mogoče dalje deliti lonce glede na oblikovanost ustja (tipi po Bierbrauerjevi razdelitvi) in pa glede na kot, pod katerim je ustje izvihano. Pri nekaterih je nagib manjši (*t. 20: 8,11; 23: 15,16; 24: 1,4*), pri drugih pa že skoraj pravokoten (*t. 20: 16; 21: 2,5,20*). Časovnih razlik glede na kontekst med

Gruppen vor. So begegnet man Exemplaren solcher Töpfe mit ausgesprochen spätantiken Charakter, die auf einer schnellen Drehscheibe aus großteils gereinigtem Ton hergestellt wurden, wie auch viel späteren Exemplaren mit ganz anderer Tonzusammensetzung, grober Ausarbeitung und unregelmäßig ausgeführten Wellenlinien (*Taf. 13: 10,16,21; 14: 1,3,4*). Zeitlich kann man Töpfe dieses Typs nicht genauer bestimmen, außer im Hinblick auf die unterschiedliche Technik, Verzierung, Verwendung der Magerung usw. Diese Unterscheidung wird man bei der Mehrzahl des Materials in der folgenden Phase der Keramikforschung vornehmen müssen.

Die folgende klar begrenzte Topfgruppe (Typ 3) ist diejenige, bei der man ebenfalls keinen Topfhals erkennen kann, die Ränder sind vielmehr so umgebogen, daß sie mit dem oberen Gefäßteil einen rechten oder spitzen Winkel bilden. Am häufigsten ist der Knick spitz an der Innenseite, nur manchmal an der Außenseite gestaltet (*Taf. 15: 5,7,16*). Auch diese Gruppe hat gute Parallelen in anderen spätantiken Anlagen, allerdings muß man hervorheben, daß sie ebenso in anderen Epochen verbreitet ist. Interessanterweise tritt sie auf dem Tinje nur bei den Exemplaren auf, die man mit Sicherheit in die Spätantike datieren kann. Gute Vergleichsstücke zu diesen Töpfen stammen aus den spätantiken Fundorten Martinj hrib (*Abb. 109: 3-5,7,9*), Rodik (*Abb. 115: 1,3*), Tonovcov grad (*Abb. 125: 7*) und Kuzelin (*Abb. 99: 6*). So treten sie vermutlich im Komplex des bislang bekannten Materials im behandelten Bereich vor allem in spätrömischen Kontexten auf. Nur ausnahmsweise findet man solche Exemplare in der späteren slawischen Keramik.

Eine sehr große Topfgruppe auf dem Tinje hat einen ausgeprägter angedeuteten Hals und das Profil weist eine mehr oder weniger gleichmäßig bogenartig gekrümmte Form auf (Typ 4). Die Ränder sind gewöhnlich gerade abgeschlossen, es kommen allerdings auch verdickte, dreieckige, mit hängendem unterem Rand usw. vor. Diese Gruppe ist auch in den meisten anderen Fundorten gut vertreten, aber sie bietet keinen Aufschluß über die Zeit, denn man findet sie sowohl in spätrömischen als auch in ganz späten slawischen Fundorten.

Bedeutsamerweise gehören auf dem Tinje, mit Ausnahme dreier Stücke (*Taf. 13: 10,16 und 21*), alle Gefäße, die wir im Hinblick auf den Kontext und den Dekor als spätere (slawenzeitliche) bestimmt haben, zu diesem Typ.

Wenn man weiter die Gestaltung des oberen Gefäßteils verfolgt, dürfte man in die letzte und zugleich auch umfangreichste Topfgruppe im Material vom Tinje (Typ 5) diejenigen Exemplare einordnen, die einen deutlich ausgeprägten, zum Teil senkrechten Hals und einen spitz umgeschlagenen Rand haben. Als eine Art Vorläufer dieses Typs kann man die Exemplare auf *Taf. 19: 8-17* betrachten, wo die grundlegenden Merkmale noch nicht so ausgeprägt sind. Auch bei dieser Gruppe kann man die Töpfe nach der Randgestaltung (Typen nach Bierbrauers Klassifikation) und den Randausladungswinkel weiter unterteilen. Bei einigen ist die Neigung kleiner (*Taf. 20: 8,11;*

njimi ni bilo opaziti, niti niso znana takšna opažanja drugod.

Kot daljno, a dobro analogijo za ta tip loncev je potrebno navesti primerke iz poznorimske lončarske peči v kraju Friedberg – Stätzling, kjer je ta tip uvrščen v skupino 4 in časovno postavljen v zaključno obdobje delovanja peči v poznem 4. st. (Ebner 1997, 139). Dokazuje, da se ta tip v poznoantičnem času pojavlja na različnih območjih z ne vedno vidnimi povezavami.

Pri tej skupini gre pretežno za neokrašeno poznoantično lončenino, najdeno predvsem v stavbah 2 in 4. V slovanskodobnem gradivu na Tinju ta tip ni zastopan; glede na okras predstavlja izjemo le primerka na *t. 21: 19* in *t. 22: 2*. Morda bi smeli pomisliti pri njiju na staroselskega lončarja, ki se je kasneje moral prilagoditi okusu novih gospodarjev. Iz konteksta skupine tipa 5 izstopata le lonca na *t. 24: 5* in *6* s horizontalno okrepljenim ustjem. Prvi ima dobre analogije z velikimi hrambnimi posodami z Rifnika. Drugi ima pod široko zaključenim in pravokotno na vrat nasajenim ustjem kot okras globoko vtisnjene valovnice in je za zdaj brez analogij v vzhodnoalpskem poznoantičnem gradivu. Velike hrambene posode s ploskim, z valovnico okrašenim robom (*t. 24: 5*) kažejo na izvor v jugovzhodni Evropi (Rodríguez 1997, 157). Posebej dobro so zastopane na Rifniku (*sl. 83: 10; 84: 1-3*).

Na konec pregleda smo postavili štiri ustja loncev, ki jih je mogoče datirati v čas po propadu slovanskodobne nasebine in so verjetno sočasni z obstojem srednjeveškega utrjenega stolpa na vrhu hriba ali celo kasnejši (*t. 24: 7-10*). Ustreznih analogij zanje ni bilo mogoče najti v gradivu, izkopanem pri zaščitnih raziskavah na vrhu hriba leta 1995 (Guštin et al. 1997).

Na lonce je potrebno navezati tudi enoročajne lonce (*t. 26: 1-3*). Pri tem gre za dokaj enotno skupino, v kateri se posamezni primeri ločijo nekoliko po nagibu ustja, delno po izoblikovanosti trebušastega spodnjega dela, povezujejo pa jih podobni ročaji. Dva sta bila najdena v stavbi 2 kot zadnji ostanek keramike na ognjišču, zato smemo soditi, da gre za keramiko zaključnega dela pozne antike na Tinju. Tretji kos je bil najden v stavbi 4. Imajo kar nekaj analogij, ki potrjujejo njihovo poznoantično uvrstitev. Podobno oblikovane lonce so zasledili na Duelu (Steinklauber 1990, 113). Eden od njih je bil najden v zgornji žganinski plasti cerkve in sodi v pozno 6. st. Posebej zanimiva je primerjava s časovno sorodno, a zelo oddaljeno keramiko iz Sadovca, kjer so našli v dveh utrjenih nasebinah veliko število tovrstnih oblik loncev in so jih poimenovali tip 1. Tam navajajo tudi lonce iz nasebine Tuid

Taf. 23: 15,16; Taf. 24: 1,4), bei anderen ist sie dagegen schon rechtwinklig (*Taf. 20: 16; Taf. 21: 2,5,20*). Zeitliche Unterschiede im Hinblick auf den Kontext waren nicht zu erkennen, solche Beobachtungen sind nicht einmal von anderen Fundorten bekannt.

Als weit entfernte, aber gute Analogie für diesen Topf-typ muß man die Exemplare aus dem spätrömischen Töpferbrennofen in Friedberg – Stätzling anführen, wo dieser Typ in die Gruppe 4 eingeordnet und in die Betriebsendphase des Ofens im späten 4. Jh. datiert ist (Ebner 1997, 139). Das ist ein Beweis dafür, daß dieser Typ in der Spätantike in verschiedenen Gebieten mit nicht immer erkennbaren Verbindungen in Erscheinung tritt.

Bei dieser Gruppe handelt es sich überwiegend um unverzierte spätantike Keramik, die vor allem in den Gebäuden 2 und 4 gefunden wurde. Im slawenzeitlichen Material vom Tinje ist dieser Typ nicht vertreten; eine Ausnahme bilden nur die Exemplare auf *Taf. 21: 19* und *Taf. 22: 2* wegen der Verzierung. Vielleicht dürfte man bei diesen an einen altansässigen Töpfer denken, der sich später dem Geschmack der neuen Herrscher anpassen mußte. Aus dem Kontext der Gruppe vom Typ 5 weichen nur die Töpfe auf *Taf. 24: 4* und *5* mit horizontal verstärktem Rand ab. Gute Parallelen zum ersten sind die großen Vorratsgefäße vom Rifnik. Der zweite hat unter dem breit abgeschlossenen und rechtwinklig auf den Hals gesteckten Rand als Verzierung tief eingedrückte Wellenlinien, dazu gibt es im spätantiken Material des Ostalpenraums vorerst keine Analogien. Die großen Vorratsgefäße mit flachem, wellenlinienverziertem Rand (*Taf. 24: 4*) deuten auf südosteuropäische Herkunft (Rodríguez 1997, 157). Besonders gut sind sie auf dem Rifnik vertreten (*Abb. 83: 10; 84: 1-3*).

Am Ende der Übersicht stehen vier Gefäßbränder, die man in die Zeit nach dem Untergang der slawenzeitlichen Siedlung datieren kann und die in dieselbe Zeit fallen wie das Bestehen des mittelalterlichen Wehrturmes auf dem Berggipfel oder die sogar aus späterer Zeit stammen (*Taf. 24: 7-10*). Passende Analogien waren im Material, das bei den Rettungsgrabungen auf dem Berggipfel im Jahre 1995 freigelegt wurde, nicht zu finden (Guštin et al. 1997).

Zu den Töpfen muß man auch die einhenkligen Töpfe in Beziehung setzen (*Taf. 26: 1-3*). Dabei handelt es sich um eine relativ einheitliche Gruppe, wo sich die einzelnen Exemplare durch die Randneigung und zum Teil durch die Gestaltung des unteren Gefäßbauchteils ein wenig unterscheiden, aber ähnliche Henkel aufweisen. Zwei wurden in Gebäude 2 gefunden als letzter Keramikrest auf der Herdstelle, daraus darf man also schließen, daß es sich um Keramik des abgeschlossenen Teils der Spätantike auf dem Tinje handelt. Das dritte Stück wurde in Gebäude 4 entdeckt. Sie haben einige Parallelen, die ihre Datierung in die Spätantike bestätigen. Auf ähnlich gestaltete Töpfe stieß man auf dem Duel (Steinklauber 1990, 113). Einer davon wurde in der oberen Brandschicht der Kirche gefunden und stammt aus dem späten 6. Jh. Besonders interessant ist der Vergleich mit der zeitgenössi-

(Sliven), ki so bili najdeni v zadnji zgodnjebizantinski fazi, ki jo uvrščajo v tretjo četrtino 6. st. (Kuzmanov 1992, 213, 218 in 219, op. 124).

SKLEDE

Tudi sklede so na Tinju zastopane z nekaj tipi in različnimi variacijami ustij. Podobno kot pri loncih, smo v prvo skupino (tip 1) uvrstili povsem preproste oblike recipientov. Večina primerov ima ravno zaključeno ustje, nekateri pa tudi že poglobljena (s kanalom) (*t. 27: 1*), odebeljena (*t. 27: 4, 7, 8*) ali nekoliko izvihana ustja (*t. 27: 5, 6*).

V naslednji tip 2 bi sodile v manjšem delu sklede z vertikalno postavljenim krajšim zgornjim delom posode (*t. 27: 9-13; 28: 1-4*), in številčno prevladujoče posode z nekoliko uvihanimi ustji.

V zadnjo, na Tinju najštevilneje zastopano skupino skled (tip 3) sodijo tiste z vertikalnim zgornjim delom posode in pod njim ostro nakazanim zalomom sklede. Pri prvi varianti tega tipa posod je ustje le nekoliko odebeljeno oziroma različno masivno oblikovano (*t. 29: 2-11*), pri drugi varianti pa je ustje podaljšano in izvihano pod to-pim ali celo pravim kotom (*t. 30: 1-7*). Prav tovrstni primerki s pravokotno izvihanim ustjem so bili – podobno kot smo to ugotovili že pri loncih tipa 5 – najbolj celovito ohranjeni in predstavljajo zadnje oblike skled na Tinju v stavbah 2 in 4.

Pri vseh treh tipih skled se zdi, da imamo opravka v največji meri s poznoantičnim gradivom. Glede na obliko

schen, aber sehr weit entfernten Keramik aus Sadovec, wo man in zwei befestigten Siedlungen eine große Zahl derartiger Gefäßformen gefunden und sie als Typ 1 bezeichnet hat. Dort werden auch Töpfe von der Siedlung Tuid (Sliven) angeführt, die in der letzten frühbyzantinischen Phase gefunden wurden, welche man in das dritte Viertel des 6. Jh. datiert (Kuzmanov 1992, 213, 218 und 219, Anm. 124).

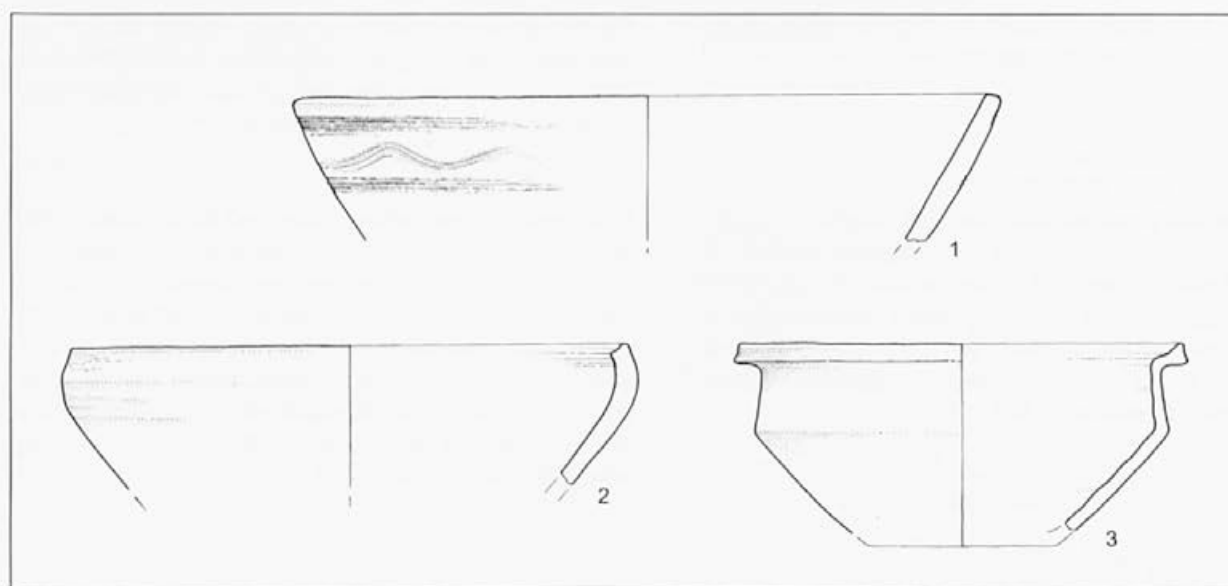
SCHÜSSELN

Auch die Schüsseln sind auf dem Tinje durch einige Typen und verschiedene Randvarianten vertreten. In ähnlicher Weise wie bei den Töpfen, haben wir in der ersten Gruppe (Typ 1) ganz einfache Rezipientenformen zusammengefaßt. Die Mehrzahl der Exemplare hat gerade abgeschlossene Ränder, einige haben allerdings schon vertiefte (mit einem Kanal) (*Taf. 27: 1*), verdickte (*Taf. 27: 4,7,8*) oder etwas ausladende Ränder (*Taf. 27: 5,6*).

Zum folgenden Typ 2 gehören zum kleineren Teil Schüsseln mit vertikal aufgestelltem kürzerem Gefäßoberteil (*Taf. 27: 9-13; 28: 1-4*) und die zahlenmäßig vorherrschenden Gefäße mit leicht nach innen gebogenem Rand.

Zur letzten, auf dem Tinje größten Schüsselgruppe (Typ 3) gehören diejenigen mit vertikaalem Gefäßoberteil und einem darunter ausgeprägt angedeuteten Schüsselknick. Bei der ersten Variante dieses Gefäßtyps ist der Rand nur ein wenig verdickt oder vielmehr verschieden massiv gestaltet (*Taf. 29: 2-11*), bei der anderen Variante ist der Rand dagegen verlängert und breit- oder sogar rechtwinklig umgeschlagen (*Taf. 30: 1-7*). Gerade derartige Exemplare mit rechtwinklig ausladendem Rand waren – ähnlich wie bei den Töpfen vom Typ 5 – die besterhaltenen und auch die letzten Schüsselformen auf dem Tinje in den Gebäuden 2 und 4.

Bei allen drei Schüsseltypen scheint es sich in höchstem Maße um spätantikes Material zu handeln. Im Hin-

Sl. 79: Tipi skled.

Abb. 79: Schüsseltypen.

– ne pa tudi toliko izrazito glede na barvo in sestavo gline – bi smeli v kasnejše obdobje postaviti le primerek na *t. 26: 10*.

Glede na grobo, prostoročno izdelavo in povsem svojsko obliko bi v poznejšo skupino smeli uvrstiti obe prostoročno izdelani skledi s Tinja (*t. 26: 8, 9*) Ob pregledu celotne zgoraj predstavljene grobe keramike je jasno, da sta ti obliki v poznoantični keramiki neznani. Dve podobni posodi sta bili odkriti v Devinski Novi Vesi (Eisner 1952, obr. 37: 2 in obr. 25: 1). Prvi, neokrašeni primerek je sorodnejši s tinjskim, drugi, okrašeni ima nekoliko bolj izvihano ustje. Podobne oblike posod, okrašene z valovnico, so odkrili tudi v Mikulčicah (Kavanova 1996, obr. 16: 10). Najbližja je primerjava iz najdišča Garabonc I, kjer pa je bila posoda izdelana na vretenu in okrašena z valovnicami (Szöke 1992, 265, t. 39: 1).

DRUGE OBLIKE

Ob rob tema osnovnima oblikama posodja je treba omeniti še skromne ostanke vrčev, ki so ohranjeni zelo fragmentarno. Posebej značilen je ostanek večjega vrča (*t. 26: 4*), ki ima dobre analogije na Vranju in Prapretnem. Ostale lahko pravzaprav slutimo le glede na velikost in izoblikovanost spodnjega dela (*t. 31: 16-18, t. 32: 1-3*). Ker so podobni celovito ohranjenemu in bolje izdelanemu vrčku na *t. 12: 4*, bi smeli tudi pri njih domnevati podobne oblike. Vendar so nekoliko slabše izdelani in na njih ni sledov glajenih površin. Morda gre le za domače posnetke langobardskih vrčkov.

Pokrove (*t. 30: 8-12, 31: 1-15*) je okvirno mogoče ločiti le na tiste z ravnim ali nekoliko odebeljenim ustjem od tistih, katerih ustja so izvihana. Prav slednji so bili najdeni v poznoantičnih kontekstih stavb 2 in 4.

ZNAKI NA DNU POSOD

Znaki na dnu posod so redki. Dva sta reliefna (*t. 32: 4, 8*) in sodita v obsežno skupino poznoantičnih znakov (Sv. Hema, Teurnia, Vranje itd.), eden pa kaže okroglo vglobitev (*t. 32: 5*). Takšnih pri vzhodnoalpski poznoantični keramiki doslej nismo zasledili, pogosti pa so pri slovanski keramiki, ki jo P. Korošec veže s starejšo fazo karantanškega kroga (Korošec 1979/1, 230).

blick auf die Form – weniger im Hinblick auf die Tonfarbe und –zusammensetzung – dürfte man nur das Exemplar auf *Taf. 26: 10* in eine spätere Zeit datieren.

Angesichts der groben, freihändigen Herstellung und der ganz eigenständigen Form dürfte man in die spätere Gruppe auch beide freigeformten Gefäße vom Tinje einordnen (*Taf. 26: 8, 9*). Aus der Übersicht über die gesamte oben dargestellte Grobkeramik geht klar hervor, daß diese beiden Formen in der spätantiken Keramik unbekannt sind. Zwei ähnliche Gefäße wurden in Devinska Nova Ves entdeckt (Eisner 1952, obr. 37: 2 und obr. 25: 1). Das erste, unverzierte Exemplar sieht denen vom Tinje ähnlicher, das zweite, verzierte hat dagegen einen etwas stärker ausladenden Rand. Ähnliche mit Wellenlinien verzierte Gefäßformen entdeckte man auch in Mikulčice (Kavanova 1996, obr. 16: 10). Das nächstgelegene Vergleichsstück stammt vom Fundort Garabonc I, wo das Gefäß auf der Töpferdrehscheibe hergestellt und mit Wellenlinien verziert wurde (Szöke 1992, 265, Taf. 39: 1).

ANDERE FORMEN

Neben diesen grundlegenden Gefäßformen muß man noch die bescheidenen Reste von Krügen erwähnen, die sehr fragmentarisch erhalten sind. Besonders charakteristisch ist der Rest eines größeren Kruges (*Taf. 26: 4*), wozu es gute Parallelen auf dem Vranje und in Prapretno gibt. Die übrigen kann man nach der Größe und der Gestaltung des unteren Teils eigentlich nur vermuten (*Taf. 31: 16-18; Taf. 32: 1-3*). Da sie dem vollständig erhaltenen und besser gearbeiteten Krug auf der *Taf. 12: 4* ähnlich sind, dürfte man auch bei diesen ähnliche Formen annehmen. Jedoch sind sie etwas schlechter gearbeitet und man findet dort keine Spuren geglätteter Oberflächen. Vielleicht handelt es sich nur um einheimische Kopien langobardischer Krüge.

Die Deckel (*Taf. 30: 8-12, 31: 1-15*) kann man annähernd nur in zwei Gruppen teilen, die erste Gruppe bilden solche, die einen geraden oder etwas verdickten Rand haben, die zweite dagegen solche, deren Ränder ausladend sind. Gerade die letzteren wurden in den spätantiken Kontexten der Gebäude 2 und 4 entdeckt.

BODENMARKEN

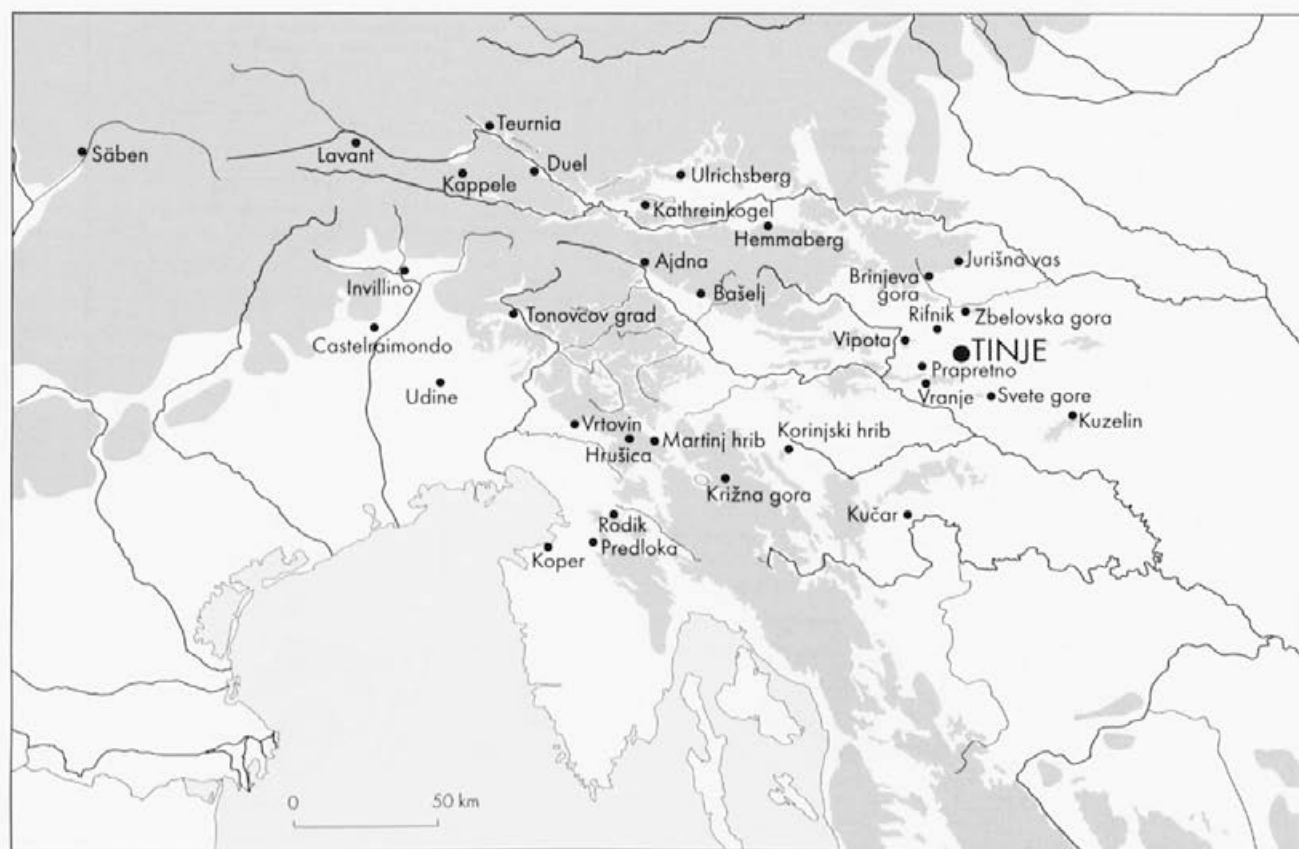
Bodenmarken sind selten. Zwei sind Reliefmarken (*Taf. 32: 4 und 8*) und gehören zur umfangreichen Gruppe spätantiker Bodenmarken (Hemmaberg, Teurnia, Vranje usw.), eine weist indes eine runde Vertiefung auf (*Taf. 32: 5*). Auf solche ist man bei der spätantiken Keramik des Ostalpenraums bislang nicht gestoßen, häufig sind sie dagegen bei der slawischen Keramik, die P. Korošec mit der älteren Phase des karantanischen Kreises in Verbindung bringt (Korošec 1979/1, 230).

VPETOST TINJSKEGA GRADIVA V SOČASNO PODOBO GROBE KERAMIKE V SLOVENIJI IN ŠIRŠEM VZHODNO-ALPSKEM PROSTORU

Pri primerjanju tinjske grobe keramike s sorodnim gradivom od drugod se kaže kot najzanimivejše najdišče **Gradec pri Prapretnem** (sl. 81, 82), kar je tudi razumljivo, saj mu je ob Rifniku najbližje (Ciglencečki 1976; Ciglencečki 1981c; Ciglencečki 1994a, 244, Abb. 5). Na Gradcu so bila doslej izvedena sondiranja, ki pa kljub neznatnemu obsegu kažejo izredno pisan spekter grobe keramike. Glede na dejstvo, da so bile sonde zastavljene v treh različnih delih naselbine, bi smeli reči, da ponujajo dokaj reprezentančen vzorec keramičnega spektra. Nedvomno bodo poznejše raziskave na Gradcu potrdile in še v mnogo večji meri dopolnile veliko bogastvo oblik posodja, ki ima dobre analogije v celotnem vzhodnoalpskem območju (prim. pri Bierbrauerju 1987, 216). Z izjemo nekaj kosov keramike v sondi v notranjosti ene izmed stanovanjskih zgradb z Gradca niso znani dobro datirani konteksti. Kljub temu je časovni okvir gradiva dobro podan z novci in kovinskimi najdbami, ki kažejo poselitev postojanke v času od 4. do 6. st., pri čemer je težišče nedvomno na celotnem 6. st.

BEZIEHUNG DES MATERIALS VOM TINJE ZUM ZEITGENÖSSISCHEN VORKOMMEN DER GROBKERAMIK IN SLOWENIEN UND IM WEITEREN OSTALPENRAUM

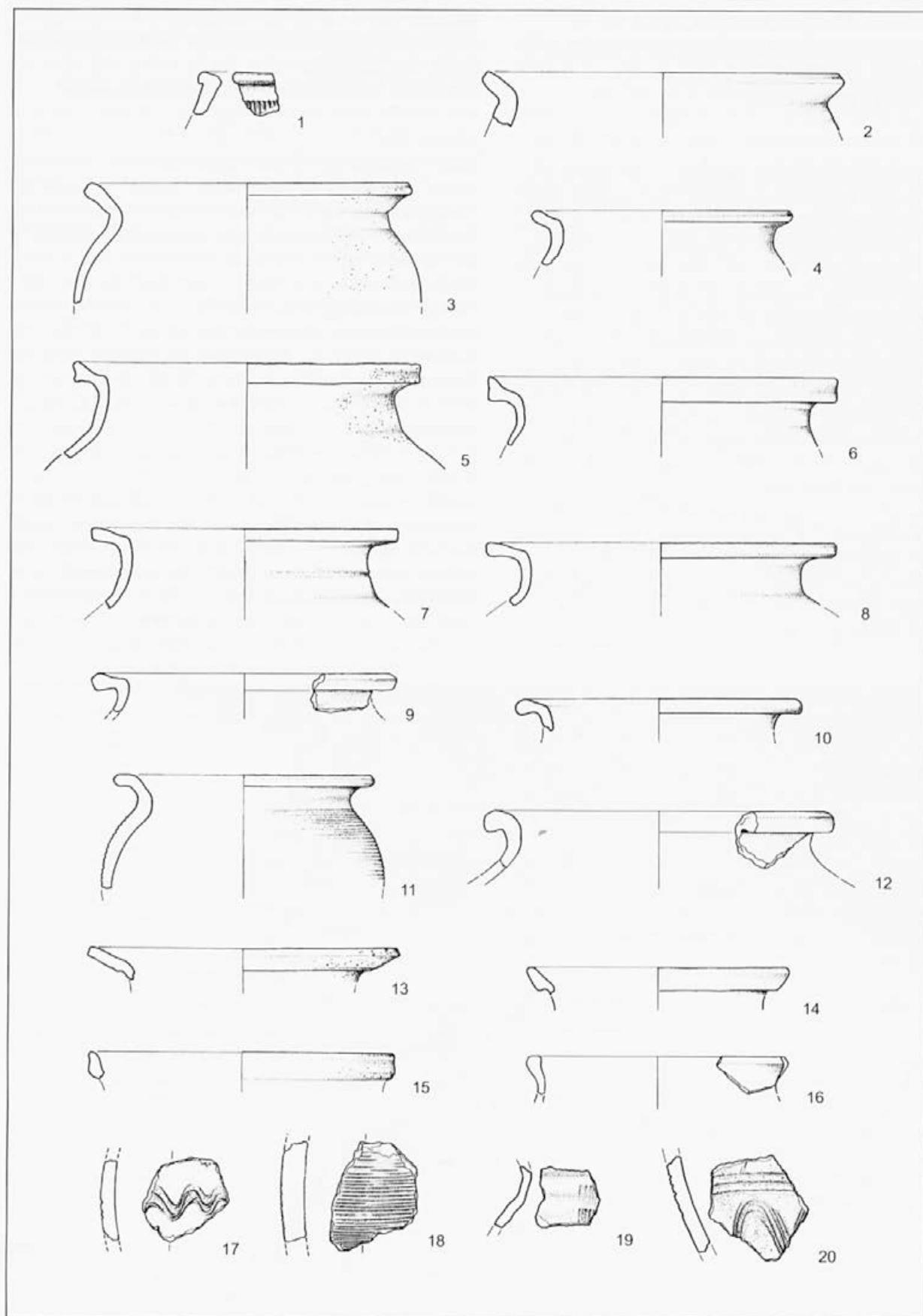
Beim Vergleich der Grobkeramik vom Tinje mit ähnlichem, von anderswo stammendem Material erscheint der Fundort **Gradec bei Prapretno** am interessantesten (Abb. 81, 82), was auch verständlich ist, weil er neben dem Rifnik am nächsten liegt (Ciglencečki 1996; Ciglencečki 1981c; Ciglencečki 1994a, 244, Abb. 5). Auf dem Gradec wurden bislang Sondierungen durchgeführt, die aber trotz geringen Umfangs ein ausgesprochen buntes Spektrum der Grobkeramik zeigen. Angesichts der Tatsache, daß die Schnitte in drei verschiedenen Teilen der Siedlung gelegt wurden, bieten sie ein ziemlich repräsentatives Muster der Keramikvielfalt. Zweifellos werden spätere Forschungen auf den Gradec die Mannigfaltigkeit der Gefäßformen, wozu es gute Parallelen im gesamten Ostalpenraum gibt, bestätigen und noch in viel größerem Ausmaß ergänzen (vgl. bei Bierbrauer 1987, 216). Mit Ausnahme einiger Keramikstücke im Schnitt im Innenbereich eines der Wohngebäude vom Gradec sind keine gut datierten Kontexte bekannt. Der zeitliche Rahmen des Materials ist dennoch gut bestimmt durch Münzen und Münzfunde, die auf eine Besiedlung der Anlage in der Zeit vom 4. bis zum 6.

Sl. 80: Tinje nad Loka pri Žusmu in v tekstu obravnavana najdišča z grobo keramiko.

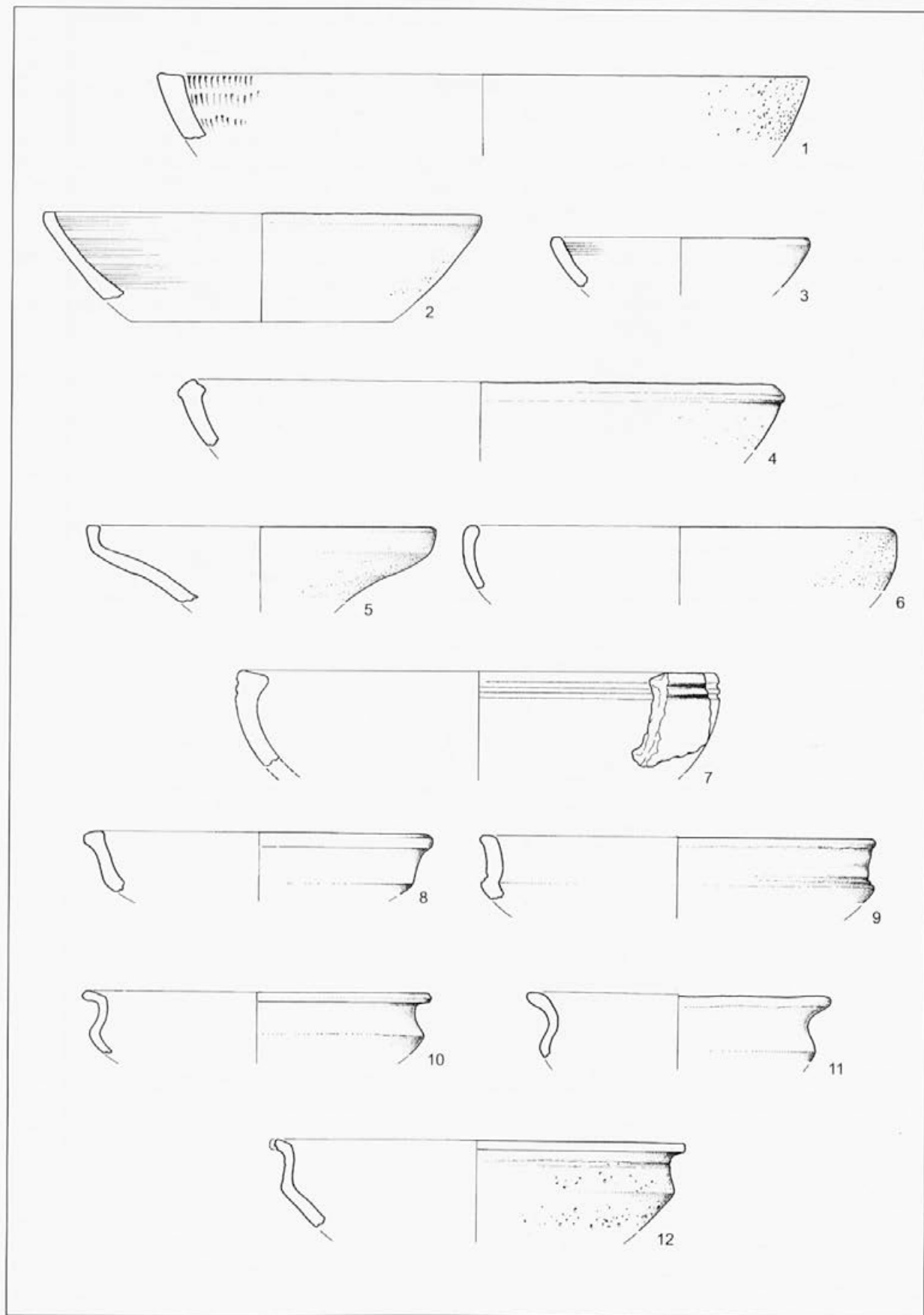
Abb. 80: Tinje oberhalb von Loka pri Žusmu und die im Text behandelten Fundorte mit Grobkeramik.

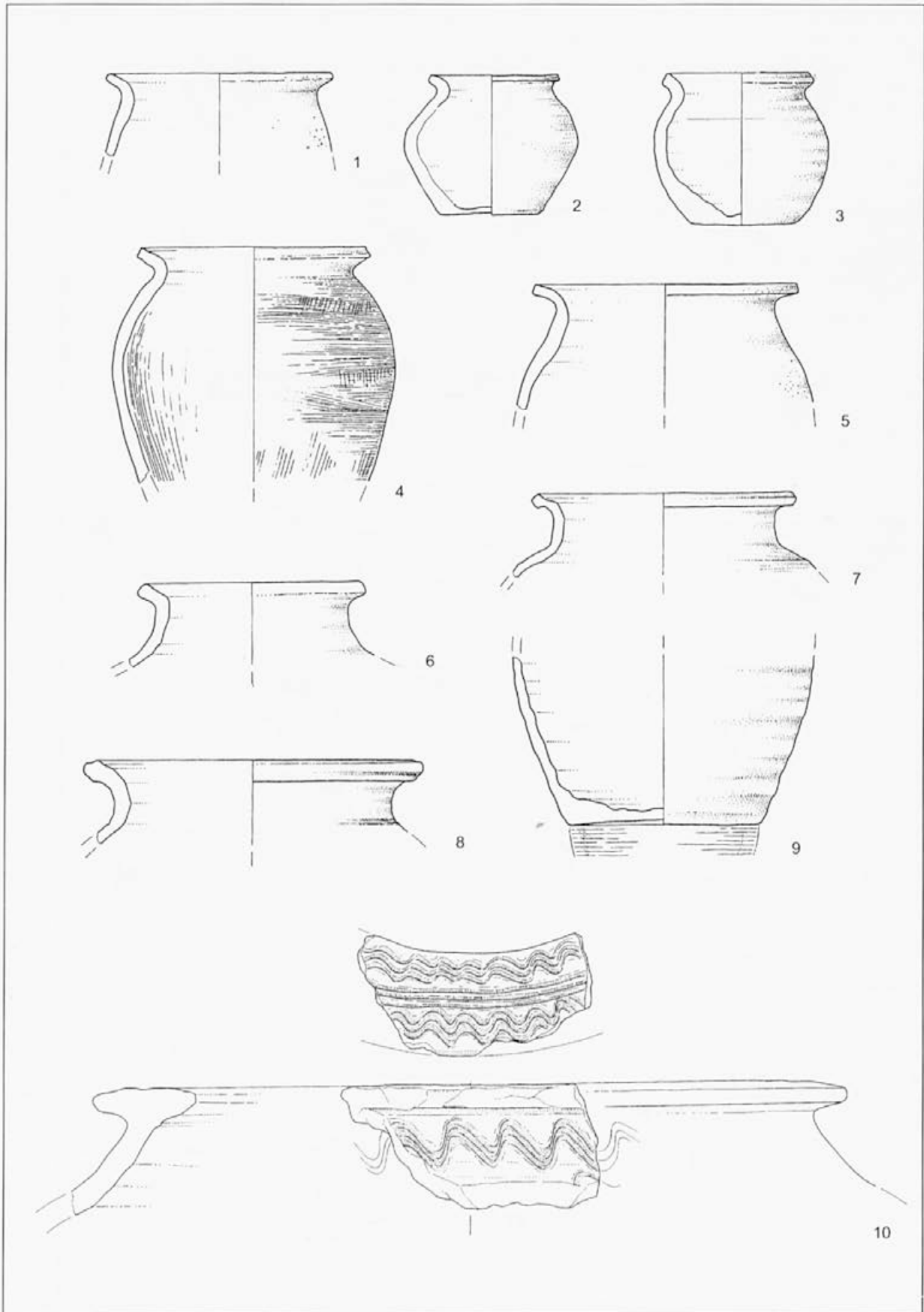
Sl. 81: Gradec pri Prapretnem (po Ciglencečki 1984). M. = 1:3.

Abb. 81: Gradec bei Prapretno (nach Ciglencečki 1984). M. = 1:3

Sl. 82: Gradec pri Prapretnem (po Ciglencečki 1984). M. = 1:3.

Abb. 82: Gradec bei Prapretno (nach Ciglencečki 1984). M. = 1:3.

Sl. 83: Rifnik pri Šentjurju (neobjavljeno). M. = 1:3.

Abb. 83: Rifnik bei Šentjur (unpubliziert). M. = 1:3.

Primerjava ustij loncev pokaže, da so tu analogije za tip 1, 3 in 5. Predvsem je treba poudariti, da na Gradcu prevladuje tip 5, ki ima v posameznih primerkih s Tinja, posebej v stavbah 2 in 4, najboljše, včasih povsem identične analogije. Potrjuje tezo o pozni uporabi tipa 5. Kaže se tudi, da je bil tip 5 na Gradcu mnogo bolj raznolik, saj je tu veliko različic ustij, ki jih je mogoče še nadalje členiti po Bierbrauerjevi razdelitvi ustij loncev (Bierbrauer 1987, 194-200).

Preseneča, da na Gradcu manjkata prav tipa 2 in 4, v katerih smo na Tinju ugotovili največ poznejših, slovansko-dobnih primerov keramike. Kot smo že omenili, na Gradcu doslej tudi med kovinskim gradivom v celoti manjkajo najdbe, mlajše od 6. st. Zaradi zelo majhnega obsega sondiranja na Gradcu v prihodnosti ne izključujemo povsem možnosti pojavitve teh tipov na Gradcu, nedvomno pa bo njihov odstotek mnogo manjši, kot je to slučaj na Tinju.

Glede na manjši obseg izkopavanja na Gradcu je mogoče reči, da so omenjene skupine loncev 1, 3 in 5 v številčnem sorazmerju s podobnimi na Tinju. Pomanjkanje ostalih dveh skupin (tip 2 in 4) lahko nedvomno pripišemo delno neprimerljivo manjšemu obsegu raziskav in predvsem naseljenosti Gradca zgolj v poznoantičnem obdobju. Tako se kaže za poznoantično obdobje presenetljiva podobnost med obema najdiščema in posredno tudi večja povezanost.

Pri skledah je na Gradcu zastopan tip 1, kjer je npr. skleda na *sl. 82: 4* kot zelo redka varianta identična s primerkom s Tinja (*t. 27: 8*). Nadalje je zastopan tip 2 (*sl. 82: 5*) ter tip 3 z obema svojima variantama (*sl. 82: 8-12*). Tako se tudi pri skledah kaže kar največje ujemanje s tinjskim spektrom grobe keramike. Zato bi smeli pomisliti na intenzivne stike med obema najdiščema, morda celo na isto lončarsko delavnico, ki je zalagala obe naselbini.

Groba keramika z drugega najbližjega najdišča **Rifnika** (*sl. 83, 84, 85*) kaže prav tako veliko sorodnosti (Bolta 1981). Pri loncih so prisotni vsi tipi. Primerki tipa 2 in 3 niso zelo značilni, pravzaprav se zdi, da združujejo lastnosti obeh skupin. Za razliko od Gradca pa je tu zastopan tudi tip 4. (Bolta 1981, t. 22: 59, t. 23: 28, t. 24: 51 in 61 itd.). Dobro so zastopani tudi primerki tipa 5, čeprav pri njih ni takšne sorodnosti, kot smo jo opazili pri primerjalnih kosih z Gradca. To je pomemben pokazatelj, saj gre na Rifniku, v nasprotju z Gradcem, za doslej največje izkopeno površine v Sloveniji.

Na Rifniku je tudi dobra analogija za ustje velikega hrambenega lonca z ravnim, trikotno oblikovanim in naj-

Jh. hindeuten, wobei der Schwerpunkt zweifellos auf dem gesamten 6. Jh. liegt.

Wie der Vergleich der Topfränder zeigt, gibt es hier Analogien für Typ 1, 3 und 5. Vor allem muß man hervorheben, daß auf dem Gradec der Typ 5 vorherrschend ist, dessen einzelne Exemplare vom Tinje, besonders in den Gebäuden 2 und 4, die besten, manchmal sogar ganz identische Analogien haben. Sie bestätigen die These von der späten Verwendung des Typs 5. Allem Anschein nach war Typ 5 auf dem Gradec viel mannigfaltiger, denn es gibt hier viele Randvarianten, die man nach Bierbrauers Klassifikation der Topfränder noch weiter unterteilen kann (Bierbrauer 1987, 194-200).

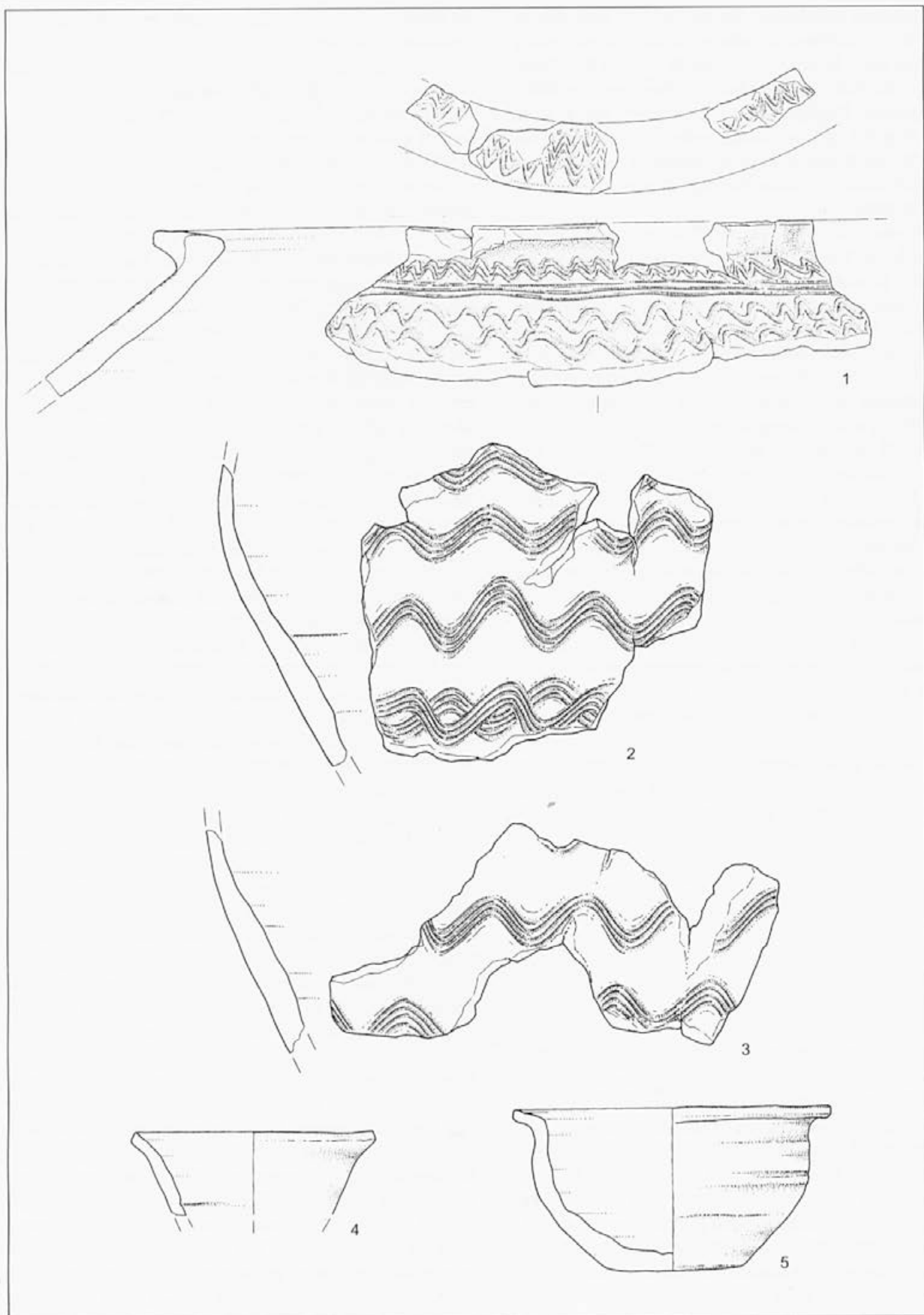
Überraschenderweise fehlen auf dem Gradec gerade die Typen 2 und 4, die auf dem Tinje die meisten späteren, slawenzeitlichen Keramikexemplare darstellen. Wie schon erwähnt, fehlen auf dem Gradec bislang auch unter dem Metallmaterial im ganzen Funde, die nach dem 6. Jh. entstanden sind. Aufgrund des sehr geringen Sondierungsumfangs auf dem Gradec schließen wir in Zukunft die Möglichkeit nicht ganz aus, daß diese Typen auch auf dem Gradec vorkommen, zweifellos wird aber ihr Anteil geringer sein, als es auf dem Tinje der Fall ist.

Im Hinblick auf den kleineren Grabungsumfang auf dem Gradec kann man behaupten, daß die besagten drei Topfgruppen in gleichem Verhältnis mit ähnlichen auf dem Tinje stehen. Das Fehlen der beiden anderen Gruppen (Typ 2 und 4) kann man ohne Zweifel dem unvergleichlich geringeren Forschungsumfang und vor allem der Besiedlung vom Gradec nur in der Spätantike zuschreiben. So zeigt sich für die Spätantike eine überraschende Ähnlichkeit zwischen den beiden Fundorten und indirekt auch eine größere Verbindung.

Bei den Schüsseln ist auf dem Gradec Typ 1 vertreten, wo beispielsweise die Schüssel (*Abb. 82: 4*) als sehr seltene Variante mit einem Exemplar vom Tinje (*Taf. 27: 8*) identisch ist. Ferner sind Typ 2 (*Abb. 82: 5*) und Typ 3 mit seinen beiden Varianten vertreten (*Abb. 82: 8-12*). So zeigt sich auch bei den Schüsseln die größtmögliche Übereinstimmung mit dem Spektrum der Grobkeramik vom Tinje. Deswegen sind intensivere Kontakte zwischen den beiden Fundorten zu vermuten, vielleicht sogar dieselbe Töpferei, die beide Siedlungen belieferte.

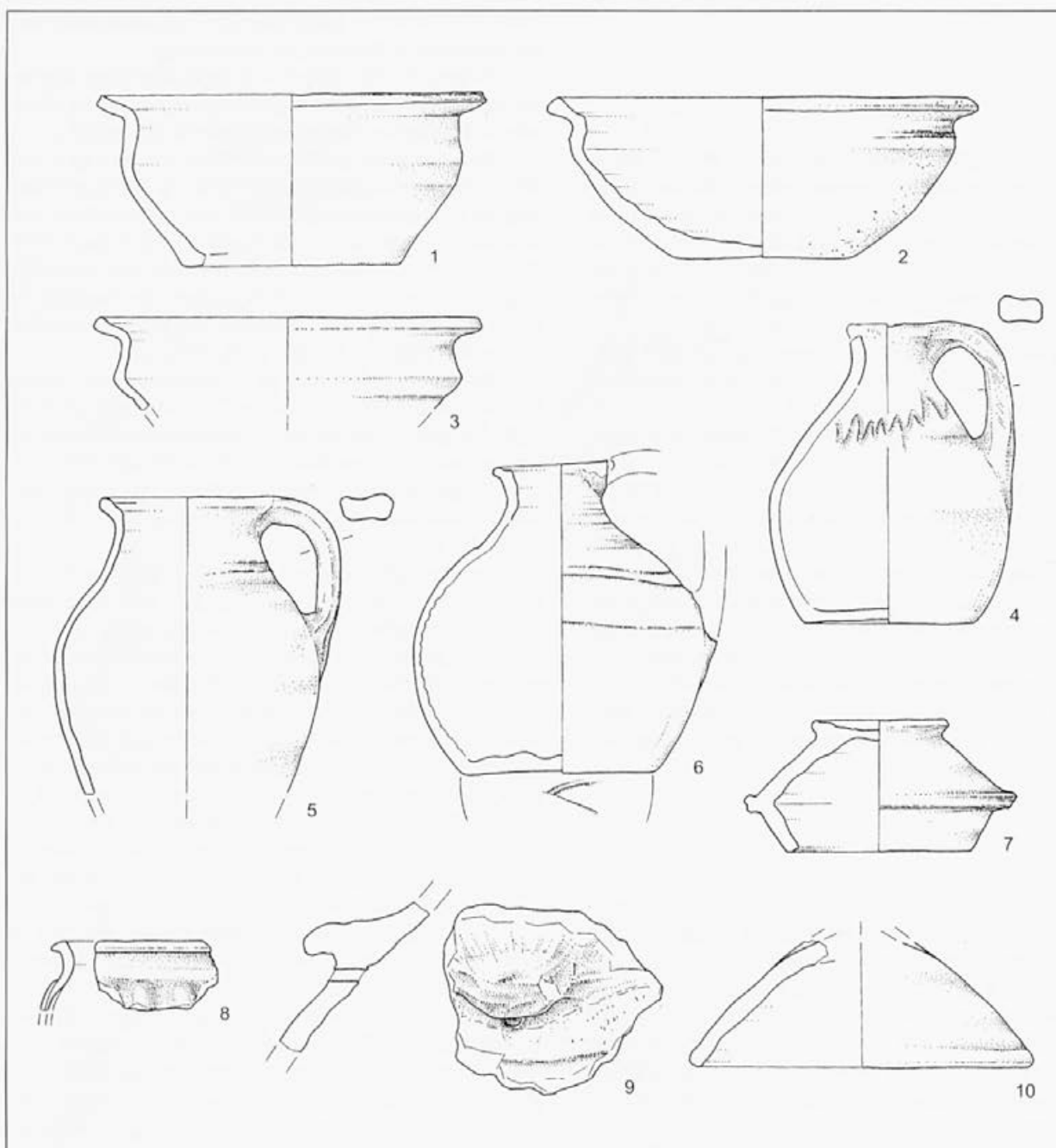
Die Grobkeramik vom anderen nächstgelegenen Fundort **Rifnik** (*Abb. 83, 84, 85*) zeigt desgleichen eine große Ähnlichkeit auf (Bolta 1981). Bei den Töpfen sind alle Typen vorhanden. Die Exemplare des Typs 2 und 3 sind nicht sehr charakteristisch, eigentlich scheinen sie die Merkmale beider Gruppen zu vereinen. Im Unterschied zum Gradec ist hier auch Typ 4 vertreten (Bolta 1981, Taf. 22: 59; 23: 28; 24: 51 und 61 usw.). Gut vertreten sind auch die Exemplare vom Typ 5, obwohl es bei ihnen keine so große Ähnlichkeit gibt wie wir sie bei den Vergleichsstücken vom Gradec beobachtet haben. Das ist ein wichtiger Indikator, denn es handelt sich auf dem Rifnik, im Unterschied zum Gradec, um die bislang größte freigelegte Fläche in Slowenien.

Sl. 84: Rifnik pri Šentjurju (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 84: Rifnik bei Šentjur (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 85: Rifnik pri Šentjurju (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 85: Rifnik bei Šentjur (unpubliziert). M. = 1:3

večkrat z valovnico okrašenim ustjem (Bolta 1981, t. 19: 84, 85, t. 20: 48) (sl. 83: 10; 84: 1).

Na Rifniku je nekaj skled tipa 2, posebej z močno uvihanim ustjem (Bolta 1981, t. 24: 68, 69, 71, 72, t. 26: 88). Veliko podobnost je mogoče opaziti pri skledah tipa 3, kjer je na Rifniku dobro zastopana druga varianta (sl. 85: 1,2,3), ki je sicer med skledami drugod najbolj redka.

Glede na številne podobne tipe, bi kazale najdbe z Rifnika na močne zveze s Tinjem oziroma na delno trgovanje z lončarskimi izdelki.

Auf dem Rifnik gibt es auch eine gute Analogie für die Ränder des großen Vorratsgefäßes mit geradem, dreiförmig geformtem und größtenteils mit Wellenlinien verziertem Rand (Bolta 1981, Taf. 19: 84, 85, Taf. 20: 48) (Abb. 83: 10; 84: 1).

Auf dem Rifnik sind einige Schüsseln vom Typ 2 vorhanden, besonders mit stark umgeschlagenem Rand (Bolta 1981, Taf. 24: 68, 69, 71, 72, Taf. 26: 88). Eine große Ähnlichkeit kann man bei den Schüsseln vom Typ 3 erkennen, wovon auf dem Rifnik die zweite Variante

Ajdovski gradec nad Vranjem (sl. 86, 87, 88) je eno najbolj raziskanih poznoantičnih najdišč na vzhodnoalpskem območju in nudi pestro paleto različnih tipov grobe keramike (Petru, Ulbert 1975; Knific 1979). Objavljene najdbe iz dveh hiš v zgornjem delu naselbine predstavljajo izbor tipičnega gradiva, ki ga dopolnjujejo delno kasneje najdeni primerki (Knific 1994, 219).

Pri loncih prevladuje tip 3, pogost je tudi tip 5. Značilnost Ajdovskega gradca so veliki trebušasti lonci s kratkim, izvihanim ustjem (Knific 1979, 138-141).

Nekaj primerkov predstavlja tudi tinjski tip 1, ki pa kaže, da se je tu razvijal še dalje (sl. 86: 1-4).

Pri skledah so enakomerno zastopani vsi trije tinjski tipi, pri tipu 3 pa – kar je med primerjalnim gradivom redko – obe varianti (sl. 88: 4-7). Večjo sorodnost je opaziti zlasti pri primerkih skled, ki sodijo na obeh najdiščih v pozno obdobje naselitve, saj so bile tudi na Vranju povsod ohranjene celovito in uporabljane ob koncu obstoja naselbine. Posebej dobro ohranjeni primerki skled (sl. 88: 4, 5), ki sta po formi povsem sorodni primeroma na Tinju (t. 30: 6, 7) dokazujejo, da gre za posode, ki so bile v uporabi ob koncu 6. st., ko so prebivalci v naglici zapustili naselbino.

Z najdišča **Svete gore nad Bistrico ob Sotli** (sl. 89) je v doslej majhnem izboru izkopanega gradiva opaziti lonce tipa 2, 3 in 4 ter analogije za prva dva tipa skled (Korošec 1974; Korošec 1978). Vendar se zdi, da je izbor gradiva premajhen, da bi bila primerjava uspešna. Kljub temu je sorodnost keramičnega spektra precejšnja, kar je pričakovano glede na bližino obeh postojank. Ob tem je na Svetih gorah ponovno potrebno poudariti povsem sorodno lego in podobno leseno gradnjo večine stavb (Ciglencečki 1992, 67-70).

Na **Vipoti pri Pečovniku** (sl. 90) je bil v majhnih sondah pridobljen le skromen izbor posod (Ciglencečki, Pirkmajer 1987). Kljub temu je opaziti fragmente loncev tipa 2, 4 in 5. Edina poznana skleda (sl. 90: 14) se še najbolj približuje prvi varianti tipa 3.

Na **Gradišču na Zbelovski gori** (sl. 91, 92) so bila doslej izvedena le manjša sondiranja, vendar številne kovinske najdbe uvrščajo najdišče v poznorimsko obdobje in zgodnji srednji vek (Pirkmajer 1986; Ciglencečki 1992a, 81-85). Prav slovanskodobna poselitve se glede na kovinske najdbe kaže kot posebej močna. Med lonci se pojav-

(Abb. 85: 1,2,3), die sonst unter den Schüsseln anderswo am seltensten vorkommt, gut vertreten ist.

Angesichts der zahlreichen ähnlichen Typen dürften die Funde vom Rifnik auf enge Beziehungen mit dem Tinje oder auf partiellen Handel mit Töpferwaren hindeuten.

Der Ajdovski gradec oberhalb von Vranje (Abb. 86, 87, 88) ist eines der besterforschten spätantiken Fundorte im Ostalpenraum und bietet eine bunte Palette verschiedener Typen der Grobkeramik (Petru, Ulbert 1975; Knific 1979). Die veröffentlichten Funde aus zwei Häusern im oberen Teil der Siedlung stellen eine Auswahl des typischen Materials dar, das zum Teil später gefundene Exemplare ergänzen (Knific 1994, 219).

Bei den Töpfen ist Typ 3 vorherrschend, häufig kommt auch Typ 5 vor. Ein Charakteristikum vom Ajdovski gradec sind die großen bauchförmigen Töpfe mit kurzem, ausladendem Rand (Knific 1979, 138-141).

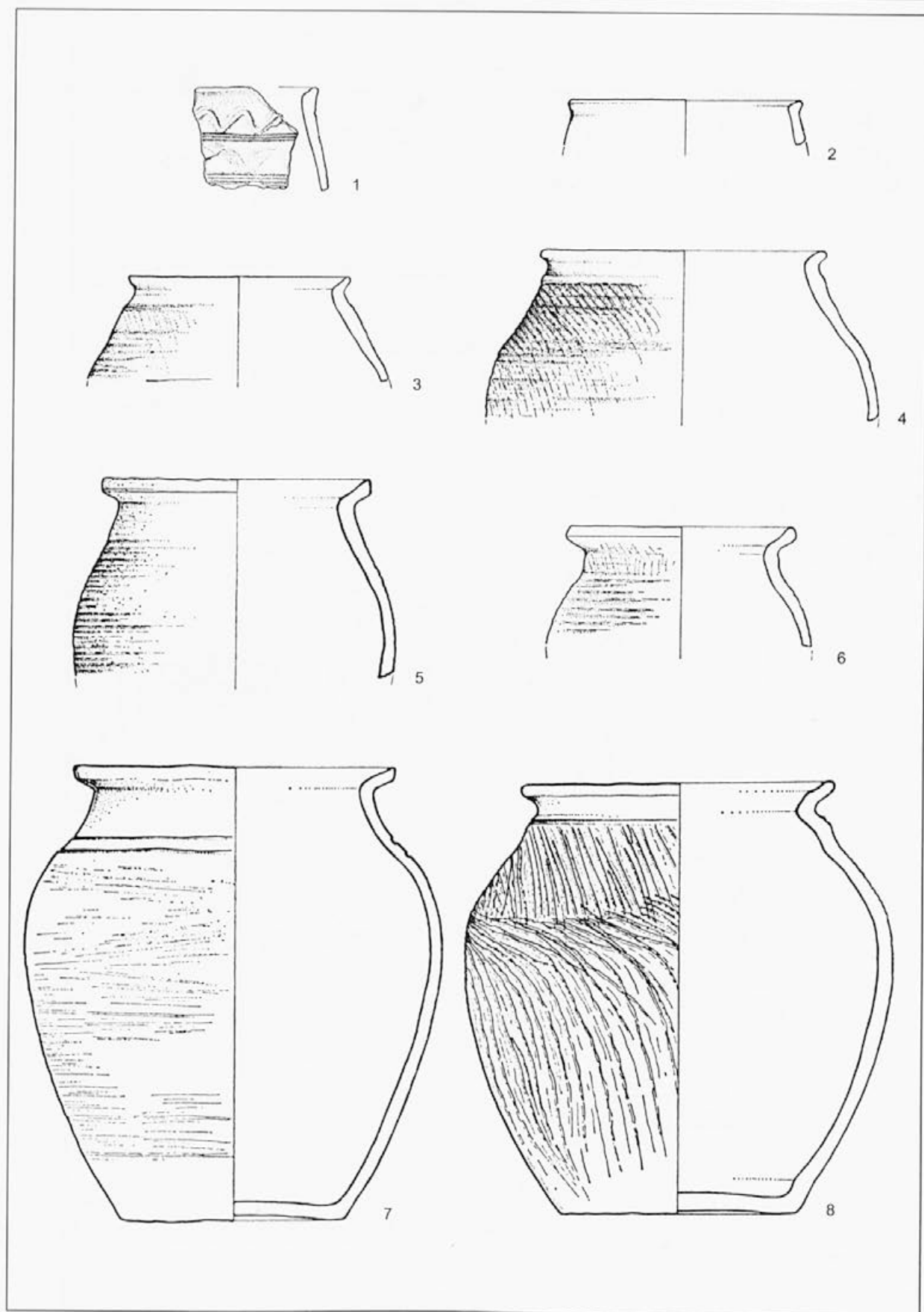
Einige Exemplare stellen auch den Typ 1 vom Tinje dar, der sich allem Anschein nach hier weiterentwickelte (Abb. 86: 1-4).

Bei den Schüsseln sind alle drei Typen vom Tinje gleichmäßig vertreten, bei Typ 3 – was unter dem Vergleichsmaterial selten ist – beide Varianten (Abb. 88: 4-7). Eine größere Ähnlichkeit ist vor allem bei den Schüsseln zu beobachten, die in beiden Fundorten in die späte Besiedlungsphase gehören, denn sie waren auch auf dem Vranje größtenteils vollständig erhalten und wurden am Ende des Bestehens der Siedlung benutzt. Besonders die gut erhaltenen Exemplare der Schüsseln (Abb. 88: 4,5), die der Form nach den Exemplaren auf Taf. 30: 6 und 7 vom Tinje ähnlich sind, bezeugen, daß es sich um Gefäße handelt, die Ende des 6. Jh. benutzt wurden, als die Bewohner in aller Eile die Siedlung verließen.

«Vom Fundort **Svete gore oberhalb von Bistrica ob Sotli** (Abb. 89) sind in dem in bisher geringer Auswahl ausgegrabenen Material Töpfe vom Typ 2, 3 und 4 sowie Analogien für die ersten beiden Schüsseltypen zu beobachten (Korošec 1974; Korošec 1978). Jedoch scheint diese Auswahl zu klein zu sein, um einen erfolgreichen Vergleich zu gewährleisten. Dennoch ist die Ähnlichkeit des Keramikspektrums ziemlich groß, was im Hinblick auf die Nähe beider Anlagen zu erwarten ist. Hierbei muß man die ganz ähnliche Lage auf den Svete gore und den ähnlichen Holzbau des Großteils der Gebäude erneut hervorheben (Ciglencečki 1992, 67-70).

Auf der **Vipota bei Pečovnik** (Abb. 90) hat man in den kleinen Schnitten nur eine bescheidene Auswahl von Gefäßen erhalten (Ciglencečki, Pirkmajer 1987). Dennoch kann man Fragmente von Töpfen des Typs 2, 4 und 5 beobachten. Die einzig bekannte Schüssel (Abb. 90: 14) ähnelt am ehesten der ersten Variante vom Typ 3.

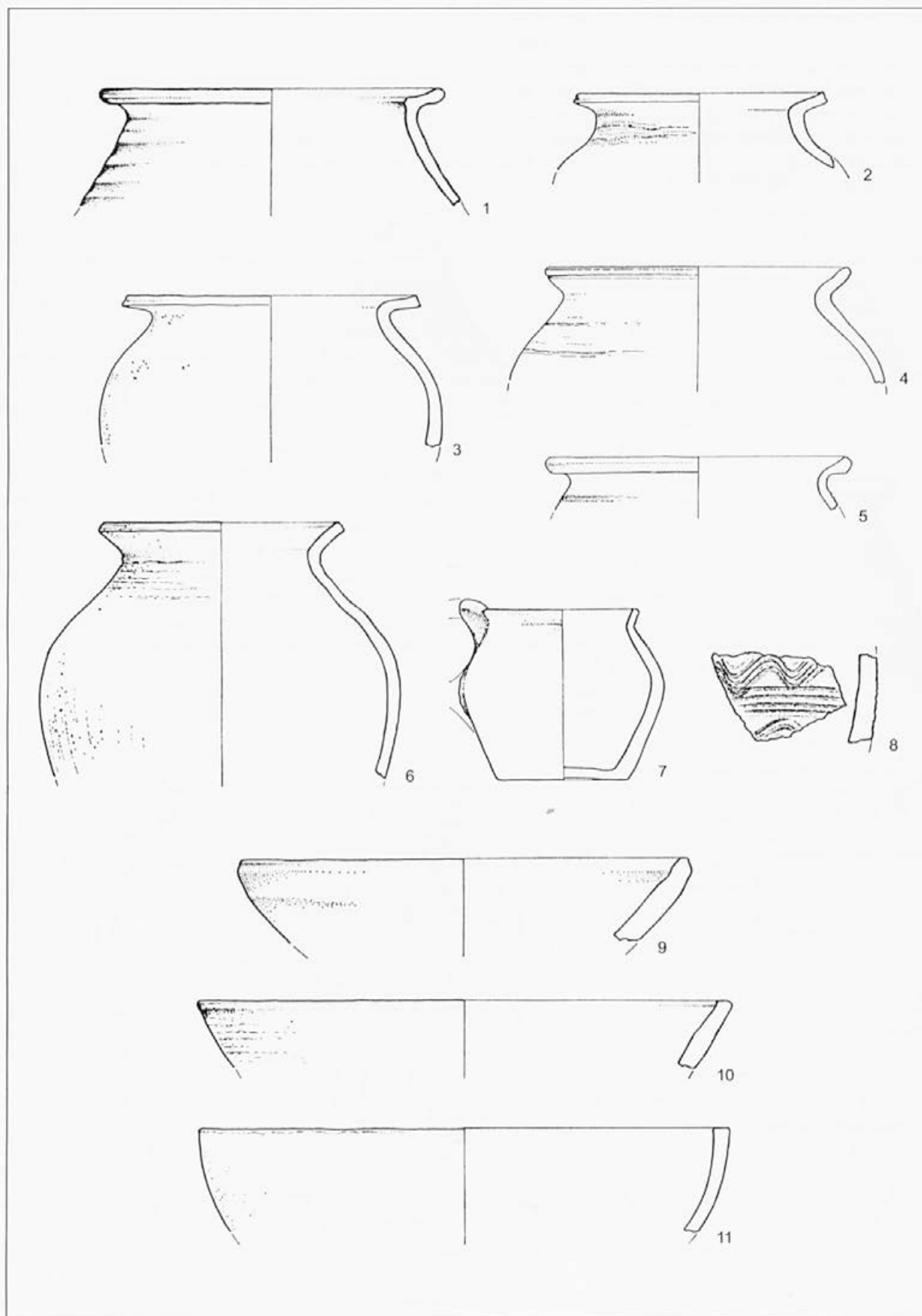
Im **Gradišče auf der Zbelovska gora** (Abb. 91, 92) wurden bislang nur kleinere Sondierungen vorgenommen, jedoch ordnen die zahlreichen Metallfunde den Fundort in die spätrömische Zeit und das frühe Mittelalter (Pirkmajer 1986; Ciglencečki 1992a, 81-85). Gerade die späte Besiedlung zeigt sich, den Metallfunden nach zu

Sl. 86: Ajdovski Gradec nad Vranjem (po Knific 1979). M. = 1:3

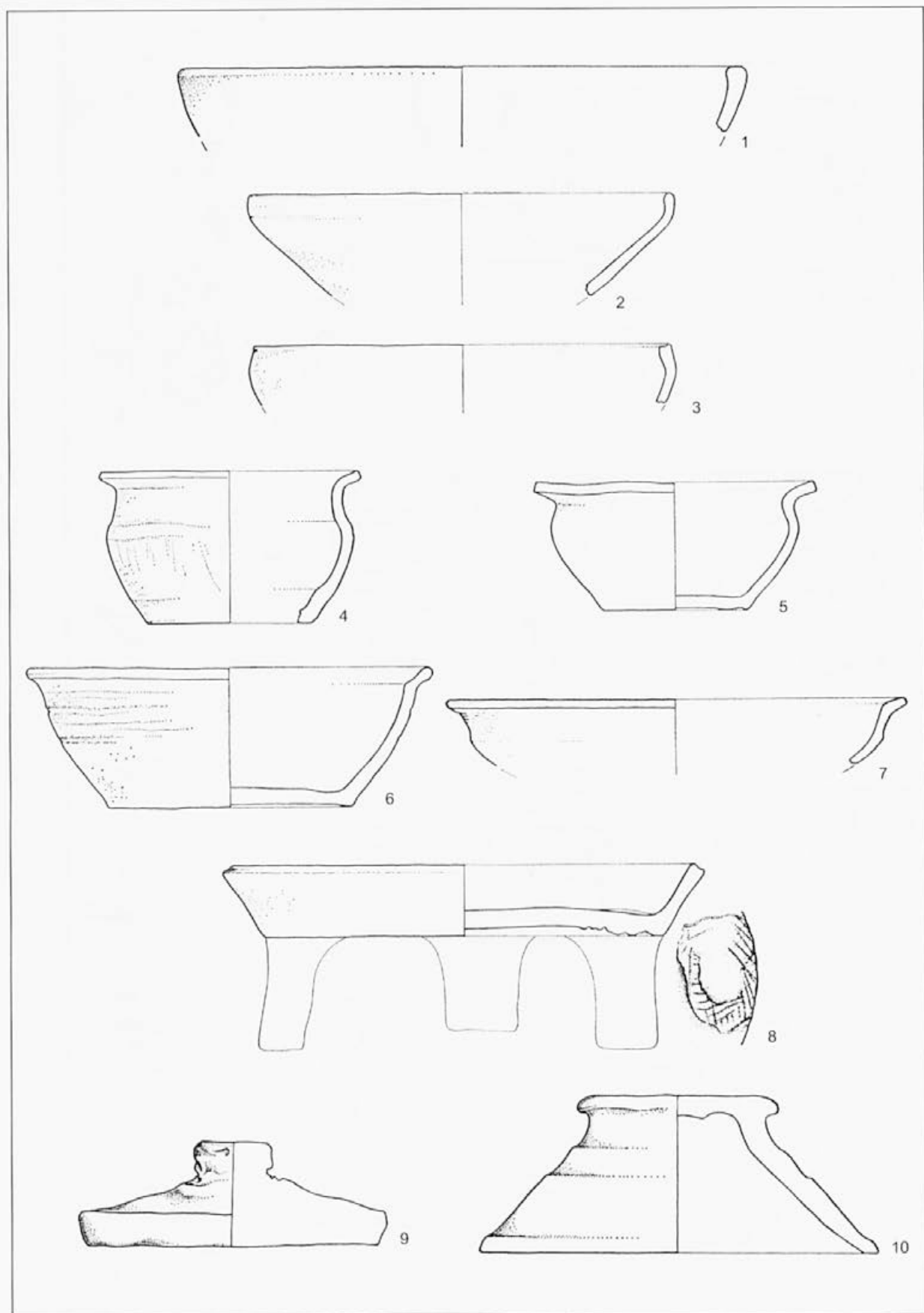
Abb. 86: Ajdovski Gradec oberhalb von Vranje (nach Knific 1979). M. = 1:3

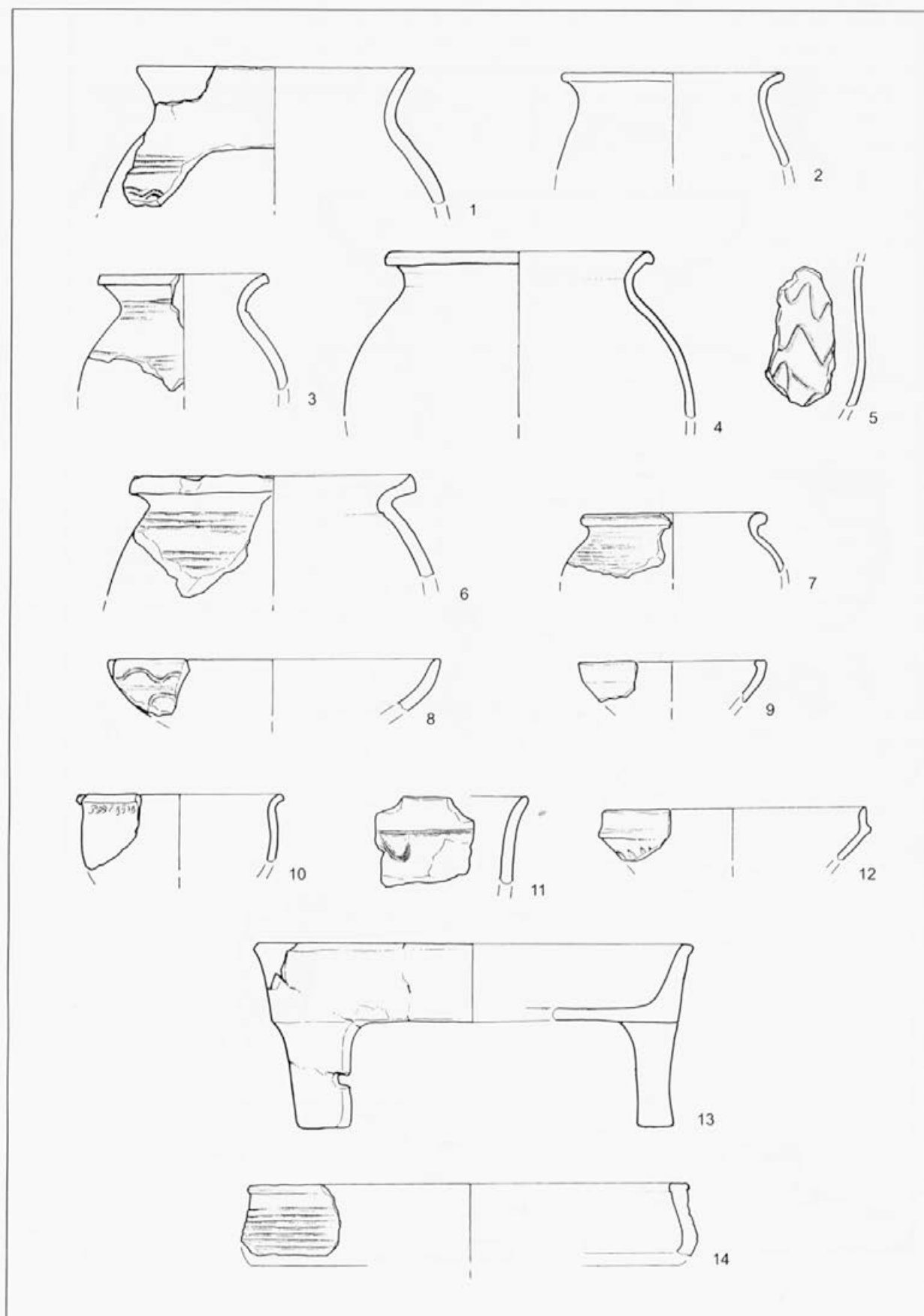
Sl. 87: Ajdovski Gradec nad Vranjem (po Knific 1979). M. = 1:3

Abb. 87: Ajdovski Gradec oberhalb von Vranje (nach Knific 1979). M. = 1:3

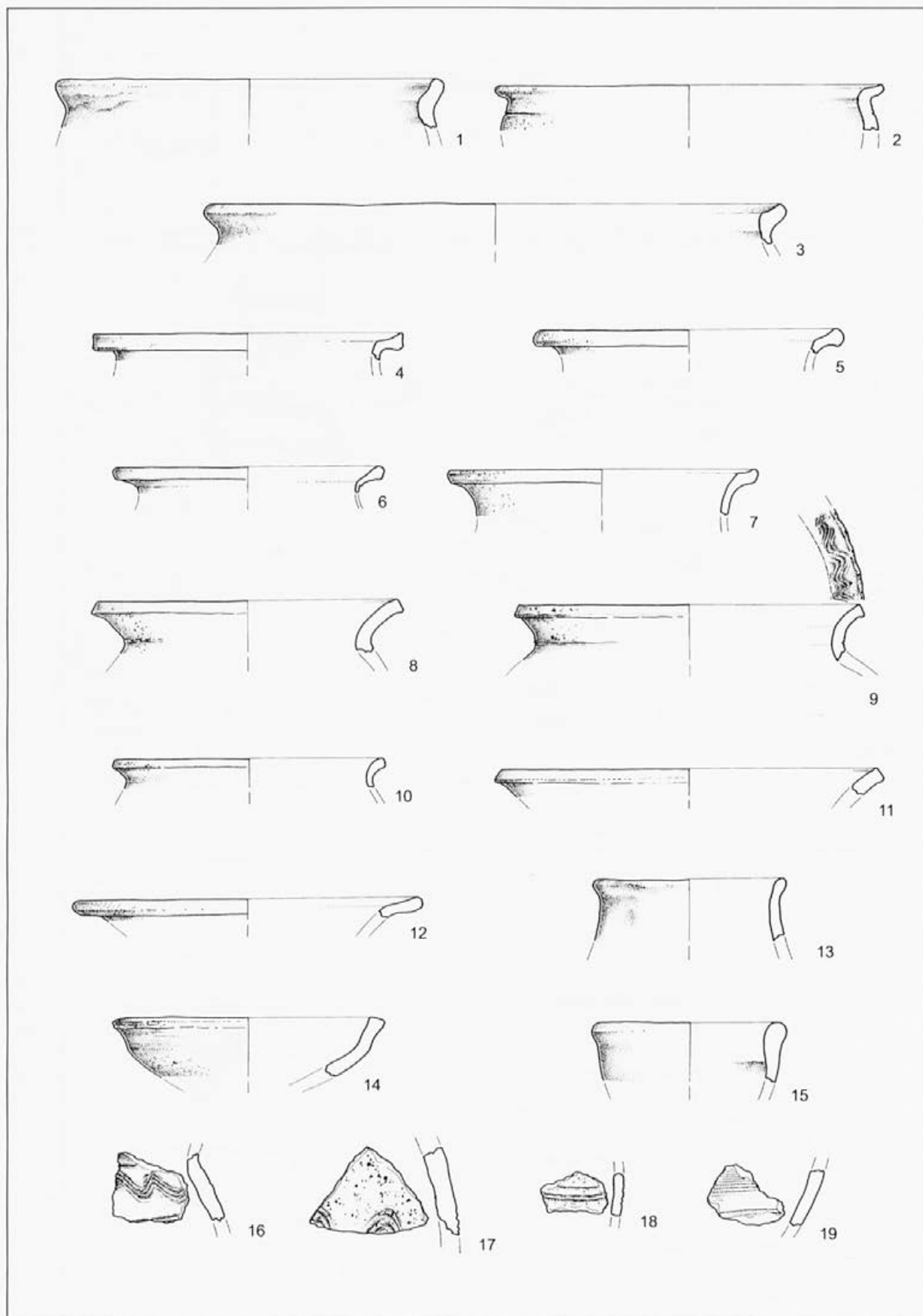
Sl. 88: Ajdovski Gradec nad Vranjem (po Knific 1979). M. 1, 9, 10 = 1:2; 2-8 = 1:3

Abb. 88: Ajdovski Gradec oberhalb von Vranje (nach Knific 1979). M. 1, 9, 10 = 1:2; 2-8 = 1:3

Sl. 89: Svete gore nad Bistrico ob Sotli (po P. Korošec in J. Korošec ml. 1978). M. = 1:3

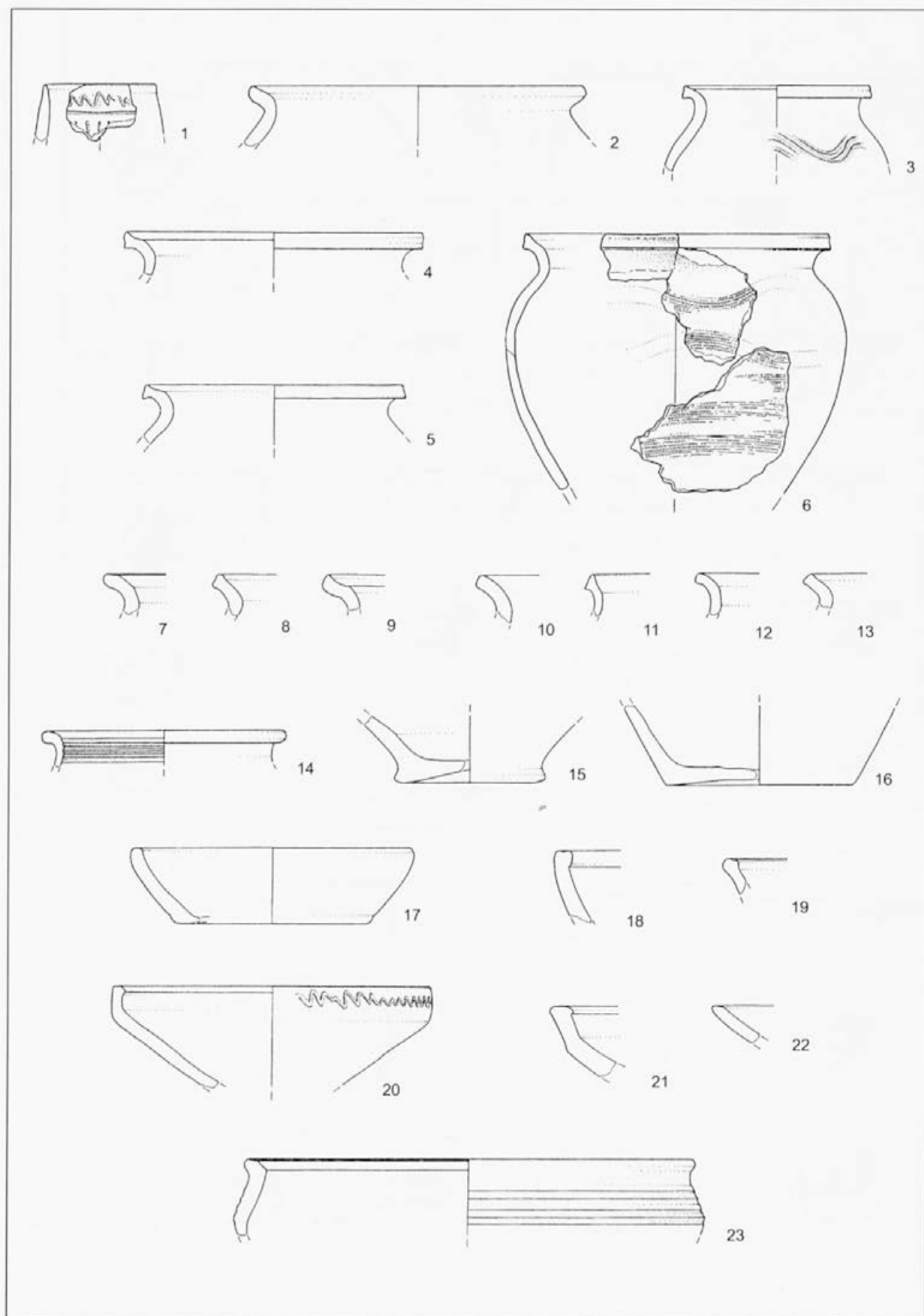
Abb. 89: Svete gore oberhalb von Bistrice ob Sotli (nach P. Korošec und J. Korošec jr. 1979). M. = 1:3

Sl. 90: Vipota nad Pečovnikom (po Ciglencečki, Pirkmajer 1987). M. = 1:3

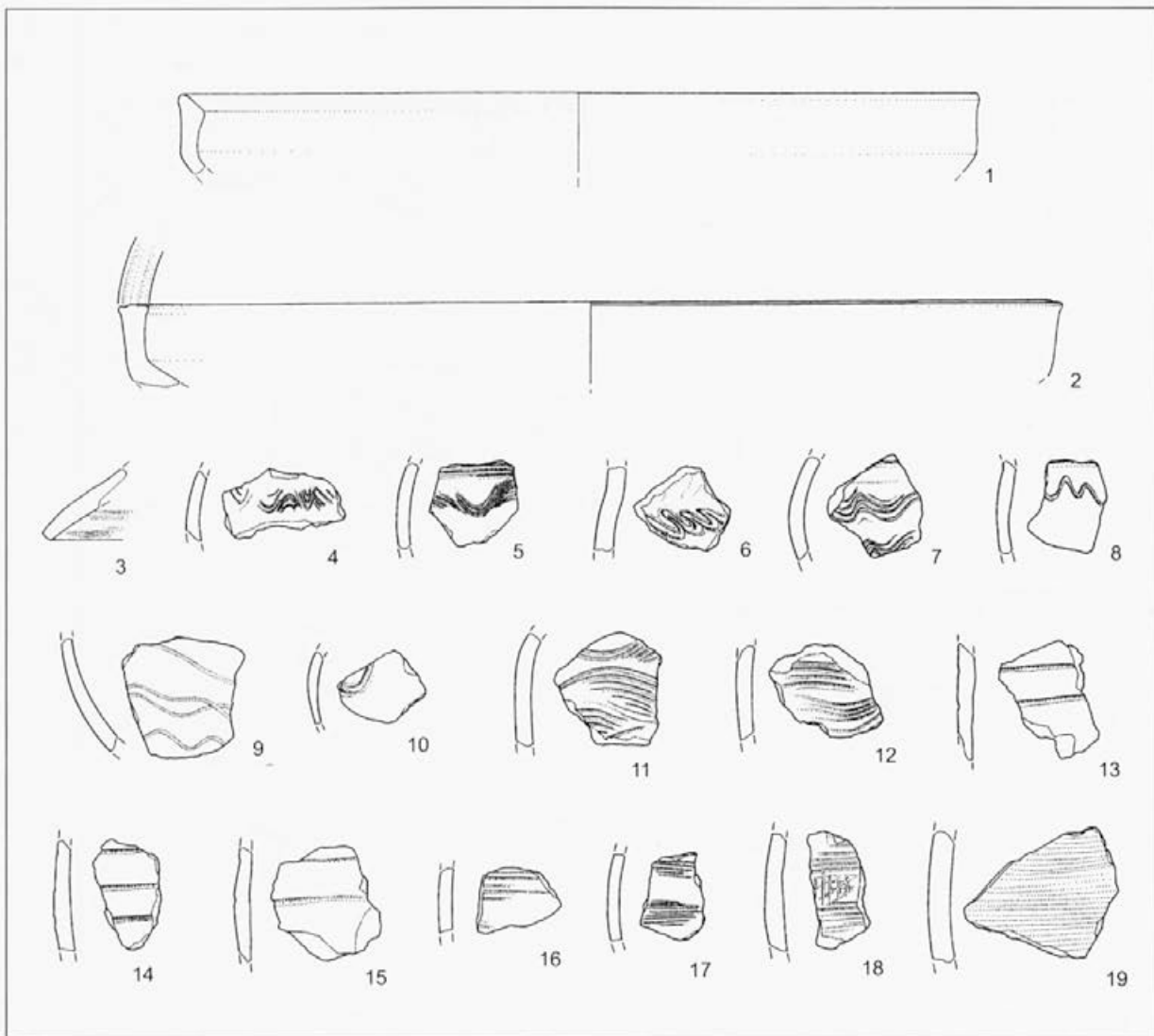
Abb. 90: Vipota oberhalb von Pečovnik (nach Ciglencečki, Pirkmajer 1987). M. = 1:3

Sl. 91: Gradišče na Zbelovski gori (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 91: Gradišče auf der Zbelovska gora (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 92: Gradišče na Zbelovski gori (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 92: Gradišče auf der Zbelovska gora (unpubliziert). M. = 1:3

ljajo tipi 1, 2, 4 in primerki, podobni tipu 5, z nekoliko krajšim vratom. Pri skledah sta opazna prva dva tipa in skleda, ki se približuje tipu 3. Okras sestoji iz vzporednih razpotegnjenih valovnic z majhno amplitudo, opaziti pa je tudi večje število povsem nepravilno oblikovanih valovnic.

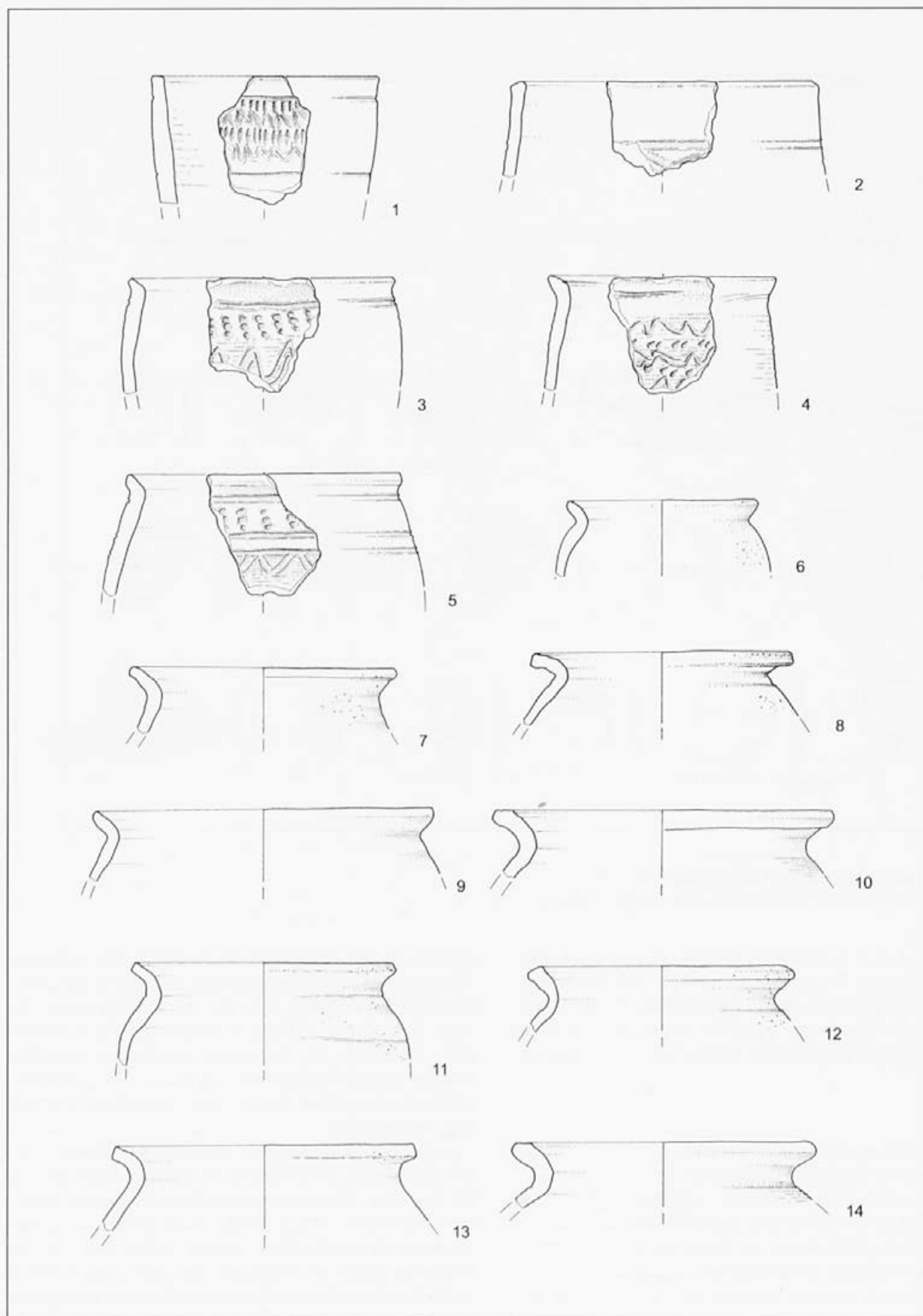
Na **Brinjevi gori nad Zrečami** (sl. 93 – 96) so bila opravljena sistematska raziskovanja, pri katerih so našli množico grobe keramike (Pahič 1980; Pahič 1981; Pahič 1990). Žal je ta objavljena v majhnem izboru, vendar so na razpolago profili loncev in skled, kar omogoča dober vpogled v bogastvo grobe keramike na najdišču.

Pri loncih je dobro zastopan tip 1 (sl. 93: 3-5), podobni obliki pa imata še dva sorodna lonca brez izraziteje izvihanih ustij (sl. 93: 1,2)). Precej je tudi loncev tipov 2, 3 in 4, medtem ko bolj izražene oblike tipa 5 ni videti.

urteilen, als besonders stark. Unter den Töpfen treten die Typen 1, 2, 4 und Exemplare auf, die Typ 5 mit etwas kürzerem Hals ähnlich sind. Bei den Schüsseln sind die ersten zwei Typen und eine Schüssel, die Typ 3 ähnlich sieht, erkennbar. Die Verzierung besteht aus parallelen langgestreckten Wellenlinien mit kleiner Amplitude, es gibt auch eine größere Anzahl ganz unregelmäßig gestalteter Wellenlinien.

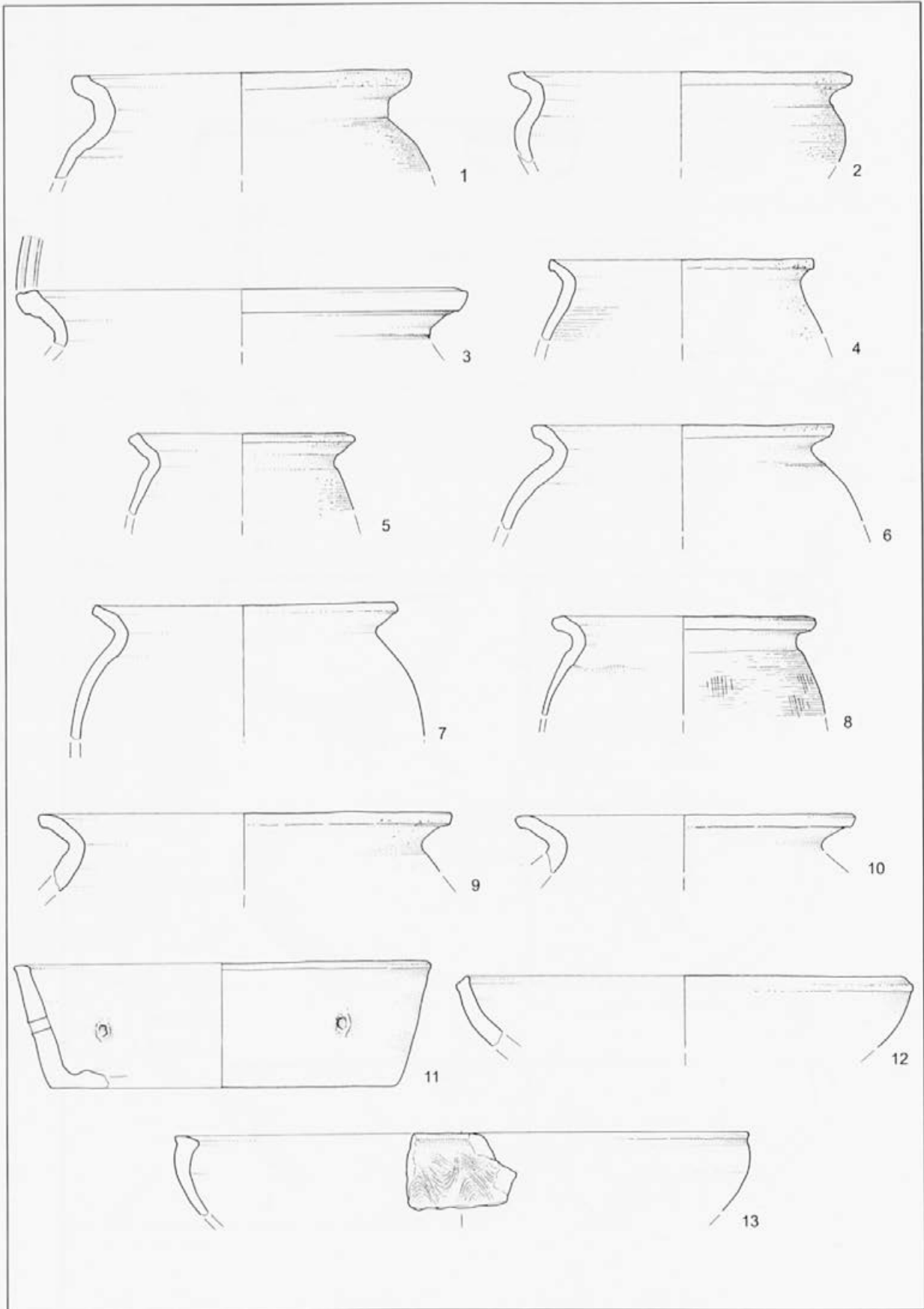
Auf der **Brinjeva gora oberhalb von Zreče** (Abb. 93 - 96) wurden systematische Grabungen durchgeführt, wo man eine Menge Grobkeramik gefunden hat (Pahič 1980; Pahič 1981; Pahič 1990). Leider ist sie nur in geringer Auswahl veröffentlicht, jedoch verfügt man über die Profile der Töpfe und Schüsseln, was einen guten Einblick in den Reichtum der Grobkeramik im Fundort ermöglicht.

Bei den Töpfen ist Typ 1 (Abb. 93: 3-5) gut vertreten, ähnliche Formen haben noch zwei vergleichbare Töpfe ohne ausgeprägten ausladenden Rand (Abb. 93: 1,2). Es

Sl. 93: Brinjeva gora nad Zrečami (neobjavljeno). M. = 1:3

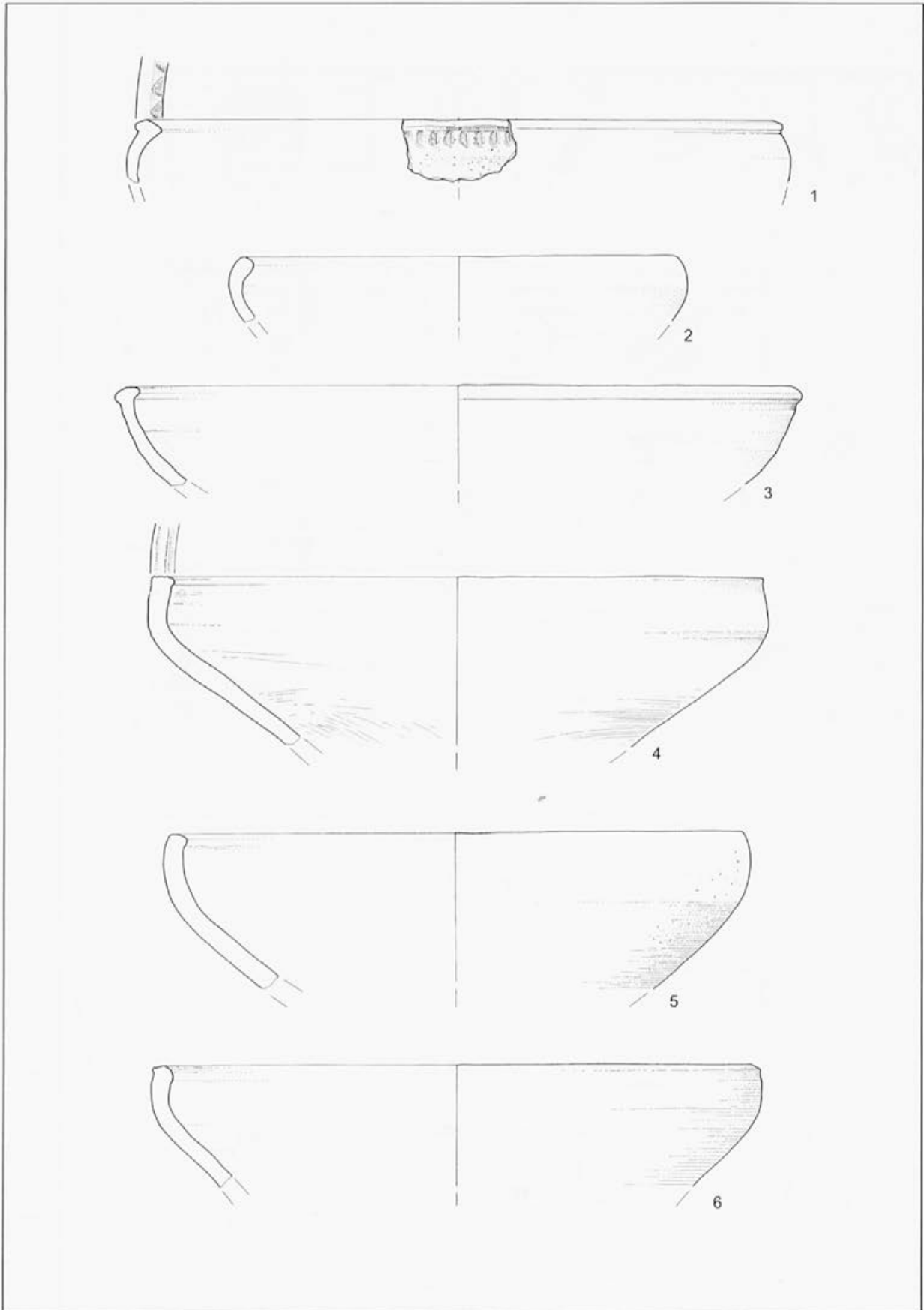
Abb. 93: Brinjeva gora oberhalb von Zreče (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 94: Brinjeva gora nad Zrečami (neobjavljeno). M. = 1:3

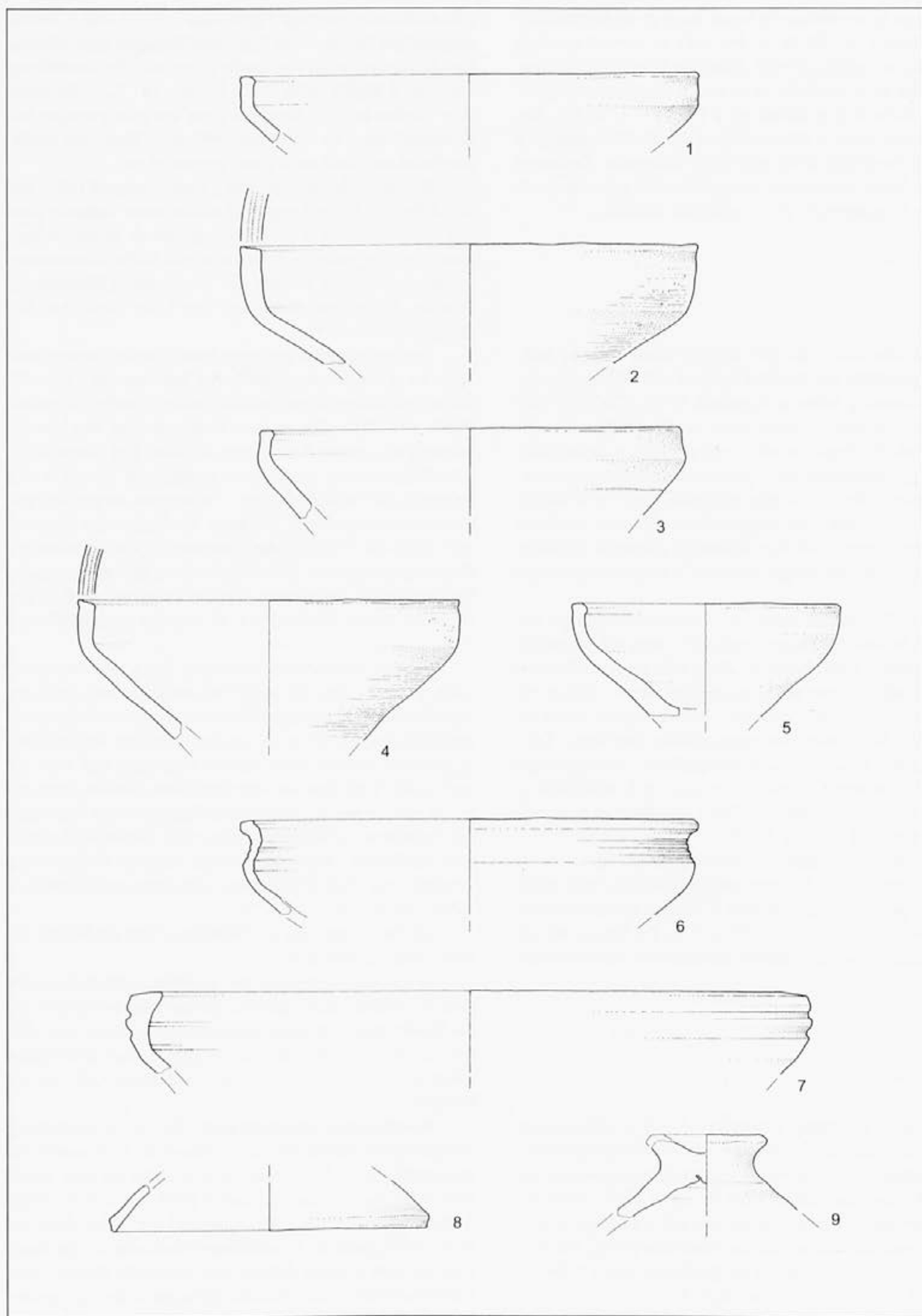
Abb. 94: Brinjeva gora oberhalb von Zreče (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 95: Brinjeva gora nad Zrečami (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 95: Brinjeva gora oberhalb von Zreče (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 96: Brinjeva gora nad Zrečami (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 96: Brinjeva gora oberhalb von Zreče (unpubliziert). M. = 1:3

Pojavlja se tudi poseben tip lonca, ki se približuje oblikovanosti tipa 5 (*sl. 93: 14; sl. 94: 1,2*), ki je med lonci na Brinjevi gori najštevilčnejši. Značilno je nekoliko odebeljeno ustje, ki je izvihano in na koncu obrnjeno navzgor.

Pri skledah prevladuje tip 2 (*sl. 94: 13; sl. 95*). Pojavlja se tudi že prva varianta tipa 3 (*sl. 96: 6*), vendar je v razmerju do drugih skled zelo slabo zastopana. Zanimivo je, da se okras (valovnica, jamice, žlebiči) pojavlja predvsem na 1. tipu loncev in na nekaterih skledah.

Nekoliko bolj oddaljeni severni sosed Tinja je **Ančnikovo gradišče pri Jurišni vasi** (*sl. 97, 98*) na jugovzhodnih obronkih Pohorja (Strmčnik 1997, 272-278). Najdišči sta ob jasnem vremenu kljub veliki oddaljenosti vidni. Kronološki okvir Ančnikovega gradišča je dokaj ozko omejen in predstavlja zato – posebej zaradi dobre raziskavnosti – pomembno analogijo za tinjsko gradivo. Časovni razpon, ki ga dobro nakazujejo novci, bronasti predmeti in stekleni kozarci, afriška sigilata in glazirano posodje, zaobjema predvsem drugo polovico 4. st in prvo polovico 5. st.

Pri oblikovanosti loncev povsem prevladuje tip 1 (*sl. 97: 1-7*), ki smo ga drugod zasledili v sorazmerno majhnem odstotku. Pomembno je, da je bilo na Ančnikovem gradišču odkritih kar nekaj takšnih primerov, od katerih so nekateri zelo dobro ohranjeni in dokazujejo, da so jih uporabljali še v končni fazi poznorimske nasebine. Tako se kažejo kot posebna značilnost gradiva z Ančnikovega gradišča. Med lonci je zaslediti še tipa 3 in 4, od katerih so mnogi okrašeni z valovnico. Tipu 5 se približuje le en primer (Strmčnik 1997, t. 6: 15).

V oblikovanju skled je opaziti prva dva tipa.

V sicer enoviti kulturni plasti se kažejo tudi znaki poznejše poselitve, ki jo za zdaj le analiza keramike uvršča v slovansko obdobje (*sl. 98: 4-5, 7*). Pri tem se zdi, da gre za ponovno uporabo že v poznorimskem obdobju opuščениh stavb.

Kuzelin pri Donji Glavnici (*sl. 99*) je edino doslej sistematično raziskano višinsko poznoantično najdišče v kontinentalnem delu Hrvaške in ponuja zelo sorodno sliko kot Jurišna vas (Sokol 1994 in Sokol 1998). Pomembno je predvsem zaradi bližine, saj leži v pogorju sosednje Medvednice. Naselbino na Kuzelinu uvršča številno bronasto in železno gradivo ter predvsem novci v čas od druge pol. 3. st. pa vse do začetkov 5. st.

Med lonci izstopa – podobno kot na Ančnikovem gradišču – tip 1 (*sl. 99: 1-3*). V majhnem izboru keramičnega

gibt auch ziemlich viele Töpfe vom Typ 2, 3 und 4, besser ausgeprägte Formen vom Typ 5 sind dagegen nicht erkennbar. Es kommt auch ein Topftyp vor, der der Gestaltung von Typ 5 ähnelt (*Abb. 93: 14; Abb. 94: 1,2*), der unter den Töpfen auf der Brinjeva gora am zahlreichsten ist. Kennzeichnend ist ein etwas verdickter Rand, der ausladend und am Ende nach oben gewendet ist.

Bei den Schüsseln ist Typ 2 vorherrschend (*Abb. 94: 13; Abb. 95*). Es tritt auch schon die erste Variante vom Typ 3 (*Abb. 96: 6*) in Erscheinung, jedoch ist sie im Vergleich zu den anderen Schüsseln sehr schlecht vertreten. Interessanterweise kommt die Verzierung (Wellenlinie, Gruben, Rillen) vor allem auf Typ 1 der Töpfe und bei einigen Schüsseln vor.

Der etwas weiter entfernte benachbarte Fundort vom Tinje ist **Ančnikovo gradišče bei Jurišna vas** (*Abb. 97, 98*) in den südöstlichen Ausläufern des Pohorje (Strmčnik 1997, 272-278). Die beiden Fundorte sind bei klarem Wetter trotz großer Entfernung sichtbar. Der chronologische Rahmen von Ančnikovo gradišče ist ziemlich eng begrenzt und stellt deswegen – besonders wegen der guten Erforschung – eine wichtige Analogie zum Material vom Tinje dar. Die zeitliche Spannweite, die die Münzen, Bronzegegenstände und Glasbecher, die afrikanische Sigillata und die glasierten Gefäße andeuten, umfaßt vor allem die zweite Hälfte des 4. Jh. und die erste Hälfte des 5. Jh.

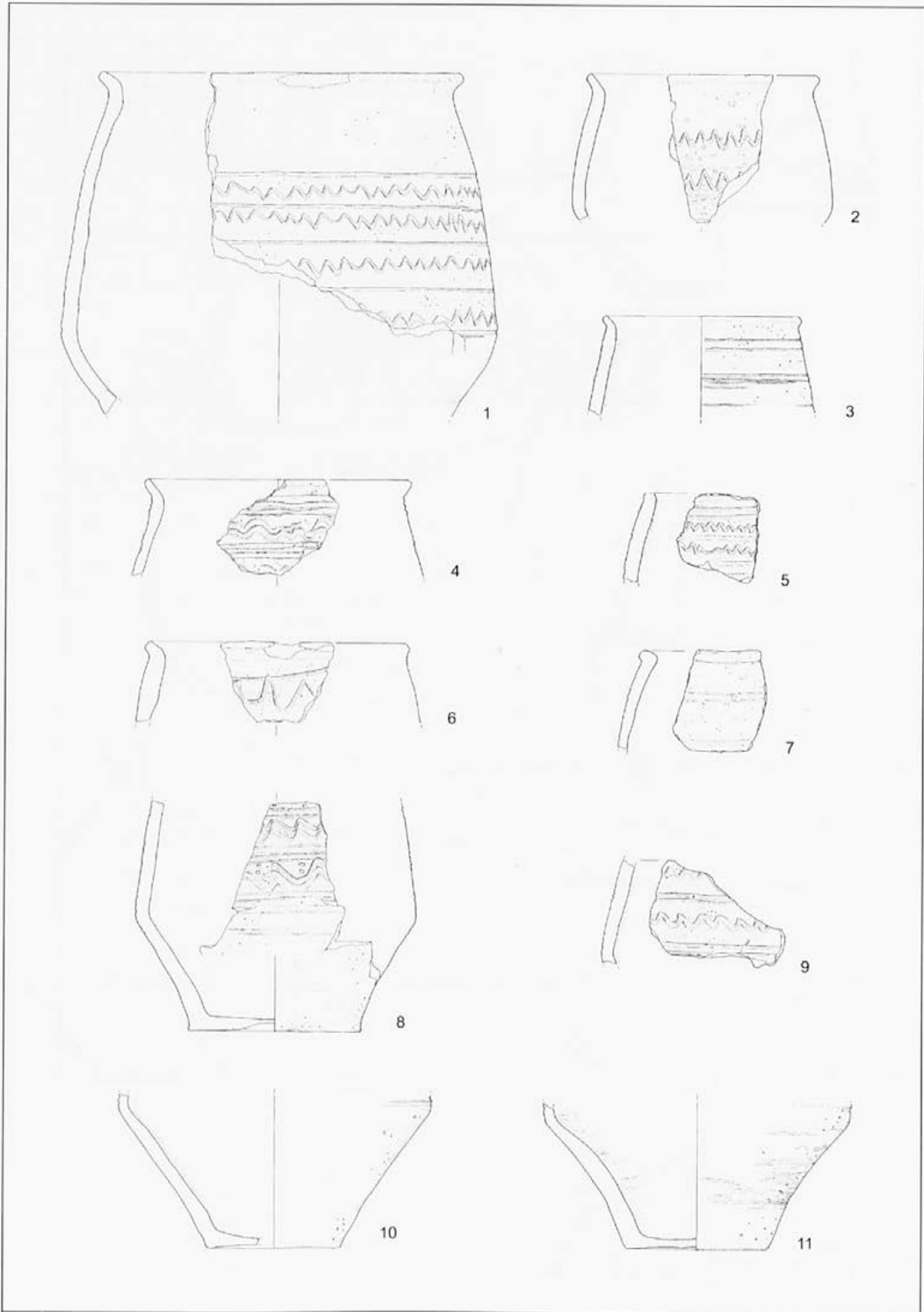
Bei der Topfform ist vor allem Typ 1 vorherrschend (*Abb. 97: 1-7*), den wir anderswo nur als relativ geringen Anteil vorfanden. Bedeutsamerweise wurden in Ančnikovo gradišče einige solcher Exemplare entdeckt, wovon einige sehr gut erhalten sind und die bezeugen, daß man sie noch in der Endphase der spätromischen Siedlung benutzte. So stellen sie ein besonderes Merkmal des Materials von Ančnikovo gradišče dar. Unter den Töpfen findet man noch die Typen 3 und 4 vor, wovon viele mit Wellenlinien verziert sind. Typ 5 ähnelt nur ein Exemplar (Strmčnik 1997, Taf. 6: 15).

Bei der Gestaltung der Schüsseln sind die beiden ersten Typen zu erkennen.

In der sonst einheitlichen Kulturschicht finden sich auch Anzeichen einer späteren Besiedlung, die vorerst nur die Keramikanalyse in die slawische Zeit datiert (*Abb. 98: 4-5, 7*). Dabei scheint es sich um eine erneute Benutzung schon der in spätromischer Zeit verlassen Gebäude zu handeln.

Kuzelin bei Donja Glavnica (*Abb. 99*) ist die bislang einzige systematisch erforschte spätantike Höhensiedlung im kontinentalen Teil Kroatiens und bietet ein sehr ähnliches Bild wie Jurišna vas (Sokol 1994 und Sokol 1998). Bedeutend ist sie vor allem aufgrund der Nähe, denn sie liegt im Bergland der benachbarten Medvednica. Die Siedlung auf dem Kuzelin datieren das zahlreiche Bronze- und Eisenmaterial und vor allem die Münzen in die Zeit von der zweiten Hälfte des 3. Jh. bis zu den Anfängen des 5. Jh.

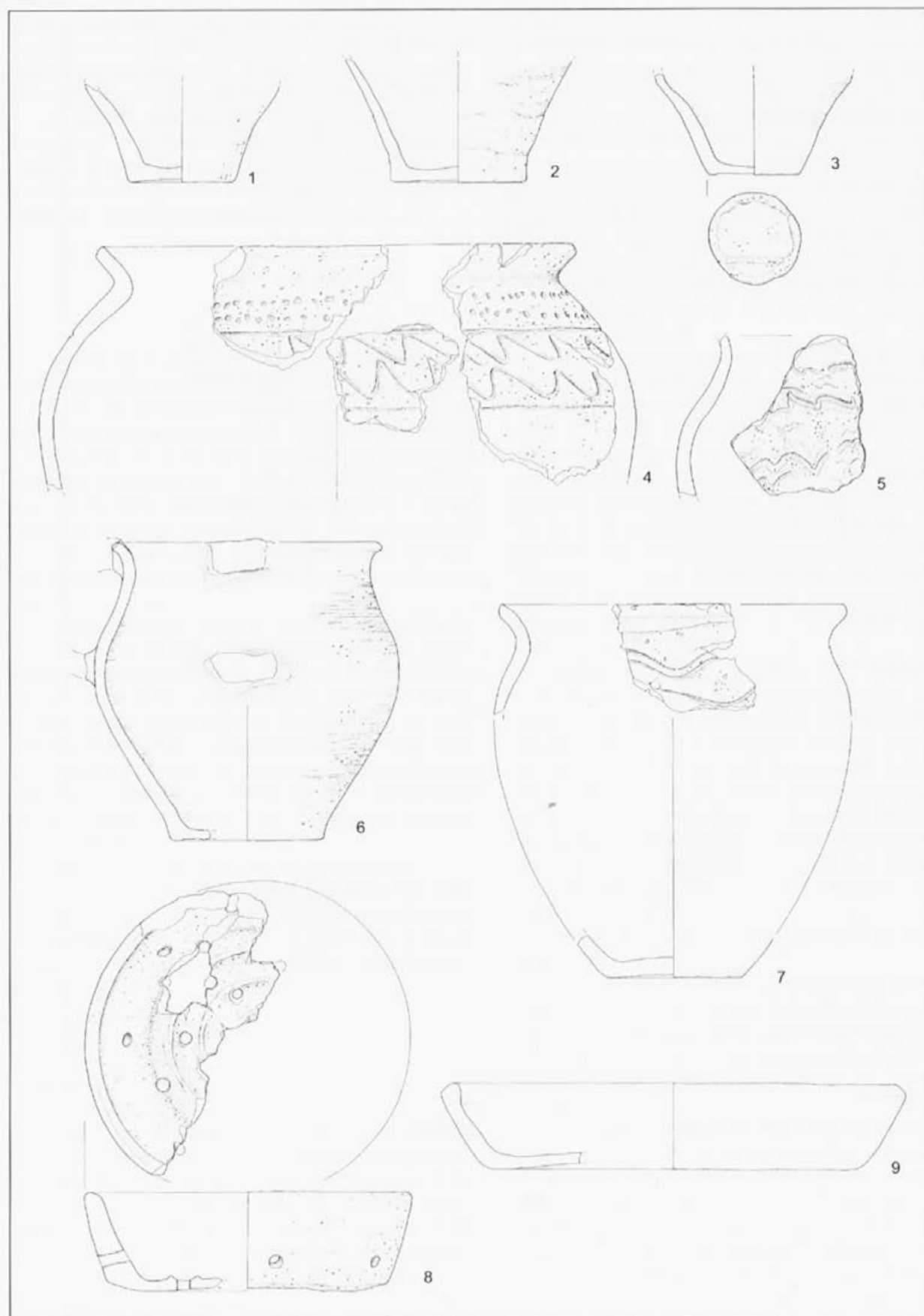
Unter den Töpfen ragt – in ähnlicher Weise wie in Ančnikovo gradišče – Typ 1 hervor (*Abb. 99: 1-3*). In der

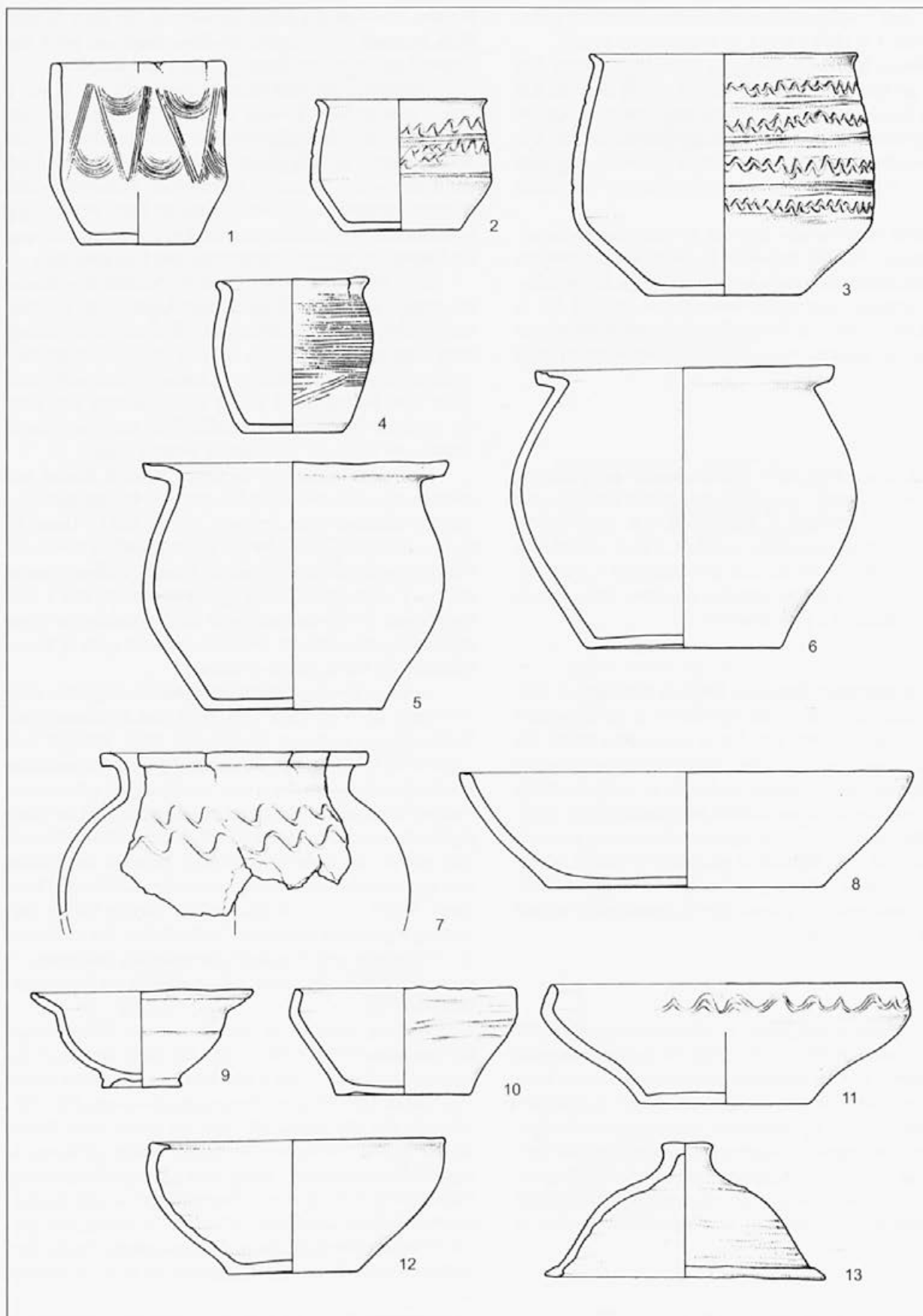
Sl. 97: Ančnikovo gradišče pri Jurišni vasi (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 97: Ančnikovo gradišče bei Jurišna vas (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 98: Ančnikovo gradišče pri Jurišni vasi (neobjavljeno). M. = 1:3
 Abb. 98: Ančnikovo gradišče bei Jurišna vas (unpubliziert). M. = 1:3

Sl 99: Kuzelin pri Donji Glavnici (po Sokol 1994) M. = 1:3

Abb. 99: Kuzelin bei Donja Glavnica (nach Sokol 1994). M. = 1:3

gradiva sicer v velikem obsegu izkopane naselbine se ka-
žeta še tipa 3 in oblika lonca, ki se približuje tipu 5.

Sklede s Kuzelina je mogoče pripisati le tipoma 1 in
2. Tako pri loncih kot skledah manjka zadnja skupina, kar
kaže na krajšo dobo bivanja (podobno kot na Ančniko-
vem gradišču in Brinjevi gori), čemur pritrujejo tudi ko-
vinske najdbe in novci. Okras v obliki pravilno izpeljane
valovnice in glavničenja je opazen predvsem na loncih tipa
1.

Zgoraj obravnavana najdišča severovzhodne Slove-
nije skupaj z bližnjim hrvaškim Kuzelinom predstavljajo
dokaj homogeno skupino in so Tinju najbližja, kar se odra-
ža zelo izrazito v sorodnem keramičnem spektru. Na ta
najdišča bomo navezali Kučar, ki leži v večji oddaljenosti
južno od tod, nato pa bodo sledila najdišča v smeri proti
zahodu.

Na v celoti raziskanem najdišču **Kučar pri Podzem-
lju** (sl. 100, 101) smo datirali okvirni razpon trajanja v čas
med 380 in 500 (Dular J., S. Ciglencečki in A. Dular 1995).
Pri loncih imamo primerjave za tipe 2, 3 in 4, morda celo
za tip 1 (sl. 100: 1). Pri skledah prevladuje tip 1. Pomem-
ben se zdi okras v obliki pravilno izvedene valovnice in
tudi v kombinaciji z glavničenjem.

Na **Korinjskem hribu pri Velikem Korinju** (sl. 102-
104) so zastopani vsi tinjski tipi loncev in prva dva tipa
skled (Ciglencečki 1984, 326-328 in Ciglencečki 1985). Ob
majhnem dosedaj objavljenem izboru keramičnih najdb s
sicer sistematično raziskane utrdbe še ni mogoče dobiti
povsem pravilne slike pogostnosti posameznih tipov. Mor-
da je prav majhnemu dosedanemu izboru treba pripisati
odsotnost tipa 3 pri skledah in pri loncih le manjši odstotek
tipa 5. Pogost je okras pravilno oblikovanih valovnic,
večkrat v kombinaciji z glavničenjem, pojavljajo pa se tudi
že drugi načini okrasa.

Pomembna, a malo znana je višinska postojanka **Križ-
na gora** (Urleb 1968) (sl. 105-108). Pri loncih je mogoče
opaziti tipa 2 in 4 ter oblikovanost nekaterih loncev, ki se
približujejo tipu 5, vendar nimajo vseh njegovih značilno-
sti (sl. 106: 2,5,6,9). Pri skledah sta zastopana prva dva tipa.
Pri okrasu nastopajo po večini pravilno izvedene valovni-
ce, večkrat kombinirane z glavničenjem. Preseneča pogost-
nost okrasa z valovnicami. Morda bi smeli tudi tu pomisliti
na slovanskodobno poselitev, ki v kovinskem gradivu ni
razvidna.

V celoti izkopana manjša utrdba sistema **Claustra Al-
pium Iuliarum Martinj hrib** (sl. 109) sodi v drugo polo-
vico 4. st. (Leben, Šubic 1990). Pomembna je predvsem

kleinen Auswahl des Keramikmaterials der zwar in gro-
ßem Ausmaß freigelegten Siedlung kommen noch die
Typen 3 und eine Topfform vor, die Typ 5 ähnelt.

Die Schüsseln vom Kuzelin kann man den Typen 1
und 2 zuschreiben. Sowohl bei den Töpfen als bei den
Schüsseln fehlt die letzte Gruppe, was auf eine kürzere
Wohnperiode (ähnlich wie in Ančnikovo gradišče und auf
der Brinjeva gora) hinweist, was auch die Metallfunde und
Münzen bestätigen. Die Verzierung in Form regelmäßig
ausgeführter Wellenlinien und die Kammstrichverzierung
sind vor allem an den Töpfen vom Typ 1 zu erkennen.

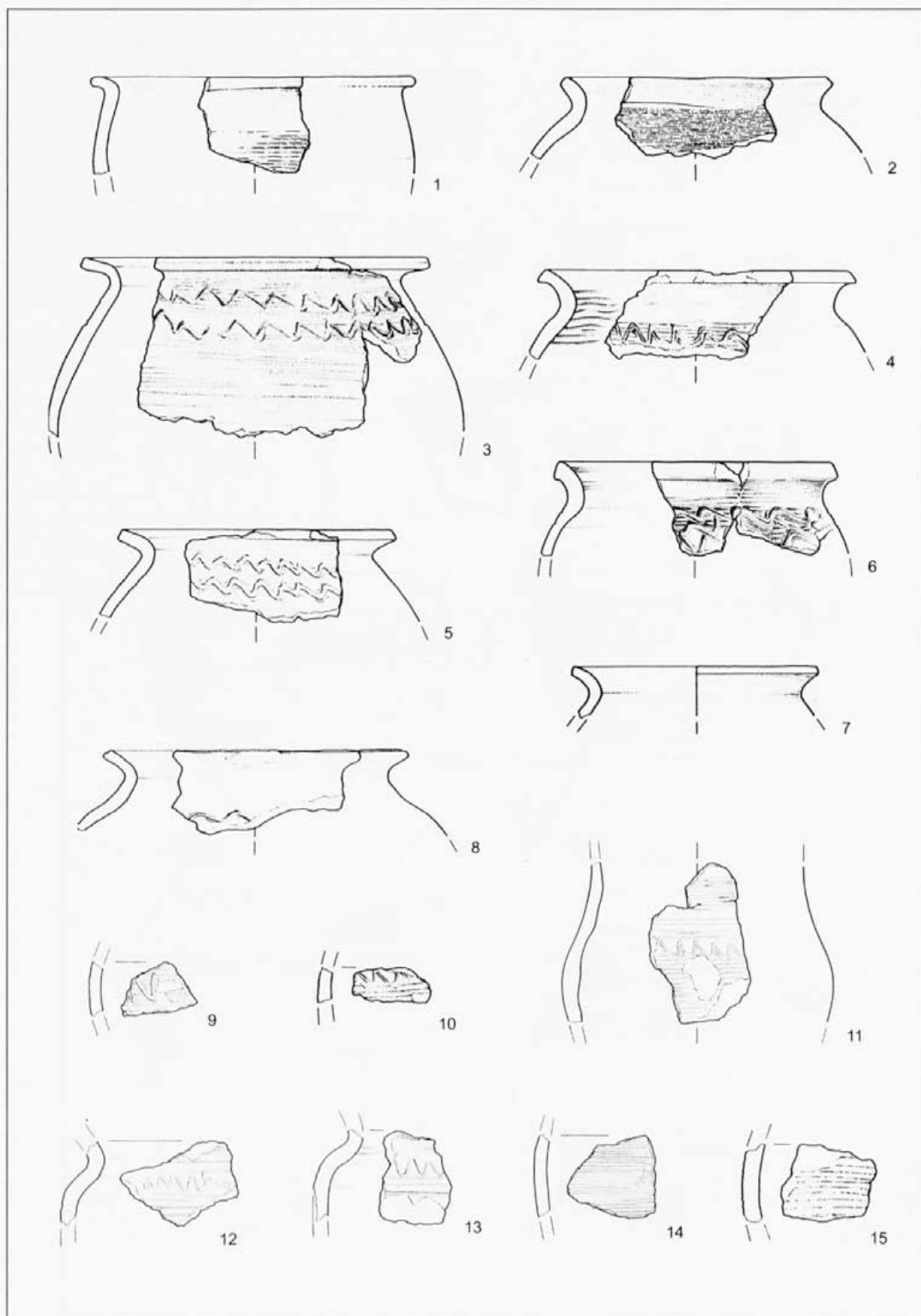
Die oben behandelten Fundorte Nordostsloweniens
zusammen mit dem nahegelegenen kroatischen Kuzelin
stellen eine ziemlich homogene Gruppe dar und gleichen
dem Tinje am meisten, was in dem ähnlichen Keramik-
spektrum deutlich zum Ausdruck kommt. Mit diesen Fund-
orten wird anschließend Kučar in Verbindung gebracht,
der in größerer Entfernung südlich von dort liegt, dann
werden die Fundorte in Richtung Westen folgen.

In dem vollständig erforschten Fundort **Kučar bei
Podzemelj** (Abb. 100, 101) datierten wir die Besiedlungs-
dauer annähernd in die Zeit von 380 bis 500 (J. Dular, S.
Ciglencečki und A. Dular 1995). Bei den Töpfen haben wir
Vergleichsstücke für die Typen 2, 3 und 4, vielleicht sogar
für Typ 1 (Abb. 100: 1). Bei den Schüsseln ist Typ 1 vor-
herrschend. Bedeutend erscheint die Verzierung in Form
regelmäßig ausgeführter Wellenlinien und auch in Kom-
bination mit Kammstrichverzierung.

Auf dem **Korinjski hrib bei Veliki Korinj** (Abb. 102-
104) sind alle Topftypen vom Tinje und die ersten zwei
Schüsseltypen vertreten (Ciglencečki 1984, 326-328 und
Ciglencečki 1985). Bei der kleinen bisherigen Auswahl von
Keramikfunden von der sonst systematisch erforschten
Festung ist es noch nicht möglich, ein reales Bild der Häu-
figkeit der einzelnen Typen zu bekommen. Vielleicht muß
man gerade der bisherigen kleinen Auswahl das Fehlen
von Typ 3 bei den Schüsseln und bei den Töpfen den klei-
neren Anteil von Typ 5 zuschreiben. Häufig ist die Ver-
zierung regelmäßig gestalteter Wellenlinien, die mehrmals
in Verbindung mit Kammstrichverzierung auftreten, es
kommen allerdings auch schon andere Verzierungs-
techniken vor.

Wichtig, aber kaum bekannt ist die Höhenanlage
Križna gora (Urleb 1968) (Abb. 105-108). Bei den Töp-
fen sind die Typen 2 und 4 erkennbar, die Ähnlichkeit mit
Typ 5, aber nicht all seine Merkmale aufweisen (Abb. 106:
2,5,6,9). Bei den Schüsseln sind die ersten zwei Typen
vertreten. Die häufigste Verzierung bilden größtenteils
regelmäßig ausgeführte, öfters mit Kammstrichverzierung
kombinierte Wellenlinien. Überraschend ist die Häufig-
keit des Wellenliniendekors. Vielleicht ist hier an eine spä-
tere frühmittelalterliche Besiedlung zu denken, die aus dem
anderen vorerst bekannten Kleinmaterial nicht zu ersehen
ist.

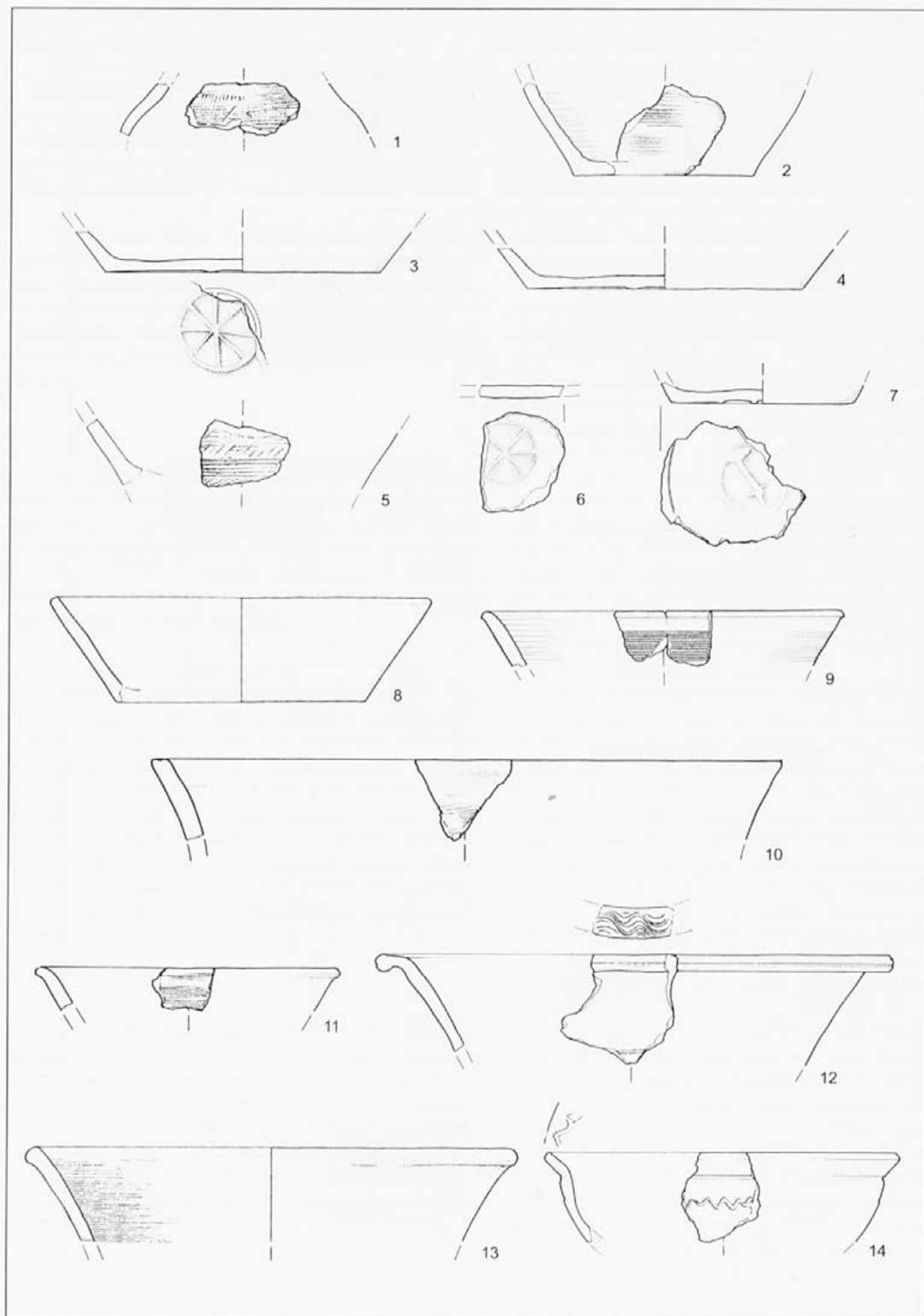
Die vollständig freigelegte kleinere Befestigung des
Systems **Claustra Alpium Iuliarum Martinj hrib** (Abb.
109) fällt in die zweite Hälfte des 4. Jh. (Leben, Šubic

Sl. 100: Kučar nad Podzemljem (po Dular, Ciglencečki, Dular 1995). M. = 1:3

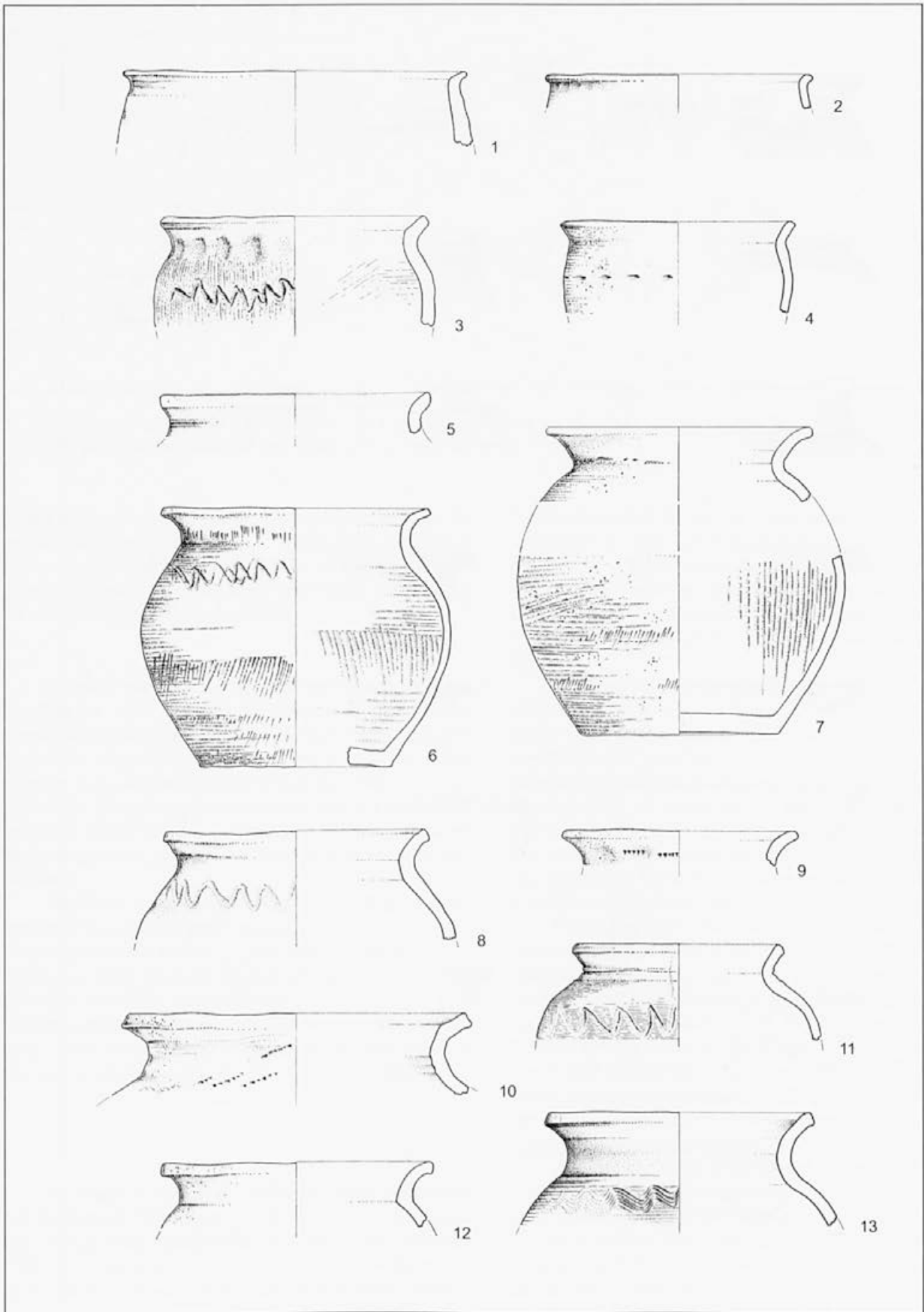
Abb. 100: Kučar oberhalb von Podzemelj (nach Dular, Ciglencečki, Dular 1995). M. = 1:3

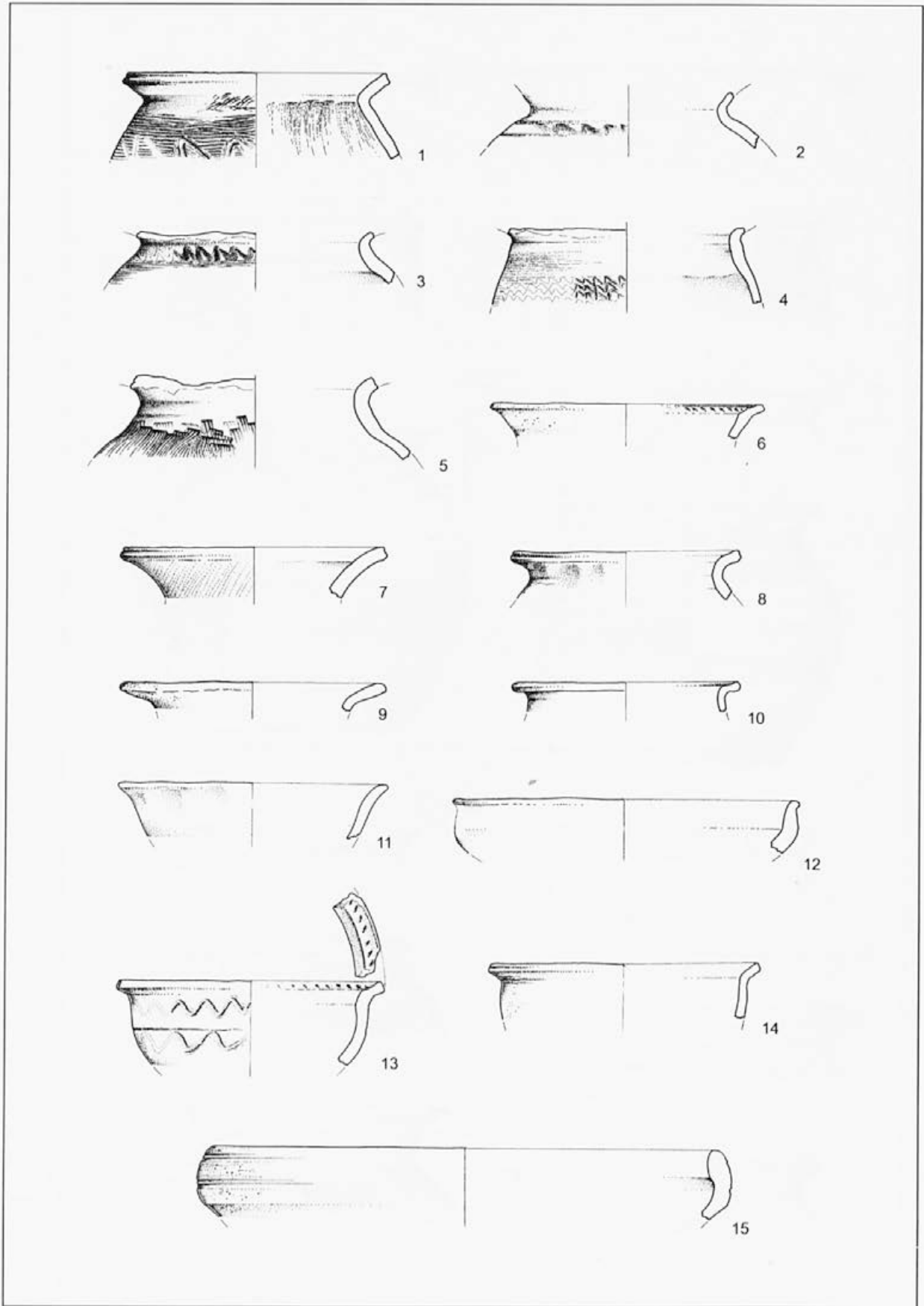
Sl. 101: Kučar nad Podzemljem (po Dular, Ciglencečki, Dular 1995). M. = 1:3

Abb. 101: Kučar oberhalb von Podzemelj (nach Dular, Ciglencečki, Dular 1995). M. = 1:3

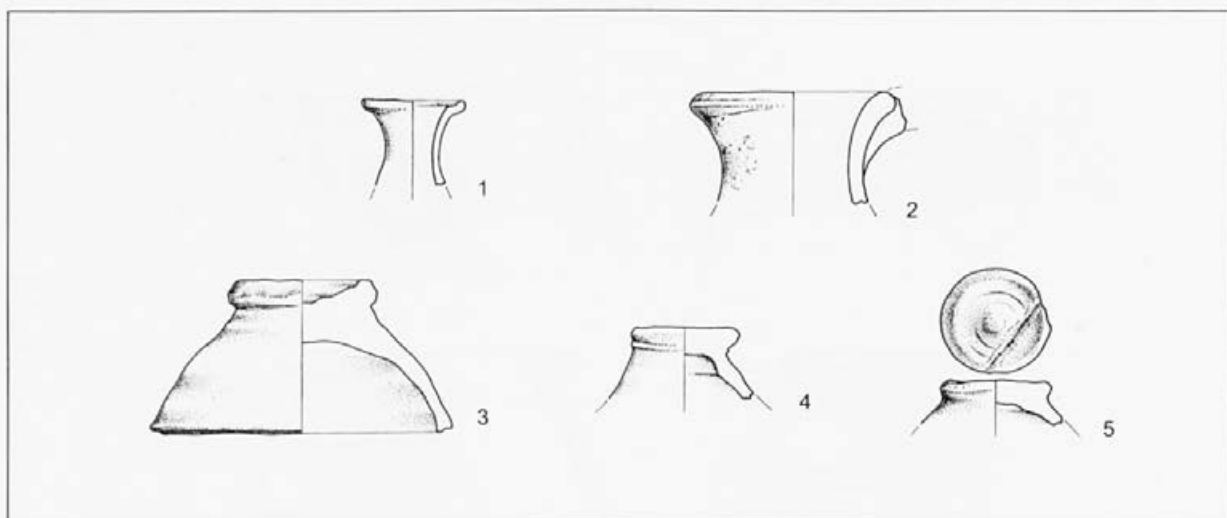
Sl. 102: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem (po Ciglencečki 1985). M. = 1:3

Abb. 102: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj (nach Ciglencečki 1985). M. = 1:3

Sl. 103: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem (po Ciglencečki 1985). M. = 1:3

Abb. 103: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj (nach Ciglencečki 1985). M. = 1:3

Sl. 104: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem (po Ciglencečki 1985). M. = 1:3

Abb. 104: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj (nach Ciglencečki 1985). M. = 1:3

zaradi dobro dokumentiranega kratkega časa trajanja. Tu so zastopani lonci tipov 2, 3, 4, opaziti pa je tudi nekaj primerov, ki se približujejo tipu 5. Le na dveh lončkih se pojavlja valovnica z zelo veliko amplitudo. Značilno je, da so našli ostanek ene same sklede.

Osrednja utrdba sistema *Claustra Alpium Iuliarum Hrušica* (sl. 110 – 112) je bila velik del že sistematično raziskana (Ulbert 1981). Doslej objavljeno gradivo nemškega dela izkopavanj daje zato dober uvid v keramični inventar 4. st., še posebej prav iz časa okoli leta 400 (Giesler 1981). Dragocena je posebej zato, ker je s kovinskim gradivom dobro časovno opredeljena in zato ponuja zanesljivo oporo za pojavitev in trajanje različnih keramičnih oblik.

Med lonci se pojavljajo tipi 1, 2, 3 in 4 ter skupina loncev, ki so nekoliko podobni tipu 5 (sl. 111: 10-12; 112: 1-4) in se povsem ujemajo s podobnimi oblikami na Brinjevi gori. Med skledami sta razvidna tipa 1 in 2 pa tudi posode, ki nekoliko spominjajo na tip 3 (sl. 112: 7,8). Tudi te kažejo veliko sorodnost z brinjegorskimi primerki. Morda je zaradi strateške lege obeh postojank treba tovrstne tipe posod pripisati posameznim oddelkom vojske.

Na mogočni višinski poznoantični utrjeni postojanki **Sv. Pavel nad Vrtovinom** (sl. 113, 114) so s sondiranjem odkrili tudi nekaj zgodnjerednjeveških sledov (Svoljšak 1985). Pri tipih loncev so zastopani le primerki tipov 1, 2 in 4. Skled pri dosedanjih raziskavah niso našli. Okras je skromen: deloma valovnica, kombinirana z glavničanjem.

V veliki poznorimski utrjeni naselbini **Ajdovščina**

1990). Bedeutend ist sie vor allem wegen der gut dokumentierten kurzen Zeit ihres Bestehens. Hier sind Töpfe der Typen 2, 3 und 4 vertreten, allerdings sind auch einige Exemplare zu erkennen, die Typ 5 ähneln. Nur zwei Töpfe zierte eine Wellenlinie mit sehr großer Amplitude. Kennzeichnenderweise fand man dort den Rest einer einzigen Schüssel.

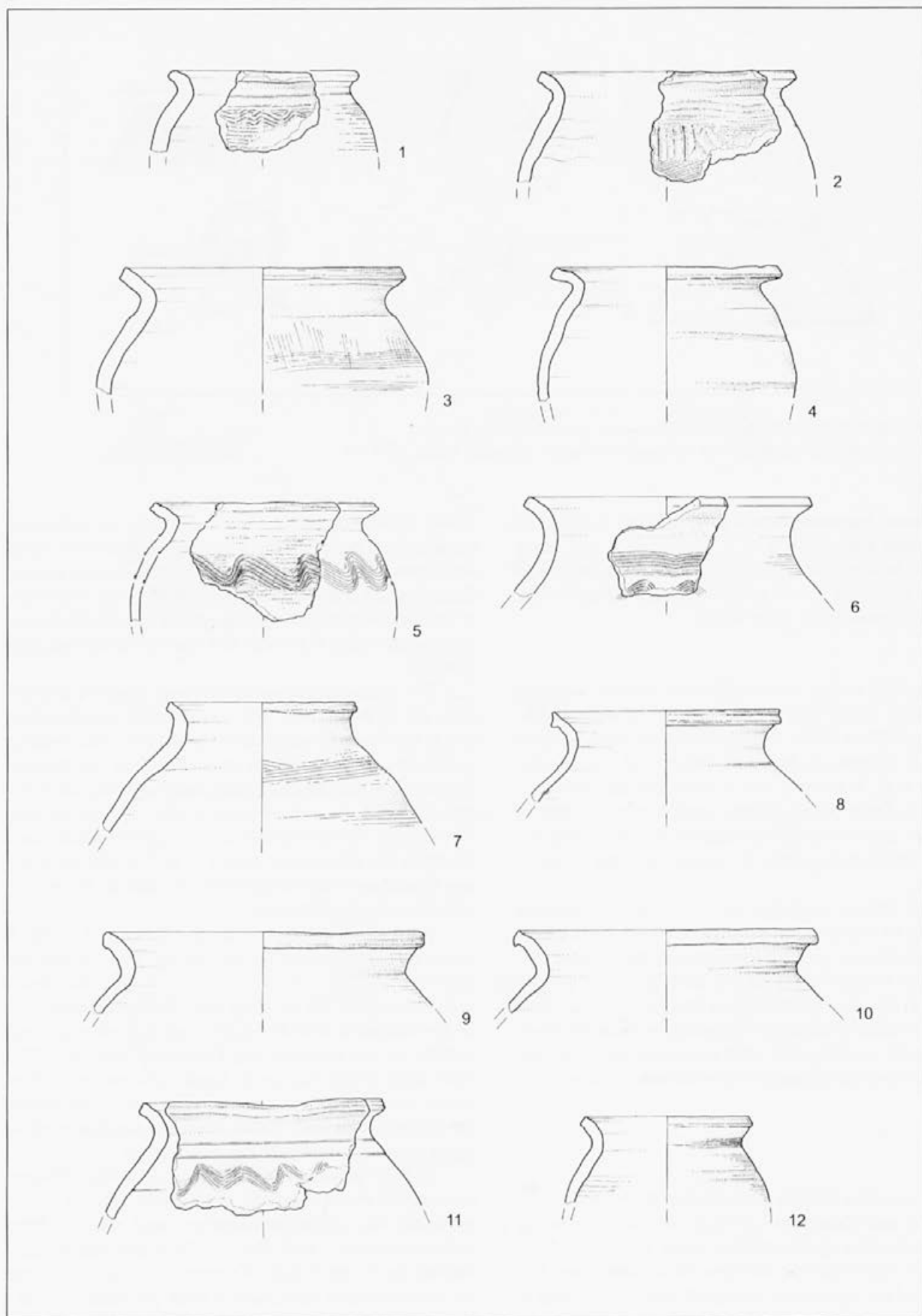
Die zentrale Festung des Systems *Claustra Alpium Iuliarum Hrušica* (Abb. 110 – 112) wurde zum Großteil schon systematisch erforscht (Ulbert 1981). Das bislang veröffentlichte Material des deutschen Teils der Ausgrabungen bietet deshalb einen guten Einblick in das Keramikinventar des 4. Jh., insbesondere aus der Zeit um das Jahr 400 (Giesler 1981). Wertvoll ist sie vor allem deshalb, weil sie durch Metallfunde gut datiert ist und so eine zuverlässige Grundlage bietet für das Auftreten und die Dauer verschiedener Keramikformen.

Unter den Töpfen kommen die Typen 1, 2, 3 und 4 sowie eine Gruppe von Töpfen vor, die Typ 5 ein wenig ähnlich sind (Abb. 111: 10-12; 112: 1-4) und mit ähnlichen Formen auf der Brinjeva gora übereinstimmen. Unter den Schüsseln sind die Typen 1 und 2 zu erkennen und Gefäße, die ein wenig an Typ 3 erinnern (Abb. 112: 7,8). Auch diese zeigen eine große Ähnlichkeit mit den Exemplaren von der Brinjeva gora. Vielleicht muß man wegen der strategischen Lage beider Anlagen derartige Gefäßtypen einzelnen Heereinheiten zuschreiben.

Auf der gewaltigen befestigten spätantiken Höhengiedlung **Sv. Pavel oberhalb von Vrtovin** (Abb. 113, 114) entdeckte man durch Sondierungen auch einige spätere Spuren (Svoljšak 1985). Bei den Topftypen sind nur Exemplare der Typen 1, 2 und 4 vertreten. Schüsseln wurden bei den bisherigen Forschungen nicht gefunden. Die Verzierung ist bescheiden: eine zum Teil mit Kammstrichverzierung kombinierte Wellenlinie.

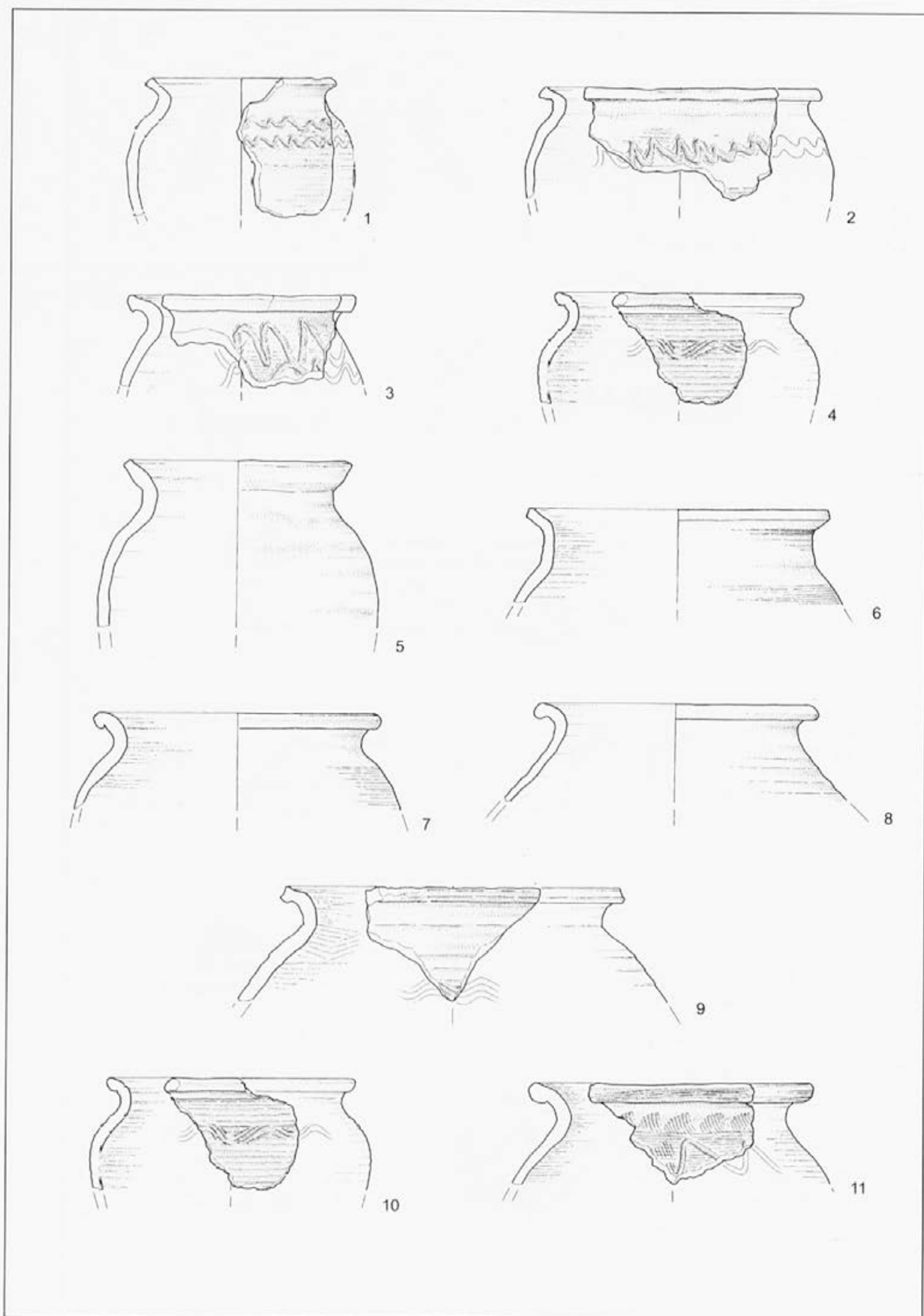
In der großen spätrömischen befestigten Siedlung

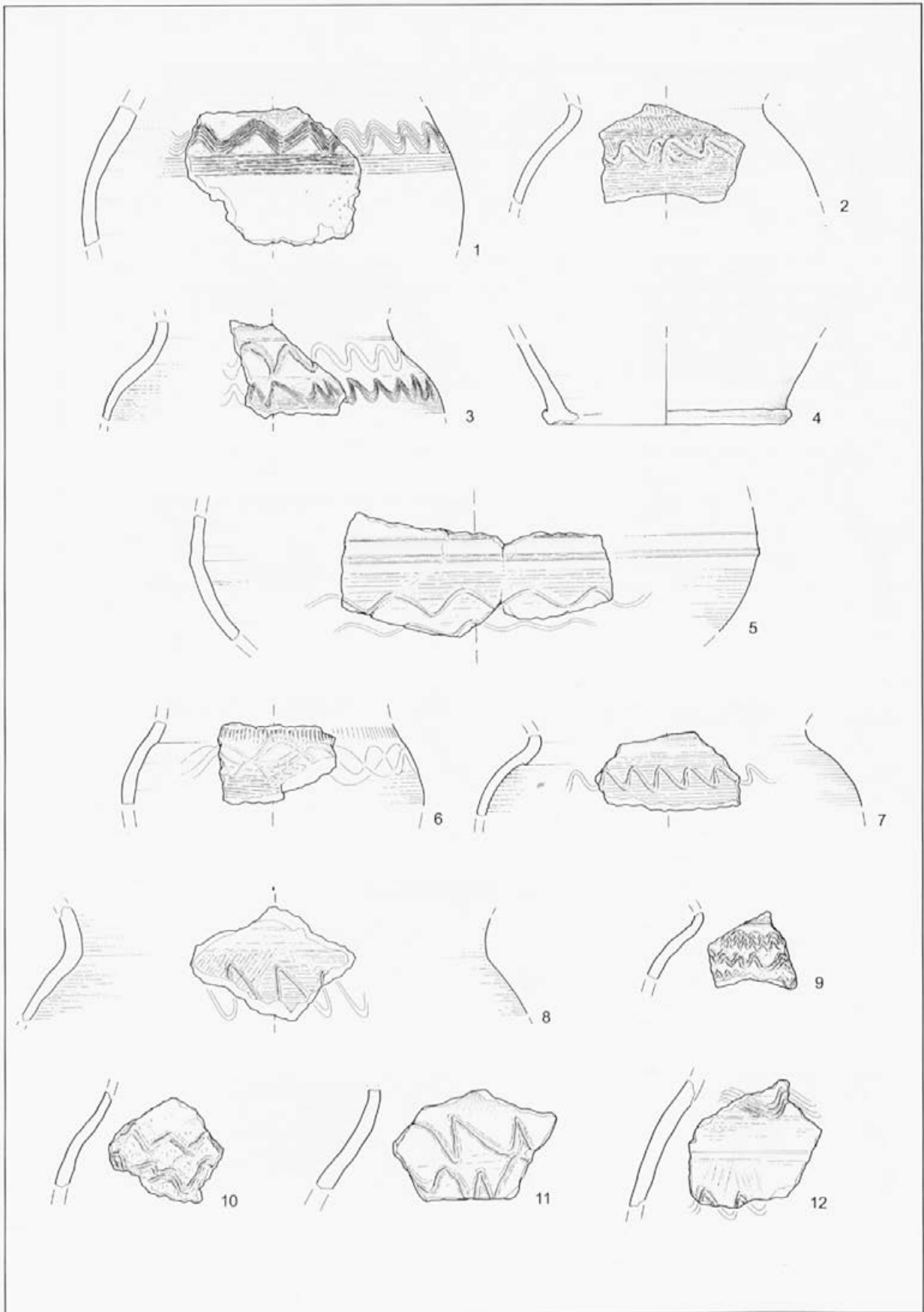
Sl. 105: Križna gora pri Podložu (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 105: Križna gora bei Podlož (unpubliziert). M. = 1:3

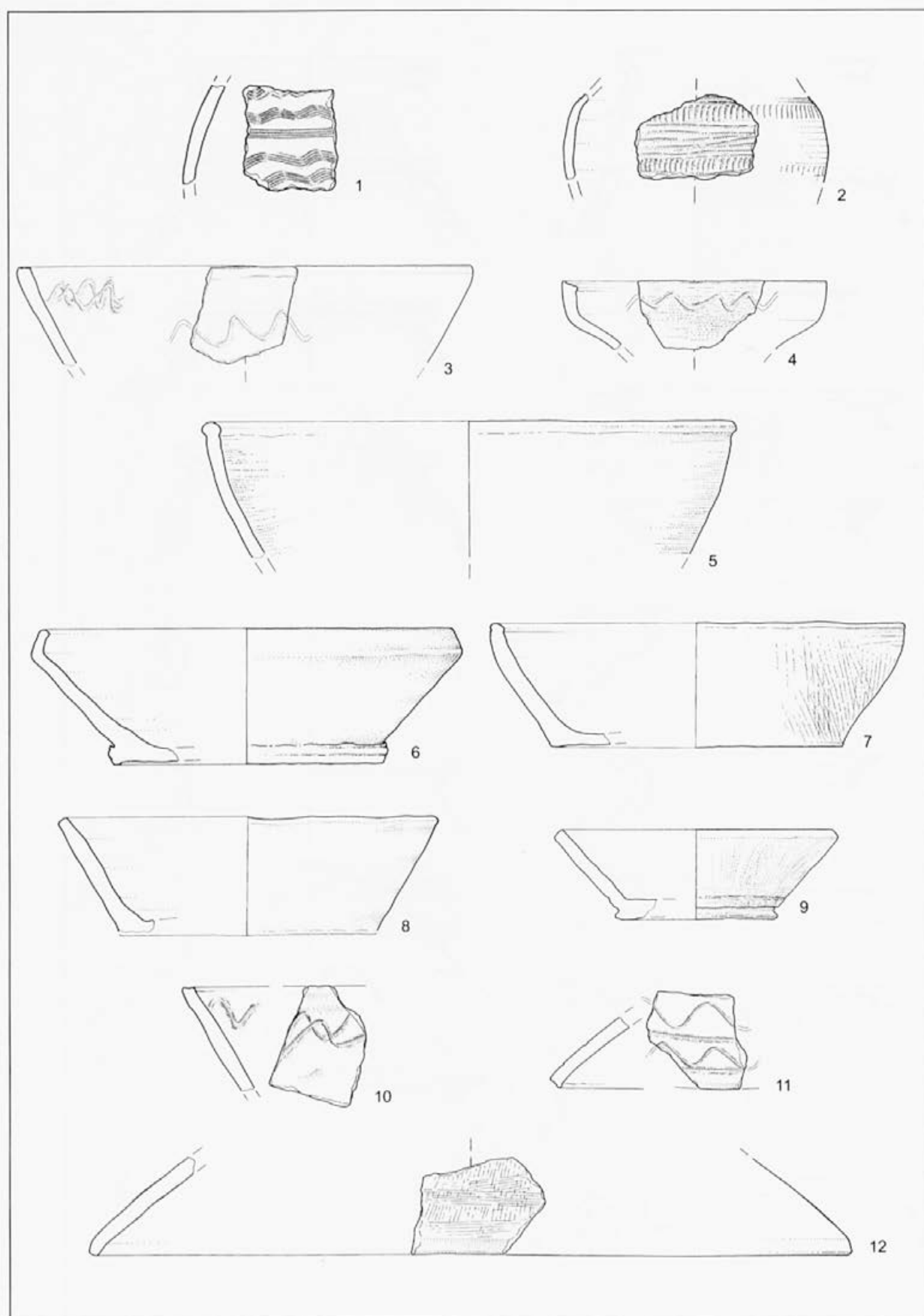

Sl. 106: Križna gora pri Podložu (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 106: Križna gora bei Podlož (unpubliziert). M. = 1:3

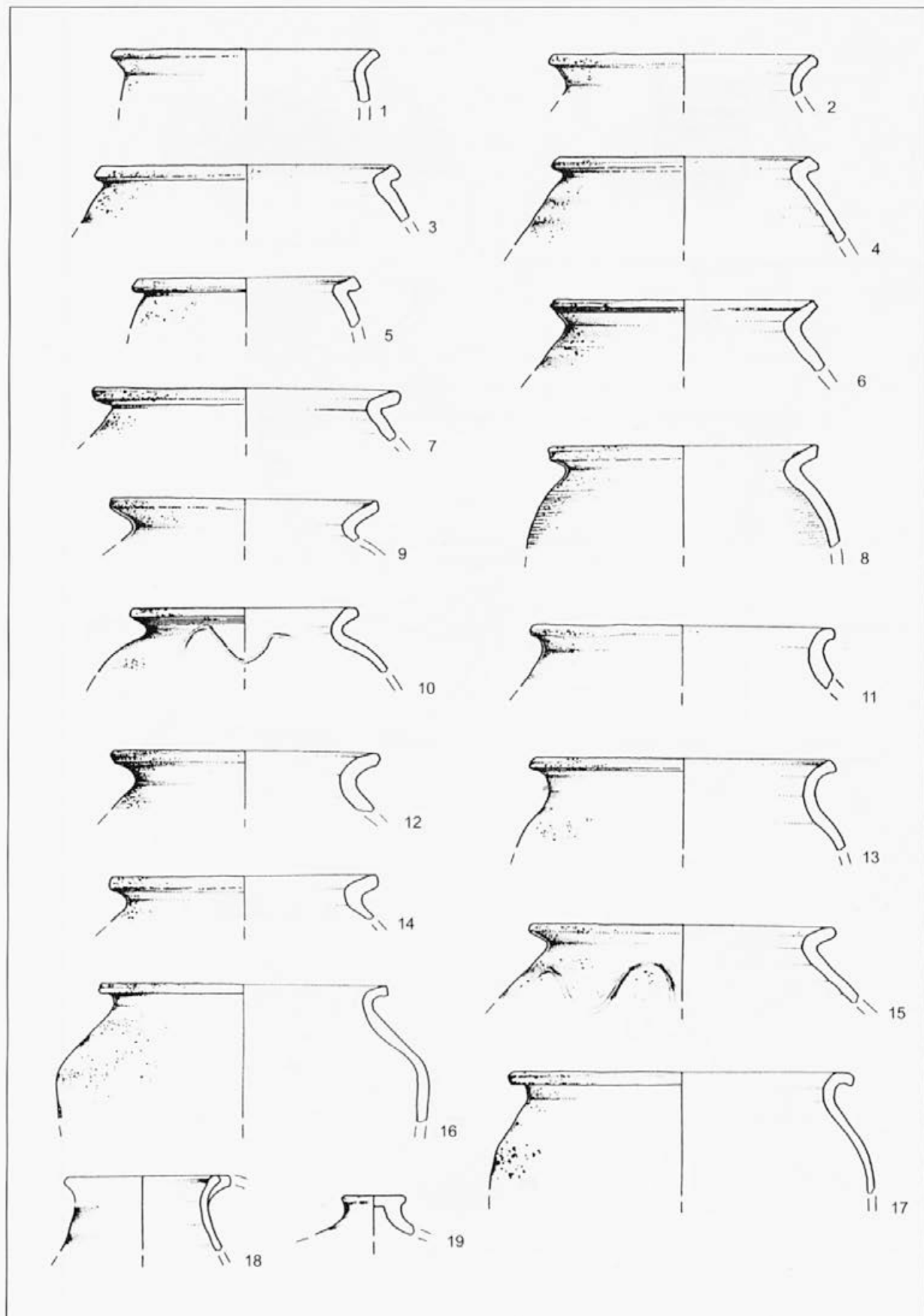

Sl. 107: Križna gora pri Podložu (neobjavljeno). M. = 1:3
 Abb. 107: Križna gora bei Podlož (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 108: Križna gora pri Podložu (neobjavljeno). M. = 1:3

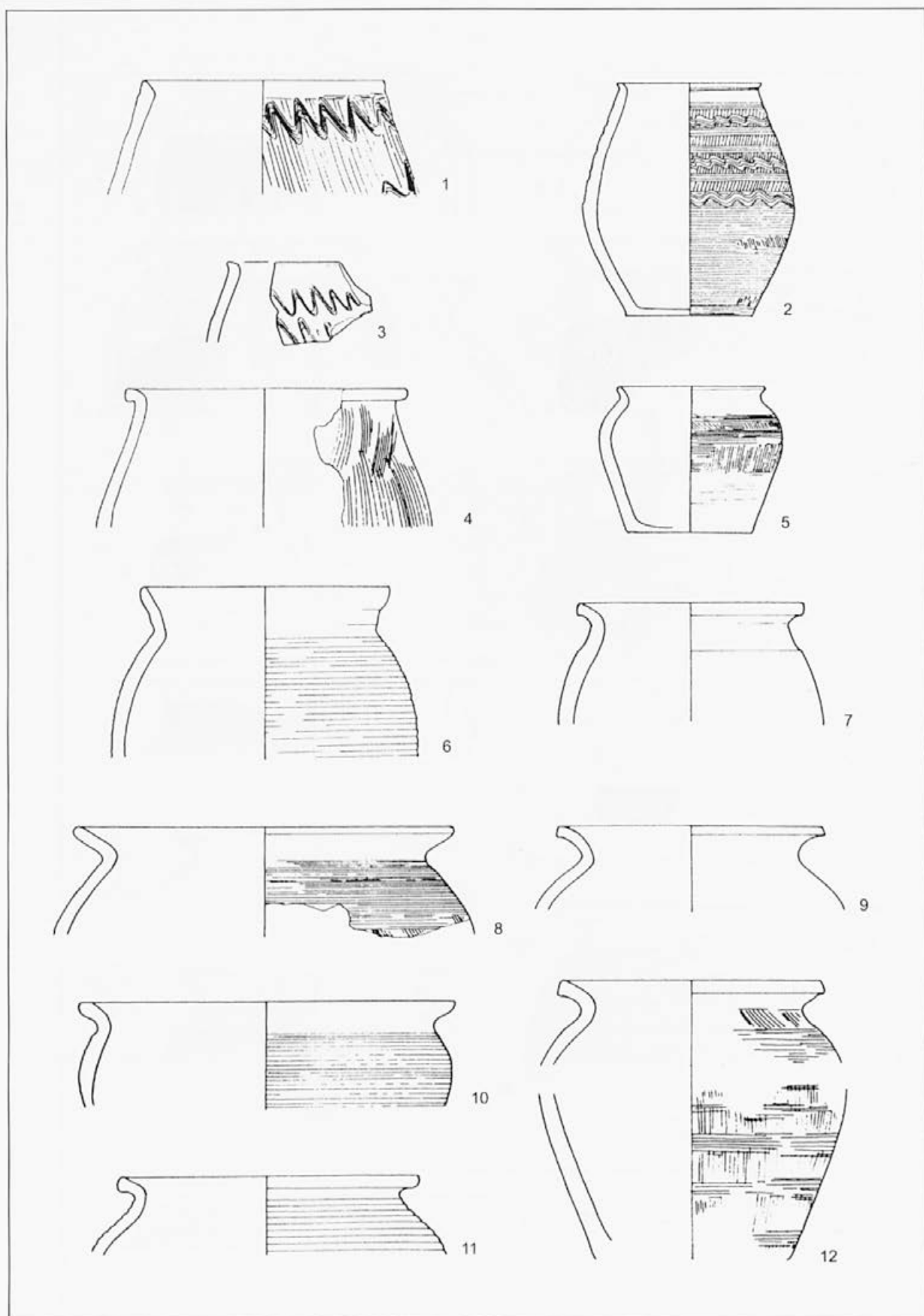
Abb. 108: Križna gora bei Podlož (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 109: Vrh Brsta pri Martinj hribu (po Leben, Šubic 1990). M. = 1:3

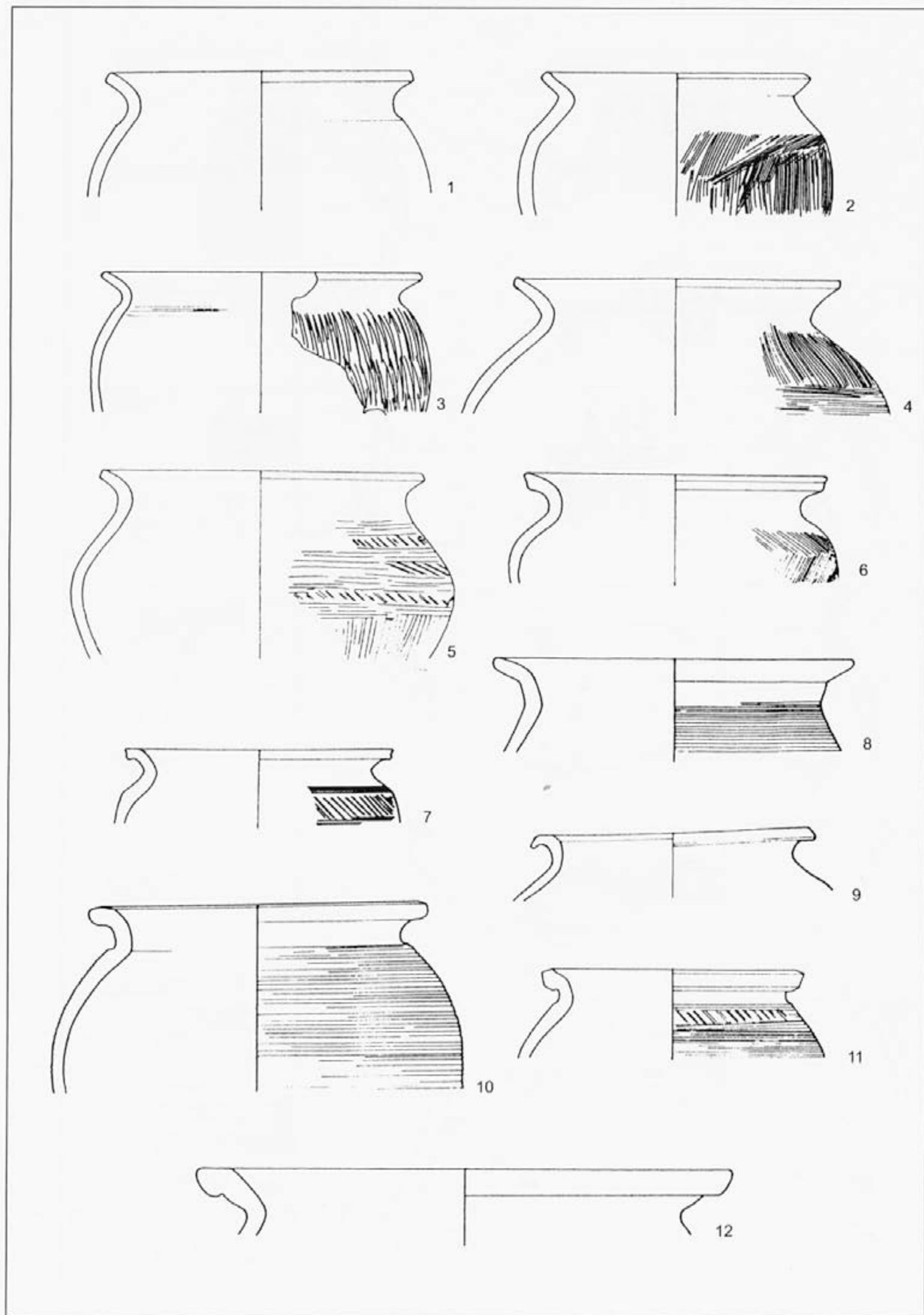
Abb. 109: Vrh Brsta bei Martinj hrib (nach Leben, Šubic 1990). M. = 1:3

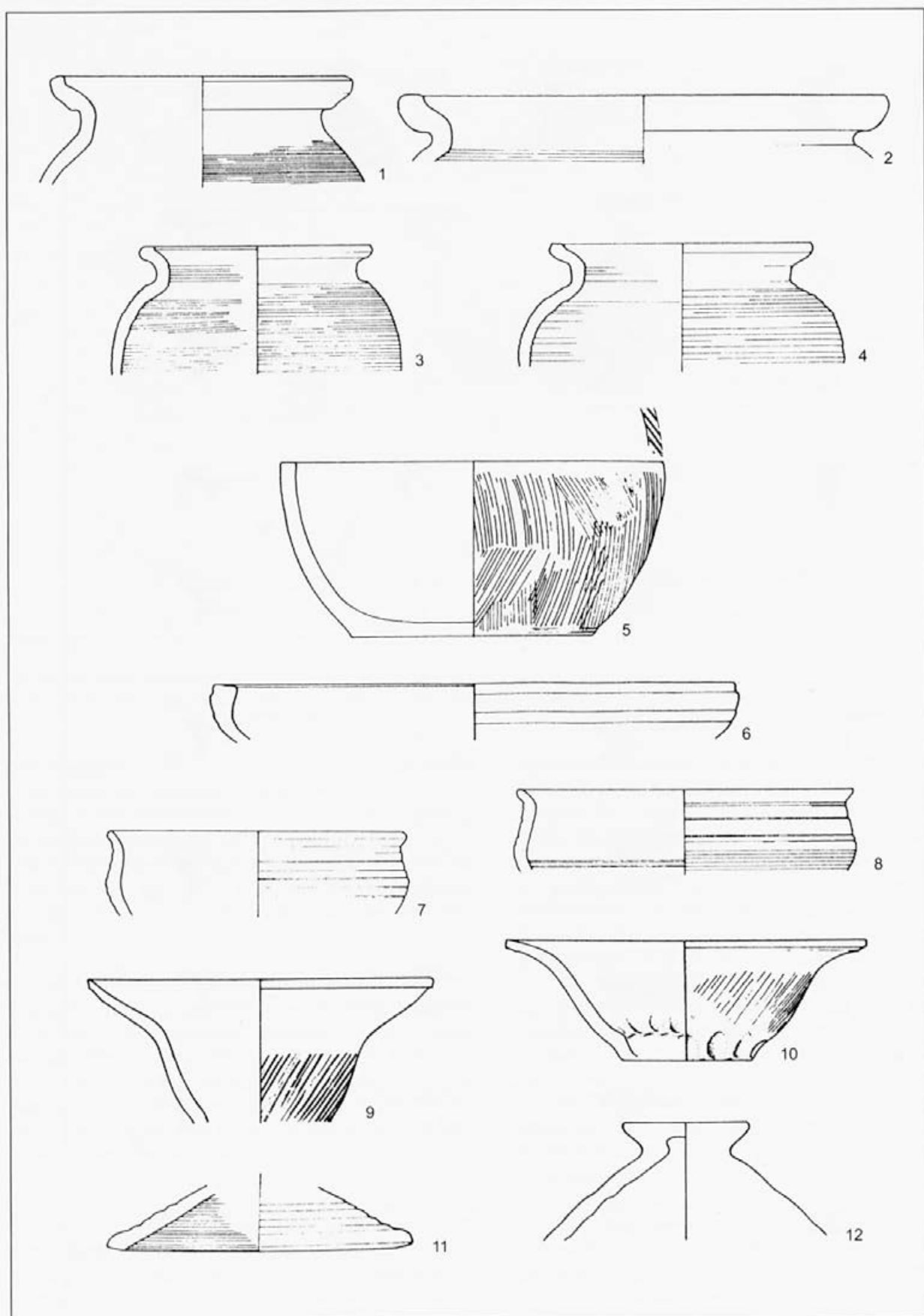
Sl. 110: Hrušica pri Podkraju (po Giesler 1981). M. = 1:3

Abb. 110: Hrušica bei Podkraj (nach Giesler 1981). M. = 1:3

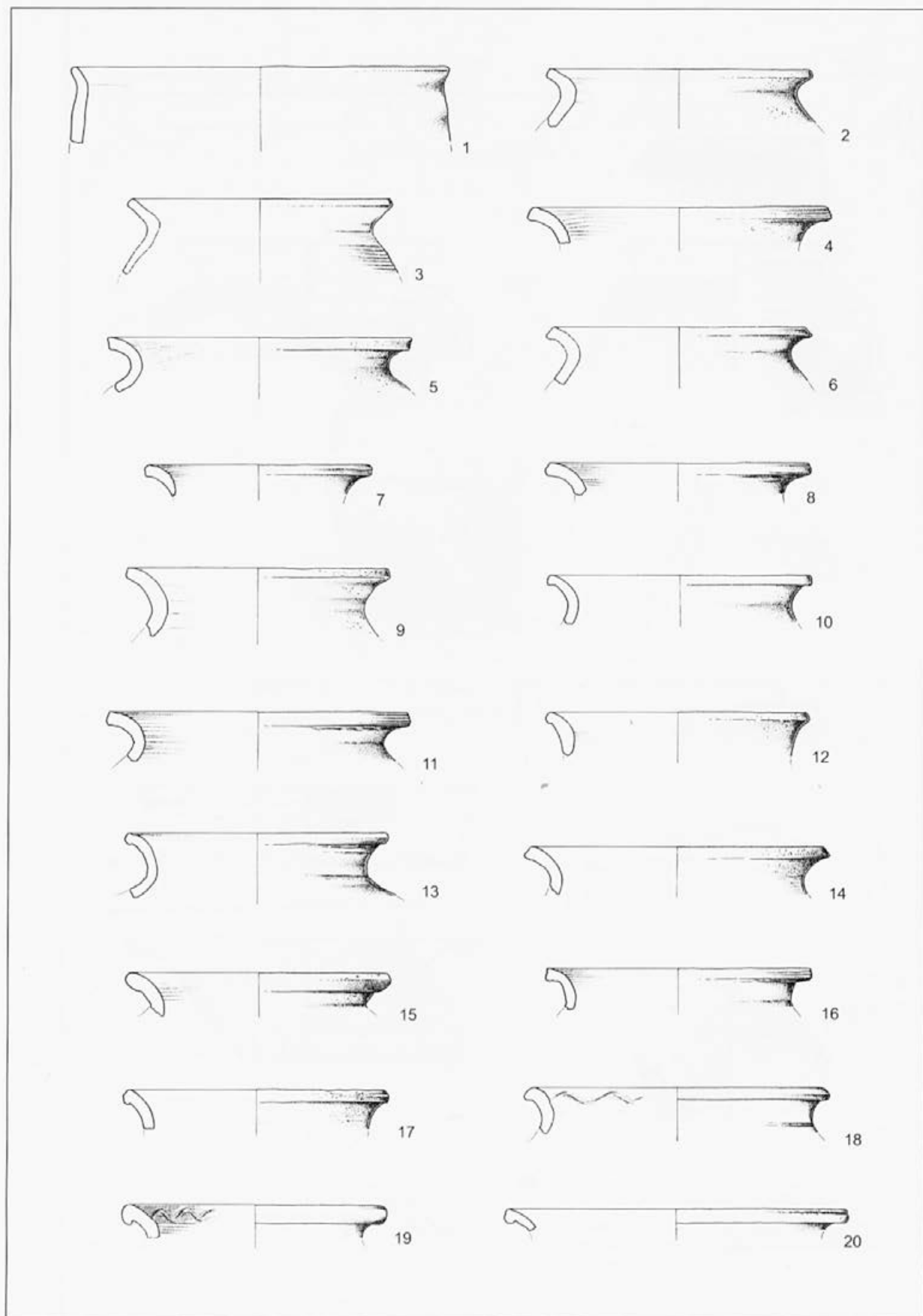
Sl. 111: Hrušica pri Podkraju (po Giesler 1981). M. = 1:3

Abb. 111: Hrušica bei Podkraj (nach Giesler 1981). M. = 1:3

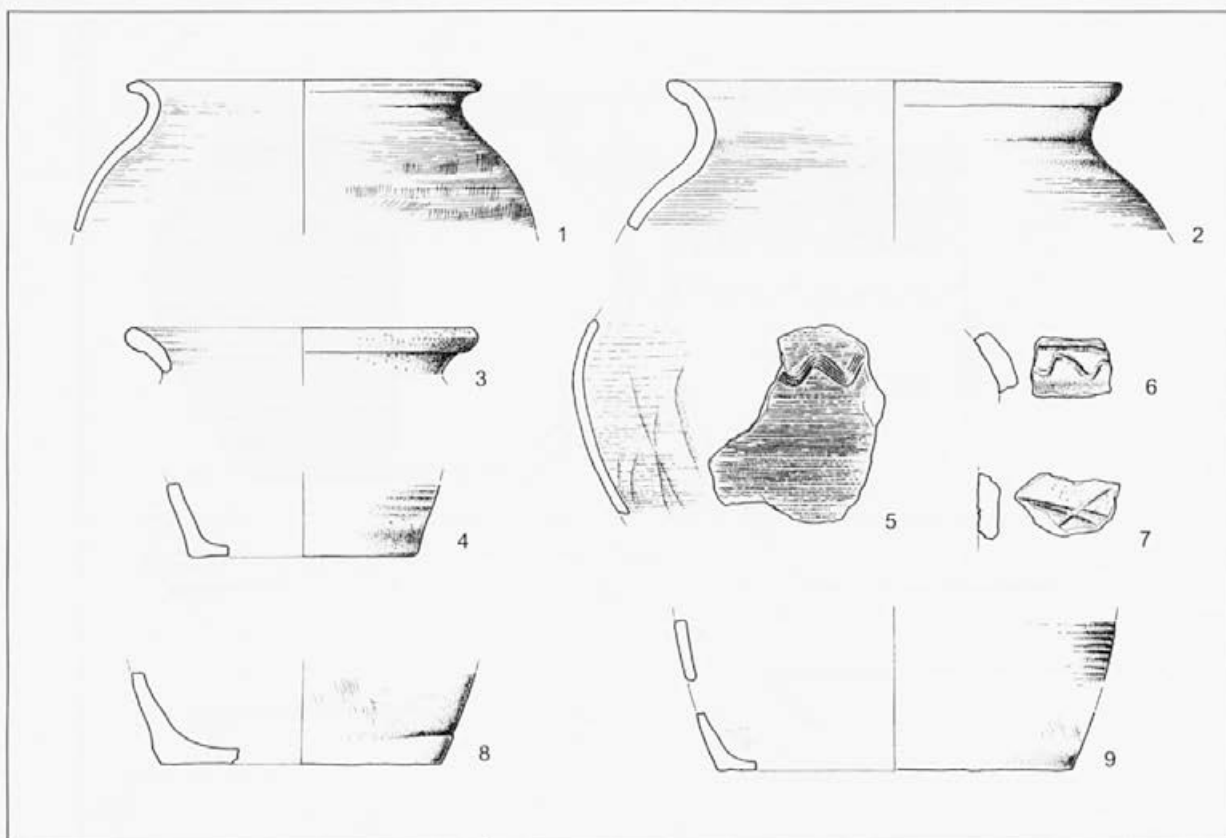
Sl. 112: Hrušica pri Podkrajju (po Giesler 1981). M. = 1:3

Abb. 112: Hrušica bei Podkraj (nach Giesler 1981). M. = 1:3

Sl. 113: Sv. Pavel nad Vrtovinom (po Svoljšak 1985). M. = 1:3

Abb. 113: Sv. Pavel oberhalb von Vrtovin (nach Svoljšak 1985). M. = 1:3

Sl. 114: Sv. Pavel nad Vrtovinom (po Svoljšak 1985). M. = 1:3

Abb. 114: Sv. Pavel oberhalb von Vrtovin (nach Svoljšak 1985). M. = 1:3

nad Rodikom (sl. 115, 116) so delno že bila opravljena sistematična raziskovanja (Slapšak 1978; Slapšak 1985; Slapšak 1986; Vidrih Perko 1997). Kovinske najdbe jo opredeljujejo pretežno v čas 4. in prve polovice 5. st. Pri loncih se pojavljajo tipi 2, 3 in 4. Tipu 5 se približuje nekoliko le lonca na sl. 115: 9. Pri skledah je opaziti prva dva tipa. Valovnica je pravilna in kombinirana z glavničenjem.

Pri sistematičnih raziskovanjih večje poznoantične (utrjene?) vile na manjši vzpetini v **Predloki** so odkrili sledove poselitve v rimskem, poznoantičnem in zgodnjersrednjeveškem obdobju (Boltin – Tome 1986 in Boltin – Tome 1993). Med lonci sta zastopana tipa 2 in 4, med skledami pa 1 in 2. Morda bi smeli v loncih na sl. 117: 4,5 videti neki približek tipu 5. Valovnice so pravilno oblikovane in deloma kombinirane z glavničenjem.

Pri sistematičnem izkopu v notranjosti otoške naselbine v **Kopru** so na bivšem Kapucinskem vrtu (sl. 118 – 120) zasledili bogate rimskodobne, poznoantične in zgodnjersrednjeveške plasti (Cunja 1996). Prisotni so lonci tipov 2, 3 in 4 ter sklede tipa 1.

Na **Gradišču nad Bašljem** so pri izkopavanjih našli

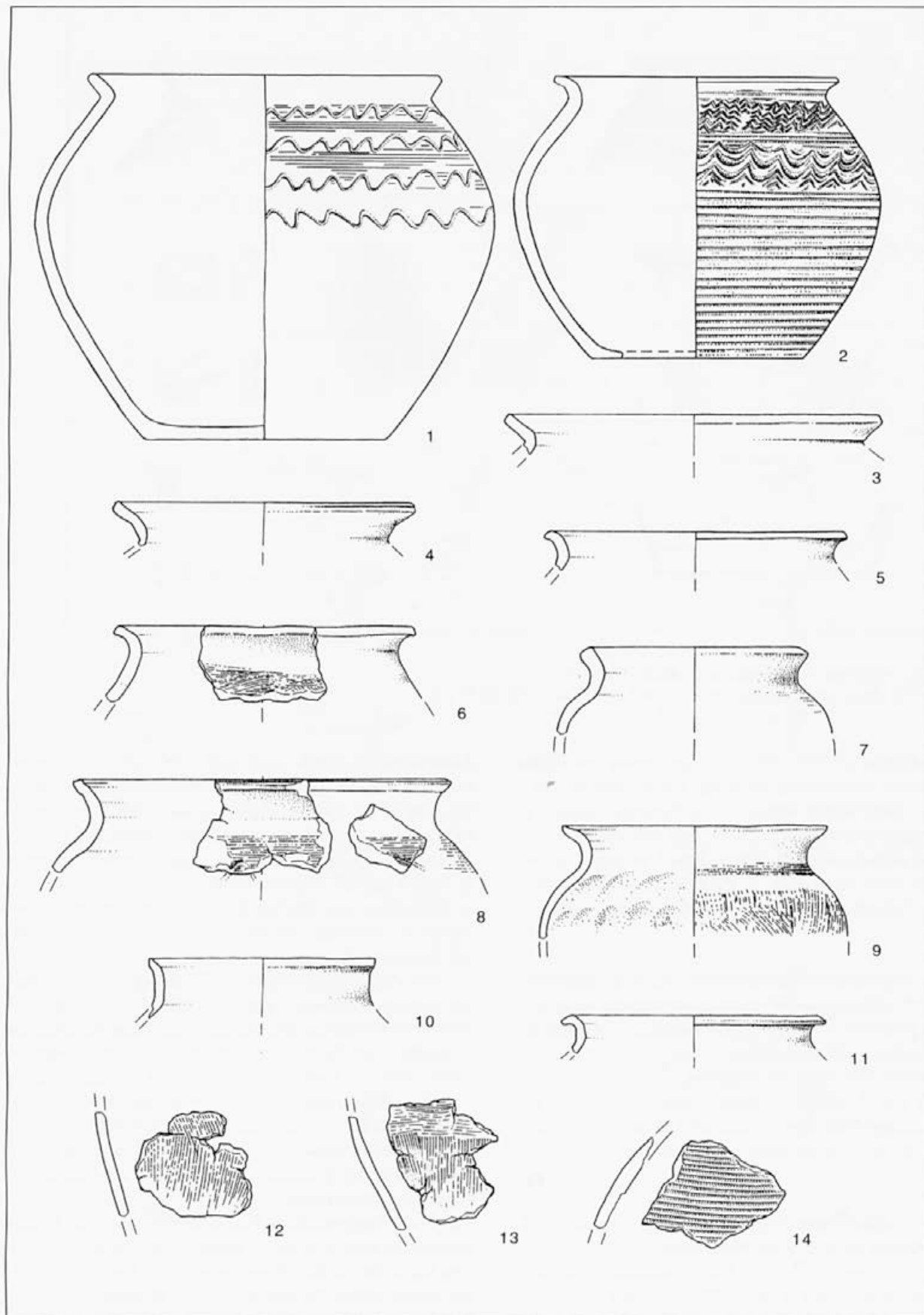
Ajdovščina oberhalb von Rodik (Abb. 115, 116) wurden zum Teil schon systematische Forschungen durchgeführt (Slapšak 1978; Slapšak 1985; Slapšak 1986; Vidrih Perko 1997). Metallfunde datieren sie überwiegend in das 4. und die erste Hälfte des 5. Jh. Bei den Töpfen treten die Typen 2, 3 und 4 auf. Mit Typ 5 weist nur Abb. 115: 9 eine gewisse Ähnlichkeit auf. Bei den Schüsseln sind die ersten zwei Typen zu erkennen. Die Wellenlinie ist regelmäßig und mit Kammstrichverzierung kombiniert.

Bei den systematischen Erforschungen einer größeren spätantiken (befestigten?) Villa auf einer kleineren Anhöhe in **Predloka** entdeckte man Besiedlungsspuren aus römischer Zeit, Spätantike und Frühmittelalter (Boltin – Tome 1986 und Boltin – Tome 1993). Unter den Töpfen sind die Typen 2 und 4 vertreten, unter den Schüsseln dagegen 1 und 2. Vielleicht kann man die Töpfe Abb. 117: 4,5 als Annäherung an Typ 5 betrachten. Die Wellenlinien sind regelmäßig gestaltet und zum Teil mit Kammstrichverzierung kombiniert.

Bei den systematischen Ausgrabungen im Innenbereich der Inselsiedlung in **Koper** stieß man im ehemaligen Kapuzinergarten (Kapucinski vrt) (Abb. 118 – 120) auf reiche römische, spätantike und frühmittelalterliche Schichten (Cunja 1996). Vorhanden sind Töpfe der Typen 2, 3 und 4 sowie Schüsseln vom Typ 1.

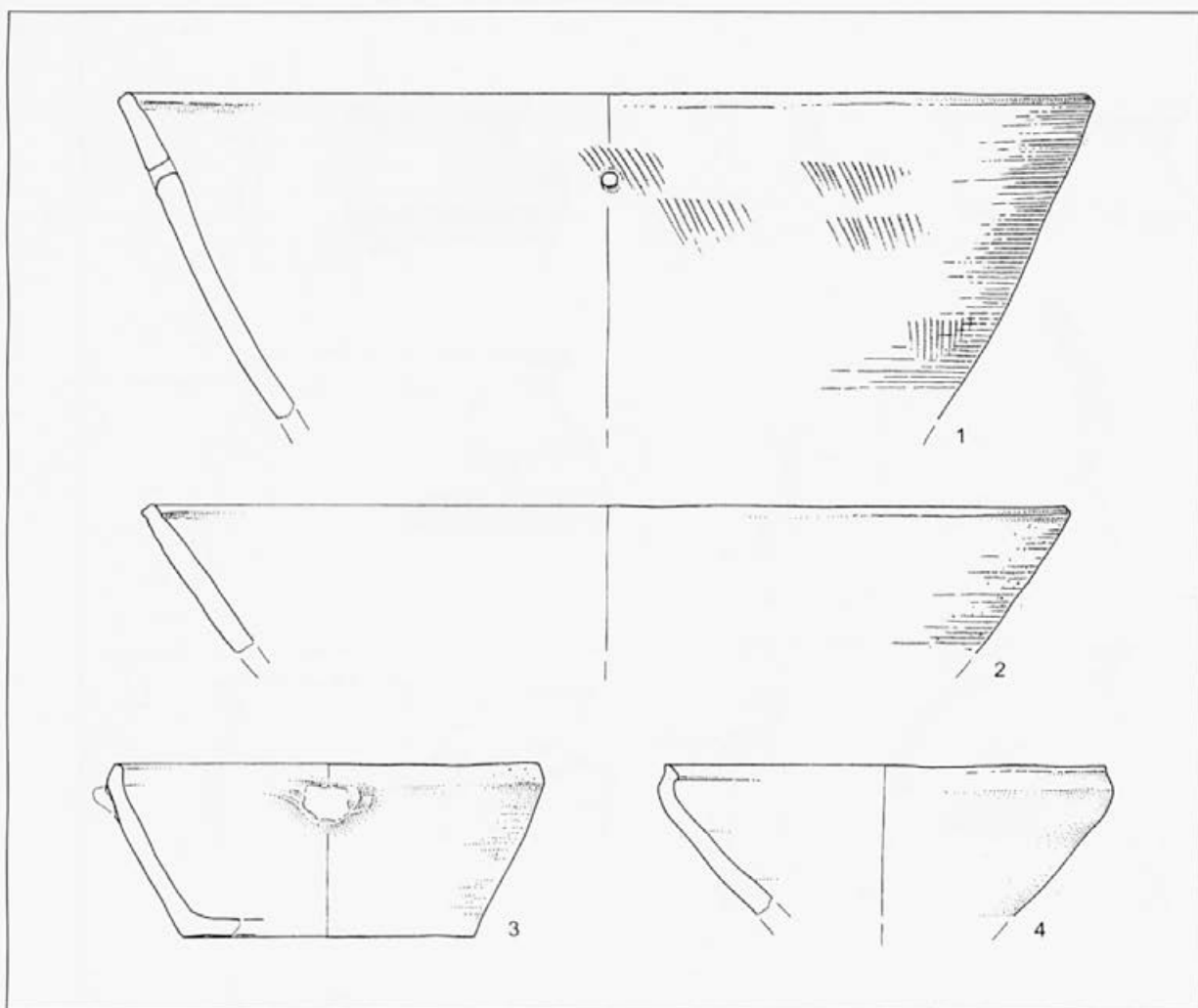
Auf dem **Gradišče oberhalb von Bašelj** fand man

Sl. 115: Ajdovščina nad Rodikom (št. 1 in 2 po Slapšak 1985, ostalo neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 115: Ajdovščina oberhalb von Rodik (Nr. 1 und 2 nach Slapšak, sonst unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 116: Ajdovščina nad Rodikom (neobjavljeno). M. = 1:3

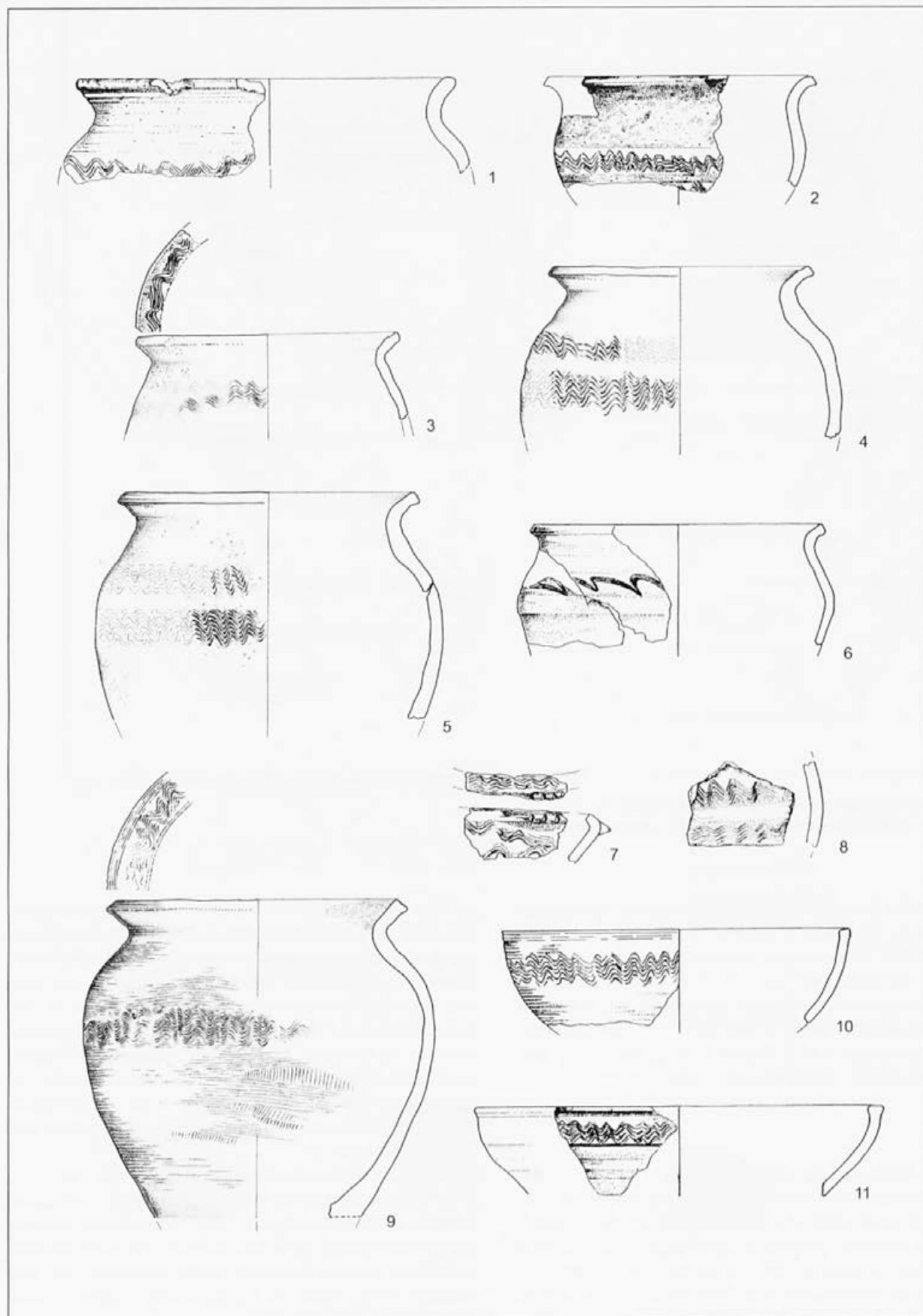
Abb. 116: Ajdovščina oberhalb von Rodik (unpubliziert). M. = 1:3

precej grobe keramike (sl. 121, 122), časovni okvir postojanke pa so dopolnile novejšje raziskave (Ložar 1939 in Knific 1999). Med lonci so zastopani tipi 2, 3, 4 in, kar je posebej zanimivo, tip 5 (sl. 122: 4,5). Zdi se, da prav ta zanesljivo pričča o poseljenosti postojanke v 6. st., kar iz doslej objavljenih najdb ni bilo razvidno. Med skledami sta zastopana tipa 1 in 2. Pogost je okras valovnice, večkrat kombiniran z glavničanjem in žlebičenjem.

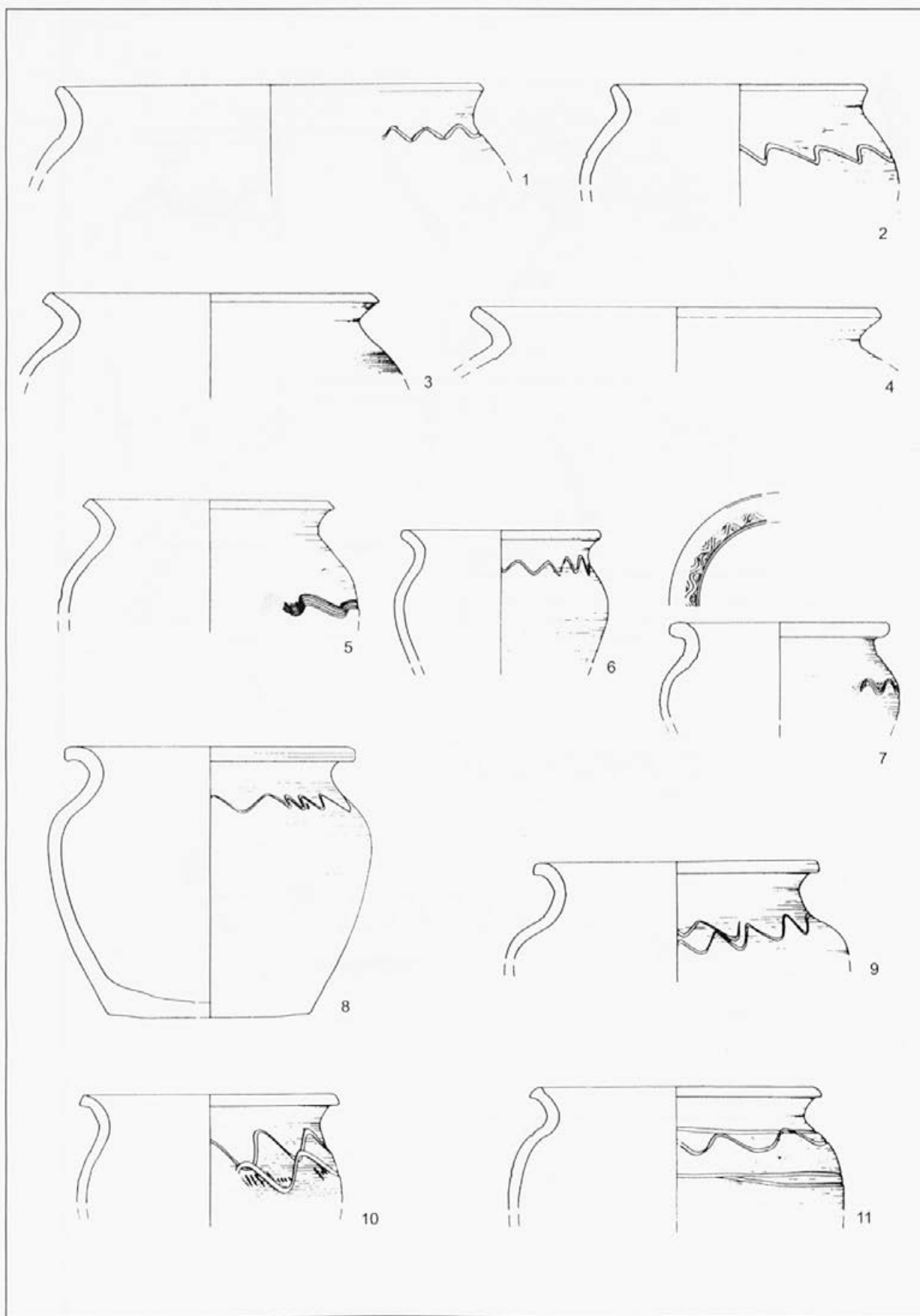
Na **Ajdni nad Potoki** (sl. 123, 124), pomembni poznoantični naselbini visoko v gorah, so s sistematičnimi izkopavanji ugotovili močno poznoantično plast kot tudi posamezne primerke gradiva iz zgodnjega srednjega veka (Valič 1981 in Sagadin 1997). Med lonci so zastopani tipi 2, 3 in 4, pri skledah pa 1 in 2. Valovnica je zelo pravilna, večkrat kombinirana z drugimi okrasnimi elementi. Nastopa tudi še drug okras, ki ga v vzhodnem delu Slovenije

bei den Ausgrabungen ziemlich viel Grobkeramik (Abb. 121, 122), den zeitlichen Rahmen der Anlage vervollständigenden neuere Forschungen (Ložar 1939 und Knific 1999). Unter den Töpfen sind vertreten die Typen 2, 3, 4 und, was besonders interessant ist, Typ 5 (Abb. 122: 4,5). Gerade dieser scheint zuverlässig die Besiedlung der Anlage im 6. Jh. zu bezeugen, was aus den bislang veröffentlichten Funden nicht ersichtlich war. Unter den Schüsseln findet man die Typen 1 und 2. Häufig ist die Wellenlinienverzierung, die des öfteren mit Kammstrichverzierung und Rillen kombiniert ist.

Auf der **Ajdna oberhalb von Potoki** (Abb. 123, 124), einer bedeutenden spätantiken Siedlung hoch oben in den Bergen, stellte man anhand von systematischen Ausgrabungen eine starke spätantike Schicht wie auch einzelne Exemplare aus dem frühen Mittelalter fest (Valič 1981 und Sagadin 1997). Unter den Töpfen sind die Typen 2, 3 und 4 vertreten, bei den Schüsseln dagegen 1 und 2. Die Wellenlinie ist sehr regelmäßig, des öfteren mit anderen Dekorelementen kombiniert. Es treten auch andere Verzierung-

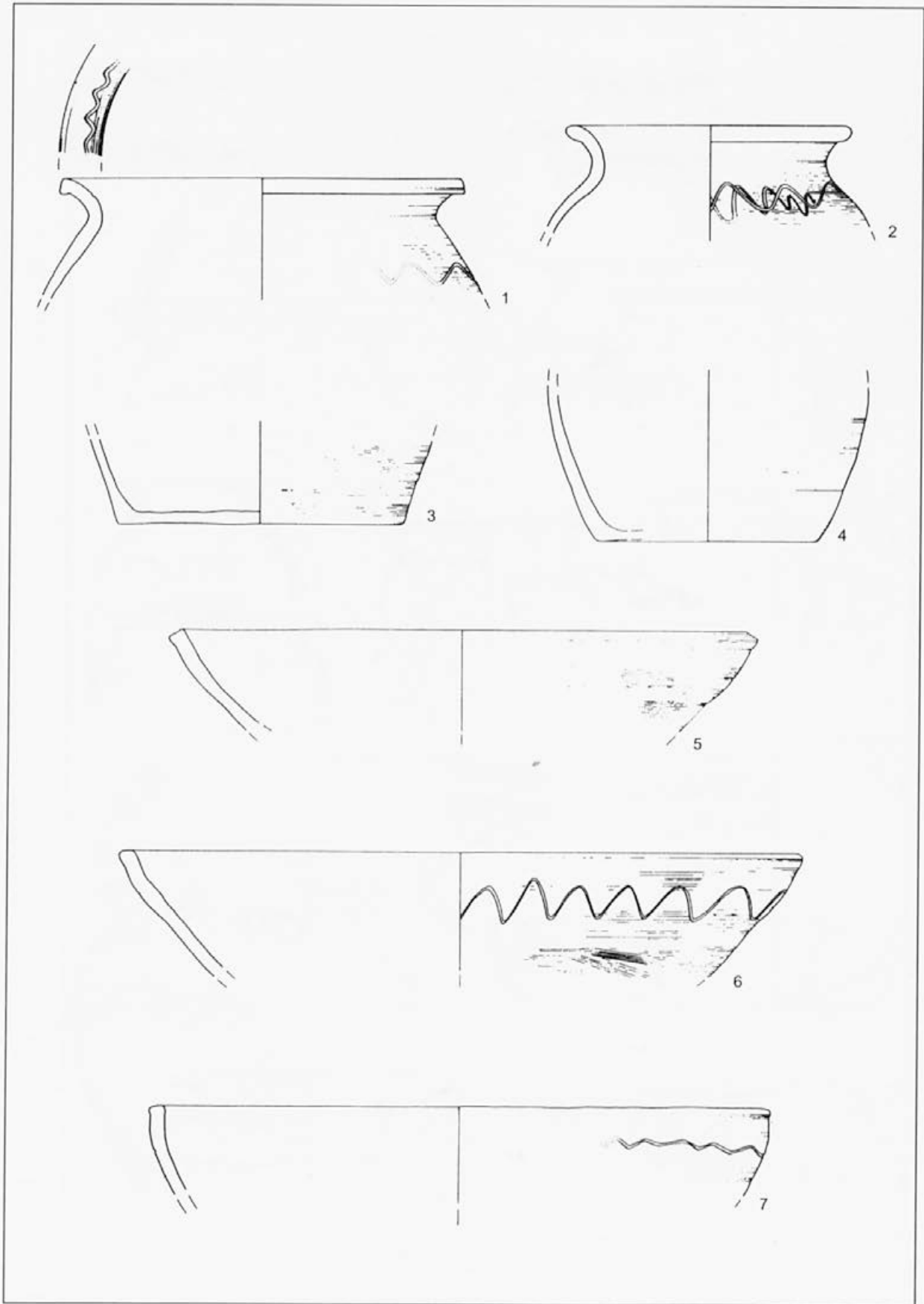

Sl. 117: Predloka pri Črnem kalu (po Boltin - Tome 1993). M. = 1:3
 Abb. 117: Predloka bei Črni kal (nach Boltin - Tome 1993). M. = 1:3

Sl. 118: Kapucinski vrt v Kopru (po Cunja 1996). M. = 1:3

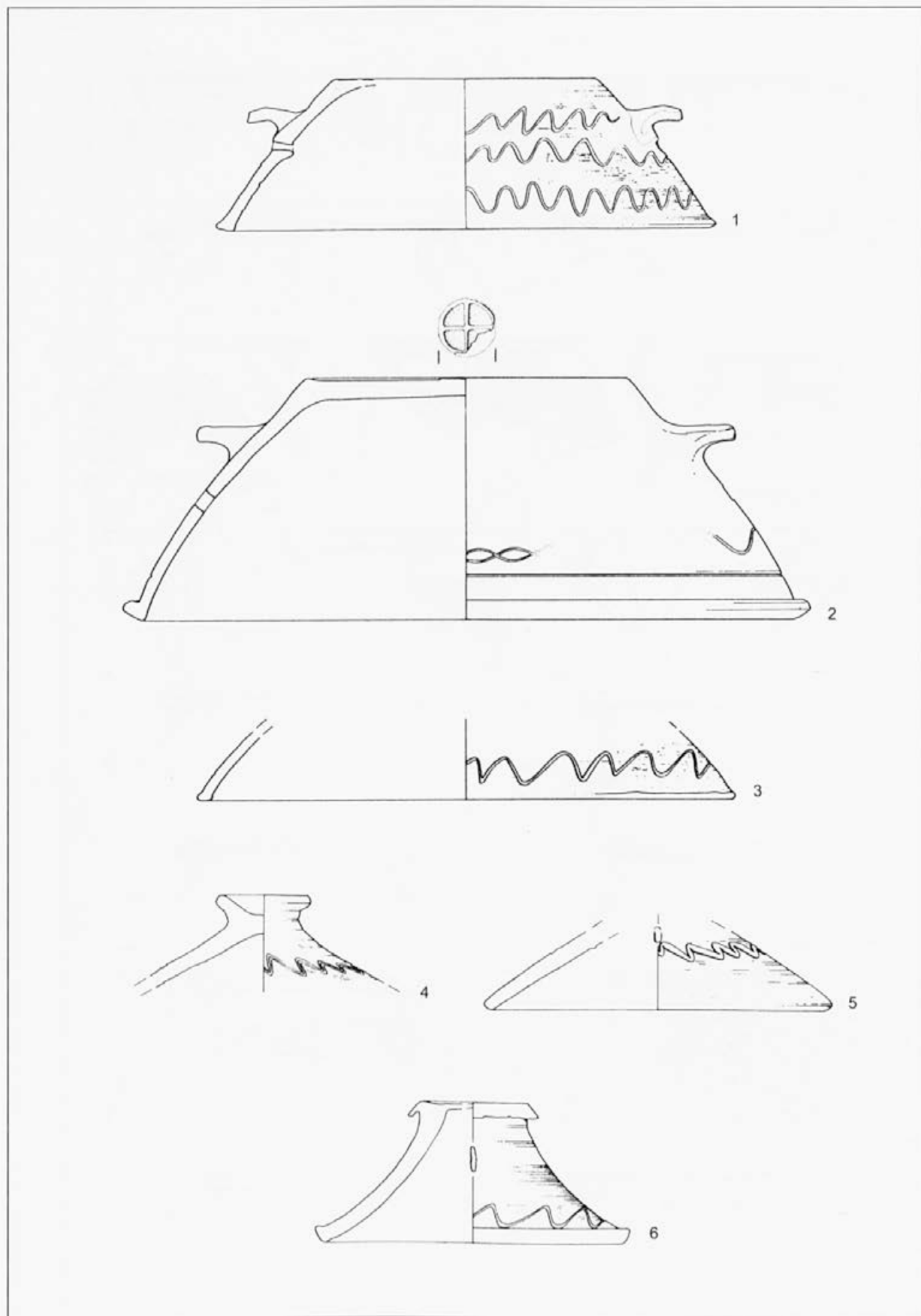
Abb. 118: Kapucinski vrt in Koper (nach Cunja 1996). M. = 1:3

Sl. 119: Kapucinski vrt v Koprju (po Cunja 1996). M. = 1:3

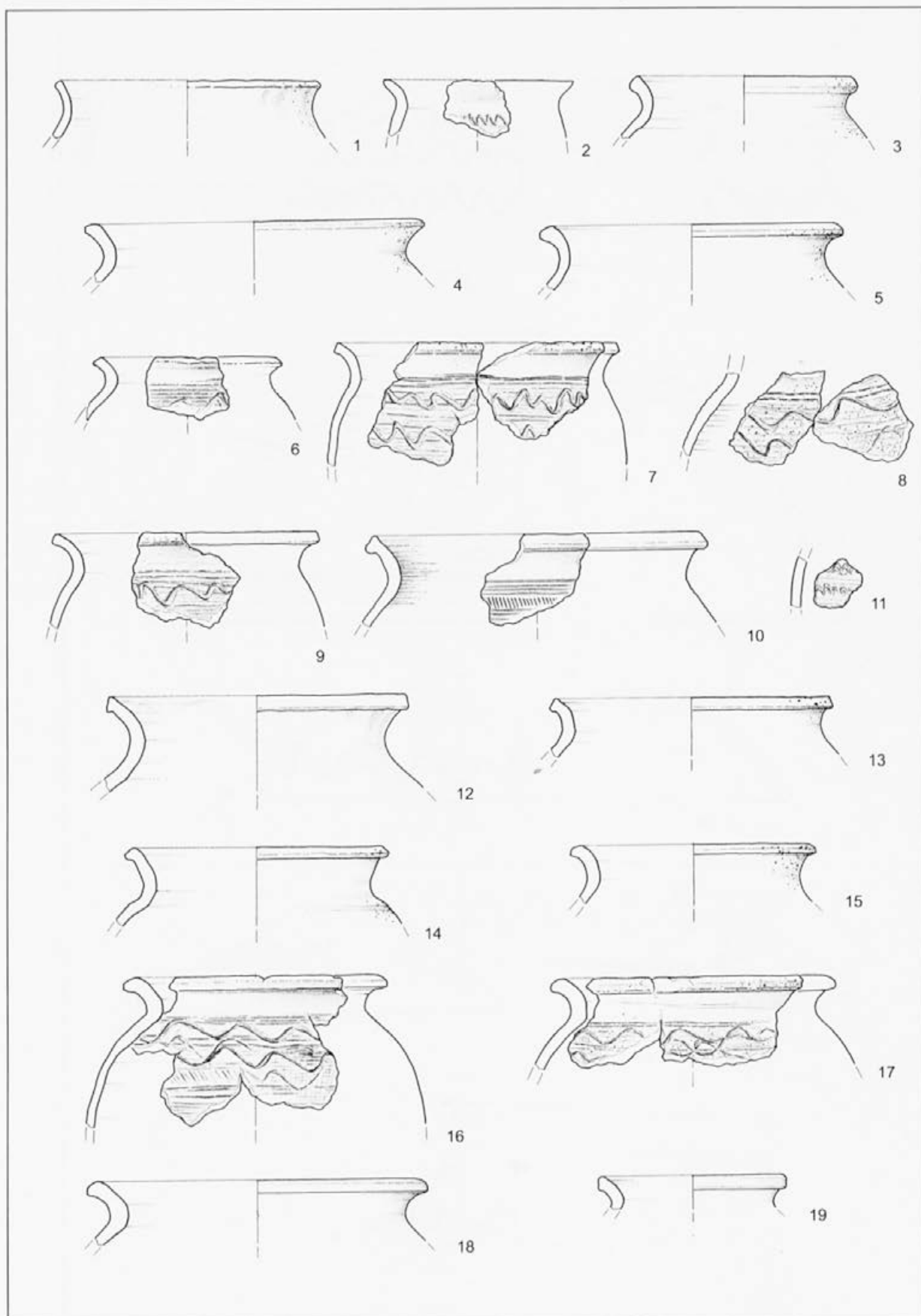
Abb. 119: Kapucinski vrt in Koper (nach Cunja 1996). M. = 1:3

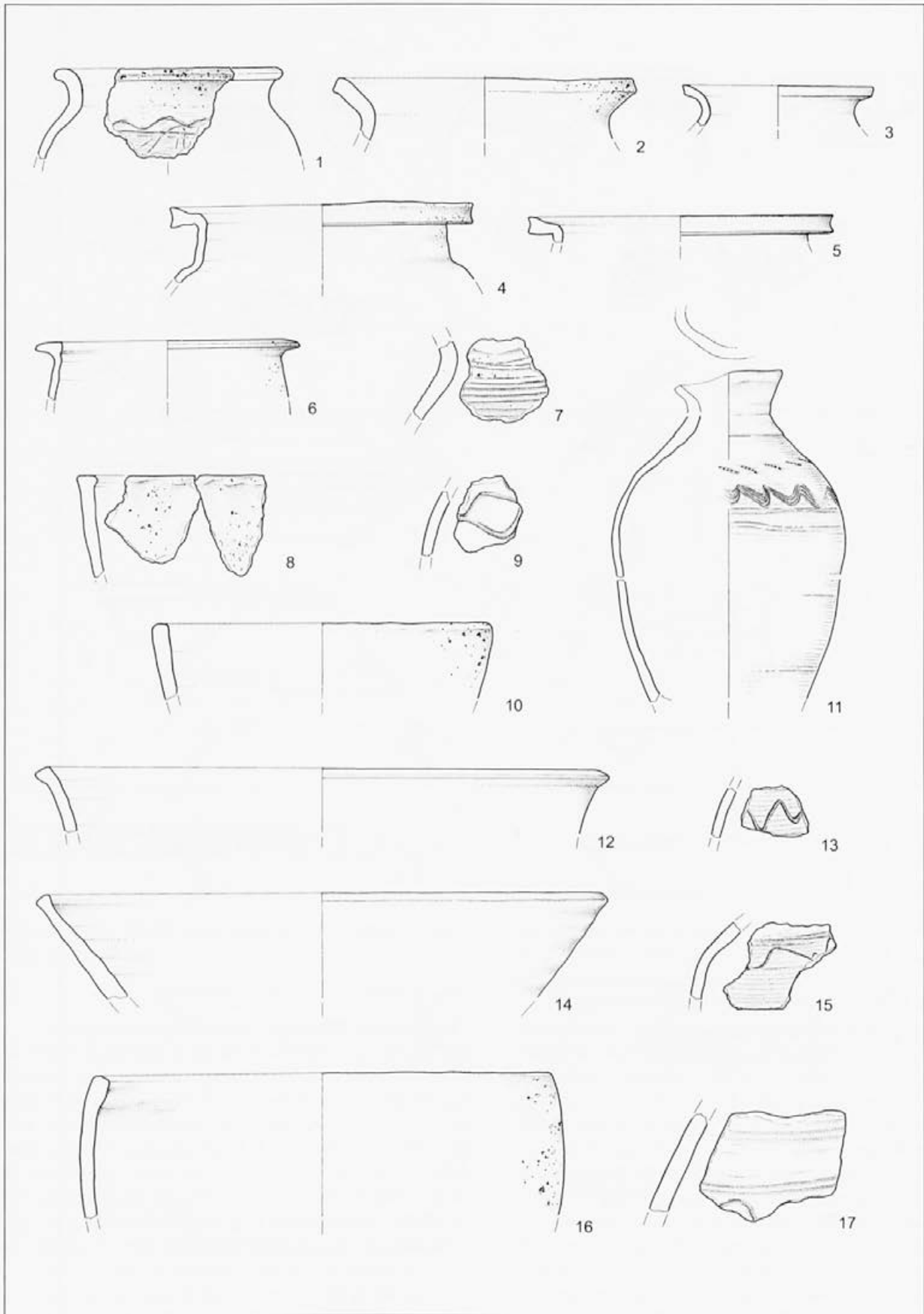
Sl. 120: Kapucinski vrt v Kopru (po Cunja 1996). M. = 1:3

Abb. 120: Kapucinski vrt in Koper (nach Cunja 1996). M. = 1:3

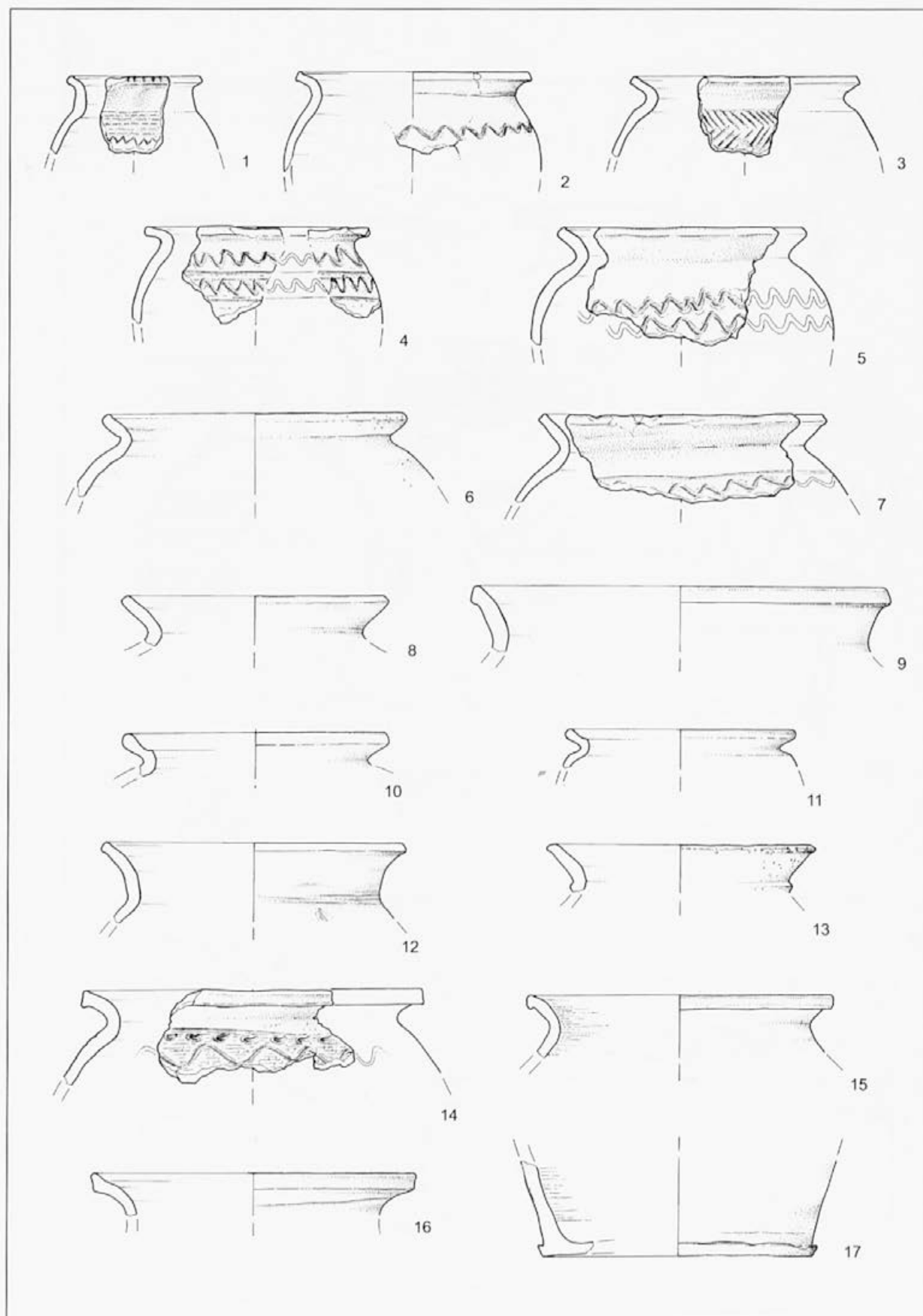
Sl. 121: Gradišče nad Bašljem (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 121: Gradišče oberhalb von Bašelj (unpubliziert). M. = 1:3

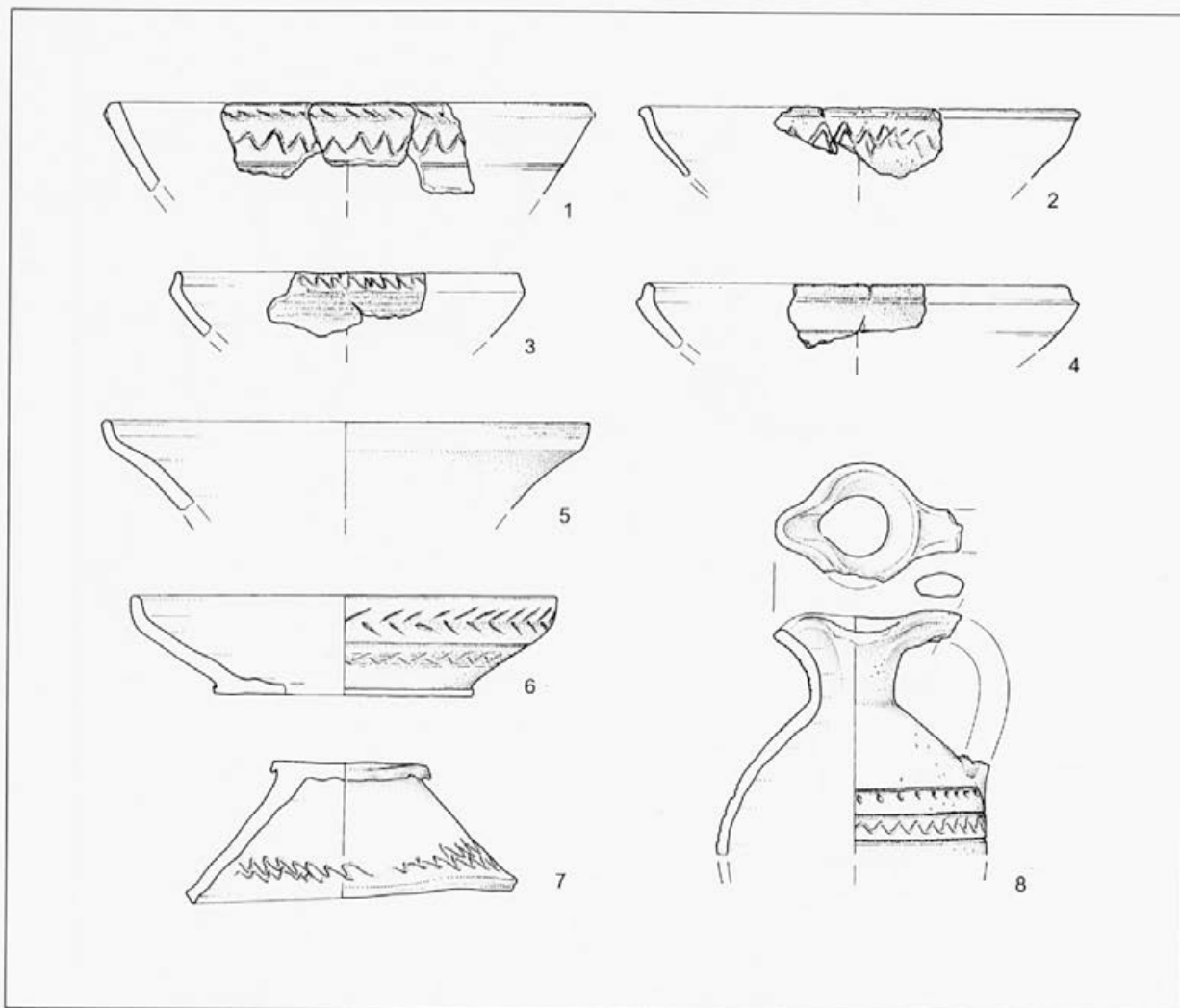
Sl. 122: Gradišče nad Bašljem (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 122: Gradišče oberhalb von Bašelj (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 123: Ajdna nad Potoki (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 123: Ajdna oberhalb von Potoki (unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 124: Ajdna nad Potoki (neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 124: Ajdna oberhalb von Potoki (unpubliziert). M. = 1:3

ni bilo opaziti (motiv ribje kosti, plastična rebra s poševnimi zarezi itd).

Sistematična izkopavanja na pomembni poznoantični utrdbi **Tonovcov grad pri Kobaridu** so razkrila tudi sledove rimskega obdobja in tanjšo zgodnjerednjeveško plast (Ciglencečki 1994 in Ciglencečki 1997). Najdena je bila tudi velika količina grobe keramike (sl. 125, 126). Med lonci so zastopani tipi 2, 3 in 4, nekateri primeri pa se približujejo tipu 5 (sl. 125: 10-13; 126: 1,2). Pri skleдах sta zastopana prva dva tipa. Valovnice so pravilno oblikovane, večkrat kombinirane z glavničenjem. Številneje je zastopan že tudi drug okras (jamice, poševni vrezi itd.).

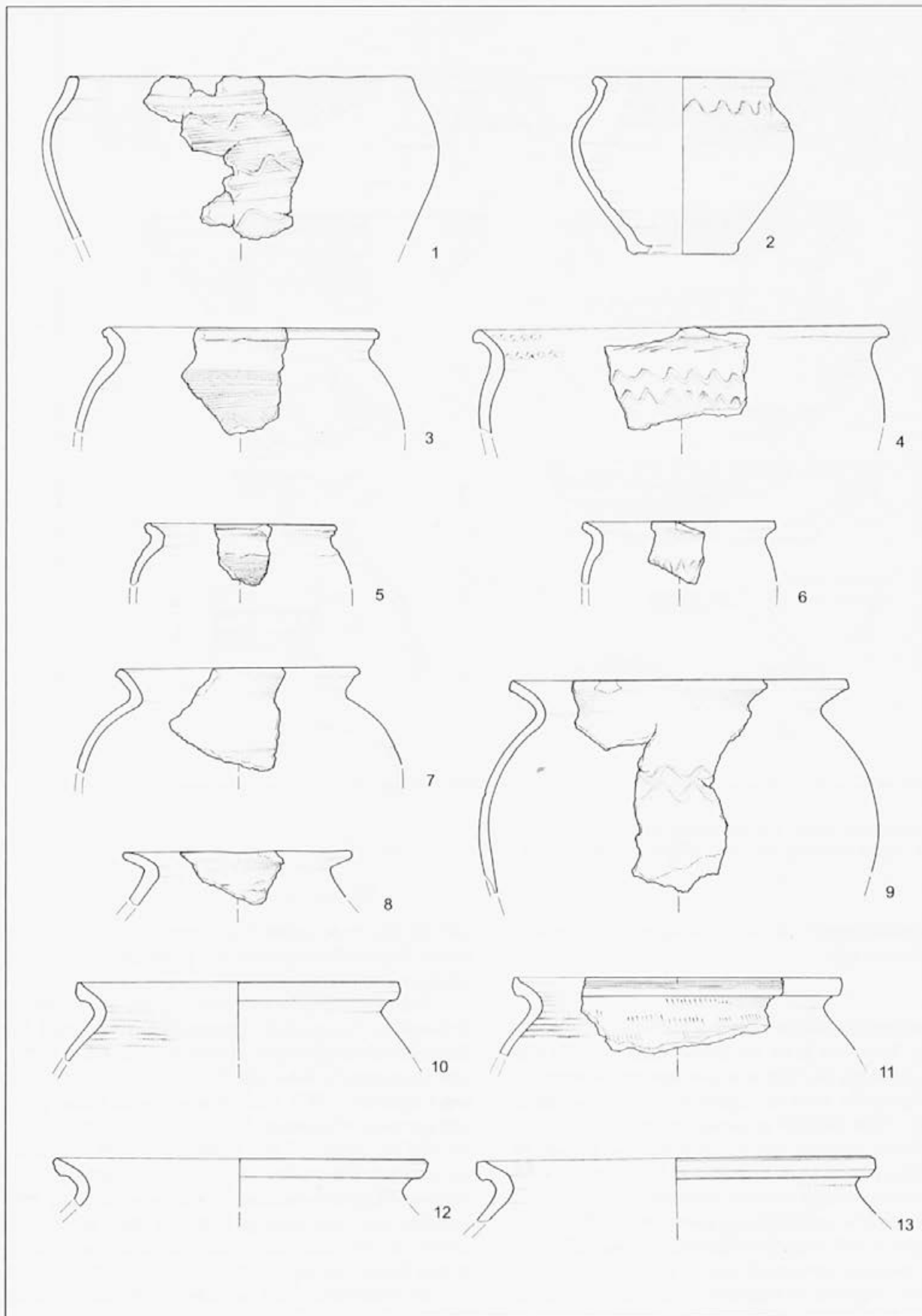
Po pregledu slovenskih najdišč z bolj znano grobo keramiko si oglejmo še keramiko z nekaj pomembnejših najdišč v Avstriji, ki predstavljajo prve bolj znane poznoantične utrdbe v vzhodnoalpskem območju (prim. pri Eggerju 1916 in Glaserju 1997).

gen auf, die im östlichen Teil Sloweniens nicht zu beobachten waren (Fischgrätmuster, plastische Leisten mit schrägen Ritzlinien usw.).

Die systematischen Grabungen auf der wichtigen spätantiken befestigten Anlage **Tonovcov grad bei Kobarid** haben Spuren der römischen Zeit und eine dünnere frühmittelalterliche Schicht ergeben (Ciglencečki 1994 und Ciglencečki 1997). Gefunden wurde auch eine große Menge von Grobkeramik (Abb. 125, 126). Unter den Töpfen sind die Typen 2, 3 und 4 vertreten, einige Exemplare ähneln auch Typ 5 (Abb. 125: 10-13; 126: 1,2). Bei den Schüsseln kommen die ersten zwei Typen vor. Die Wellenlinien sind regelmäßig geformt und öfters mit Kammstrichverzierung kombiniert. Zahlreicher sind auch schon andere Verzierungen (Grübchen, schräge Ritzlinien usw.).

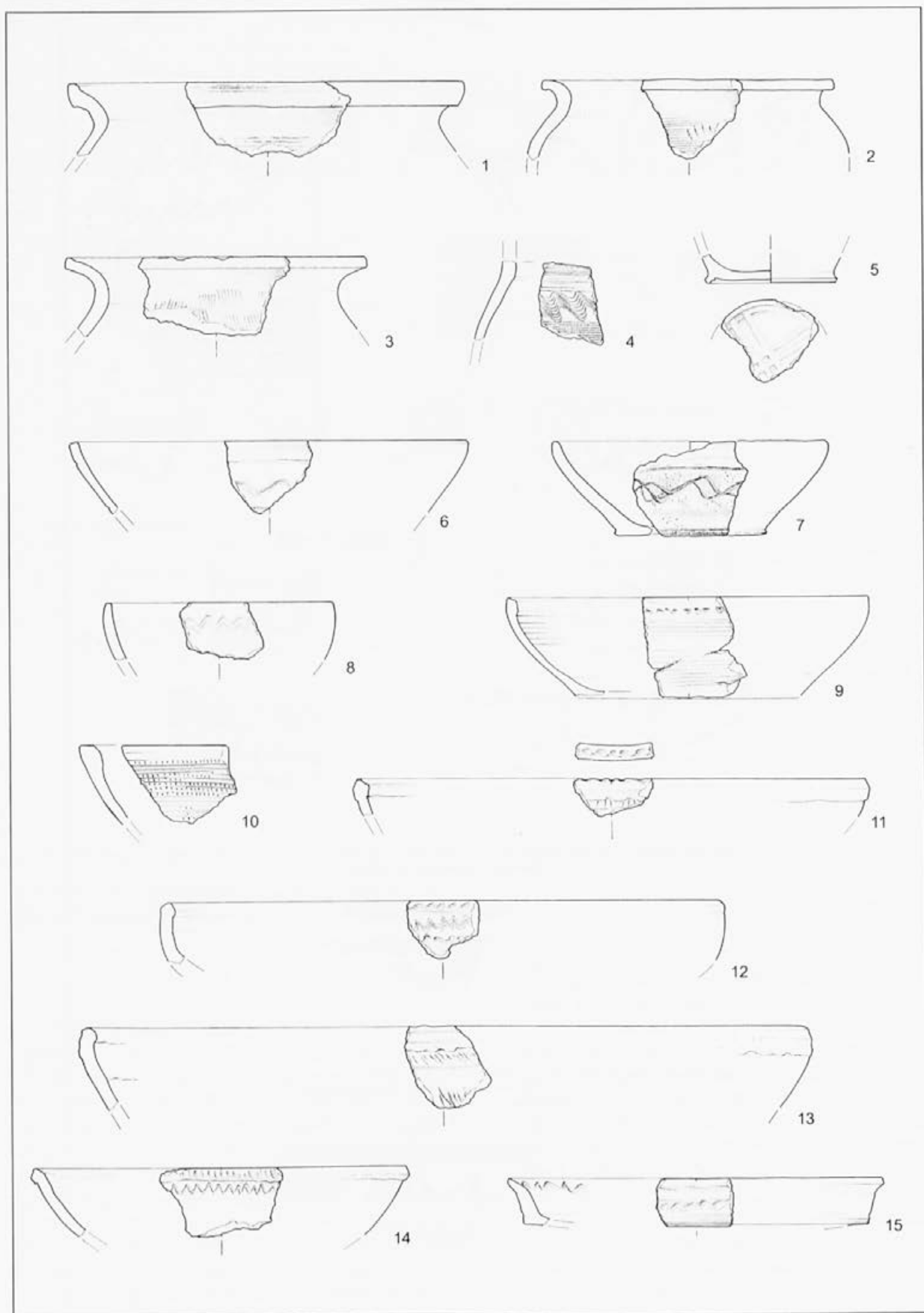
Im Anschluß an die Übersicht über die slowenischen Fundorte mit besser bekannter Grobkeramik sei nun die Keramik von einigen bedeutenderen Fundorten in Österreich angeführt, die die ersten besser bekannten spätantiken

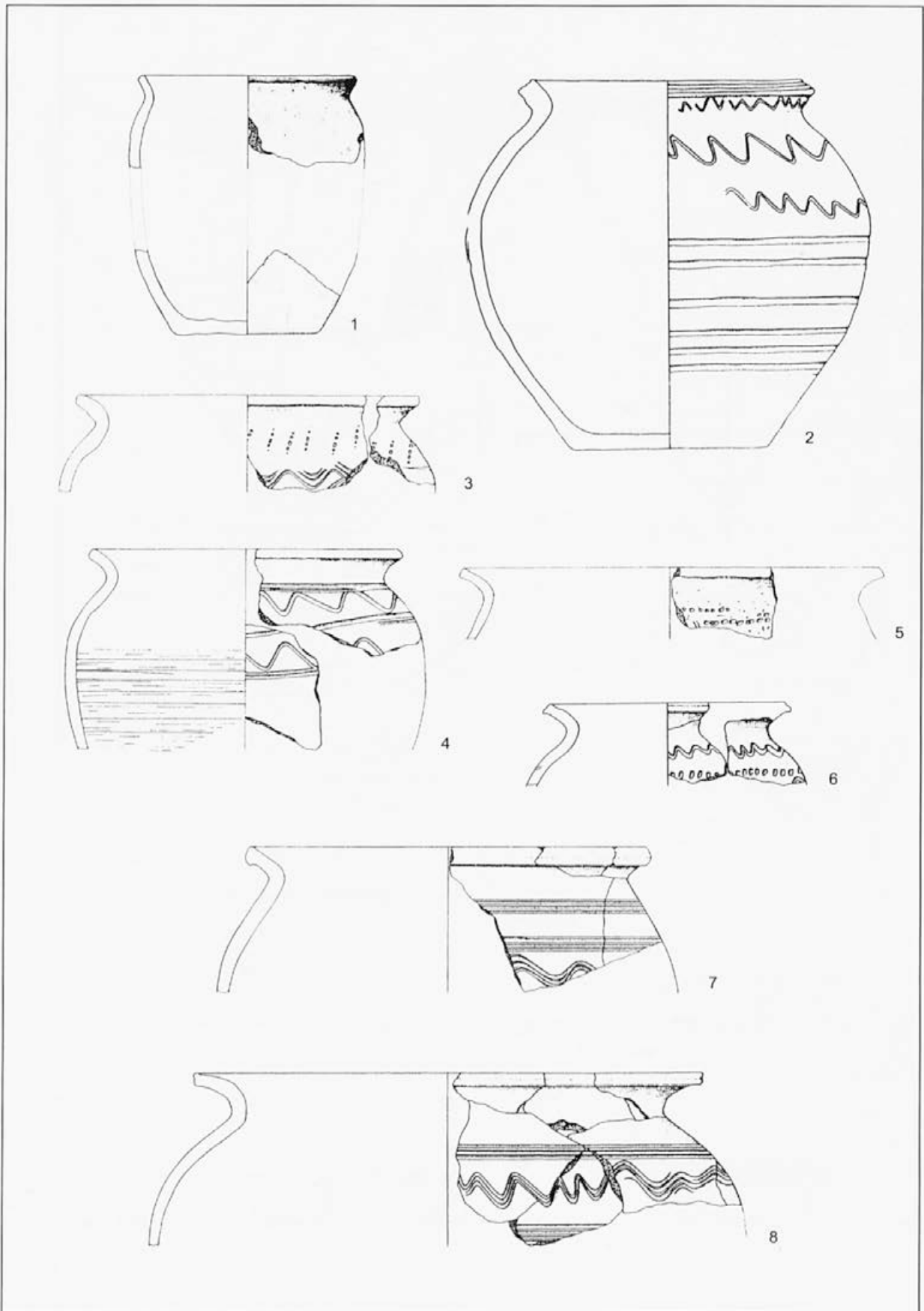
Sl. 125: Tonovcov grad pri Kobaridu (po Ciglencečki 1994 in neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 125: Tonovcov grad bei Kobarid (nach Ciglencečki 1994 und unpubliziert). M. = 1:3

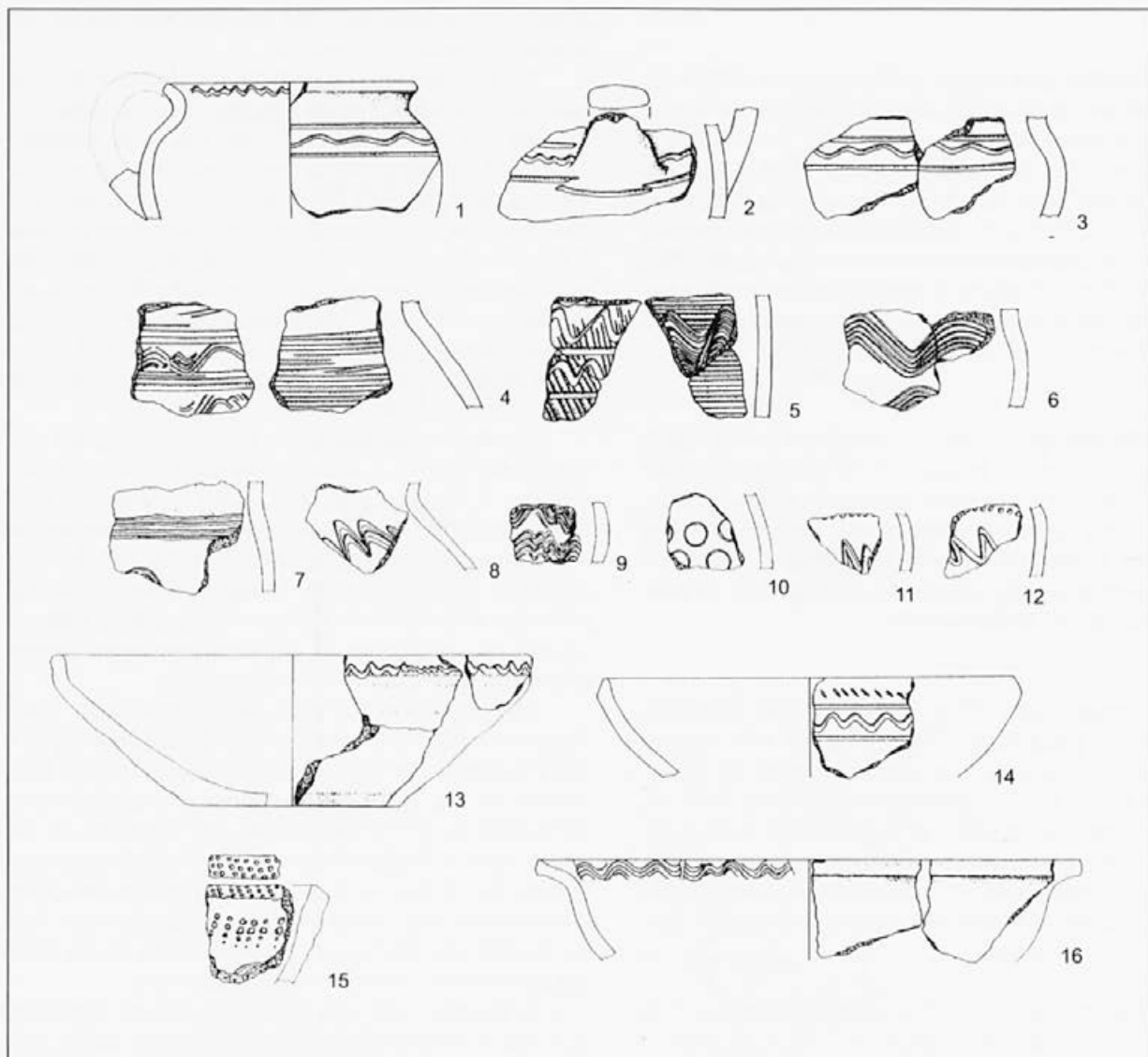
Sl. 126: Tonovcov grad pri Kobaridu (po Ciglencečki 1994 in neobjavljeno). M. = 1:3

Abb. 126: Tonovcov grad bei Kobarid (nach Ciglencečki 1994 und unpubliziert). M. = 1:3

Sl. 127: Sv. Hema pri Globasnici (po Rodriguez 1997). M. = 1:3

Abb. 127: Hemmaberg bei Globasnitz (nach Rodriguez 1997). M. = 1:3

Sl. 128: Sv. Hema pri Globasnici (po Rodriguez 1997). M. = 1:3

Abb. 128: Hemmaberg bei Globasnitz (nach Rodriguez 1997). M. = 1:3

S **Sv. Heme** je bil doslej objavljen le majhen del keramičnega gradiva (sl. 127, 128) sicer velikih sistematičnih izkopavanj (Glaser 1991; Rodriguez 1997, t. 8, 9 in 12; Glaser 1997, 96-120). Izbor keramike kaže pri loncih predvsem tipe 2, 3 in 4 in nekaj primerov, ki se približujejo tipu 5. Pri skledah je opaziti tip 1 in 2, delno se nakazuje podobnost s tipom 3 (sl. 128: 16). Zelo pogost je okras valovnice, delno kombinirane z drugimi okrasnimi elementi. Posebej pomembna se zdi prisotnost lonca, ki ga uvrščajo k t. i. »praškemu tipu« loncev in ki dokazuje zgodnjo prisotnost Slovanov na postojanki (Rodriguez 1992, 172). Tako se ob Tinju tudi tukaj nakazuje morebitno srečanje staroselskih in slovanskih etničnih skupin.

befestigten Anlagen im Ostalpenraum darstellen (vgl. bei Egger 1916 und Glaser 1997).

Vom **Hemmaberg** (Abb. 127, 128) ist bislang nur ein kleiner Teil des Keramikmaterials der sonst systematischen Ausgrabungen veröffentlicht worden (Glaser 1991; Rodriguez 1997, Taf. 8, 9 und 12; Glaser 1997, 96-120). Die Auswahl der Keramik deutet bei den Töpfen vor allem auf die Typen 2, 3 und 4 und einige Exemplare, die Typ 5 ähnlich sind. Bei den Schüsseln sind die Typen 1 und 2 zu erkennen, zum Teil zeichnet sich eine Ähnlichkeit mit Typ 3 ab (Abb. 128: 16). Sehr häufig ist die Wellenlinienverzierung, die teilweise mit anderen Dekorelementen kombiniert ist. Besonders wichtig erscheint die Anwesenheit eines Topfes, den man dem sog. »Prager Typus« der Töpfe zuordnet und der die frühe Präsenz der Slawen in der Anlage bezeugt (Rodriguez 1992, 172). So zeichnet sich wie auf dem Tinje auch hier eine eventuelle

Šenturška gora (Egger 1950; Neumann 1955) kaže v keramičnem gradivu zelo sorodno sliko kot Sv. Hema, saj so tu zastopani isti tipi loncev in skled, prav tako pa je zelo pogost okras valovnica in žlebičenje (*sl. 129, 130*). Slovansko lončenino na Ulrichsbergu omenja P. Korošec (Korošec 1979/2, 71). H. Rodriguezova prav tako previdno domneva zgodnjeslovansko keramiko (Rodriguez 1992, 172). Potrditev te domneve bi smeli videti predvsem v številnem okrasju in nekaterih njegovih posameznih elementih (predvsem *sl. 129: 8,12-13; 130: 2,7,12*).

Kathreinkogel (*sl. 131, 132*) kaže pri loncih tipe 2, 3, 4 in ponovno nekaj primerov, ki se približujejo tipu 5 (*sl. 131: 3,8,15*) (Fuchs 1988; Rodriguez 1988). Pri skledah sta dobro zastopana oba prva tipa. Zanimivo je, da v primerjavi s sosednjimi postojankami pri okrasu ob valovnici prevladuje glavničenje, ki bi opozarjalo na poudarjen staroselski značaj najdišča.

Pri **Duelu** (Egger 1929a; Petrikovits 1986; Steinklauber 1990) se poleg loncev tipa 2, 3 in 4 v zelo velikem številu pojavljajo lonci z izrazitejšim vratom, ki spominjajo na tinjski tip 5 (Steinklauber 1990, Abb. 3-10, 13, 14), pri skledah pa na tipa 1 in 2. Dodatno tu nastopa trinožnik, ki se v poznem času le redko pojavlja in je v zgornjem delu povsem podoben tinjskemu tipu 3 pri skledah. Okras je pogost: valovnica je večkrat kombinirana z drugimi okrasnimi elementi.

V **Teurniji** (*sl. 133-135*) je opaziti tipe loncev 2, 3, 4, redki pa se približujejo tipu 5 (*sl. 133: 7,10; 134: 1*) (Rodriguez 1990; Glaser 1997, 131-141). Pri skledah so zastopani vsi trije tipi. Ponovno je treba poudariti pogostost okrasa, predvsem valovnic, kombiniranih z drugimi okrasnimi elementi.

V gradivu z najdišča **Kappele** (Felgenhauer – Schmiedt 1993) je opaziti pri loncih prevlado tipov 3 in 4, prisotne pa so tudi oblike, ki spominjajo na kombinacijo tipov 4 in 5 (*sl. 136: 3-5*). Pri skledah je opaziti vse tri tipe. Zelo pogost je okras v obliki valovnice, kombinirane z drugimi okrasnimi elementi. Posamezne kovinske najdbe kažejo, da so bile Kappele obljude tudi v slovanskem obdobju (Felgenhauer – Schmiedt 1993, 49).

Primerjava z gradivom iz **Lavanta** (Rodriguez 1984; Glaser 1997, 143-146) (*sl. 137, 138*) kaže pri loncih tipe 2, 3, 4 in nekatere oblike, ki se približujejo tipu 5 (*sl. 137: 4,5,7,12*), pri skledah pa vse tri tipe. Značilen je pogost okras: pri loncih predvsem valovnica, kombinirana z drugimi elementi, pri skledah pa povečini plastična rebra s poševnimi vrezi.

Begegnung der einheimischen romanisierten und der slawischen ethnischen Gruppen ab.

Der **Ulrichsberg** (Egger 1950; Neumann 1955) weist im keramischen Material ein sehr ähnliches Erscheinungsbild auf wie der Hemmaberg, denn hier sind dieselben Topf- und Schüsseltypen vertreten und ebenso häufig ist die Wellenlinien- und die Rillenverzierung (*Abb. 129, 130*). Die slawische Keramik auf dem Ulrichsberg erwähnt P. Korošec (Korošec 1979/2, 71). H. Rodriguez führt dergleichen mit Vorbehalt frühslawische Keramik an (Rodriguez 1992, 172). Als Bestätigung dieser Vermutung könnte man vor allem den zahlreichen Dekor und einige seiner einzelnen Elemente betrachten (vor allem *Abb. 129: 8,12-13; 130: 2,7,12*).

Der **Kathreinkogel** (*Abb. 131, 132*) weist bei den Töpfen die Typen 2, 3, 4 und erneut einige Exemplare auf, die Typ 5 ähneln (*Abb. 131: 3,8,15*) (Fuchs 1988; Rodriguez 1988). Bei den Schüsseln sind die beiden ersten Typen gut vertreten. Interessanterweise ist beim Vergleich mit den benachbarten Anlagen bei der Verzierung neben der Wellenlinie die Kammstrichverzierung vorherrschend, die auf den betont einheimischer romanisierten Charakter des Fundortes hinweisen würde.

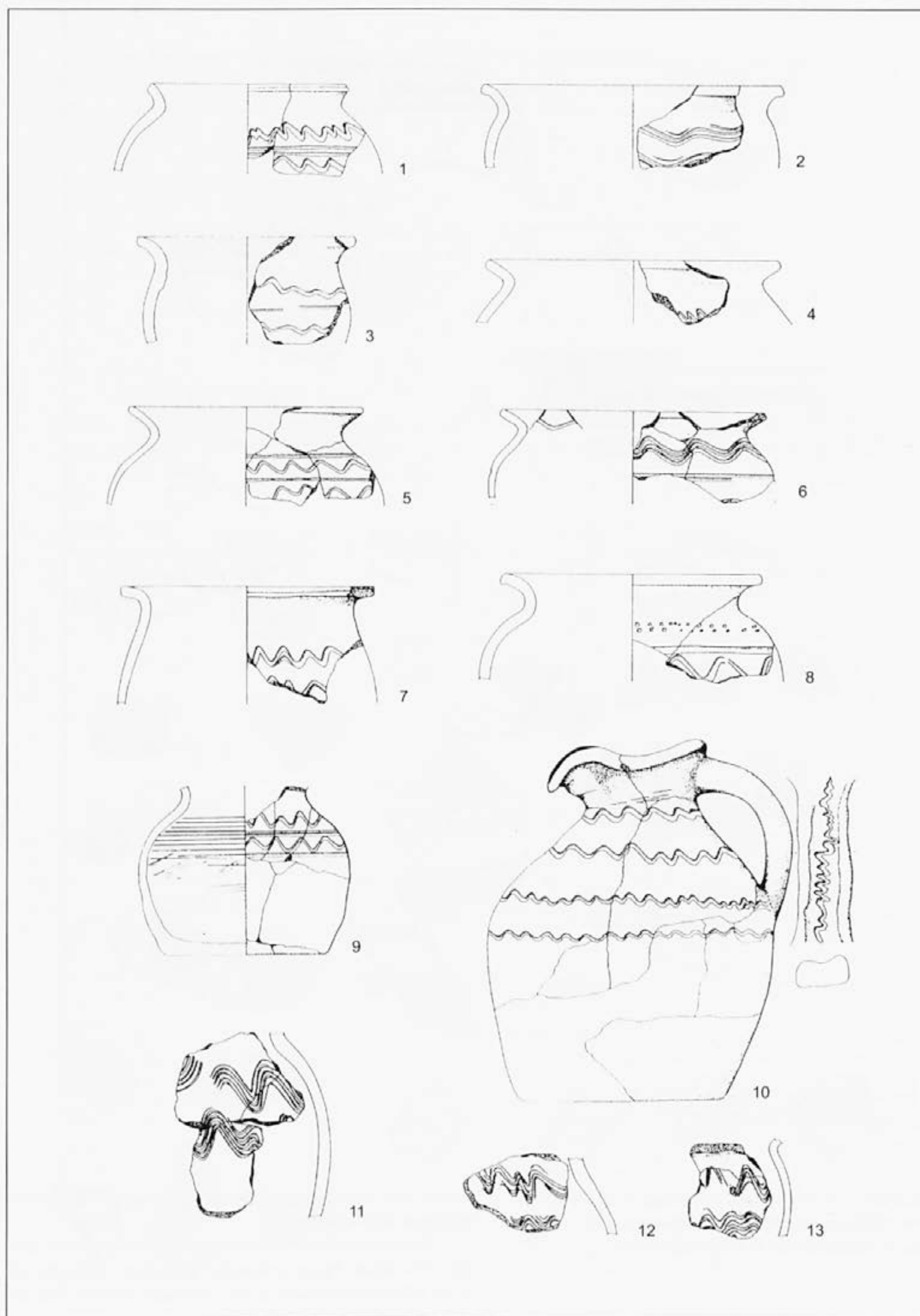
Im Fundort **Duel** (Egger 1929a; Petrikovits 1986; Steinklauber 1990) treten neben den Töpfen vom Typ 2, 3 und 4 in sehr großer Zahl Töpfe mit ausgeprägterem Hals auf, die an den Typ 5 vom Tinje erinnern (Steinklauber 1990, Abb. 3-10, 13, 14) und bei den Schüsseln an die Typen 1 und 2. Zusätzlich ist hier eine Dreifußschale vorhanden, die in späterer Zeit nur selten auftritt und deren Oberteil dem Tinje-Schüsseltyp 3 ganz ähnlich sieht. Dekor kommt sehr häufig vor: Die Wellenlinie ist des öfteren mit anderen Dekorelementen kombiniert.

In **Teurnia** (*Abb. 133-135*) findet man die Topftypen 2, 3 und 4, seltene Exemplare ähneln Typ 5 (*Abb. 133: 7,10; 134: 1*) (Rodriguez 1990; Glaser 1997, 131-141). Bei den Schüsseln sind alle drei Typen vertreten. Erneut muß man die Häufigkeit der Verzierung hervorheben, vor allem der Wellenlinien, die mit anderen Dekorelementen kombiniert sind.

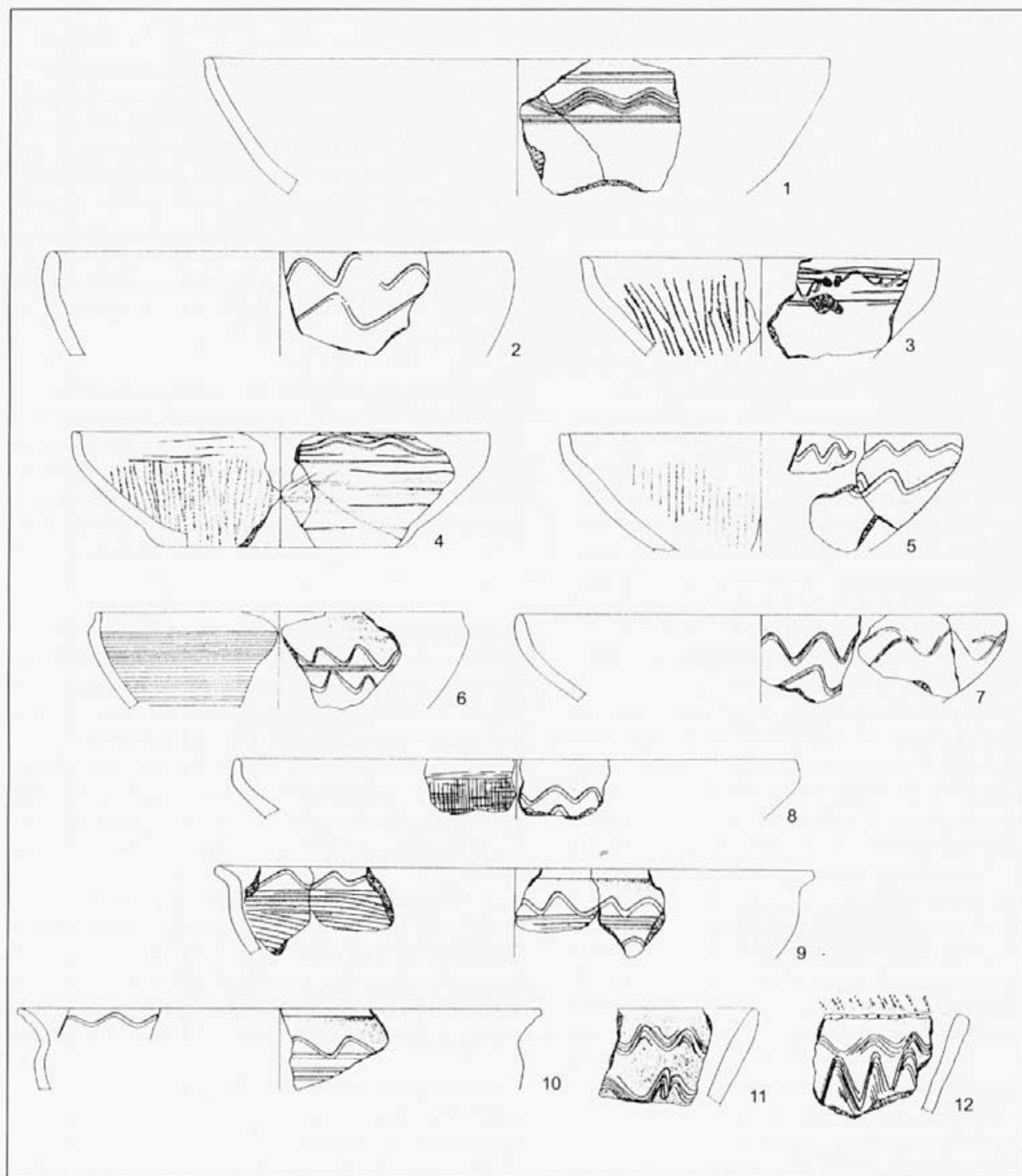
Im Material vom Fundort **Kappele** (Felgenhauer – Schmiedt 1993) sind bei den Töpfen die Typen 3 und 4 vorherrschend, es kommen allerdings auch Formen vor, die an eine Kombination der Typen 4 und 5 erinnern (*Abb. 136: 3-5*). Bei den Schüsseln sind alle drei Typen vertreten. Sehr häufig ist als Verzierung die mit anderen Dekorelementen kombinierte Wellenlinie. Einzelne Metallfunde deuten darauf hin, daß Kappele auch später bevölkert war (Felgenhauer – Schmiedt 1993, 49).

Ein Vergleich des Materials von **Lavant** (Rodriguez 1984; Glaser 1997, 143-146) (*Abb. 137, 138*) läßt bei den Töpfen die Typen 2, 3, 4 und einige Typen erkennen, die Typ 5 ähneln (*Abb. 137: 4,5,7,12*), bei den Schüsseln dagegen alle drei Typen. Charakteristisch ist die häufige Verzierung: bei den Töpfen vor allem die Wellenlinie, die mit anderen Elementen kombiniert ist, bei den Schüsseln

Sl. 129: Šenturška gora (po Rodriguez 1997). M. = 1:3
 Abb. 129: Ulrichsberg (nach Rodriguez 1997). M. = 1:3

Sl. 130: Šenturška gora (po Rodriguez 1997). M. = 1:3

Abb. 130: Ulrichsberg (nach Rodriguez 1997). M. = 1:3

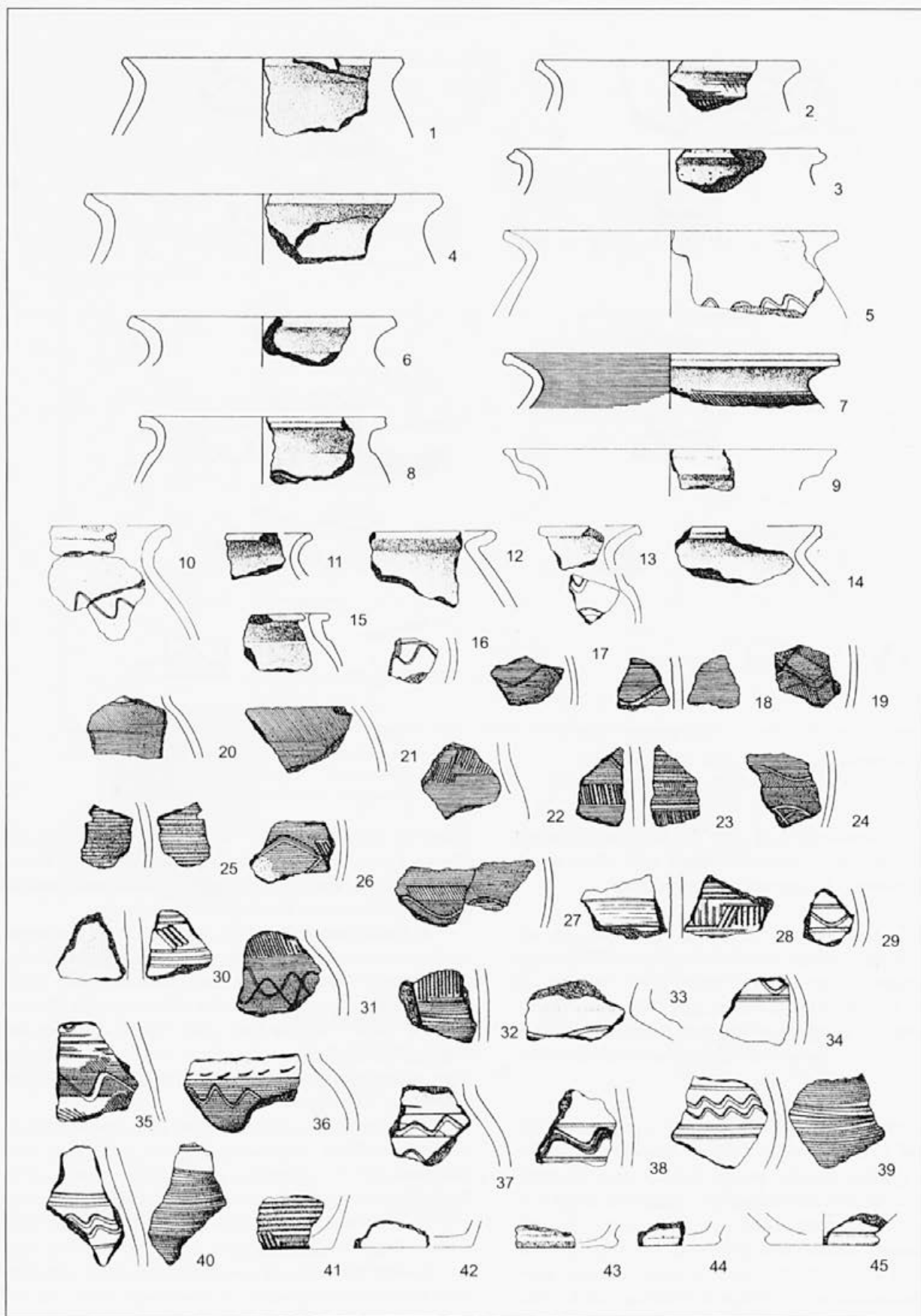
V italijanskem delu vzhodnoalpskega prostora je prav tako že nekaj raziskanih poznoantičnih postojank, vendar se zdi, da poznamo doslej le zelo majhen del.

Keramične primerjave z najdiščem **Castello di Udine** kažejo predvsem lonce tipa 4 in več primerkov, ki so

findet man dagegen größtenteils plastische Leisten mit schrägen Ritzlinien vor.

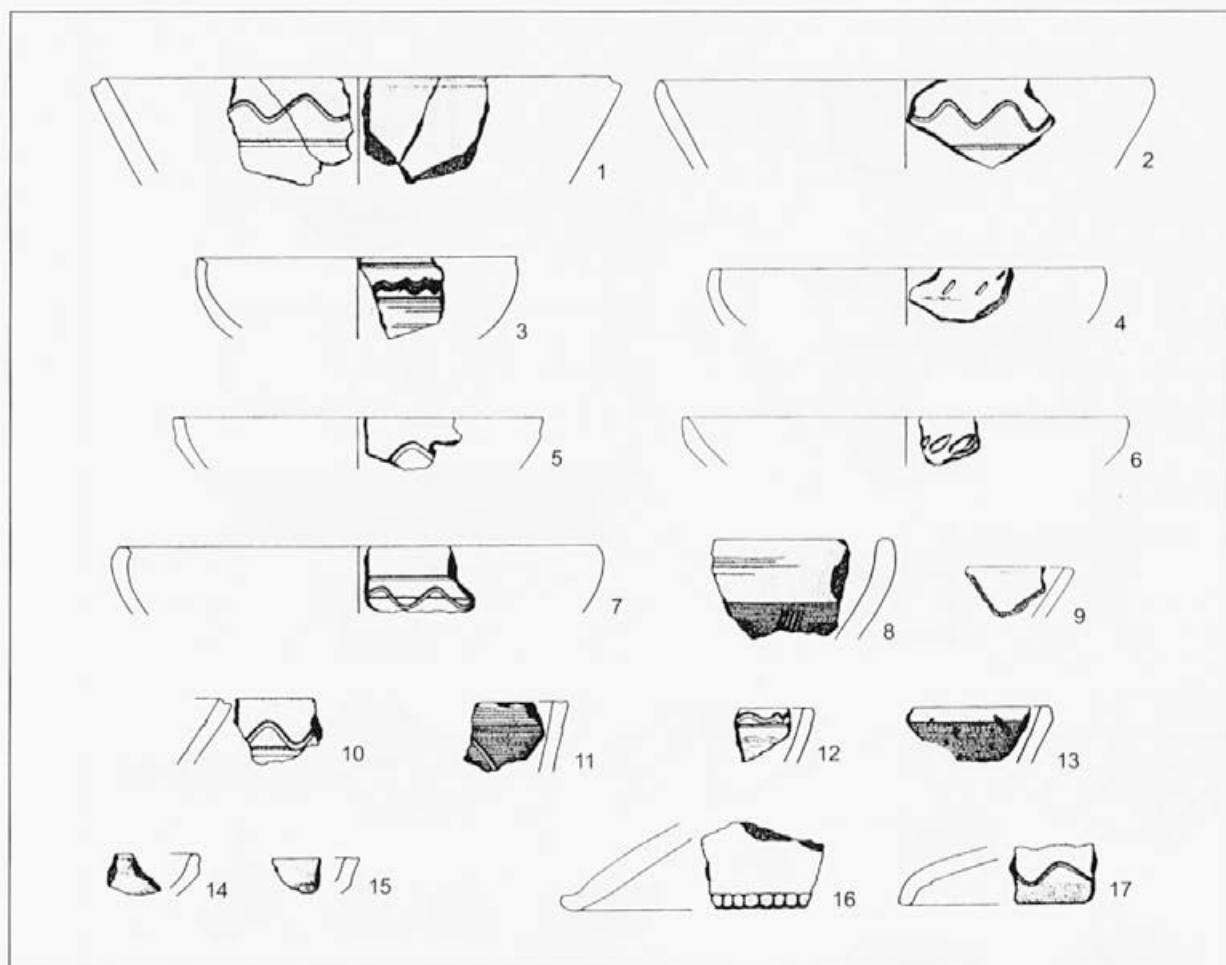
Im italienischen Teil des Ostalpenraums gibt es desgleichen schon einige erforschte spätantike Anlagen, jedoch scheinen wir bislang nur einen sehr kleinen Teil davon zu kennen.

Keramikvergleiche vom Fundort **Castello di Udine** zeigen vornehmlich die Topftypen 4 und mehrere Exem-

Sl. 131: Kathreinkogel (po Rodriguez 1988). M. = 1:3

Abb. 131: Kathreinkogel (nach Rodriguez 1988). M. = 1:3

Sl. 132: Kathreinkogel (po Rodriguez 1988). M. = 1:3

Abb. 132: Kathreinkogel (nach Rodriguez 1988). M. = 1:3

sorodni tinjskemu tipu 5 (sl. 139: 2-5,10) (Buora, Fasano 1994). Pri skledah se pojavljata tipa 1 in 2. Okras ni pogost: večinoma je le valovnica in glavničenje.

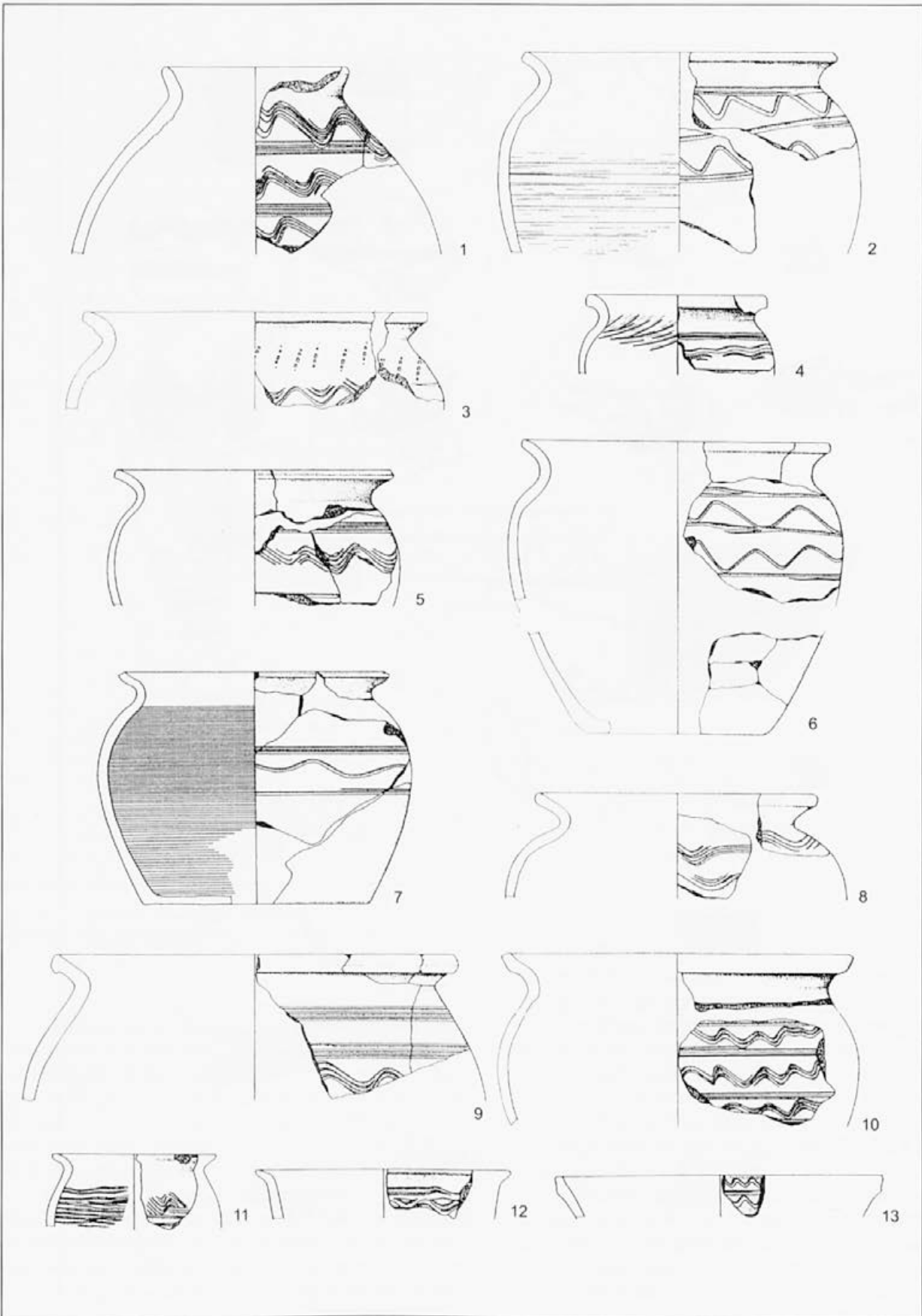
Na **Castelraimundu** (sl. 140, 141), manjši, pred nedavnim raziskani postojanki (Castelraimondo 1992), so pri loncih pogosti tipi 2, 3 in 4 (Covizzi 1995). Nekoliko se nakazuje že oblikovanost loncev tipa 5 (sl. 140: 11-13). Pri skledah so zastopani vsi tipi, le da je tretji manj izrazit (sl. 141: 10). Značilna je odsotnost okrasa v obliki valovnic.

Če primerjamo tinjske tipe posod z gradivom z **Invillina** (sl. 142, 143), vidimo, da je v številnem in izredno pestrem gradivu prisotna večina tinjskih tipov (Bierbrauer 1987). Povsem manjkata le tip 1 pri loncih in tip 3 pri skledah. Tudi tip 5 pri loncih je redko zastopan, pravzaprav je opaziti le nekaj zelo podobnih oblik (npr. Bierbrauer 1987, t. 91: 4; 116: 8). Pogost je okras valovnic, glavničenja in žlebičenja, prisotne pa so tudi druge oblike okrasa.

plare, die dem Tinje-Typ 5 ähneln (Abb. 139: 2-5,10) (Buora, Fasano 1994). Bei den Schüsseln treten die Typen 1 und 2 auf. Verzierungen sind selten: Größtenteils sind es nur Wellenlinien und Kammstrichverzierung.

In **Castelraimondo** (Abb. 140, 141), einer kleineren, vor kurzem erforschten Anlage, kommen bei den Töpfen die Typen 2, 3 und 4 häufig vor (Castelraimondo 1992; Covizzi 1995). Ein wenig deutet sich schon die Gestaltung der Töpfe vom Typ 5 an (Abb. 140: 11-13). Bei den Schüsseln sind alle Typen vertreten, nur ist der dritte weniger ausgeprägt (Abb. 141: 10). Charakteristisch ist das Fehlen der Wellenlinienverzierung.

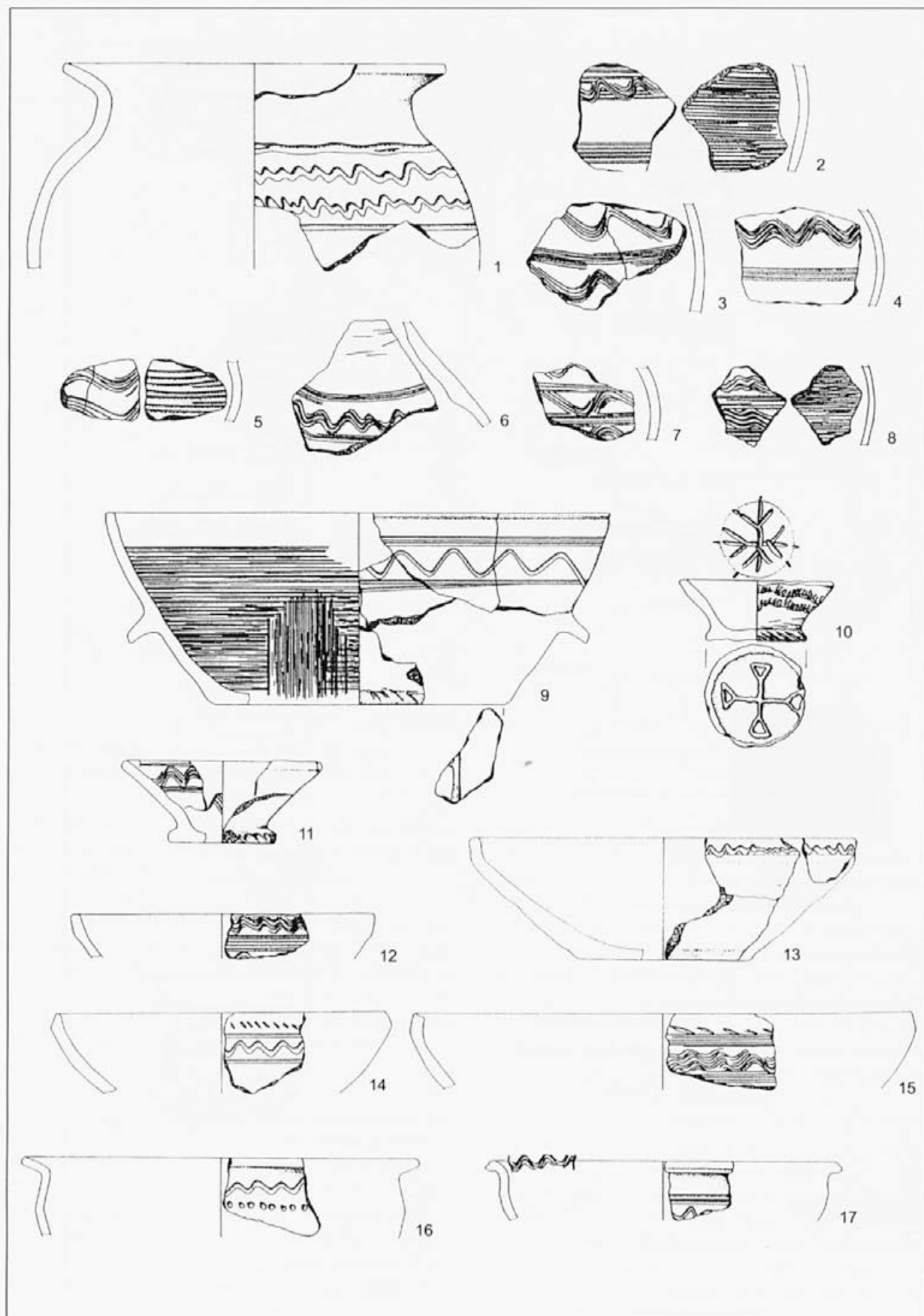
Wenn man die Gefäßtypen vom Tinje mit dem Material vom **Invillino** vergleicht (Abb. 142, 143), kann man erkennen, daß im zahlreichen und ausgesprochen vielfältigen Material die Mehrzahl der Tinje-Typen vorhanden sind (Bierbrauer 1987). Es fehlen nur Typ 1 bei den Töpfen und Typ 3 bei den Schüsseln. Auch Typ 5 bei den Töpfen ist selten vertreten, eigentlich sind nur einige sehr ähnliche Formen zu erkennen (z. B. Bierbrauer 1987, Taf. 91: 4, Taf. 116: 8). Als Verzierung kommen häufig Wellenlinien, Kammstrichverzierung und Rillen vor, allerdings gibt es auch andere Dekorformen.

Sl. 133: Teurnia (po Rodriguez 1997). M. = 1:3

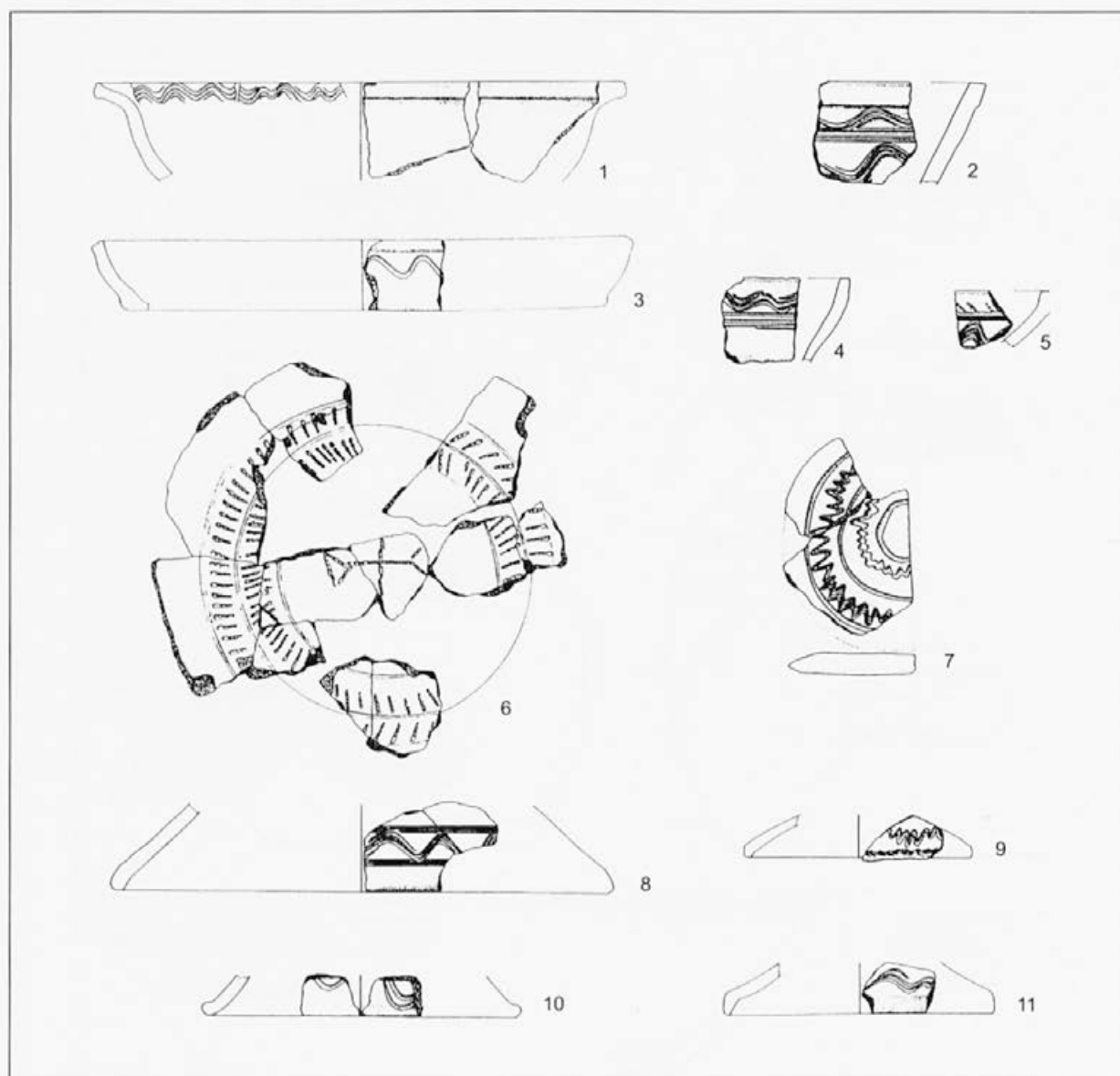
Abb. 133: Teurnia (nach Rodriguez 1997). M. = 1:3

Sl. 134: Teurnia (po Rodriguez 1997). M. = 1:3

Abb. 134: Teurnia (nach Rodriguez 1997). M. = 1:3

Sl. 135: Teurnia (po Rodriguez 1997). M. = 1:3

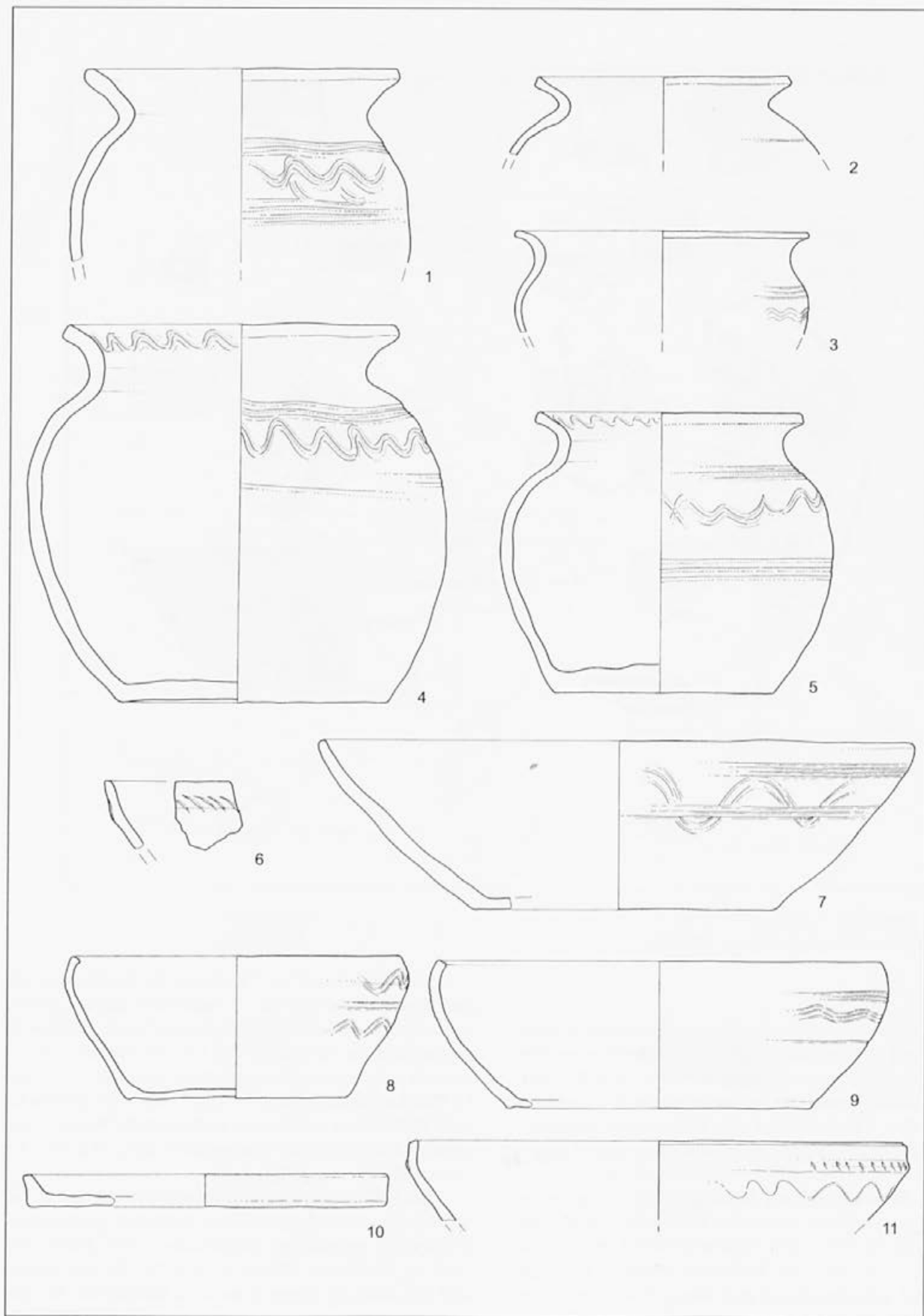
Abb. 135: Teurnia (nach Rodriguez 1997). M. = 1:3

Glede na tipologijo ustij, ki jo je za invillinsko gradivo napravil V. Bierbrauer, vidimo, da v tinjskem gradivu večinoma prevladujejo pri skledah oblike I a in I b, zastopani pa so tudi posamezni primerki skupin I c, I e in I h. Pri loncih so v večini oblike ustij skupine III a, pojavljajo pa se tudi manjše skupine ali posamezni primerki skupin III b, III c, III d, III e, III f in morebiti celo III g.

Pri **Säbnu (Sabiona)** lahko primerjamo keramično gradivo le z majhnim izborom iz sicer dobro raziskanega najdišča (Nothdurfter 1977; Bierbrauer 1985, 31; Bierbrauer 1987, 219, Abb. 34). Pri loncih je opaziti predvsem tipa 3 in 4, pri skledah pa 1 in 2. Okras je pri loncih omejen pretežno na glavničenje, pri skledah pa na valovnico (sl. 144).

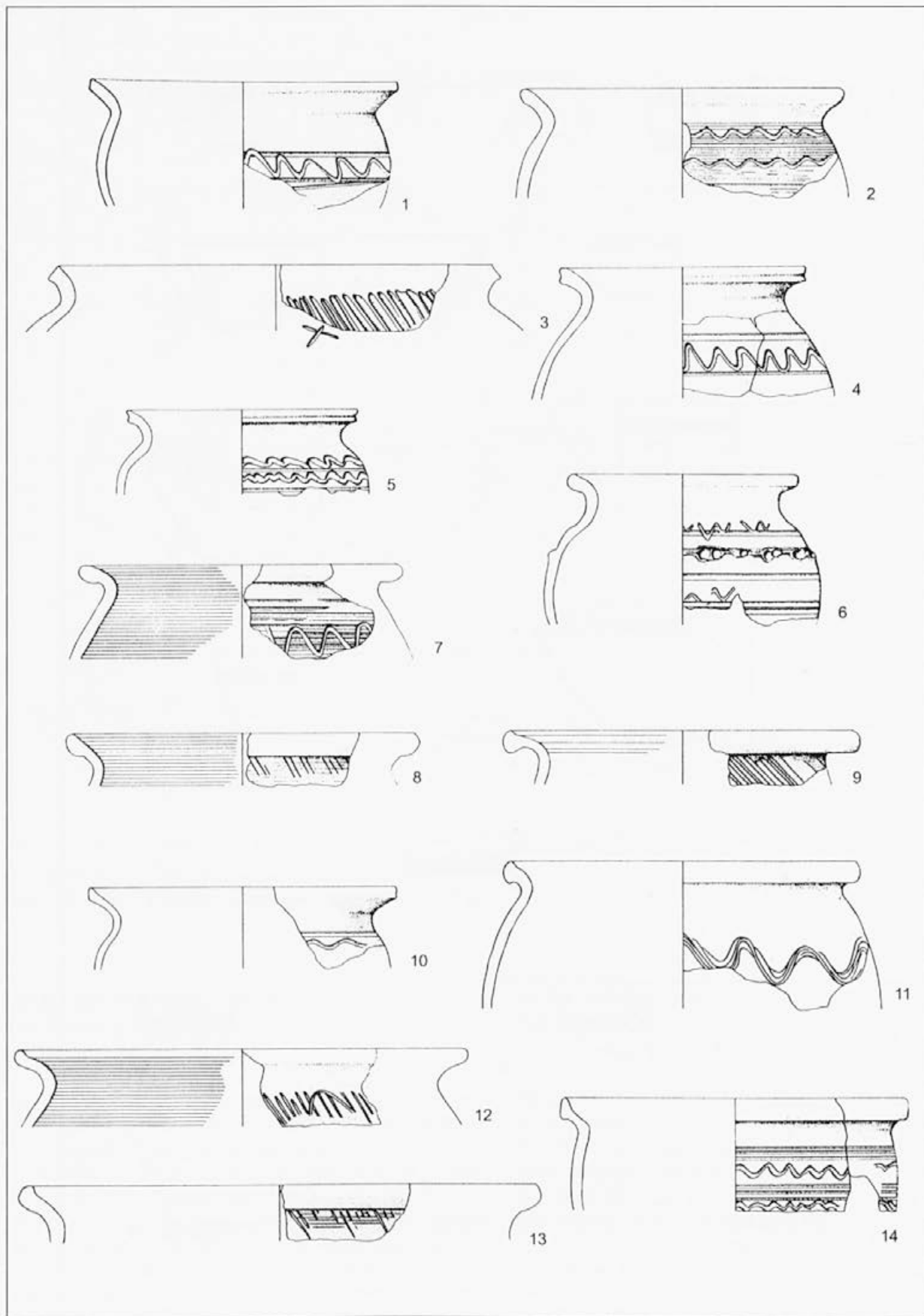
Im Hinblick auf die Typologie der Ränder, die für das Material vom Invillino V. Bierbrauer aufgestellt hat, kann man sehen, daß im Tinje-Material bei den Schüsseln größtenteils die Formen I a und I b vorherrschen, vertreten sind auch einzelne Exemplare der Gruppen I c, I e und I h. Bei den Töpfen bilden die Randformen der Gruppe III a die Mehrheit, es treten indes auch kleinere Gruppen oder einzelne Exemplare der Gruppen III b, III c, III d, III e, III f und vielleicht sogar III g auf.

Bei **Säben (Sabiona)** kann man das Keramikmaterial nur mit einer kleinen Auswahl aus dem sonst gut erforschten Fundort vergleichen (Nothdurfter 1977; Bierbrauer 1985, 31; Bierbrauer 1987, 219, Abb. 34). Bei den Töpfen sind vor allem die Typen 3 und 4 zu beobachten, bei den Schüsseln dagegen 1 und 2. Der Dekor beschränkt sich bei den Töpfen vorwiegend auf Kammstrichverzierung, bei den Schüsseln dagegen auf Wellenlinien (Abb. 144).

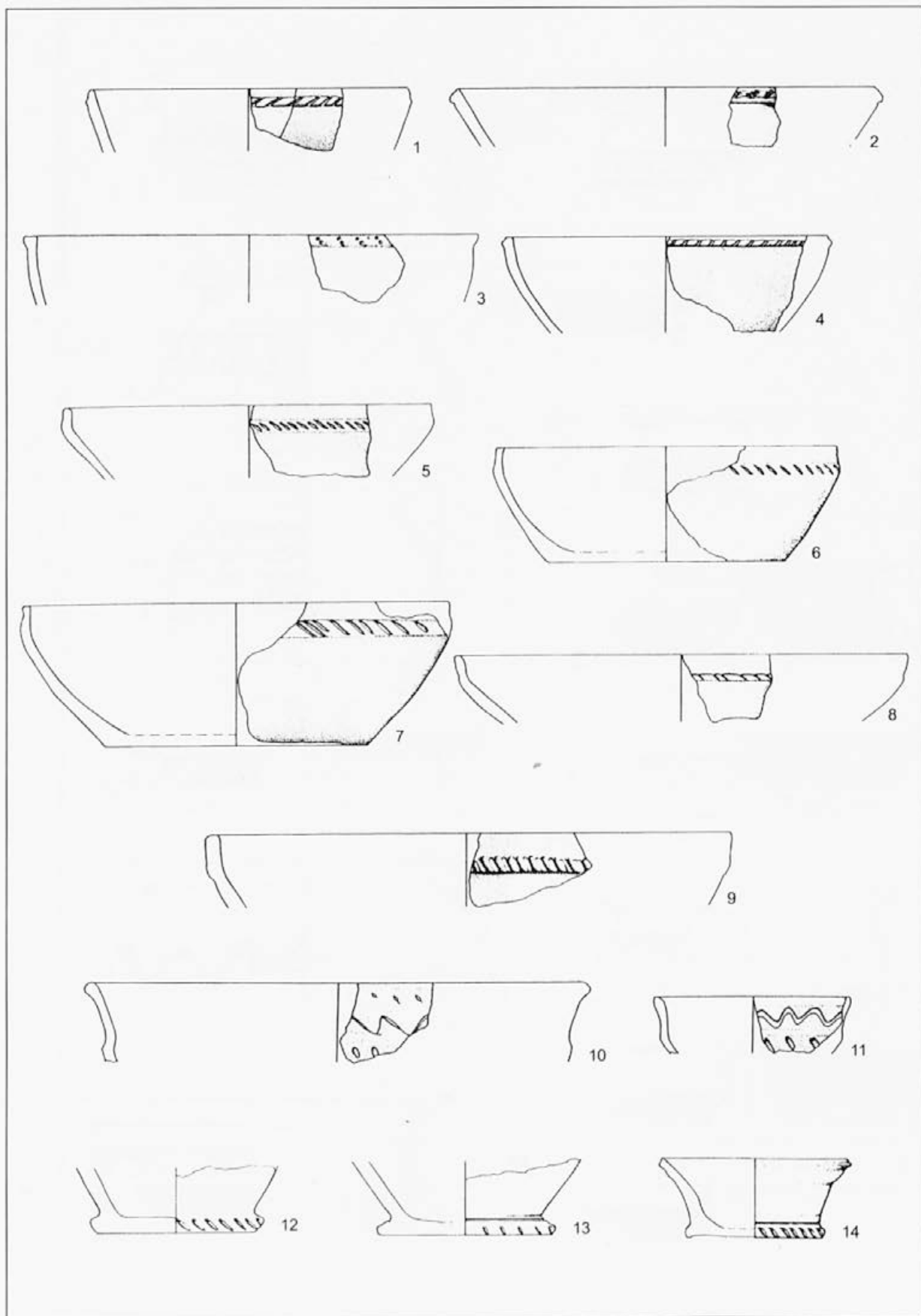
Sl. 136: Kapele pri Jadersdorfu (po Felgenhauer - Schmiedt 1993), M. = 1:3

Abb. 136: Kapele bei Jadersdorf (nach Felgenhauer - Schmiedt 1993), M. = 1:3

Sl. 137: Kirchbichl pri Lavantu (po Bierbrauer 1987). M. = 1:3

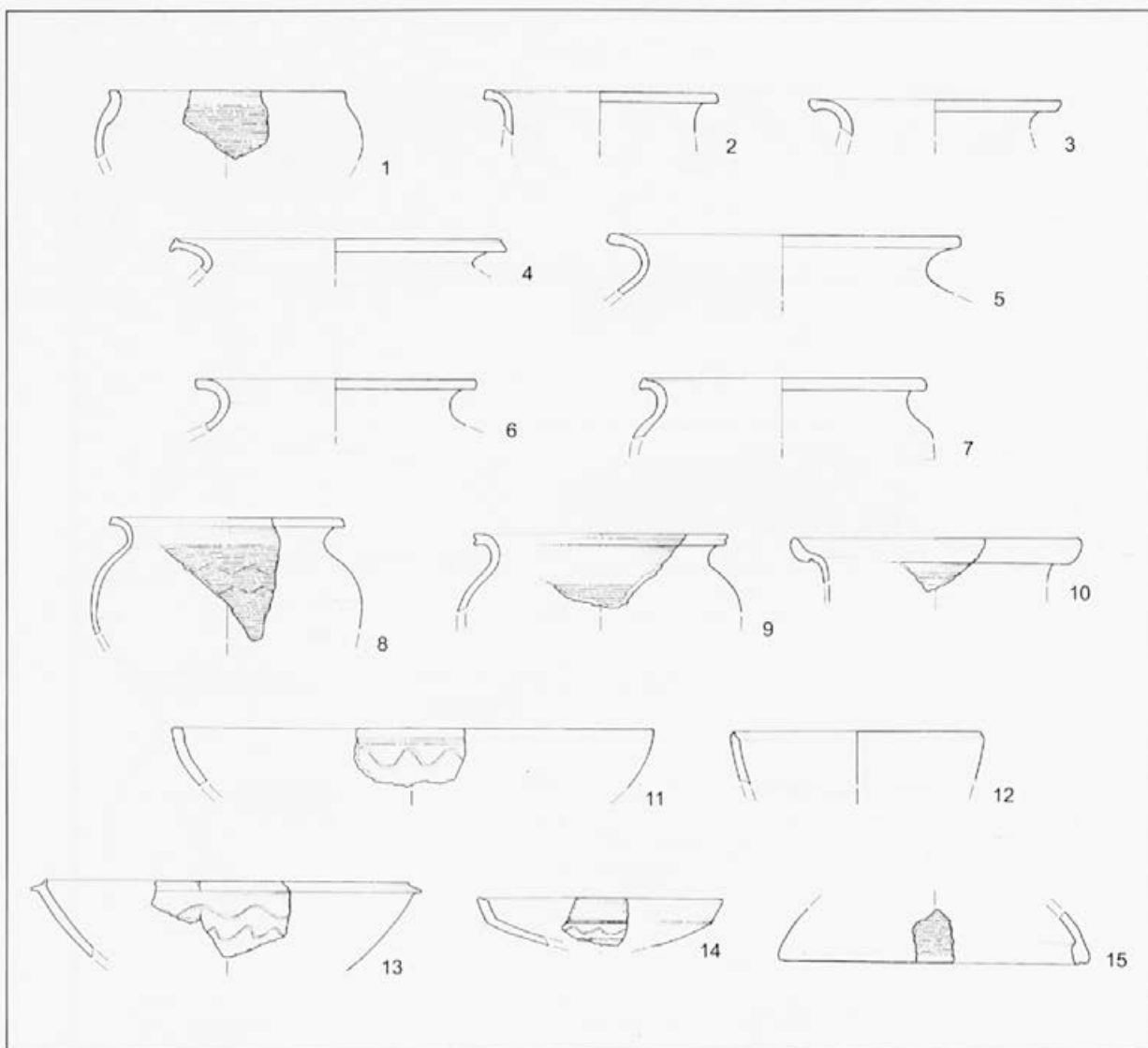
Abb. 137: Kirchbichl bei Lavant (nach Bierbrauer 1987). M. = 1:3

Sl. 138: Kirchbichl pri Lavantu (po Bierbrauer 1987). M. = 1:3

Abb. 138: Kirchbichl bei Lavant (nach Bierbrauer 1987). M. = 1:3

Sl. 139: Videm - Castello (po Buora, Fasano 1994). M. = 1:3

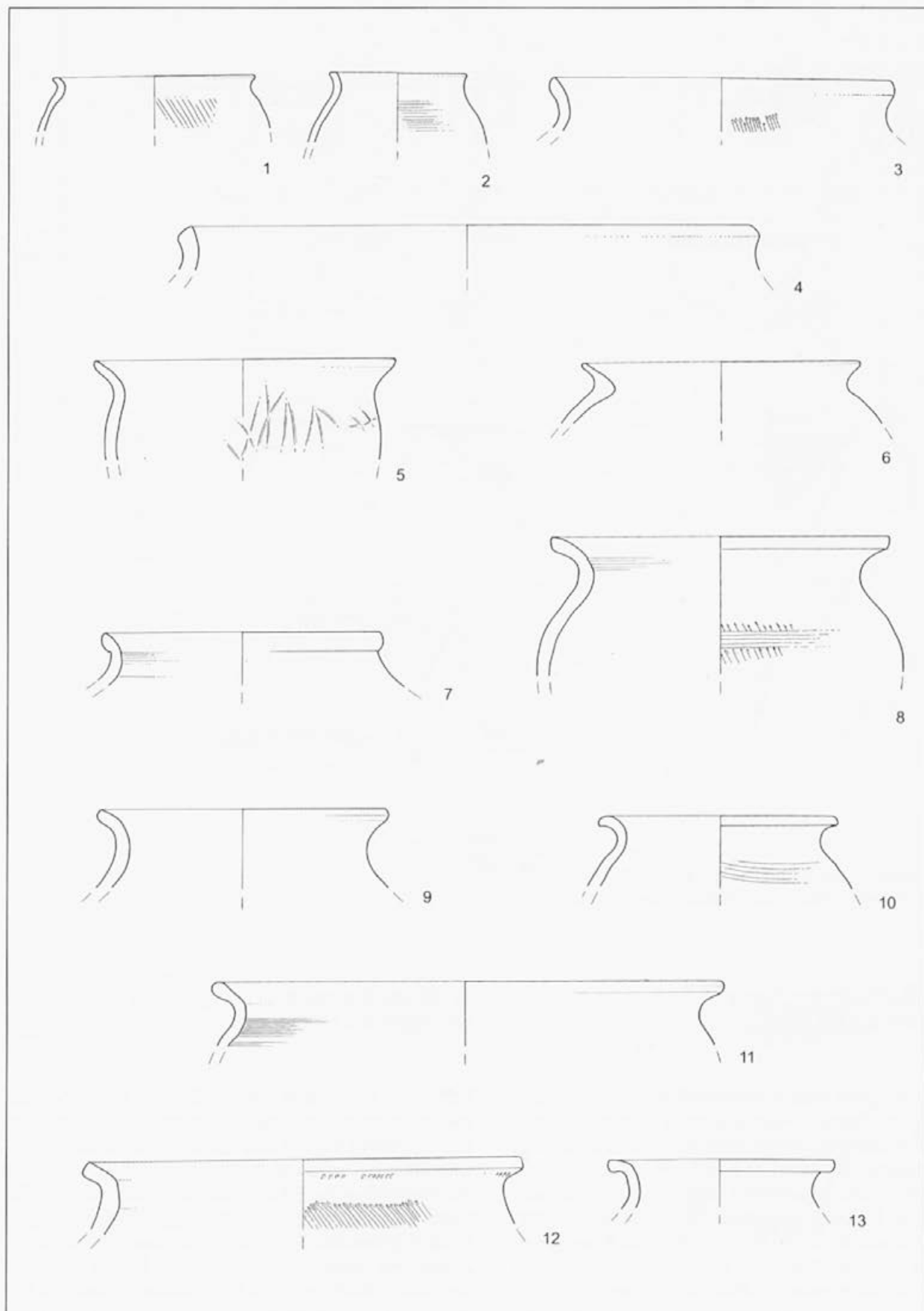
Abb. 139: Udine - Castello (nach Buora, Fasano 1994). M. = 1:3

ZAKLJUČNA OPAŽANJA O GROBI KERAMIKI

Strnimo ob koncu nekaj pomembnejših opažanj o obravnavani grobi keramiki. Najprej je treba poudariti, da imamo v poznoantičnem obdobju opravka z lokalno keramično produkcijo, pri kateri se podobnost oblik in okrasa zmanjšuje premo sorazmerno z oddaljenostjo primerjanega gradiva. Pri obeh Tinju najbližjih najdiščih, posebno pri Prapretnem, se zdi, da bi smeli pri večini kosov govoriti o isti lončarski tradiciji. S povečevanjem razdalje od Tinja se razlike povečujejo. Postopno izginevata tip 5 pri loncih in tip 3 pri skledah. Ob primerjanju keramičnega inventarja v posameznih zgradbah se je izkazalo, da dve skupini loncev (tip 1 in tip 5) in ena skupina pri skledah

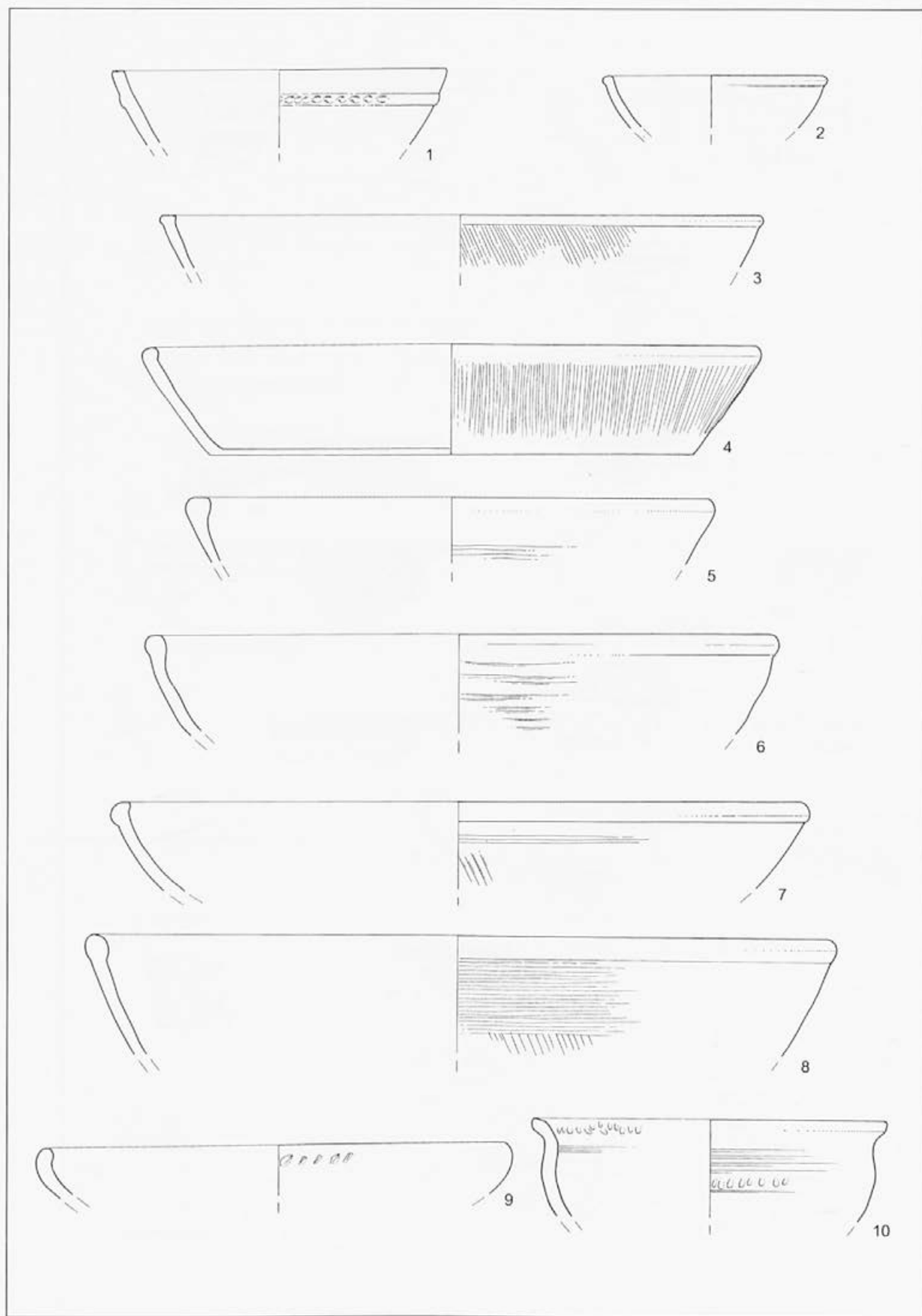
SCHLUSSBEMERKUNGEN ZUR GROBKERAMIK

Fassen wir zum Schluß einige wichtigere Beobachtungen zur behandelten Grobkeramik zusammen. Zunächst muß hervorgehoben werden, daß wir es in der Spätantike mit einer lokalen Keramikproduktion zu tun haben, wobei sich die Ähnlichkeit der Formen und der Verzierung proportional zur Entfernung des Vergleichsmaterials verringert. Bei den beiden dem Tinje nächstgelegenen Fundorten, besonders bei Prapretno, scheint es sich bei der Mehrzahl der Stücke um dieselbe Töpfereitradition zu handeln. Mit Anstieg der Entfernung vom Tinje werden die Unterschiede größer. Allmählich verschwinden Typ 5 bei den Töpfen und Typ 3 bei den Schüsseln. Beim Vergleich des Keramik-

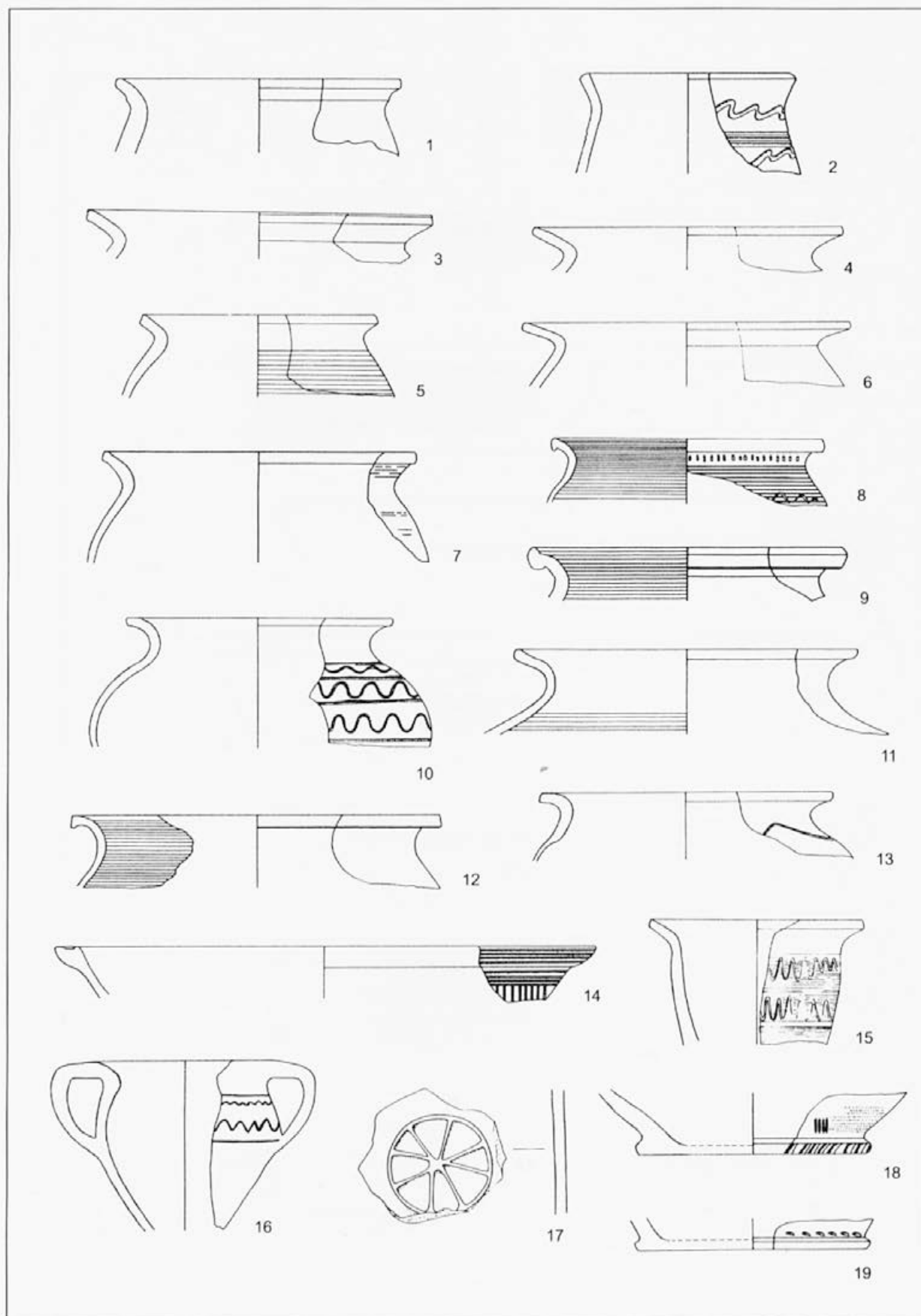
Sl. 140: Castelraimondo (po Covizzi 1995) M. = 1:3

Abb. 140: Castelraimondo (nach Covizzi 1995). M. = 1:3

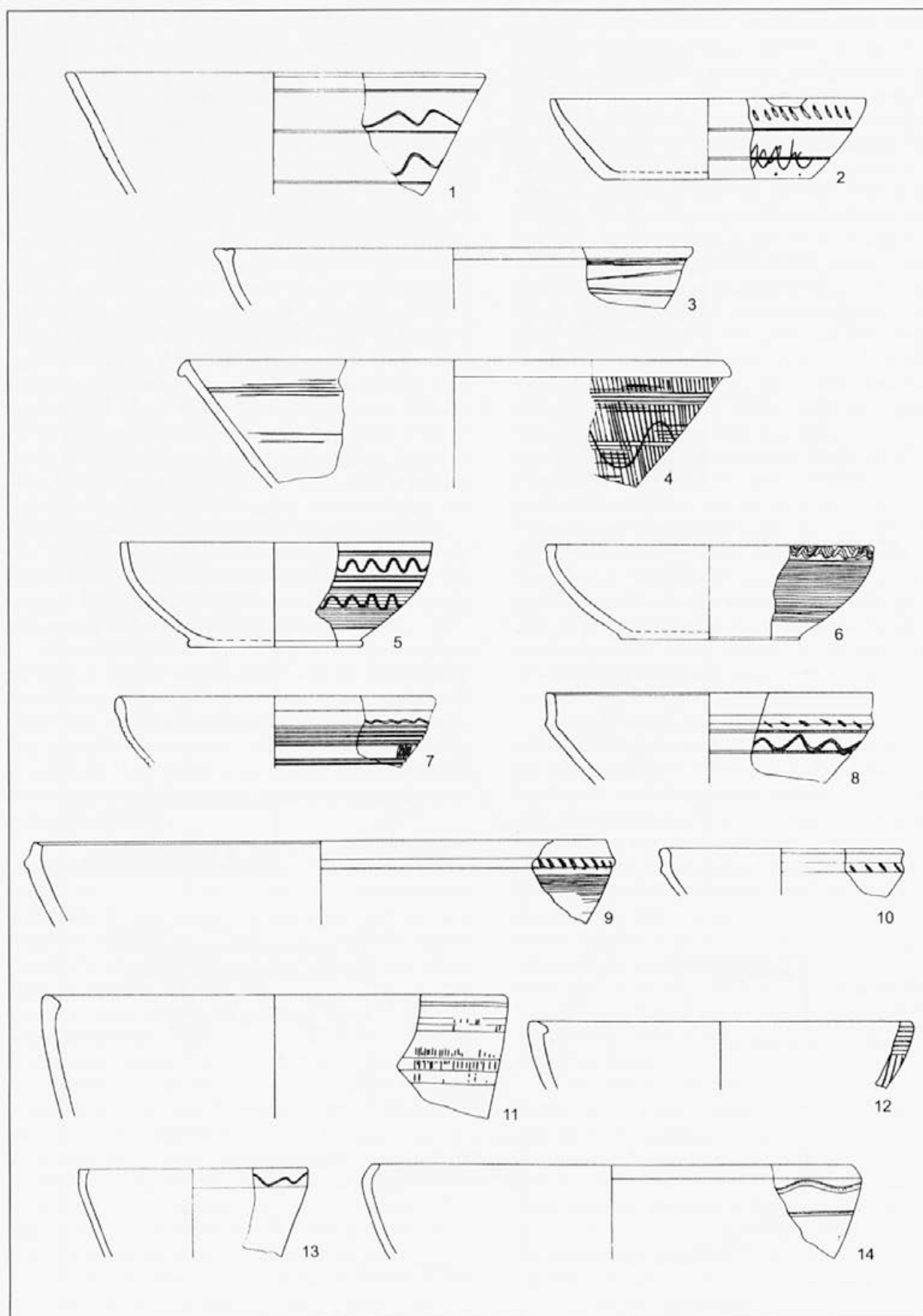
Sl. 141: Castelraimondo (po Covizzi 1995) M. = 1:3

Abb. 141: Castelraimondo (nach Covizzi 1995). M. = 1:3

Sl. 142: Invillino (po Bierbrauer 1987). M. = 1:3

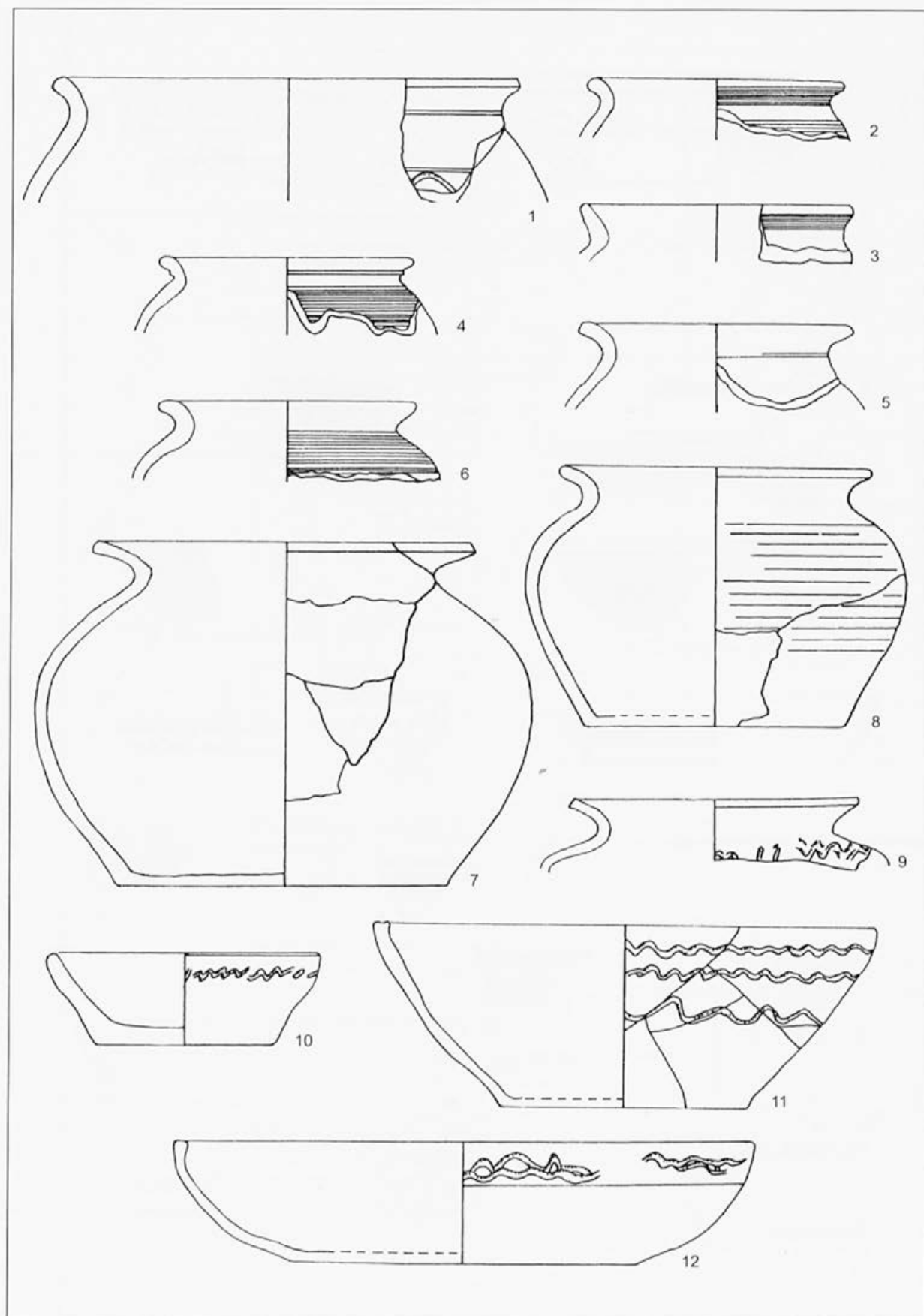
Abb. 142: Invillino (nach Bierbrauer 1987). M. = 1:3

Sl. 143: Invillino (po Bierbrauer 1987). M. = 1:3

Abb. 143: Invillino (nach Bierbrauer 1987). M. = 1:3

Sl. 144: Säben (po Bierbrauer 1987). M. = 1:3

Abb. 144: Säben (nach Bierbrauer 1987). M. = 1:3

(tip 3) sodijo zgolj v poznoantično obdobje. Pri slednjih potrjuje časovno uvrstitev tudi odsotnost okrasa na njih, kot smo podobno ugotovili že pri večini dobro datiranih poznoantičnih posod v zaključenih kontekstih (prim. Vranje, hiša A). Posebej tip 5 je na Tinju in v okoliških najdiščih zelo občutljiv kronološki pokazatelj. Pri veliki večini najdišč, posebej v južnonoriškem prostoru, pomeni njegova odsotnost tudi odsotnost poselitve v drugi polovici 5. in v 6. st. (Ančnikovo gradišče, Brinjeva gora). Tip 3 pri skledah označuje podoben zaključek ustja kot pri tipu 5 pri loncih; pojavlja se tudi v podobnih kontekstih in zato zanj veljajo iste ugotovitve. Tako sta oba tipa v južnonoriškem prostoru odlični predstavniki najpoznejše poznoantične keramike znotraj poznoantičnih nasebin. Glede na pojav teh dveh tipov je mogoče tudi zarisati dokaj enotno skupino najdišč, ki ima podoben spekter keramičnih tipov in okrasja. Z izjemo Prapretna in Tinja smemo trditi, da gre za različne lončarje ali lončarske delavnice, ki so delovale znotraj posameznih nasebin te skupine. Nedvomno so bile splošno znane širše tendence v oblikovanju posod, na posameznih najdiščih pa so nato lončarji po svojem okusu in znanju modificirali osnovne tipe posod.

Pri najdiščih, ki so bolj raziskana, se pojavlja večina tinjskih tipov. Največje razlike se kažejo prav pri tipu loncev 5 in tipu skled 3: največkrat kažeta lokalne variante in tesneje povezujeta nekatera bližnja najdišča.

Pri keramičnih izdelkih, ki sodijo še v poznorimsko obdobje, je opaziti več sorodnosti tudi na večjih razdaljah. Tako je bil tip 1 pri loncih razširjen vse od Kuzelina do Hrušice. Je najbolj značilen in hkrati kronološko najbolj izpoveden ter zanesljivo datiran v fazo zaključnega 4. in začetka 5. st. V kontekstih potrjuje to njegova povezanost z glaziranimi posodami in hkrati pojavljanje v poznorimskih grobovih.

Širšo razprostranjenost je mogoče opaziti pri posebnem tipu loncev z Brinjeve gore (sl. 93:14; sl. 94: 1,2) in Hrušice (sl. 111: 11,12; sl. 112: 1-4), ki se približuje tinjskemu tipu 5, zato bi smeli pomisliti pri njem na večje lončarske delavnice, ki so morda oskrbovale tudi vojaške posadke. V poznejšem času na Tinju in okoliških poznoantičnih najdiščih ni bil razširjen. Kot kaže Pahičeva primerjalna študija, je bil ta tip razširjen tudi v nižinskih postojankah Spodnje Grušovje, Slovenska Bistrica, Spodnja Nova vas in Velenik (Pahič 1980, priloga 1, tip 5).

Pri okrasu je mogoče dobro videti različne regionalne značilnosti. Če imamo na vzhodni strani vzhodnoalpskega prostora s primerjanimi najdišči predvsem valovnico, glavničenje in okras žlebičev, imamo v zahodni polovici precej več okrasnih elementov (plastični trak, poševni vrezi itd.). Ti se pojavljajo že pri Korinjskem hribu, nadaljujejo pri Križni gori in kažejo npr. pri Ajdni ter na Tonovcovem gradu že precej bolj pestro podobo.

Na Tinju, podobno kot na Vranju, Prapretnem, Rifniku, Vipoti in Svetih gorah opazamo, da je bil velik del poznoantične keramike brez vsakršnega okrasa (prim. predvsem gradivo iz stavbe 4 ter obeh jam objekta 2 na Tinju).

inventars in den einzelnen Gebäuden stellte sich heraus, daß zwei Topfgruppen (Typ 1 und 5) und eine Gruppe bei den Schüsseln (Typ 3) lediglich zur Spätantike gehören. Bei den letzteren bestätigt die Zeitbestimmung auch das Fehlen von Verzierungen, was wir in ähnlicher Weise schon bei der Mehrzahl der gut datierten spätantiken Gefäße in abgeschlossenen Kontexten festgestellt haben (vgl. Vranje, Haus A). Besonders Typ 5 ist auf dem Tinje und in den umliegenden Fundorten ein sehr empfindlicher chronologischer Indikator. Bei der großen Mehrzahl der Fundorte, insbesondere im südnorischen Raum, deutet sein Fehlen auch auf das Fehlen der Besiedlung in der zweiten Hälfte des 5. und im 6. Jh. (z. B. Ančnikovo gradišče, Brinjeva gora). Typ 3 bei den Schüsseln läßt einen ähnlichen Schluß zu wie Typ 5 bei den Töpfen; er tritt auch in ähnlichen Kontexten auf und deswegen treffen dafür dieselben Feststellungen zu. So zeigen beide Typen im südnorischen Raum vorzüglich die späteste Keramik in den spätantiken Siedlungen an. Im Hinblick auf das Auftreten dieser zwei Typen kann man auch eine recht einheitliche Gruppe von Fundorten umreißen, die ein ähnliches Spektrum von Keramiktypen und Verzierungen aufweist. Mit Ausnahme der Fundorte Prapretno und Tinje handelt es sich um verschiedene Töpfer oder Töpferwerkstätten, die innerhalb der einzelnen Siedlungen dieser Gruppe tätig oder in Betrieb waren. Ohne Zweifel waren allgemein bekannte, breitere Tendenzen in der Gestaltung von Gefäßen bekannt, in den einzelnen Fundorten modifizierten dann die Töpfer die grundlegenden Gefäßtypen nach ihrem Geschmack.

Bei den besser erforschten Fundorten tritt die Mehrzahl der Tinje-Typen auf. Die größten Unterschiede zeigen sich gerade beim Topftyp 5 und beim Schüsseltyp 3: Größtenteils weisen sie lokale Varianten auf und bringen einige nahegelegene Fundorte in engere Beziehung.

Bei den Keramikerzeugnissen, die noch zur spät-römischen Zeit gehören, ist auch bei größeren Entfernungen eine ziemlich große Ähnlichkeit zu beobachten. So war Typ 1 bei den Töpfen vom Kuzelin bis Hrušica verbreitet. Er ist am charakteristischsten und zugleich chronologisch am aufschlußreichsten und zuverlässig in die Phase des abschließenden 4. und den Beginn des 5. Jh. datiert. In den Kontexten bestätigt dies seine Verbindung zu glasierten Gefäßen und zugleich das Auftreten in spät-römischen Gräbern.

Eine größere Verbreitung kann man beim Typ der Töpfe von der Brinjeva gora (Abb. 93: 14; Abb. 94: 1,2) und von Hrušica (Abb. 111: 11,12; 112: 1-4) erkennen, der dem Tinje-Typ 5 ähnlich sieht, deswegen dürfte man bei ihm an eine größere Töpferwerkstätte denken, die vielleicht auch die militärische Besatzung versorgte. In der späteren Zeit war er auf dem Tinje und in den umliegenden spätantiken Fundorten nicht verbreitet. Wie die vergleichende Studie von Pahič zeigt, war dieser Typ auch in den im Flachland gelegenen Anlagen Spodnje Grušovje, Slovenska Bistrica, Spodnja Nova vas und Velenik (Pahič 1980, Beilage 1, Typ 5) verbreitet.

Bei der Verzierung kann man die verschiedenen re-

Na Brinjevi gori se pojavlja okras le na loncih tipa 1 in na redkih skledah. Podobno kažeta poznorimski najdišči Kuzelin in Jurišna vas.

Valovnice na izvihanih ustjih (*t. 14: 4; 24: 5*) se pojavijo šele v pozni fazi pozne antike (Rodriguez 1997, 162). Ta misel se pri naših najdiščih potrjuje. Pri poznorimskih najdiščih (z izjemo enega primerka sklede z drobnim okrasom pretrgane večtračne valovnice na Brinjevi gori (*sl. 95: 1*), takšnih še ne poznamo. Pojavljajo pa se že na Kučarju, kjer bi jih – glede na datacijo celote – smeli datirati najkasneje na konec 5. st. (*sl. 101: 12,14*). Prav tako so prisotne med slovanskodobno keramiko (*t. 17: 2; 14: 4*).

Že pri bežnem pregledu izbora keramike vseh najdišč opazimo pri avstrijskih najdiščih pogostejši okras posod. Ali to kaže le na tamkajšnje večjo priljubljenost okrasa v pozni antiki ali pa že ponovno oziroma kontinuirano uporabo nasebin v kasnejših obdobjih?

Določen okras nastopa le severno od Karavank, kot npr. krščanski simbolni znaki predvsem na notranji strani posod (Teurnia, Lavant, Kappele idr.).

Kot smo že omenili, velja tipološka razdelitev grobe keramike na Tinju za obe časovno ločeni zvrsti loncev in skled (*sl. 145, 146*). Pri tem predstavlja velik problem slaba raziskanost slovanskodobne nasebinske keramike v Sloveniji. Večina objavljenih najdb sodi namreč v kategorijo grobne keramike (Korošec 1979/1, 229-237). Zato imamo na razpolago le skromne podatke pri R. Ložarju, ki je keramiko na Bašlju opredelil kot slovansko ali celo kasnejšo (Ložar 1939, 195-199). Brez revizije je njegovemu dognanju težko v celoti pritrditi, posebno če se zavedamo, da je bila na Gradišču tudi močna nasebinska poznoantična plast. Doslej edino sistematično izkopavanje slovanskih hiš v Sloveniji na blejski Pristavi je objavljeno zgolj preliminarno, tako da poglobljena analiza nasebinske keramike ni mogoča (Knific 1980, 485). Slabo je s tovrstnimi raziskavami tudi v južnih predelih Avstrije in na severovzh. delu Italije, kjer poznamo doslej le posamezne značilne kose iz nekaterih nasebin (Sv. Hema, Ulrichsberg, Kappele).

Ker smo primerjave za poznoantično keramiko podali že zgoraj, je zdaj potrebno osvetliti še kasnejšo, slovanskodobno keramiko. Pri tem je treba poudariti, da raziskava slovanskodobne keramike ni v središču te obravnave, zadovoljil sem se z analogijami, ki dokazujejo drugačno poreklo nekaterih značilnejših kosov in tako omogočajo ločitev od poznoantične keramike. Zato skušam tu podati predvsem analogije za boljše določljive oblike in okras ter pokazati, v čem se obe vrsti keramike (kjer je to mogoče) razlikujeta med sabo. Ob tem se zavedam izredno kompleksne problematike izvora staroslovanske keramike, njenega oplajanja z oblikami in motiviko na območju Panonije in Norika ter mnogih doslej neugotovljenih povezav, ki jih bo treba s sistematičnim delom šele razkriti. Vendar je to naloga drugih raziskav.

Pri ustjih loncev slovanskodobne keramike sta zastopana predvsem tipa 2 in 4. Profilirani zgornji del lonca (*t. 16: 2*) ima odlične primerjave s skupino loncev iz Dolnih

gionalnih Merkmale gut erkennen. Wenn im östlichen Teil des Ostalpenraums in den verglichenen Fundorten vor allem Wellenlinien, Kammstrichverzierung und Rillen zu finden sind, gibt es in der Westhälfte erheblich mehr Dekorelemente (z. B. plastische Leisten, Kerbreihen). Diese treten schon beim Korinjski hrib in Erscheinung, setzen sich bei der Križna gora fort und zeigen beispielsweise bei den Fundorten Ajdna und Tonovcov grad eine erheblich größere Vielfalt.

Auf dem Tinje, in ähnlicher Weise wie auf dem Vranje, in Prapretno, auf dem Rifnik, der Vipota und den Svete gore ist zu beobachten, daß ein Großteil der spätantiken Keramik überhaupt keine Verzierung hat (vgl. vor allem das Material aus dem Gebäude 4 und den beiden Gruben von Objekt 2 auf dem Tinje).

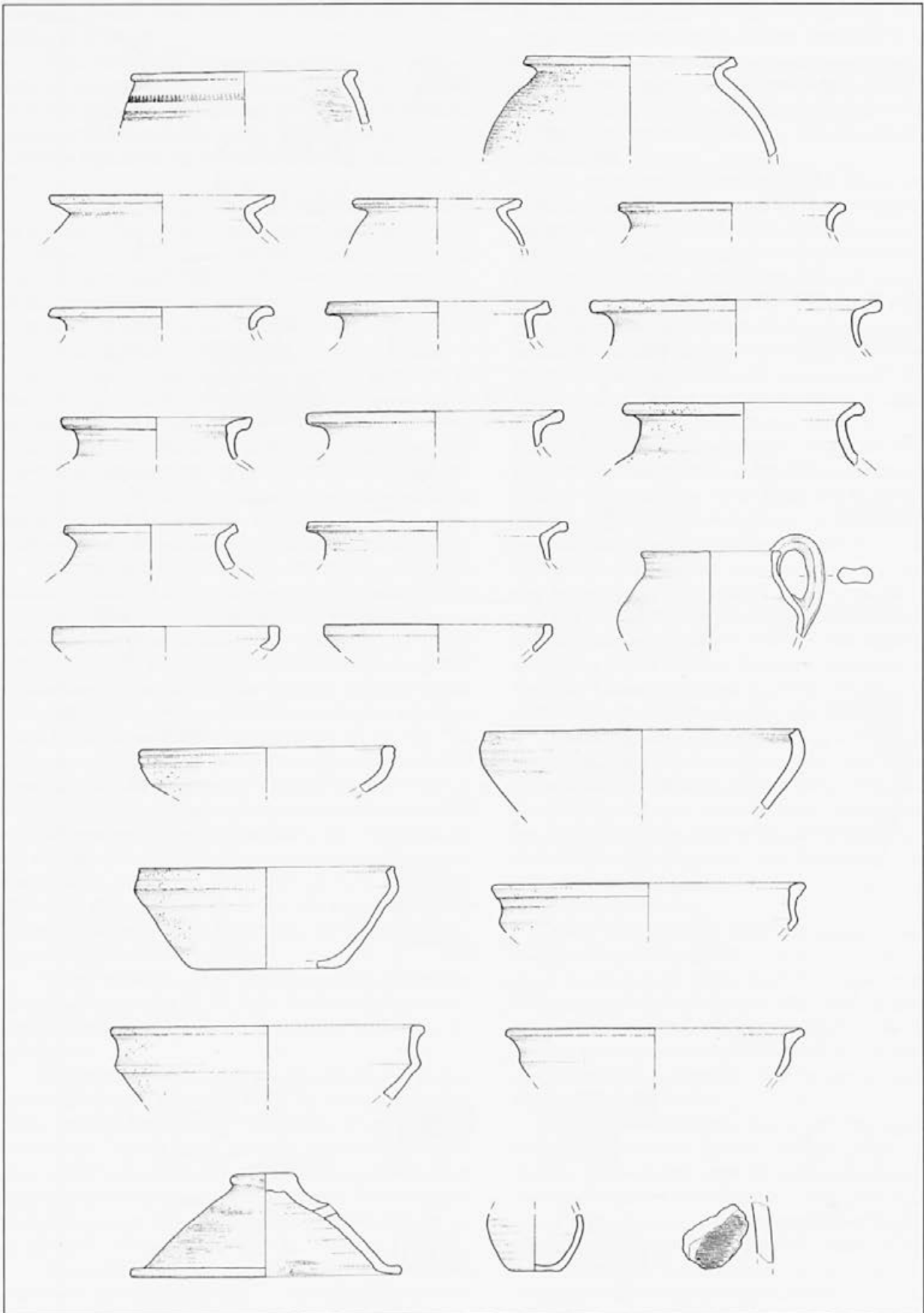
Auf der Brinjeva gora tritt Dekor nur auf den Töpfen vom Typ 1 und auf seltenen Schüsseln auf. Ähnlich ist es bei den spätrömischen Fundorten Kuzelin und Jurišna vas.

Wellenlinien an den ausladenden Rändern der Gefäße (*Taf. 14: 4; 24: 5*) treten erst in der späten Phase der Spätantike auf (Rodriguez 1997, 162). Diese Auffassung bestätigen die slowenischen Fundorte. Bei den spätrömischen Fundorten, mit Ausnahme eines Schüssel-exemplars mit kleiner Verzierung eines unterbrochenen Wellenbandes auf der Brinjeva gora (*Abb. 95: 1*), sind solche hier nicht bekannt. Sie kommt aber schon auf dem Kučar vor, wo man sie – im Hinblick auf die Datierung des gesamten Komplexes – spätestens ins Ende des 5. Jh. datieren dürfte (*Abb. 101: 12, 14*). Ebenso vorhanden sind sie in der slawischen Keramik (*Taf. 17: 2; 14: 4*).

Schon bei einer flüchtigen Durchsicht der Auswahl der Keramik aller Fundorte erkennt man bei den österreichischen Fundorten eine häufigere Verzierung der Gefäße. Deutet dies auf eine dortige größere Beliebtheit der Verzierung in der Spätantike oder schon auf eine erneute bzw. kontinuierliche Besiedlung der Siedlungen in späteren Epochen?

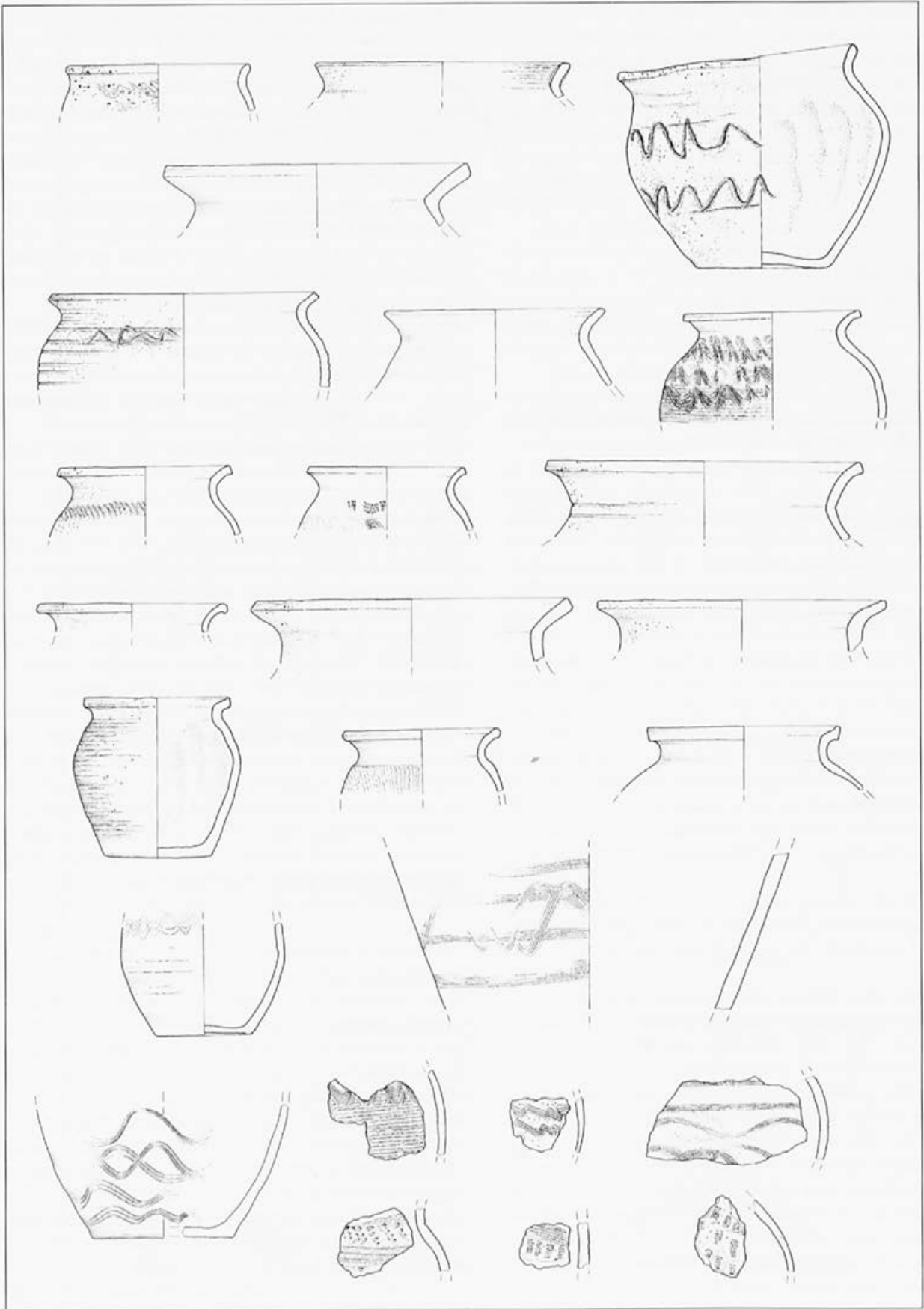
Eine bestimmte Verzierung tritt nur nördlich der Karawanken auf, wie z. B. die christlichen Symbolzeichen vor allem an der Gefäßinnenseite (Teurnia, Lavant, Kappele u. a.).

Wie schon erwähnt, gilt die typologische Aufteilung der Grobkeramik auf dem Tinje für beide zeitlich getrennte Arten von Töpfen und Schüsseln (*Abb. 145, 146*). Dabei stellt die schlechte Erforschung der slawenzeitlichen Siedlungskeramik in Slowenien ein großes Problem dar. Die Mehrzahl der veröffentlichten Funde gehört nämlich zur Kategorie der Grabkeramik (Korošec 1979, 229-237). Deswegen haben wir nur die bescheidenen Angaben bei R. Ložar zur Verfügung, der die Keramik in Bašelj als slawische oder sogar als spätere bestimmte (Ložar 1939, 195-199). Ohne Revision kann man seinen Erkenntnissen im ganzen nur schwerlich zustimmen, besonders wenn man sich dessen bewußt ist, daß es auf dem Gradišče auch eine starke spätantike Siedlungsschicht gab. Die bislang einzigen systematischen Ausgrabungen slawischer Häuser in Slowenien in Pristava von Bled sind nur preliminär veröf-

Sl. 145: Izbor grobe keramike iz hiše 4. M. = 1:4

Abb. 145: Auswahl der Grobkeramik aus Haus 4. M. = 1:4

Sl. 146: Izbor grobe keramike iz hiše 5. M. = 1:4

Abb. 146: Auswahl der Grobkeramik aus Haus 5. M. = 1:4

Vestonic (Poulik 1948-1950, Obr. 88-89, 124/b, c, 125, 126/a, d, 127/a, d).

Fino glavničenje, značilnost starejšega poznoantičnega okrasa staroselcev (Rodriguez 1992, 168), je v hišah 5, 6 in 7 zastopano le skromno. Na posodah bolj grobe sestave in slabšega žganja imamo okras, ki ga lahko označimo kot žlebičenje, saj so horizontalni vrezi širši in globlji.

Med poznejšim gradivom – z izjemo fragmentov enega lonca (*t. 17: 5*) – tudi nismo zasledili kombinacije glavničenja in valovnic, ampak vedno le valovnico, omejeno s pasovi horizontalnih žlebičev. To potrjuje tudi pregled ostalega slovanskodobnega gradiva v Sloveniji in na vzhodnoalpskem območju (prim. Korošec 1979/1, 229-237).

Okras valovnic je bil pretežno zastopan v stavbah 5, 6 in 7 na Tinju. Tako se posredno potrjuje opažanje, ki smo ga omenili že pri pomembnejših bližnjih poznoantičnih najdiščih, pri katerih ni sledov kasnejših faz poselitve (predvsem Vranje, Prapretno in Rifnik). Značilno je, da v stavbi 4, ki predstavlja glede na najdeno gradivo nedvomno najbolj zaključeno poznoantično celoto, nismo našli niti enega fragmenta z valovnico. Prav tako jih ni v obeh jamah pod stavbo 2, več pa jih je v zgornjem delu objekta 2.

Na Tinju so bile valovnice z zelo majhno amplitudo ali samo s pasovi 4 do 7 vzporednih žlebičev odkriti predvsem v stavbah 5, 6 in 7 in povečini na keramiki, ki se je razlikovala od poznoantične (*t. 13: 10; 19: 1; 22: 2; 36: 22-26; 37: 1-12*). Povsem podobne valovnice so na gradivu Zbelovske gore, kjer oblika valovnic in žganje posod nakazuje ožje povezave med obema bližnjima najdiščema v slovanskem obdobju (*sl. 91: 6; 92: 9, 11, 12*). Tak okras so našli leta 1997 tudi v zemljankah v Sp. Hočah (neobjavljeno) in na grobišču v Ptuj (Korošec 1950, sl. 31, 32, 45). Zelo pogosto nastopajo takšne valovnice tudi na oddaljenejših slovanskih najdiščih, npr. v Mikulčicah, pri posodah faze C, D, ki jih datirajo v predvelikomoravsko obdobje (Kavanova 1997, obr. 12: 1,8), v bližnjem Zalavarju (Sós, 1963, t. 65: 3-7, t. 88: 1 idr.), v Spodnji Avstriji (Friesinger 1971-1974, Abb. 18: 3,4 idr.), na Slovaškem (Fusek 1994, t. 68: 5) itd.

Okras valovnice, ki je tesno povezan z vdolbinami na vrhu, je zelo redek (*t. 17: 5, 7*). Dobro primerjavo zanj predstavlja fragment posode iz Zalavarja (Sós 1963, Abb. 67: 4).

Povsem izjemen je okras z valovnico, ki je bila vtisnjena zelo globoko na posodi (*t. 24: 6*). Pri tej je tudi glina lonca drugače žgana kot pri poznoantičnih primerkih in predstavlja v okviru doslej odkritega poznoantičnega gradiva izrazit tujek. Glede na okras in delno na oblikovanost ustja ji je podoben fragment iz zemljanke 13 na najdišču Gergelyugornya, ki je okvirno datiran v čas od 9. do 11. st. (Erdelyi – Szimonova 1987, Abb. 14: 6).

Okras žlebičenja po celotnem trupu posode (*t. 20: 2*) med poznoantičnim gradivom ne poznamo, dobre paralele pa imamo v slovanskem gradivu s Ptuj (Korošec 1950, sl. 17, 23, 31, 34, 37) in številnih drugih slovanskih najdišč v drugih državah. Oblika in okras manjšega lončka s

fentlicht, so daß eine vertiefte Analyse der Siedlungskeramik nicht möglich ist (Knific 1980, 485). Schlecht sieht es mit derartigen Erforschungen auch in den südlichen Teilen Österreichs und im nordöstlichen Teil Italiens aus, wo bislang nur einzelne charakteristische Stücke aus einigen Siedlungen (Hemmaberg, Ulrichsberg, Kappele) bekannt sind.

Da wir schon oben einen Vergleich für die spätantike Keramik angeführt haben, muß an dieser Stelle noch die spätere, slawenzeitliche Keramik beleuchtet werden. Dabei muß betont werden, daß eine solche Erforschung nicht im Mittelpunkt dieser Abhandlung steht, ich habe mich mit Analogien begnügt, die eine andere Herkunft einiger charakteristischer Stücke bezeugen und so eine Unterscheidung von der spätantiken Keramik ermöglichen. Deswegen versuche ich hier vornehmlich die Analogien für die besser bestimmbareren Formen und Verzierungen anzuführen und zu zeigen, worin sich beide Keramikarten (wo dies möglich ist) voneinander unterscheiden. Dabei bin ich mir der ausgesprochen komplexen Problematik der Herkunft slawischer Keramik, ihrer Befruchtung mit Formen und der Motive im Gebiet von Pannonien und Noricum und den vielen bislang nicht festgestellten Verbindungen bewußt, die man durch systematische Arbeit erst wird enthüllen müssen. Jedoch ist dies die Aufgabe anderer Forschungen.

Bei den Topfrändern slawenzeitlicher Keramik sind vor allem die Typen 2 und 4 vertreten. Der profilierte obere Teil des Topfes (*Taf. 16: 2*) hat hervorragende Parallelen in der Gruppe der Töpfe aus Dolne Vestonice (Poulik 1948-1950, Obr. 88-89, 124/b, c, 125, 126/a, d, 127/a, d).

Die feine Kammstrichverzierung, ein Charakteristikum der älteren spätantiken Verzierung der einheimischer romanisierten Bevölkerung (Rodriguez 1992, 168), ist in den Häusern 5, 6 und 7 nur mit zwei Fragmenten vertreten. An Gefäßen von groberer Zusammensetzung und anderer Brennweise finden wir eine Verzierung, die wir als Rillen bezeichnen können, denn die horizontalen Ritzlinien sind breiter und tiefer.

Unter dem späteren Material – mit Ausnahme der Fragmente eines Topfes (*Taf. 17: 5*) – sind wir desgleichen nicht auf die Kombination von Kammstrichverzierung und Wellenlinien gestoßen, sondern nur auf eine Wellenlinie, die durch horizontale Rillenbänder begrenzt ist. Das bestätigt auch die Durchsicht des übrigen slawischen Materials in Slowenien und im Ostalpenraum (vgl. Korošec 1979, 229-237).

Die Wellenlinienverzierung war vorwiegend in den Gebäuden 5, 6 und 7 auf dem Tinje vertreten. So wird indirekt die Beobachtung bestätigt, die wir schon bei einigen bedeutenderen spätantiken Fundorten erwähnt haben, wo es keine Spuren einer späteren Besiedlung gibt (vor allem Vranje, Prapretno und Rifnik). Kennzeichnenderweise fanden wir in Gebäude 4, das im Hinblick auf das entdeckte Material die bestabgeschlossene spätantike Einheit darstellt, kein einziges Fragment mit Wellenlinie. Ebenso gibt es keine in den beiden Gruben unter dem

Tinja (*t. 20: 2*) imata zelo ustrezni analogiji v Spodnji Avstriji (Friesinger 1975–1977, t. 17: 3) in v najdišču Břeclav Pohansko (Vignatiová 1992, t. 11, objekt 17). Podobno je tudi z okrasom valovnic po celotni površini posode (*t. 32: 9*), ki ga v našem poznoantičnem keramičnem inventarju doslej nismo zasledili.

Okras v obliki poševno postavljenih odtisov zobčastega orodja (*t. 37: 17*) je bil v poznorimskem gradivu še prisoten na Brinjevi gori (Pahič 1980, pril 1, tip 7). Večji del 5. in 6. st. ga na poznoantičnih naselbinah ne zasledimo več; ponovno se pojavi na slovanskem gradivu, tako pri nas na Ptuj (Korošec 1950, sl. 62, 65, 73) kot tudi drugod (Mikulčice, Devínska Nová Ves itd.).

Zgornjemu okrasu je podoben okras skupaj stisnjenih vdolbinic, ki se proti vrhu ožijo (*t. 37: 18*). Ta okras je nekoliko redkejši kot prejšnji, a še vedno močno razširjen na slovanski keramiki. Pozna ga Ptuj (Korošec 1950, sl. 14), Köttlach (Korošec 1979/2, t. 98), Břeclav Pohansko (Vignatiová 1992, t. 54, objekt 136), Devínska Nová Ves (Eisner 1952, 100: 10) itd.

Redkejši je okras navpičnih ali poševno izvedenih nizov kratkih vrezov (*t. 37: 13-16*). Dokaj pogost je v Devínski Novi Vesi (Eisner 1952, Obr. 18: 8; 57: 3; 59: 7; 65: 6).

Med tinskim gradivom je prisoten tudi fragment lonca z okrasom vertikalno postavljenih podolgovatih vdolbin, ki se vleče okoli vratu (*t. 19: 12*). Dobre primerjave ima že na Ptuj (Korošec 1950, 243, sl. 12) in v Zgornjem Dupleku (Ciglenečki, Knific 1979, t. 1: 1).

Kot posebno značilen element naj tu omenim okras plastičnega rebra, ki je okrašeno s prečnimi vrezi. Takšnega je odkril R. Ložar na Gradišču nad Bašljem in videl v njem slovansko krasilno tehniko (Ložar 1939, 195, sl. 5 a). Primerjave kažejo, da je tovrsten okras pogosto prisoten v velikih količinah na najdiščih Lavant (*sl. 138: 1-5*), Kappele (Felgenhauer – Schmiedt 1993, t. 32: 3), Casteiraimondo (*sl. 141: 1*), Invillino (*sl. 143: 8-10*), torej severno in zahodno od Slovenije. Res pa je, da je takšen okras znan tudi v slovanskem gradivu (Friesinger 1971–1974, t. 22). Ker kontekst Ložarjeve keramike s plastičnimi rebri ni znan, je treba datacijo pustiti odprto.

Kljub temu, da so nekatere zgoraj omenjene analogije podrobneje datirane, zaradi prevelikih razdalj med primerjanimi najdišči in v marsičem še ne povsem dodelane kronologije slovanske keramike ni mogoče natančneje datirati pozne tinske keramike. Kot dovolj širok okvir bi lahko označili čas od 7. do 9. st., kot smo to storili že pri preliminarni objavi tinske keramike (Ciglenečki 1984, 326). Kljub temu da posamezni primeri okrasa trajajo daljši čas, večina obravnavanih elementov kaže na starejše obdobje slovanske prisotnosti. V tem mnenju nas potrjujejo predvsem oba celovito ohranjena lončka (eden prostoročno izdelan) v stavbi 5, ki predstavljata zadnje ostaline v njej pred opustitvijo (*t. 14: 6; 20: 2*). Odprta ostaja problem ostankov poznoantične keramike v poznejše obljude-nih stavbah (posebej v stavbi 6), ki morda dovoljujejo dom-

Gebäude 2, mehrere sind allerdings im oberen Teil von Objekt 2 vorhanden.

Auf dem Tinje wurden Wellenlinien mit einer sehr kleinen Amplitude oder nur mit Bändern von 4 bis 7 parallelen Rillen hauptsächlich in den Gebäuden 5, 6 und 7 und größtenteils an der Keramik entdeckt, die sich von der spätantiken unterschied (*Taf. 13: 10; 19: 1; 22: 2; 36: 22-26; 37: 1-12*). Ganz ähnliche Wellenlinien findet man am Material von der Zbelovska gora, wo die Wellenform und das Brennen der Gefäße eine engere Verbindung zwischen den beiden nahegelegenen Fundorten in slawischer Zeit andeuten (*Abb. 91: 6; 92: 9,11,12*). Eine solche Verzierung fand man im Jahre 1997 auch schon bei den Wohngruben in Spodnje Hoče (unveröffentlicht) und im Gräberfeld in Ptuj (Korošec 1950, Abb. 31, 32, 45). Sehr häufig kommen solche Wellenlinien auch in entfernter gelegenen slawischen Fundorten vor, wie in Mikulčice, bei den Gefäßen der Phase C, D, die man in die vorgroßmährische Zeit datiert (Kavanova 1997, obr. 12: 1,8), im nahen Zalavar (Sós 1963, Taf. 65: 3-7, 88: 1 u. a.), in Niederösterreich (Friesinger 1971-1974, Abb. 18: 3, 4 u. a.), in der Slowakei (Fusek 1994, Taf. 68: 5) usw.

Die Wellenlinie, die mit oben angebrachten Vertiefungen verbunden ist, kommt sehr selten vor (*Taf. 17: 5, 7*). Einen guten Vergleich dafür stellt das Gefäßfragment aus Zalavar dar (Sós 1963, Abb. 67: 4).

Eine Ausnahme bildet eine Wellenlinie, die sehr tief am Gefäß eingedrückt war (*Taf. 24: 5*). Bei dieser ist auch der Ton des Gefäßes heller gebrannt als bei den spätantiken Exemplaren und stellt im Rahmen des bislang entdeckten spätantiken Materials ein ausgesprochen fremdes Element dar. Der Verzierung und zum Teil der Randgestaltung nach zu urteilen, ähnelt ihr ein Fragment aus Erdgrube 13 im Fundort Gergelyugornya, das annähernd in die Zeit vom 9. bis zum 11. Jh. datiert ist (Erdelyi – Szimonova 1987, Abb. 14: 6).

Rillen an der gesamten Gefäßfläche (*Taf. 20: 2*) sind im spätantiken Material nicht bekannt, gute Parallelen dazu gibt es im slawischen Material von Ptuj (Korošec 1950, Abb. 17, 23, 31, 34, 37) und in zahlreichen anderen slawischen Fundorten in anderen Ländern. Zur Form und Verzierung eines kleineren Topfes vom Tinje (*Taf. 20: 2*) gibt es sehr gute Parallelen in Niederösterreich (Friesinger 1975-1977, Taf. 17: 3) und im Fundort Břeclav Pohansko (Vignatiová 1992, Taf. 11, Objekt 17). Ähnlich verhält es sich auch mit den Wellenlinien, die die gesamte Gefäßoberfläche verzieren (*Taf. 32: 9*), worauf wir im spätantiken Keramikinventar in Slowenien vorerst nicht gestoßen sind.

Die Verzierung in Form von Reihen schräg angeordneter Vertiefungen (*Taf. 37: 17*) war im spätrömischen Material auf der Brinjeva gora noch vorhanden (Pahič 1980, Beil. 1, Typ 7). Sie kommt größtenteils im 5. und 6. Jh. in spätantiken Siedlungen nicht mehr vor; erneut tritt sie im slawischen Material in Erscheinung, so wie im slowenischen Gebiet in Ptuj (Korošec 1950, Abb. 62, 65, 73) als auch anderswo (Mikulčice, Devínska Nová Ves usw.)

Der obigen Verzierung ähnelt die Verzierung der zu-

nevo o delnem vztrajanju staroselcev v slovanskem obdobju.

sammengedrückten Vertiefungen, die nach oben hin enger werden (*Taf. 37: 18*). Diese Verzierung ist etwas seltener als die vorige, aber bei der slawischen Keramik noch immer stark verbreitet. Sie tritt auf in Ptuj (Korošec 1950, Abb. 14), Köttlach (Korošec 1979, Taf. 98), Břeclav Pohansko (Vignatiová 1992, Taf. 54, Objekt 136), Devínska Nová Ves (Eisner 1952, 100: 10) usw.

Seltener ist die Verzierung senkrechter oder schräg ausgeführter Reihen von kurzen Ritzlinien (*Taf. 37: 13-16*). Ziemlich häufig kommt sie in Devínska Nová Ves vor (Eisner 1952, Obr. 18: 8; 57: 3; 59: 7; 65: 6).

Unter dem Material vom Tinje gibt es auch ein Topffragment mit vertikal angebrachten länglichen Vertiefungen um den Hals (*Taf. 19: 12*). Gute Parallelen dazu findet man schon in Ptuj (Korošec 1950, 243, Abb. 12) und in Zgornji Duplek (Ciglencčki, Knific 1979, Taf. 1: 1).

Als besonders charakteristisches Element seien an dieser Stelle die plastischen Leisten erwähnt, die mit horizontal angebrachten Ritzlinien verziert sind. Eine solche Verzierung entdeckte R. Ložar auf dem Gradišče oberhalb von Bašelj und betrachtete sie als slawische Verzierungstechnik (Ložar 1939, 195, Abb. 5 a). Wie die Vergleiche zeigen, ist eine derartige Verzierung häufig in großen Mengen in den Fundorten Lavant (*Abb. 138: 1-5*), Kappele (Felgenhauer – Schmiedt 1993, Taf. 32: 3), Castelraimondo (*Abb. 141: 1*), Invillino (*Abb. 143: 8-10*) vorhanden, also nördlich und westlich von Slowenien. Allerdings ist eine solche Verzierung auch im slawischen Material bekannt (Friesinger 1971-1974, Taf. 22). Da der Kontext von Ložars Keramik mit plastischen Leisten nicht bekannt ist, muß man die Datierung offen lassen.

Obwohl einige oben angeführte Analogien genauer datiert sind, kann man wegen der zu großen Entfernungen zwischen den verglichenen Fundorten und wegen der in mancherlei Hinsicht noch nicht vollständig aufgestellten Chronologie der slawischen Keramik die späte Keramik vom Tinje noch nicht genauer datieren. Als genügend breiten Rahmen könnte man die Zeit vom 7. bis zum 9. Jh. angeben, wie wir es schon in den Vorberichten über die Keramik vom Tinje getan haben (Ciglencčki 1984, 326). Auch wenn einzelne Verzierungen eine längere Zeit üblich sind, deutet die Mehrzahl der behandelten Elemente auf die ältere Zeit slawischer Präsenz. Diese Auffassung stützt sich vornehmlich auf die zwei vollständig erhaltenen kleinen Töpfe (einer ist handgeformt) in Gebäude 5, die darin die letzten Reste vor dem Verlassen der Siedlung darstellen (*Taf. 14: 1* und *20: 2*). Offen bleibt das Problem der Funde spätantiker Keramik in den später bewohnten Gebäuden (besonders in Gebäude 6), woraus man eventuell auf eine partielle Besiedlungskontinuität der einheimischen romanisierten Bevölkerung in slawischer Zeit schließen könnte.

INTERPRETACIJA NASELBINSKIH OSTALIN IN VPETOST V SOČASNO POSELITVENO SLIKO

Rezultati izkopavanj v letih 1980 in 1981 so v temelju spremenili poznavanje naselbine na Tinju, obogatili pa so tudi podobo poznoantične in zgodnjerednjeveške poselitve v vzhodnoalpskem prostoru s povsem novim tipom postojanke in z zgradbami, kakršnih prej nismo poznali.

Preletimo najprej na kratko obiskanost oziroma poselitev arheološkega kompleksa Tinje v časovnem zaporedju. Prazgodovinske najdbe iz območja Tinja niso znane, za razliko od mnogih sorodnih naselbin, ki so bile največkrat zgrajene na starih, že v prazgodovini uporabljenih gradiščih (npr. Rifnik, Vranje, Brinjeva gora, Korinjski hrib idr.). Posamezne podrobneje nelocirane prazgodovinske najdbe so sicer omenjene pod zaselkom Žusem, vendar ni indikacij za njihovo poreklo na kompleksu Tinja (ANSI 1975, 297).

Povsem drugače je z rimskimi najdbami. Sekundarno uporabljeni žrtvenik, različni fragmenti arhitektonskih členov ter dva reliefna kamna opozarjajo na bližino rimskega zaselka s svetiščem in nekropolo. Njegova lega doslej ni bila ugotovljena, zelo verjetno pa bi jo smeli iskati v vznožju Tinja, v zaselku Žamerk, ob Dobrinskem potoku. Tu so pred nedavnim našli tudi rimski nagrobnik, ki nakazuje morda prvotno mesto nekropole. Izključiti ne moremo povsem tudi manjšega rimskega svetišča na Tinju, saj nanj opozarja večji del prej omenjenih kamnitih spomenikov. Morda bi smeli iskati njegovo mesto na območju vrha hriba. To domnevo podpirajo številne podobne lokacije svetišč na hribih že na bližnjem Rifniku (Bolta 1981, 8) kot tudi na Vranju (Šašel 1975, 144), Ulrichsbergu (Egger 1950, 19-23), Frauenbergu (Modrijan 1955, 13-23) in drugod.

Na zgodnjo prisotnost ljudi v rimskem obdobju opozarja nekaj bronastih predmetov, keramičnih fragmentov in novcev (ANSI 1975, 297; Kos 1988, 134,135). Morda jih smemo povezovati z obiskovanjem domnevnega svetišča na hribu, možno pa je tudi, da so jih poznoantični prebivalci prinesli s seboj ali našli v bližnji, takrat že opuščeni naselbini.

Kljub nekaterim predmetom (predvsem novci, gema in dve fibuli) ni zanesljivih elementov, po katerih bi sklepali o poselitvi Tinja že v drugi polovici 3. st, kot je to slučaj pri več sorodnih postojankah (prim. Ciglencečki 1990). Tudi novci, ki so bili večidel odkriti pri poljedel-

INTERPRETATION DER SIEDLUNGSRESTE UND DEREN BEZIEHUNG ZUM ZEITGENÖSSISCHEN BESIEDLUNGSBILD

Die in den Jahren 1980 und 1981 erfolgten Ausgrabungen haben die Kenntnisse von der Siedlung auf dem Tinje grundlegend verändert und das Bild der spätantiken und frühmittelalterlichen Siedlung im Ostalpenraum mit einem ganz neuen Anlagentyp und mit Gebäuden, die bislang nicht bekannt waren, bereichert.

Überfliegen wir zunächst in Kürze die Benutzung oder die Besiedlung des archäologischen Komplexes Tinje in der zeitlichen Aufeinanderfolge. Vorgeschichtliche Funde vom Bereich des Tinje sind nicht bekannt, im Unterschied zu vielen ähnlichen Siedlungen, die größtenteils auf alten, schon in der Vorgeschichte gebrauchten Ringwällen errichtet wurden (z. B. Rifnik, Vranje, Brinjeva gora, Korinjski hrib u. a.). Einzelne, nicht genauer lozierte vorgeschichtliche Funde werden zwar unter dem Weiler Žusem erwähnt, jedoch gibt es keine Indizien für ihre Herkunft auf dem Komplex Tinje (ANSI 1975, 297).

Völlig anders verhält es sich mit römischen Funden. Der sekundär verwendete Opferstein, verschiedene Fragmente architektonischer Glieder und zwei Reliefsteine weisen auf die Nähe einer römischen Siedlung mit Kultstätte und Nekropole hin. Ihre Lage ist bislang nicht festgestellt worden, höchstwahrscheinlich dürfte man sie am Fuße des Tinje suchen, im Weiler Zamerk, am Bach Dobrinski potok. Hier hat man vor kurzem auch einen römischen Grabstein gefunden, der vielleicht den ursprünglichen Ort der Nekropole andeutet. Nicht ganz auszuschließen ist eine kleinere römische Kultstätte auf dem Tinje, weil darauf der Großteil der oben angeführten Steindenkmäler hinweist. Vielleicht dürfte man ihr Ort im Gipfelbereich des Berges suchen. Diese Vermutung untermauern zahlreiche ähnliche Orte von Kultstätten auf Bergen schon auf dem nahegelegenen Rifnik (Bolta 1981, 8), auf dem Vranje (Šašel 1975, 144), dem Ulrichsberg (Egger 1950, 19-23), dem Frauenberg (Modrijan 1955, 13-23) und anderswo.

Auf die frühe Anwesenheit von Menschen in römischer Zeit deuten auch einige bronzene Gegenstände, Keramikfragmente und Münzen (ANSI 1975, 297; Kos 1988, 134 und 135). Vielleicht kann man sie mit dem Besuch der mutmaßlichen Kultstätte auf dem Berg in Zusammenhang bringen, allerdings könnten sie auch die spätantiken Bewohner mitgebracht oder in der nahegelegenen, schon damals verlassenen Siedlung gefunden haben.

skih delih, pri dataciji nimajo odločilnega pomena, saj smo že pri raziskavah drugod ugotovili, da so novce iz 3. in posebej 4. st. množično uporabljali še v 5. in 6. st. ter celo kasneje.

POZNOANTIČNA POSELITEV

Že v zgodnji fazi raziskovanj so spoznali, da je bila na Tinju poznoantična naselbina, ki so jo – po analogijah s tedaj znanimi najdišči – iskali na vrhu postojanke. Zato je najprej treba poudariti nenavadno lego naselbine. Vrh postojanke (ledina Stari grad), na katerem so prej domnevali poznoantično poselitev, je bil, z izjemo manjše stavbe na razglednem mestu (opazovalnica?), povsem neposeljen (Guštin et al. 1997, 62-63). Stavbe so bile zgrajene na dolgem, deloma zelo strmim sončnem južnem pobočju, pri čemer so bile nekatere postavljene na manjše terase, druge pa le vsekane v pobočje. Šele ugotovitev prave lege tinjske naselbine je omogočila razumevanje poselitve na nekaterih drugih postojankah, ki jih prej v celoti nismo razumeli, npr. na Donački gori, Vipoti in Svetih gorah (Ciglencčki 1992a, 28-30, 31-33 in 66-70).

Tudi velikost naselbine je izjemna. Približno 300 x 200m veliko pobočje je bilo večidel poseljeno. Opravljeni površinski ogledi in sonde so pokazali, da ob že izkopanih objektih smemo pričakovati številne druge, ki so bili velikokrat postavljeni tesno skupaj. Po velikosti utrjenega poseljenega areala se Tinju približujejo poznoantične utrjene naselbine Rifnik, Lavant, Rodik, Sv. Pavel nad Vrtovinom in morda Polhograjska gora (pregled pri Ciglencčki 1987b, 56-58, 41-42, 86-87, 90-92 in 84).

Nenavadno je bila zasnovana tudi obramba naselbine. Ni še pojasnjena v vseh detaljih, nedvomno pa je bila že lega naselbine izbrana tako skrbno, da je v velikem delu za obrambo zadoščala naravna strmina. Lažje dostopno vzh. stran sta zapirala dva vzporedna jarka, ki sta doslej med slovenskimi poznoantičnimi najdišči brez analogij. Jarki kot element obrambe so tudi sicer v poznoantičnem času izjemno redki (ali le slabo poznani?) in običajno v povezavi z obrambnim zidom. V slovenskem prostoru je bil tak primer ugotovljen pri Zidanem gabru (Ciglencčki 1994a, Abb. 12, zgoraj). Morda je treba tudi na Tinju domnevati obrambni element (palisada?) na grebenu, ki spremlja jarka večidel njunega poteka, kar pa brez podrobnejših raziskovanj še ni mogoče potrditi. Dva podobna vzporedna jarka povsem podobnih dimenzij sta bila odkrita pri poznorimski utrdbi Lorenzberg pri Epfachu, za katera J.

Trotz einiger Gegenstände (vor allem Münzen, eine Gemme und zwei Fibeln) gibt es keine verlässlichen Angaben, woraus man auf eine Besiedlung des Tinje schon in der zweiten Hälfte des 3. Jh. schließen könnte, wie dies bei mehreren ähnlichen Anlagen (vgl. Ciglencčki 1990) der Fall ist. Auch die Münzen, die größtenteils bei Feldarbeiten entdeckt wurden, sind bei der Datierung nicht von entscheidender Bedeutung, denn wir stellten schon bei Erforschungen an anderen Orten fest, daß man die Münzen aus dem 3. und besonders aus dem 4. Jh. massenweise noch im 5. und 6. Jh. und sogar später verwendete.

SPÄTANTIKE BESIEDLUNG

Wie man schon in der frühen Forschungsphase erkannt hat, lag auf dem Tinje eine spätantike Siedlung, die man – nach den Analogien mit den damals bekannten Fundorten – auf dem Gipfel der Anlage suchte. Deswegen muß man zunächst die außergewöhnliche Lage der Siedlung hervorheben. Der Gipfel der Anlage (Flur Stari grad), worauf man früher eine spätantike Siedlung vermutete, war, mit Ausnahme eines kleineren Gebäudes an einer Stelle mit guter Aussicht (Warte?), völlig unbesiedelt (Guštin et al. 1997, 62-63). Die Gebäude wurden am langen, zum Teil sehr steilen, sonnigen Südhang errichtet, wobei einige auf kleineren Terrassen gebaut, andere dagegen in den Hang eingeschnitten wurden. Erst die Feststellung der tatsächlichen Lage der Siedlung auf dem Tinje ermöglichte das Verständnis der Besiedlung in einigen anderen Anlagen, die zuvor nicht vollständig verstanden wurden, wie z. B. auf der Donačka gora, der Vipota und den Svete gore (Ciglencčki 1992a, 28-30, 31-33 und 66-70).

Auch die Größe der Siedlung bildet eine Ausnahme. Der etwa 300 x 200 m große Hang war größtenteils besiedelt. Wie die durchgeführten Terrainbesichtigungen und Sondierungen ergeben haben, dürften neben den schon freigelegten Objekten, die oft dicht nebeneinander standen, zahlreiche andere zu erwarten sein. Nach der Größe des befestigten Besiedlungsareals ähneln Tinje die spätantiken befestigten Siedlungen Rifnik, Lavant, Rodik, Sv. Pavel oberhalb von Vrtovin und vielleicht Polhograjska gora (Übersicht bei Ciglencčki 1987b, 56-58, 41-42, 86-87, 90-92 und 84).

Ungewöhnlich konzipiert waren auch die Befestigungselemente der Siedlung. Sie sind noch nicht in allen Einzelheiten geklärt, zweifellos war schon allein die Lage der Siedlung so sorgfältig gewählt, daß zum Großteil für die Befestigung der natürliche Steilhang genügte. Die leichter zugängliche Ostseite versperrten zwei parallele Gräben, die unter den slowenischen spätantiken Fundorten vorerst keine Analogien haben. Gräben als Befestigungselement sind auch sonst in der Spätantike äußerst selten (oder nur schlecht bekannt?) und kommen gewöhnlich in Verbindung mit einer Befestigungsmauer vor. Im

Werner ugotavlja, da sta sočasna z obrambnim zidom (Werner 1969, 53-54). Obrambni jarek sorodnih dimenzij so našli tudi pri poznorimski postojanki Goldberg pri Türkheimu (Moosdorf – Ottinger 1981, 54-55).

Med stavbami prevladuje povsem enostaven tip lesene brunarice z enim ali dvema prostoroma. Pri pregledu upoštevamo tudi stavbe 5, 6 in 7, saj ni mogoče povsem izključiti možnosti, da so bile te zgrajene že v poznoantičnem obdobju in obnovljene ob prihodu novega vala naseljencev. Posebnost predstavlja objekt 2, kjer sta bili jami tesno povezani z zgornjo stavbo. Vsekakor sta bila oba nivoja v določenem obdobju povezana z leseno konstrukcijo, ki je prekrivala jame oz. prostor, kjer so prej bile jame. Ker plasti v jamah ni mogoče natančneje datirati, ne vemo, ali nista bili jami tedaj morda že zapolnjeni. Glede na žlindro, ostanke prenosne peči za taljenje rude in številne čiste plasti peska v jamah bi ju smeli povezovati s predelavo rude.

Pomembno mesto je v sklopu poznoantične naselbine zavzemala stavba 4, kjer smo naleteli na več posod z glajenim okrasom, od katerih je dve mogoče zanesljivo pripisati Langobardom. Tako se tudi na Tinju ponavlja situacija, kot smo jo zasledili že pri Rifniku in Vranju, kjer smo pri kartiranju langobardskih najdb (predvsem keramike) ugotovili, da se osredotočajo le v eni pomembnejši hiši in v njeni bližnji okolici (Ciglencečki 1999, 295, Fig. 5,6). Situacija po doslej odkritih objektih na Tinju to domnevo potrjuje. Hiša, v kateri so bile najdene langobardske posode je največja in najkvalitetneje izdelana, leži pa v osrednjem delu naselbine, na lepem in mikroklimatsko najbolj ugodnem mestu. Dokazuje, da se je ob prihodu Langobardov na to območje vsaj ena langobardska družina vselila v naselbino in v njej zastopala langobardsko oblast.

Objekta 2 in 4 sta bila opuščena v naglici in najverjetneje uničena v požaru, o čemer priča kar nekaj celovito ohranjenih posod in žganinska plast. Povsem podobno situacijo so zasledili na Rifniku (Bolta 1981, 8-13) in Vranju (Knific 1979 in Knific 1994, 213-217). Na obeh lokacijah je bilo v bivalnih zgradbah opaziti močno temnorjavo do črnkasto plast s številnimi drobcami oglja, v kateri so bile odkrite povsem sorodne keramične posode. Na vseh treh najdiščih je treba izpostaviti najbolj celovito ohranjene langobardske posode, ki dokazujejo, da je do opustitve teh zgradb prišlo še za časa prisotnosti Langobardov. Tudi če upoštevamo, da se vsi Langobardi niso premaknili leta 568 v Italijo, ampak so se morda v manjšem številu zadržali dalje na nekaterih postojankah, njihovega vztrajanja v utrdbah ne moremo slediti preko zaključka 6. st. Podobne, na hitro opuščene stavbe s sorodnim gradivom iz istega obdobja so bile odkrite tudi na Ajdni in Korinjskem hribu (neobjavljeno). Očitno je ob koncu 6. st. prišlo do nekega nadregionalno pomembnega dogodka, ki je povzročil podobne posledice na večini poznoantičnih postojank v jugovzhodnoalpskem prostoru. Posebej odlično izkopana hiša A na Vranju z večjim številom celovito ohranjenih grobih kuhinjskih posod ter amfor in

slowenischen Raum wurde ein solcher Fall bei Zidani gaber festgestellt (Ciglencečki 1994a, Abb. 12, oben). Vielleicht muß man auch auf dem Tinje ein Befestigungselement (Palisade?) auf dem Bergkamm vermuten, der die Gräben im Großteil ihres Verlaufs begleitete, was allerdings ohne genauere Erforschungen noch nicht bestätigt werden kann. Zwei vergleichbare parallele Gräben von ganz ähnlichen Dimensionen wurden bei der spätrömischen Festung Lorenzberg bei Epfach entdeckt, die nach Feststellung J. Werners aus der gleichen Zeit stammen wie die Befestigungsmauer (Werner 1969, 53-54). Einen Verteidigungsgraben von ähnlichen Dimensionen fand man auch bei der spätantiken Anlage Goldberg bei Türkheim (Moosdorf – Ottinger 1981, 54-55).

Unter den Gebäuden ist der ganz einfache Typ eines Blockhauses mit einem oder zwei Räumen vorherrschend. Bei der Durchsicht werden auch die Gebäude 5, 6 und 7 berücksichtigt, denn es ist nicht ganz die Möglichkeit auszuschließen, daß diese schon in der Spätantike errichtet und bei der Ankunft einer neuen Welle von Siedlern instandgesetzt wurden. Eine Besonderheit stellt Objekt 2 dar, wo die Gruben mit dem oberen Gebäude eng verknüpft waren. Jedenfalls waren beide Niveaus in einem bestimmten Zeitraum mit der Holzkonstruktion verbunden, die die Gruben oder den Raum bedeckte, wo sich zuvor die Gruben befanden. Weil man die Schichten in den Gruben nicht genauer datieren kann, weiß man nicht, ob die Gruben damals vielleicht schon angefüllt waren. Aufgrund der Eisenschlacke, der Reste eines tragbaren Eisenerzschmelzofens und der zahlreichen sterilen Sandschichten in den Gruben dürfte man sie mit der Erzverarbeitung in Zusammenhang bringen.

Einen bedeutenden Platz im Komplex der spätantiken Siedlung hatte Gebäude 4, wo wir auf zuverlässige Spuren langobardischer Präsenz stießen: einen kleinen Krug mit Glättverzierung und Fragmente dreier anderer Gefäße mit ähnlicher Verzierung. So wiederholt sich auch auf dem Tinje die Situation, wie wir sie schon auf dem Rifnik und dem Vranje vorgefunden haben, als wir bei der Kartierung der langobardischen Funde (vor allem der Keramik) feststellten, daß sie sich nur in einem bedeutenderen Haus und in dessen näherer Umgebung konzentrierten (Ciglencečki 1999, 295, Fig. 5 und 6). Die Situation in den bislang entdeckten Objekten auf dem Tinje bestätigt diese Vermutung. Das Haus, worin langobardische Gefäße gefunden wurden, ist das größte und ist der Qualität nach am besten errichtet, es liegt im zentralen Teil der Siedlung, an einem schönen, dem mikroklimatisch günstigsten Ort. Es bezeugt, daß bei der Einwanderung der Langobarden in diesen Bereich sich mindestens eine langobardische Familie in dieser Siedlung niederließ und darin die langobardische Herrschaft vertrat.

Die Objekte 2 und 4 wurden in Eile verlassen und höchstwahrscheinlich durch Brand zerstört, wovon einige vollständig erhaltene Gefäße und die Brandschicht zeugen. Auf eine ganz ähnliche Situation stieß man auf dem Rifnik (Bolta 1981, 8-13) und dem Vranje (Knific 1979

situ kaže, da je do dogodka prišlo nenadoma in nepričakovano (Knific 1979, 751-752). Pustimo ob strani historično interpretacijo dogodka in se vzdržimo povezovanja tega uničenja oziroma opustitve z vpadi Slovanov in Avarov, kratko omenjenih v pisanih virih: ostaja dejstvo, da so bile stavbe takrat večidel požgane in na hitro opuščene.

Pri tinjskih stavbah je mogoče opaziti nekaj razlik v tehniki gradnje med zgradbami 2 in 4 na eni ter 5, 6 in 7 na drugi strani. Pri prvih dveh so ležišča za bruna zelo natančno izdelana, medtem ko so pri zadnjih treh slabše kvalitete: v stavbah 5 in 6 je videti le dve manjši jamici v različnih višinah. Pri stavbi 4 so bila ležišča na obeh straneh stavbe, pri stavbah 5 in 6 le na eni strani, pri stavbi 7 pa jih ni bilo. Pri zadnjih treh stavbah glede na omenjene razlike in mlajše najdbe domnevamo, da so bile zgrajene pozneje. Tudi lega teh treh stavb v terenu kaže, da so stisnjene povsem skupaj, saj znaša razdalja med njimi povprečno le 2 m, medtem ko so bile poznoantične stavbe zgrajene na večji oddaljenosti. Številnejše poznoantično gradivo nakazuje možnost, da je bila stavba 6 narejena že v poznoantični fazi nasebine, stavbi 5 in 7, pri katerih je tega gradiva manj, pa pozneje v slovanskem obdobju.

Na Tinju je bilo doslej raziskanih premalo stavb, da bi smeli že izpeljevati določene zaključke o razprostranjenosti stavb v posameznih obdobjih. Potrebno je namreč upoštevati lego na strmem pobočju, erozijo, poljedelska in vinogradniška dela, kar je vplivalo na razporeditev najdb. Posamezne slovanskodobne fragmente keramike smo našli zato tudi v bližini obeh bolje raziskanih poznoantičnih zgradb 2 in 4, čeprav sta bili ti dve zanesljivo opuščeni ob koncu 6. st. Morda bi smeli položaj primerjati z drugimi najdišči, kot npr. Tonovcov grad (Ciglencečki 1997, 26), Ančnikovo gradišče (neobjavljeno) in Ajdna (neobjavljeno), kjer je bilo mogoče ugotoviti kasnejšo delno uporabo ali obiskanost ruševin poznoantičnih zgradb. Najdbi trikotnega rezila in noža za usnje – kot poslednji najdbi v stavbi 6 na Tinju –, ki po svoji oblikovanosti nedvomno imata najboljši analogiji v poznoantičnem gradivu, pričata, da so ju uporabljali kasnejši prebivalci, ki jih označuje slovanskodobna, dobro ohranjena keramika v tej stavbi. Če ne gre le za ponovno uporabo starejšega orodja, ki so ga morda našli že v sami stavbi, bi prav tu smeli domnevati močnejši stik staroselcev s prišleki.

Posebno zahtevna je interpretacija objekta 8. Glede na kamnito gradnjo, tlorisno zasnovo in majhne dimenzije je bilo že ob izkopavanjih jasno, da gre za objekt posebnega pomena. Zato sem ga takrat označil kot kulturni objekt, ki naj bi obstojal vzporedno z zgodnjekrščanskimi, še ne podrobneje lociranimi objekti (Ciglencečki 1982b, 181; Ciglencečki 1987a, 44 in Ciglencečki 1987b, 280). Pri tem sem poudarjal njegovo tlorisno zasnovo in predvsem odmaknjeno lego v spodnjem kotu nasebine, ki naj bi izpričevala manjše poganske ostaline v zakotju velike nasebine. V skladu s tem je potrebno opozoriti na podatke, ki v pisanih virih izpričujejo parcialno vztrajanje posameznih skupin poganov. Posebej znan je primer iz življenjepisa svetega Severina, ko je ta še okrog leta 470 raz-

und Knific 1994, 213-217). An beiden Orten war in den Wohngebäuden eine intensiv dunkelbraune bis schwärzliche Schicht mit zahlreichen Holzkohlepartikeln zu beobachten, worin ganz ähnliche Keramikgefäße entdeckt wurden. An allen drei Fundorten muß man die besterhaltenen langobardischen Gefäße hervorheben, die beweisen, daß es zum Verlassen dieser Gebäude schon in der Zeit der Anwesenheit der Langobarden gekommen war. Auch wenn man berücksichtigt, daß nicht alle Langobarden im Jahre 568 nach Italien zogen, sondern sich vielleicht in einer kleineren Anzahl länger in einigen Anlagen aufhielten, ist ihr Verharren in den Festungen nicht über das Ende des 6. Jh. hinaus zu erkennen. Ähnliche, in aller Eile verlassene Gebäude mit vergleichbarem Material aus derselben Zeit wurden auch auf der Ajdna und dem Korinjski hrib (unveröffentlicht) entdeckt. Offensichtlich kam es gegen Ende des 6. Jh. zu einem überregional bedeutenden Ereignis, das ähnliche Folgen in der Mehrzahl der spätantiken Anlagen im Ostalpenraum nach sich zog. Das hervorragend freigelegte Haus A auf dem Vranje mit einer größeren Anzahl erhaltener grober Gebrauchsgefäße und Amphoren *in situ* zeigt, daß es plötzlich und unvorhergesehen zu diesem Ereignis gekommen war (Knific 1979, 751-752). Lassen wir die historische Interpretation des Ereignisses außer acht und enthalten uns jeglicher Bezugsetzung dieser Zerstörung oder dieses Verlassens mit den Einfällen der Slawen und Awaren, die in den schriftlichen Quellen kurz Erwähnung finden: Es bleibt die Tatsache, daß die Gebäude damals größtenteils niedergebrannt und schnell verlassen wurden.

Bei den Gebäuden auf dem Tinje kann man einige Unterschiede in der Technik zwischen den Gebäuden 2 und 4 einerseits und 5, 6 und 7 andererseits beobachten. Bei den ersten beiden sind die Balkenlager sehr genau gearbeitet, bei den drei letzteren sind sie von schlechterer Qualität: in Gebäuden 5 und 6 sind nur zwei kleinere Gruben in verschiedenen Höhen zu sehen. Bei Gebäude 4 waren die Lager an beiden Seiten des Gebäudes vorhanden, bei den Gebäuden 5 und 6 nur an einer Seite, bei Gebäude 7 gab es dagegen keine. Die drei letzteren Gebäude sind im Hinblick auf die erwähnten Unterschiede und die jüngeren Funde vermutlich später errichtet worden. Auch die Lage dieser drei Gebäude im Gelände deutet darauf hin, daß sie zusammengeballt sind, denn die dazwischen liegende Entfernung beträgt im Durchschnitt nur 2 m, während die spätantiken Gebäude in größerer Entfernung errichtet worden sind. Das zahlreichere spätantike Material deutet auf die Möglichkeit, daß Gebäude 6 schon in der spätantiken Siedlungsphase errichtet worden war, die Gebäude 5 und 7, wo es weniger Material gibt, dagegen später.

Auf dem Tinje wurden bislang zu wenig Gebäude erforscht, um schon bestimmte Schlüsse zur Verbreitung der Gebäude in den einzelnen Epochen schließen zu dürfen. Man muß nämlich die Lage am Steilhang, die Erosion, die Feldarbeiten und den Weinbau berücksichtigen, die die Anordnung der Funde beeinflussen. Einzelne slawenzeitliche Keramikfragmente fanden wir deshalb auch in

krinkal in spreobrnil pogane v utrjeni višinski naselbini Cuculis (Vita Severini 11, 2; Bratož 1982, 69-70) in nekoliko bolj oddaljeno poročilo iz Nonsberga na južnem Tirolskem, kjer so leta 397 usmrtili tri misijonarje, ker niso hoteli sodelovati v poganskem obhodu polj (Berg 1985, 76). Zato je mogoče dopustiti možnost, da je v tem odmaknjenem hribovitem svetu še obstajala skupina pogonov, ki so v 5. in morda celo še v 6. st. vzdrževali – čeprav odrinjeni povsem na rob naselbine – stara poganska verovanja. Temu pritrjuje predvsem pomanjkanje vsakršnih analogij za objekt 8 v zgodnjekrščanski arhitekturi in za žrtvenikom najdene živalske kosti. Objekt 8 spominja nekoliko na memorialni objekt v rimskem grobišču Unterschwaningen, ki je v tlorisu zelo soroden, velik 2,1 x 2,9 m, in so v njegovi bližini prav tako našli večjo ploščo, ki naj bi služila kot temelj za oltar (Leja, Thoma 1990, 114-115). Vendar zgodnejša datacija in grobovi v notranjosti povsem jasno opredeljujejo njegovo funkcijo, medtem ko pri tinjskem objektu nismo ugotovili neposrednega stika z otroškimi pokopališčem v bližini.

V povsem nov kontekst je postavilo objekt 8 odkritje otroškega, evidentno zgodnjekrščanskega grobišča v bližini. Čeprav tudi tega ni mogoče natančneje datirati, nedvomno sodi v poznoantično obdobje. Tako se zdi prejšnja hipoteza vprašljiva. Res je, da grobov nismo našli v neposredni okolici objekta ali celo v njem, vendar ležijo od njega oddaljeni le nekaj metrov. Gre morda za časovni zamik? Smemo domnevati obstoj poganskega svetišča le do 5. st. in nato – hkrati z nastankom zgodnjekrščanskega grobišča – spremembo funkcije v pokopališko kapelo? Skromne dosedanje najdbe v tem predelu naselbine in neraziskana okolica danes ne dopuščajo dokončnega odgovora, zato je potrebno pustiti ta problem ob zgoraj navedenih domnevah odprt.

Nastanek naselbine je mogoče glede na analizo drobnih najdb z veliko zanesljivostjo datirati v drugo polovico 4. st. Ker stratigrafski podatki ne omogočajo nikakršnih ostrejših ločitev v gradivu, tudi ni mogoče odgovoriti na vprašanje ali je življenje od začetka 5. st. teklo dalje kontinuirano vse do konca 6. st. ali pa je vmes neka cezura, kot jo opazimo na večini sorodnih najdišč. V hišah ni opaziti sprememb (z izjemo mogoče prenovitve stavb 4 in 5, kjer smo opazili luknji pod ležišči za bruna), ki bi potrjevale prekinitve življenja. Zato bi previdno smeli domnevati, da sta vsaj hiši 2 in 4 vztrajali vse od 4. do 6. st. in bili ob koncu poznoantičnega obdobja opuščeni. To potrjuje *in situ* najdena, odlično ohranjena keramika, ki je prebivalci niso uspeli odnesti s seboj (gl. zgoraj).

Primerjava Tinja z bolj znanimi poznoantičnimi postojankami v sosedstvu, kot so Rifnik, Vranje, Brinjeva gora, Ančnikovo gradišče, potrjuje povsem svojski tip postojanke. Pri vseh naštetih so stavbe zidane in naselbine obdane z obrambnim zidom. Podobne lesene stavbe s podobno lego na pobočju in zgolj naravno obrambo smo odkrili s sondami na najdišču Vipota, ki pa je mnogo manjše (Ciglencčki, Pirkmajer 1987, 229). Zelo sorodna je tudi postojanka na Svetih gorah, kjer na vrhu prav tako niso

der Nähe der besser erforschten spätantiken Gebäude 2 und 4, obwohl diese beiden gewiß schon Ende des 6. Jh. verlassen worden waren. Vielleicht könnte man die Situation mit anderen Fundorten, wie Tonovcov grad (Ciglencčki 1997, 26), Ančnikovo gradišče (unveröffentlicht) und Ajdna (unveröffentlicht) vergleichen, wo man eine spätere partielle Benutzung der Ruinen der spätantiken Gebäude feststellen konnte. Die Funde der dreieckigen Schneide und des Ledermessers – als letzte Funde in Gebäude 6 auf dem Tinje –, die ihrer Formgebung nach zweifellos die besten Parallelstücke im spätantiken Material haben, zeugen davon, daß sie von den späteren Bewohnern, die die jüngere, slawenzeitliche, gut erhaltene Keramik in diesem Gebäude kennzeichnet, verwendet wurden. Wenn es nicht nur um den erneuten Gebrauch von älteren Geräten handelt, die man vielleicht schon im Gebäude selbst vorfand, könnte man gerade hier eine engere Beziehung der einheimischen romanisierten Bevölkerung mit den Einwanderern annehmen.

Besonders schwierig ist die Interpretation von Objekt 8. Im Hinblick auf den Steinbau, das Grundrißkonzept und die kleinen Dimensionen war es schon während der Ausgrabungen klar, daß es sich um ein Objekt von besonderer Bedeutung handelt. Deswegen habe ich es damals als Kultobjekt bezeichnet, das parallel zu den frühchristlichen, noch nicht genauer lozierten Objekten existiert haben soll (Ciglencčki 1982b, 181; Ciglencčki 1987a, 44 und Ciglencčki 1987b, 280). Dabei habe ich sein Grundrißkonzept und vor allem die abgeschiedene Lage in der unteren Ecke der Siedlung hervorgehoben, die kleinere heidnische Überreste am Rande der großen Siedlung bezeugt haben soll. Dementsprechend muß man auf einige Daten hinweisen, die in schriftlichen Quellen ein partielles Weiterbestehen einzelner heidnischer Gruppen bezeugen. Besonders bekannt ist der Fall aus dem Leben des hl. Severinus, als er noch um das Jahr 470 die Heiden in der befestigten Höhensiedlung Cuculis enthüllte und bekehrte (Vita Severini 11,2; Bratož 1982, 69-70) und der etwas weiter entfernte Bericht aus Nonsberg in Südtirol, wo man im Jahre 397 drei Missionare hinrichtete, weil sie nicht an einer heidnischen Feldprozession teilnehmen wollten (Berg 1985, 76). Deswegen besteht die Möglichkeit, daß in dieser abgelegenen Bergwelt noch eine Gruppe von Heiden existierte, die im 5. und vielleicht sogar noch im 6. Jh. – wenn auch ganz an den Rand der Siedlung gedrängt – am alten heidnischen Glauben festhielt. Das bestätigt vor allem das Fehlen jeglicher Analogien für Objekt 8 im frühchristlichen Bauwerk und die hinter dem Opferstein gefundenen Tierknochen. Objekt 8 erinnert etwas an den Memorialbau im römischen Gräberfeld Unterschwaningen, dessen Grundriß sehr ähnlich ist und der 2,1 x 2,9 m groß ist; in dessen Nähe hatte man desgleichen eine größere Platte gefunden, die als Grundstein für den Altar gedient haben soll (Leja und Thoma 1990, 114-115). Jedoch bestimmen die frühere Datierung und die Gräber im Innenbereich ganz klar seine Funktion, während beim Objekt vom Tinje keine direkte Verbindung zum nahen Kindergräberfeld festgestellt wurde.

odkrili naselbinskih sledov, nakazane lesene stavbe na pobočju pa kažejo podoben značaj in velikost kot tiste na Tinju (Ciglencečki 1992a, 70). Na mestu, kjer je najlažja kontrola dohoda na vrh, je ležala le ena zidana zgradba, najverjetneje obrambni stolp (Korošec P. in J. 1978, 434-436). Podobna je situacija na Donački gori, kjer terase kažejo razprostranjenost stavb po obsežnem južnem pobočju gore (Ciglencečki 1992a, 29-30). Lesene so bile domnevno tudi zgradbe na Kuzelinu, kjer je mogoče trajanje utrdbe postaviti v drugo polovico 4. in na začetek 5. st.: tam so se ohranili le tlorisi ostro omejenih površin tlaka iz malte, ki označujejo lego in velikost zgradb (Sokol 1994, 202-203). Kot analogijo smemo navesti tudi podobno lego naselbine in lesene zgradbe na Velikem vrhu nad Osredkom pri Podsredi, kjer so za obrambo izkoristili kar prazgodovinski okop. Tam so bile doslej narejene zgolj manjše sonde, najdbe pa izpričujejo uporabo postojanke le v ozkem časovnem segmentu v drugi pol. 3. st. (Ciglencečki 1990, 148-149).

Posebno vprašanje, ki mora ostati začasno brez odgovora, je vprašanje o značaju poznoantične naselbine in njenih prebivalcih. Najdišče kaže na velik obseg in izredno intenzivno poselitve, za katero danes še ni povsem jasno, s čim je bila pogojena. Gre morda za veliko naselbino iz bližnjih dolin pribeglih romaniziranih staroselcev oziroma priseljencev iz drugih območij? Je imela naselbina v začetku poudarjen vojaški značaj ali celo naseljene federate? Analiza najdb zaenkrat tej hipotezi ne pritrjuje. Morda bi v prid takšni domnevi poleg nekaj fragmentov glajene keramike govoril tremis Zenona. Pri etnični opredelitvi najdišč s tremisi cesarja Zenona je potrebna skrajna previdnost (prim. Bierbrauer 1987, 332, op. 1 in Božič, Ciglencečki 1995, 262). Nedvomno zbuja pozornost vse večja osredotočenost najdb zlatnikov, kovanih pod Odoakrom in Vzhodnimi Goti v Italiji, kot tudi posameznih bolj opredeljenih germanskih najdb v nekaterih strateško pomembnejših postojankah.

Treba je poudariti, da je struktura najdb podobna strukturi na drugih najdiščih in kaže pretežno na romanizirano staroselsko prebivalstvo.

Pomemben znak, ki bi utegnil pojasniti nastanek tako velike naselbine, so sledovi metalurške dejavnosti v nekaterih objektih. Drobeci peči in ostanki žindre kljub svoji fragmentarnosti pričajo, da je bila ta dejavnost velikega pomena v naselbini. Najdišče leži namreč na ozko omejenem območju, kjer je na metalogenetski karti označeno nahajališče svinca in cinka (Drovenik et al. 1978). To bi utegnulo delno pojasniti izbiro lokacije kot tudi velikost in posredno pomen postojanke.

Medtem ko o prisotnosti Vzhodnih Gotov ni doslej nikakršnih sledov, smo v naselbini našli povsem zanesljivo znamenja Langobardov. Kot smo omenili že zgoraj, nakazujejo sledovi prisotnost vsaj ene langobardske družine v naselbini (stavba 4). Morda je bilo takšnih družin celo več. Domačini se spominjajo, da so pri rigolanju vinograda vzh. od naselbine v prvi polovici 20. st. ob skeletnih grobovih odkrili več dolgih železnih mečev. Podatka do-

In einen völlig neuen Kontext stellte das Objekt 8 die Entdeckung eines evident frühchristlichen in der Nähe gelegenen Kindergräberfeldes. Obwohl man auch dieses nicht genauer datieren kann, gehört es zweifellos in die Spätantike. So erscheint die zuvor aufgestellte Hypothese fraglich. Es stimmt zwar, daß wir keine Gräber in der unmittelbaren Umgebung oder sogar darin fanden, jedoch liegen sie davon nur einige Meter entfernt. Handelt es sich etwa um eine zeitliche Verschiebung? Dürfen wir die Existenz einer heidnischen Kultstätte nur bis zum 5. Jh. und dann – gleichzeitig mit der Entstehung des frühchristlichen Gräberfeldes – eine Veränderung der Funktion zu einer Friedhofskapelle vermuten? Die bescheidenen bisherigen Funde in diesem Teil der Siedlung und die nichterforschte Umgebung lassen heute keine endgültige Antwort zu, deswegen muß dieses Problem neben den oben angedeuteten Vermutungen offen bleiben.

Man kann die Entstehung der Siedlung im Hinblick auf die Analyse der Kleinfunde mit großer Gewißheit in die zweite Hälfte des 4. Jh. datieren. Da die stratigraphischen Angaben keine genaueren Unterscheidungen im Material zulassen, ist es auch nicht möglich, die Frage zu beantworten, ob die Siedlung seit Beginn des 5. Jh. bis zum Ende des 6. Jh. kontinuierlich besiedelt war oder ob es dazwischen eine Zäsur gegeben hat, wie wir sie im Großteil ähnlicher Fundorte beobachten. In den Häusern sind keine Veränderungen zu erkennen (mit Ausnahme der Renovierung der Gebäude 4 und 5 – wo wir zwei Löcher unter dem Balkenlager feststellten), die eine Unterbrechung des Lebens bestätigen würden. Deswegen dürften wir mit Vorbehalt vermuten, daß zumindest die Häuser 2 und 4 vom 4. bis zum 6. Jh. bewohnt waren und Ende der Spätantike verlassen wurden. Das bezeugt die *in situ* gefundene, vorzüglich erhaltene Keramik, die die Bewohner nicht mitnehmen konnten (siehe oben).

Ein Vergleich von Tinje mit den besser erforschten spätantiken Anlagen in der Nachbarschaft, wie Rifnik, Vranje, Brinjeva gora, Ančnikovo gradišče, bestätigt einen ganz eigenständigen Anlagentypus. Bei allen angeführten Fundorten sind die Häuser mit Mörtelmauern gebaut und die Siedlungen von einer Befestigungsmauer umgeben. Ähnliche Holzgebäude mit ähnlicher Lage am Hang und nur natürlicher Befestigung entdeckten wir anhand von Schnitten im Fundort Vipota, der allerdings viel kleiner ist (Ciglencečki, Pirkmajer 1987, 229). Sehr ähnlich ist auch die Anlage auf den Svete gore, wo man auf dem Gipfel desgleichen keine Siedlungsspuren entdeckte, die angedeuteten Holzgebäude am Hang weisen allerdings einen ähnlichen Charakter und eine ähnliche Größe auf wie diejenigen auf dem Tinje (Ciglencečki 1992a, 70). An dem Ort, wo die Kontrolle des Zuganges zum Gipfel am leichtesten ist, lag ein gemauertes Gebäude, höchstwahrscheinlich hatte es die Funktion eines Wehrturmes (Korošec P. und J. 1978, 434-436). Eine ähnliche Situation findet man auf der Donačka gora vor, wo die Terrassen auf die Verbreitung der Gebäude am umfangreichen Südhang des Berges hindeuten (Ciglencečki 1992a, 29-30). Aus

slej ni bilo mogoče preveriti na terenu; če to drži, bi smeli pričakovati celo večjo langobardsko posadko.

Tinja potrjuje že večkrat izraženo tezo o umestitvi v Justinijanovi darovnici omenjenega Polis Norikona na območje skrajnega južnega dela Norika oziroma na območja mestnih teritorijev Petovione in Celeje (prim. Egger 1929b; Grafenauer 1978, 228; Ciglencečki 1992a). Kljub izraženim nasprotnim mnenjem (zadnjič pri M. Šašel Kos 1994, 285-287) je vedno bolj razvidno, da na območju Petovione ni langobardskih najdb, zato pa vedno razločneje prepoznavamo parcialno langobardsko prisotnost v odmaknjenih hribovskih postojankah, v utrjenih višinskih naselbinah staroselskega prebivalstva. Te pa so osredotočene prav v hribovitem jugovzhodnem zaledju Celeje in sporadično severneje od tod. Podrobnejša analiza langobardskih najdb je pokazala, da je bila v vsaki pomembnejši naselbini prisotna vsaj ena langobardska družina, ki je prevzela nadzor nad naselbino. To je bilo poleg Tinja mogoče ugotoviti še na Rifniku, Vranju in Svetih gorah (Ciglencečki 2000, v tisku).

Poleg že omenjenih grobov z meči tudi ostali podatki o grobnih najdbah na Tinju nakazujejo delno že razvidno razporeditev poznoantičnih grobišč. V spodnjem delu naselbine se povsem blizu ostalin stanovanjskih hiš nakazuje manjše otroško grobišče. Večji sarkofag je bil najden vzh. od tod v večji razdalji in nakazuje torej poznoantično grobišče odraslih (Ciglencečki 1981a). Omembe grobov v skrinjah pri Pertinaču kažejo prav tako na del grobišča, ki pa ga časovno ne moremo podrobneje določiti (Saria 1939a, 65). Ker grobišča niso raziskana, ni mogoče natančneje analizirati njihovega odnosa do naselbine, smiselno se zdi opozoriti le na obstoj različnih grobišč, kot se je to dovolj razvidno pokazalo že pri Kranju (Sagadin 1988, 66) in kar bo, v prihodnosti spremenilo morda naša gledanja na nekatera že znana, a časovno z naselbinami ne povsem skladna grobišča (Vranje, delno Rifnik).

Holz waren vermutlich auch die Gebäude auf dem Kuzelin, wo man das Bestehen der Festung in die zweite Hälfte des 4. und in den Beginn des 5. Jh. datieren kann: Dort sind nur die Grundrisse von scharf begrenzten Estrichflächen erhalten, die die Lage und die Größe der Gebäude kennzeichnen (Sokol 1994, 202-203). Als Analogie darf man eine ähnliche Lage der Siedlung und der Holzbauten auf dem Veliki vrh oberhalb von Osredek pri Podsredi anführen, wo man als Befestigung den vorgeschichtlichen Wall nutzte. Dort wurden bislang nur kleinere Schnitte gelegt, die Funde deuten dagegen auf eine Benutzung der Anlage nur in dem kurzen Zeitraum der zweiten Hälfte des 3. Jh. hin (Ciglencečki 1990, 148-149).

Eine besondere Frage, auf die es vorübergehend keine Antwort gibt, ist die Frage zum Charakter der spätantiken Siedlung und zu ihren Bewohnern. Der Fundort hat einen großen Umfang und eine außergewöhnliche Besiedlungsintensität, wodurch diese bedingt war, ist heute noch nicht geklärt. Es handelt sich vielleicht um eine große Siedlung der aus den nahegelegenen Tälern geflohenen einheimischen romanisierten Bevölkerungen oder der Einwanderer aus anderen Gebieten? Hatte die Siedlung zu Beginn einen betont militärischen Charakter oder sogar angesiedelte Föderate? Die Fundanalyse bestätigt diese Hypothese vorerst nicht. Vielleicht erhärtet eine solche Vermutung neben den Fragmenten glättverzierter Keramik der Zenon-Tremissis. Bei der ethnischen Bestimmung der Fundorte mit den Tremissismünzen Kaiser Zenons ist äußerste Vorsicht geboten (vgl. Bierbrauer 1987, 332, Anm. 1 und Božič, Ciglencečki 1995, 262). Ohne Zweifel erregt die Aufmerksamkeit eine immer größere Konzentration von Funden von Goldmünzen, die unter Odoaker und den Ostgoten in Italien geprägt wurden, wie auch einzelner besser bestimmter germanischer Funde in einigen strategisch wichtigeren Anlagen.

Man muß hervorheben, daß die Struktur der Funde der Struktur in anderen Fundorten ähnelt und überwiegend auf eine romanisierte einheimische Bevölkerung hindeutet.

Ein wichtiges Zeichen, das die Entstehung einer solch großen Siedlung aufklären könnte, sind die Spuren metallurgischer Tätigkeit in einigen Objekten. Die Ofenbrocken und die Reste von Eisenschlacke zeugen trotz ihres fragmentarischen Charakters von der großen Bedeutung dieser Tätigkeit in der Siedlung. Der Fundort liegt nämlich in einem eng begrenzten Bereich, wo auf der metallogenetischen Karte das Blei- und das Zinkvorkommen eingezeichnet sind (Drovenik et al. 1978). Das könnte die Wahl des Ortes wie auch die Größe und indirekt auch die Bedeutung der Anlage erklären.

Während es von der Anwesenheit von Ostgoten bislang keine Spuren gibt, fanden wir in der Siedlung verlässliche Anzeichen für die Anwesenheit von Langobarden. Wie schon oben erwähnt, deuten die Spuren auf die Präsenz mindestens einer langobardischen Familie in der Siedlung (Gebäude 4) hin. Vielleicht gab es sogar mehrere solcher Familien. Die Einheimischen erinnern sich, daß beim Rigolen des Weingartens östlich der Siedlung in der er-

sten Hälfte des 20. Jh. neben den Skelettgräbern mehrere lange Eisenschwerter entdeckt wurden. Die Angabe konnte bislang nicht im Gelände überprüft werden; falls dies zutrifft, wäre sogar eine größere langobardische Besetzung zu erwarten.

Der Komplex Tinje bestätigt die schon mehrmals ausgesprochene These von der Verlegung der in Justinians Schenkung erwähnten Pólis Norikón in den Bereich des äußersten südlichen Teils Noricums oder in den Bereich der Stadtterritorien Poetovios und Celeias (vgl. Egger 1929; Grafenauer 1978, 228; Ciglencéki 1992a). Trotz gegenteiliger Auffassung (zuletzt M. Šašel Kos 1994, 285-287) wird immer ersichtlicher, daß es im Raum Poetovio keine langobardischen Funde gibt, dafür ist aber immer deutlicher eine partielle langobardische Anwesenheit in den abgelegenen Gebirgsanlagen, in den befestigten Höhensiedlungen der einheimischen romanisierten Bevölkerung zu erkennen. Diese konzentrieren sich gerade auf das gebirgige südöstliche Hinterland von Celeia und sporadisch kommen sie auch nördlich von dort vor. Wie eine detailliertere Analyse der langobardischen Funde ergeben hat, war in jeder bedeutenderen Siedlung wenigstens eine langobardische Familie anwesend, die die Kontrolle über die Siedlung übernommen hatte. Dies konnte man neben dem Tinje auch auf dem Rifnik, dem Vranje und den Svetegore feststellen (Ciglencéki 2000, im Druck).

Neben den schon erwähnten Gräbern mit Schwertern deuten auch die anderen Angaben von den Grabfunden auf dem Tinje auf die zum Teil schon ersichtliche Anordnung spätantiker Gräberfelder. Im unteren Teil der Siedlung zeichnet sich ganz in der Nähe der Wohngebäudereste auch ein kleineres Kindergräberfeld ab. Der größere Sarkophag wurde östlich davon in größerer Entfernung gefunden und deutet also auf ein spätantikes Gräberfeld für Erwachsene (Ciglencéki 1981a). Die Erwähnungen der Kistengräber bei Pertinač deuten desgleichen auf einen Teil eines Gräberfeldes, das man nicht genauer datieren kann (Saria 1939a, 65). Da die Gräberfelder nicht erforscht sind, kann man ihre Beziehung zur Siedlung nicht genauer analysieren; sinnvoll erscheint nur, auf die Existenz verschiedener Gräberfelder hinzuweisen, wie es sich schon bei Kranj deutlich zeigte (Sagadin 1988, 66) und was in Zukunft vielleicht unsere Ansichten von einigen schon bekannten, aber zeitlich mit den Siedlungen nicht übereinstimmenden Gräberfeldern verändern wird (Vranje, zum Teil Rifnik).

ZGODNIESREDNJEVEŠKA POSELITEV

Če pustimo ob strani etnične opredelitve, ki ob nekaj značilnih kovinskih predmetih in keramiki niso mogoče, se zdi na sedanji stopnji raziskav pomembno preveriti predvsem obstoj naselbine v času po propadu poznoantičnih stavb. Dosedanji izsledki, posebej analiza keramike, potrjujejo obnovo naselbine in ponekod (stavba 6) nakazujejo

FRÜHMITTELALTERLICHE BESIEDLUNG

Wenn wir die ethnische Bestimmung außer acht lassen, die angesichts einiger nicht typischer Metallgegenstände und Keramik nicht möglich ist, scheint beim jetzigen Forschungsstand bedeutsam zu sein, vor allem die Existenz der Siedlung in der Zeit nach dem Verfall der spätantiken Gebäude zu überprüfen. Die bisherigen Ergebnis-

morda celo stik starejšega z novim prebivalstvom. O značaju te poselitve je mogoče reči le, da gre za trajno poselitve, ki je bazirala, podobno kot poznoantična, na avtarkičnem gospodarstvu ob nadaljnjem izkoriščanju bližnjih rušič.

Stavbe 5, 6 in 7, v katerih je bilo najdeno slovansko-dobno gradivo, se – kot smo omenili že zgoraj, ločijo od starejših predvsem po manj kvalitetno izdelanih ležiščih za bruna. V primerjavi s hišo 4 tudi ni opaziti evidentnih pregradnih sten, zato se zdi, da so bile enoprostorske. Ognjišča niso bila odkrita *in situ*; v stavbi 5 so bili ohranjeni le deli obrobe ognjišča. Sicer pa so stavbe po načinu gradnje in legi zelo podobne starejšim.

Tako začetka kot konca druge faze na Tinju ne moremo natančneje datirati. Elementi tesne povezanosti s poznoantično tradicijo v stavbi 6 bi kazali na 7. st., vendar povsem zanesljivih primerov keramike ni bilo mogoče izločiti. Tako sestav keramike v stavbi 4 in 5 kaže očitne razlike v oblikovanju, krašenju in izdelavi posod (*sl. 145 in 146*). Glede na le okvirno datirano keramiko se zdi, da elementov, ki bi presegali 9. st. v zaključenih plasteh bivalnih zgradb ni opaziti. Zakaj so bile stavbe takrat ponovno opuščene, danes ni mogoče zanesljivo odgovoriti.

Zdi pa se, da se je poznejše prebivalstvo kljub opustitvi stavb vendarle ohranilo v neposredni bližini Tinja. Visokosrednjeveški stolp, katerega lastniki se omenjajo prvič že leta 1197, nedvomno ni bil naključno postavljen na vrhu Tinja (Stopar 1993, 139). Gosto poseljenost tega območja v srednjem veku pa posredno nakazujejo še ostaline dveh gradov v bližini in sicer žusemskega (Stopar 1993, 139-144) in le v tlorisu vidnih ruševin v Dobrini (Ciglencečki 1974b).

Primerjava arhitekture na Tinju odkritih zgradb z ostalimi zgodnjersrednjeveškimi najdišči ni mogoča, ker te niso dovolj raziskane. Primerjati je mogoče le ostaline drobne materialne kulture, predvsem keramike. Od bližnjih najdišč pridejo v poštev zgolj v zadnjem času sistematično raziskano Ančnikovo gradišče pri Jurišni vasi (Strmčnik 1997, 272-278), v manjšem obsegu sondirana Zbelovska gora (Pirkmajer 1986) in le po raziskanem grobišču poznana Brinjeva gora (Pahič 1969b). Kot smo opazili že pri analizi keramike, je prav na teh najdiščih videti najboljše analogije za slovanskodobni del tinjske keramike. Pomembna bo tudi primerjava tinjskega keramičnega gradiva s keramiko iz pred kratkim najdenih zemljank v Spodnjih Hočah in Slivnici, ki po bežnem prvem ogledu še neobjavljenih najdb kažejo zelo podobno oblikovanost keramike in okras¹.

Sledovi poselitve na utrjenih naselbinah po izteku poznoantičnega obdobja so v Sloveniji in tudi v širšem območju skromni (pregleda pri Ciglencečki 1987a, 146-148 in Ciglencečki 1992b). Raziskave te vrste so v sedanjosti nekako odrinjene na rob raziskovalnega interesa, čeprav so neprecenljivega pomena za ugotavljanje eventualnega

se, besonders die Analyse der Keramik bestätigen eine Instandsetzung der Siedlung und mancherorts (Gebäude 6) deuten sie sogar eventuell auf eine Berührung der älteren mit der neueren Bevölkerung. Über den Charakter der Siedlung läßt sich nur sagen, daß es sich um eine Dauersiedlung handelt, die, wie die spätantike, auf autarker Wirtschaft mit weiterer Nutzung der nahegelegenen Erzlagerrstätten gründete.

Die Gebäude 5, 6 und 7, worin slawenzeitliches Material entdeckt wurde, unterscheiden sich, wie schon oben erwähnt, von den älteren vor allem durch die weniger qualitativvoll ausgeführten Balkenlager. Im Vergleich zu Haus 4 sind auch nicht so ausgeprägte Trennwände zu beobachten, deswegen scheinen sie einräumig gewesen zu sein. Die Herdstellen wurden nicht *in situ* entdeckt; in Gebäude 5 waren nur die Herdstellenränder erhalten. Sonst sind die Gebäude nach Bauweise und Lage den älteren sehr ähnlich.

Weder der Beginn noch das Ende der zweiten Phase auf dem Tinje können genauer datiert werden. Die Elemente im Gebäude 6, die eine enge Beziehung zur spätantiken Tradition erkennen lassen, deuten auf das 7. Jh. hin, jedoch konnte man keine verlässlichen Keramikexemplare aussondern. So weist die Zusammenstellung der Keramik in den Gebäuden 4 und 5 erhebliche Unterschiede in der Gestaltung, dem Dekor und der Herstellung der Gefäße auf (*Abb. 145 und 146*). Im Hinblick auf die nur annähernd datierte Keramik hat man, wie es scheint, keine Elemente in den abgeschlossenen Schichten der Wohngebäude beobachten können, die das 9. Jh. überschritten hätten. Warum die Gebäude damals erneut verlassen wurden, kann man heute nicht mit Gewißheit beantworten.

Die spätere Bevölkerung scheint sich trotz Aufgabe der Gebäude in unmittelbarer Nähe vom Tinje erhalten zu haben. Der hochmittelalterliche Turm, dessen Besitzer zum erstenmal schon im Jahre 1197 erwähnt werden, wurde gewiß nicht zufällig auf dem Tinjegipfel errichtet (Stopar 1993, 139). Auf eine dichte Besiedlung dieses Bereiches im Mittelalter deuten auch indirekt die Überreste zweier nahegelegenen Burgen hin, und zwar die Burg von Žusem (Stopar 1993, 139-144) und die nur im Grundriß erkennbaren Ruinen in Dobrina (Ciglencečki 1974b).

Ein Vergleich der Architektur der auf dem Tinje entdeckten Gebäude mit den übrigen frühmittelalterlichen Fundorten ist nicht möglich, weil diese nicht genügend erforscht sind. Man kann nur die Funde der kleinen materiellen Kultur miteinander vergleichen, vor allem der Keramik. Von den näheren Fundorten kommen in Frage nur das in letzter Zeit systematisch erforschte Ančnikovo gradišče bei Jurišna vas (Strmčnik 1997, 272-278), die in kleinerem Umfang sondierte Zbelovska gora (Pirkmajer 1986) und die nur durch das erforschte Gräberfeld bekannte Brinjeva gora (Pahič 1969b). Wie wir schon bei der Analyse der Keramik bemerkt haben, sind gerade in diesen Fundorten die besten Parallelen zum späteren Teil der Keramik vom Tinje zu sehen. Bedeutend wird auch der Vergleich des Keramikmaterials vom Tinje mit der Keramik der vor kurzem gefundenen Wohngruben in Spodnje

¹ Zahvaljujem se vodji izkopavanj M. Strmčnik Gulič in izkopavalcu M. Novšaku.

srečanja staroselskega prebivalstva s slovanskimi prišleki in za razrešitev problema morebitnega vztrajanja staroselcev na istih poselitvenih območjih. Problem kontinuitete poselitve po 6. st. je bil – posebej pri zgodovinarjih (prim. Grafenauer 1970 – 71, 28-30; Šašel 1972; Bratož 1996, 219-224) – že mnogokrat obravnavan, vendar so arheološki pokazatelji slabo poznani. Pri arheoloških najdiščih bi smeli izpostaviti predvsem domnevno kontinuiteto pri grobiščih Bled Pristava (Pleterski 1999) in v Kranju (Sagadin 1991, 37).

Na večji oddaljenosti poznamo znake poznejše poselitve na velikem poznoantičnem najdišču na Sv. Hemi (Hemmaberg). Tu gre za zelo podobne razmere, saj so na naselbini, ki je vztrajala vse do konca 6. st., odkrili fragmente lončkov t. i. praškega tipa, ki sodijo v začetno fazo slovanske naselitve (Rodríguez 1997, 162). Večji časovni razmik v naselitvi pa je opazen v gradivu na Lavantu, Tonovcovem gradu in Ajdni.

V slovenskem prostoru se nakazujeta dve izrazitejši skupini poznoantičnih višinskih naselbin, ki so bile poseljene tudi v slovanskem obdobju. V prvi skupini stalneje poseljenih najdišč smemo poleg Tinja navesti še Ančnikovo gradišče (Strmčnik 1997, 272-278), Bašelj (Knific 1999), Zbelovsko goro (Ciglencečki 1992a, 56). Pri tem se zdi, da gre vsaj pri Ančnikovem gradišču za ponovno uporabo že v antiki opuščeni zgradbi in da se med izkopanimi poznorimskim ter slovanskim gradivom razpira tristoleten hiatus, ki se potrjuje tudi v že raziskanem grobišču pod Brinjevo goro (Pahič 1969b). Podobno je pri Zbelovski gori, kjer je bilo doslej mogoče ugotoviti v naselbini le poznorimsko fazo in številnejše slovanskodobne najdbe, ki jih je mogoče staviti okvirno v 9. st. (Ciglencečki 1992b, 56; Ciglencečki 1992a, 84-85). Bašelj je slabše raziskan, zato je vprašljivo ali je velika količina doslej najdenih kovinskih predmetov iz 9. st. zadosten razlog za domnevo o stalnejši poselitvi ali pa gre le za sledove kratkotrajnega obiska v določenem trenutku na hitro opuščene utrdbe (Knific 1999).

V drugo skupino sodijo v slovanskem obdobju le občasno ali kratkotrajneje poseljeni Tonovcov grad (Ciglencečki 1997, 26), Hom nad Soro, Dunaj pri Jereki, Ajdna, Korinjski hrib (Ciglencečki 1992b, 57-58), Gradišče pri Dunaju in Sv. Lambert (neobjavljeno).

Še najtesnejši kontakt se kaže na Tinju, Korinjskem hribu in Sv. Hemi. Drugod se zdi časovni razmik večji. Žal pa je gradivo s Sv. Heme objavljeno le parcialno in brez konteksta (Rodríguez 1997, t. 8; 9; 12: 117-126), na Korinjskem hribu pa je kasnejša plast zastopana doslej le z eno najdbo (Ciglencečki 1994, T. 9: 14).

Izsledki na najdiščih, kjer se pojavljajo sledovi obeh časovnih stopenj, so dvosmiselni. Pri naselbinskih objektih nam še nikjer ni uspelo dokazati kontinuitete življenja. Pri sodobneje raziskanih najdiščih, kot so Tonovcov grad, Ančnikovo gradišče in Ajdna, je že povsem jasno, da je prišlo do ponovne naselitve, saj je bila poznoantična plast v stavbah dobro razvidna in enotna, kasnejši prebivalci pa

Hoče und Slivnica sein, die nach einer ersten flüchtigen Durchsicht der noch unveröffentlichten Funde eine sehr ähnliche Gestaltung und Verzierung der Keramik aufweisen³.

Besiedlungsspuren sind in befestigten Siedlungen nach Ende der Spätantike in Slowenien und im weiteren Gebiet bescheiden (Überblicke bei Ciglencečki 1987a, 146-148 und Ciglencečki 1992b). Erforschungen dieser Art sind gegenwärtig etwas an den Rand des Forschungsinteresses gedrängt, obwohl sie von unschätzbare Bedeutung sind für die Feststellung eventueller Begegnungen der einheimischen romanisierten Bevölkerung mit den slawischen Einwanderern und für die Lösung des Problems eines eventuellen Verharrens der Altansässigen in denselben Besiedlungsbereichen. Das Problem der Kontinuität nach dem 6. Jh. wurde – besonders von den Historikern (vgl. Grafenauer 1970-71, 28-30; Šašel 1972; Bratož 1996, 219-224) – schon vielfach erörtert, jedoch sind die archäologischen Indikatoren nur schlecht bekannt. Bei den archäologischen Fundorten dürften wir eine vor allem mutmaßliche Kontinuität bei den Gräberfeldern Bled Pristava (Pleterski 1999) und in Kranj (Sagadin 1991, 37) erwarten.

In größerer Entfernung gibt es Anzeichen für eine spätere Besiedlung in dem großen spätantiken Fundort auf dem Hemmaberg. Hier handelt es sich um sehr ähnliche Verhältnisse, denn man entdeckte in der Siedlung, die bis zum Ende des 6. Jh. dauerte, Fragmente von Töpfen des sog. Prager Typus, die zur Anfangsphase der slawischen Besiedlung gehören (Rodríguez 1997, 162). Eine größere Zeitverschiebung in der Besiedlung ist im Material von Lavant, dem Tonovcov grad und der Ajdna zu erkennen.

Im slowenischen Gebiet zeichnen sich zwei ausgeprägtere Gruppen spätantiker Höhensiedlungen ab, die auch in slawischer Zeit besiedelt waren. In der ersten Gruppe der kontinuierlicher besiedelten Fundorte dürfen wir neben Tinje noch Ančnikovo gradišče (Strmčnik 1997, 272-278), Bašelj (Knific 1999) und Zbelovska gora (Ciglencečki 1992a, 56) anführen. Dabei scheint es sich bei Ančnikovo gradišče um eine erneute Benutzung der schon in der Antike verlassen Gebäude zu handeln, zwischen dem freigelegten spätrömischen und dem slawischen Material liegt eine Zeitspanne von dreihundert Jahren, die auch in dem schon erforschten Gräberfeld unterhalb der Brinjeva gora eine Bestätigung findet (Pahič 1969b). Ähnlich verhält es sich bei der Zbelovska gora, wo man bislang in der Siedlung nur eine spätrömische Phase und zahlreiche slawische Funde feststellen konnte, die man annähernd in das 9. Jh. datieren kann (Ciglencečki 1992b, 56 und Ciglencečki 1992a, 84-85). Bašelj ist schlechter erforscht, deswegen erscheint es fraglich, ob die große Menge der bislang gefundenen Metallgegenstände ein genügender Grund für die Annahme einer dauerhafteren Besiedlung darstellt oder ob es sich nur um Spuren eines kurzfristigen

³ Ich bedanke mich beim Leiter der Grabungen M. Strmčnik Gulič und M. Novšak, der die Grabungen durchgeführt hat.

so delno ponovno uredili že porušene poznoantične zgradbe (Ciglenečki 1997, 26).

Po pregledu najdišč s sorodno problematiko je razvidno, da se prav na Tinju ponuja možnost minucioznega raziskovanja posameznih stavb, v katerih bo – tako upam – mogoče najzanesljiveje izluščiti potek kasnejše poselitve in eventualni stik s starim prebivalstvom.

Besuches in einem bestimmten Augenblick der schnell verlassenen Befestigung handelt (Knific 1999).

In die zweite Gruppe gehören im Frühmittelalter nur die zeitweilig oder kürzer besiedelten Fundorte Tonovcov grad (Ciglenečki 1997, 26), Hom, Jereka, Ajdna, Korinjski hrib (Ciglenečki 1992b, 57-58), Gradišče pri Dunaju und Sv. Lambert (unveröffentlicht).

Der engste Kontakt zeigt sich auf dem Tinje, dem Korinjski hrib und dem Hemmaberg. Anderswo scheint die zeitliche Verschiebung größer zu sein. Leider ist das Material vom Hemmaberg nur partiell und ohne Kontext veröffentlicht (Rodriguez 1997, Taf. 8; 9; 12: 117-126), auf dem Korinjski hrib ist die spätere Schicht dagegen vorerst nur durch einen Fund vertreten (Ciglenečki 1994, Taf. 9: 14).

Die Ergebnisse in den Fundorten, wo Spuren beider Zeitstufen auftreten, sind zweideutig. Bei den Siedlungsobjekten ist es uns noch nirgends gelungen, eine Besiedlungskontinuität zu beweisen. Bei den moderner erforschten Fundorten, wie Tonovcov grad, Ančnikovo gradišče und Ajdna, ist schon klar, daß es zu einer erneuten Besiedlung gekommen war, denn die spätantike Schicht in den Gebäuden war gut erkennbar und einheitlich, die späteren Bewohner setzten zum Teil die schon verfallenen spätantiken Gebäude erneut instand (Ciglenečki 1997, 26).

Nach der Durchsicht der Fundorte mit ähnlicher Problematik ist ersichtlich, daß sich gerade auf dem Tinje die Möglichkeit einer minutiösen Erforschung der einzelnen Gebäude bietet, worin man, wie ich hoffe, den Verlauf der späteren Besiedlung und eventuelle Kontakte mit der alten Bevölkerung am verlässlichsten wird feststellen können.

V hriboviti, od važnih cest odmaknjeni in v zgodnjem rimskem obdobju malo poseljeni notranjosti skrajnega južnega dela Norika so v pozni antiki nastale številne višinske naselbine. Med boljše raziskane se po zaščitnih izkopavanjih leta 1980 in 1981 uvršča tudi Tinje nad Loko pri Žusmu.

V začetku so raziskovalci domnevali poznoantično postojanko na vrhu hriba, kjer je v 12. st. stal manjši srednjeveški utrjeni stolp. Topografski ogledi in zaščitna raziskovanja so pokazali, da je ležala naselbina na prostornem južnem pobočju hriba, ki je bilo pretežno naravno zavarovano s strminami, na lažje dostopni vzhodni strani pa utrjeno z dvema vzporednima jarkoma. Lega naselbine na pobočju in pretežno lesene stavbe naselbino razlikujejo od drugih že raziskanih naselbin, kot so Rifnik, Vranje, Ajdna in Korinjski hrib, nakazujejo pa delno sorodnost s postojankami Svete gore, Vipota in Donačka gora.

V srednjem in delno v spodnjem delu pobočja so bile odkrite ostaline sedmih v skalno pobočje vsekanih lesenih zgradb in manjšega zidanega objekta. Stavbe so bile grajene pretežno iz vodoravnih lesenih brun in krite s slamo ali škodlami. Stavba 4 je bila predeljena, ostale so bile najverjetneje enoprostorske. Sedmim delno ugotovljenim stavbam se pridružujejo sledovi drugih stavb, ki so bile ugotovljene s sondiranjem, in tako nakazujejo obsežno in izredno intenzivno obljudeno naselbino. Posebno pozornost zbuja majhen zidan objekt 8, ki ga lega, izoblikovanost in najdbe živalskih kosti opredeljujejo kot manjše svetišče. Prvotno domnevo o poganskem svetišču v naselbini je postavilo pod vprašaj odkritje manjše skupine otroških grobov izrazito zgodnjekrščanskega značaja v njegovi bližini. Izražena je domneva, da je ta objekt prvotno služil poganskim obredom, hkrati z nastankom bližnjega grobišča pa naj bi bil morda spremenjen v pokopališko kapelelo.

Številne najdbe orodja in živalskih kosti dokazujejo, da so se prebivalci v naselbini ukvarjali predvsem s poljedelstvom in živinorejo in da so se povečini sami oskrbovali. Sodeč po ostankih živalskih kosti so se prehranjevali predvsem s svinjino, govedino in drobnico. Zelo redko uvoženo posodje kaže na slabše trgovske zveze z oddaljenimi kraji, čeprav so tudi te obstojale. V več stavbah so bili odkriti ostanki žlindre in del prenosne peči za topljenje

Im hügeligen, abseits der wichtigsten Verkehrsstraßen gelegenen und in römischer Zeit wenig besiedelten Gebiet des äußersten südlichen Teils von Noricum entstanden in der Spätantike zahlreiche Höhensiedlungen. Zu den besser erforschten gehört nach den Rettungsgrabungen von 1980 und 1981 auch Tinje oberhalb von Loka pri Žusmu.

Zu Beginn vermuteten die Forscher eine spätantike Anlage auf dem Gipfel des Hügels, wo im 12. Jh. ein kleinerer mittelalterlicher Wehrturm stand. Wie die topographischen Begehungen und die Rettungsgrabungen ergeben haben, lag die Siedlung am weiten Südhang des Hügels, der überwiegend durch Steilhänge und an der leichter zugänglichen Ostseite durch zwei parallele Gräben befestigt war. Durch die Lage der Siedlung und die vorwiegend aus Holz errichteten Gebäude unterscheidet sich die Siedlung von den anderen schon erforschten Siedlungen, wie Rifnik, Vranje, Ajdna und Korinjski hrib, sie weist allerdings eine gewisse Ähnlichkeit mit den Anlagen auf den Svete gore, der Vipota und der Donačka gora auf.

Im mittleren und zum Teil im unteren Bereich des Hanges wurden die Reste von sieben in den Felshang gehauenen Holzgebäuden und einem kleineren gemauerten Objekt entdeckt. Die Gebäude waren vornehmlich aus horizontalen Balken errichtet und mit Stroh oder Schindel gedeckt. Gebäude 4 war abgeteilt, die übrigen bestanden höchstwahrscheinlich aus einem Raum. Neben den sieben zum Teil festgestellten Gebäuden stieß man auch auf Spuren anderer Gebäude, die man durch Sondierungen entdeckte, sie weisen so auf eine umfangreiche und äußerst intensiv bevölkerte Siedlung. Besondere Aufmerksamkeit erregt das kleine gemauerte Objekt 8, das die Lage, die Form und die Tierknochenfunde als kleinere Kultstätte bestimmen. Die ursprüngliche Vermutung von einer heidnischen Kultstätte in der Siedlung brachte die Entdeckung einer kleineren Gruppe von Kindergräbern mit ausgesprochen frühchristlichem Charakter in dessen Nähe ins Wanken. Dieses Objekt diente vermutlich zunächst einem heidnischen Kult und wurde während der Entstehung des nahen Gräberfeldes vielleicht in eine Friedhofskapelle umgestaltet.

Wie die zahlreichen Geräte- und Tierknochenfunde bezeugen, beschäftigten sich die Bewohner der Siedlung vor allem mit Ackerbau und Viehzucht und versorgten sich größtenteils selbst. Den Tierknochenfunden nach zu ur-

rude. Prav to območje je namreč zelo bogato s svincem in cinkom, zato se zdi, da je bila prisotnost rudišč pomembna spodbuda za nastanek in razvoj naselbine.

Kovinsko, stekleno in koščeno gradivo ter redki kosi boljše keramike dajejo ob novcih le skop časovni okvir. Te najdbe zanesljiveje uvrščajo le začetni del naselbine, in sicer v drugo polovico 4. in na začetek 5. st., in posredno s spolijami nakazujejo obstoj svetišča ali bližnje naselbine iz zgodnejšega rimskega časa. Med poznejšimi najdbami so posebej pomembni Zenonov tremis, kos sigilate Late Roman C iz začetka 6. st. in dva značilna kosa langobardske keramike iz 6. st.. Postantično obdobje na naselbini potrjuje le železna pravokotna pasna spona. Zato je na tem najdišču toliko pomembnejša analiza številne grobe keramike, ki je pokazala jasno ločitev časovno različnega gradiva po posameznih objektih in ponekod njihovo preplastitev. Za boljše razumevanje tinjske grobe keramike je bil dodan izbor značilnih tipov keramike iz drugih sorodnih poznoantičnih in zgodnjerednjeveških najdišč. Predstavljene analogije Tinje zanesljivo opredeljujejo kot naselbino, ki je bila kmalu po opustitvi poznoantičnih zgradb ob koncu 6. st. ponovno naseljena ter dokončno opuščena šele po 9. st. ali celo kasneje. Prav množična zastopanost obeh časovno različnih keramičnih skupin posodja v podobnih stavbah odpira a deloma tudi že rešuje problematiko kontinuitete poznoantične naselbine. Analiza omogoča vpogled v značilnosti lokalne keramične proizvodnje in pojasnjuje povezanost naselbine z drugimi sočasnimi v sosedstvu. Tako so v poznoantičnem času vidne najmočnejše povezave z naselbinami na Prapretnem, Rifniku, Vranju, Svetih gorah in Vipoti, zgodnjerednjeveško gradivo pa izkazuje največjo sorodnost z najdbami z Zbelovske gore in Jurišne vasi. Osredotočenost posod z glajenim okrasom v stavbi 4, od katerih imata dve najboljši analogiji pri langobardski keramiki, nakazuje prisotnost langobardske družine v naselbini, podobno kot je bilo to ugotovljeno že za Rifnik in Vranje.

Raziskave so v veliki meri načele ključni problem tinjske naselbine, ki je hkrati osrednji problem slovenske etnogeneze. Enakomerno zastopane poznoantične in kasnejše, slovanskodobne najdbe na Tinju ponujajo možnost vpogleda v obdobje prvih stikov, proces spajanja in stapljanja starejšega prebivalstva z novim. Ob vseh omejitvah, ki jih nudi zaščitno izkopavanje delno uničenih objektov, je mogoče reči, da je bila pri dveh objektih najdena podobna sestava najdb, kot na večini drugih sistematično izkopanih poznoantičnih naselbinah (posebej na Rifniku, Vranju, Prapretnem in Svetih gorah). Tako se kaže poznoantična sestava najdb najboljše v stavbi 4, kjer se ji pridružuje tudi manjši del langobardske keramike in morda celo ostaline starejše glajene keramike. Zaključeno sestavo poznoantične keramike je opaziti tudi pri obeh jamah objekta 2. Zgornji del nad jamama kaže močno poznoantično plast (posebej z najdbami ob obeh ognjiščih), ki pa ji je že delno primešana slovanskodobna keramika, tako da je mogoče domnevati tudi kasnejšo uporabo te naselbinske terase.

teilen, ernährten sie sich vor allem von Schweinen, Rindern und Kleinvieh. Die sehr seltenen eingeführten Gefäße deuten auf schlechtere Handelsbeziehungen zu den entferntesten Orten hin, obwohl auch diese existierten. In mehreren Gebäuden wurden Eisenschlackenreste und der Teil eines tragbaren Eisenerzschmelzofens entdeckt. Gerade dieses Gebiet hat ein sehr großes Blei- und Zinkvorkommen, deswegen scheinen die Erzlager ein wichtiger Impuls zur Entstehung und Entwicklung der Siedlung gewesen zu sein.

Die Metall-, Glas- und Knochenfunde sowie die seltenen Stücke der Feinkeramik bieten neben den Münzen nur einen dürftigen zeitlichen Rahmen. Zuverlässiger datieren diese Funde nur den älteren Teil der Siedlung, und zwar in die zweite Hälfte des 4. und den Beginn des 5. Jh., mit den Spolien weisen sie indirekt auf die Existenz einer Kultstätte oder einer nahen Siedlung aus der römischen Zeit. Unter den späteren Funden sind von Bedeutung ein Zenontremis, eine Late Roman C Form vom Beginn des 6. Jh. und zwei charakteristische Stücke langobardischer Keramik aus 6. dem Jh. Die postantike Zeit in der Siedlung bestätigt nur eine eiserne rechteckige Gürtelschnalle. Deswegen ist in diesem Fundort die Analyse der zahlreichen Grobkeramik, die eine klare Differenzierung des zeitlich unterschiedlichen Materials in den einzelnen Objekten und mancherorts ihre Überschichtung aufzeigte, um so bedeutsamer. Zum besseren Verständnis der Tinje-Grobkeramik wurde eine Auswahl der charakteristischen Typen der Keramik aus anderen ähnlichen spätantiken und frühmittelalterlichen Fundorten präsentiert. Die vorgestellten Analogien bestimmen Tinje als eine Siedlung, die bald nach der Aufgabe der spätantiken Gebäude gegen Ende des 6. Jh. erneut besiedelt und erst nach dem 9. Jh. oder sogar später endgültig verlassen wurde. Gerade das zahlreiche Vorkommen beider zeitlich verschiedenen Keramikgefäßgruppen in ähnlichen Gebäuden wirft die Frage der Kontinuität der spätantiken Siedlung auf und löst sie schon zum Teil. Die Analyse bietet einen Einblick in die Charakteristika der lokalen Keramikproduktion und erklärt die Beziehung der Siedlung mit anderen zeitgenössischen benachbarten Siedlungen. Zu erkennen sind die engsten Beziehungen mit den spätantiken Siedlungen Prapretno, Rifnik, Vranje, Svete gore und Vipota, frühmittelalterliches Material weist dagegen die größten Ähnlichkeiten mit den Funden von der Zbelovska gora und Jurišna vas auf. Die Konzentrierung der Gefäße mit glättverzierter Keramik in Gebäude 4, wovon zwei die besten Vergleichsstücke unter der langobardischen Keramik haben, deutet auf die Anwesenheit einer langobardischen Familie in der Siedlung hin, in ähnlicher Weise, wie dies schon bei Rifnik und Vranje festgestellt wurde.

Die Erforschungen haben in großem Ausmaß das Schlüsselproblem der Siedlung Tinje angeschnitten, das zugleich das zentrale Problem der slowenischen Ethnogeneze darstellt. Die gleichmäßig vertretenen spätantiken und späteren, slawenzeitlichen Funde auf dem Tinje ermöglichen einen Einblick in die Zeit der ersten Kontakte und in

Nenavadna naselbina na Tinju sicer močno odstopa od večine že znanih poznoantičnih postojank, vendar ji odkrito drobno gradivo določa enak časovni in etnični okvir. Za razliko od ostalih najdišč so bili na Tinju v bližnji soseščini opuščeni poznoantični stavb (objekta 2 in 4) odkriti drugi bivalni prostori (objekti 5, 6 in 7), ki so nekoliko manj kvalitetno grajeni, a vendar še v tradiciji poznoantičnih predhodnikov. Sestava gradiva v stavbi 6 dovoljuje celo domnevo, da je bila ta zgrajena že v poznoantičnem obdobju in pozneje ponovno usposobljena za bivanje ali morda celo kontinuirano poseljena. Podobno prisotnost obeh časovnih stopenj keramike je opaziti tudi pri objektu 8, kar se zdi glede na njegovo funkcijo še posebej zanimivo. V nasprotju z objektoma 6 in 8 je prevladovala slovanskodobna keramika v stavbah 5 in 7. Etnično pripadnost poznejših prebivalcev ni mogoče zanesljivo določiti, saj manjkajo posebej značilni drobni, predvsem kovinski predmeti. Groba keramika kaže v primerjavi s poznoantično nekoliko spremenjeno podobo: je povečini manj kvalitetno izdelana, ima pogostejši okras in veliko več okrasnih elementov. Analogije zanj v bližnjih slovanskih najdiščih omogočajo okvirno datacijo v 7. do 9. st. V krog primerjav s slovanskih najdišč sodi tudi glinena obroba ognjišča, ki je v poznoantičnih stavbah na Tinju in tudi na ostalih poznoantičnih najdiščih drugod v Sloveniji doslej ni bilo mogoče zaslediti. Stavbe iz mlajšega časovnega horizonta na Tinju je zadela podobna usoda kot prej poznoantične: bile so nenadno opuščene in nikoli več uporabljene. Med poznoantičnimi postojankami, na katerih je mogoče zaslediti znake poznejše poselitve, zavzema Tinje izjemno mesto in se glede na številne poznejše sledove in v areale posameznih stavb omejeno zaključeno gradivo močno loči od ostalih doslej znanih postojank na Ančnikovem gradišču, Ajdni, Gradišču nad Bašljem in Tonovcovem gradu.

S predstavljenimi izsledki se izrisujejo elementi poselitve Tinja, ki s svojimi koreninami sega v poznoantični čas, številno drobno gradivo pa dopušča možnost kontinuirane poselitve ali poselitve z le neznatnim časovnim zamikom. Tinje nad Loko pri Žusmu se tako glede na problematiko, zelo izpovedno grobo keramiko in velik preostali neokrnjen naselbinski areal potrjuje kot najdišče, ki bi utegnilo pojasniti ključni problem slovenskega zgodnjega srednjega veka kot tudi usodno prepletenost dveh pomembnih sosednjih obdobjev v širšem vzhodnoalpskem prostoru.

den Prozeß der Verschmelzung der älteren Bevölkerung mit der neuen. Bei allen Einschränkungen, die die Rettungsgrabungen der zum Teil zerstörten Objekte auferlegen, kann man die Behauptung aufstellen, daß bei zwei Objekten eine ähnliche Fundzusammenstellung entdeckt wurde wie bei der Mehrzahl der anderen systematisch erforschten Siedlungen (insbesondere Rifnik, Vranje, Prapretno und Svete gore). So zeigt sich eine spätantike Zusammenstellung der Funde am besten in Gebäude 4, wo auch ein kleinerer Teil langobardischer Keramik und vielleicht sogar die Reste älterer glättverzierter Keramik hinzukommen. Eine abgeschlossene Zusammenstellung spätantiker Keramik ist auch bei den beiden Gruben von Objekt 2 zu erkennen. Der obere Teil über den Gruben weist eine starke spätantike Schicht auf (besonders mit den Funden an beiden Herdstellen), die zum Teil mit frühmittelalterlicher Keramik vermischt ist, so daß man auch eine spätere Benutzung dieser Siedlungsterrasse vermuten kann.

Die ungewöhnliche Siedlung auf dem Tinje weicht zwar erheblich von den schon bekannten spätantiken Anlagen ab, aber das entdeckte Material stellt sie in denselben zeitlichen und ethnischen Rahmen. Im Unterschied zu den anderen Fundorten wurden auf dem Tinje in unmittelbarer Nähe der verlassenen spätantiken Gebäude (Objekte 2 und 4) andere Wohnräume entdeckt (Objekte 5, 6 und 7), die weniger qualitativ, aber noch in der Tradition der spätantiken Vorgänger gebaut sind. Die Fundzusammenstellung in Gebäude 6 läßt sogar die Vermutung zu, daß dieses schon in der Spätantike errichtet worden war und später erneut zum Wohnen hergerichtet wurde oder sogar kontinuierlich bewohnt war. Eine ähnliche Präsenz beider Zeitstufen der Keramik ist auch bei Objekt 8 zu beobachten, was im Hinblick auf seine Funktion noch besonders interessant erscheint. Im Gegensatz zu den Objekten 6 und 8 waren slawenzeitliche Keramikfunde in den Gebäuden 5 und 7 vorherrschend. Die ethnische Zugehörigkeit der späteren Einwohner kann man nicht zuverlässig bestimmen, denn es fehlen insbesondere die charakteristische Klein-, vor allem die Metallfunde. Die Grobkeramik weist im Vergleich zur spätantiken ein verändertes Erscheinungsbild auf: Ihre Herstellung ist größtenteils von geringerer Qualität, der Dekor ist häufiger und es gibt viel mehr Verzierungs-elemente. Die Analogien dafür in den nahegelegenen slawischen Fundorten ermöglichen eine annähernde Datierung in die Zeit vom 7. bis zum 9. Jh. In den Kreis der Vergleiche mit den slawischen Fundorten gehört auch die Tonumrandung der Herdstelle, die man in den spätantiken Gebäuden auf dem Tinje wie auch in den übrigen spätantiken Fundorten anderswo in Slowenien bislang nicht entdecken konnte. Die Gebäude aus dem jüngeren Zeithorizont auf dem Tinje ereilte ein ähnliches Schicksal wie zuvor die spätantiken: Sie wurden plötzlich verlassen und niemals mehr benutzt. Unter den spätantiken Anlagen, wo man auf Spuren einer späteren Besiedlung stößt, nimmt der Fundort Tinje einen besonders wichtigen Platz ein und unterscheidet sich im Hinblick auf die zahlreichen späteren Spuren und auf das in den Arealen ein-

zelter Gebäude begrenzte abgeschlossene Material stark von den übrigen bislang bekannten Anlagen Ančnikovo gradišče, Ajdna, Gradišče oberhalb von Bašelj und Tonovcov grad.

Anhand der vorgestellten Ergebnisse zeichnen sich die Elemente einer Besiedlung ab, die mit ihren Wurzeln in die Spätantike zurückreicht, das zahlreiche Kleinmaterial läßt dagegen die Möglichkeit einer kontinuierlichen Besiedlung oder einer Besiedlung mit nur geringer Zeitverschiebung zu. Die Siedlung Tinje oberhalb von Loka pri Žusmu erweist sich im Hinblick auf die Problematik, die höchst aufschlußreiche Grobkeramik und das große übrige unbeschädigte Siedlungsareal als Fundort, der das Schlüsselproblem des slowenischen Frühmittelalters und die schicksalhafte Verflechtung zweier bedeutende aufeinanderfolgende Epochen im weiteren Ostalpenraum erklären könnte.

SEZNAM LITERATURE

- BADOVINAC, T., V. KOLŠEK, M. MOŠKON, D. PIRK-MAJER in V. ŠLIBAR 1993, *Vodnik po zbirkah Pokrajinskega muzeja Celje*. – Celje.
- BERG, H. 1985, Bischöfe und Bischofssitze im Ostalpen – und Donauraum vom 4. bis zum 8. Jahrhundert. – V: Wolfram H. in A. Schwarz, *Die Bayern und ihre Nachbarn 1*, Denkschriften der Österreichischen Akad. d. Wiss. 179, 61-108.
- BIERBRAUER, V. 1985, Die germanische Aufsiedlung des östlichen und mittleren Alpengebietes im 6. und 7. Jahrhundert aus archäologischer Sicht. V: *Frühmittelalterliche Ethnogenese im Alpenraum*, hrsg. v. H. Beumann u. W. Schröder. Nationes Bd. 5 (Tagung Neustift)
- BIERBRAUER, V. 1987, *Invillino-Iblligo in Friaul 1, Die römische Siedlung und das spätantik-frühmittelalterliche Castrum*. – Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch. 33.
- BIRÓ, T. M. 1978, Bone-carvings from Brigetio in the collection of the Hungarian National Museum. – *Acta Arch. Acad. Sc. Hung.* 39, 153-192.
- BOLTA, L. 1957, Rimsko grobišče na Bregu v Celju. – *Arh. vest.* 8, 317-327.
- BOLTA, L. 1981, *Rifnik pri Šentjurju. Poznoantična naselbina in grobišče*. – Kat. in monogr. 19.
- BOLTIN-TOME, E. 1986, Predloka – antična in zgodnjerednjevska lokaliteta. – *Izd. Hrv. arh. dr.* 11/2, 189-207.
- BOLTIN-TOME, E. 1993, Poskus kronološke opredelitve antičnega naselja v Predloki. – *Annales* 3, 73-84.
- BÓNIS, É. B. 1991, Glasierte Keramik der Spät Römerzeit aus Tokod. – *Acta Arch. Acad. Sc. Hung.* 43, 87-150.
- BOŽIČ, D. in S. CIGLENEČKI 1995, Zenonov tremis in poznoantična utrdba Gradec pri Veliki Strmici. – *Arh. vest.* 46, 247-277.
- BRATOŽ, R. 1982, *Evgipij. Življenje svetega Severina*. – Ljubljana.
- BRATOŽ, R. 1996, *Ecclesia in gentibus*. – *Grafenauerjev zbornik*. Ljubljana.
- BREŠČAK, D. 1986, Veliki Lipovec. – *Var. spom.* 28, 275-276.
- BUORA, M. in M. FASANO 1994, Udine romana – altomedievale e la grezza terracotta del castello di Udine. – *Arh. vest.* 45, 175 – 185.
- Castelraimondo – scavi 1988 – 1990 I. Lo scavo*. 1992. – Cataloghi e monografie archeologiche dei Civici musei di Udine 2.
- CIGLENEČKI, S. 1974a, Tinje pri Žusmu. – *Var. spom.* 17-19/1, 160, sl. 93 in 94.
- CIGLENEČKI, S. 1974b, Dobrina pri Žusmu, *Var. spom.* 17-19/1, 233, sl. 157.
- CIGLENEČKI, S. 1976, Kasnoantično utrjeno naselje Gradec pri Prapretnem. – *Arh. vest.* 26, 259-267.
- CIGLENEČKI, S. 1980, Bager je naletel na sledove prvih Slovanov. – *Sobotna priloga Dela*, Ljubljana, 24.
- CIGLENEČKI, S. 1981a, Loka pri Žusmu. – *Var. spom.* 23, 273-274.
- CIGLENEČKI, S. 1981b, Staroslovanske naselbine. – *Arh. vest.* 32, 591-593.
- CIGLENEČKI, S. 1981c, Rezultati prve raziskovalne akcije na Gradcu pri Prapretnem. – *Arh. vest.* 32, 417-453.
- CIGLENEČKI, S. 1982a, Loka pri Žusmu. – *Var. spom.* 24, 185.
- CIGLENEČKI, S. 1982b, Tinje nad Loko pri Žusmu in problem raziskovanja slovanskih naselbin v Sloveniji. – *Arh. vest.* 33, 179-188.
- CIGLENEČKI, S. 1983, Die Eisenwerkzeuge aus den befestigten Höhensiedlungen Sloweniens aus der Völkerwanderungszeit. – *Balcanoslavica* 10, 45-54.
- CIGLENEČKI, S. 1984, Die Keramik des 4.- 6. Jahrhunderts von Gradec, Tinje und Korinjski hrib, Slowenien. – *Arch. Austr.* 68, 313-328.
- CIGLENEČKI, S. 1985, Potek alternativne ceste Siscija-Akvileja na prostoru zahodne Dolenjske in Notranjske v času 4. do 6. stoletja. Preliminarno poročilo o raziskovanjih Korinjskega hriba in rekognosciranjih zahodne Dolenjske. – *Arh. vest.* 36, 255-284.
- CIGLENEČKI, S. 1987a, Das Weiterleben der Spätantike bis zum Auftauchen der Slawen in Slowenien. – V: *Die Völker Südosteuropas im 6. bis 8. Jahrhundert*, Südosteuropa – Jahrbuch 17, 265-286.
- CIGLENEČKI, S. 1987b, *Höhenbefestigungen aus der Zeit vom 3. bis 6. Jh. im Ostalpenraum*. – Dela 1. razreda SAZU 31.
- CIGLENEČKI, S. 1990, K problemu datacije nastanka rimskodobnih višinskih utrdb v jugovzhodnoalpskem prostoru. – *Arh. vest.* 41, 147-176.
- CIGLENEČKI, S. 1992a, *Pólis Norikón, Poznoantične višinske utrube med Celjem in Brežicami*. – Podsrada.
- CIGLENEČKI, S. 1992b, *Tracce di un insediamento tardo (VI-IX sec.) nei siti della tarda antichità in Slovenia v: Il territorio tra tardoantico e altomedioevo. Metodi di indagine e risultati*. – *Biblioteca di Archeologia medievale*, Firenze 53-59.
- CIGLENEČKI, S. 1993, Arheološki sledovi zatona antične Petovione. – V: *Ptujski arheološki zbornik*, 505-520, Ptuj.
- CIGLENEČKI, S. 1994a, Höhenbefestigungen als Siedlungsgrundeinheit der Spätantike in Slowenien. – *Arh. vest.* 45, 239-266.
- CIGLENEČKI, S. 1994b, *Scavi nell'abitato tardo-antico di To-*

- novcov grad presso Caporetto (Kobarid) Slovenia. Rappor-
to preliminare. – *Aquil. Nos.* 65, 186-207.
- CIGLENEČKI, S. 1995, Izvrednotenje. – V: Dular, J., S. Cigle-
nečki in A. Dular 1995, *Kučar. Železnodobno naselje in zgod-
njekrščanski stavbni kompleks na Kučarju pri Podzemlju*,
Opera Instituti Archaeologici Sloveniae 1, 134-190.
- CIGLENEČKI, S. 1997, *Tonovcov grad pri Kobaridu. Arheo-
loško najdišče. Vodnik*. – Ljubljana – Kobarid.
- CIGLENEČKI, S. 1999, Results and Problems in the Archaeo-
logy of the Late Antiquity in Slovenia. – *Arh. vest.* 50, 287 –
309.
- CIGLENEČKI, S. 2000, Romani e Longobardi in Slovenia nel
VI sec. – V: *Paolo Diacono e il Friuli altomedievale (secc.
VI – X). Atti del XIV Congresso internazionale di studi sull'
alto medioevo* (v tisku).
- CIGLENEČKI, S. in D. PIRKMAJER 1987, Zatočišče posled-
njih Celejanov na Vipoti. – *Arh. vest.* 38, 217-236.
- CIGLENEČKI, S. in T. KNIFIC 1979, Staroslovansko grobišče
v Zgornjem Dupleku. – *Arh. vest.* 30, 473-488.
- COVIZZI C. 1995, La morfologia. – V: *Castelraimondo – scavi
1988 – 1990 II*. Cataloghi e monografie archeologiche dei
Civici musei di Udine 5, 33-75.
- CUNJA, R. 1996, *Poznorimski in zgodnjerednjeveški Koper.
Arheološko izkopavanje na bivšem Kapucinskem vrtu v letih
1986-1987 v luči drobnih najdb 5. do 9. stoletja*. – Koper
- CURK, I. 1976, *Poetovio I*. – Kat. in monogr. 13.
- DROVENIK, F., M. DROVENIK, U. PREMUR, F. MIKLIČ,
M. BIDOVEC, M. KARER, 1978, *Metalogenetska karta SR
Slovenije*. – Ljubljana.
- DULAR J., S. CIGLENEČKI in A. DULAR 1995, *Kučar. Že-
leznodobno naselje in zgodnjekrščanski stavbni kompleks na
Kučarju pri Podzemlju*. – Opera instituti archaeologici Slo-
veniae 1.
- EBNER, D. 1997, Die spätrömische Töpferei und Ziegelei von
Friedberg – Stätzing, Lkr. Aichach – Friedberg. – *Bay. Vor-
geschbl.* 62, 115-219.
- EGGER, R. 1916, *Frühchristliche Kirchenbauten im südlichen
Noricum*. – Sonderschr. d. Österr. arch. Inst. in Wien 9.
- EGGER, R. 1929a, Ausgrabungen in Feistritz a. d. Drau,
Oberkärnten. Der Hügel bei Duell. – *Jh. Österr. Arch. Inst.*
25, Bbl. 190 – 216.
- EGGER, R. 1929b, Civitas Noricum, (citiram po Römische An-
tike und frühes Christentum 1, 1962, 116-122).
- EGGER, R. 1950, Der Ulrichsberg. Ein heiliger Berg Kärntens,
Carinthia I, 140, 1950 (citiram po 2. izdaji separata iz leta
1976).
- EISNER, J. 1952, *Devinska Nová ves*. – Bratislava.
- ERDÉLYI, I. in E. SZIMONOVA 1987, Ausgrabungen in der
Gemarkung von Vásárosnamény – Gergelyugonya. – *Acta
Arch. Acad. Sc. Hung.* 39, 287 – 312.
- FELGENHAUER – SCHMIEDT, S. 1993, *Das Kappelé ("die
Käpile") ob Jadersdorf. Eine spätantik-frühmittelalterliche
Höhensiedlung in Oberkärnten*. – Aus Forschung und Kunst
27.
- FRIESINGER, H. 1971-1974, *Studien zur Archäologie der Sla-
wen in Niederösterreich*. – Mitt. Prähist. Komm. 15 in 16.
- FRIESINGER, H. 1975-1977, *Studien zur Archäologie der Sla-
wen in Niederösterreich 2*. – Mitt. Prähist. Komm. 17 in 18.
- FRIESINGER, H. in H. KERSCHLER 1981, Töpferöfen der
Völkerwanderungszeit in Niederösterreich. Ein Beitrag zur
völkerwanderungszeitlichen Keramik (2. Hälfte 4. – 6. Jh.
n. Chr.) in Niederösterreich, Oberösterreich und dem Bur-
genland. – *Arch. Austr.* 65, 1981, 193-266.
- FUCHS, M. 1988, Die Ausgrabungen auf dem Kathreinkogel,
Gemeinde Schieffling am See, in Kärnten. – *Arch. Alpen Adria*
1, 109-119.
- FUSEK, G. 1994, *Slovensko vo včasnoslovanskem obdobju*. – Arc-
haeologica Slovaca monographiae, Studia 3.
- GARBSCH, J. 1966, *Der Moosberg bei Murnau*. – Münch. Bei-
tr. z. Vor- u. Frühgesch. 12, 1966.
- GIESLER, U. 1981, Die Kleinfunde. – V: *Ad Pirum (Hrušica)*,
Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch. 31, 53-127.
- GLASER, F. 1991, *Das frühchristliche Pilgerheiligtum auf dem
Hemmaberg*. – Aus Forschung und Kunst 26.
- GLASER, F. 1997, *Frühes Christentum im Alpenraum: Eine
archäologische Entdeckungsreise*. – Graz, Wien, Köln.
- GRAFENAUER, B. 1970 – 71, Naselitev Slovanov v Vzhodnih
Alpah in vprašanje kontinuitete. – *Arh. vest.* 21 – 22, 17-32.
- GRAFENAUER, B. 1978, *Zgodovina slovenskega naroda 1*. –
Ljubljana.
- GSHWANTLER, K. 1999, Die Anhänger der Kette und ihre
Deutung. – V: *Barbarenschmuck und Römergold. Der Schatz
von Szilágysomlyó*. – Wien.
- GUŠTIN, M., V. TOMADIN, V. VIDRIH PERKO in M.
SAKARA 1997, Izkopavanje na gradu Žamerk (Loka pri
Žusmu). – V: *Drobci nekega vsakdana*. Archaeologia histo-
rica Slovenica 2. Ljubljana.
- HESSEN, O. 1968, *Die langobardische Keramik aus Italien*. –
Wiesbaden 1968.
- HORVAT, J. 1999, Vorgeschichtliche und römische Besiedlung
der Kamniške Alpe (Slowenien). – *Univ. Forsch. z. prähist.
Arch.* 55, 183 – 188.
- Jahresbericht des Steiermärkischen Landesmuseums Joanneum
in Graz* 1896, 85, 43.
- JERANKO, B. 1993, Barbarstvo brez primere. – *Novi tednik št.*
37, 16. sept., 8.
- JOBST, W. 1975, *Die römischen Fibeln aus Lauriacum*. – Forsch.
in Laur. Band 10. Linz 1975.
- KARLIN, A. 1933, *Volkswart* 1/4, 15.
- KAVÁNOVÁ, B. 1996, K relativni chronologii keramiky v Mi-
kulčicích. Zur relativen Chronologie der Keramik in Mikul-
čice. – *Acta Mus. Moraviae, Sci. soc.* 81, 125-154.
- KELLER, E. 1971, *Die spätrömischen Grabfunde in Südbayern*.
– Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch. 14.
- KNIFIC, T. 1979, Vranje pri Sevnici. Drobne najdbe z Ajdov-
skega gradea (leto 1974). – *Arh. vest.* 30, 732-785.
- KNIFIC, T. 1980, Drobne najdbe iz staroslovanske naselbine na
Bledu – Pristavi. – *Situla* 20/21, 481-488.
- KNIFIC, T. 1994, Vranje near Sevnica. A Late Roman Settle-
ment in the Light of Certain Pottery Finds. – *Arh. vest.* 45,
1994, 211-237.
- KNIFIC, T. 1999, Gradišče nad Bašljem. – V: *Zakladi tisočletij*,
398-401, Ljubljana.
- KOROŠEC, J. 1950, *Staroslovansko grobišče na Ptujskem gra-
du*. – Dela 1. razr. SAZU 7.
- KOROŠEC, J. 1956 – 1958, Arheološke ostaline v Predjami. –
Razprave 1. razr. SAZU 4/1.
- KOROŠEC, J. 1967, K problematiki slovanske keramike v Ju-
goslaviji. – *Arh. vest.* 18, 349-355.
- KOROŠEC, P. 1974, Arheološke raziskave na Svetih gorah nad
Sotlo. – *Arh. vest.* 25, 483-517.
- KOROŠEC, P. 1978, Svete gore nad Sotlo v času zatona antike.
– *Arh. vest.* 29, 519-527.
- KOROŠEC, P. 1979/1, 2, *Zgodnjerednjeveška arheološka sli-
ka karantanskih Slovanov*. – Dela 1. razr. SAZU 22/1 in 2.

- KOROŠEC, P. 1981, Odgovor na diskusijo. – *Arh. vest.* 32, 606 – 608.
- KOROŠEC, P. 1982, Predjama konec 4. st. do sredine 5. st. – *Arh. vest.* 33, 84-104.
- KOROŠEC P. in J. KOROŠEC jun. 1978, Arheološke raziskave na Svetih gorah ob Sotli v letu 1974. – *Arh. vest.* 29, 432-463.
- KOS, P. 1982, *Celjski muzej III – numizmatična razstava*. – Kult. in nar. spom. Slov. 112.
- KOS, P. 1988, *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Slowenien I, II*. – Kommission f. Gesch. d. Altertums der Akad. d. Wiss. u. der Lit. Mainz; Slov. akad. zn. in um. Ljubljana, Berlin.
- KUZMANOV, G. 1992, Die lokale Gefäßkeramik. – V: UENZE 1992, 201-221.
- LAVAGNE, H., R. PRUDHOMME in D. RONQUETTE 1976, La ville gallo – romaine des Près – Bas a Loupian (Hérault). – *Gallia* 34, 215-235.
- LAZAR, I. 1997, Poznorimske najdbe iz Celja. – *Arh. vest.* 48, 325-331.
- LEBEN F. in Z. ŠUBIC 1990, Poznoantični kastel Vrh Brsta pri Martinj hribu na Logaški planoti. – *Arh. vest.* 41, 313-354.
- LEBEN, F. in A. VALIČ 1978, Ajdna. – *Arh. vest.* 29, 532-545.
- LEJA, F. in H. THOMA 1990, Archäologische Sondagen in Windwürfen – Ein römischer Friedhof und Spuren des Lagerdorfes beim Kastell Dambach. – V: *Das archäologische Jahr in Bayern*, 113-115.
- LOŽAR, R. 1930, Poročilo o arheološkem delu Narodnega muzeja v Ljubljani v letih 1928-1930. – *Glas. muz. dr. Slov.* 11, 33.
- LOŽAR, R. 1939, Staroslovensko in srednjeveško lončarstvo v Sloveniji. – *Glas. Muz. dr. Slov.* 20, 180-225;
- MACHÁČEK, J. 1997, Studie zur Keramik der Mitteldanubischen Kulturtradition. – *Slov. arch.* 45/2, 353 – 418.
- MACKENSEN, M. 1987, Mediterrane Sigillata, Lampen und Amphoren. – V: V. Bierbrauer, *Invillino-Ibligo in Friaul 1, Die römische Siedlung und das spätantik-frühmittelalterliche Castrum*, Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch. 33, 229-265.
- MEDVED, D. 1981, Tinje nad Loko pri Žusmu. Zemlja izdala skrivnosti. – *Novi tednik*, 9. april 1981, 7.
- MEJERC, J. 1981, Slučajne najdbe z Ajdne (Chance Finds from Ajdna). – *Arh. vest.* 32, 405-416.
- MIKL CURK, I. 1997, Nekaj drobcev o poznorimskem obdobju v naših krajih. – *Zgod. čas.* 51, 445-482.
- MODRIJAN, W. 1955, Frauenberg bei Leibnitz. – *Schild von Steier*, Kleine Schriften I, 1955.
- MOOSDORF-OTTINGER, I. 1981, *Der Goldberg bei Türkheim. Bericht über die Grabungen in den Jahren 1942-1944 und 1958-1961*. – Münch. Beitr. z. Vor- und Frühgesch. 24, 1981.
- NEUMANN, A. 1955, Keramik und andere Kleinfunde vom Ulrichsberg. – *Carinthia* I 145, 143-182.
- NOTHDURFTER, H. 1977, Der Burgberg von Säben in vor- und frühgeschichtlicher Zeit. – *Der Schlern*, Bd. 51, 25-42.
- PAHIČ, S. 1969a, Arheološka dejavnost Franja Baša. – *Čas. zgod. narod.* 5, 89-107.
- PAHIČ, S. 1969b, Antični in staroslovanski grobovi v Brezju nad Zrečami. – *Razpr. I. razr. SAZU* 6, 217-308.
- PAHIČ, S. 1970, Maribor v rimski dobi. – *Čas. zgod. narod.* 6, 159-243.
- PAHIČ, S. 1980, Prvi podatki o grobi hišni lončenini z Brinjeve gore. – *Arh. vest.* 31, 89-132.
- PAHIČ, S. 1981, Brinjeva gora 1953. – *Arh. vest.* 32, 71-143.
- PAHIČ, S. 1990, *Brinjeva gora. Začasen oris njene preteklosti za ljubitelje domače zgodovine*. – Maribor.
- PETRIKOVITS, H. v. 1986, Duel. – V: *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde* 6, 226-238.
- PETRU, P. 1969, Poskus časovne razporeditve lončenine iz rimskih grobov na Dolenjskem in v Posavju. – *Razprave I. razr. SAZU* 6, 195 – 213.
- PETRU, P. 1970, Tinje pri Žusmu. – *Var. spom.* 15, 164.
- PETRU, P. in Th. ULBERT 1975, *Vranje pri Sevnici. Starokrščanske cerkve na Ajdovskem gradu*. – Kat. in monogr. 12.
- PETRU, S. 1972, *Emonske nekropole (Emona I)*. – Kat. in monogr. 7.
- PETRU, S. in P. PETRU 1978, *Neviodunum (Drnovo pri Krškem)*. – Kat. in monogr. 15.
- PIRKMAJER, D. 1986, Zbelovska gora. – *Var. spom.* 28, 252.
- PLESNIČAR-GEC, L. 1983, *Starokrščanski center v Emoni*. – Kat. in monogr. 21.
- PLETERSKI A. 1983, Nožiči z zavojkoma v zgodnjem srednjem veku. – *Arh. vest.* 34, 375-395.
- PLETERSKI A. 1999, Vlahinje in Slovani na blejski Pristavi. – V: *Zakladi tisočletij*, 390-394.
- POHL, G. 1969, Die Kleinfunde der mittleren und späten Kaiserzeit. – V: WERNER 1969, 146-195.
- POULÍK, J. 1948-1950, *Jižni Morava – zeme dávných Slovanů*. – Brno.
- PRÖTTEL, Ph. M. 1996, *Mediterrane Feinkeramikimporte des 2. – 7. Jahrhunderts n. Chr. im oberen Adria- und in Slowenien*. – Kölner Studien zur Archäologie der römischen Provinzen, Band 2.
- RIEDL, E. 1900, Bericht. – *Mitt. Zent. Komm.*, NF 26, 107.
- RIEDL, E. in O. CUNTZ 1909, Uranje in Steiermark, römische Bauten und Grabmäler. – *Jb. Altde.* 3, 1-34.
- RIHA, E. 1979, *Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst*. – Forschungen in Augst 3.
- RODRIGUEZ, H. 1984, Vorbemerkungen zur spätantiken Keramik vom Lavanter Kirchbichl in Osttirol. – *Arch. Austr.* 68, 339-343.
- RODRIGUEZ, H. 1986, *Die vor- und frühgeschichtlichen Kleinfunde vom Lavanter Kirchbichl in Osttirol*. – Innsbruck (neobjavljena disertacija).
- RODRIGUEZ, H. 1988, Spätromische und spätantike Keramikfunde vom Kathreinkogel. – *Arch. Alpen Adria* 1, 143-150.
- RODRIGUEZ, H. 1990, Keramikbeispiele aus der Grabungskampagne 1989 in Teurnia im Areal der Bischofskirche und ihrer Nebengebäude. – *Carinthia* I 180, 95-107.
- RODRIGUEZ, H. 1992, Bemerkungen zur relativechronologischen Gliederung der südostalpinen spätrömisch-spätantiken Gebrauchskeramik. – V: *Il territorio tra tardoantico e alto-medioevo. Metodi di indagine e risultati*, Biblioteca di Archeologia Medievale 9, 159-178, Firenze.
- RODRIGUEZ, H. 1997, Die Zeit vor und nach der Schlacht am Fluvius Frigidus (394 n. Chr.) im Spiegel der südostalpinen Gebrauchskeramik. – *Arh. vest.* 48, 153-177.
- SAGADIN, M. 1979, Antične pasne spone in garniture v Sloveniji. – *Arh. vest.* 30, 294-338.
- SAGADIN, M. 1988, *Kranj – križišče Iskra*. – Kat. in monogr. 24.
- SAGADIN, M. 1991, Najstarejša cerkvena stavba v Kranju. – V: *Pod zvonom Sv. Kancijana*. Kranj, 31-44.
- SAGADIN, M. 1997, *Ajdna nad Potoki*. – Kulturni in naravni spomeniki Slovenije. Zbirka vodnikov 190.
- SARIA, B. 1939a, Tinje bei Loka (Žamark). – V: *Archäologische Karte von Jugoslawien. Blatt Rogatec*, 65.

- SARIA, B. 1939b, Doneski k vojaški zgodovini naših krajev v rimski dobi. – *Glas. Muz. dr. Slov.* 20, 115-151.
- SCHWAB, H. 1988, Goldblechscheibenfibeln mit Begleitfunden aus dem Kanton Freiburg. – *Chronique archéologique 1985, Archéologie Fribourgeoise*, 210 – 232.
- SELLYE, I. 1990, Ringfibeln mit Ansatz aus Pannonien. – *Savaria* 19/1, 17-102.
- SLABE, M. 1982-1983, Versuch einer Darstellung der Besiedlung des Talkessels von Ljubljana. – *Arch. lug.* 22-23, 63-69.
- SLAPŠAK, B. 1978, Rodik-Ajdovščina. – *Arh. vest.* 29, 546-547.
- SLAPŠAK, B. 1985, Rodik. Raziskave Arheološkega oddelka Filozofske fakultete v Ljubljani. Razstavniki katalog. – Trst.
- SLAPŠAK, B. 1986, Ajdovščina nad Rodikom. Prazgodovinsko in antično naselje. Prehistoric and Roman Settlement. – *Arh. preg.* (1985), 135-136.
- SOKOL, V. 1994, Das spätantike Kastrom auf dem Kuzelin bei Donja Glavnica. – *Arh. vest.* 45, 199-209.
- SOKOL, V. 1998, *Rimski metal s Kuzelina*. – Sesvete-Zagreb.
- SÓS, Á. 1963, Die Ausgrabungen Géza Fehérs in Zalavár. – *Arch. Hung.* 41, 5-310.
- SÓS, Á. in Á. SALAMON 1995, *Cemeteries of the Early Middle Ages (6th – 9th Centuries A. D.) at Pókaszepetk*. – Budapest.
- STARE, V. 1973, *Prazgodovina Šmarjete*. – Kat. in monogr. 10.
- STEINKLAUBER, U. 1990, Der Duell und seine Kleinfunde. – *Carinthia* 1 180, 109-136.
- STOPAR, I. 1993, *Grajske stavbe v vzhodni Sloveniji. Med Kozjanskim in porečjem Save* 5. – Ljubljana.
- STRMČNIK, M. 1997, Mariborsko – bistriško območje v poznorimski dobi. – *Arh. vest.* 48, 269-288.
- SVOLJŠAK, D. 1985, Sv. Pavel nad Vrtovinom. Rezultati sondiranja leta 1966. – *Arh. vest.* 36, 195-236.
- SZÓKE, B. M. 1992, Siedlungsobjekte aus Garabonc-Ofalu I und III. – *Antaeus* 21, 263-269.
- ŠAŠEL, J. 1972, Problem naseljevanja vzhodno-alpskih Slovanov. – *Kronika* 20, 3-6.
- ŠAŠEL, J. 1975, Napisi. – V: Petru, Ulbert 1975, 133-148.
- ŠAŠEL KOS, M. 1994, Romulovo poslanstvo pri Atilu. (Ena zadnjih omemb Petovione v antični literaturi). – *Zgod. čas.* 48, 285-295.
- ŠONJE, A. 1980 – 1981, Ostaci groblja kod sela Klističi jugozapadno od Tinjana. – *Hist. Arch.* 11 – 12, 67-88.
- TORCELLAN, M. 1986, *Le tre necropoli altomedievali di Pinguente*. – Ricerche di Archeologia altomedievale e medievale 11.
- TUŠEK, I. 1993, Rimsko grobišče na novi obvoznici ob Potrčevi cesti v Ptuj. – *Ptujski arheološki zbornik*. Ptuj, 385-448.
- UENZE, S. 1992, *Die spätantiken Befestigungen von Sadovec (Bulgarien): Ergebnisse der deutsch – bulgarisch – österreichischen Ausgrabungen 1934 – 1937*. – Münch. Beitr. z. Vor u. Frühgesch. 43.
- ULBERT, T. 1981, Das spätromische Kastell AD PIRVM – Hrušica. – V: *Ad Pirum (Hrušica)*. – Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch. 31.
- URLEB, M. 1968, Križna gora in okolica v antiki. – *Arh. vest.* 19, 473-484.
- VALIČ, A. 1981, Ajdna nad Potoki. – *Var. spom.* 23, 266-269.
- VIDRIH PERKO, V. 1997, Rimskodobna keramika z Ajdovščine pri Rodiku. – *Arh. vest.* 48, 341-358.
- VIGNATIOVÁ, J. 1992, *Břeclav – Pohansko 2*. – Opera Universitatis Masarykiana Facultas philosophica 291.
- VIKIĆ – BELANČIĆ, B. 1983 – 1984, Sustavna istraživanja u Ludbregu od 1968 – 1979 god. – *Vjes. Arh. muz. Zag.* 3. s. 16-17, 119-166.
- VINSKI, Z. 1980, Ovrednotenje grobnih pridatkov. – V: V. Stare, *Kranj. Nekropola iz časa preseljevanja ljudstev*. – Kat. in monogr. 18, 17-32.
- VUGA, D. 1979, Loka pri Žusmu. – *Var. spom.* 22, 290-291, sl. 40.
- WERNER, J. 1969, *Der Lorenzberg bei Epfach*. – Münch. Beitr. z. Vor- u. Frühgesch. 8.

DODATEK

FAVNA*

V šestih objektih na Tinju so bili odkriti ostanki živali, ki nam dajo nekaj skromnih podatkov o prehrani in gospodarstvu takratnih prebivalcev. Ostanki so zastopani po objektih kot nam kažejo naslednje razpredelnice:

OBJEKT 2

	Govedo	Prašč	Drobnica	Jelen	Srna
os cornu	2				
cranium		2			
maxilla		10(1)*			
mandibula	4(1)	11(3)	4		1
dentes sup. C.		1			
P.	3(3)	1	1		
M.	10(1)	2	4	2	
dentes inf. I.		1	1		
C.		4			
P.			2	2	
M.	8(2)	3	9	3	
vertebrae	1	2			
scapula		12			
humerus	2(1)	10(6)			
radius		3	2		
ulna		3			
carpalia	1				
metacarpus	2	1			
coxa	1				
femur	1				
tibia		1	4(1)		
astragalus		1			
calcaneus	2	1(1)			
metatarsus	1	1	3		
phalanges I II	2 4	1 1			
skupaj določljivo	44(8)	72(11)	30(1)	7	1
nedoločljivo 2,00kg					
najmanjše št. oseb.	3(1)**	8(4)	3(1)	2	1

+ v oklepaju je navedeno število ostankov juvenilnih osebkov.
 ++ v oklepaju je navedeno najmanjše število juvenilnih osebkov.

* Analiza ostankov favne s poročilom, ki ga na tem mestu prvič objavljamo, je bila narejena leta 1982

OBJEKT 2, JAMI

	Govedo	Prašč	Drobnica
mandibula		2	
metacarpus	1		2
femur	1		
metatarsus			1(1)
skupaj določljivo	2	2	3(1)
nedoločljivo 0,20 kg			
najmanjše št. osebkov	1	1	2

OBJEKT 4, V JAMICI POLEG JAME Z DEPOJEM

	Govedo	Prašč	Drobnica	Lisica	Ptica
maxilla	1				
mandibula		1	1	1	
dentes sup. M.	3				
dentes inf. P.			1		
scapula	1	2(2)	2		
humerus	1				
radius		1			
femur					2
tibia	1(1)				
astragalus	4				
calcaneus	1	3(3)			
phalanges I					
III	1 1	1(1)			
skupaj določljivo	14(1)	8(6)	4	1	2
nedoločljivo 0,50kg					
najmanjše št. osebkov	3(1)	3(3)	2	1	1

OBJEKT 5

	Govedo	Prašič	Drobnica
os cornu	2		
maxilla		1	
mandibula			1
dentes sup. C.		2	
M.	1	3	
dentes inf. C.		1	
M.	3		
vertebrae	1	1	1
scapula		2	
humerus	1	2	
radius	3		
ulna	1	4	
carpalia	1		
metacarpus		1	
coxa	1		
tibia	2(1)	2	1
astragalus	2		
metatarsus	2		
phalanges I	2		
skupaj določljivo	22(1)	19	3
nedoločljivo 0,45 kg			
najmanjše št. osebkov	3(1)	3	1

OBJEKT 6

	Govedo	Prašič	Drobnica	Jelen
os cornu	1			
mandibula	1	1	1	
dentes sup. M.	1			
dentes inf. C.		3		
M.	2			
vertebrae	1			
scapula	1	1		
humerus		2		
radius	1		1	
ulna	1			
carpalia	1			
metacarpus	1			
coxa	1			
tibia	2	4	1	
astragalus	1			
calcaneus	3	1		
metatarsus	1			
	Govedo	Prašič	Drobnica	Jelen
phalanges II	1			
III	1			1
skupaj določljivo	20	12	3	1
nedoločljivo 1,00 kg				
najmanjše št. osebkov	2	2	1	1

OBJEKT 7

	Govedo	Prašič	Drobnica
maxilla		1	
dentes sup. M	3		
dentes inf. I.	1		
M.	2		
humerus		2(1)	
radius			1
ulna		1	
metacarpus	2		
coxa	2		
tibia	3		
calcaneus		1(1)	
metatarsus	1		
skupaj določljivo	14	5(1)	1
nedoločljivo 0,45 kg			
najmanjše št. osebkov	3	2(1)	1

OBJEKT 8

	Govedo	Prašič	Drobnica	Jelen	Ptica
cranium		1			
maxilla		1			
mandibula		5	2	1	
dentes sup. I.		2			
P.	1				
M.	5	1	2		
dentes inf. I.		2			
C.		2(2)			
P.			1		
M.	3	2	2		
vertebrae	2				
scapula	1	5	1		
humerus	1	3	1		1
radius	3(1)				
ulna	1	1			
metacarpus	2	1			
coxa		1			
tibia	4				
	Govedo	Prašič	Drobnica	Jelen	Ptica
astragalus	2(1)				
calcaneus	2	1(1)			
metatarsus	2				
phalanges II	1				
III	1			1	
skupaj določljivo	31(2)	28(3)	9	2	1
nedoločljivo 0,75 kg					
najmanjše št. oseb.	3(1)	4(1)	2	1	1

OBJEKT 8, V RUŠEVINAH MED STENAMI

	Prašič	Drobnica
radius		1
ulna	1?	
metacarpus	1(1)	
metatarsus		1
skupaj določljivo	2(1)	2
nedoločljivo 8 fragmentov		
najmanjše št. osebkov	1-2	1

Če strnemo ugotovitve iz posameznih objektov, dobimo naslednjo sliko zastopanosti vrst in številčnega stanja osebkov. V oklepajih je navedeno število mladih živali.

Hiša	Govedo	Prašič	Drobnica	Lisica	Jelen	Srna	Ptice
2	3(1)	8(4)	3(1)	-	2	1	-
4	3(1)	3(3)	2	1	-	-	1
5	3(1)	3	1	-	-	-	-
6	2	2	1	-	-	-	-
7	3	2(1)	1	-	-	-	-
8	3(1)	4(1)	2	-	1	-	1
8 r.	-	1-2	1	-	-	-	-
skupaj	17(4)	23-24(9)	11(1)	1	3	1	2

Objekti so po zastopanosti vrst in številu osebkov med seboj zelo izenačeni. Kljub temu da sta bila v celoti ohranjena samo objekta 2 in 4, ostali delno, je slika toliko verodostojna, da lahko sklepamo na enotno gospodarstvo v okviru celotnega naselja. Kljub izenačenosti ostankov nimamo nobenega dokaza o skupnem gospodarstvu in skupni delitvi dobrin, v našem primeru klavne živine, čeprav se nam taka misel nehote vsiljuje ob pogledu na zadnjo razpredelnico. Verjetno je edini pravilni zaključek, ki temelji na razpoložljivih ostankih, da je bil vsak objekt samostojna ekonomska enota in da med njimi ni bilo bistvenih razlik, kar se tiče potreb po hrani in gospodarskih zmožnostih. Razen konja, ki ni dokazan, so redili vse pomembnejše domače živali, vendar je bil poudarek na prašičereji. Majhen delež drobnice kaže na visoko stopnjo razvitosti živinorejske panoge. Po drugi strani pa so majhne telesne mere posameznih vrst dokaz, da so imeli slabe pasme, ki so po mesnatosti daleč zaostajale za današnjimi. Priložnostno so se ukvarjali tudi z lovom na veliko divjad in to vsaka hiša zase. Perutnina in druge male živali v prehrani niso bistveno zastopane.

Govedo (*Bos taurus*) je bilo šibke postave, kar je razvidno iz navedenih mer nekaterih bolj ohranjenih kosti (razpredelnica 1). Tibije in metapodiji na primer ne presejajo velikosti enakih kosti pri jelenu. Tudi redke rožnice (*os cornu*) imajo pri bazi majhen obseg (ena 95 mm, druga 105 mm). V objektu 8 so bili najdeni distalni deli tibij treh odraslih osebkov različnih velikosti: med njimi je tudi največja tibija s Tinja, katere največja širina distalne epi-

fize je 64 mm, najmanjša pa 51 mm. Razlika v velikosti kaže, da so na Tinju redili tudi veliko in močno govedo, verjetno kot delovno živino. Ker je sorazmerno malo mladih osebkov, lahko sklepamo, da so klali predvsem odraslo živino, potem ko je dosegla polno težo. Na nekaterih kosteh (petnica, humerus, mandibula) so vidni sledovi razteleševanja, ki sta jih pustila nož in sekira. Vse mozgovne kosti so nasilno razbite. Često so poškodovane tudi petnice in skočnice. V hiši 4 so bile najdene zoglenele kosti. Zanimiv je tudi ravno odžagan nastavek roga iz hiše 2. Očitno so rog uporabljali, vendar namen ni znan.

Ostanki prašičev (*Sus scrofa domesticus*) so najštevilnejši tako na celotnem naselju kot tudi po posameznih hišah. Zato lahko sklepamo, da je bil prašič glavni vir me-

snega dela prehrane takratnih naseljencev. Kostmi so enako slabo ohranjene kot pri govedu. Mozgovne kosti so razbite. V hiši 4 je bila najdena zoglenela petnica. Sledov razteleševanja, kot pri govedu, ni.

Veliko je mladih, manj kot 3 leta starih prašičev, ki še nimajo zraščanih sklepov. Na osnovi tretjega molarja (M3) smo ugotovili, da je bila večina zaklanih okoli drugega leta starosti. So tudi zelo stari prašiči z močno obrušeni molarji, vključno z M3 (vsaj 2 osebka iz objekta 2). Iz istega objekta je tudi manj kot leto star prašiček z mlečnim zobovjem. Vsi ostanki odraslih živali so približno iste velikosti in pripadajo prašičem z majhno telesno težo, verjetno pod 100 kg, kar nam dokazujejo mere ohranjenih kosti (razpredelnica 2). Izjemi sta le ostanek ulne iz objekta 2 in distalna epifiza tibije (š. 43 mm) iz hiše 5, ki sta nadpovprečno veliki in tako že na prvi pogled izstopata iz celotnega gradiva. Ni izključeno, da pripadata divji svinji (*Sus scrofa scrofa*). Čekani odraslih samecev so dobro razviti. Spodnji čekani z odlomljeno konico iz hiše 2 meri po zunanem robu v dolžino 100 mm, največja širina lingvalno-labijalno je 15 mm. Zgornji čekani brez korenine iz hiše 5 meri v dolžino 75 mm, širina lingvalno-labijalno je 17 mm.

Drobnica, kamor prištevamo ovco oz. kozo (*Ovis s. Capra*), je skromno zastopana. Še največ ostankov je bilo v objektu 2, med njimi tudi edini mladič. Ohranjenost gradiva je ista kot pri govedu in prašiču. Sledov razteleševanja ni. Po ostankih sodeč, drobnica ni bila ravno velika, kar potrjuje tudi nekaj mer iz razpredelnice 3.

Razpredelnica 1: GOVEDO

	d.	š. proks.	š. proks. sklepa	š. dist.	š. trohlee	š. dist. sklepa
humerus	-	-	-	75	71	-
radius	240*	-	-	67	-	64
	-	70	65	-	-	-
	-	-	-	53	-	-
	-	77	70	-	-	-
metacarpus	-	42	-	-	-	-
	-	55	-	-	-	-
tibia	-	80	-	-	-	-
	-	-	-	56	-	49
	-	-	-	53	-	45
	-	-	-	64	-	57
	-	-	-	51	-	ca. 46
metatarsus	-	40	-	-	-	-
	-	44	-	-	-	-
phalanx I.	66	33	-	30	-	-
	53	24	-	23	-	-
	56	28	-	26	-	-
phalanx II	40	29	-	23	-	-
	38	27	-	22	-	-
	39	29	-	24	-	-
phalanx III	62	-	-	-	-	-
	73	-	-	-	-	-
	65	-	-	-	-	-

	d. lat.	d. med.	š. zg. sklepa	š. sp. sklepa
astragalus	59	54	38	ca.35
	71	64	47	44
	64	61	40	42

* Vse mere so v mm.

Razpredelnica 2: PRAŠIČ

	š. proks.	š. dist.	š. trohlee	š. vratu	d. sklepa	š. sklepa
scapula	-	-	-	23	29	23
	-	-	-	22	29	23
	-	-	-	22	26	ca. 22
	-	-	-	25	-	-
	-	-	-	21	26	21
	-	-	-	-	30	ca. 25
	-	-	-	24	27	24
humerus	-	43	32	-	-	-
	-	38	30	-	-	-
	-	39	29	-	-	-
	-	41	30	-	-	-
	-	37	27	-	-	-
	-	37	27	-	-	-
radius	28	-	-	-	-	-
	30	-	-	-	-	-
tibia	-	27	-	-	-	-
	-	43	-	-	-	-
	-	26	-	-	-	-

	d. lat.	d. med.	š.zg.sklepa	š.sp. sklepa
astragalus	39	36	19	23

Razpredelnica 3: DROBNICA

	d. zobovja	d. premolarjev	d. molarjev	nm.v. diasteme	nm.š. diasteme
mandibula	67	25	42	13	8
	-	25	-	13	9
	-	24	-	-	-
	-	-	-	12	8
	-	25	-	-	-
	-	21	-	12	7

	š. proks.	š. dist.	š. dist. sklepa	š. vratu	d. sklepa	š. sklepa
scapula	-	-	-	20	27	21
	-	-	-	22	31	26
humerus	-	32	24	-	-	-
radius	28	-	-	-	-	-
	27	-	-	-	-	-
tibia	-	26	24	-	-	-
	-	25	23	-	-	-
	-	26	23	-	-	-
	-	25	22	-	-	-
metatarsus	20	-	-	-	-	-
	20	-	-	-	-	-

Kratice:

d. = največja dolžina

š. = največja širina

zg. = zgornji

sp. = spodnji

lat. = lateralno

med. = medialno

proks. = proksimalno

dist. = distalno

nm.v. = najmanjša višina

nm.š. = najmanjša širina

KATALOG

TABLA 1

1. Okrogla fibula z emajlom temno modre, zelene in rdeče barve – cela; material: bron in emajl; mesto najdbe: objekt 2, nad severno jamo; zač. inv. št. 216.
2. Obročasta fibula z nastavkom – cela; material: bron; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 709.
3. Obročasta fibula z nastavkom – cela; material: bron in železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 331.
4. Zapestnica s trombastim zaključkom – del; material: bron; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 524.
5. Zapestnica z zaključkom v obliki živalske glavice in vrezanim križem – del; material: bron; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 710.
6. Pravokotna pasna spona – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 575.
7. Dvovrstni glavnik z vrezanim okrasom – del; material: kost, zakovica železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 330.
8. Letvica glavnika z vrezanim okrasom – del; material: kost; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 520.
9. Jagoda – del; material: svetlomodro steklo; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 539.
10. Pločevina – del; material: bron; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 730.
11. Pločevina okrogle oblike z ostankom dveh luknjic – del; material: bron; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 714.
12. Pločevina z dvema vrezi – del; material: bron; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 729.
13. Lamela – del; material: bron; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 713.
14. Lamela – del; material: bron; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 173.
15. Okov z dvema luknjicama – del; material: bron; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 716.
16. Okrogla ploščica z luknjico – cela; material: bron; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 715.
17. Okrogla ploščica s tremi luknjicami – del; material: bron; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 108.
18. Trak – cel; material: svinec; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 731.
19. Predmet neznanega namena – del; material: svinec; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 732.
20. Izstrelek za pračo – cel; material: kamen; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 35.
21. Puščična ost – cela; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 717.

22. Puščična ost – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 725.
23. Puščična ost – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 735.
24. Puščična ost – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 726.
25. Puščična ost – poškodovana; material: železo; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 736.
26. Puščična ost – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 242.

TABLA 2

1. Nož – cel; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 712.
2. Nož z dvema zakovicama – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 527.
3. Nož – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 424.
4. Nož z zavojki – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 3; zač. inv. št. 218.
5. Nož – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 339.
6. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 296.
7. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 337.
8. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 645.
9. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 711.
10. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 724.
11. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 525.
12. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 362.
13. Nož – del; material: železo; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 706.

TABLA 3

1. Kosa z zakovico – odlomljena konica; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 326.

2. Kosir – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; brez inv. št.
3. Kosir – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; brez inv. št.
4. Notranji pestni obroč – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 328.
5. Motika – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 317.
6. Gredeljnica – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 323.
7. Lemež – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 316.

TABLA 4

1. Klepalno kladivo – celo; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 325.
2. Babica – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 324.
3. Pila – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 318.
4. Škarje – cele; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 319.
5. Zatič – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 329.
6. Sekač – odlomljena konica; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; brez inv. št.
7. Okov z luknjicama – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 320.
8. Okov z luknjicama – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 322.
9. Okov z luknjicama – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 321.
10. Okov – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 244.

TABLA 5

1. Trak z dvema nizoma iztolčenih bunkic – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 688.
2. Obroč – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 204.
3. Obroč – odlomljen; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 338.
4. Kembelj zvonca – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 241.
5. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 275.
6. Trak – del; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 737.
7. Pila – cela; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; brez inv. št.
8. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 728.
9. Nož za usnje – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 521.
10. Dva člena verige; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 203.
11. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 311.

12. Sveder – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 313.
13. Ključ – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 243.
14. Ključ – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 310.
15. Žebelj – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 723.
16. Žebelj – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 172.
17. Žebelj – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 421.
18. Obroč – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 315.
19. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 501.
20. Dleto – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 170.

TABLA 6

1. Predmet neznanega namena z zakovico – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 526.
2. Predmet neznanega namena z zakovico – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 305.
3. Rezilo – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 171.
4. Rezilo – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 309.
5. Rezilo – del; material: železo; mesto najdbe: ; zač. inv. št. 634.
6. Rezilo – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 306.
7. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 519.
8. Trak – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 733.
9. Trak – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 734.
10. Rezilo – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 422.
11. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 727.
12. Rezilo – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 304.
13. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 721.
14. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 205.
15. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 312.
16. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 720.
17. Pila – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 303.
18. Trak – del; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 719.
19. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 458.
20. Okov z dvema luknjicama in zakovico – del; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 718.

21. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 307.
22. Pločevina – del; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 722.
23. Predmet neznanega namena z ostankom luknjice – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 106.
24. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 314.
25. Predmet neznanega namena – del; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 308.

TABLA 7

1. Vretence – celo; material: kost; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 336.
2. Vretence – celo; material: keramika; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 478.
3. Vretence – del; material: keramika; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 499.
4. Vretence – del; material: keramika; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 213.
5. Vretence z zarezami na spodnjem delu – odlomljeno; material: keramika; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 202.
6. Utež – del; material: keramika; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 516.
7. Utež – del; material: keramika; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 517.
8. Utež – del; material: keramika; mesto najdbe: ; zač. inv. št. 500.
9. Kozarec – del ustja in ostenja; material: svetlozeleno steklo; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 522, 523.
10. Kozarec – del ustja in ostenja; material: rumenozeleno steklo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 335.
11. Kozarec – del ustja in ostenja; material: rumeno steklo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 212.
12. Kozarec – del ustja in ostenja; material: rumenozeleno steklo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 086.
13. Kozarec – del ustja in ostenja; material: belo steklo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 240.
14. Posoda – del ostenja; material: rumenozeleno steklo; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 423.
15. Kozarec – del dna; material: brezbarvno steklo; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 595.
16. Kozarec – del dna; material: svetlozeleno steklo; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 705.
17. Kozarec – del dna; material: zeleno steklo; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 239.
18. Kozarec – del noge; material: svetlomodro steklo; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 704.

TABLA 8

1. Brus – cel; material: kamen; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 327.
2. Brus – cel; material: kamen; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 298.
3. Brus – del; material: kamen; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 26.
4. Brus – cel; material: kamen; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 518.

5. Brus – del; material: kamen; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 299.
6. Brus – del; material: kamen; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 464.

TABLA 9

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj rumena, znotraj oranžna, prelom oranžen; struktura: prečiščena; okras: žlebovi na vratu; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 193.
2. Del ustja in ostenja vrča; material: keramika; barva: svetlo siva; struktura: prečiščena; okras: žleb na vratu; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 10.
3. Del ustja in ostenja vrča; material: keramika; barva: oranžnorumena; struktura: prečiščena; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 76.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 282.
5. Deli ustja, ostenja in dna sklede; material: keramika; barva: oranžnorjava; struktura: prečiščena; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 39.
6. Del ustja in ostenja krožnika; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; okras: plitvi žlebovi; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 270.
7. Del ustja in ostenja krožnika; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; okras: plitvi žlebovi, glajen mrežast vzorec; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 220.
8. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj sivorjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 162.
9. Del ustja in ostenja krožnika; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 54.
10. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 145.
11. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 150.
12. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 23.
13. Del ročaja amfore; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 103.
14. Del ročaja amfore; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 102.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: valovnica, glazura na zunanji strani; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 544.
16. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 665.

TABLA 10

1. Del ostenja posode; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: prečiščena; okras: glazura in vrezi na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 672.
2. Del ustja in ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom oranžno-siv; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 545.
3. Del ostenja posode; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura in vrezi na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 649.
4. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom siv; okras: valovnica, vrezi in glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 432.
5. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: odtis kolesca, glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 48.
6. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: valovnica, glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 40.
7. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 272.
8. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 1.
9. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 287.

TABLA 11

1. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: odtis kolesca in glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 250.
2. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: rume-na; struktura: prečiščena; okras: vrezi in glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 548.
3. Del ustja in ostenja melnice z ostankom izlívka; material: keramika; barva: rdečerjava; struktura: prečiščena; okras: glazura z večjimi kamenčki na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 431.
4. Del ustja in ostenja melnice z ostankom izlívka; material: keramika; barva: zunaj in znotraj oranžna, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 4.
5. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: oranžna; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: glazura na no-

- tranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 654.
6. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: vzhodni jarek; zač. inv. št. 691.
7. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 235.
8. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura na zunanji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 361.
9. Del dna in ostenja melnice; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura na zunanji in notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 194.
10. Del dna in ostenja melnice; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: glazura z večjimi kamenčki na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 63.
11. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: svetlosiva; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 88.
12. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; okras: glazura na zunanji in notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 632.
13. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: oranžna; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 233.

TABLA 12

1. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: vrezi, glazura na zunanji in notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 45.
2. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj oranžna, prelom siv; struktura: prečiščena; okras: glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 738.
3. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: oranžna; okras: odtis kolesca; izdelava: sigilata Late Roman C; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 50.
4. Del ustja, ostenja in dna vrča; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: prečiščena; okras: mrežast glajen vzorec; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 332.
5. Del ostenja posode; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: prečiščena; okras: mrežast glajen vzorec; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 485.
6. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: prečiščena; okras: mrežast glajen vzorec; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 334.
7. Del ustja in ostenja posode; material: keramika; barva: tem-

- nosiva; struktura: prečiščena; okras: glajena površina; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 284.
8. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: prečiščena; okras: mrežast glajen vzorec, žleb; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 290.
  9. Del ostenja amfore; material: keramika; barva: svetlooranžna; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 238.
  10. Del ostenja amfore; material: keramika; barva: svetlooranžna; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 70.
  11. Del ostenja amfore; material: keramika; barva: oranžna; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 292.

TABLA 13

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 41.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 99.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 682.
4. Del ustja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; okras: niz žigosanih trikotnikov, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 222.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 184.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 468.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 679.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; okras: žleb; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 97.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 84.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata; okras: valovnica; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 435, 437.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 659.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 374.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 473.
14. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva;

- struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 367.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 138.
  16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 349.
  17. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 505.
  18. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 181, 189.
  19. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: isva; struktura: grobozrnata; okras: metličenje na notranji strani; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 368.
  20. Del ustja in ostenja lonca; izdelava: material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj črna, prelom črn; struktura: drobnozrnata, luknjičava; počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 382.
  21. Del ustja lonca; izdelava: prostoročno; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 30.

TABLA 14

1. Deli ustja, ostenja in dna lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 425.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnorjava; grobozrnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 676.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; grobozrnata; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 596.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj črna, znotraj črna in rjava lisasta, prelom črn; struktura: drobnozrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 130.
5. Deli ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj oranžna in črna, znotraj črna, prelom črn; struktura: grobozrnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 5 in 7; zač. inv. št. 552, 389.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 2; zač. inv. št. 693.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj oranžnordeča, znotraj oranžna, prelom oranžno-črna-oranžen; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 111.
8. Del ustja, ostenja in ročaja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 12.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva;

struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 580.

10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temno siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 465.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 652.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 376.

TABLA 15

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj siva in rjava, prelom siv; struktura: drobnorzna, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 116, 121.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 599.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 127.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 74.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 276.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 94.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 225.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnorzna, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 221.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: drobnorzna, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 226.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 271.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 5.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 7.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 36.
14. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 114.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: tem-

nosiva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 78.

16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 635.

TABLA 16

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj siva, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 343.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom rjava-siv; struktura: drobnorzna, luknjičava; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 549, 550.
3. Del ustja lonca; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: grobozrnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 3.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: navpično žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 369.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnorzna, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 488.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom temnorjav; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 543.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 533.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnorzna, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 125.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 178.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 364.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 366.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 123.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 535.
14. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: drobnorzna; okras: žleb; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 186.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 624.
16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnorzna; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 637.

17. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 95.

TABLA 17

- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 598.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: prostoročno (ali le prostoročno dodelan rob); mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 109.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj temnorjava, znotraj rjava, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 622.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 112.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 384.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 387.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 388.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 385.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 346.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj oranžna, prelom črn; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 373.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom temnorjav; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 559.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 680.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 124.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 508.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: pečati, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 379.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj siva in rjava, prelom črn; struktura: drobnozrnata,

- luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 553.

TABLA 18

- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 135.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom siv; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 350.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 558.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 365.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 191.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom rjavo-siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: vrezi; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 351.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 345.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 279.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 128.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 610.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlo rjava, prelom črn; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 118.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom siv; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 410.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 609.
- Del ustja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 132.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj rjava, prelom črn; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 117.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 601.
- Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zno-

traj svetlorjava, zunaj siva, prelom siv; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 556, 560.

TABLA 19

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: plitvo žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 650, 651.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj oranžna, prelom oranžno-črno-oranžen; struktura: drobozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 182.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 607.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 11.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 119.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 386.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 626.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 381.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj svetlorjava, prelom sivorjav; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: plitvo žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 342.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 540, 570.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 380.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 371, 378.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj črna, prelom rjavo-črn; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 344.
14. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 438.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: grobozrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 174.
16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: tem-

nosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 75.

17. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; okras: šrafirani trikotniki, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 597.

TABLA 20

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 653.
2. Deli ustja, ostenja in dna lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 426.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 3; zač. inv. št. 217.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: drobozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 347.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 707.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom črn; struktura: drobozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 348.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 285.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 383.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 600.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 677.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 577.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 606.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 603.
14. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 628.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 126.
16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 636.

TABLA 21

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 247.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 52.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom temnorjav; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 248.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 183, 187.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 281.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: vzhodni jarek; zač. inv. št. 692.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 466.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 578.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 627.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 137.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 140.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 557.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 280.
14. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 611.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 629.
16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 581.
17. Del ustja in ostenja lonca; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 664.
18. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 646.
19. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 541.
20. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva;

struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 129.

TABLA 22

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 42.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 459.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 180.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 554.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 38.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom temnorjav; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 440.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 230.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 185.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 461.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 503.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 648.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 506.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 254.
14. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 80.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 683.
16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 436.
17. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 177.
18. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva;

- struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 131.
19. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 555.
  20. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 484.
  21. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 483.
  22. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 283.

TABLA 23

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 623.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 53.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 9.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 507.
5. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 273.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom siv; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 608.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj siva, prelom črn; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 663.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 55.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 100.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 434.
11. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 188.
12. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 370.
13. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 255.
14. Del ustja in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 472.
15. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva;

- struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 190.
16. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 228.
  17. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 110.
  18. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 134.
  19. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 246.
  20. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rdečerjava, prelom črn; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 542.

TABLA 24

1. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 73.
2. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 551.
3. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 113.
4. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 288.
5. Del ustja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: valovnica na ustju; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 2.
6. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: valovnica, žleb; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 675.
7. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: drobnozrnata; okras: plastični rebri; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 532.
8. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 363.
9. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 2; zač. inv. št. 694.
10. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: prečiščena; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 340.

TABLA 25

1. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom rjavo-črno-rjav; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 502.
2. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebovi; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 433.
3. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobozrnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 358.
4. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; okras: valovnica; izdelava: prostoročno?; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 620.
5. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; okras: valovnica; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 658.
6. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: oranžnorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebovi; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 352.

TABLA 26

1. Del ustja, ostenja in ročaj lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 277.
2. Del ustja, ostenja in ročaj lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 208.
3. Del ustja, ostenja in ročaj lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 211.
4. Del ustja in ostenja vrča z izlivkom; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 467.
5. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica, plitvo žlebičenje; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 46.
6. Del ustja in ročaja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 152.
7. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 605.
8. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 28.
9. Del ustja in ostenja stene; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 27.
10. Del ustja, ostenja in dna sklede; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom siv; struktura: drobozrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 133.
11. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva;

struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 139.

TABLA 27

1. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 47.
2. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 625.
3. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj oranžna, prelom siv; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 740.
4. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 647.
5. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 79.
6. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 700.
7. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 439.
8. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 179.
9. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 251.
10. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 224.
11. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 377.
12. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 49.
13. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 77.

TABLA 28

1. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 83.
2. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 229.
3. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj oranžna, prelom siv; struktura: drobozrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 739.
4. Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: tem-

- nosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 122.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj oranžna, prelom siv; struktura: grobozrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 741.
  - Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobozrnata; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 267.
  - Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 492.
  - Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 490.

TABLA 29

- Del ustja, ostenja in dna sklede; material: keramika; barva: siva, črna in rjava lisasta; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 278, 286, 289.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 6.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 576.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 245.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 51.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 274.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 82.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 115.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 92.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 175.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 602.

TABLA 30

- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 93.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 223.

- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 176.
- Del ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 69.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata, luknjičava; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 504.
- Del ustja in ostenja sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 209, 210.
- Del ustja, ostenja in dna sklede; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 207.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 96.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 85.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 136.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata; okras: metličenje; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 29.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: rjava; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 372.

TABLA 31

- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 471.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 8.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 43.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 227.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 655.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 81.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: drobozrnata; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 742.
- Del ustja in ostenja pokrova; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 604.
- Gumb, del ostenja z luknjo in ustja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 219.

10. Del gumba in ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 375.
11. Gumb in del ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 587.
12. Gumb in del ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 13.
13. Gumb in del ostenja pokrova; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 148.
14. Gumb in del ostenja pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 513.
15. Gumb pokrova; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 87.
16. Del dna in ostenja vrča; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 493.
17. Del dna in ostenja vrča; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 418.
18. Del dna in ostenja vrča; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 511.

TABLA 32

1. Del dna in ostenja vrča; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 294.
2. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 201.
3. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 510.
4. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj oranžnorjava, prelom oranžen; struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; okras: reliefno izdelan lončarski znak; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 141.
5. Dno in del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: grobozrnata; okras: vbokel lončarski znak; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 656.
6. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; okras: odtis lesene plošče na dnu; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 341.
7. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: oranžnorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: žlebovi; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 142.
8. Del dna posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata; okras: reliefno izdelan lončarski znak; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 333.
9. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj črna, prelom rjavo-črn; struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 390.
10. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 397.
11. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: drobnazrnata; okras: vrezi; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 684.
12. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava in rdeča lisasta; struktura: drobnazrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 192.
13. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 391, 392.
14. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rjava, prelom rjav; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 566.
15. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 32.
16. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 37.

TABLA 33

1. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 538.
2. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: rjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 58.
3. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj oranžna, znotraj siva, prelom oranžno-siv; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 18.
4. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnazrnata; okras: zelo rahli sledovi valovnice; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 613.
5. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 64.
6. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnazrnata; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 68.
7. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 197.
8. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 260.
9. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 234.
10. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 529.

11. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 22.
12. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 2; zač. inv. št. 695.
13. Dno in del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 498.
14. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: žleb; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 474.
15. Del dna in ostenja lonca; izdelava: počasno vreteno; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 640.
16. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 61.
17. Del dna in ostenja posode; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 618.
18. Del dna in ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 256.
- struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 589.
14. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 16.
15. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 302.
16. Del ročaja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjavordeča, prelom oranžen; struktura: grobozrnata; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 617.
17. Del ročaja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom siv; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 496.
18. Del ostenja, preluknjanega z dvema luknjicama in ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 588.
19. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj siva, prelom črn; struktura: drobnozrnata; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 159.
20. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 155.
21. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj temnosiva, prelom temnosiv; struktura: drobnozrnata; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 486.
22. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 406.
23. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 621.
24. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom siv; struktura: grobozrnata, z dodatkom sljude, luknjičava; okras: valovnica, glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 405.
25. Del ostenja posode; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 463.
26. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; okras: valovnica, glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 415.
27. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 105.

TABLA 34

1. Del ročaja posode; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnozrnata; okras: cik – cak vrezi; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 57.
2. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 56.
3. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, luknjičava; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 15.
4. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 31.
5. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 89.
6. Del ročaja in ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, luknjičava; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 447.
7. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 616.
8. Del ročaja posode; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 151.
9. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 153.
10. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 14.
11. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 674.
12. Del ročaja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; mesto najdbe: objekt 2 – severna jama; zač. inv. št. 104.
13. Del ročaja posode; material: keramika; barva: temnosiva;

TABLA 35

1. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: drobnozrnata, luknjičava; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 703.
2. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj svet-

- lorjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: drobnostnata, luknjičava; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 236.
3. Del ostenja posode; material: keramika; barva: temnorjava; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: glavničenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 702.
  4. Del ostenja posode; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnostnata; okras: glavničenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 673.
  5. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 644.
  6. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 594.
  7. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnostnata; okras: valovnica, žlebovi; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 593.
  8. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj siva, prelom črn; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 569.
  9. Del ostenja posode; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 359.
  10. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 481.
  11. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom temnosiv; struktura: drobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 479.
  12. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj temnosiva, prelom črn; struktura: grobnostnata; okras: žlebičenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 6; zač. inv. št. 698.
  13. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 154.
  14. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 671.
  15. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 661.
  16. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom črn; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 456.
  17. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: oranžnorjava; struktura: grobnostnata; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 156.
  18. Del ostenja posode; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: drobnostnata, z dodatkom sljude; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 568.
  19. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom črn; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 455.
  20. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 24.
  21. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 497.
  22. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: drobnostnata; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 163.
  23. Del ustja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 34.
  24. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: drobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 166.
  25. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 6; zač. inv. št. 697.
  26. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 571.
  27. Del ostenja posode; material: keramika; barva: črna; struktura: drobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 633.
  28. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: drobnostnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 573.
  29. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom siv; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 403.
  30. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 158.
  31. Del ustja in ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom rjavosiv; struktura: drobnostnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 457.
  32. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom rjavo-črni-rjav; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 165.
  33. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobnostnata; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 409.
  34. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom rjavosiv; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 164.
  35. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobnostnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 537.

TABLA 36

1. Del ostenja posode; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 452.
2. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 460.
3. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 408.
4. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 160.
5. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj temnosiva, prelom temnosiv; struktura: grobozrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 477.
6. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; okras: žlebičenje; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 572.
7. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj temnosiva, prelom temnosiv; struktura: grobozrnata; okras: žlebičenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 642.
8. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom siv; struktura: drobnazrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 574.
9. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 71.
10. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 451.
11. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom siv; struktura: drobnazrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 161.
12. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj sivorjava, prelom črn; struktura: drobnazrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 643.
13. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom črn; struktura: drobnazrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 414.
14. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 157.
15. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom siv; struktura: drobnazrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 641.
16. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 393.
17. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 91.
18. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj črna, prelom rjavo-črn; struktura: drobnazrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 357.
19. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata; okras: žlebičenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 662.
20. Del ostenja posode; material: keramika; barva: sivorjava; struktura: drobnazrnata, z dodatnim sljude; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 480.
21. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom siv; struktura: drobnazrnata; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 591.
22. Del ustja in ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 678.
23. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnazrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: sonda 7; zač. inv. št. 701.
24. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnosiva; struktura: drobnazrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 90.
25. Del ostenja posode; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 489.
26. Del ostenja posode; material: keramika; barva: rjava; struktura: grobozrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 482.

TABLA 37

1. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnazrnata; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 450.
2. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rdečerrjava, znotraj rjava, prelom rjav; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 449.
3. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva, prelom črn; struktura: grobozrnata; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 592.
4. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnazrnata, z dodatkom sljude; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 487.
5. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: grobozrnata, z dodatkom sljude; okras: žlebičenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 413.
6. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj svetlorjava, znotraj temnosiva, prelom temnosiv; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: žlebičenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 536.

7. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: rjava; struktura: drobnozrnata; okras: žlebičenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 534.
8. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj svetlorjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, z dodatkom sljude; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 657.
9. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj rjava, znotraj siva, prelom rjavosiv; struktura: drobnozrnata; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 169.
10. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: drobnozrnata, z dodatkom sljude, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 462.
11. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: svetlorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 454.
12. Del ostenja posode; material: keramika; barva: siva; struktura: grobozrnata, z dodatkom sljude, luknjičava; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 453.
13. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: navpični nizi kratkih vrezov; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 356.
14. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: navpični nizi kratkih vrezov; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 353.
15. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: navpični nizi kratkih vrezov; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 355.
16. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj in znotraj rjava, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: navpični nizi kratkih vrezov, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 354.
17. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: temnorjava; struktura: grobozrnata, luknjičava, z dodatkom sljude; okras: nizi poševno postavljenih vdolbinic, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 687.
18. Del ostenja posode; material: keramika; barva: zunaj siva, znotraj črna, prelom črn; struktura: grobozrnata, luknjičava; okras: poševno postavljeni odtisi zobčastega orodja; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 590.
19. Del ostenja lonca; material: keramika; barva: siva; struktura: drobnozrnata; okras: žigi; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 168.
20. Prenosna pečka; material: keramika; barva: oranžnosiva; struktura: grobozrnata, luknjičava; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 66.
21. Svitek za pečenje; material: keramika; barva: zunaj in znotraj oranžna, prelom črn; struktura: prečiščena; okras: vrezi; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 427-430.

TABLA 38

1. Žrmlje – zgornji del – del; material: kamen (les rekonstruiran); mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 214.
2. Žrmlje – zgornji del – del; material: kamen; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 072.
3. Žrmlje – zgornji del – del; material: kamen; mesto najdbe: sonda 2; zač. inv. št. 696.
4. Žrmlje – del; material: kamen (les rekonstruiran); mesto najdbe: objekt 6; zač. inv. št. 528.
5. Žrmlje – del; material: kamen; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 689.
6. Del obdelanega bloka iz apnenca, verjetno del nagrobnika; površinska najdba; brez inv. št.

TABLA 39

1. Zlatnik – tremis cesarja Zenona, kovan med letoma 364 in 375; površinska najdba.
2. Okrogla fibula z emajlom temno modre, zelene in rdeče barve – cela; material: bron in emajl; mesto najdbe: objekt 2, nad severno jamo; zač. inv. št. 216.
3. Izstrelek za pračo – cel; material: kamen; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 35.
4. Pila – cela; material: železo; mesto najdbe: površinska najdba; brez inv. št.
5. Nož z zavojki – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 3; zač. inv. št. 218.
6. Gredeljica – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 323.
7. Kosa – odlomljena konica; material: železo; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 326.
8. Kosir – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; brez inv. št.
9. Kosir – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; brez inv. št.
10. Škarje – cele; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 319.
11. Notranji pestni obroč – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 328.
12. Sekač – odlomljena konica; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; brez inv. št.
13. Zatič – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 329.
14. Klepalno kladivo – celo; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 325.
15. Pila – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 318.
16. Babica – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 324.
17. Okov z luknjicama – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 320.
18. Okov z luknjicama – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 322.
19. Okov z luknjicama – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 321.
20. Motika – cela; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 317.
21. Lemež – cel; material: železo; mesto najdbe: objekt 4 – depo; zač. inv. št. 316.

TABLA 40

1. Del ustja in ostenja sklede; okras: valovnica, glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 40.
2. Del ustja, ostenja in dna sklede; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 39.
3. Del ustja in ostenja sklede; okras: kratki vrezi, glazura na notranji strani; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 48.
4. Del ustja in ostenja sklede; afriška sigilata; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 50.
5. Del ostenja amfore; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 70.
6. Del ustja in ostenja vrča; okras: mrežast glajen vzorec; izdelava: hitro vreteno; mesto najdbe: objekt 4; zač. inv. št. 332.

TABLA 41

1. Del ustja in ostenja lonca; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 365.
2. Del ustja in ostenja lonca; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 376.
3. Del ustja in ostenja lonca; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 364.
4. Del ustja in ostenja lonca; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 111.
5. Del ustja in ostenja lonca; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 41.
6. Del ustja lonca; okras: valovnica na ustju; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 2.
7. Del ustja in ostenja sklede; okras: valovnica, plitvo žlebičenje; izdelava: prostoročno?; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 46.
8. Del ustja, ostenja in dna sklede; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 278, 286, 289.

TABLA 42

1. Del dna in ostenja lonca; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 201.
2. Del dna in ostenja vrča; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 294.
3. Del dna in ostenja lonca; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 19.
4. Del ustja, ostenja in ročaj lonca; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 4 – kanal; zač. inv. št. 277.

5. Del ročaja posode; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 56.
6. Del ročaja posode; okras: cik – cak vrezi; mesto najdbe: objekt 2 – južna jama; zač. inv. št. 57.
7. Del ročaja posode; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 15.
8. Del dna in ostenja lonca; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 390.

TABLA 43

1. Deli ustja, ostenja in dna lonca; okras: valovnica; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 425.
2. Deli ustja, ostenja in dna lonca; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 426.
3. Del ustja in ostenja lonca; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: prostoročno (ali le prostoročno dodelan rob); mesto najdbe: objekt 2; zač. inv. št. 109.
4. Del ustja lonca; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: površinska najdba; zač. inv. št. 3.
5. Del ustja in ostenja lonca; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 551.
6. Del ostenja lonca; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 358.
7. Del ostenja posode; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 359.
8. Del ostenja lonca; okras: žlebičenje, valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 536.

TABLA 44

1. Del ustja in ostenja lonca; okras: šrafirani trikotniki, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 597.
2. Del ustja in ostenja lonca; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 371, 378.
3. Del ustja lonca; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 30.
4. Del ustja in ostenja sklede; izdelava: prostoročno; mesto najdbe: objekt 1; zač. inv. št. 28.
5. Del ostenja posode; okras: valovnica; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 7; zač. inv. št. 568.
6. Deli ustja in ostenja lonca; okras: valovnica, žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: Objekt 5 in 7; zač. inv. št. 552, 389.
7. Del ustja in ostenja lonca; okras: žlebičenje; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 5; zač. inv. št. 363.
8. Dno in del ostenja lonca; okras: lončarski znak; izdelava: počasno vreteno; mesto najdbe: objekt 8; zač. inv. št. 656.

PREGLED DROBNEGA GRADIVA PO NAJDIŠČNIH SKLOPIH

OBJEKT 1

Tabla 13: 21; del ustja lonca; zač. inv. št. 30.
Tabla 15: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 36.
Tabla 26: 8; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 28.
Tabla 26: 9; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 27.
Tabla 30: 11; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 29.
Tabla 32: 15; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 32.
Tabla 32: 16; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 37.
Tabla 34: 4; del ročaja posode; zač. inv. št. 31.
Tabla 35: 23; del ustja posode; zač. inv. št. 34.

OBJEKT 2

Tabla 1: 1; okrogla fibula z večbarvnim emajlom; zač. inv. št. 216.
Tabla 1: 10; pločevina; zač. inv. št. 730.
Tabla 1: 12; pločevina; zač. inv. št. 729.
Tabla 1: 14; lamela; zač. inv. št. 173.
Tabla 1: 17; gumb; zač. inv. št. 108.
Tabla 1: 22; puščična ost; zač. inv. št. 725.
Tabla 1: 23; puščična ost; zač. inv. št. 735.
Tabla 1: 24; puščična ost; zač. inv. št. 726.
Tabla 2: 10; Nož; zač. inv. št. 724.
Tabla 5: 02; obroč; zač. inv. št. 204.
Tabla 5: 04; kembelj; zač. inv. št. 241.
Tabla 5: 08; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 728.
Tabla 5: 10; dva člena verige; zač. inv. št. 203.
Tabla 5: 15; žebelj; zač. inv. št. 723.
Tabla 5: 16; žebelj; zač. inv. št. 172.
Tabla 5: 20; dleto; zač. inv. št. 170.
Tabla 6: 03; rezilo; zač. inv. št. 171.
Tabla 6: 08; trak; zač. inv. št. 733.
Tabla 6: 09; trak; zač. inv. št. 734.
Tabla 6: 11; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 727.
Tabla 6: 14; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 205.
Tabla 6: 23; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 106.
Tabla 7: 04; vretence; zač. inv. št. 213.
Tabla 7: 05; vretence; zač. inv. št. 202.
Tabla 7: 11; kozarec; zač. inv. št. 212.
Tabla 7: 12; kozarec; zač. inv. št. 086.
Tabla 7: 13; kozarec; zač. inv. št. 240.
Tabla 7: 17; kozarec; zač. inv. št. 239.
Tabla 9: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 193.
Tabla 9: 8; del ostenja posode; zač. inv. št. 162.
Tabla 9: 10; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 145.

Tabla 9: 11; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 150.
Tabla 11: 9; del dna in ostenja melnice; zač. inv. št. 194.
Tabla 13: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 184.
Tabla 13: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 138.
Tabla 13: 18; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 181, 189.
Tabla 14: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 130.
Tabla 14: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 111.
Tabla 15: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 116, 121.
Tabla 15: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 127.
Tabla 15: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 114.
Tabla 16: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 125.
Tabla 16: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 178.
Tabla 16: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 123.
Tabla 16: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 186.
Tabla 17: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 109.
Tabla 17: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 112.
Tabla 17: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 124.
Tabla 18: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 135.
Tabla 18: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 191.
Tabla 18: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 128.
Tabla 18: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 118.
Tabla 18: 14; del ustja lonca; zač. inv. št. 132.
Tabla 18: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 117.
Tabla 19: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 182.
Tabla 19: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 119.
Tabla 19: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 174.
Tabla 20: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 126.
Tabla 21: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 183, 187.
Tabla 21: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 137.
Tabla 21: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 140.
Tabla 21: 20; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 129.
Tabla 22: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 180.
Tabla 22: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 185.
Tabla 22: 17; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 177.
Tabla 22: 18; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 131.
Tabla 23: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 188.
Tabla 23: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 190.
Tabla 23: 17; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 110.
Tabla 23: 18; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 134.
Tabla 24: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 113.
Tabla 26: 2; del ustja, ostenja in ročaj lonca; zač. inv. št. 208.
Tabla 26: 3; del ustja, ostenja in ročaj lonca; zač. inv. št. 211.
Tabla 26: 6; del ustja in ročaja sklede; zač. inv. št. 152.
Tabla 26: 10; del ustja, ostenja in dna sklede; zač. inv. št. 133.
Tabla 26: 11; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 139.
Tabla 27: 8; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 179.
Tabla 28: 4; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 122.

Tabla 29: 8; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 115.
 Tabla 29: 10; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 175.
 Tabla 30: 3; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 176.
 Tabla 30: 6; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 209, 210.
 Tabla 30: 7; del ustja, ostenja in dna sklede; zač. inv. št. 207.
 Tabla 30: 10; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 136.
 Tabla 31: 13; gumb in del ostenja pokrova; zač. inv. št. 148.
 Tabla 32: 2; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 201.
 Tabla 32: 4; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 141.
 Tabla 32: 7; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 142.
 Tabla 32: 12; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 192.
 Tabla 33: 7; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 197.
 Tabla 34: 8; del ročaja posode; zač. inv. št. 151.
 Tabla 34: 9; del ročaja posode; zač. inv. št. 153.
 Tabla 34: 19; del ostenja posode; zač. inv. št. 159.
 Tabla 34: 20; del ostenja posode; zač. inv. št. 155.
 Tabla 35: 13; del ostenja posode; zač. inv. št. 154.
 Tabla 35: 17; del ostenja lonca; zač. inv. št. 156.
 Tabla 35: 22; del ostenja posode; zač. inv. št. 163.
 Tabla 35: 24; del ostenja lonca; zač. inv. št. 166.
 Tabla 35: 30; del ostenja lonca; zač. inv. št. 158.
 Tabla 35: 32; del ostenja lonca; zač. inv. št. 165.
 Tabla 35: 34; del ostenja posode; zač. inv. št. 164.
 Tabla 36: 4; del ostenja lonca; zač. inv. št. 160.
 Tabla 36: 11; del ostenja lonca; zač. inv. št. 161.
 Tabla 36: 14; del ostenja lonca; zač. inv. št. 157.
 Tabla 37: 9; del ostenja posode; zač. inv. št. 169.
 Tabla 37: 19; del ostenja lonca; zač. inv. št. 168.
 Tabla 38: 01; žrmlje – zgornji del; zač. inv. št. 214.
 Tabla 38: 02; žrmlje – zgornji del; zač. inv. št. 072.

OBJEKT 2 – JUŽNA JAMA

Tabla 9: 3; del ustja in ostenja vrča; zač. inv. št. 76.
 Tabla 9: 5; deli ustja, ostenja in dna sklede; zač. inv. št. 39.
 Tabla 9: 9; del ustja in ostenja krožnika; zač. inv. št. 54.
 Tabla 10: 5; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 48.
 Tabla 10: 6; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 40.
 Tabla 11: 10; del dna in ostenja melnice; zač. inv. št. 63.
 Tabla 11: 11; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 88.
 Tabla 12: 1; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 45.
 Tabla 12: 3; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 50.
 Tabla 12: 10; del ostenja amfore; zač. inv. št. 70.
 Tabla 13: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 41.
 Tabla 13: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 84.
 Tabla 15: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 74.
 Tabla 15: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 78.
 Tabla 19: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 75.
 Tabla 21: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 52.
 Tabla 22: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 42.
 Tabla 22: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 38.
 Tabla 22: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 80.
 Tabla 23: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 53.
 Tabla 23: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 55.
 Tabla 24: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 73.
 Tabla 26: 5; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 46.
 Tabla 27: 1; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 47.
 Tabla 27: 5; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 79.
 Tabla 27: 12; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 49.
 Tabla 27: 13; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 77.
 Tabla 28: 1; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 83.
 Tabla 29: 5; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 51.

Tabla 29: 7; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 82.
 Tabla 30: 4; del ostenja sklede; zač. inv. št. 69.
 Tabla 30: 9; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 85.
 Tabla 31: 3; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 43.
 Tabla 31: 6; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 81.
 Tabla 31: 15; gumb pokrova; zač. inv. št. 87.
 Tabla 33: 2; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 58.
 Tabla 33: 5; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 64.
 Tabla 33: 6; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 68.
 Tabla 33: 16; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 61.
 Tabla 34: 1; del ročaja posode; zač. inv. št. 57.
 Tabla 34: 2; del ročaja posode; zač. inv. št. 56.
 Tabla 34: 5; del ročaja posode; zač. inv. št. 89.
 Tabla 36: 9; del ostenja lonca; zač. inv. št. 71.
 Tabla 36: 17; del ostenja lonca; zač. inv. št. 91.
 Tabla 36: 24; del ostenja lonca; zač. inv. št. 90.
 Tabla 37: 20; prenosna pečka; zač. inv. št. 66.

OBJEKT 2 – SEVERNA JAMA

Tabla 9: 13; del ročaja amfore; zač. inv. št. 103.
 Tabla 9: 14; del ročaja amfore; zač. inv. št. 102.
 Tabla 13: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 99.
 Tabla 13: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 97.
 Tabla 15: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 94.
 Tabla 16: 17; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 95.
 Tabla 23: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 100.
 Tabla 29: 9; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 92.
 Tabla 30: 1; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 93.
 Tabla 30: 8; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 96.
 Tabla 34: 12; del ročaja posode; zač. inv. št. 104.
 Tabla 34: 27; del ostenja lonca; zač. inv. št. 105.

OBJEKT 3

Tabla 2: 4; nož z zavojki; zač. inv. št. 218.
 Tabla 20: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 217.

OBJEKT 4

Tabla 1: 3; obročasta fibula z nastavkom; zač. inv. št. 331.
 Tabla 1: 7; dvovrstni glavnik; zač. inv. št. 330.
 Tabla 2: 5; nož; zač. inv. št. 339.
 Tabla 2: 6; nož; zač. inv. št. 296.
 Tabla 2: 7; nož; zač. inv. št. 337.
 Tabla 3: 1; kosa; zač. inv. št. 326.
 Tabla 4: 10; okov; zač. inv. št. 244.
 Tabla 5: 3; obroč; zač. inv. št. 338.
 Tabla 5: 13; ključ; zač. inv. št. 243.
 Tabla 7: 1; vretence; zač. inv. št. 336.
 Tabla 7: 10; kozarec; zač. inv. št. 335.
 Tabla 8: 1; brus; zač. inv. št. 327.
 Tabla 9: 7; del ustja in ostenja krožnika; zač. inv. št. 220.
 Tabla 11: 1; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 250.
 Tabla 11: 7; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 235.
 Tabla 11: 13; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 233.
 Tabla 12: 4; del ustja in ostenja vrča; zač. inv. št. 332.
 Tabla 12: 6; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 334.
 Tabla 12: 9; del ostenja amfore; zač. inv. št. 238.
 Tabla 13: 4; del ustja lonca; zač. inv. št. 222.

Tabla 15: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 225.
 Tabla 15: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 221.
 Tabla 15: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 226.
 Tabla 21: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 247.
 Tabla 21: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 248.
 Tabla 22: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 230.
 Tabla 22: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 254.
 Tabla 23: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 255.
 Tabla 23: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 228.
 Tabla 23: 19; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 246.
 Tabla 24: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 340.
 Tabla 27: 9; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 251.
 Tabla 27: 10; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 224.
 Tabla 28: 2; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 229.
 Tabla 28: 6; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 267.
 Tabla 29: 4; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 245.
 Tabla 30: 2; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 223.
 Tabla 31: 4; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 227.
 Tabla 31: 9; gumb, del ostenja in ustja pokrova; zač. inv. št. 219.
 Tabla 32: 6; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 341.
 Tabla 32: 8; del dna posode; zač. inv. št. 333.
 Tabla 33: 8; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 260.
 Tabla 33: 9; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 234.
 Tabla 33: 18; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 256.
 Tabla 35: 2; del ostenja posode; zač. inv. št. 236.

OBJEKT 4 – KANAL

Tabla 5: 5; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 275.
 Tabla 5: 11; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 311.
 Tabla 5: 12; sveder; zač. inv. št. 313.
 Tabla 5: 14; ključ; zač. inv. št. 310.
 Tabla 5: 18; obroč; zač. inv. št. 315.
 Tabla 6: 2; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 305.
 Tabla 6: 4; rezilo; zač. inv. št. 309.
 Tabla 6: 6; rezilo; zač. inv. št. 306.
 Tabla 6: 12; rezilo; zač. inv. št. 304.
 Tabla 6: 15; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 312.
 Tabla 6: 17; pila; zač. inv. št. 303.
 Tabla 6: 21; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 307.
 Tabla 6: 24; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 314.
 Tabla 6: 25; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 308.
 Tabla 8: 2; brus; zač. inv. št. 298.
 Tabla 8: 5; brus; zač. inv. št. 299.
 Tabla 9: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 282.
 Tabla 9: 6; del ustja in ostenja krožnika; zač. inv. št. 270.
 Tabla 10: 7; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 272.
 Tabla 10: 9; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 287.
 Tabla 12: 7; del ustja in ostenja posode; zač. inv. št. 284.
 Tabla 12: 8; del ostenja lonca; zač. inv. št. 290.
 Tabla 12: 11; del ostenja amfore; zač. inv. št. 292.
 Tabla 15: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 276.
 Tabla 15: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 271.
 Tabla 18: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 279.
 Tabla 20: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 285.
 Tabla 21: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 281.
 Tabla 21: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 280.
 Tabla 22: 22; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 283.
 Tabla 23: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 273.
 Tabla 24: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 288.
 Tabla 26: 1; del ustja, ostenja in ročaj lonca; zač. inv. št. 277.

Tabla 29: 1; del ustja, ostenja in dna sklede; zač. inv. št. 278, 286, 289.
 Tabla 29: 6; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 274.
 Tabla 32: 1; del dna in ostenja vrča; zač. inv. št. 294.
 Tabla 34: 15; del ročaja posode; zač. inv. št. 302.

OBJEKT 4 – DEPO

Tabla 3: 2; kosir; brez inv. št..
 Tabla 3: 3; kosir; brez inv. št..
 Tabla 3: 4; notranji pestni obroč; zač. inv. št. 328.
 Tabla 3: 5; motika; zač. inv. št. 317.
 Tabla 3: 6; gredeljnica; zač. inv. št. 323.
 Tabla 3: 7; lemež; zač. inv. št. 316.
 Tabla 4: 1; klepalno kladivo; zač. inv. št. 325.
 Tabla 4: 2; babica; zač. inv. št. 324.
 Tabla 4: 3; pila; zač. inv. št. 318.
 Tabla 4: 4; škarje; zač. inv. št. 319.
 Tabla 4: 5; zatič; zač. inv. št. 329.
 Tabla 4: 6; sekač; brez inv. št..
 Tabla 4: 7; okov z luknjicama; zač. inv. št. 320.
 Tabla 4: 8; okov z luknjicama; zač. inv. št. 322.
 Tabla 4: 9; okov z luknjicama; zač. inv. št. 321.

OBJEKT 5

Tabla 1: 25; puščična ost; zač. inv. št. 736.
 Tabla 2: 3; nož; zač. inv. št. 424.
 Tabla 2: 12; nož; zač. inv. št. 362.
 Tabla 5: 17; žebelj; zač. inv. št. 421.
 Tabla 6: 10; rezilo; zač. inv. št. 422.
 Tabla 7: 14; posoda; zač. inv. št. 423.
 Tabla 11: 3; del ustja in ostenja melnice; zač. inv. št. 431.
 Tabla 11: 8; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 361.
 Tabla 13: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 374.
 Tabla 13: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 367.
 Tabla 13: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 349.
 Tabla 13: 19; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 368.
 Tabla 13: 20; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 382.
 Tabla 14: 1; deli ustja, ostenja in dna lonca; zač. inv. št. 425.
 Tabla 14: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 376.
 Tabla 16: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 343.
 Tabla 16: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 369.
 Tabla 16: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 364.
 Tabla 16: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 366.
 Tabla 17: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 384.
 Tabla 17: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 387.
 Tabla 17: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 388.
 Tabla 17: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 385.
 Tabla 17: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 346.
 Tabla 17: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 373.
 Tabla 17: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 379.
 Tabla 18: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 350.
 Tabla 18: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 365.
 Tabla 18: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 351.
 Tabla 18: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 345.
 Tabla 18: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 410.
 Tabla 19: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 386.
 Tabla 19: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 381.
 Tabla 19: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 342.
 Tabla 19: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 380.

Tabla 19: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 371, 378.
 Tabla 19: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 344.
 Tabla 20: 2; deli ustja, ostenja in dna lonca; zač. inv. št. 426.
 Tabla 20: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 347.
 Tabla 20: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 348.
 Tabla 20: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 383.
 Tabla 23: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 370.
 Tabla 24: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 363.
 Tabla 25: 3; del ostenja lonca; zač. inv. št. 358.
 Tabla 25: 6; del ostenja lonca; zač. inv. št. 352.
 Tabla 27: 11; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 377.
 Tabla 30: 12; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 372.
 Tabla 31: 10; del gumba in ostenja pokrova; zač. inv. št. 375.
 Tabla 31: 17; del dna in ostenja vrča; zač. inv. št. 418.
 Tabla 32: 9; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 390.
 Tabla 32: 10; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 397.
 Tabla 32: 13; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 391, 392.
 Tabla 34: 22; del ostenja posode; zač. inv. št. 406.
 Tabla 34: 24; del ostenja posode; zač. inv. št. 405.
 Tabla 34: 26; del ostenja lonca; zač. inv. št. 415.
 Tabla 35: 9; del ostenja posode; zač. inv. št. 359.
 Tabla 35: 29; del ostenja lonca; zač. inv. št. 403.
 Tabla 35: 33; del ostenja lonca; zač. inv. št. 409.
 Tabla 36: 3; del ostenja lonca; zač. inv. št. 408.
 Tabla 36: 13; del ostenja posode; zač. inv. št. 414.
 Tabla 36: 16; del ostenja lonca; zač. inv. št. 393.
 Tabla 36: 18; del ostenja posode; zač. inv. št. 357.
 Tabla 37: 5; del ostenja lonca; zač. inv. št. 413.
 Tabla 37: 13; del ostenja posode; zač. inv. št. 356.
 Tabla 37: 14; del ostenja posode; zač. inv. št. 353.
 Tabla 37: 15; del ostenja posode; zač. inv. št. 355.
 Tabla 37: 16; del ostenja posode; zač. inv. št. 354.
 Tabla 37: 21; svitek za pečenje; zač. inv. št. 427-430.

OBJEKT 6

Tabla 1: 4; zapestnica s trombastim zaključkom; zač. inv. št. 524.
 Tabla 1: 8; letvica glavnika; zač. inv. št. 520.
 Tabla 2: 2; nož; zač. inv. št. 527.
 Tabla 2: 11; nož; zač. inv. št. 525.
 Tabla 5: 9; nož za usnje; zač. inv. št. 521.
 Tabla 5: 19; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 501.
 Tabla 6: 1; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 526.
 Tabla 6: 7; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 519.
 Tabla 6: 19; predmet neznanega namena; zač. inv. št. 458.
 Tabla 7: 2; vretence; zač. inv. št. 478.
 Tabla 7: 3; vretence; zač. inv. št. 499.
 Tabla 7: 6; utež; zač. inv. št. 516.
 Tabla 7: 7; utež; zač. inv. št. 517.
 Tabla 7: 9; kozarec; zač. inv. št. 522, 523.
 Tabla 8: 4; brus; zač. inv. št. 518.
 Tabla 8: 6; brus; zač. inv. št. 464.
 Tabla 10: 4; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 432.
 Tabla 12: 5; del ostenja posode; zač. inv. št. 485.
 Tabla 13: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 468.
 Tabla 13: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 435, 437.
 Tabla 13: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 473.
 Tabla 13: 17; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 505.
 Tabla 14: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 465.
 Tabla 16: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 488.
 Tabla 17: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 508.
 Tabla 19: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 438.

Tabla 21: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 466.
 Tabla 22: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 459.
 Tabla 22: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 440.
 Tabla 22: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 461.
 Tabla 22: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 503.
 Tabla 22: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 506.
 Tabla 22: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 436.
 Tabla 22: 20; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 484.
 Tabla 22: 21; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 483.
 Tabla 23: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 507.
 Tabla 23: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 434.
 Tabla 23: 14; del ustja in ostenja posode; zač. inv. št. 472.
 Tabla 25: 1; del ostenja posode; zač. inv. št. 502.
 Tabla 25: 2; del ostenja lonca; zač. inv. št. 433.
 Tabla 26: 4; del ustja in ostenja vrča; zač. inv. št. 467.
 Tabla 27: 7; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 439.
 Tabla 28: 7; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 492.
 Tabla 28: 8; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 490.
 Tabla 30: 5; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 504.
 Tabla 31: 1; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 471.
 Tabla 31: 14; gumb in del ostenja pokrova; zač. inv. št. 513.
 Tabla 31: 16; del dna in ostenja vrča; zač. inv. št. 493.
 Tabla 31: 18; del dna in ostenja vrča; zač. inv. št. 511.
 Tabla 32: 3; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 510.
 Tabla 33: 13; dno in del ostenja posode; zač. inv. št. 498.
 Tabla 33: 14; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 474.
 Tabla 34: 6; del ročaja in ostenja posode; zač. inv. št. 447.
 Tabla 34: 17; del ročaja posode; zač. inv. št. 496.
 Tabla 34: 21; del ostenja posode; zač. inv. št. 486.
 Tabla 34: 25; del ostenja posode; zač. inv. št. 463.
 Tabla 35: 10; del ostenja posode; zač. inv. št. 481.
 Tabla 35: 11; del ostenja posode; zač. inv. št. 479.
 Tabla 35: 16; del ostenja posode; zač. inv. št. 456.
 Tabla 35: 19; del ostenja posode; zač. inv. št. 455.
 Tabla 35: 21; del ostenja lonca; zač. inv. št. 497.
 Tabla 35: 31; del ustja in ostenja posode; zač. inv. št. 457.
 Tabla 36: 1; del ostenja posode; zač. inv. št. 452.
 Tabla 36: 2; del ostenja lonca; zač. inv. št. 460.
 Tabla 36: 5; del ostenja posode; zač. inv. št. 477.
 Tabla 36: 10; del ostenja lonca; zač. inv. št. 451.
 Tabla 36: 20; del ostenja posode; zač. inv. št. 480.
 Tabla 36: 25; del ostenja posode; zač. inv. št. 489.
 Tabla 36: 26; del ostenja posode; zač. inv. št. 482.
 Tabla 37: 1; del ostenja lonca; zač. inv. št. 450.
 Tabla 37: 2; del ostenja posode; zač. inv. št. 449.
 Tabla 37: 4; del ostenja lonca; zač. inv. št. 487.
 Tabla 37: 10; del ostenja lonca; zač. inv. št. 462.
 Tabla 37: 11; del ostenja lonca; zač. inv. št. 454.
 Tabla 37: 12; del ostenja posode; zač. inv. št. 453.
 Tabla 38: 04; žrmlje; zač. inv. št. 528.

OBJEKT 7

Tabla 1: 6; pravokotna pasna spona; zač. inv. št. 575.
 Tabla 1: 9; jagoda; zač. inv. št. 539.
 Tabla 9: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 544.
 Tabla 10: 2; del ustja in ostenja lončka; zač. inv. št. 545.
 Tabla 11: 2; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 548.
 Tabla 16: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 549, 550.
 Tabla 16: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 543.
 Tabla 16: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 533.
 Tabla 16: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 535.

Tabla 17: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 559.
 Tabla 17: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 553.
 Tabla 18: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 558.
 Tabla 18: 17; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 556, 560.
 Tabla 19: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 540, 570.
 Tabla 21: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 557.
 Tabla 21: 19; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 541.
 Tabla 22: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 554.
 Tabla 22: 19; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 555.
 Tabla 23: 20; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 542.
 Tabla 24: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 551.
 Tabla 24: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 532.
 Tabla 32: 14; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 566.
 Tabla 33: 1; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 538.
 Tabla 33: 10; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 529.
 Tabla 35: 8; del ostenja posode; zač. inv. št. 569.
 Tabla 35: 18; del ostenja posode; zač. inv. št. 568.
 Tabla 35: 26; del ostenja posode; zač. inv. št. 571.
 Tabla 35: 28; del ostenja posode; zač. inv. št. 573.
 Tabla 35: 35; del ostenja lonca; zač. inv. št. 537.
 Tabla 36: 6; del ostenja lonca; zač. inv. št. 572.
 Tabla 36: 8; del ostenja posode; zač. inv. št. 574.
 Tabla 37: 6; del ostenja lonca; zač. inv. št. 536.
 Tabla 37: 7; del ostenja lonca; zač. inv. št. 534.

OBJEKT 8

Tabla 2: 8; nož; zač. inv. št. 645.
 Tabla 5: 1; trak z dvema nizoma iztolčenih bunčic; zač. inv. št. 688.
 Tabla 7: 15; kozarec; zač. inv. št. 595.
 Tabla 9: 16; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 665.
 Tabla 10: 1; del ostenja posode; zač. inv. št. 672.
 Tabla 10: 3; del ostenja posode; zač. inv. št. 649.
 Tabla 11: 5; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 654.
 Tabla 11: 12; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 632.
 Tabla 13: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 682.
 Tabla 13: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 679.
 Tabla 13: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 659.
 Tabla 14: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 676.
 Tabla 14: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 596.
 Tabla 14: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 580.
 Tabla 14: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 652.
 Tabla 15: 2; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 599.
 Tabla 15: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 635.
 Tabla 16: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 624.
 Tabla 16: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 637.
 Tabla 17: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 598.
 Tabla 17: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 622.
 Tabla 17: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 680.
 Tabla 18: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 610.
 Tabla 18: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 609.
 Tabla 18: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 601.
 Tabla 19: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 650, 651.
 Tabla 19: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 607.
 Tabla 19: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 626.
 Tabla 19: 17; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 597.
 Tabla 20: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 653.
 Tabla 20: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 600.
 Tabla 20: 10; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 677.
 Tabla 20: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 577.
 Tabla 20: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 606.
 Tabla 20: 13; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 603.
 Tabla 20: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 628.
 Tabla 20: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 636.
 Tabla 21: 8; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 578.
 Tabla 21: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 627.
 Tabla 21: 14; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 611.
 Tabla 21: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 629.
 Tabla 21: 16; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 581.
 Tabla 21: 17; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 664.
 Tabla 21: 18; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 646.
 Tabla 22: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 648.
 Tabla 22: 15; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 683.
 Tabla 23: 1; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 623.
 Tabla 23: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 608.
 Tabla 23: 7; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 663.
 Tabla 24: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 675.
 Tabla 25: 4; del ostenja lonca; zač. inv. št. 620.
 Tabla 25: 5; del ostenja lonca; zač. inv. št. 658.
 Tabla 26: 7; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 605.
 Tabla 27: 2; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 625.
 Tabla 27: 4; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 647.
 Tabla 29: 3; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 576.
 Tabla 29: 11; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 602.
 Tabla 31: 5; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 655.
 Tabla 31: 8; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 604.
 Tabla 31: 11; gumb in del ostenja pokrova; zač. inv. št. 587.
 Tabla 32: 5; dno in del ostenja lonca; zač. inv. št. 656.
 Tabla 32: 11; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 684.
 Tabla 33: 4; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 613.
 Tabla 33: 15; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 640.
 Tabla 33: 17; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 618.
 Tabla 34: 7; del ročaja posode; zač. inv. št. 616.
 Tabla 34: 11; del ročaja posode; zač. inv. št. 674.
 Tabla 34: 13; del ročaja posode; zač. inv. št. 589.
 Tabla 34: 16; del ročaja posode; zač. inv. št. 617.
 Tabla 34: 18; del ostenja in ročaja posode; zač. inv. št. 588.
 Tabla 34: 23; del ostenja posode; zač. inv. št. 621.
 Tabla 35: 4; del ostenja posode; zač. inv. št. 673.
 Tabla 35: 5; del ostenja posode; zač. inv. št. 644.
 Tabla 35: 6; del ostenja posode; zač. inv. št. 594.
 Tabla 35: 7; del ostenja posode; zač. inv. št. 593.
 Tabla 35: 14; del ostenja lonca; zač. inv. št. 671.
 Tabla 35: 15; del ostenja lonca; zač. inv. št. 661.
 Tabla 35: 27; del ostenja posode; zač. inv. št. 633.
 Tabla 36: 7; del ostenja posode; zač. inv. št. 642.
 Tabla 36: 12; del ostenja posode; zač. inv. št. 643.
 Tabla 36: 15; del ostenja posode; zač. inv. št. 641.
 Tabla 36: 19; del ostenja posode; zač. inv. št. 662.
 Tabla 36: 21; del ostenja posode; zač. inv. št. 591.
 Tabla 36: 22; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 678.
 Tabla 37: 3; del ostenja lonca; zač. inv. št. 592.
 Tabla 37: 8; del ostenja posode; zač. inv. št. 657.
 Tabla 37: 17; del ostenja lonca; zač. inv. št. 687.
 Tabla 37: 18; del ostenja posode; zač. inv. št. 590.
 Tabla 38: 5; žrmlja; zač. inv. št. 689.

SONDA 2

Tabla 14: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 693.
 Tabla 24: 9; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 694.
 Tabla 33: 12; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 695.
 Tabla 38: 3; žrmlje – zgornji del; zač. inv. št. 696.

SONDA 6

Tabla 35: 12; del ostenja lonca; zač. inv. št. 698.

Tabla 35: 25; del ostenja lonca; zač. inv. št. 697.

SONDA 7

Tabla 2: 13; nož; zač. inv. št. 706.

Tabla 7: 16; kozarec; zač. inv. št. 705.

Tabla 7: 18; kozarec; zač. inv. št. 704.

Tabla 20: 5; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 707.

Tabla 27: 6; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 700.

Tabla 35: 1; del ostenja posode; zač. inv. št. 703.

Tabla 35: 3; del ostenja posode; zač. inv. št. 702.

Tabla 36: 23; del ostenja lonca; zač. inv. št. 701.

VZHODNI JAREK

Tabla 11: 6; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 691.

Tabla 21: 6; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 692.

POVRŠINSKE NAJDBE

Tabla 1: 20; izstrelek za pračo; inv. št. 33.

Tabla 2: 8; nož; zač. inv. št. 645.

Tabla 5: 1; trak z dvema nizoma iztolčenih bunčic; zač. inv. št. 688.

Tabla 7: 15; kozarec; zač. inv. št. 595.

Tabla 9: 2; del ustja in ostenja vrča; zač. inv. št. 10.

Tabla 9: 12; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 23.

Tabla 10: 8; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 1.

Tabla 11: 4; del ustja in ostenja melnice; zač. inv. št. 4.

Tabla 12: 2; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 738.

Tabla 14: 8; del ustja, ostenja in ročaja lonca; zač. inv. št. 12.

Tabla 15: 11; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 5.

Tabla 15: 12; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 7.

Tabla 16: 3; del ustja lonca; zač. inv. št. 3.

Tabla 19: 4; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 11.

Tabla 23: 3; del ustja in ostenja lonca; zač. inv. št. 9.

Tabla 24: 5; del ustja lonca; zač. inv. št. 2.

Tabla 27: 3; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 740.

Tabla 28: 3; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 739.

Tabla 28: 5; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 741.

Tabla 29: 2; del ustja in ostenja sklede; zač. inv. št. 6.

Tabla 31: 2; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 8.

Tabla 31: 7; del ustja in ostenja pokrova; zač. inv. št. 742.

Tabla 31: 12; gumb in del ostenja pokrova; zač. inv. št. 13.

Tabla 33: 3; del dna in ostenja lonca; zač. inv. št. 18.

Tabla 33: 11; del dna in ostenja posode; zač. inv. št. 22.

Tabla 34: 3; del ročaja posode; zač. inv. št. 15.

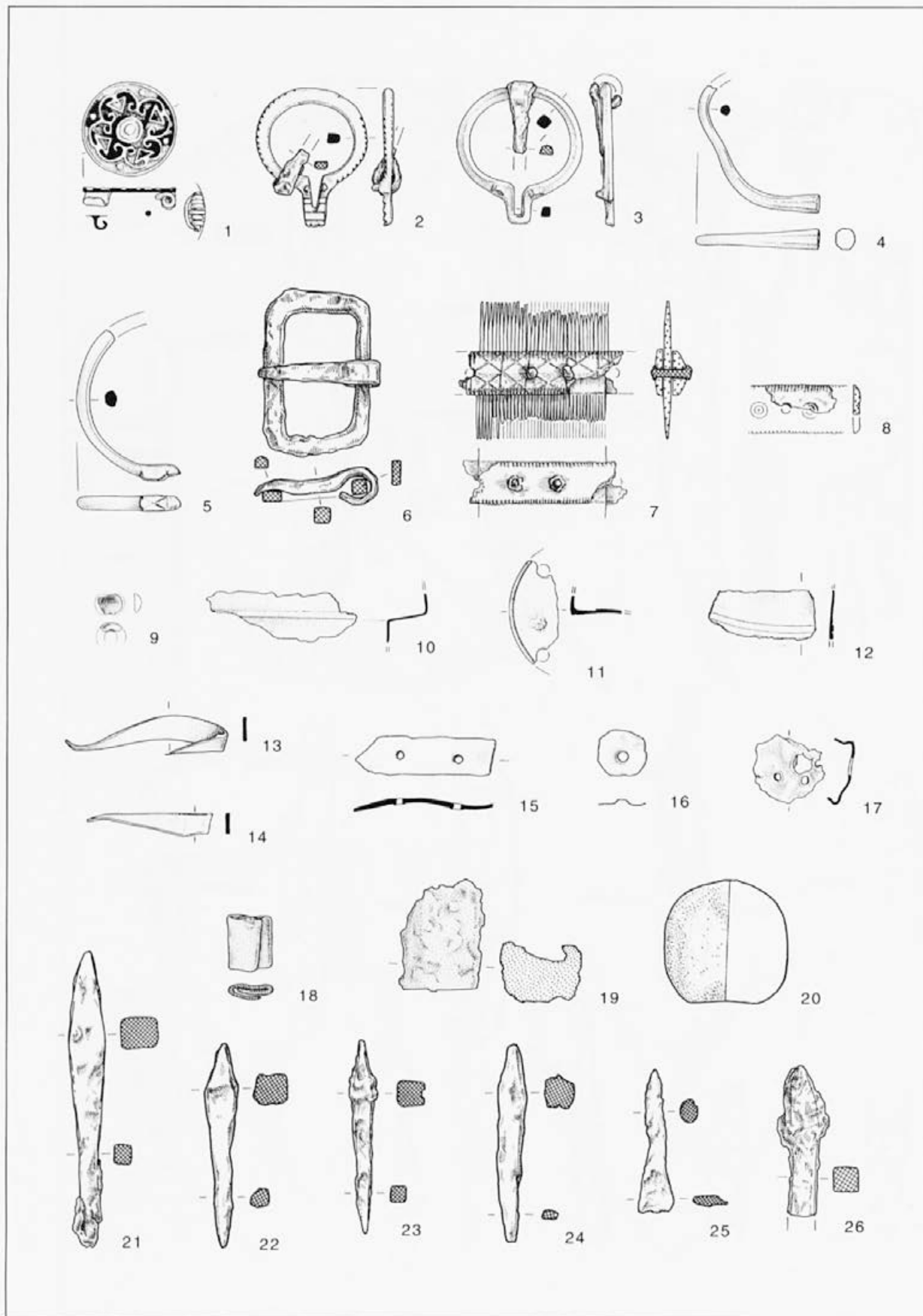
Tabla 34: 10; del ročaja posode; zač. inv. št. 14.

Tabla 34: 14; del ročaja posode; zač. inv. št. 16.

Tabla 35: 20; del ostenja posode; zač. inv. št. 24.

Tabla 38: 5; žrmlja; zač. inv. št. 689.

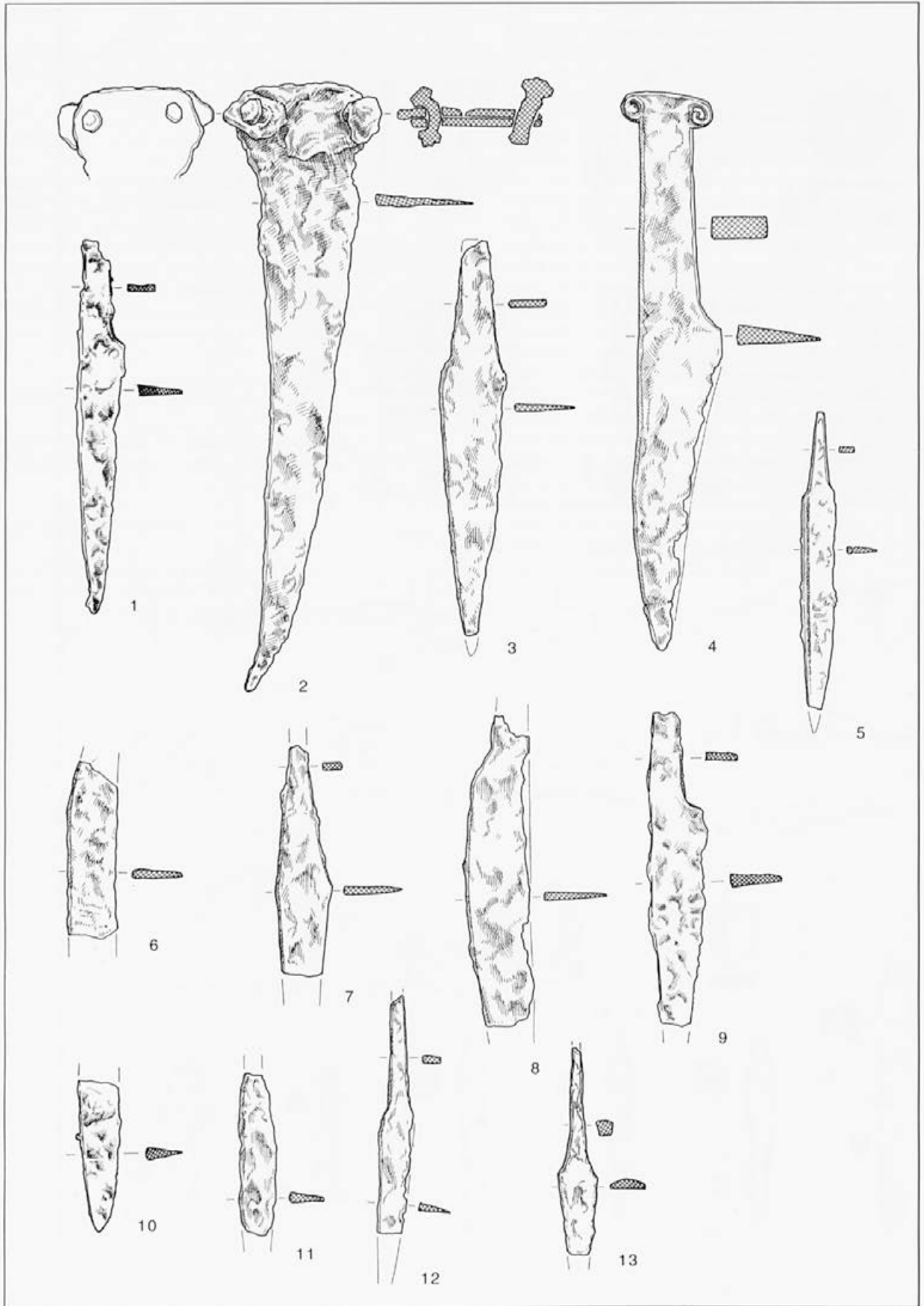

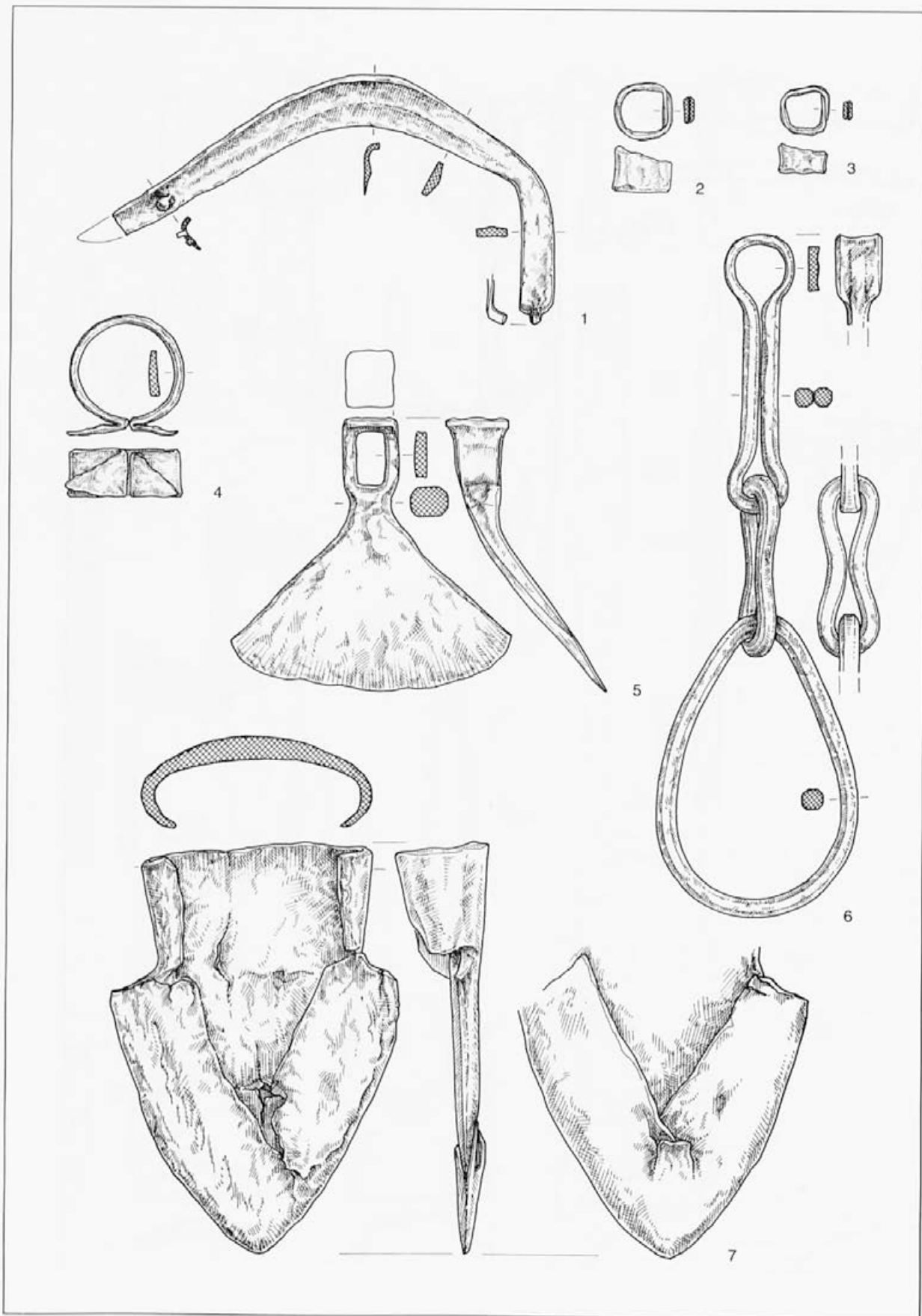
T. 1: 1 bron in emajl; 2-5, 10-17 bron; 6, 21-26 železo; 7, 8 kost; 18, 19 svinec; 20 kamen. M. = 1:2.

Taf. 1: 1 Bronze und Email; 2-5, 10-17 Bronze; 6, 21-26 Eisen; 7, 8 Knochen; 18, 19 Blei; 20 Stein. M. = 1:2.

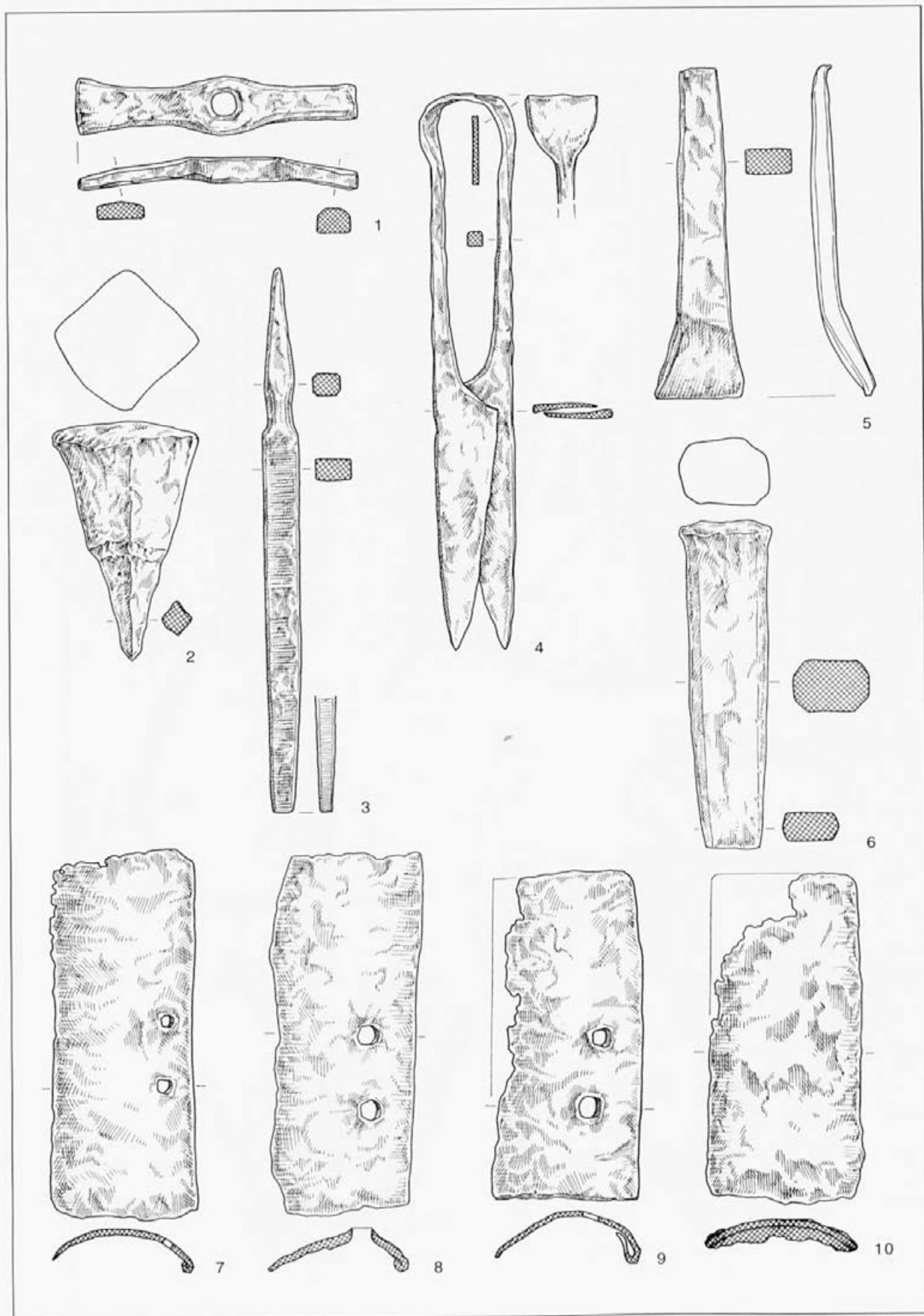

T. 2: Vse železo. M. = 1:2.
 Taf. 2: Alles Eisen. M. = 1:2.

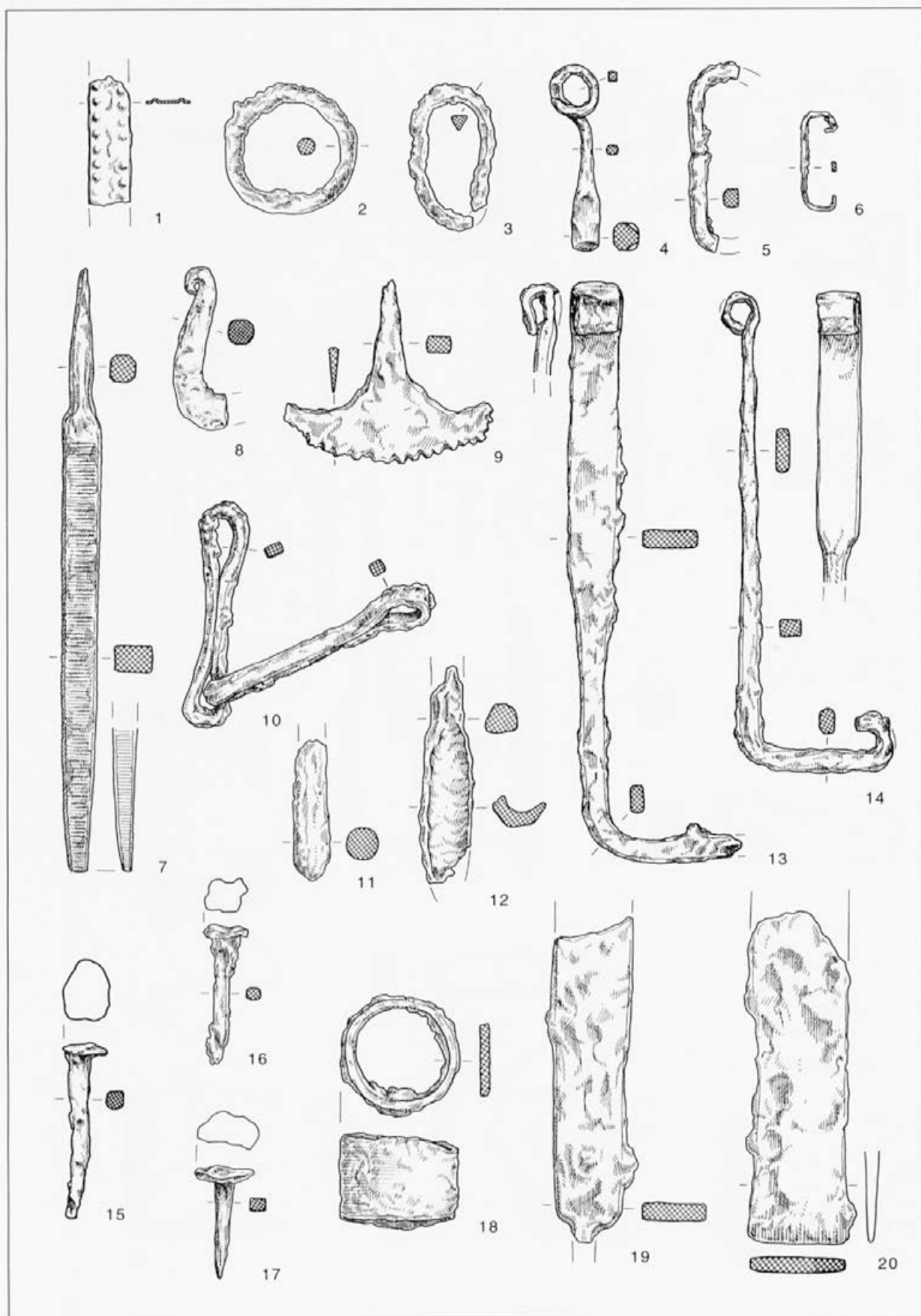
T. 3: Vse železo. M. = 1:4.

Taf. 3: Alles Eisen. M. = 1:4.

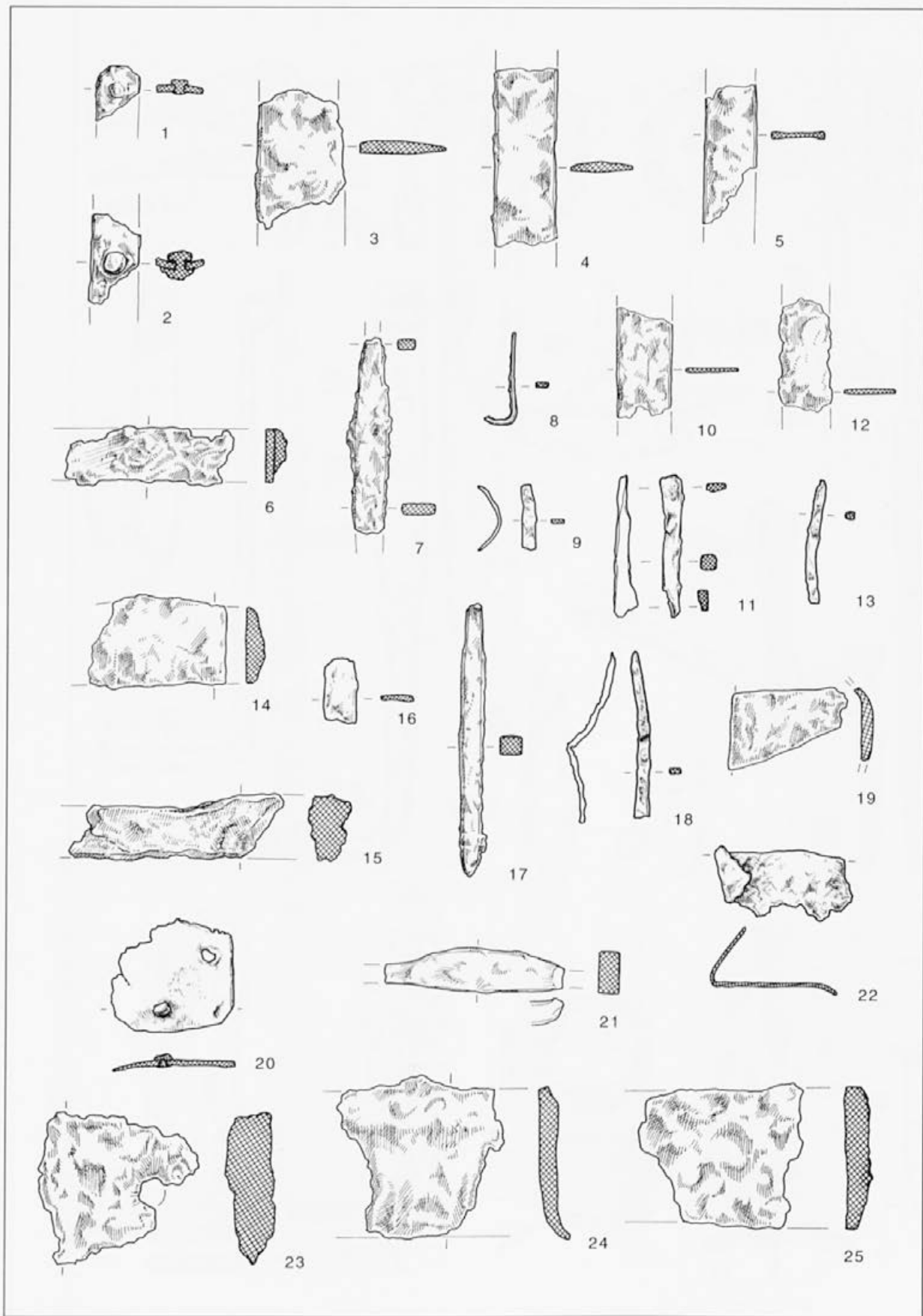
T. 4: Vse železo. M. = 1:2.

Taf. 4: Alles Eisen. M. = 1:2.

T. 5: Vse železo. M. = 1:2.

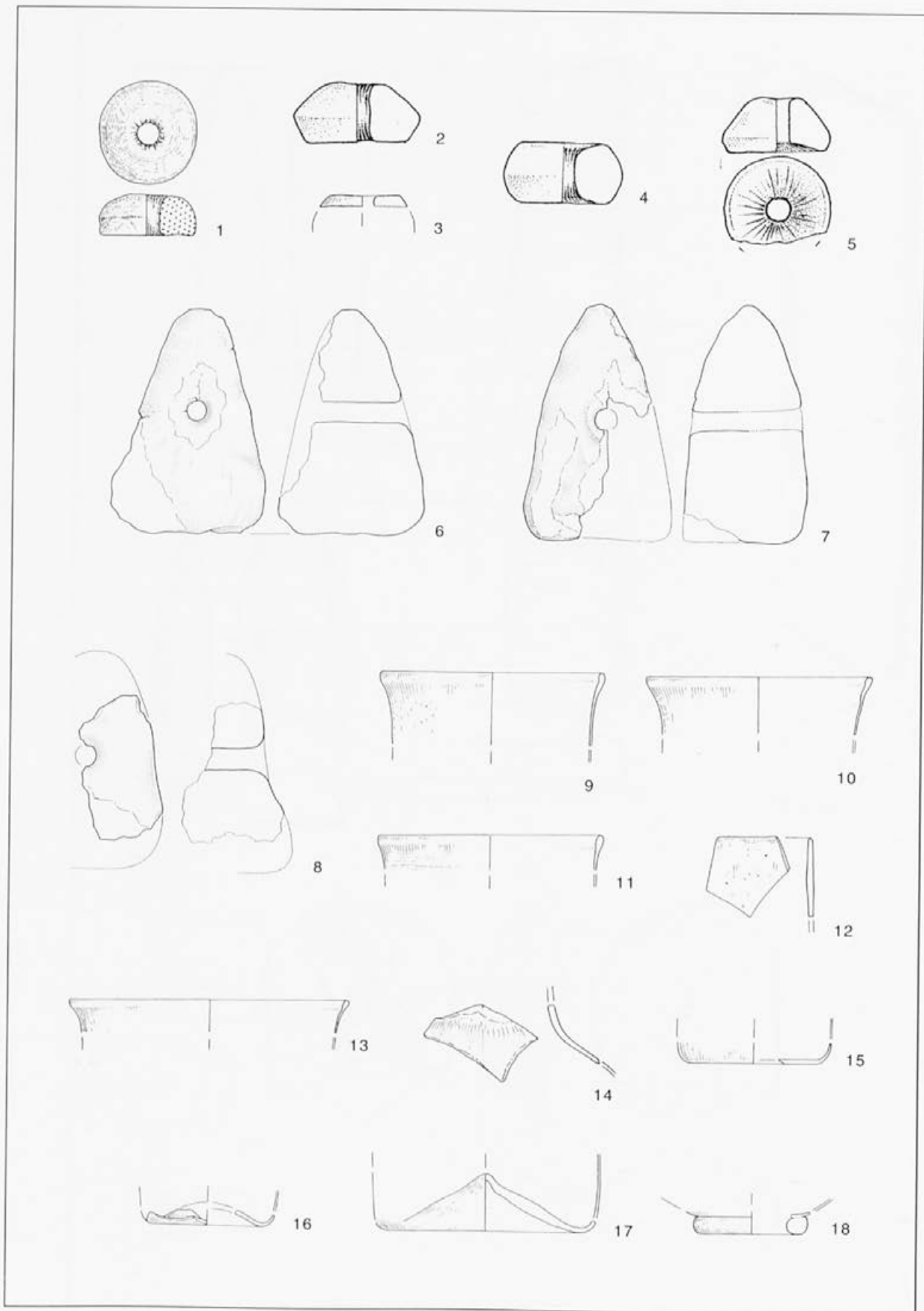
Taf. 5: Alles Eisen. M. = 1:2.

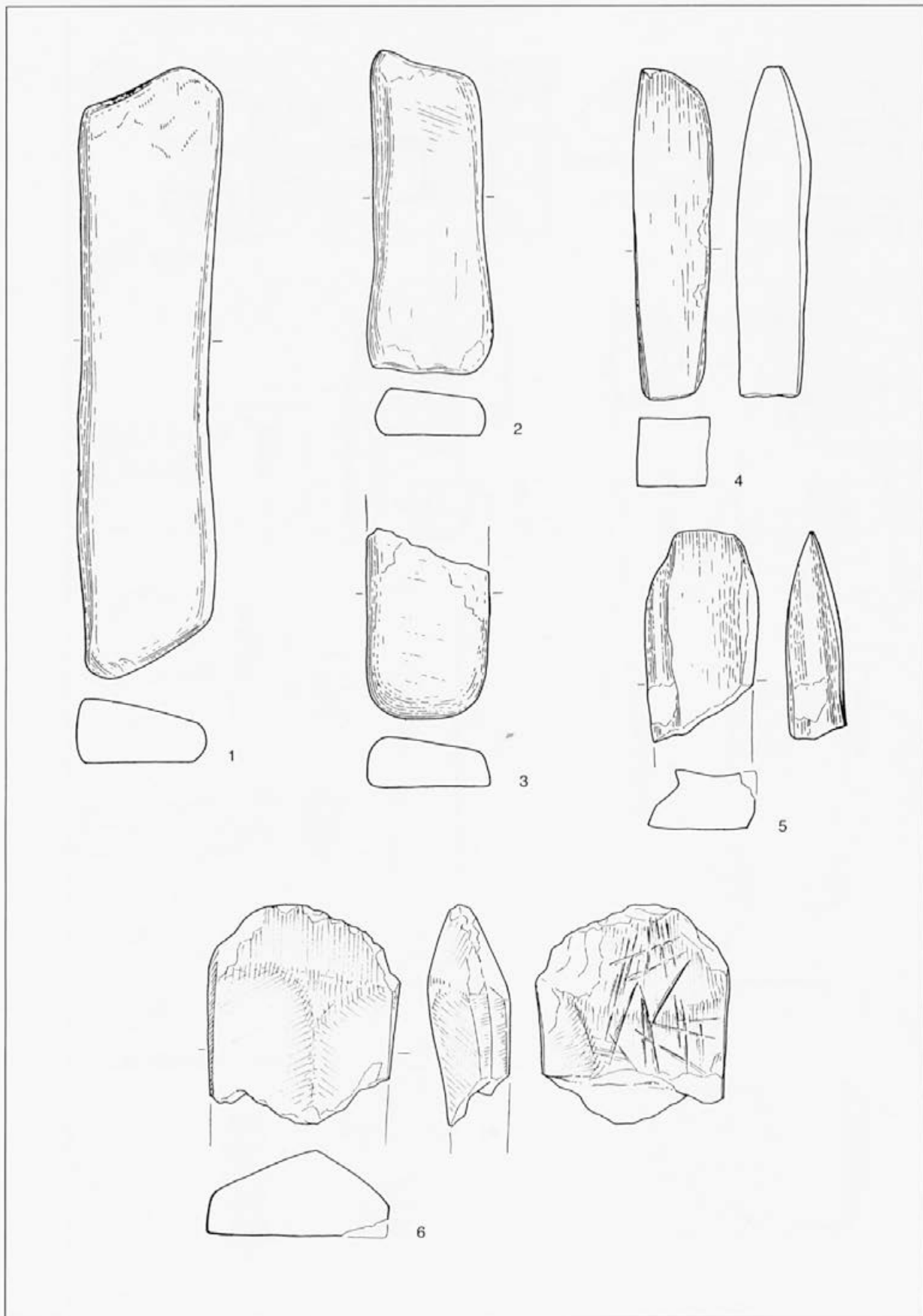
T. 6: Vse železo. M. = 1:2.

Taf. 6: Alles Eisen. M. = 1:2.

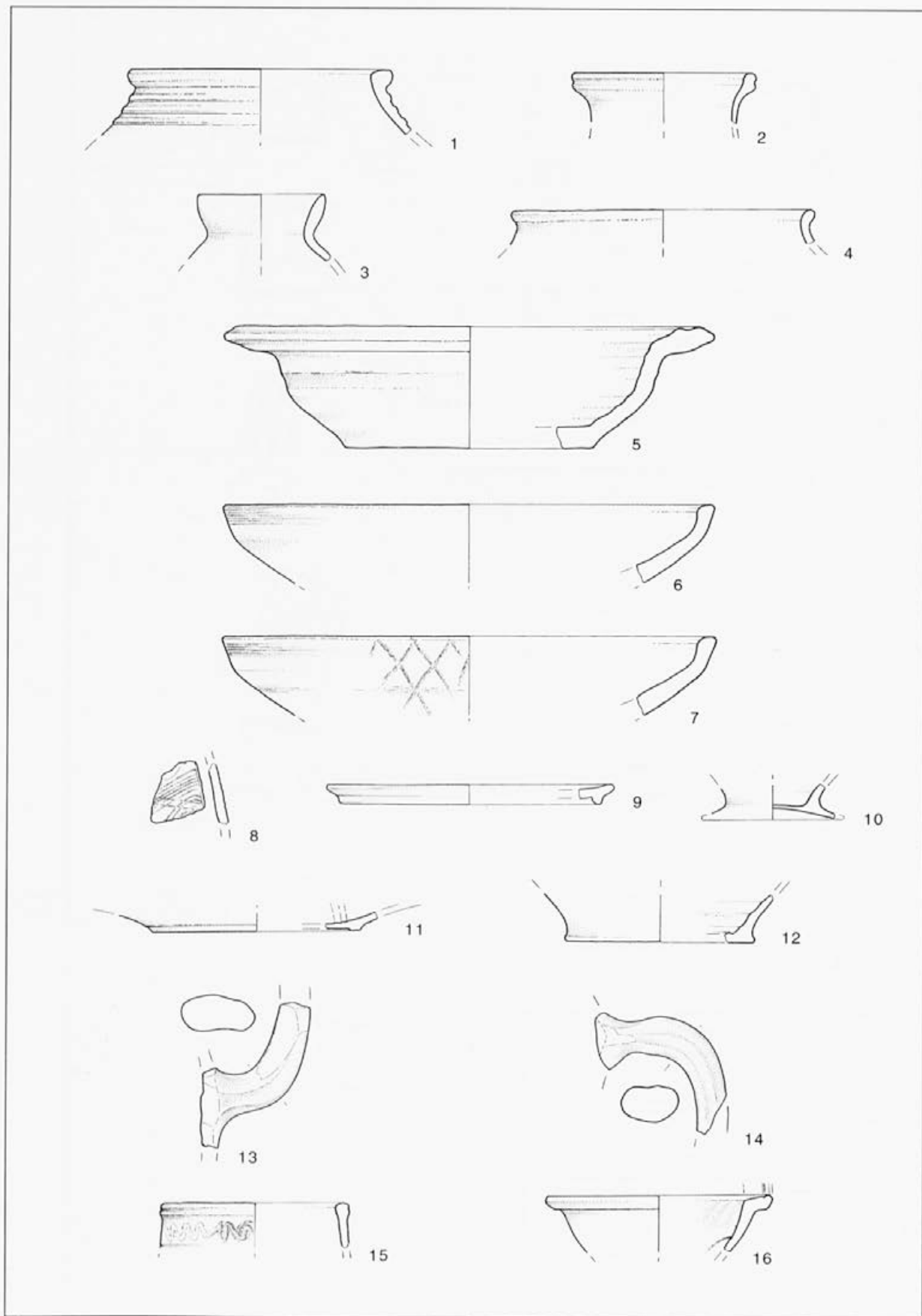

T. 7: 1: kost; 2-8 keramika; 9-18 steklo. M. 1-5, 9-18 = 1:2; 6-8 = 1:3.
 Taf. 7: 1: Knochen; 2-8 Ton; 9-18 Glass. M. 1-5, 9-18 = 1:2; 6-8 = 1:3.

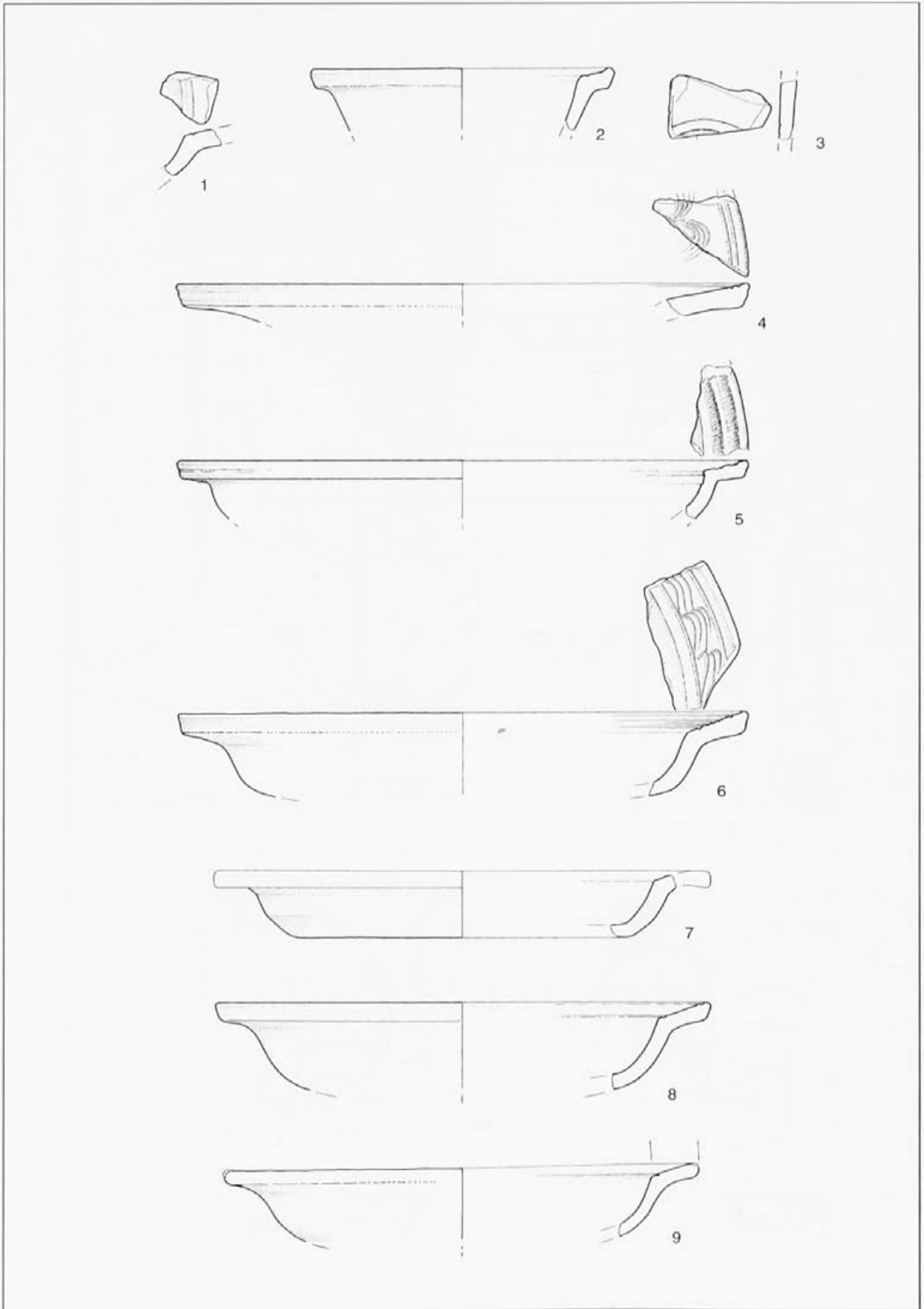

T. 8: Vse kamen. M. = 1:2.
 Taf. 8: Alles Stein. M- = 1:2.

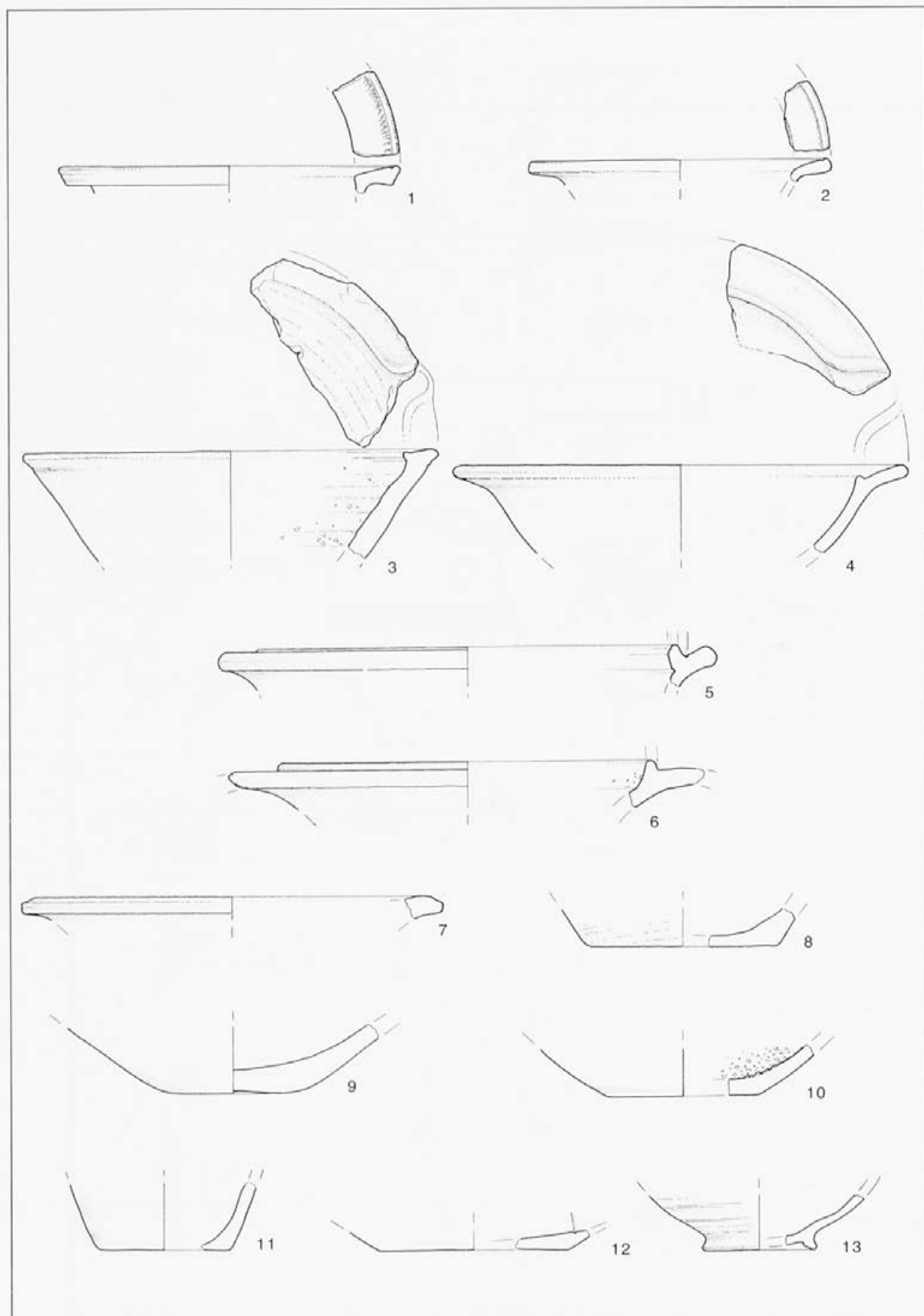

T. 9: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 9: Alles Ton. M. = 1:3.

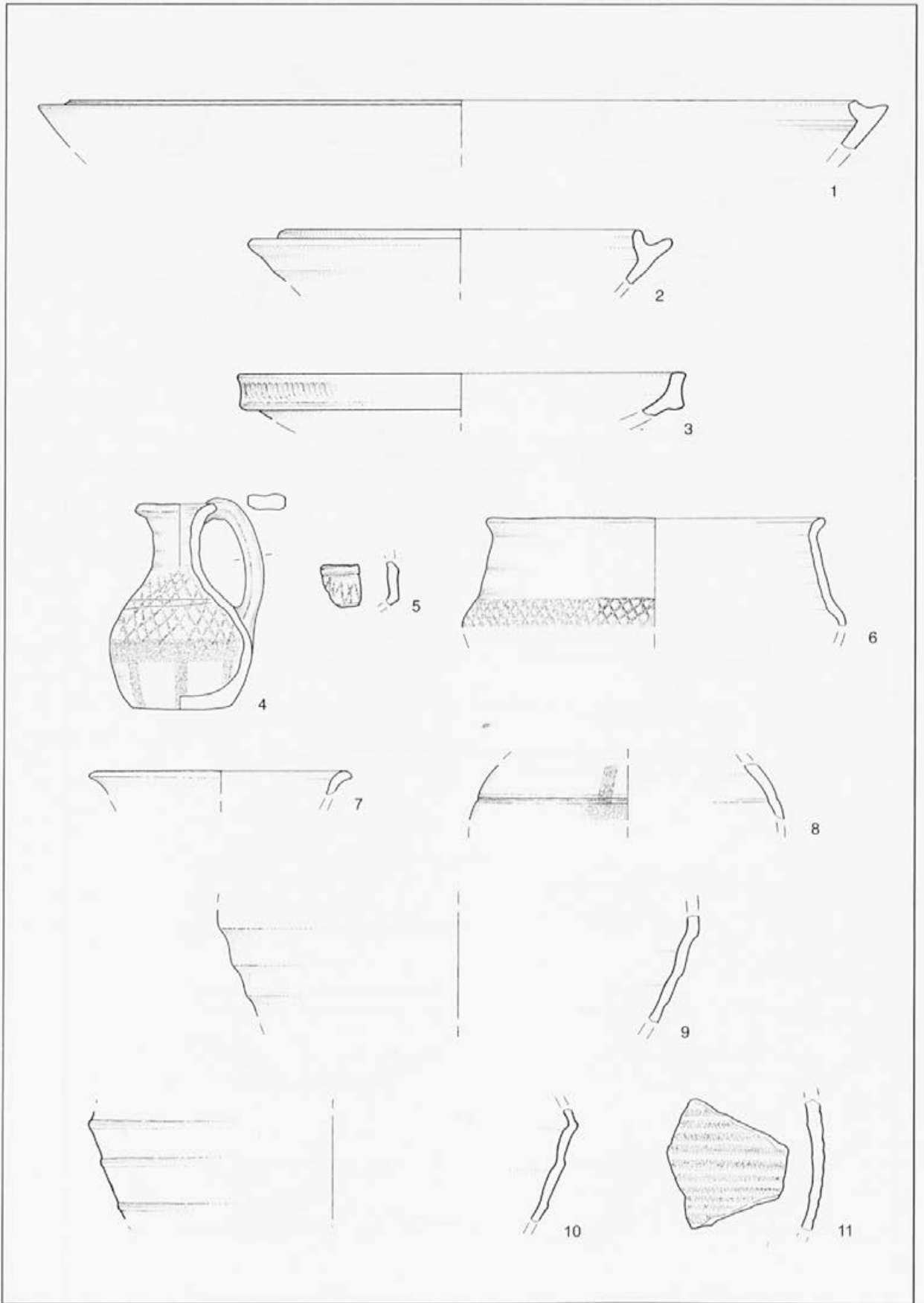
T. 10: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 10: Alles Ton. M. = 1:3.

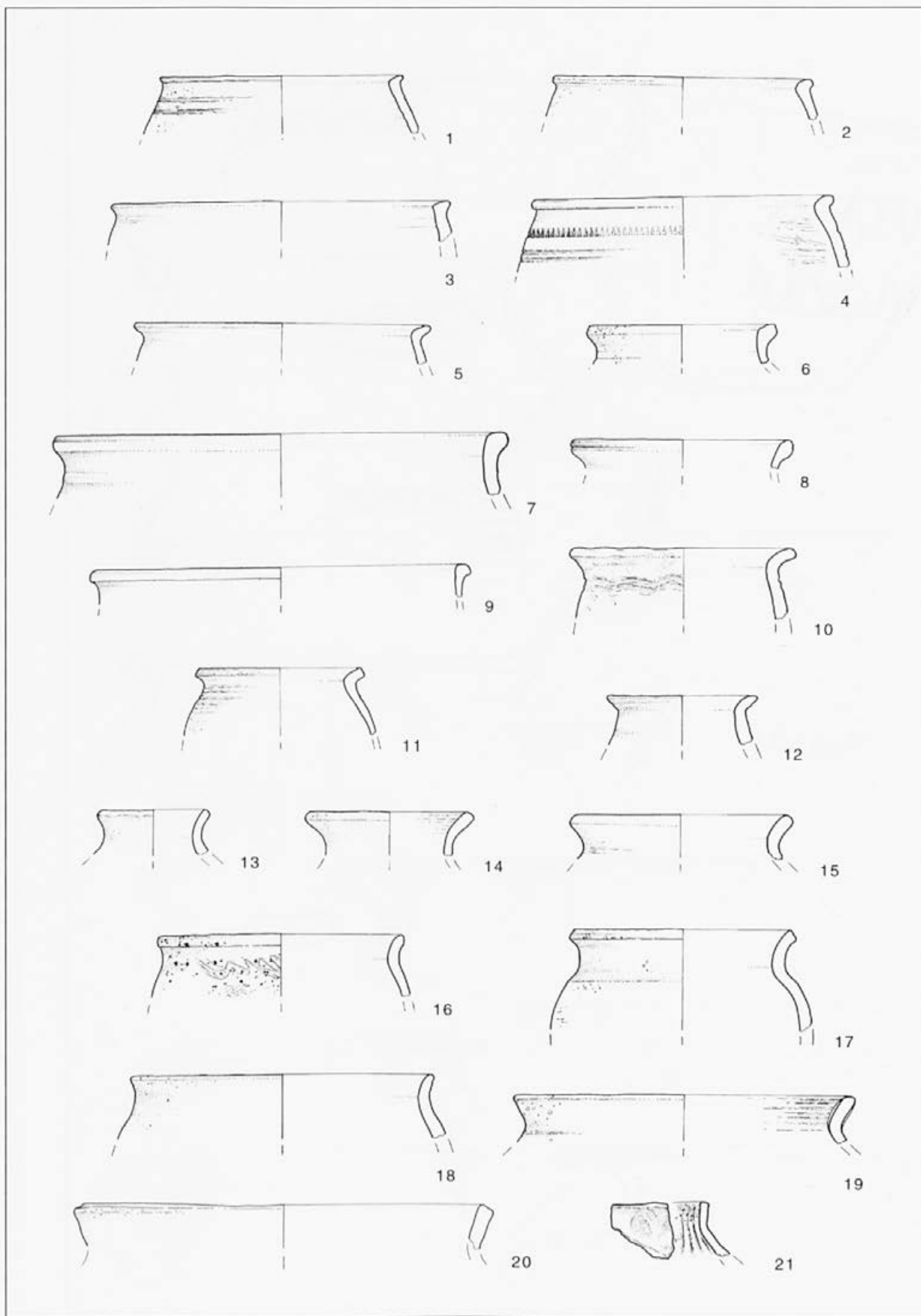
T. 11: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 11: Alles Ton. M. = 1:3.

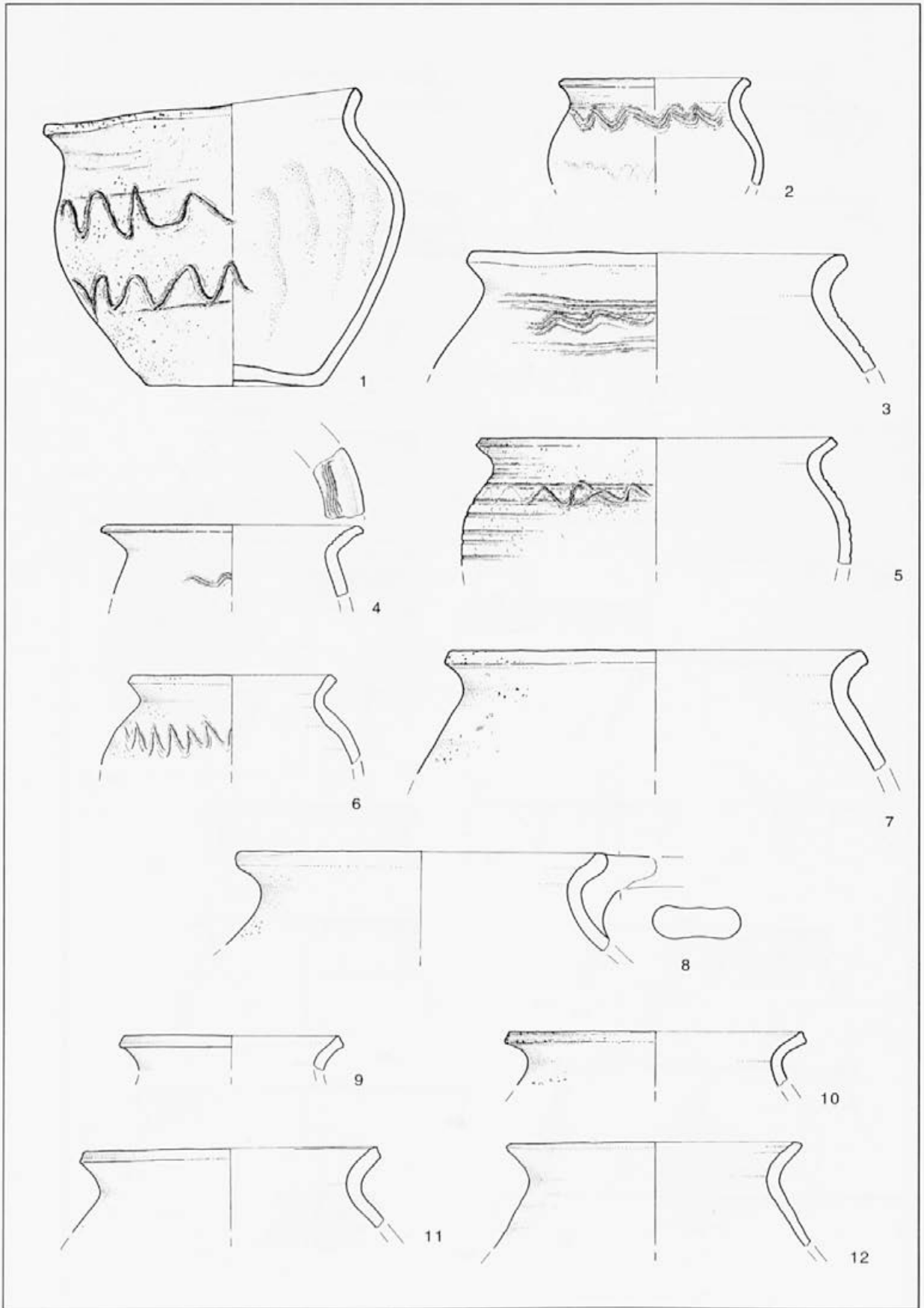

T. 12: Vse keramika. M. = 1: 3.
 Taf. 12: Alles Ton. M. = 1: 3

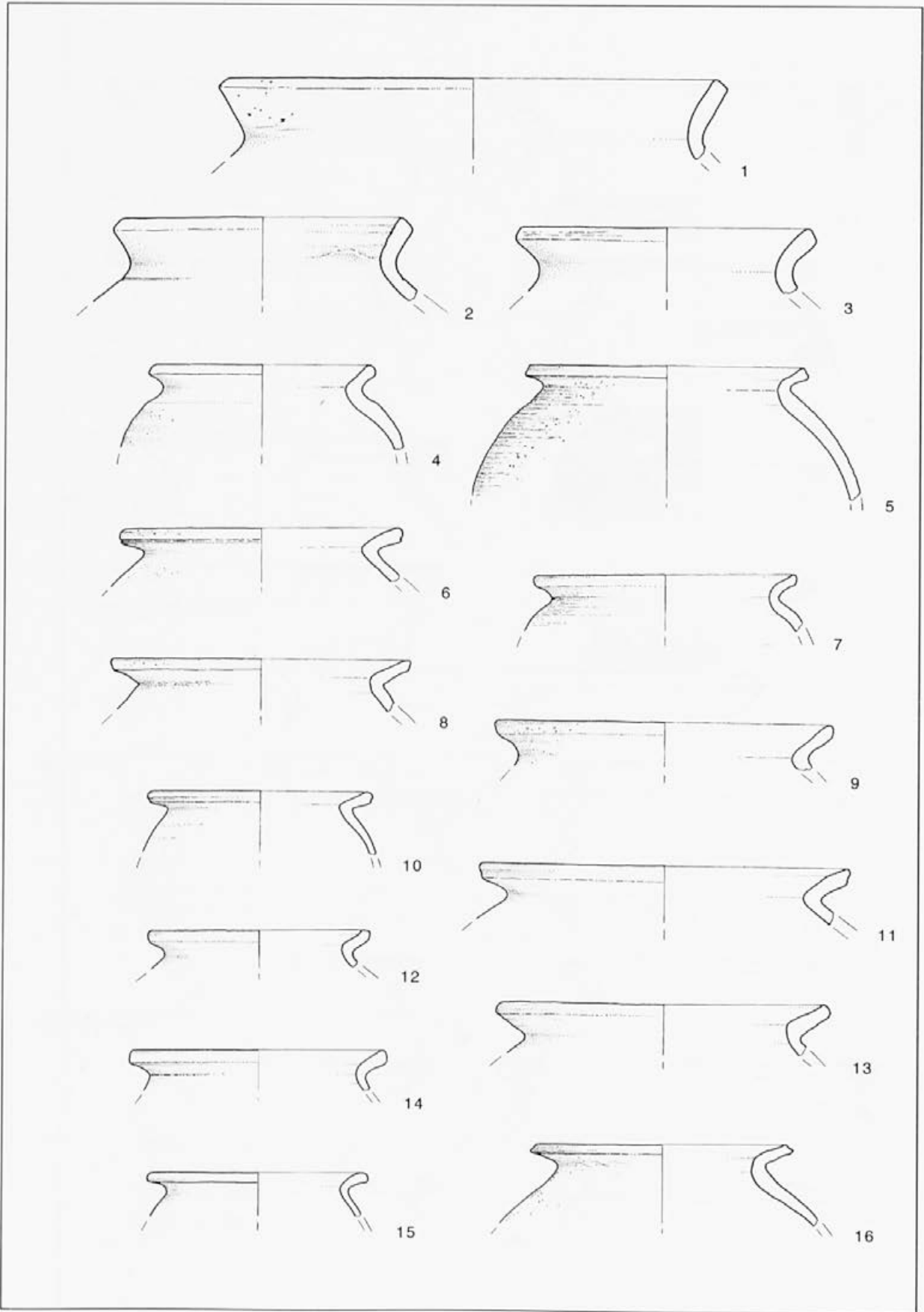

T. 13: Vse keramika. M. = 1:3.

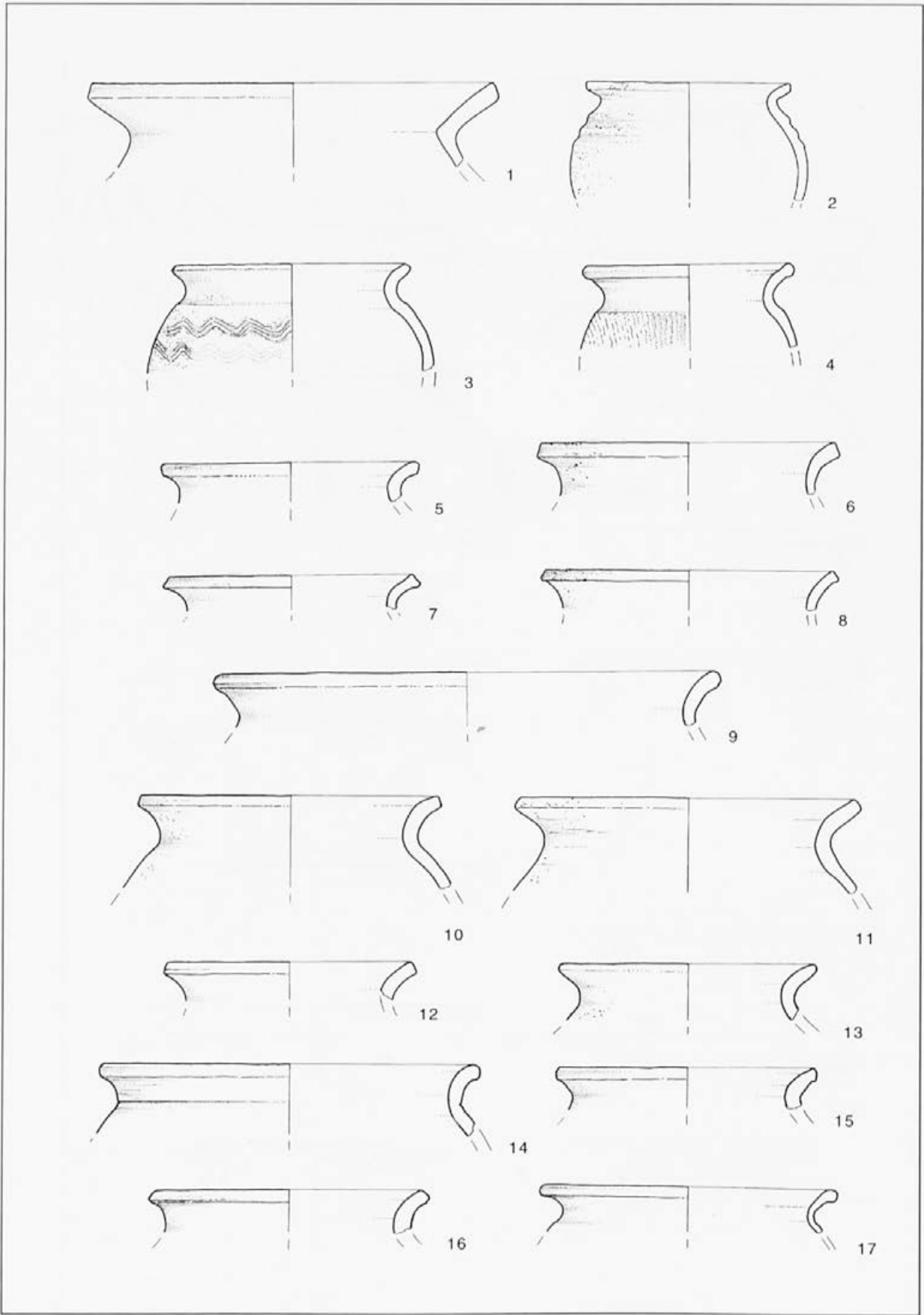
Taf. 13: Alles Ton. M. = 1:3

T. 14: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 14: Alles Ton. M. = 1:3

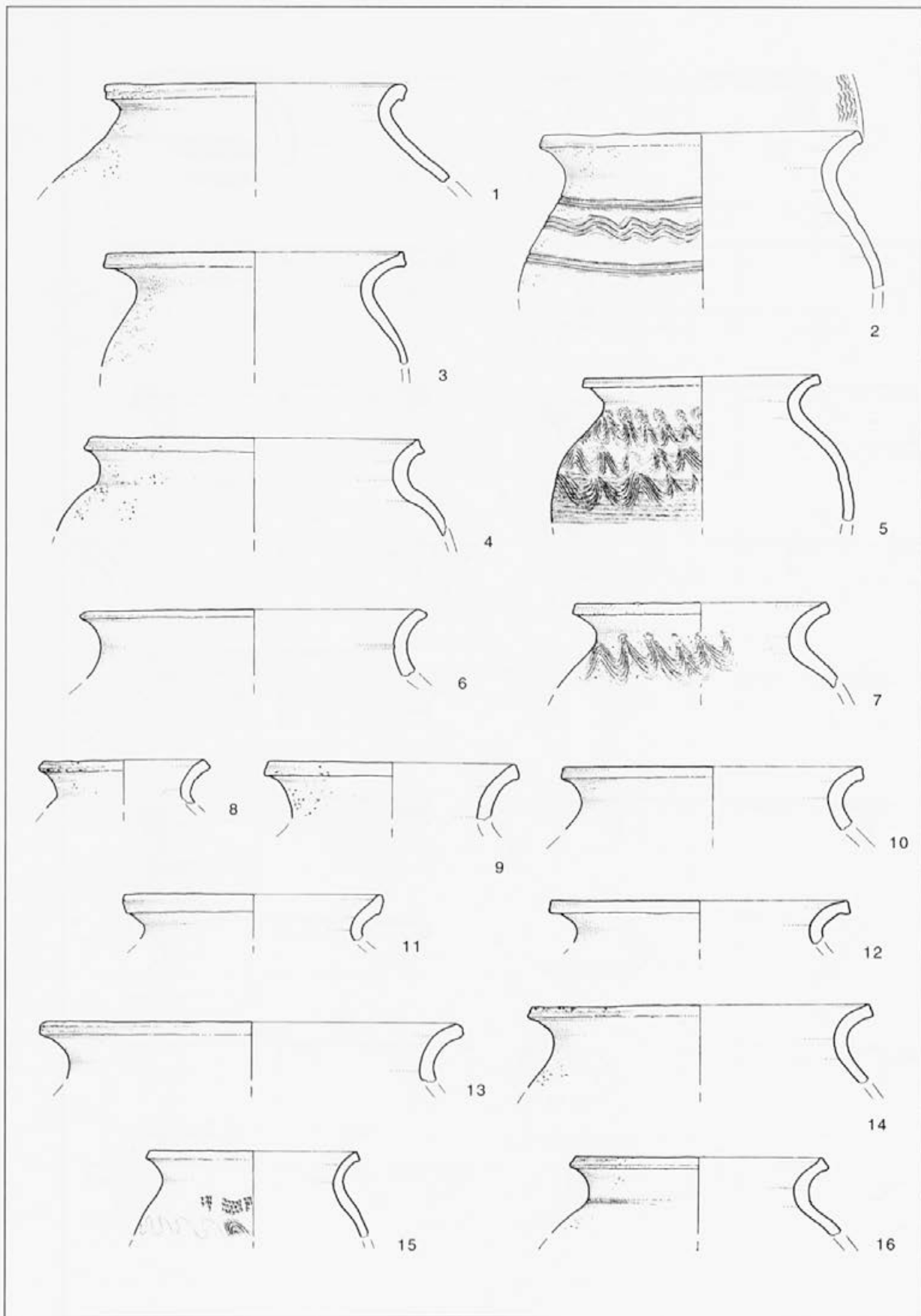

T. 15: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 15: Alles Ton. M. = 1:3

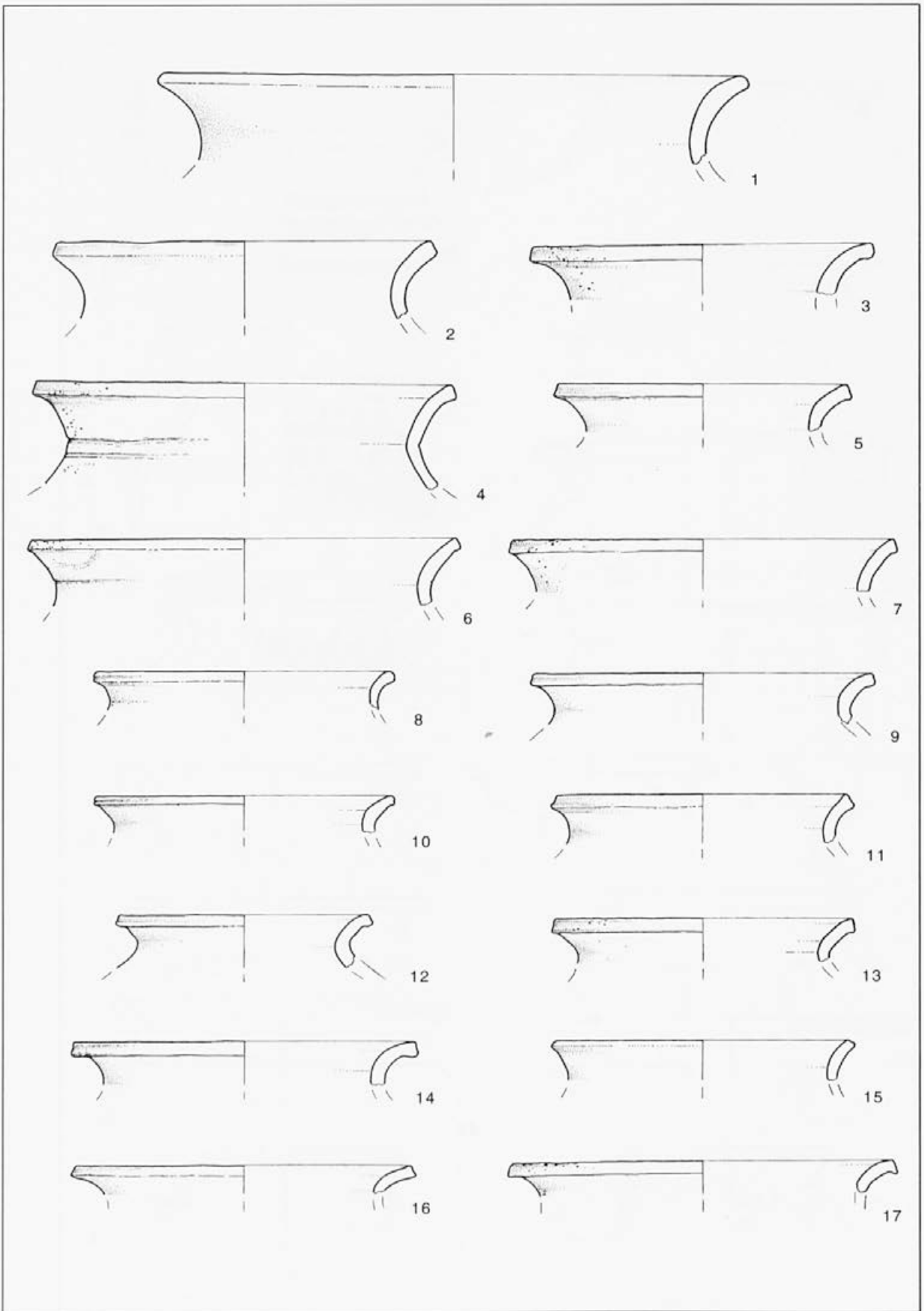
T. 16: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 16: Alles Ton. M. = 1:3

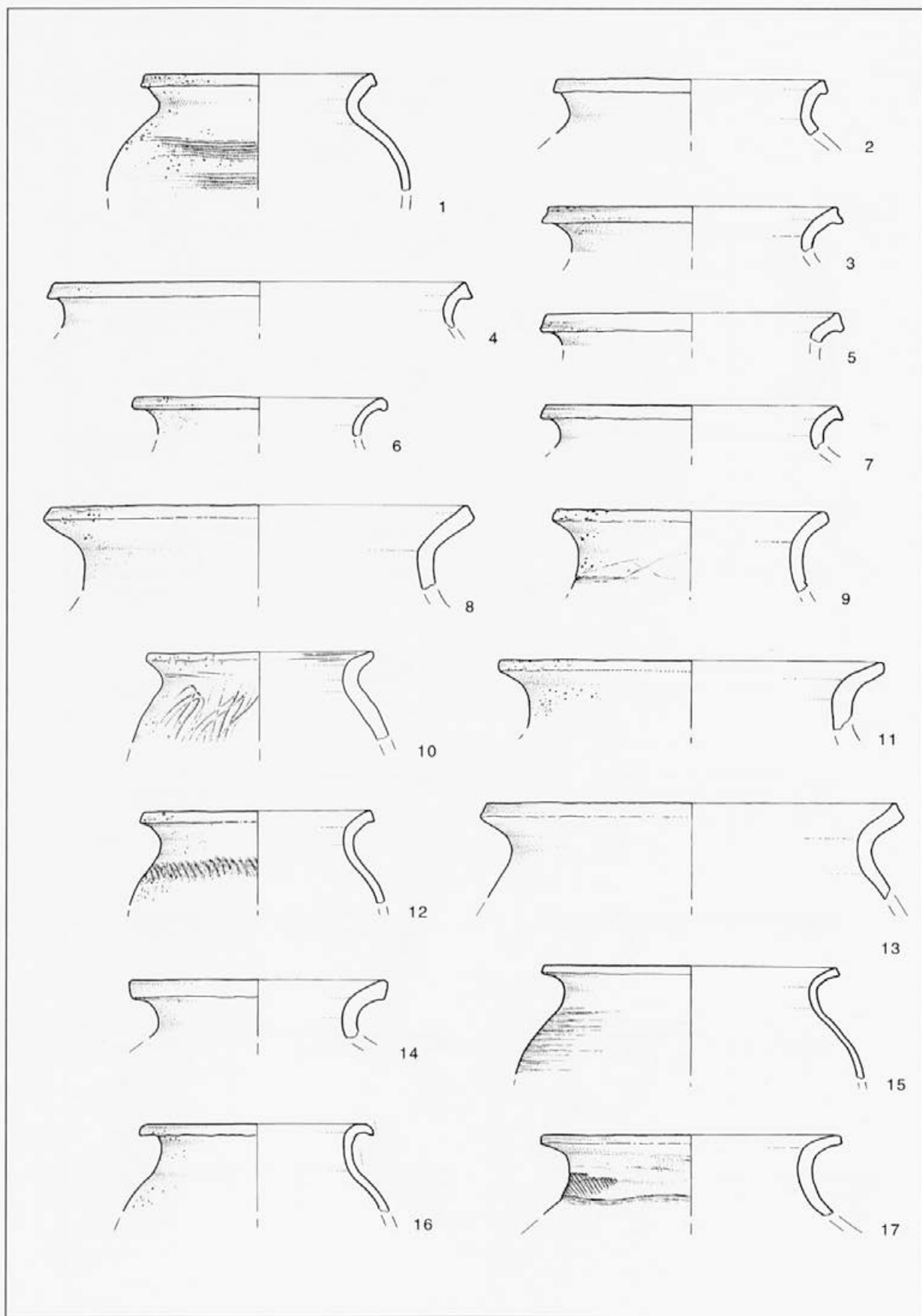
T. 17: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 17: Alles Ton. M. = 1:3

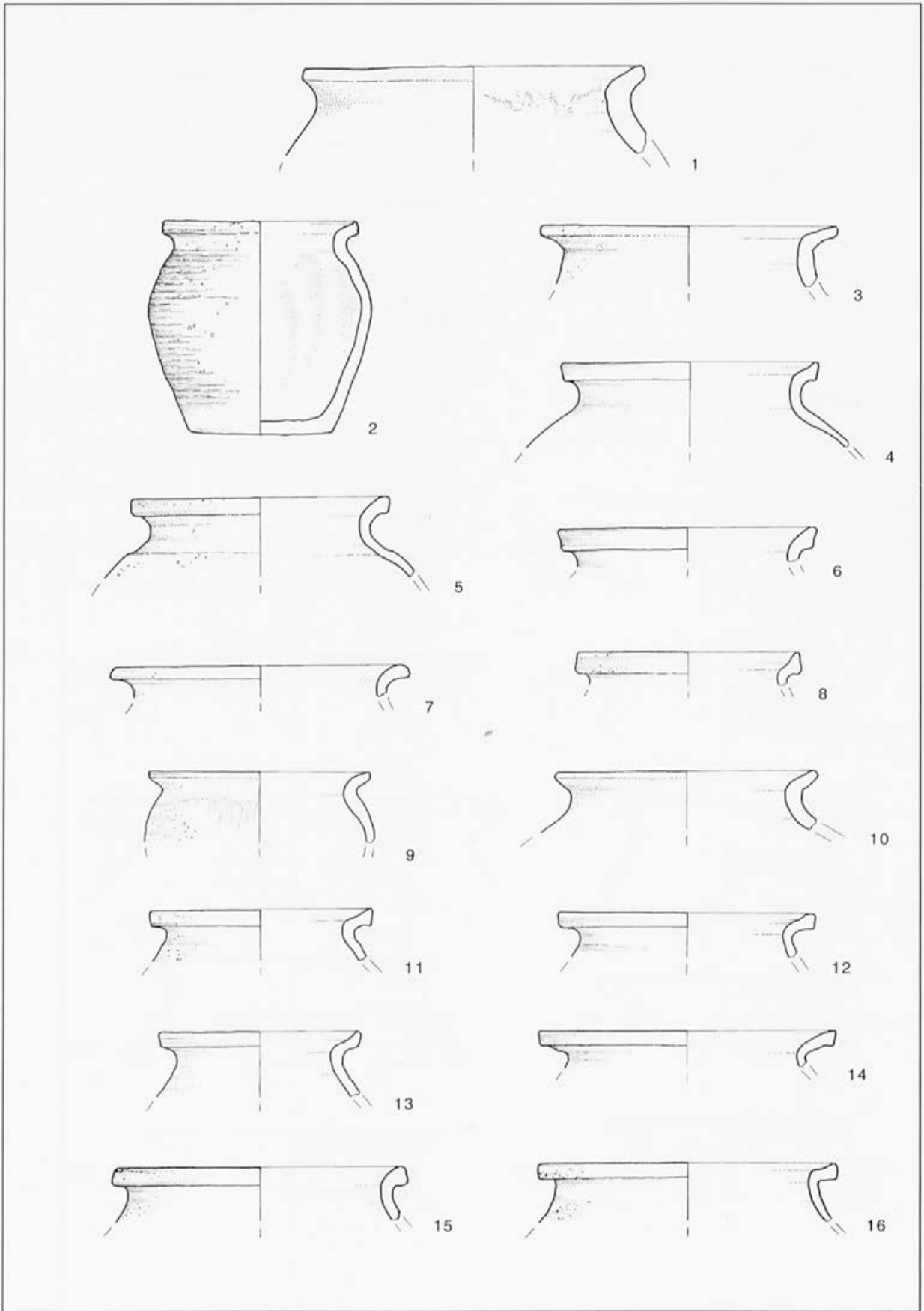

T. 18: Vse keramika. M. = 1:3.

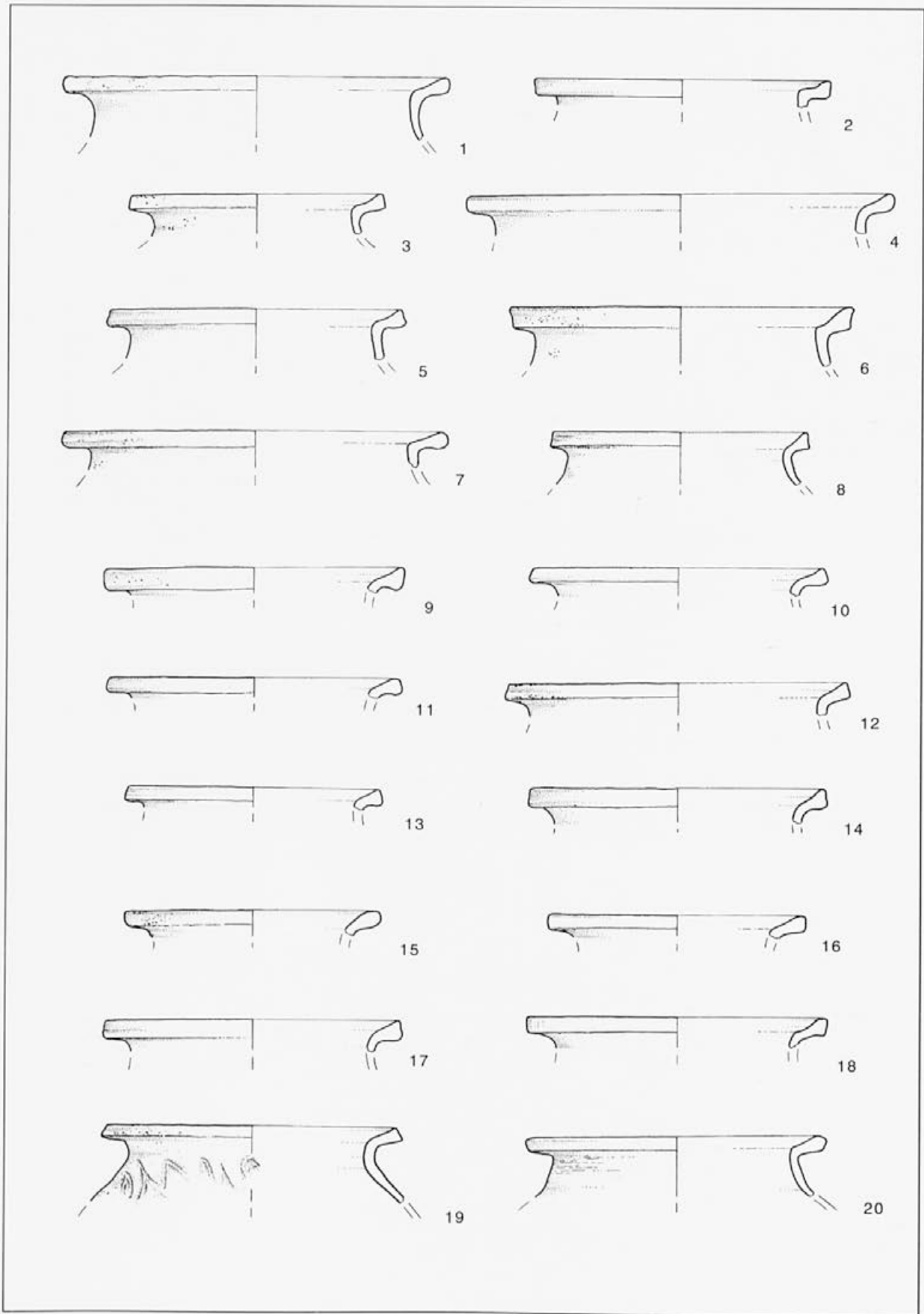
Taf. 18: Alles Ton. M. = 1:3

T. 19: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 19: Alles Ton. M. = 1: 3

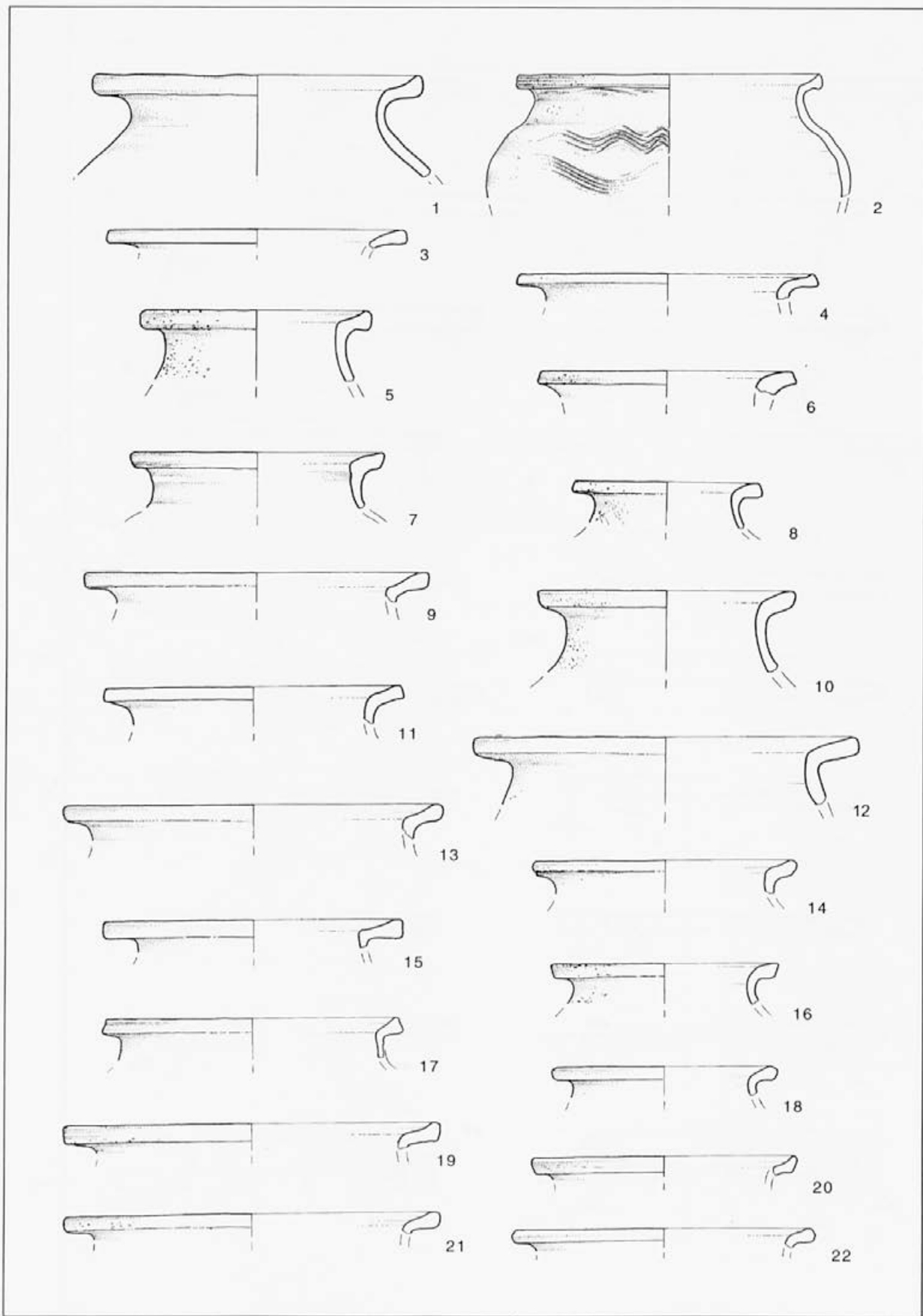
T. 20: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 20: Alles Ton. M. = 1:3

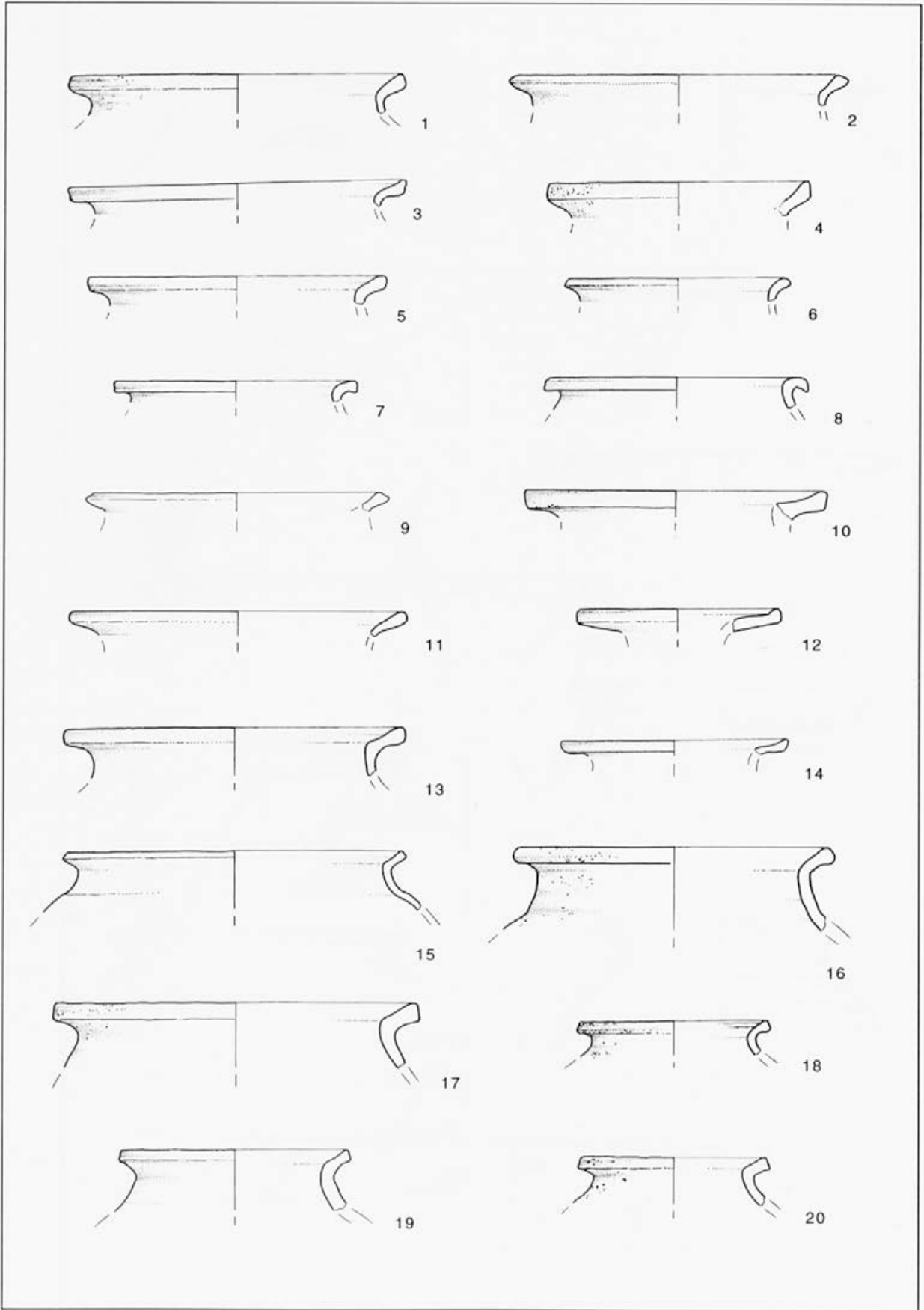
T. 21: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 21: Alles Ton. M. = 1:3

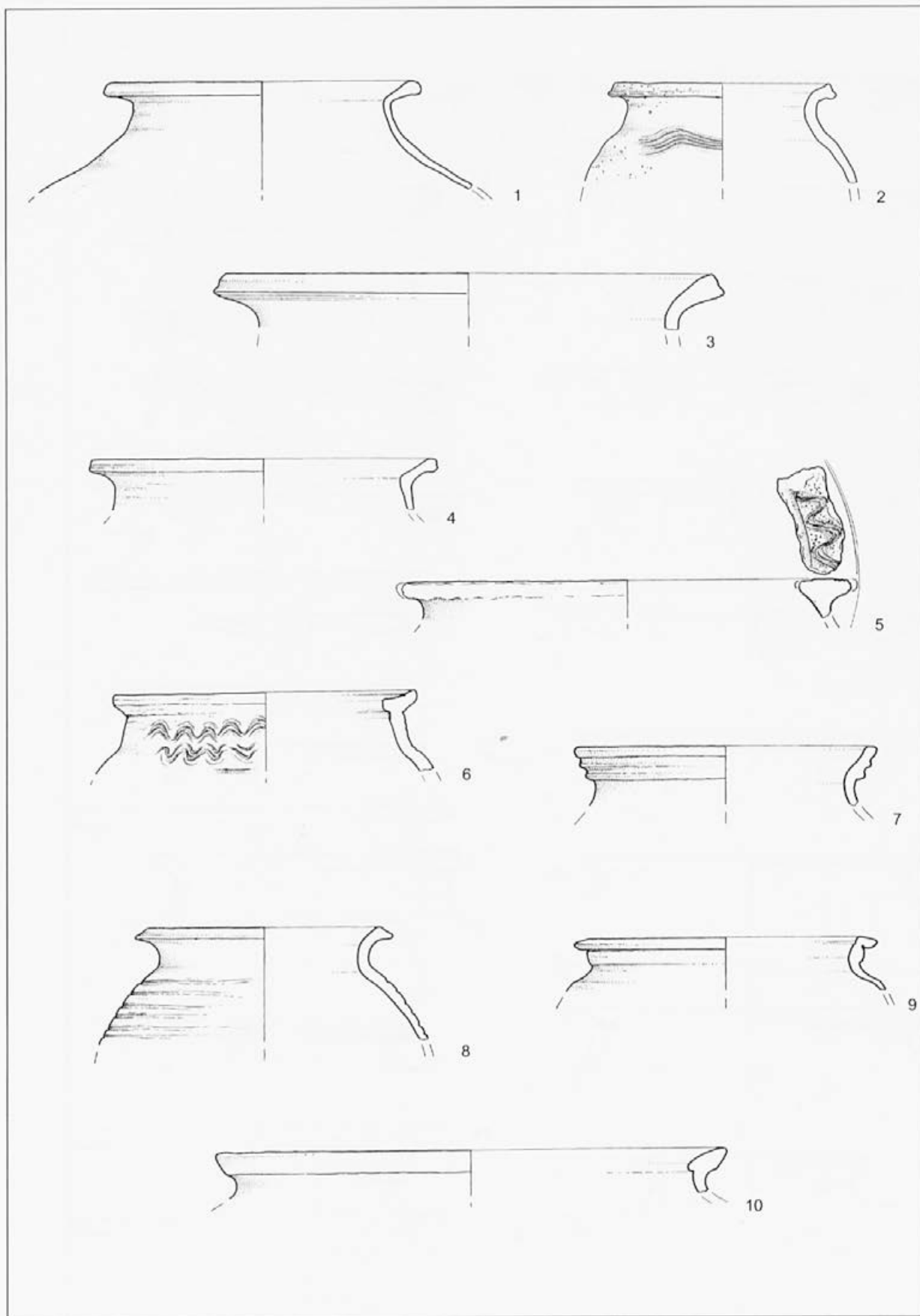

T. 22: Vse keramika. M. = 1:3
 Taf. 22: Alles Ton. M. = 1:3

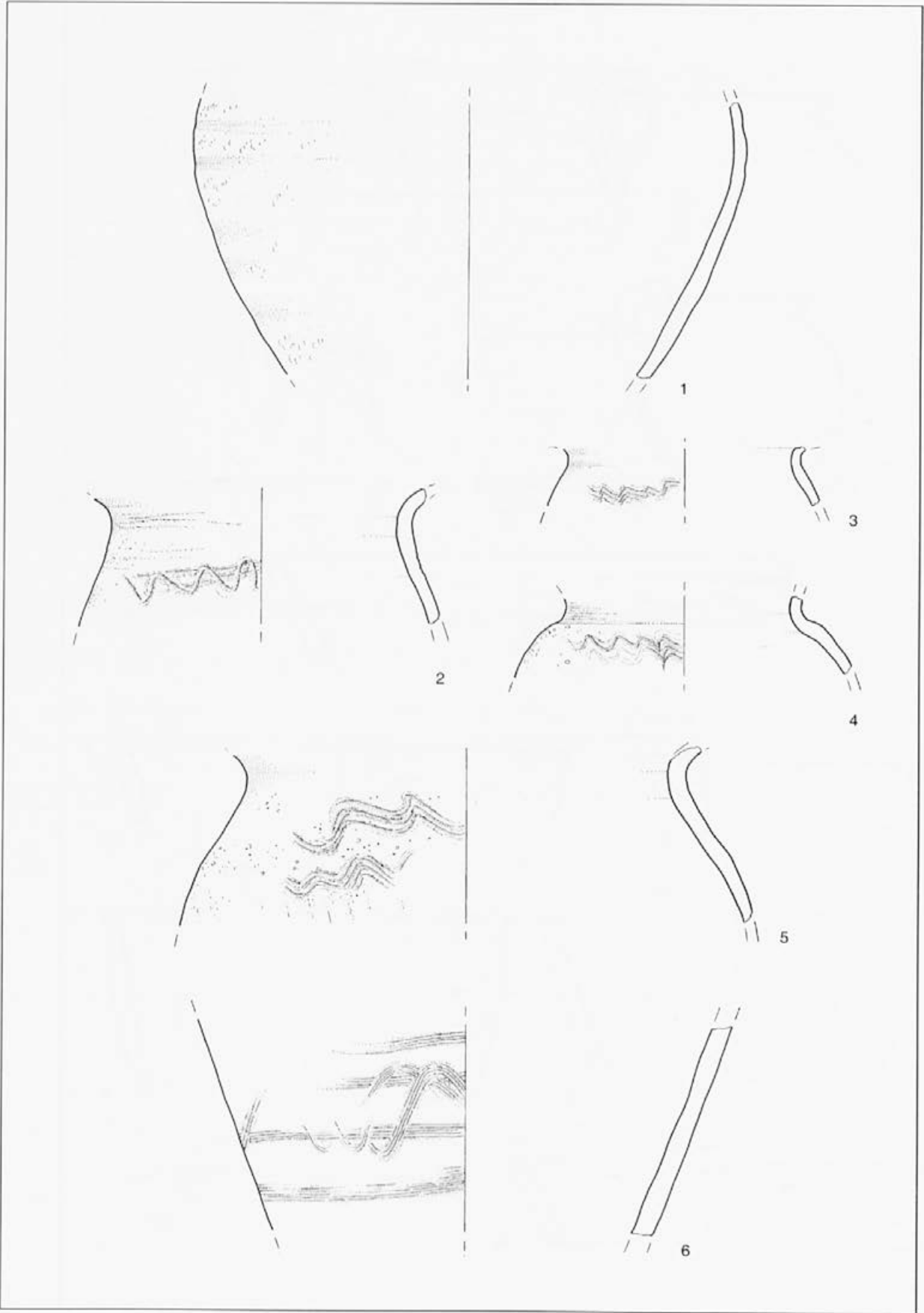

T. 23: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 23: Alles Ton. M. = 1: 3

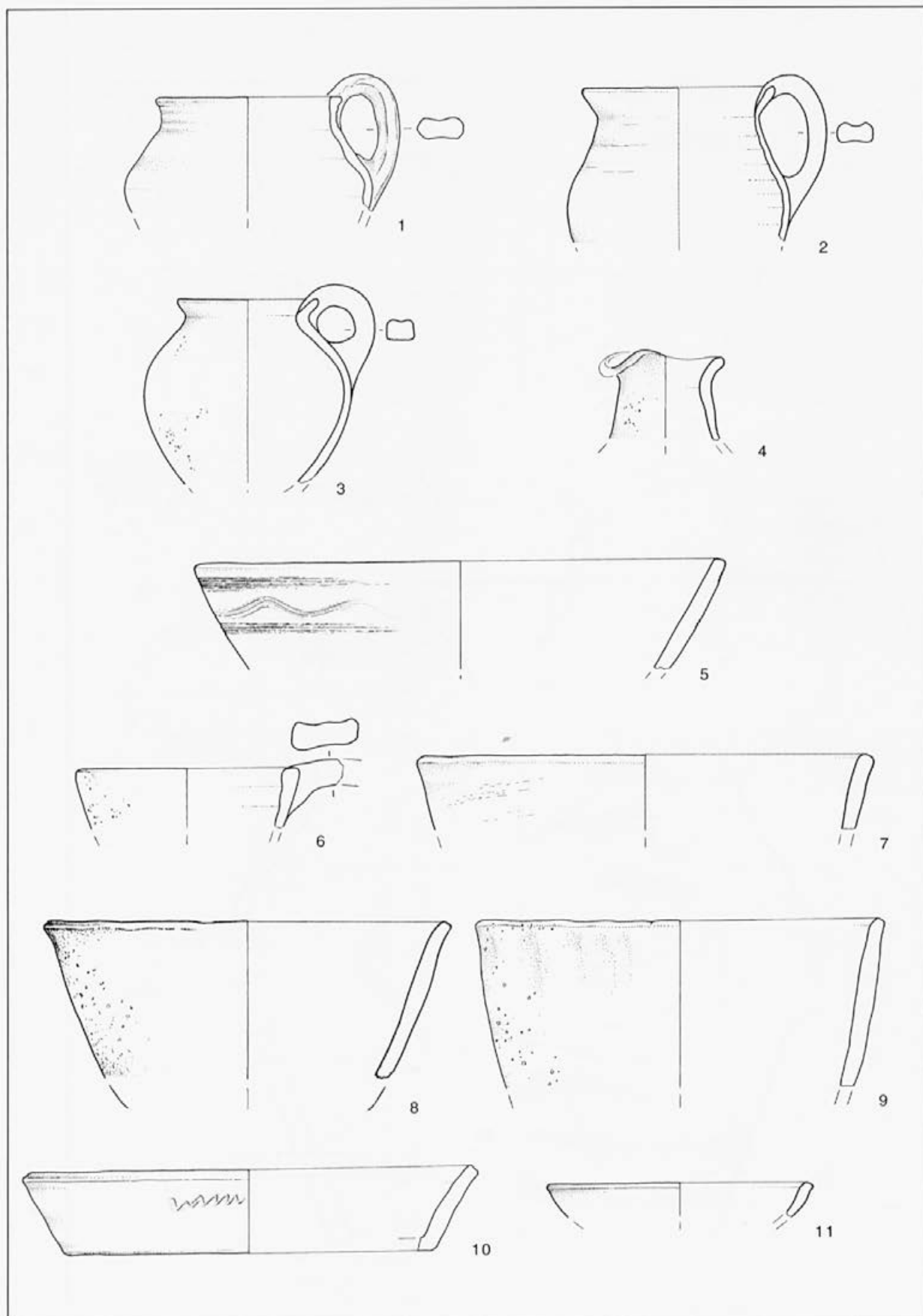

T. 24: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 24: Alles Ton. M. = 1:3

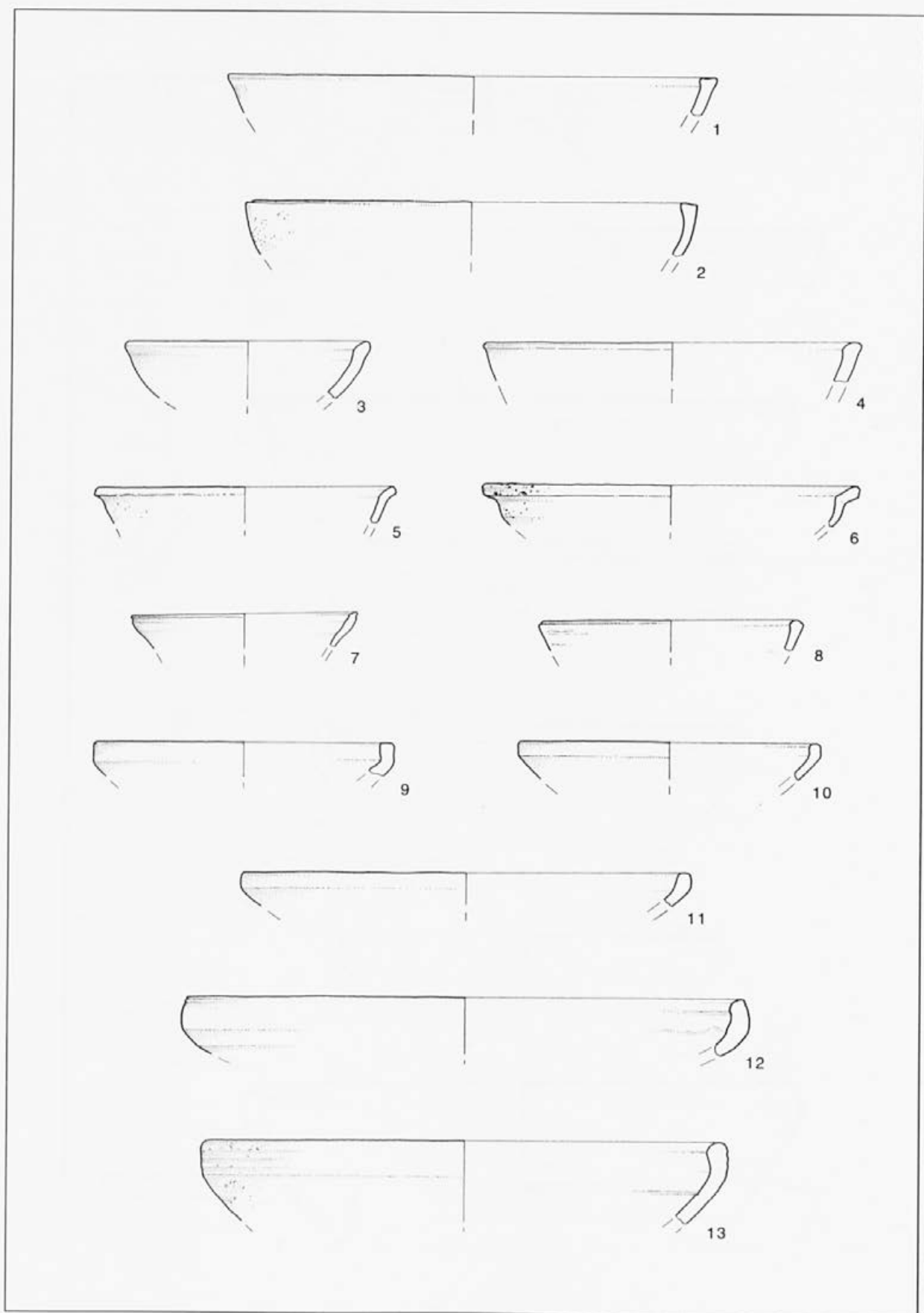
T. 25: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 25: Alles Ton. M. = 1:3

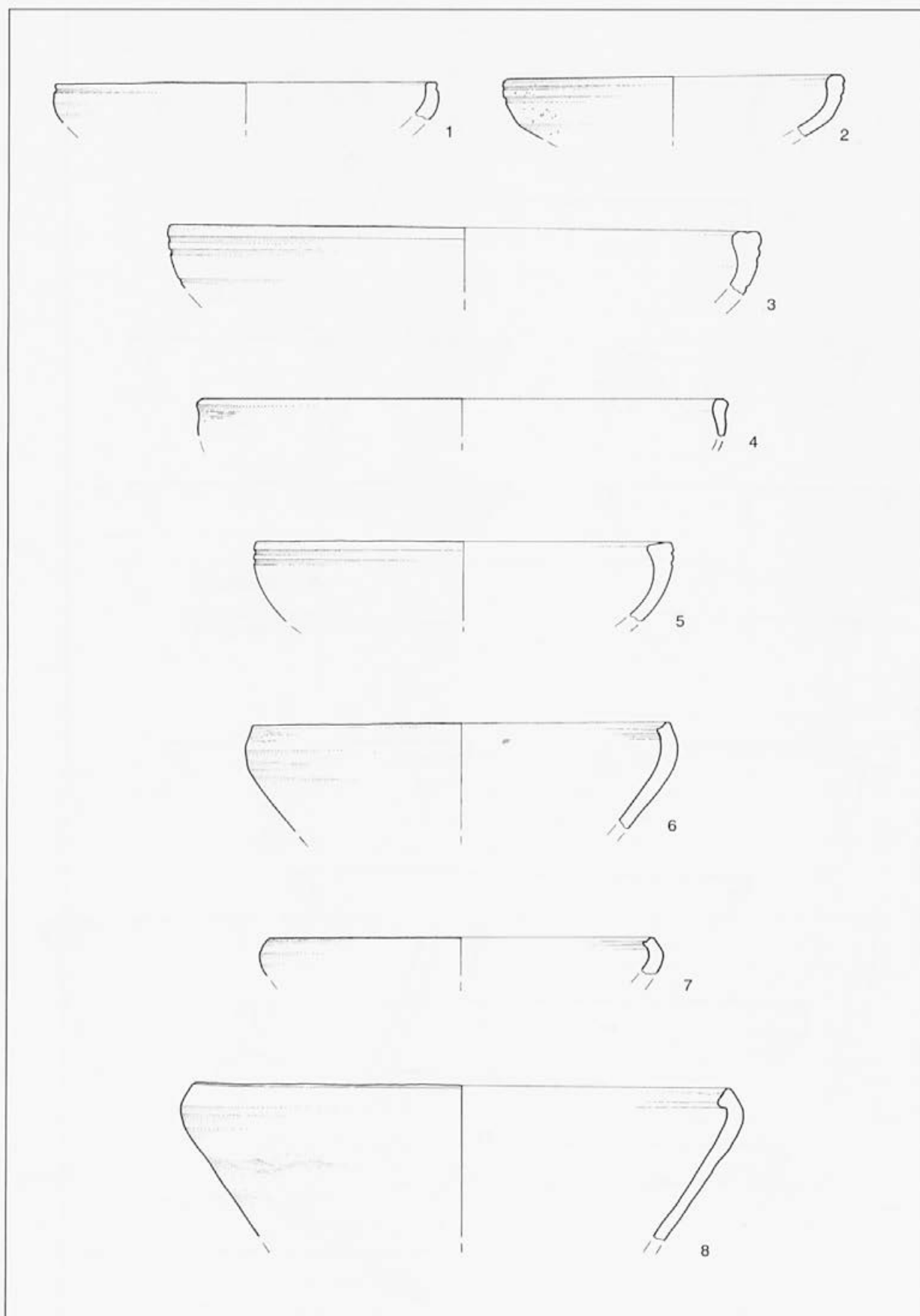

T. 26: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 26: Alles Ton. M. = 1:3

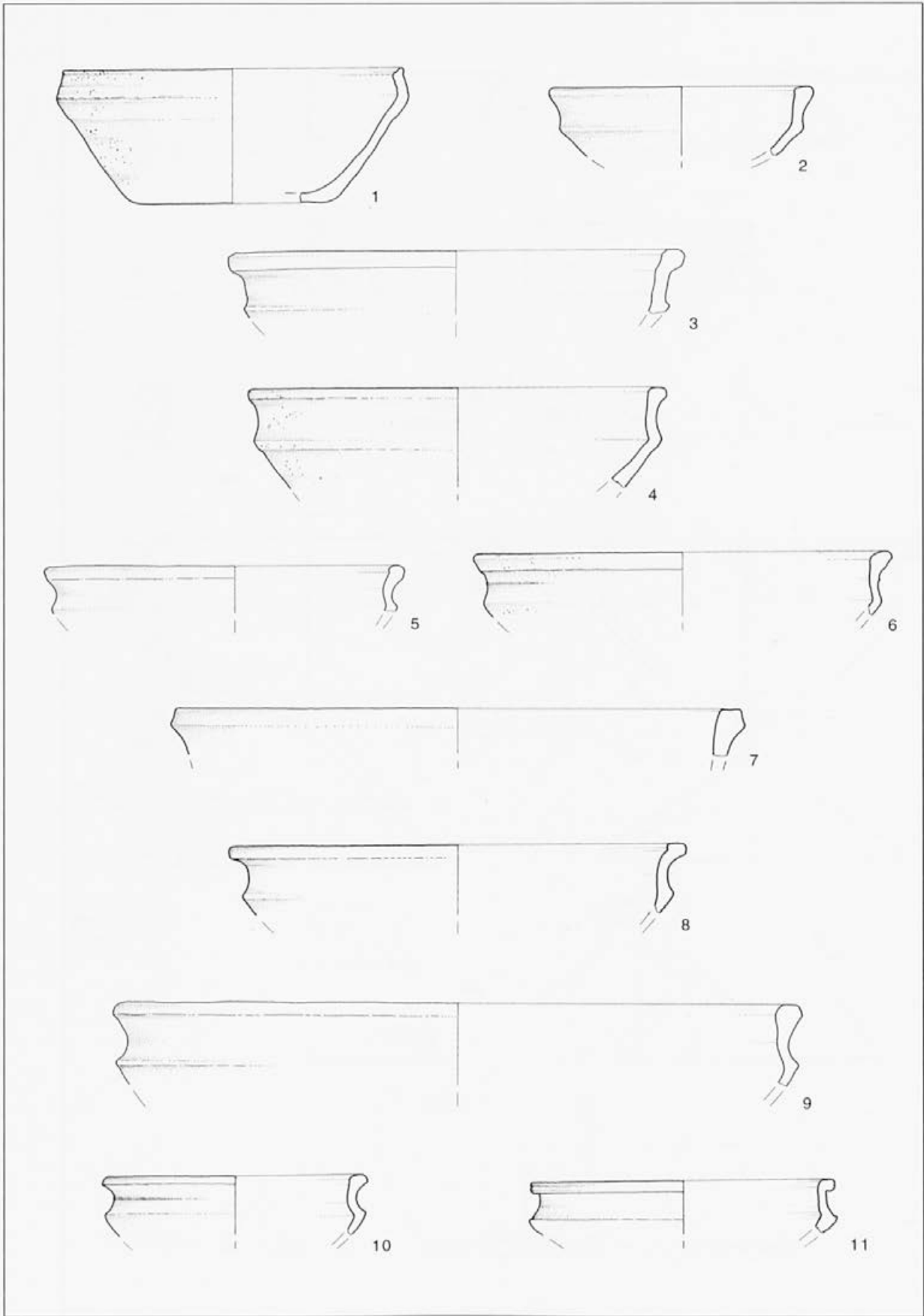

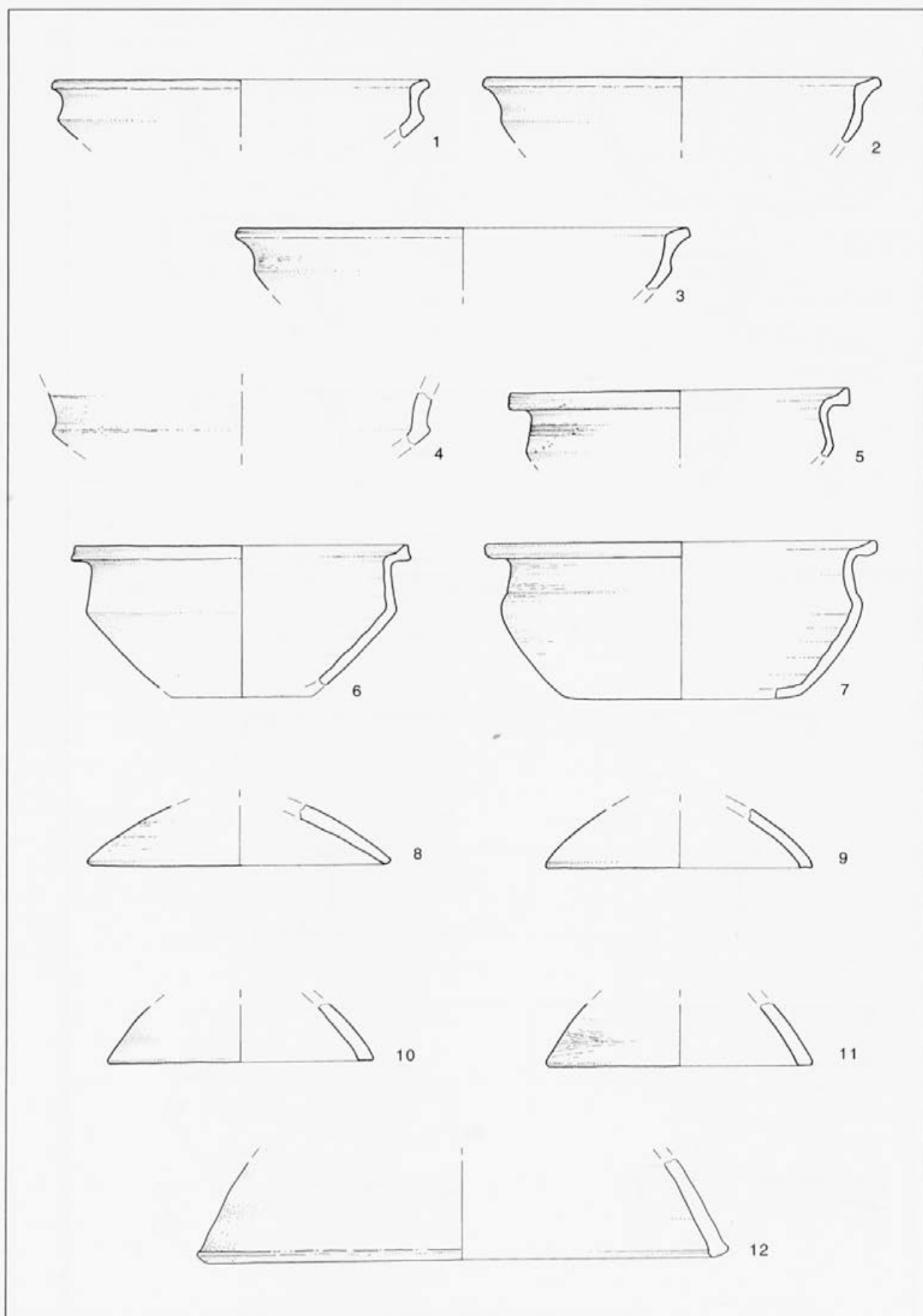
T. 27: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 27: Alles Ton. M. = 1:3

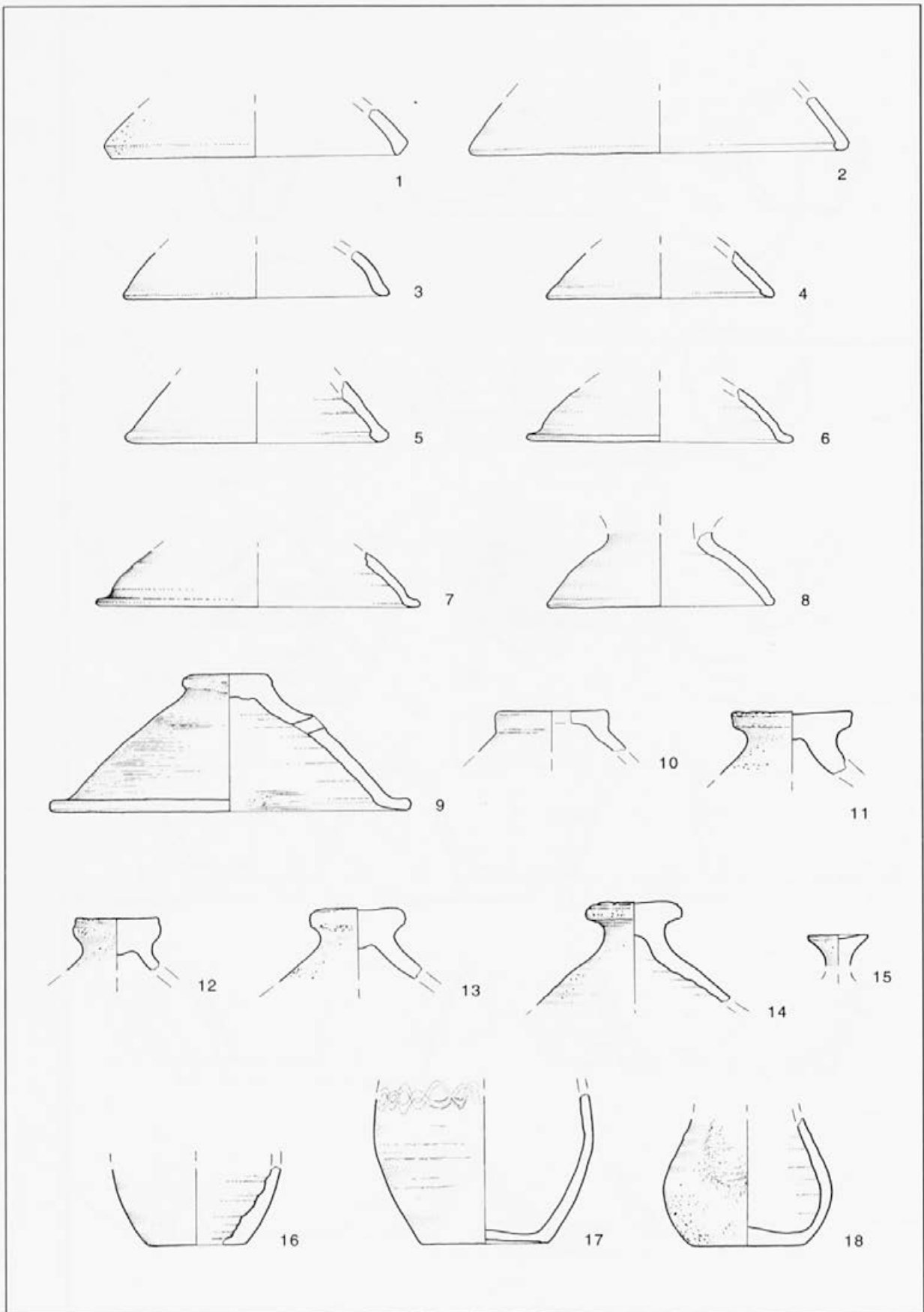
T. 28: Vse keramika. M. = 1:3.
Taf. 28: Alles Ton. M. = 1:3

T. 29: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 29: Alles Ton. M. = 1:3

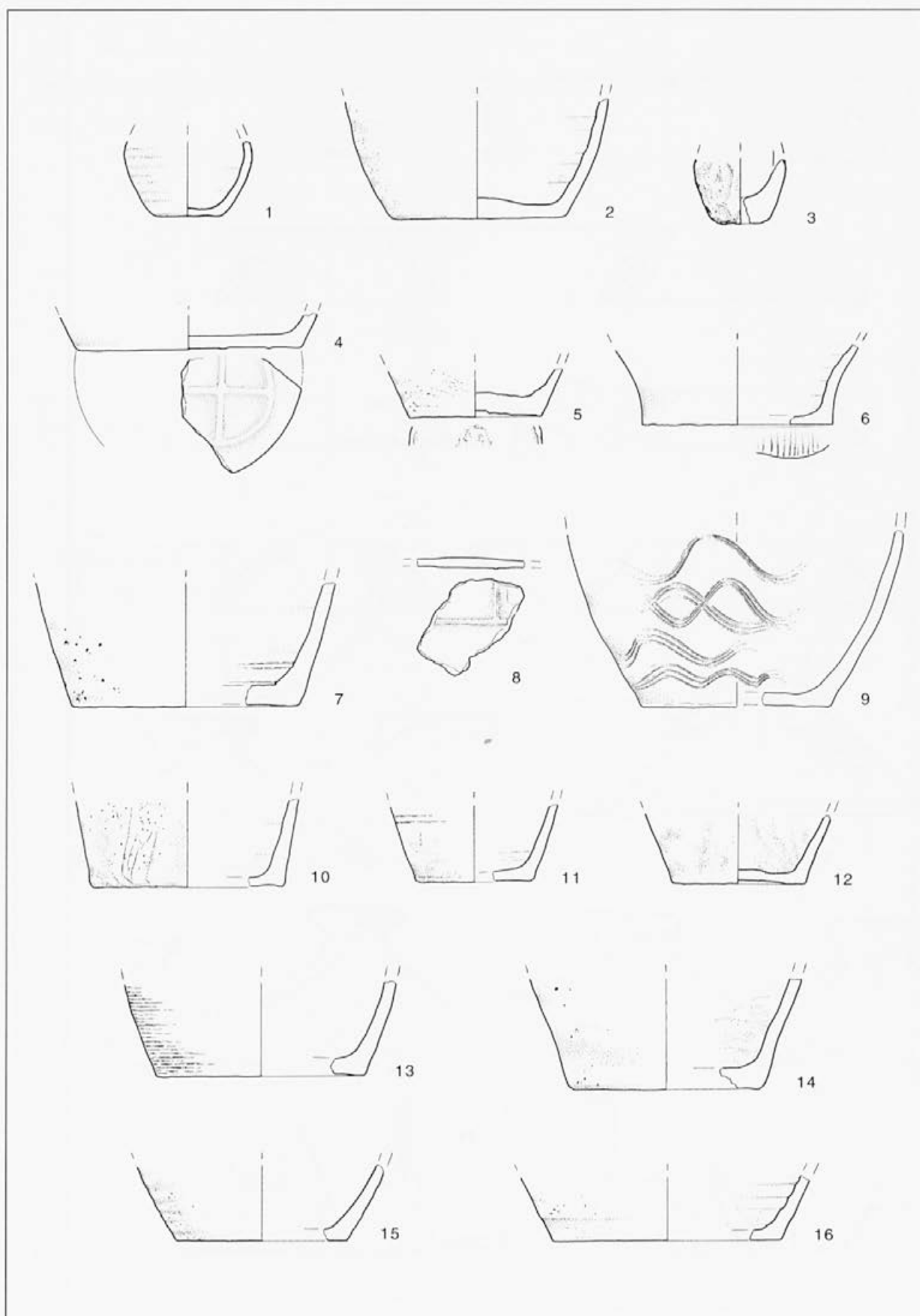
T. 30: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 30: Alles Ton. M. = 1:3

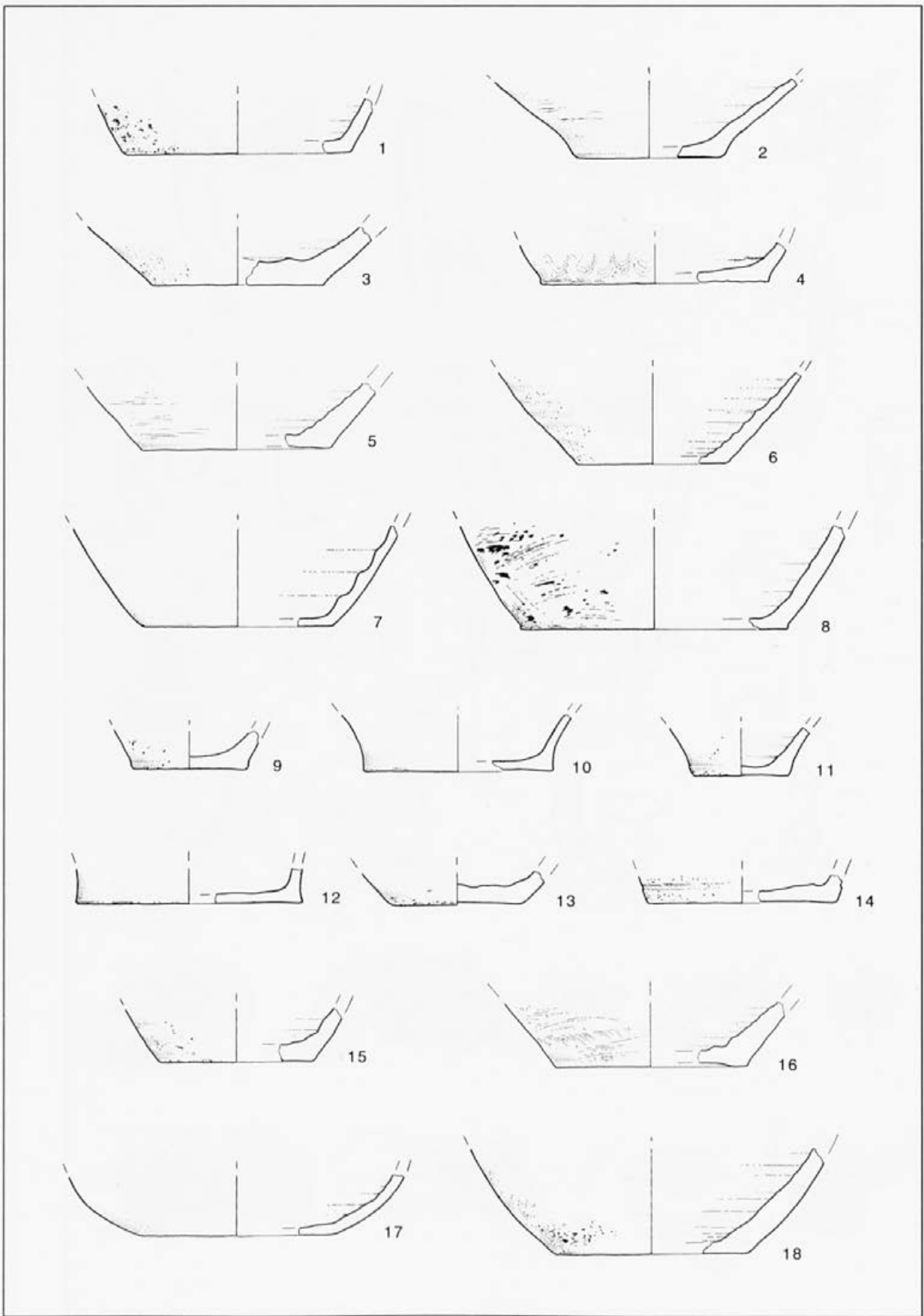
T. 31: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 31: Alles Ton. M. = 1:3

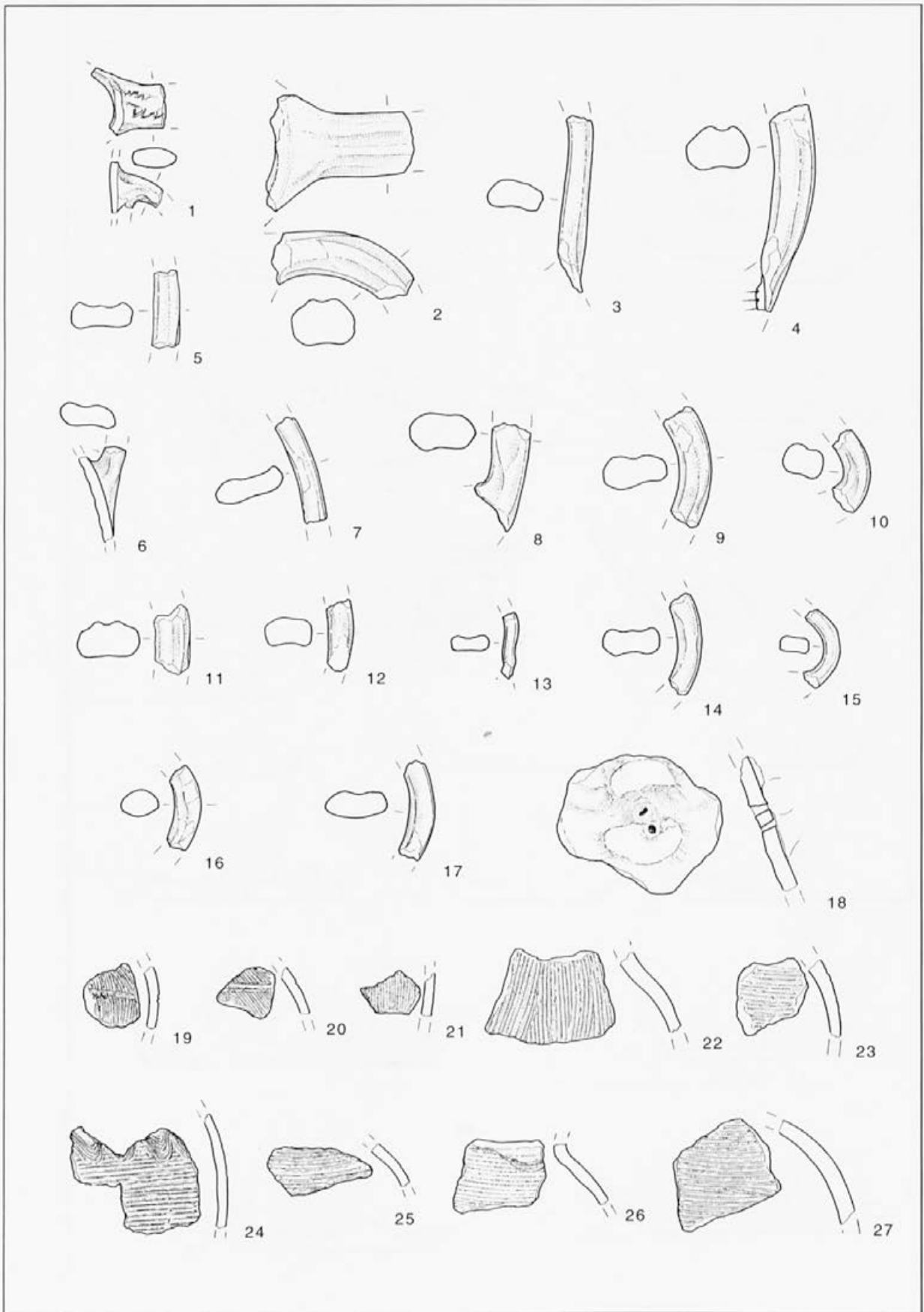

T. 32: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 32: Alles Ton. M. = 1: 3

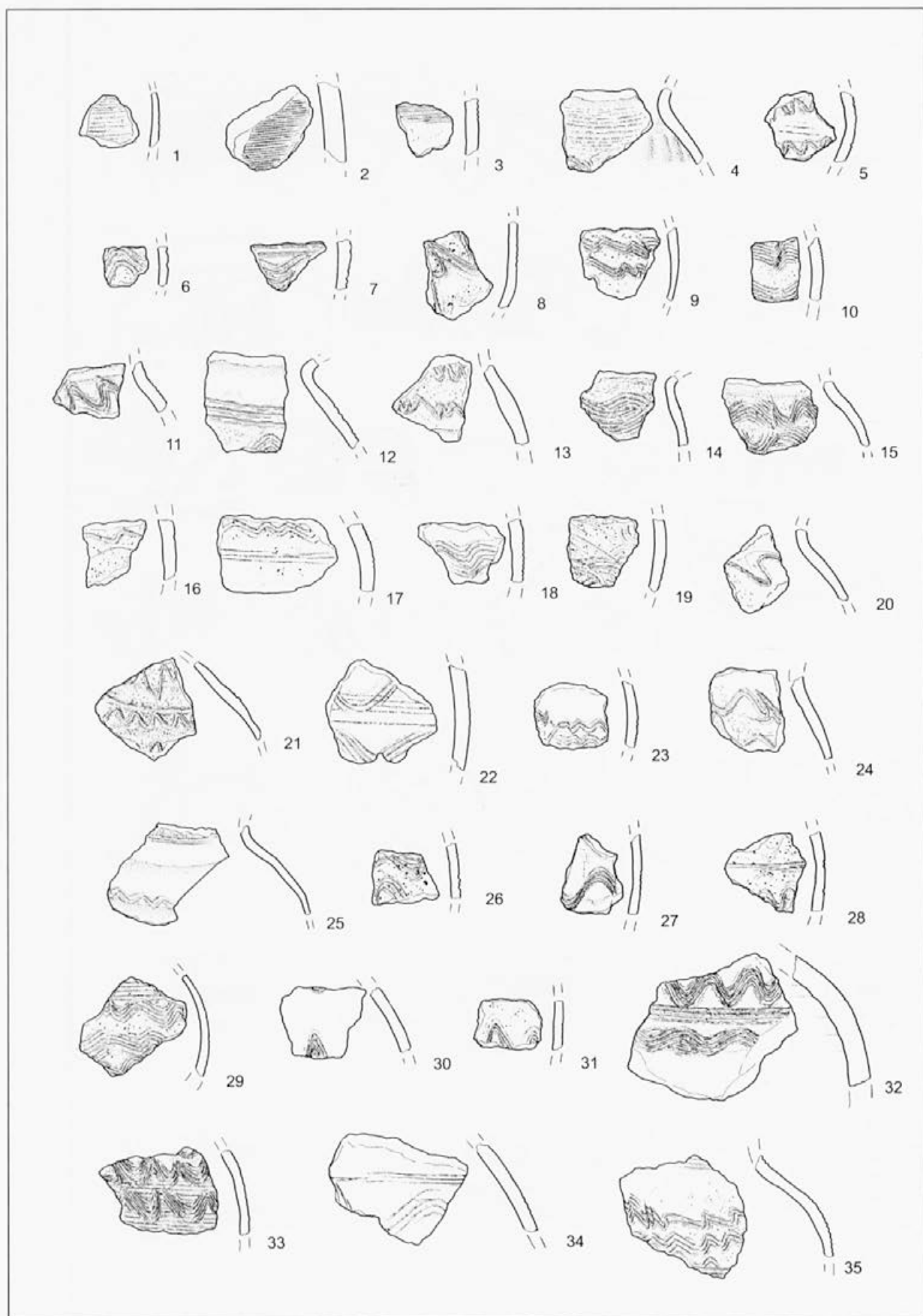

T. 33: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 33: Alles Ton. M. = 1:3

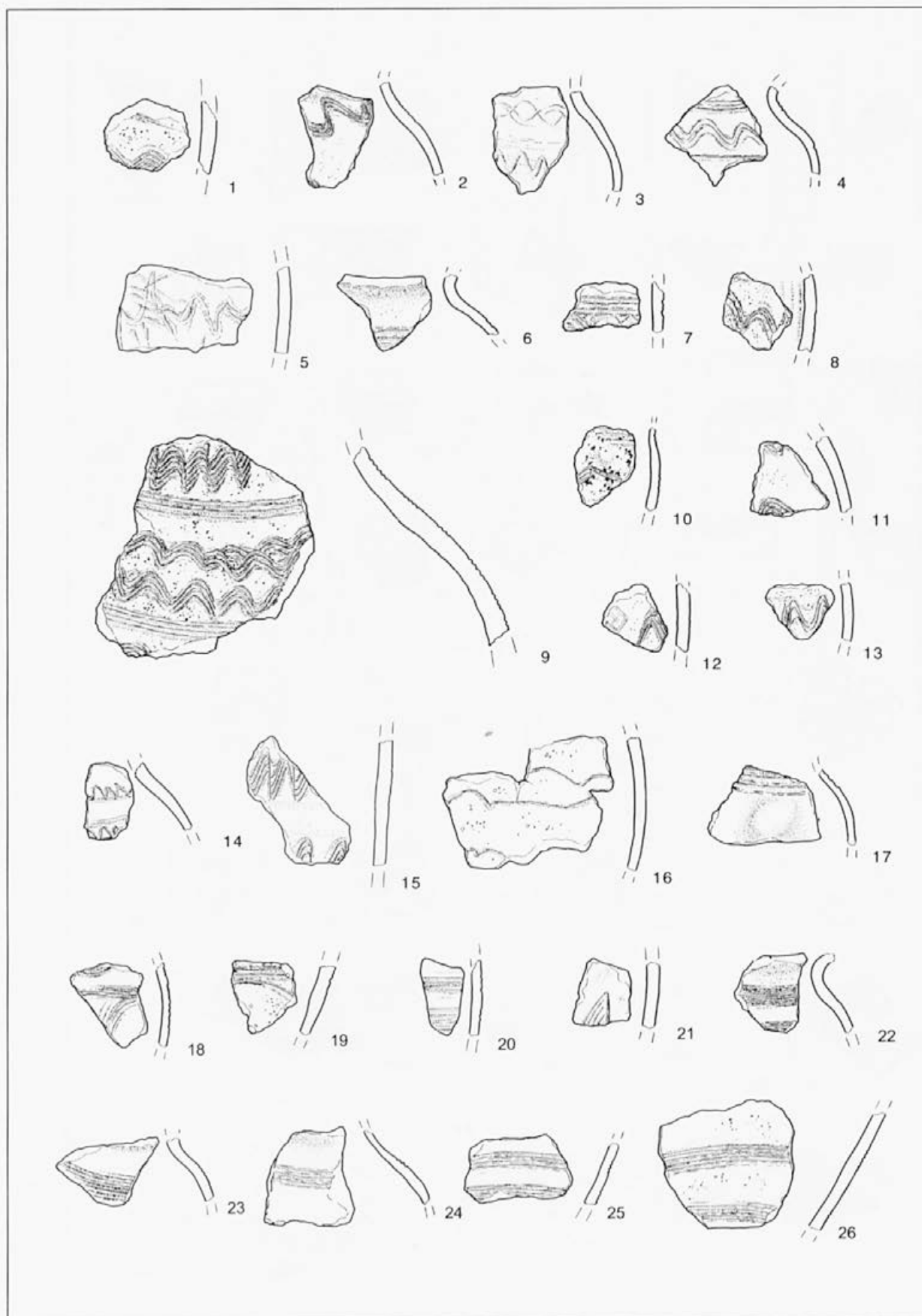

T. 34: Vse keramika. M. = 1:3.
 Taf. 34: Alles Ton. M. = 1:3

T. 35: Vse keramika. M. = 1:3.

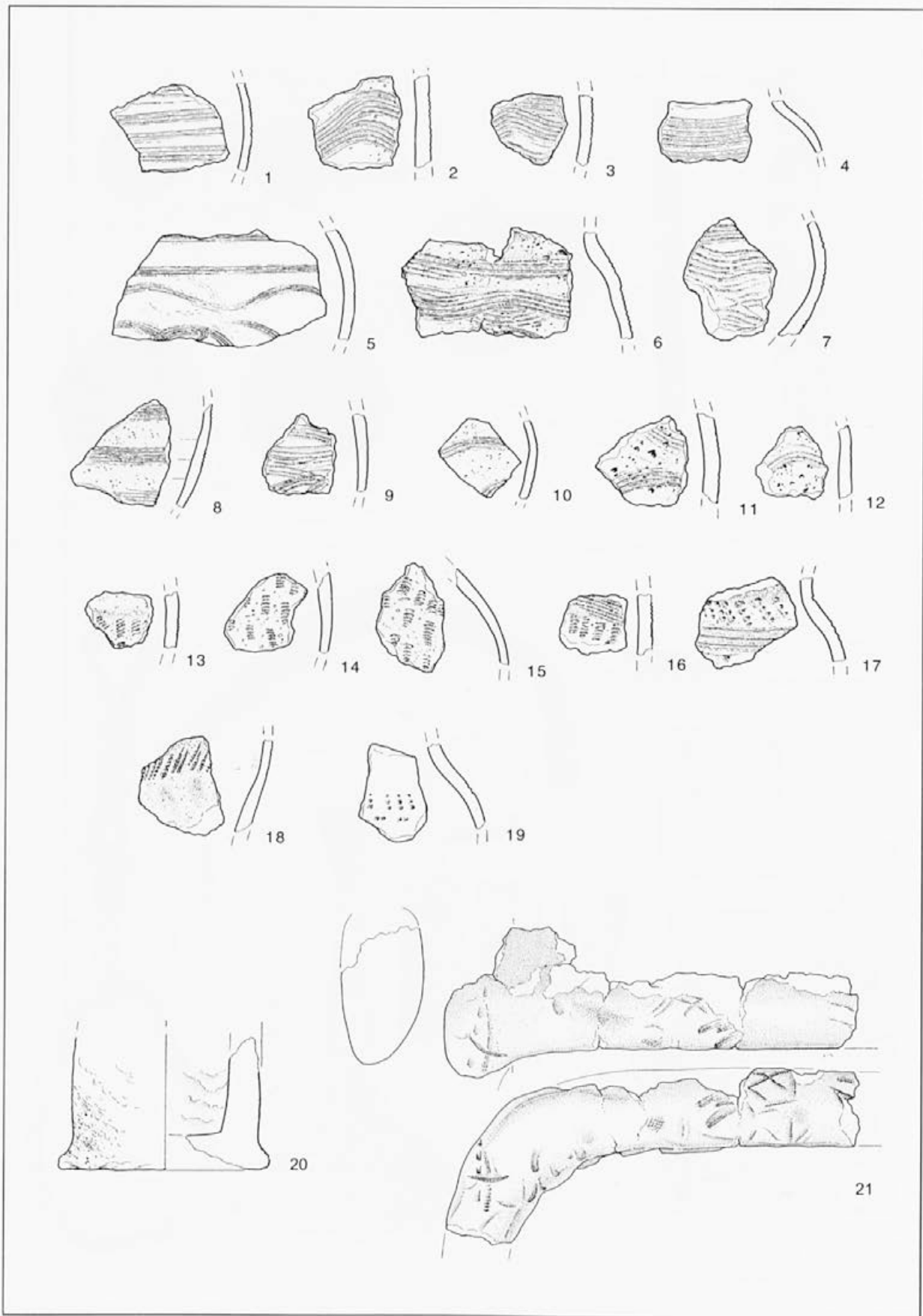
Taf. 35: Alles Ton. M. = 1:3

T. 36: Vse keramika. M. = 1:3.

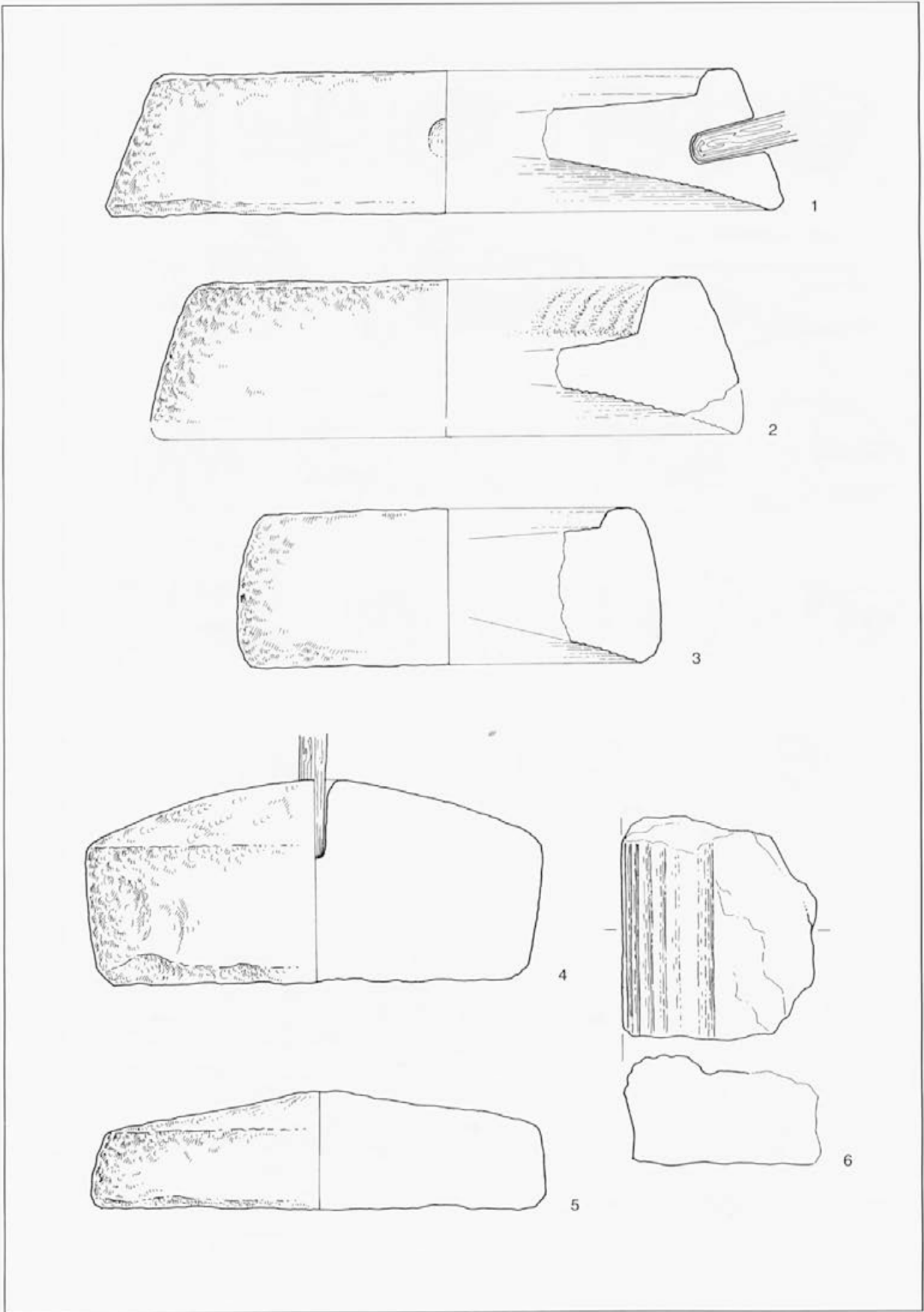
Taf. 36: Alles Ton. M. = 1:3

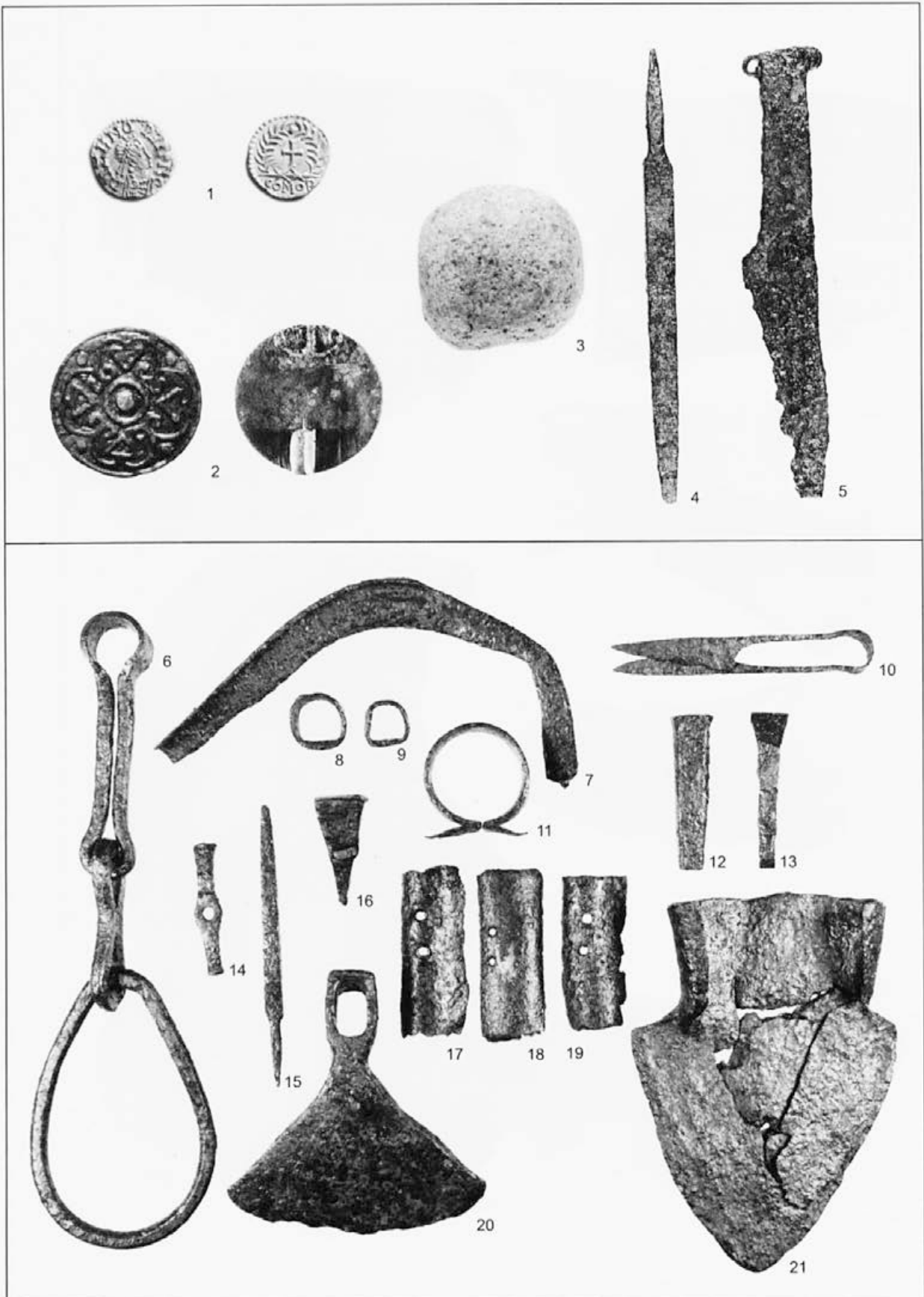
T. 37: Vse keramika. M. = 1:3.

Taf. 37: Alles Ton. M. = 1:3

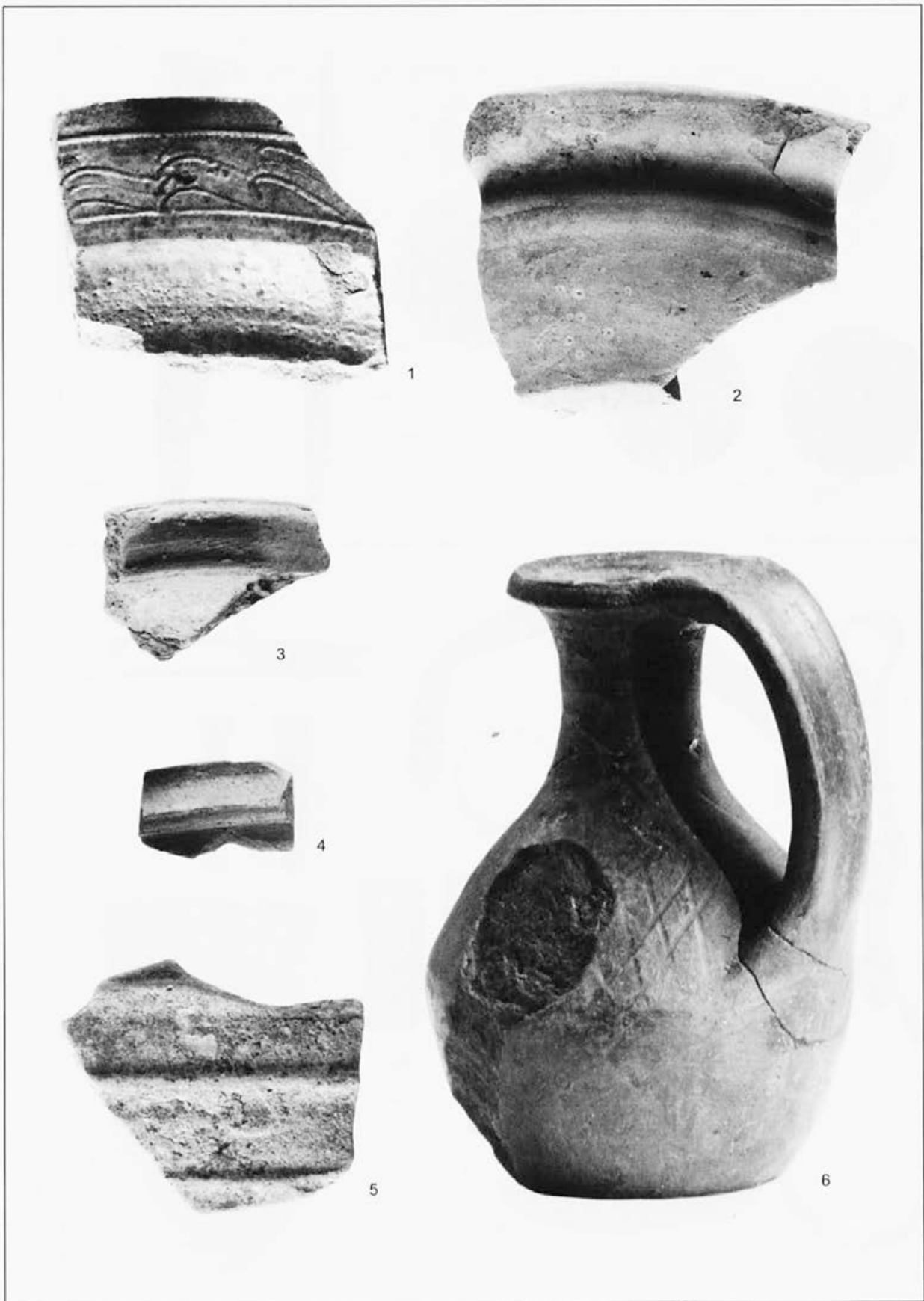

T. 38: Vse kamen. M. = 1:4.

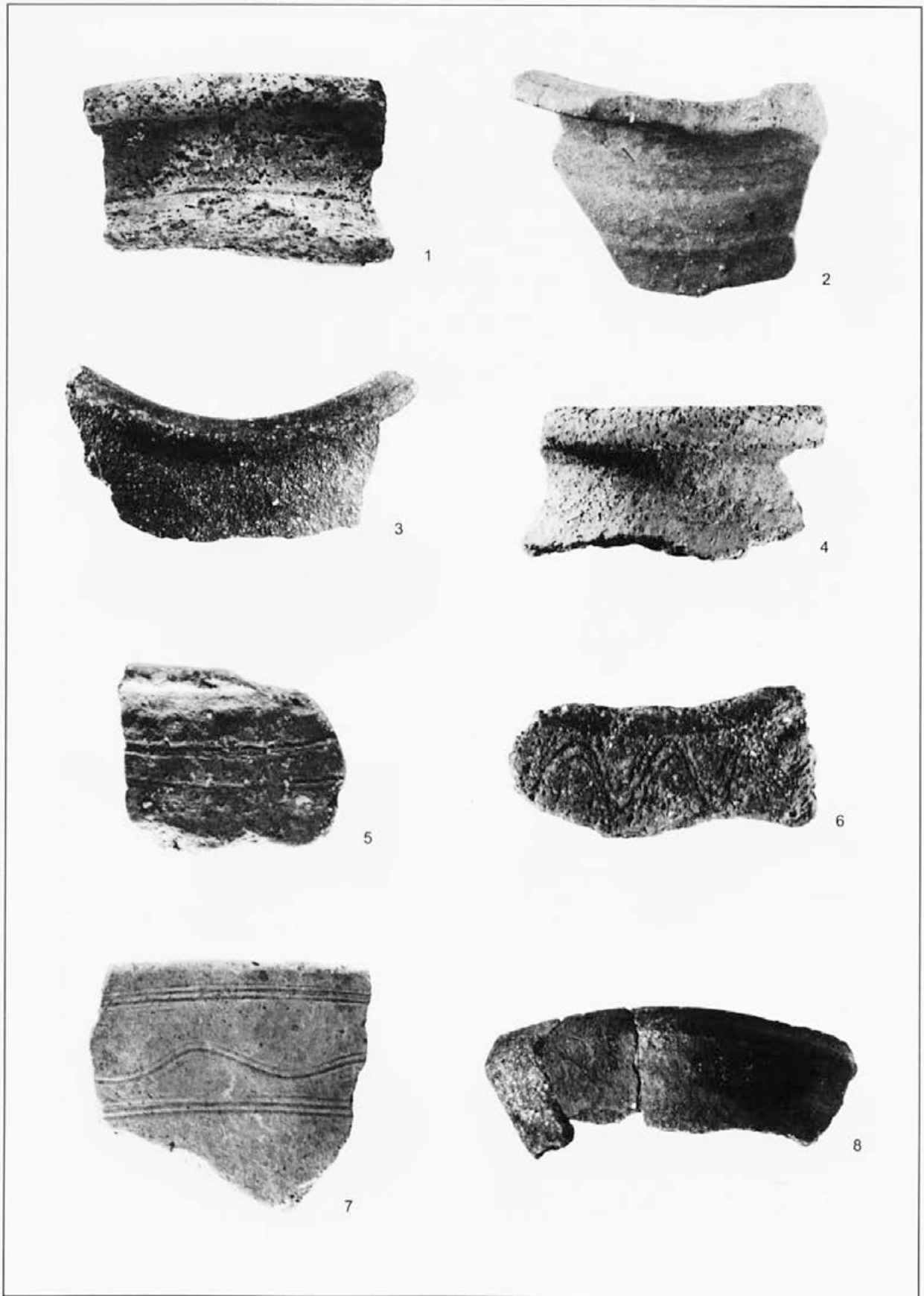
Taf. 38: Alles Stein. M. = 1:3

T. 39: 1: zlato; 2: bron in emajl; 3: kamen; 4-21: železo. Ni v merilu.
 Taf. 39: 1: Gold; 2: Bronze und Email; 3: Stein; 4-21: Eisen. Ohne Maßstab.

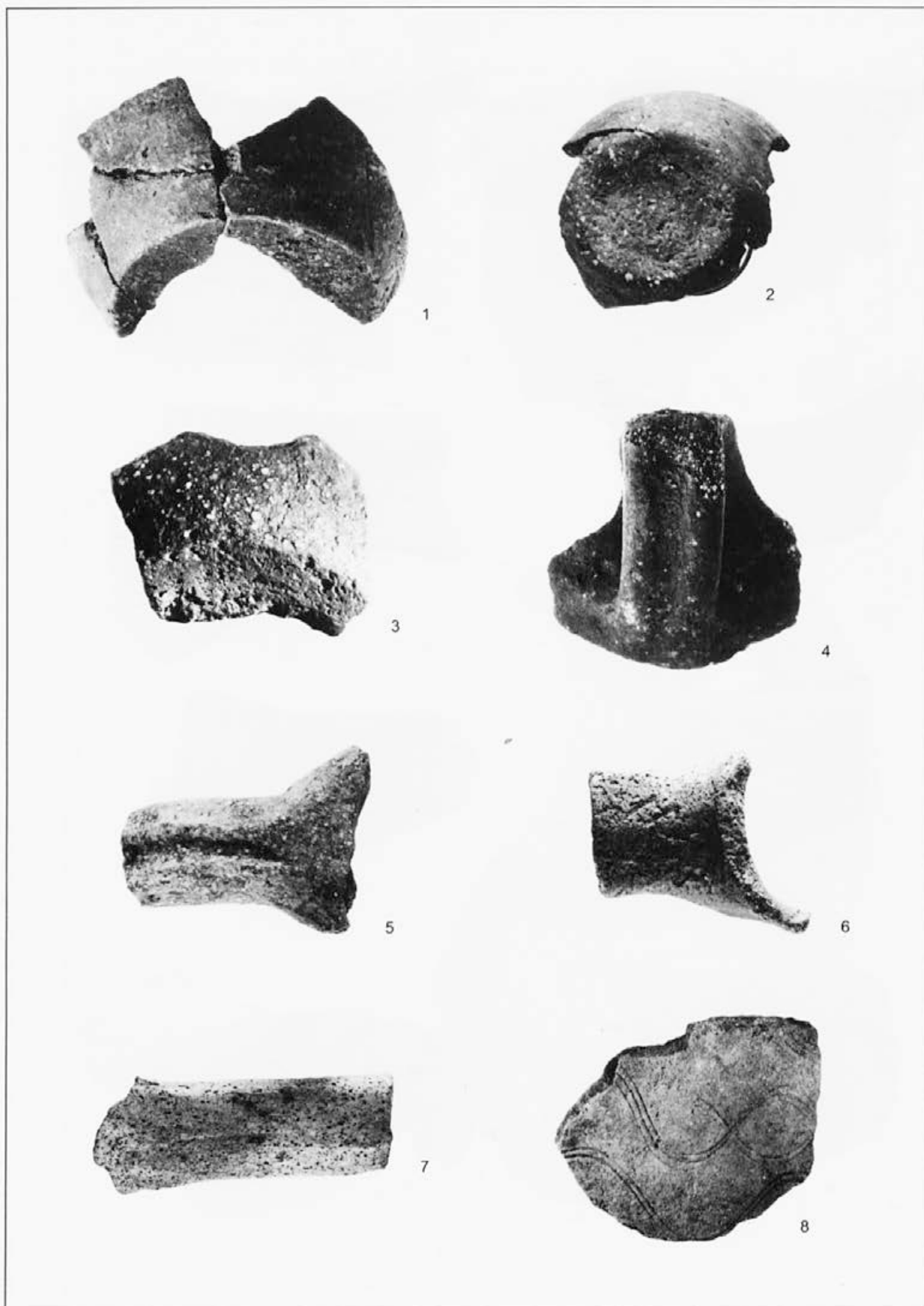

T. 40: Vse keramika. Ni v merilu.
Taf. 40: Alles Ton. Ohne Maßstab.

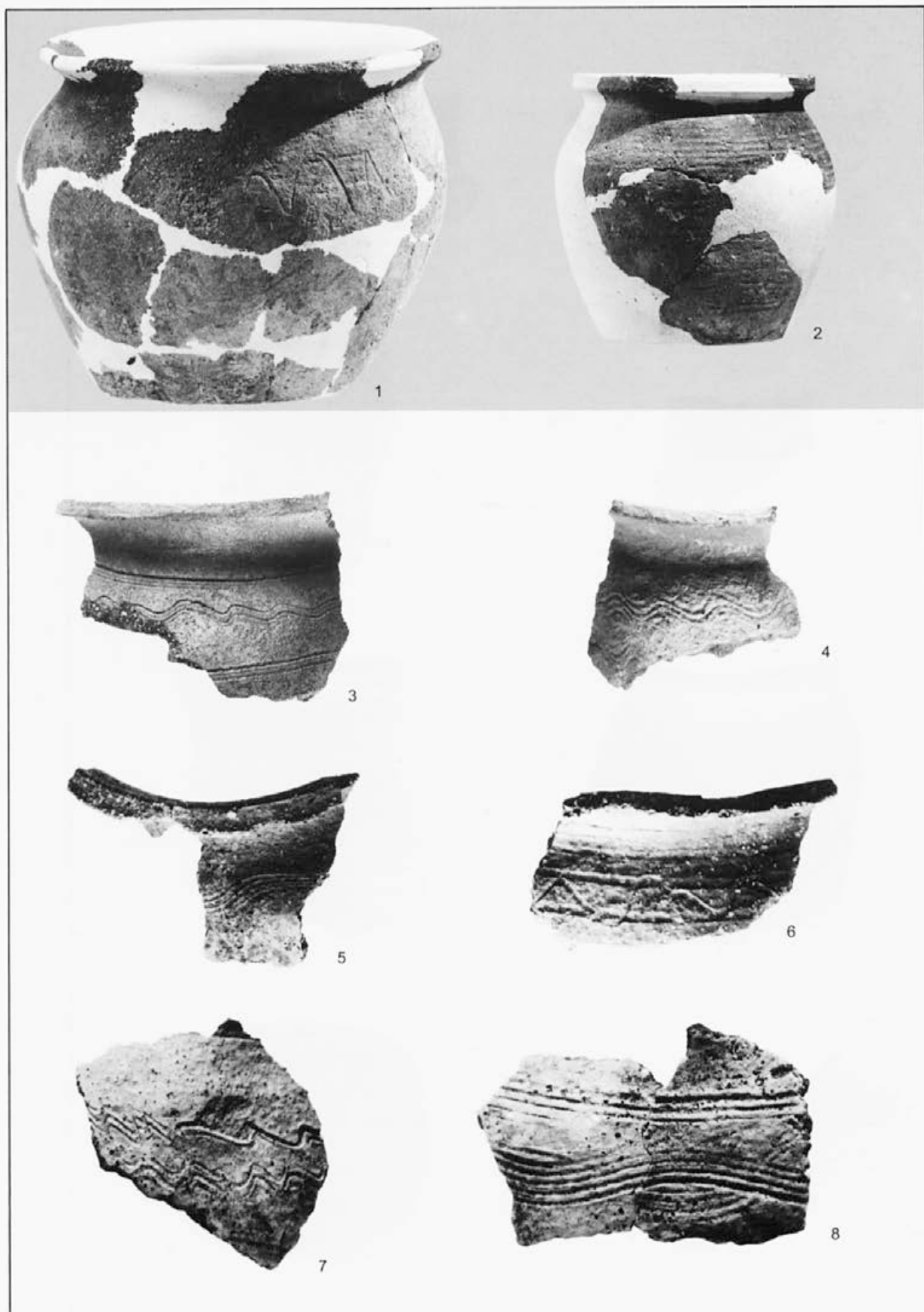

T. 41: Vse keramika. Ni v merilu.
Taf. 41: Alles Ton. Ohne Maßstab.

T. 42: Vse keramika. Ni v merilu.
Taf. 42: Alles Ton. Ohne Maßstab.

T. 43: Vse keramika. Ni v merilu.
Taf. 43: Alles Ton. Ohne Maßstab.

T. 44: Vse keramika. Ni v merilu.
Taf. 44: Alles Ton. Ohne Maßstab.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS: ■

00000237878

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

470724

4

ISBN 961-6358-18-9

9 789616 358187